Domnului prof. Const. C. Giurescu, omagiu, pentru activitatea d-sale istorică
— M. Costăchescu
Iaşi, 1943, oct.

FUNDAŢIUNEA «REGELE FERDINAND I»

DOCUMENTELE MOLDOVENEŞTI

DELA

ŞTEFĂNIŢĂ VOEVOD
(1517—1527)

PUBLICATE DE

MIHAI COSTĂCHESCU
PROFESOR LA LICEUL NAŢIONAL DIN IAŞI

IAŞI * INSTITUTUL ROMÂNESC DE ARTE GRAFICE «BRAWO» * 1943

Amintirei duioase a părinţilor mei
închin această lucrare

PREFAȚĂ

În continuare, după Documentele Moldovenești înainte de Ștefan cel Mare (două volume), Documente Moldovenești dela Ștefan cel Mare (supliment la Documentele lui Ștefan cel Mare, de I. Bogdan) și Documentele Moldovenești dela Bogdan Voevod, prezint astăzi cercetătorilor și iubitorilor de istorie veche moldovenească și românească Documentele Moldovenești dela Ștefăniță Voevod (1517—1527).

Câteva lămuriri, ce privesc volumul de față. Metoda de lucru este aceiași din volumele de mai înainte. Despre această metodă am vorbit, cred, destul în Introducerea dela Documentele Moldovenești dela Bogdan Voevod și la cele spuse acolo nu cred că ar fi multe de adăugat.

În ce privește notele, ce însoțesc documentele, ele sânt bogate. Multe lucruri însă despre sate, locuri, persoane, spuse în alte volume, nu le-am mai repetat. Trimit pe cetitorul binevoitor, la acele locuri. Uneori, poate, aceste trimiteri pot părea multe și luate drept o povoară a documentului. Sânt unii, care cred că documentul trebuie prezentat singur. În ce mă privește, spun că nu m'a călăuzit decât gândul și dorința de a lămuri cât mai multe lucruri, ce privesc trecutul nostru, atât de necunoscut, și a ușura pe cercetători.

Pentru a nu mă repeta necontenit, n'am mai dat nici bibliografia, nici prescurtările. Cetitorul ce m'a urmărit până aici și care s'a interesat serios de documentele ce am publicat, până

acuma, cunoaşte această bibliografie şi aceste prescurtări, care sânt tocmai cele din volumele precedente.

Nu pot încheia aceste rânduri, fără a-mi îndrepta întregul gând de recunoştinţă către cei ce m'au ajutat să duc la sfârşit şi această lucrare. În rândul întâi, către conducerea Fundaţiunilor Regale şi cea a Fundaţiunei «Regele Ferdinand I» din Iaşi, către d. profesor Petre Bogdan, directorul acestei instituţiuni, care mi-au acordat cea mai mare parte din banii, cu care am tipărit lucrarea. Asemenea, mulţumesc din suflet d-lui G. T. Kirileanu, care, în trecut, ca şi acum, cu îndemnuri şi sprijin, m'a ajutat cât nu pot spune, mai mult. La fel, trebuie să mulţămesc d-lui C. Brahă, proprietarul tipografiei ieşene, care cu un preţ foarte modest, mergând până la pierderi, faţă de preţul curent, mi-a dat putinţa să merg până la capăt cu lucrul început.

Iaşi, 12 Septemvrie, 1943, Duminică. MIHAI COSTĂCHESCU

I.

DOCUMENTE INTERNE.

1.

1517, Octomvrie 7.

Ştefan Voevod întăreşte Mitropoliei de Jos, dela Roman, satul Azăpeni *şi trei părţi din patru părţi din* Catarha, date, la *moartea sa*, de Giurgiu Strahoe. Acesta le cumpărase, *cu* 626 zloţi tătăreşti, dela vărul său, Gherasim din Vişneuţi.

† м(л)стїю бж҃їею, мы стєфа(н) воєво(да), г(с)п(д)рь землı мо(л)да(в)скои, знамєнито чини(м) и с си(м) листо(м) наши(м) вьсѧ(м), кто на нє(м) вьзри(т) или чьтьщи [1] єго ѹслыши(т), ѡжє прїидє, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими мо(л)давскими боıарє, слѹга на(ш), гєраси(м) ѡ(т) вишнєвєць, по своєи доброи воли, ники(м) нєпонѹжє(н) а нипрсилова(н) и прода(л) свою правѹю ѡ(т)нинѹ племєннику своємѹ, слѹѕѣ нашємѹ, жѹржи страхоєви, є(д)но село, на имѧ азьпѣни, и сь млино(м) и, ѡ(т) четири части катарха, три части, ѡ(т) гдє исходи(т) ѡ(т) лѣса, за хк҃ѕ зла(т) татарски(х). и слѹга на(ш), жѹржа страхоє, заплати(л) ѹси вышєписаннїи пинѣзи, хк҃ѕ зла(т) татарски(х), ѹ рѹки слѹѕѣ нашємоу, гєрасимѹ ѡ(т) вишнєвєць. и привилїє, що ѡнь има(л)' на тоти ѡтнини ѡ(т) прѣѹнико(в) наши(х), ѡ(т) илїıаша и ѡ(т) стєфана воєводо(в), єщє єи да(л) ѹ рѹки слѹѕѣ нашємѹ, жѹржи страхоєви, прѧ(д) нами и прѧ(д) ѹсими нашими молда(в)скими боıарє. и на(ш) слѹга, жѹ(р)жа страхоє, да(л) тоє село, при своєи см҃рти, вь за дш҃їє сєбє, нашєи долнєи митрополїи, ѡ(т) романова тръга, идєжє є(ст) їєп(с)кпь на(ш), кир(р) макарє. ино, ми видѣвшє єго доброє даанїє, що ѡ(н) да(л) тоє село, при своєи см҃рти, вь за дш҃їє сєбє, вышєрєчєнноє сєло, на имѣ азьпѣни, и сь млино(м), и, ѡ(т) четири части катарха, три части, ѡ(т) гдє исходи(т) ѡ(т) лѣса, а ми такождєрє и ѡ(т)

[1] Sic.

на(с) дали и потврьдили есмы нашеи ст҃ѣи до(л)неи митрополїи, ѡ(т) романова трьга, тое село азьпѣни и сь млино(м) и, ѡ(т) четири ча(ст)[1] катарха, три части, ѡ(т) где исходи(т) ѡ(т) лѣса, како да е(ст) нашеи митрополїи ꙋри(к) и сь вьсе(м) доходѡ(м), непорꙋше(н)но, николиже, на вѣки. а хота(р) томꙋ селоу, азьпѣно(м), и сь млино(м) и, ѡ(т) четири части катарха, три части, ѡ(т) где исходи(т) ѡ(т) лѣса, да есть ѡ(т) ꙋси(х) сторо(н), стари(м) хотаро(м), по кꙋди[2] и(з) вѣка ѡживовали. а на то е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписа(н)наго, мы стефана воево(дї), и вѣра вьзлюбленнаго ми брата, петра, и вѣра вьсѧ(х) боꙗрь наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана козми, вѣра пана гри(н)ковича и пана тьлаби, хотински(х), вѣра пана коста и пана кондри, немецки(х), вѣра пана петрики и пана тоадера, новогра(д)ски(х), вѣра пана лꙋки а(р)бꙋре, портара сꙋчавскога, вѣра пана храна спатара, вѣра пана еремїи вистѧрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана сакѕıана чашника, вѣра пана стрьчи столника, вѣра пана томи кацелѣна комиса и вѣра вьсѧ(х) боꙗрь наши(х) молдавски(х) велики(х) и мали(х). а по наше(м) животѧ, кто бꙋде(т) г(с)п(д)рь нашеи земли, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашега рода или па(к) бꙋ(д) кого б҃ь изабере(т) г(с)п(д)ре(м) бити нашеи молдавскои земли, то(т) що би нашеи ст҃ѣи митрополїи долнеи, ѡ(т) романо(в) трь(г), непорꙋши(л) нашего даанїа и потврьж(д)енїа, али би ꙋтврьди(л) и ꙋкрѣпи(л), за нꙋже есми дали и потврьдили наше(и) митрополїи, за що ѡ(н) да(л) тое село вь за д҃шїе и сп(с)нїе себе. а на болшее крѣпо(ст) и потврьж(д)енїе вьсемоу вышеписанномꙋ, велѣли[3] есми нашемоу вѣрномоу панꙋ, тотрꙋшанꙋ логофетоу, писати и нашѵ печа(т) привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. писа(л) глава(н), оу хрьловѣ[3], в лѣто ҂зкє, м(с)ца ѡ(к)товрїа з҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, cunoscut facem și cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră și înaintea boerilor noștri moldoveni, sluga noastră, Gherasim din Vișneuți, de a lui bună

1 In original, cuvântul ча(ст) e scris deasupra.
2 Sic.
3 ѣ ca ь.

voie, de nimeni nesilit și nici asuprit, și a vândut a sa dreaptă ocină vărului său, slugii noastre, lui Giurgiu Strahoie, un sat, anume Azăpeani, și cu moara și, din patru părți din Catarha, trei părți, de unde iese din pădure, drept 626 zloți tătărești. Și sluga noastră, Giurgiu Strahoie, a plătit toți mai sus scrișii bani, 826 zloți tătărești, în mânile slugii noastre, Gherasim din Vișneuți.

Și privilegiul, ce el a avut pe aceste ocini, dela străunchii noștri, dela Iliaș și dela Stefan Voevozi, încă l-a dat în mânile slugii noastre, lui Giurgiu Strahoie, înaintea noastră și înaintea tuturor boierilor noștri moldoveni.

Și sluga noastră, Giurgiu Strahoie, a dat acest sat, la moartea sa, pentru sufletul său, Mitropoliei noastre de Jos, din Târgul Romanului, unde este episcopul nostru, chir Macare.

De aceia, Noi văzând a lui bună danie, ce el a dat acest sat, la moartea sa, pentru sufletul său, mai sus numitul sat, anume Azăpeani, și cu moara și, din patru părți din Catarha, trei părți, de unde iese din pădure, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit sfintei noastre Mitropolii de Jos, din Târgul Romanului, acest sat Azăpeani și cu moara și, din patru părți din Catarha, trei părți, de unde iese din pădure, ca să fie Mitropoliei noastre uric și cu tot venitul, nestricat, niciodată, în veac.

Iar hotarul acestui sat, al Azăpeanilor și cu moara și, din patru părți din Catarha, trei părți, de unde iese din pădure, să fie din toate părțile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința iubitului meu frate, Petru, și credința tuturor boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Șandru, credința panului Negrilă, credința panului Cozma, credința panului Grincovici și a panului Tălabă, dela Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, dela Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar dela Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Șarpe postelnic, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Toma Cațelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domnitor al Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre Moldovei, acesta să nu strice sfintei noastre Mitropolii de Jos, din Târgul Romanului, dania noastră şi întăritura, ci să-i întăriască şi înputerniciască, pentru că am dat şi am întărit Mitropoliei noastre, pentrucă el a dat acest sat, pentru sufletul şi mântuirea lui.

Iar pentru mai multă putere şi întărire acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, lui Totruşan logofătul, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Glavan, în Hârlău, în anul 7025, luna Octomvrie în 7.

Originalul, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea pierdută, la Acad. Rom. 64/11. O fotografie, în colecţia mea.

Satul Azăpeni azi nu mai este. El a fost pe pârăul Vişneuţi, în ţinutul Lăpuşnei, cum vedem, dintr'un uric, dela Ştefan Rareş Voevod, din 7060 (1552), Aprilie 25 [Arhiv. Stat. Bucureşti, Episcopia Romanului, pachet 6; Melchisedec, Cronica Romanului, 1 pp. 187-191], prin care Episcopul Macarie dela Roman schimbă cu Domnul, dându-i satul: що ѹ вωлωсти лапоѹшною, на имѣ азѫпѣнїи, на вишневци, и съ млинω(м), на вишневци (ce-i în ţinutul Lapuşnei, anume Azăpeanii, pe Vişneuţi, şi cu moară, pe Vişneuţi). In schimb Episcopia primeşte dela Domn satul Biräeştii, pe Moldova, în ţinutul Suceava, fost al lui Ion Păstrăv, ce a fost ureadnic în Huşi, şi al celorlalţi fraţi ai lui, copiii lui Păstrăv cel Bătrân, şi fusese pierdut în viclenie, când fraţii Păstrăv râdicaseră pe un lotru înpotriva lui Ştefăniţă Voevod [cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 29-30]. Ajungând domnesc, se vede că Alexandru Lăpuşnennul Voevod l-a dăruit mănăstirii Socola, de lângă Iaşi, căci îl găsim în uricul dela Petru Voevod, din 7091 (1583), Aprilie 12 [Acad. Rom. Pecete 233], prin care Domnitorul întăreşte acestei mănăstiri satele date de Alexandru Voevod, al cărui uric fusese pierdut sub Ion Voevod, când Turcii şi Tătarii prădaseră Ţara. Intre ele e şi satul Azăpeani: хѹтар азъпѣном, dacă acesta nu va fiind

altul. Satul Azăpeani avea uric dela Ilie şi Ştefan Voevozi, deci era şi la începutul veacului al XV-lea. Îşi are numele dela un Azap. — În 1552, Aprilie 25, satul este arătat pe Vişneuţ, pârău, care se numeşte azi Işnovăţ şi care este în judeţul Lăpuşna, fost Chişinău [Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei p. 123; Harta Basarabiei, de Nour]. Este pomenit încă din 6937 (1429), Fevruarie 10, în hotarnica mănăstirii Vâşnevăţ[1], apoi în două documente dela Ştefan cel Mare, din 6978 (1470), Aprilie 1[2] şi 7[3]. Numele este răspândit. În judeţul Orhei, în comuna Steţcani, este şi satul Işnovăţ, aşezat şi el pe o vale a Işnovăţului[4]. Se pare că acest al doilea Işnovăţ este cel pomenit în documentul lui Ştefan cel Mare, din 6992 (1484), Iunie 8[5]. Satele acestea sânt foarte vechi[6]. — În uricul din 1517, Octomvrie 7, vânzătorul, Ghe-

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 pp. 248-253; o bună fotografie în colecţia mea: гдє ѹпадаєтъ мꙋ<л>оватєцъ ѹ вышнєвєцъ, та горѣ вышнєвцємъ, <до в>єрха и полѧны по вєрхъ вышнєвца въси до хотарѧ кнѧгинина (unde cade Mulovateţul în Vâşneuţ, apoi în sus pe Vâşneuţ, până în obârşie şi poienile dealungul obârşiei Vâşneuţului, toate, până în hotarul Doamnei).

2 I. Bogdan, D. Şt. 1 pp. 145-147: кипрїѧнова пасика, ѹ ботнєх, и съ манастиромь, що єст на вєрх вишнивца . . . поч<є>нше ѡт приходища моловатцꙋ вода вишнивцꙋ (prisaca lui Chiprian, la Botne, şi cu mănăstirea, ce este la obârşia Vişniuţului . . . începând dela întâlnirea Molovateţului cu apa Vişniuţului).

3 Ibid. pp. 147-149: гдє ѹпад<а>єть моловатєцъ ѹ вышнивєцъ, та гори вышнивцєм до вєрха и полѣни по вєрха вишнивца въси, до хотарѣ кнѣгинина (traducerea ca la nr. 1).

4 Ind. stat. pp. 616, 266; Harta Basarabiei, de Nour; după Dicţ. geogr. al Basarabiei cit. şi acesta este aşezat pe un pârău, Işnovăţul.

5 I. Bogdan cit. 1 pp. 287-288: «un loc pustiu, ce se află de amândouă părţile Vişnovăţului, lângă Bâcu, în faţa Sultanii şi Maraşii».

6 Unul a fost al boierului Mihail dela Dorohoi, pomenit în 6945 (1437), Dechemvrie 20 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 pp. 541, 542, 549]: сєло вишнивци; altul, în jud. Hotin, este pomenit în 6955 (1447), Ianuarie 14 [ibid. 2 pp. 273-274, 276-277],—în stăpânirea lui Şandru spătarul: вишнєвци; acelaşi poate cu cel din 6964 (1456), Iunie 8 [ibid. 2 pp. 577-579, 581], între satele lui Sin Hotineanul: вышнивєцъ; un pârău Işnovăţ este în jud. Dorohoi [Dicţ. geogr. al jud. Dorohoiu pp. 192-193; Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 247].

rasim, este arătat din, sau dela Vişneuţi.—Alături cu Vişneuţii, va fi fost şi Catarha, numele unei moşii, de pe un pârău, cu acest nume. — Interesant este şi numele Strahoe, care este în legătură cu slav. страхъ (frică, groază)[1]. — Mitropolia Moldovei de Jos este Episcopia Romanului. Este pomenită astfel încă din 6953 (1445), Septemvrie 30[2]. Apoi, sub Ştefan cel Mare, în 6973 (1465), Dechemvrie 13[3], în 6996 (1488), Aprilie 4[4], Octomvrie 15[5].

2.

1517, Octomvrie 8.

Ştefan Voevod întăreşte împărţeala între Marena şi fraţii ei, Ion Gănescul, pârcălabul de Neamţ, Cozma Şarpe postelnic şi sora lor, Magdalena, a satelor de ocină: Voineştii, Găneştii, Ciunceştii, ce se numesc Crâsteştii, Coşeştii, toate în ţinutul Cârligăturii, apoi Cucueştii şi Dajbigeani. După împărţeală, Domnul dă uric Marenei pe satul Voineşti şi Cucueşti.

† м҃л(с)тїю бж҃їею, мы стефа(н) воєво(да), г(с)п(д)рь земли мо(л)давскои, знаменито чини(м) и сси(м) листо(м) нашим вьсѧ(м), кто на(н) вьзри(т) или чтѹчи его оуслыши(т), ѡже прїидоша, прѧ(д) нами и прѧ(д) ѹсими нашими мо(л)давскими болѧре, марена и сь своими братїами, сь наши вѣрнїи болѣри, па(н) ганескѹ(л), пар-кала(б) немецки, и па(н) козма шарпе постелни(к) и сестра и(х), маг-далина, по и(х) доброи воли, ники(м) непонѹженни а ниприсилованни и раздилили свои правїи ѡтчинни, ѡ(т) ихь прави(х) оурикові. и

1 Cp. numele unui sat, pârău şi deal Strahova, în jud. Dorohoi [Dicţ. geogr. al jud. Dorohoiu, pp. 323-324], apoi Strahotinul, în jud. Botoşani [Ind. stat. pp. 772, 63], după un pârău, pomenit încă din timpul lui Iuga Voevod [M. Costăchescu cit. 1 pp. 27, 29]. O fântână Straova, în partea de jos a Moldovei, este pomenită în 7068 (1560), Martie 13 [Acad. Rom. 96/5 ; Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale 54, fila 46 r.; M. Costăchescu, cit. 2 p. 135]. In legătură cu acesta, poate, este şi numele străvechilor boieri moldoveni, Straovici [M. Costăchescu cit. 2 p. 878].

2 M. Costăchescu cit. 1 pp. 236-237 : митрополитоу, кѵрь калистоу романскомоу.

3 I. Bogdan, D. Şt. 1 pp. 91-92: нашеи митрополїи ѡт долнего тръга.

4 Ibid. p. 342 : митрополїи ѡт романова тръга.

5 Ibid. pp. 355, 357 : митрополїю ѡт романова тръга.

достало сѧ въ ча(ст) марени село военецїи, ѹ волости кръʌигатꙋри, и село коѹкꙋеции, що юи лишиль тоє село кꙋкꙋеции, племенница и(х), станка. а па(к), въ ча(ст) пана їѡна ганескоѹла, паркалаба немецкаго, достало сѧ ꙋ его ча(ст) село ганеции, где є(ст) двѡ(р) его, и село, на имѣ дажбижани, що и(м) лиши(л) тоє село племенница и(х), станка. а па(к), панꙋ козми шарпе постелникоѹ досталосѧ ѹ его ча(ст) село чꙋнчеции, що сѧ тепер именꙋє(т) кр(с)теции, ѹ волости карлигатꙋри. а па(к), въ часть магдалини досталосѧ ѹ єи ча(ст) єдно село, на имѧ кошеции, ти(ж) ꙋ волости карлигатꙋри. и па(к), части що бы сѧ юи приходило ꙋ инши(х) сель, а ѡна их лишила свои(м) братїа(м), наши(м) верни(м), панꙋ їѡноѹ ганескꙋла, паркалабꙋ неме(ц)комꙋ, и панꙋ шарпе посте(л)никꙋ и сестри и(х), марени. а пакь, ѡни абы не имали добыти ѹ мъндреции, николи, на вѣки. ино, ми видѣвше и(х) добрꙋю волю и тъкмежь и доброє раздѣленїє, а ми тако(ж) и ѡ(т) на(с) есми дали и потвръдили марени село военеции, ѹ волости ка(р)лигатоѹри, и село кꙋкꙋеции, що и(м) лишиль тоє село, кꙋкꙋеции, племенница и(х), станка, како да є(ст) юи ѡ(т) на(с) оѹри(к) и съ всє(м) доходо(м), єи, дѣте(м) єи и ꙋнꙋчато(м) єи и прѧꙋнꙋчато(м) єи и прѣщꙋрѣто(м) єи и всемоѹ родꙋ єи, кто сѧ єи изберє(т) наиближнїи, непорꙋшенно, николиже, на вѣки. а хотарь тѧ(м) двѡ(м) вышеписанни(м) села(м), на имѧ селꙋ военецїо(м), що ꙋ волости карлигатꙋри, и село кꙋкоѹецїѡ(м), що и(м) лиши(л) тоє село станка, племенница и(х), <да є(ст) ѡ(т) ꙋс>и(х) сторонь, по старомꙋ хотарꙋ, по кꙋды извѣка ѡживовали. а на то, є(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра възлюбленнаго ми брата, петра, и вѣра въсѧ(х) боꙗрь наши(х), вѣ<ра пана исака, вѣра па>на петра дворника, вѣра пана шандра, вѣра пана негри, <вѣра па>на козми, вѣра пана гринковича <и пана тала>бꙋ(ла), паркалабов хотински(х), вѣра пана косте и пана кондри, немецки(х), вѣра <пана петрика и> пана тоадера, новогра(д)ски(х), вѣра пана лꙋки арбꙋре, портара сꙋчавского, вѣра пана хр<ана спатарѣ>, вѣра пана еремїи вистїарника, вѣра пана сакꙋіана чашника, вѣра пана <стръча> столника, вѣра пана кацелѣна комиса и вѣра въсѧ(х) боꙗрь наши(х) молдавски(х) велики(х) и малих. а по наше(м) животѧ, кто бꙋде(т) г(с)п(д)ръ нашеи земли, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или па(к) бꙋ(д) кого бг҃ъ изберетъ г(с)п(д)ре(м) быти нашеи молдавскои земли, то(т) бы емꙋ непорꙋши(л) на<ше>го даанїа и потвръж(д)енїа, али бы еи оутвръ-

ди(л) и оукрѣпиль, занѹже есми юи дали и потврьдили, за що е(ст) ѹ еи правїи штнини. а на болшее крѣпо(ст) и потврьж(д)еннїе вьсемѹ вышеписанношѹ, велѣли есми нашемоу вѣрномѹ жѹпанѹ, тотрѹшанѹ логофетѹ, писати и нашѹ печа(т) привѣсити к семоу листѹ нашемоу. писа главa(н), оу хрьловѣ, вл҃то з҃ке, м(с)ца w(к)товрїа и҃ днь.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră și înaintea tuturor boierilor noștri moldoveni, Marena și cu frații săi, cu credincioșii noștri boieri, pan Ganescul, pârcălab de Neamț, și pan Cozma Șarpe postelnic și sora lor, Magdalina, de a lor bună voie, de nimeni nesiliți și nici neasupriți și au înpărțit ale lor drepte ocine, din ale lor drepte urice. Și s'a venit în partea Marenii satul Voeneștii, în ținutul Cârligăturii, și satul Cucuești, ce i-a lăsat acest sat, Cucuești, vara lor, Stanca. Și iarăși, în partea panului Ion Ganescul, pârcălab dela Neamț, s'a venit în partea sa satul Gănești, unde este curtea lui, și satul anume Dajbigeani, ce i-a lăsat acest sat vara lor, Stanca. Și iarăși, panului Cozma Șarpe postelnic s'a venit în partea sa satul Ciuncești, ce acum se numește Crâstești, în ținutul Cârligăturii. Și iarăși, în partea Magdalinii s'a venit în partea sa un sat, anume Coșești, asemenea în ținutul Cârligăturii. Și iarăși, părțile ce i s'ar veni în alte sate, ea le-a lăsat fraților săi, credincioșilor noștri, panului Ion Ganescul, pârcălab de Neamț, și panului Șarpe postelnic și surorii lor, Marenii. Și iarăși, ei să nu aibă a dobândi în Mândrești, niciodată, în veci.

Alta, Noi văzând a lor bună voie și tocmeală și bună înpărțială, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit Marenii satul Voenești, în ținutul Cârligăturei, și satul Cucuești, ce li l-a lăsat acest sat, Cucuești, vara lor, Stanca, ca să-i fie ei dela Noi uric cu tot venitul ei, copiilor ei și nepoților ei și strănepoților ei și răstrănepoților ei și întregului neam al ei, cine i se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestor două sate scrise mai sus, anume satul Voenești, ce-i în ținutul Cârligăturii, și satul Cucuești, ce li l-a

lăsat acest sat Stanca, vara lor, să fie din toate părţile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa iubitului meu frate, Petru, şi credinţa tuturor boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrea, credinţa panului Cozma, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Coste şi a panului Condre, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Caţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn al Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine va alege Dumnezeu să fie ca Domn al Ţării noastre, Moldovei, acestă să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi ,înputerniciască, pentru că i-am dat şi i-am întărit, pentrucă este în ale ei drepte ocine.

Iar pentru mai mare putere şi întăritură a acestei mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru jupan, Totruşan logofătul, să scrie şi să atârne pecetea noastră de această carte a noastră.

A scris Glavan, în Hârlău, în anul 7025, luna Octomvrie în 8 zile.

Original, pe pergament, cu pecetea cea mare, bine păstrată, atârnată, la urmaşii lui Dumitru Rosetti-Teţcanu, la Teţcani, în judeţul Bacău. Pe pecete se citeşte: † печать їω стефана воеводы, господар землн молдавскон. Pe verso documentului, se citeşte: мьрн(н) н братїга е(і), їω(н) гьнескѵ(л) н козма ша(р)пе по(с)те(л)нн(к) на село во(і)не(щ) н кѵкѵе(щ), гьнещ, да(ж)бнжѣ(н), чн(н)че(щ), кь(рс)тещї, коіше(щ), мь(н)дре(щ). După o traducere din veacul al XVIII-lea, o menţiune foarte scurtă, în N. Iorga, Stud. şi Doc. 6 p. 74 (din actele P. Carp, dela Ţibăneşti). De aici, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 135.

Unele din satele de mai sus sânt unul lângă altul. Găneştii sânt în comuna Buznea, judeţul Iaşi [Dicţ. geogr. al jud. Iaşi, pp. 104-105; Ind. stat. pp. 577, 199; Harta stat. major, planşele Târgu-Frumos şi Podul-Iloaei, 1 : 50000]. Intăia oară, satul e pomenit în 6941 (1433), Ianuarie 28, când era în stăpânirea Matuşiţei şi a mamei ei, Maria: село, на плотоүницоү, на поле, на имѧ где был нѣгоe гъ-нескоү(л) (satul, pe Plotuniţă, la câmp, anume unde a fost Neagoe Gănescul)[1]. Este pomenit apoi în două urice dela Ştefan cel Mare, din 6974 (1466), Dechemvrie 8[2] şi din 6975 (1467), Ianuarie 1[3]. In timpul acesta, satul era al Maruşcăi, care cu sora ei, Stanca, erau fiicele Nastei şi nepoatele lui Costea Stravici[4]. Stanca este vara Găneştilor, din 1517, Octomvrie 8. Satul va fi fost confiscat, pentru tradarea de sub Ştefăniţă Voevod, şi mai apoi înapoiat, căci, mai târziu, îl găsim, ca şi alte sate ale acestui neam, în stăpânirea urmaşilor[5]. Satul este foarte vechiu.

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 pp. 350-353. Plotuniţa înseamnă cerboaică (femeninul dela плотоүнъ, cerb). Azi Plotuniţa se numeşte Ciorbolea, din Cerbolea, cerboaică. Un caz de slavizare a numelor proprii româneşti.

2 Originalul, pe pergament, la urmaşii lui Dimitrie Rosetti-Teţcanu, la Teţcani, jud. Bacău, publicat, cu unele greşeli, după o fotografie slabă, în I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 114-116. Textul, ce interesează este: ѡдно мѣсто, на поүстини, на крълигътоүрѣ, межи попы(ч)кани и межи роүскани и межи гънещин, оү щюүбеевы кръници (un loc, în pustie, la Cârligătură, intre Popâcicani şi între Ruscani şi între Găneşti, la Fântâna lui Ştiubeiu). Ruscanii sânt Buznea de azi.

3 I. Bogdan, cit. 1 pp. 117-118: ѡдиѡ селище, щож где сѧ зовет щюбеева кръница, межи гънещїи и межи роүсканїи и межи кошещїи (o selişte, ce se chiamă Fântâna lui Ştiubeiu, între Găneşti şi între Ruscani şi între Coşeşti).

4 Vezi M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 30, 39. Pentru Maruşca şi Stanca, cp. uricul din 7010 (1502), Fevruarie 17 [I. Bogdan, D. Şt. 2 pp. 191-192]: марȣшка и сестра еи, станка, дѡчки настины, ȣноүки костѧ ст<рав>нча . . .; дѣда <их>ь, кости и брата костина, жȣржа, стравичичи (Maruşca şi sora ei, Stanca, fiicele Nastei, nepoatele lui Costea Stravici . . .; bunului lor, Costea şi a fratelui Costei, Giurgiu, Stravicici).

5 Cp. documentul din 7117 (1609), Iulie 24 [Ghib. Sur. 2 pp. 130-141]. Pentru sat, vezi M. Costăchescu, Satele Ruscanii (Buznea) şi Găneştii, în Buletinul Ion Neculce, Iaşi, fasc. 6 (1926).

Era și în veacul al XIV-lea. Își are numele dela un Gane [1].— La răsărit de Gănești, între aceștia și Cristești, azi în trupul Cristești, era satul Coșești [2]. Cea mai veche pomenire a satului o găsesc în uricul lui Ștefan cel Mare, din 1466, Dechmvrie 8. Aici, în hotarnică, este pomenit vechiul stăpân, Coșotă [3]. Apoi în uricul din 1467, Ianuarie 1 [4]. Satul era și la începutul veacului al XV-lea. Își are numele dela Coșea, după care fiul său, pomenit în 1466, Dechemvrie 8, se numea Coșotă [5]. — Alături, este satul Crâstești, numit azi Cristești [6]. Satul s'a numit, mai înainte de 1517, Ciuncești. Din acest Ciuncești, numai o parte s'a numit Crâstești, cealaltă păstrându-și numele de Ciuncești, Cincești, până târziu și fiind azi în trupul moșiei alăturate, Brăești [7], unde se păstrează numele unui deal și al unui pârău, Ciunca [8]. Ciunceștii este sat foarte vechiu și își are, cred, numele dela un Ciunca, nume care ne amintește de știrile dintr'un

1 Pentru alte sate, cu acest nume, vezi Frunzescu, Dicționar topografic p. 205, Ind. stat. pp. 577-578. Pentru trecut, cp. I. Bogdan, cit. 2 pp. 19-20, M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2 p. 844.

2 M. Costăchescu, Satul Cristești, cu trupurile sale, Popișcani, Coșești și Bărbești, în Buletinul Ion Neculce, Iași, fasc. 8 (1929).

3 Vezi mai sus, p. 10, nota 2: на самоую великоую дорогоу, що иде(т) до гънещи . . . чере(с) поле, до хотарѣ кошотова (la însuși drumul mare, ce merge la Gănești . . . peste câmpie, la hotarul lui Coșotă). La I. Bogdan cit., *greșit:* къшотwва (?).

4 Vezi mai sus p. 10, nota 3.

5 Pentru sate cu acest nume, vezi Frunzescu cit. p. 136, Ind. stat. pp. 527, 188, 241, 398. Pentru trecut, cp. 7039 (1531), Martie 4 [originalul, pe pergament, în colecția mea]: село, на ракове, на имѧ кошещїи; același, în 7054 (1546), Aprilie 8 [originalul, pe pergament, în colecția mea; publicat în M. Costăchescu, Observări istorice pp. 16-17]. Acesta în timpul lui Ștefan cel Mare a fost al lui Roman Gârbovăț, care, viclean, a fugit în Țara Muntenească și pe care-l socot același cu Roman Pribeagul. Alt sat a fost la Chigheaci, pomenit în 7054 (1546), Iunie 18 [Acad. Rom. Pecete 39]. Cp. și M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2 pp. 835, 899; același, Doc. Mold. dela Șt. M. p. 279.

6 Dicț. geogr. al jud. Iași pp. 84, 85; Ind. stat. p. 198, 534; Harta stat. major, planșele Târgu-Frumos și Podul-Iloaie, cit.

7 M. Costăchescu, Satul Prigoreni, în Buletinul Ion Neculce, Iași, fasc. 5 (1925); același, Satul Cristești, cit. mai sus, nota 2.

8 Dicț. geogr. al jud. Iași p. 66; Harta stat major, cit.

uric, din 6953 (1445), Aprilie 5, unde găsim, dar în altă parte, pe Bârzetea, la Tutova, satele «unde este Ciunca Stan și unde a fost Ciunca Giurgiu și mănăstirea lui Ciunca Stan»[1]. Partea numită Crâstești fusese cumpărată, mai înainte de 1517, de Cozma Șarpe postelnic. Va fi fost pierdută, pentru viclenie, dar înapoiată, cum ne arată un document dela Alexandru Lăpușneanu Voevod, din 7062 (1554), Marte 20, dat mănăstirii Pobratei[2]. Crâsteștii trecuți în stăpânirea Pobratei, îi găsim, sub Petru Șchiopul Voevod, iarăși la urmașii lui Cozma Șarpe, care îi trec la alți stăpâni[3]. Ciunceștii au avut alți stăpâni[4]. Forma

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2 pp. 218-222: села, на бръзетѣ, на имѣ где е(ст) чунка ста(н) и где бы(л) чунка журжѫ и монасти(р) чунка стано(в). Ibid. 1 p. 352; 2 p. 221.

2 N. Iorga, Stud. și Doc. 6 p. 75. Domnul întărește satele Pobratei și între ele și: Crâsteștii, în ținutul Cârligătura, dat de Anghelina, Nastasia și Todosia (soră și nepoată) și pentru sufletul «surorilor sale». Maria, Sofia, «care acel sat au fost cumpărătură tatului lor, Cozma vel postelnic».

3 In uricul din 7093 (1585), Aprilie 5, Acad. Rom. Pecete 114: Nastasia, fiica Todosiei, nepoata Anghelinei și a Nastasiei și Măriiții, vinde lui Păcurar, Ionașco, Nistor, Dumitru și Vasilie: своего праваго ѡ(т)ни(н)нѹ и дѣдинѹ, ѡ(т) своих правиих привилии за потвръждение, що ѡна имала тиже ѡ(т) самого г(сд)вами, е(д)но село, на имѣ кр(с)тещии, оу волости кръигътѹрѫ, що ест ѡ(т) хотар чѹнчещим (a sa dreaptă ocină și moșie, din ale lor drepte privilegii de întăritură, ce ea a avut asemenea dela însuși Domnia mea, un sat, anume Crâstești, în ținutul Cârligătura, ce este din hotarul Ciunceștilor). Ibid. 4/250.

4 Intr'un uric, dela Moisie Moghilă Voevod, din 7142 (1633), Dechemvrie 20 [Ghib. Sur. 2 pp. 197-201]: еремїа некшул, сн҃ъ ѱѹрѱѣ некшѹл столник, и внук его, андоние и рустѣ и гаврил и мърика и агафїа, дъщи иѡани, вси внуци и прѣѡнуци ѱурѱѣ некшул столник . . . ѡт село чинчещи, что ѹ власт кръигътури . . . ѡт исписок, что имал дѣд их, ѱѹрѱѣ некщул столник ѡт ꙗнкул воевода . . .; село чинчещи, съ брод за млин, ѹ бахлуец, и съ мѣсто у лѣс и съ полѣна чунка (Ieremia Necșul, fiul lui Giurgea Necșul stolnic, și nepotul lui, Andonie și Rustea și Gavril și Mărica și Agafia, fiicele Ioanei, toți nepoții și strănepoții Giurgei Necșul stolnic . . . din satul Cincești, ce e în ținutul Cârligăturii . . . din ispisoc, ce a avut bunul lor, Giurgea Necșul stolnic, dela Iancul Voevod . . .; satul Cincești, cu vad de moară, în Bahlueț, și cu loc în pădure și cu poiana Ciunca). Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2 p. 221.

Ciunceşti, mai veche, este cea adevărată. Forma Cinceşti este mai târzie [1]. Ciunceştii erau şi la începutul veacului al XV-lea, dacă nu şi mai înainte. Crâsteştii sânt de pe vremea lui Ştefan cel Mare [2]. — Tot în Cârligătură, sânt şi Voineştii, în judeţul Iaşi [3]. Acest sat, în vremea lui Ştefan cel Mare, a fost al boierilor Mânjea şi se pare că Marena a fost soţia lui Şteful Mânjea paharnic [4]. In stăpânirea acestui neam a fost şi în veacul al XVI-lea şi începutul celui de al XVII-lea [5]. Satul îşi are numele dela un Voina, Voinea şi era şi la începutul veacului al XV-lea [6]. —

1 Forma Cinceşti ar putea face pe cineva să se gândească la un Cinceş (cinci + eş), formă care nu e inposibilă, deoarece, în apropiere, în trupul Goeştilor, avem vechea moşie Şepticeni, pomenită sub Ştefan cel Mare, în 7009 (1501), Dechemvrie 14 [I. Bogdan, D. Şt. 2 pp. 184, 188]: шептешан. Acesta poate deriva şi dela un Şeptici, dar şi dela un Şepteş (şepte+ici, şepte+eş).

2 Satele cu acest nume sânt foarte multe. Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. p. 901; I. Bogdan, D. Şt. 2 p. 551. Alt sat Cârsteşti, tot în Cârligătură, a fost lângă Mădrâjeşti, cu începuturi de sub Alexandru cel Bun. Jumătate din acesta a intrat, pe vremea lui Ştefan cel Mare, în hotarul Bătăraştilor, mai târziu în moşia Sâneştilor), cealaltă continuându-şi numele până târziu. Pentru cea întâi, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 179-180. Cea de a doua e pomenită, *cred.* în 7086 (1578), Fevruarie 22 [Arhiv. Stat. Bucureşti, M-rea Galata pac. 6]: Crâsteştii, ci să chiamă Pizdenii»; în Iulie 22 [ibid. pac. 10] кр(с)тєщїи, рєкомїи пи(з)дѣнїи, съ мли(н) ѵ ба(х)лѵю. Acesta era al mănăstirii Galata.

3 Dicţ. geogr. al jud. Iaşi, pp. 252-253; Ind. stat. pp. 840, 202; Harta stat. major, planşele Iaşi şi Mogoşeşti, 1 : 50.000.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela St. M. p. 92; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 31, 40.

5 Documentele originale, din 7091 (1582), Noemvrie 25, 7091 (1583) Aprilie 30, 7095 (1586), Septemvrie 7, sânt la Fundaţia «Regele Ferdinand I», din Iaşi. In cel din urmă: и(с)привилїє, что има(лі) ѡ(т) стєфана воєво(дї), є(д)но сєло, на(і)мѣ воинєщїи, ѹ воло(ст) кръльгътѵри (din privilegiu, ce au avut dela Ştefan Voevod, un sat anume Voineşti în ţinutul Cârligăturii). Intr'un document, din 7139 (1631), August 15 [Fundaţia, cit. Condica de documente nr. 4, fila 20] se vorbeşte de: «uricul, ce au avut moşii lor dela bătrânul Ştefan Vvd. şi dela Alexandru Vvd.»

6 Satele Voineşti sânt foarte multe. Cp. Frunzescu, Dicţionar topografic pp. 529-530, Ind. stat. p. 840. Pentru trecut, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 887, 943; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 298, 315; I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 544, 586.

Mândreştii este, cred, satul Sârca, din judeţul Iaşi [1], şi care s'a numit mai înainte Mândreşti şi îşi are numele, *poate*, dela Mândrul Jumătate, pomenit de sub Alexandru cel Bun, din 6938 (1430), Iulie 7 [2]. Intre acest sat şi Mădrâjeşti era satul Străviceni, fost al neamului Stravici — înrudit cu neamul Gâneştilor — pomenit în 7007 (1499), Noemvrie 17 [3]. — Cucueştii nu-i pot identifica. Un sat Cucueşti, numit azi Căueşti, este lângă mănăstirea Adam, din judeţul Tutova [4]. Işi are numele dela un Cucuiu[5].— Poate aici era satul, căci în apropiere de acesta a fost şi satul Dajbigeni, pomenit în unele documente vechi [6]. Işi are numele cred dela Dajbog [7]. — Neamul Găneştilor este cunoscut [8]. Neamurile lor, Stravici, aveau multe moşii. Astfel, aveau, începând dela capătul Cârligăturii, dincolo de Strunga, satele Hodceşti, Răvăcani, Criveşti şi Găureni [9], iar în Cârligătură, Străvicenii [10], Păuşeştii, Bărboşii, Hăsnăşenii şi Bălţaţii. Altele erau dincolo de Prut [11].

1 Dicţ. geogr. al jud. Iaşi, pp. 205-207; Ind. stat. pp. 751, 199; Harta stat. major, planşele Podul-Iloaea şi Belceşti 1:50000.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 pp. 298-299, 303-304.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 228-231; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 30-31, 39-40. Numele Mândreşti este răspândit. Cp. Frunzescu, cit. p. 280, Ind. stat., p. 645. Pentru trecut, M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 p. 918; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 308; I. Bogdan, D. Şt. 2 p. 566.

4 Frunzescu, cit. pp. 103, 150; Harta stat.major, planşa Bârlad, 1:100.000.

5 Satul Cucueţii dela Botoşani, care s'a numit mai înainte Frăteşti [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 p. 557].

6 Intr'un document, din 7183 (1674), Noemvrie 4 [originalul, în colecţia mea], dăruindu-se lui Coste, feciorul lui Adam «şi sfintei mănăstiri, ce iaste în codrul Gheanghii», părţi din satele Răspopi, Hărăţi şi din Cucuta, între marturi, din Oncani, Ghinpeni, Negoteşti, se arată şi «Nohit ot Dajbijeani». Asemenea, în 7183 (1675), Martie 3 [originalul, în colecţia mea], dăruindu-se mănăstirii lui Adam, din codrul Gheanghii, părţi din aceleaşi sate, între marturi, din Sauleşti, Cucuta, Lehani, Crămeteşti, Ghimpeni, se arată şi acelaşi «Nohit et Dajbijeani».

7 Acesta avea proprietate în aceste părţi ale Tutovei. Cp. M. Costăchescu, Arderea Târgului Floci, pp. 96-97; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 235-241.

8 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 29-32. Cp. Hurm. Doc. 2^3, pp. 437-439, 440-441, 600-601.

9 Uricul din 7053 (1545), Aprilie 4 [Ghib. Sur. 1, p. 380-386].

10 Vezi mai sus, nota 3.

11 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 p. 182-187.

3.

1517, Dechemvrie 15.

Ştefan Voevod întăreşte lui Ieremia vistiernic jumătate de sat, la Fântâna cea Mare, de ceia parte de Bâc, în potriva Laznei lui Albaş, cumpărată cu 130 de zloţi tătăreşti, dela urmaşii lui Oţel pisar. Îi mai dăruieşte un loc din pustie, pe Răut, de amândouă părţile Răutului, în jos de gura Văii Negre.

† м҃л(с)тїю б҃жїею, мы стефа(н) воево(да), г(с п(д рх земли молдавскои, знаменито чини(м) и с си(м) листо(м) наши(м) вхсѣ(м), кто на не м) вхзри(т) или чхтхціи [1] его wуслыши(т), wже прїидоша, пр(д) нами и пр(д) нашими боıаре, наши слѹги, ıакw(б), сйь wцела писарѣ, и wнѹкь его, аверѹ, по и(х) доброи воли, ники(м) непонѹжени, а ниприсиловани и продали свою правѹю wтнинѹ, w(т) и(х) правого ѹрика, w(т) оурика wца и х), wцела писарѣ, исприкнаїе, що иша(л) w(н) w(т) наши(х) прѣоуикw(в), w(т) нaїаша и w(т) стефана воеводове, половина село, по тои сторони быка, против [1] албашева лазна, ѹ великои крхници, вышнѣıа половина, нашемѹ вѣрношѹ панѹ, еремїи вистерникѹ, за р҃л злa(т) татарскы(х), и на(ш) вѣрнїи па(н), еремїа вистерни(к), заплати(л) ѹси тоти вишеписаннїи пинѣзи, р҃л зла(т) татарски(х), ѹ рѹкы слѹга(м) наши(м), ıакобѹ и wнѹ(к) его, аверѹ, пр(д) нами и пр(д) нашими боıаре, ино, мы видѣвше и(х) добрыи тхкмежь и по(л)нои заплатѹ, а мы тако(ж)дере и w(т) нас дали и потврхдили есмо [1] нашемѹ вѣрномѹ панѹ, еремїи вистерникѹ, тои половина село, по тои стороно [1] быка, против [1] а(л)башева лазнѣ, ѹ великои крхници, вы(ш)нѣıа половина, како да е(ст) емѹ w(т) на(с) ѹри(к) сх вхсе(м) доходо(м). и ти(ж), дали и потврхдили есмы емѹ w(т) на(с), оу нашеи земли, ѹ молдавскои, е(д)но мѣсто w(т) поустини, на ревта, по wбѣ сторони ревта, ниже оусти чорнои долини, где ме(л)ницѣ, да wсади(т) соби е(д)но село, и тое да е(ст) емѹ w(т) на(с) ѹри(к) сх вхсе(м) доходw(м) и дѣте(м) его и оунѹчато(м) его и прѣоунѹчато(м) его и прашѹрато(м) его и вхсемоу родоу его, кто емѹ бѹде(т) наибли(ж)нїи, непороушено, николи, на вѣкы. а хота(р) вышеписанно(і) половини село, по тои стороноу быка, проти(в) а(л)башева лазна, w(т) выше, по старомѹ хотарѹ, а з долѹ да е(ст) хотарь, поче(н)шїи w(т) хребли става кишиневьскага, та ѹсе хотаро(м) пана

1 Sic.

шарпе постелника, до врьхꙋ дѣла, що па(д) тогатинь. то е(ст) ве(с) хота(р). а па(к) хотар[1] томоу мѣстоу ѡ(т) пꙋстини, що на ревтѧ, по обѣ сторони ревта, ниже оусти чорнои долини, где мелницѣ, да е(ст) по ꙋсеи сторони ревта, по коуда хотари(л) па(н) копа(ч) и сь межїаши, а по тои сторонꙋ ревта, да е(ст) по кꙋда хотари(л) па(н) малаи шетра(р) и сь межїаши. а на то е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвьзлюбле(н)наго мы брата, петра, и вѣра вьсѧ(х) боꙗ(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дво(р)ника, вѣра пана ша(н)дра, вѣра пана негрилꙋ, вѣра пана кѡ(з)ми, вѣра пана гри(н)ковичꙋ и пана талаба, пркалабѡ(к) ѡ(т) хоти(н), вѣра пана косте и пана ко(н)дри, пркалаби ѡ(т) немца, вѣра пана петрики и пана тоадера, пркалаби новогра(д)ского, вѣра пана арбꙋре, портарѣ сꙋча(в)ского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана шарпе посте(л)ника, вѣра пана сакꙋꙗна ча(ш)ника, вѣра пана стьрчи столника, вѣра пана кацелѣна комиса и вѣра вьсѧ(х) боꙗ(р) наши(х) молдавски(х) велики(х) и мали(х). а по наше(м) животѧ, кто бꙋде(т) г(с)п(д)рь, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего родꙋ или кого бь избере(т) быти нашеи земли мо(л)давскои г(с)п(д)рь, тѡ(т) би емꙋ непорꙋшиль наше даанїе и потврьжденїа, али би емꙋ ꙋтврьди(л) и оукрѣпи(л), за нꙋже мы дали и потврьдили есмо[1] емꙋ, за его правою слоужбꙋ. а на болшее крѣпо(ст) и потврьжденїе вьсемꙋ вышеписа(н)номꙋ, велѣли е(ст)мы[1] нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, тотроушанꙋ логофетоу, писати и нашꙋ печа(т) привѣсити к семоу листꙋ нашемоу. писа ѡа(н)ца, вь соучавѣ, в лѣто ӡѮкѕ, декеврїе єї.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri, slugile noastre, Iacob, fiul lui Oţel pisarul, şi nepotul lui, Averu, de a lor bună voie, de nimeni nesiliţi şi nici asupriţi şi au vândut a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric, din uricul tatălui lor, Oţel pisar, din privilegiu, ce a avut el dela străunchii noştri, dela Ilieaş şi dela Stefan, Voevozi, jumătate din sat, pe de ceia parte de Bâc, în potriva Laznei lui Albaş, la Fântâna cea Mare, jumătatea de sus, credinciosului nostru pan, lui Ieremia vistiernic,

[1] Sic.

pentru 130 de zloţi tătăreşti. Şi credinciosul nostru pan, Ieremia visternic, a plătit toţi aceşti mai sus scrişi bani, 130 de zloţi tătăreşti, în mânile slugilor noastre, lui Iacob şi nepotului lui, Aver, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

De aceia, Noi văzând a lor bună tocmeală şi deplină plată, şi Noi deasemenea şi dela Noi am dat şi am întărit credinciosului nostru pan, Ieremia vistiernic, această jumătate de sat, pe de ceialaltă parte de Bâc, în potriva Laznei lui Albaş, la Fântâna cea Mare, jumătatea de sus, ca să-i fie lui dela Noi uric cu tot venitul.

Şi asemenea, i-am dat şi i-am întărit dela Noi, în Ţara noastră, în Moldova, un loc din pustie, pe Răut, de amândouă părţile Răutului, în jos de gura Văii Negre, unde-i moara, ca să-şi întemeieze un sat, şi acesta să-i fie lui dela Noi uric cu tot venitul şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi întregului neam al lui, cine îi va fi mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul mai sus scrisei jumătăţi de sat, de cealaltă parte de Bâc, în potriva Laznei lui Albaş, din sus, după vechiul hotar, iar din vale, să fie hotarul, începând din iezetura lacului Chişineului, apoi tot pe hotarul panului Şarpe postelnic, până în vârful dealului, ce-i deasupra Togatinului. Acesta este tot hotarul. Şi iarăşi hotarul acestui loc din pustie, ce-i pe Răut, de amândouă părţile Răutului, în jos de gura Văii Negre, unde-i moara, să fie pe de ceastalaltă parte a Răutului, pe unde a hotărît pan Copaciu şi cu megiaşii, iar pe de cealaltă parte a Răutului, să fie pe unde a hotărît pan Malai şetrar şi cu megieaşii.

Şi la acesta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa prea iubitului meu frate, Petru, şi credinţa tuturor boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Cozma, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Coste şi a panului Condre, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, pârcălabi de Cetatea-Nouă, credinţa panului Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului

Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Caţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn, din copiii noştri sau din neamul nostru sau pe cine Dumnezeu va alege, să fie Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră şi întăritura, ci să-i întăriască şi înputerniciască, pentru că Noi i-am dat şi întărit, pentru a lui dreaptă slujbă.

Iar pentru mai mare putere şi întăritură a acestei mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşanu logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră, la această carte a noastră.

A scris Oanţa, în Suceava, în anul 7025, Dechemvrie 15.

Originalul, pe pergament, în Arhiva Ministerului de Externe din Moscova. O fotografie la Acad. Rom., fotografii 23/98. O planşă în I. Bogdan, Album paleografic moldovenesc nr. 75. După aceasta, îl dau eu. O traducere, cu oarecari greşeli, e publicată de I. Minea, în Cercetări ist. (Iaşi), anul 4[2] (1929), pp. 215-217. Intre acestea: strămoşii noştri, în loc de străunchii noştri. Data 7095 e greşală de tipar.

Cuvântul лазнѧ, лазнѣ malorus, înseamnă баня, baie, scăldătoare. Eu l-am socotit ca un nume propriu. La I. Minea, cit. e tradus cu poiană.

Jumătatea de sat, de pe Bâc, cumpărată de Ieremia vistiernicul, este azi în hotarul moşiei şi satului Visterniceni, de lângă Chişinău, din judeţul Lăpuşna [1]. Îşi are numele dela vistiernicul Ieremia. In documentul de mai sus, satul e numit la «Fântâna cea Mare». Sub Iliaş şi Ştefan, Voevozi, satul fusese al lui Oţel pisarul. El e pomenit într'un uric din 6944 (1436), Iulie 17, dat de Ilie şi Ştefan, Voevozi pentru satele lui Vancea logofătul. Aici găsim şi moşia lui Albaş [2]. Această jumătate de sat este

1 Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei p. 60; Harta Basarabiei, de Nour.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 pp. 459-460, 464-465: на иткилѣ, меж(д)ѵ кротолчи, пониже, где камень стоить, повыше ѡщелово мѣсто и близь быкѵ, по той сторонѣ, на долинѹ, што падае(т) проти(в) албашева кешенева, оу кржници (la Itchil, între Crotolci, mai jos, unde este o peatră, mai sus de locul lui Oţel şi lângă Bâc, de

dată, în 7033 (1525), Fevruarie 12, de Ieremia fost vistiernic, Mănăstirii Moldovița[1]. In 1517, Dechemvrie 15, se arată hotarele acestei jumătăți de sat. Era pe Bâc, pârău, pomenit din vechi vremuri și adeseori, ceia ce e o dovadă, că această vale e locuită de demult tare[2]. Satul la Fântâna cea Mare era în potriva Laznei lui Albaș, loc, care în 1436, Iulie 17 e numit: алвашева кешенева, лазнѣ, fiind, poate, traducerea slavonă a cuvântului кешенева. Această formă de pe urmă e cea mai veche amintire a Chișinăului de azi. Chișinăul este pomenit apoi în uricul lui Ștefan cel Mare, din 6974 (1466), când selîștea Chișinăul e cumpărată de Vlaicul, unchiul Domnului[3]. Dela acesta, rămâne la urmași, între care e și Ieremia visternicul[4]. Alături e și hotarul lui Șarpe postelnicul, loc pe care nu-l pot identifica[5]. Lângă Vis-

cealaltă parte, pe valea ce cade în potriva Cheșeneului lui Albaș). Documentul lui Oțel pisarul, ce avea dela Iliaș și Ștefan, Voevozi, este cel din 6945 (1437), Iulie 6 sau cel din 6946 (1438), Iunie 6 [M. Costăchescu, cit. 1 pp. 523-525; 2 pp. 21-23]. Din nefericire, ele sânt în regeste și necomplecte, făcute numai pentru satele de dincoace de Prut. In cel dintâi, se spune chiar: «au miluit pe Mihail Oțăl cu câtiva sati și *întri altili* i-au dat . . .». Alte două surete ale documentelor de mai sus, ce le am, mult mai complecte, ca cele publicate, nu cuprind nici ele satele de peste Prut. Documentul dela Ilieș și Ștefan, Voevozi, pentru satele de peste Prut, e pomenit și într'un uric dela Petru Rareș Voevod, din 7035 (1527), Martie [L. T. Boga, Doc. Basarabene 5 (1929), pp. 7-8; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. pp. 239-240].

1 Originalul, pe pergament, in Arhiva Municipiului Chișinău; o fotografie în colecția mea; publicat de I. Minea, în Cercetări ist. (Iași), anul 4[2] (1929), pp. 217-219. Vezi documentul mai jos.

2 In 6928 (1420), Aprilie 25 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1 pp. 135-136, 138]: на быковци. Numele Bâcovățului derivă dela Bâc. In 6944 (1436), Iunie 15 [ibid. 1 pp. 450, 451]: на быкꙋ, ꙋ вишнїи лꙋгъ; în Iulie 17 [v. mai sus, p. 18, nota 2]; în 6946 (1438), Martie 5 [ibid. 2 pp. 14, 16, 18]: єдно мѣсто ѡ(т) пꙋстини, на быцѣ; în 6956 (1448), Iulie 27 [ibid. 2 pp. 342, 343, 349, 350]: на быкꙋ; etc.

3 I. Bogdan, D. Șt. 1 p. 116: ‹se›liște . . . la Chișinău, la fântâna Albișoara. Fântâna Albișoara ne amintește de Fântâna cea Mare și Albaș.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 117-118, 125-126; documentele Chișinăului sânt publicate de I. Halipa, în Trudî, 1 (1900) pp. 171-233; și în Ghib. Sur. 10, pp. 195-219.

5 Satele lui Cozma Șarpe, Șărpeni și Puhăceni, dela ținutul Orheiului [N. Iorga, Stud. și Doc. 4 p. 274], azi în jud. Tighina, așezate pe Nistru [Arbore, Dicț. geogr. al Basarabiei, pp. 169, 202; Ind. stat. pp. 717, 781, 368;

terniceni este şi satul Togatin sau Tohatin, în comuna Budeşti, judeţul Lăpuşna[1]. Numele «Fântâna cea Mare» este inportant, căci ne arată aşezările vechi de sate, dezvoltate lângă fântâni[2].— Pisarul Mihail Oţel, vechiul stăpân al locului, şi neamul său este cunoscut[3]. Se întâlneşte întăia oară, ca pisar, în 1436, Aprilie 21. Trăia şi în 6971 (1463), Aprilie 15, când, înpreună cu fiica sa, Crâstina, face o danie nepotului său de frate, Herman[4]. Fiul pisarului Oţel, Iacob, care trăia în 1517, Dechemvrie 15, trebuie să fi fost în vrâstă înaintată. Surorile acestuia, Crâstina şi Anuşca, sânt pomenite într'un document din 7008 (1500). Aver, nepotul lui Iacob, — nepotul de fiu al lui Oţel pisarul,— are un fiu, Irimie Oţel[5]. Dacă Dragomir Oţel este frate cu Mihail Oţel, atunci, poate, el e tatăl boierului Herman. Acesta este oare totuna cu boierul Hărman pârcălabul? — Locul de pustie de pe Răut nu-l pot identifica. Arătându-se că hotarul peste Răut a fost însemnat de Malai şetrar şi megieşi, aşi gândi că acest loc va fi fost pe lângă satul Mălăeşti, din comuna Braviceni, judeţul Orheiu, aşezat pe malul stâng al Răutului[6]. Lângă

Harta Basarabiei, de Nour], sânt departe de Chişinău. Vezi M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 29-32.

1 Este şi o vale [Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei pp. 213, 139 ; Ind. stat. pp. 799, 315 ; Harta Basarabiei, de Nour]. Cp. Tohat, în jud. Sălaj [Ind. stat. pp. 799, 315].

2 In 6944 (1436), Iunie 13 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 445-445], este arătată o Fântână Mare, la Chigheci.

3 M. Costăchescu, cit. 1 p. 524 ; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 238-240.

4 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 73-75: наш вѣрныи боıарин, пан Ѡцел, и съ своею дочкою, кръстїною . . . дали, Ѿ своего правого оурика и Ѿчинꙋ, едино село, на имѣ мотишещїи, на верхъ корода, и повише, где сѣ зовет селище татоулово, на тоу<мже> хотарѣ, на верх корода, и единоу полѣноу Ѿ дѣл, що ест оу доу<бровѣ> Ѿ деѡкıацн, <б>ратанїчоу своемоу, паноу херманоу (credinciosul nostru boier, pan Oţel, şi cu fiica sa, Crâstina, au dat, din al lor drept uric şi ocină, un sat, anume Motişeştii, la obârşia Corodului, şi mai sus, unde se chiamă seliştea Tatului, în acelaşi hotar, la obârşia Corodului, şi o poiană din deal, ce este în dumbrava dela Deochiaţi, nepotului său de frate, panului Herman). Vezi şi în uricul din 6976 (1468), Septemvrie 24 [Ibid. pp. 129-132].

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 238-240.

6 Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei, p. 143 ; Ind. stat. pp. 640, 268 ;

acest loc de pustie se vărsa pârăul Negru în Răut.—Răutul este pomenit din vechi vremuri [1].—Boierul Copaciu este necunoscut [2].—Ieremia visternicul este destul de bine cunoscut [3].

4.

1518, Ianuarie 22.

Ştefan Voevod întăreşte lui Gavril Tunsul şi a lor săi Fântâna lui Corui, cumpărată cu 35 de zloţi tătăreşti dela nepoţii lui Ivan Bălănescul.

† мл(с)тїю бж҃їею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли молдакскои, знаменито чини(м) и с си(м) листо(м) наши(м) вьсѣмь, кто на не(м) вьзри(т) или чет<ьщи> [4] его ѹслыши(т), ѡже прїидоша, прѣ(д) нами и прѧ(д) нашими молдавскими боѧре, настѣ, дочка ивана бьльнескѹла, и ѹнѹкь еи, филипь, снь илїаше(в), и ти(ж) ѹнѹки [5] еи, попа драгоше и сестри его, анна и варвара, сноке марѹшчини, и тиже ѹнѹкове еи, нисторь и брать его, дѹмитрѹ, и сестри и(х), илѣнѫ и бѹра, сне <т>ирони, и ти(ж) ѹнѹка и(х), магда и сестра еи, мьрена, дѣти анѹшчини, ѹси ѹнѹкове ивана баланескѹла, по и(х) доброи воли, никы(м) непонѹжени, а ниприсилоковани и продали свою правою ѡ(т)нинѹ, ѡ(т) ѹрика ѹика и(х), ивана баланескѹла, що ѡни имали ѡ(т) дѣда нашего, стефана воево(дї), е(д)нѹ крьницѹ, на имѧ где сѣ зове(т) крьница корѹева, повыше каменѣ, та продали слѹга(м) наши(м), гаврилѹ тѹнсѹлѹ и братѹ его, стан-

Harta Basarabiei, de Nour. Alt sat, Mălăeşti, este în com. Mălăeşti, din jud. Lăpuşna, dar acesta este departe de Răut [Ind. stat. pp. 640, 217] şi aproape de pârăul Togatin.

1 Intâia oară, în 6944 (1436), Iulie 17 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 459, 460, 462, 463]: села на ревтѣ; în 6945 (1437), Dechemvrie 20 [ibid. 1 pp. 541, 543, 552]: на ревти; în 6953 (1445), Iulie 15 [ibid. 2, pp. 222, 223, 225]: на ревтѧ; în 6954 (1446), Ianuarie 26 [ibid. 2 pp. 241, 242]: на ревтѣ; în 6961 (1453), Iulie 20 [ibid. 2 pp. 472, 473, 476]; на ревтѣ; etc.

2 Cp. totuşi M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 54. Nu e oare totuna cu Arbure hatmanul?

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod pp. 116-118.

4 є din чет — e îndoielnic.

5 и e îndoielnic.

чюлоу, и сестри[1] и(х), илкы, и братаниче<(м)>[2] и(х), кородȣ и братоу его, дамїанѵ и їωноу, и сестра(м) и(х), тодосїи и анѵшкы, за л҃є зла(т) татарскы(х). али да е(ст) и(м) на четири части. три части да сȣ(т) слȣга(м) наши(м), гаврилȣ тȣнсȣлȣ и братȣ его, ста(н)чȣлоу, и сестри[3] и(х), илкы, а четверта ча(ст) да е(ст) братаниче(м) и(х), кородȣ и братоу его, дамїаноу и їωноу, и сестра(м) и(х), тодосїи и аноушкы. и наши слȣгы, гаври(л) тȣ(н)соу(л) и бра(т) его, станчȣль, и сестра и(х), илка, и братаничеве и(х), коро(д) и бра(т) его, <дамїа(н)> и їω(н) и сестри и(х), тодосїа и аноушка, заплатили ȣси тоты вышеписаны пинѣзи, л҃є зла(т) татарскы(х), ȣ рȣкы насти, дочкы ивана бѫлѫнескȣла, и ȣнȣкȣ еи, филипȣ, с҃нȣ илїашевѵ, и такоже ȣнȣкѵ еи, попови драгошеви, и сестри его, анни и варвари, с҃не(м) марѵшчини(м)[4], ȣси ȣнȣкове ивана баланескоула. ино, мы видѣвши и(х) доброволное тѫкме(ж) и полнȣ заплатоу, а мы також(д)е и ω(т) на(с) дали и потврѫдили есмы слȣга(м) наши(м) вишеписанны(м), како да е(ст) оурикь ω(т) на(с), сѫ вѫсе(м) доходω(м), и(м) и дѣте(м) ихь и ȣнȣчѣтω(м) и(х) и прѣȣноучато(м) и(х) и прѣщоурѣтω(м) и(х) и вѫсемоу родоу и(х), кто сѧ избере(т) и(м) наиближнїи, непорȣшенω, николи, на вѣкы. а хотар[5] то(і) вышеписанной крѫници, на имѧ где сѣ зове(т) крѫница короуева, повыше каменѣ, да е(ст) постаромоу хотароу, по коуда извѣка ωживали, ка(ж)дїи своею частею, ꙗкоже и више пишемь. а на то е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воевода, и вѣра прѣвѫзлюбленнаго брата г(сд)вамы, петра, и вѣра боꙗрω(в) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана шандра, вѣра пана негрилѫ, вѣра пана козми, вѣра пана васко, вѣра пана гри(н)ковича и пана тѫлабѫ, паркалабове хоти(н)ски(х), вѣра пана косте и пана кондри, паркалабове немецкы(х), вѣра пана петри и пана тоадера, па<р>калабове новωгра(д)скы(х), вѣра пана лȣка арбȣре, портарѣ сочавскаго, вѣра пана

1 In original: сестра.

2 In original: братаниче.

3 In original: сестра(м).

4 In original, lipsește: и тиже ȣнȣко(м) еи, нистора и брата его, дȣмитрȣ, и сестра(м) и(х), илѣни и бȣри, с҃нове(м) тирони, и ти(ж) ȣнȣци и(х), магди и сестри еи, мѫрени, дѣти(м) анȣшчини, pe care Ghib. loc. cit. le introduce în textul, pe care l-a publicat. Nu-mi pot explica, pentru ce au fost lăsate la o parte, în original.

5 Sic.

⟨храна спѫтарѣ⟩, вѣра пана еремїи вистѧрника, ⟨вѣра пана шарпе⟩ постелника, вѣра пана сакѵıана чашника, вѣра пана стѫрчи столника, вѣра пана ⟨кацелѣна комиса и вѣра вѫсѧ(х) боıарѫ наши(х) молдавски(х) велики(х) и мали(х). а по наше(м) животѣ, кто бѹ⟩деть г(с)п(д)рѫ нашеи земли или ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего родѹ или па(к) бѹ(д) кого бѫ избере(т) г(с)п(д)ре(м) быти нашеи земли молдавскои, то(т) би и(м) непорѹши(л) нашего даанїе и потврѫж(д)енїа, али бы и(м) ѹтврѫди(л) и ѹкрѣпи(л), зanѵже дали свои(м) . . . пинѣзи. а на болшею крѣпость и потврѫж(д)енїе томѵ вѫсемѵ вишеписанномоу, велѣли есмы нашемоу вѣрномоу паноу, тотроушаноу логофетоу, писати и нашоу печа(т) привѣсити к семоу нашоу листоу. писа(л) дѹмша ко(с)мови(ч), ѹ ва(с)лѵи, влто ҂ѕ҃к҃ѕ҃, ге(н) к҃к҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni, Nastea, fiica lui Ivan Bălănescul, şi nepotul ei, Filip, fiul lui Iliaş, şi de asemenea nepoţii ei, popa Dragoş şi surorile lui, Ana şi Varvara, fiii Maruşcăi, şi de asemenea nepoţii ei, Nistor şi fratele lui, Dumitru, şi surorile lor, Ileana şi Bura, fiii lui Tiron, şi de asemenea nepoata lor, Magda şi sora ei, Mărena, copiii Anuşcăi, toţi nepoţii lui Ivan Bălănescul, de a lor bună voie, de nimeni nesiliţi şi nici asupriţi, şi au vândut a lor dreaptă ocină, din uricul unchiului lor, Ivan Bălănescul, ce ei au avut dela bunul nostru, Stefan Voevod, o Fântână, anume unde se cheamă Fântâna lui Corui, mai sus de Peatră, pe aceasta au vândut-o slugilor noastre, lui Gavril Tunsul şi fratelui lui, Stanciul, şi surorii lor, Ilca, şi nepoţilor lor de frate, lui Corod şi fratelui lui, lui Damian şi lui Ion, şi surorilor lor, Todosiei şi Anuşcăi, pentru 35 de zloţi tătăreşti.

Insă să le fie lor în patru părţi. Trei părţi să fie slugilor noastre, lui Gavril Tunsul şi fratelui lui, Stanciul, şi surorii lor, Ilcăi, şi a patra parte să fie nepoţilor lor de frate, lui Corod şi fratelui lui, lui Damian şi lui Ion, şi surorilor lor, Todosiei şi Anuşcăi.

Şi slugile noastre, Gavril Tunsul şi fratele lui, Stanciul, şi

sora lor, Ilca, şi nepoţii lor de frate, Corod şi fratele lui, Damian şi Ion, şi surorile lor, Todosia şi Anuşca, au plătit toţi aceşti mai sus scrişi bani, 35 de zloţi tătăreşti, în mânile Nastei, fiica lui Ivan Bălănescul, şi nepotului ei, lui Filip, fiul lui Iliaş, şi asemenea nepotului ei, lui popa Dragoş, şi surorei lui, Anei şi Varvarei, fiii Maruşcăi, toţi nepoţii lui Ivan Bălănescul.

Alta, Noi văzând a lor tocmeală de bună voie şi plată deplină, şi Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugilor noastre mai sus scrise, ca să le fie uric dela Noi, cu tot venitul, lor şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lor, cine li se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei Fântâni mai sus scrise, anume unde se cheamă Fântâna lui Corui, mai sus de Peatră, să fie după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit, fiecare cu partea sa, precum şi mai sus scriem.

Şi la aceasta este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Cozma, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Tălabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Coste şi a panului Condre, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Petrea şi a panului Toader, pârcălabi de Cetatea-Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Caţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Şi după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, sau din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentru că au dat ai lor . . . bani.

Iar pentru mai mare putere şi întăritură acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan

logofătul, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Dumşa Cosmovici, în Vaslui, în anul 7026, Ianuarie 22.

Originalul, pe pergament, cu pecetea pierdută, la Acad. Rom. 199/5, dăruit de Episcopul Huşilor, Iacov Antonovici. Este foarte şters şi de aceia greu de cetit. A fost publicat cu multe greşeli de Ghib. Sur. 1 pp. 171-178. Aici şi mai multe note. Cp. Ghib. Sur. ms. 5 p. 971.

Este greu de identificat Fântâna lui Corui. Presupun că este vorba de satul Coroieşti, din comuna Bogdăniţa, judeţul Tutova [1]. Aici şi dealul Coroieşti. In apropiere, este şi satul Tunseşti, în legătură cu neamul lui Tunsul. Apoi, Bogdana, Orgoieştii şi sate de pe valea Smilei şi Bogdana, la care se referă actele din volumul dăruit de Episcopul Iacov Antonovici. Alte două sate, Coroieştii de Sus şi de Jos, sânt în acelaşi judeţ al Tutovei, pe pârâul Pereschivului [2]. Işi are numele dela un Corui, cum ar fi cel pomenit într'un uric dela Ştefan cel Mare, din 6970 (1462), Dechemvrie 3 [3]. Nepoatele lui sânt pomenite, în 6992 (1484), Mai 29 [4]. Acesta avea sate în Moldova de Sus. Un Şteful Corui a murit în războiul cu Turcii, la Rahova sau Valea Albă [5].— Persoanele din document nu sânt bine cunoscute. Unchiul vânzătorilor, Ivan Bălănescul, a trăit sub Ştefan cel Mare.

1 Dicţ. statistic al României, Buc. 1915, 2, p. 970; Ind. stat. pp. 525, 393; Harta stat. major, planşele Bârladul şi Vasluiul, 1 : 100000.

2 Dicţ. statistic cit. p. 966; Ind. stat. pp. 525, 392; Harta stat. major, planşa Bârladul cit.

3 I. Bogdan, D. Şt. 1 p. 67: тαα прикилна быλа ȣ рȣках пана корȣю (aceste privilegii au fost în mânile panului Corui).

4 Ibid. 1 pp. 285-286: федорою и настею, оунȣчата пана корȣѧ.

5 Pomelnicul dela Bistriţa, Acad. Rom. ms 78, fila 36 v.: сїи оу разбои тоурско(м) ȣмрѣшѧ, пиоке . . . тома столника, петръ мъргелатъ, сима храна, доума оушарь, щефоуль короуи, петръ ѩкимовичь, романь кошоулѣноу(л) . . . кръстѣ бȣзевичь, сръбоуль, петръ езерѣноу(л), ивань чокръліе, жоуржа тоудора . . . (aceştia în război cu Turcii au murit, panii . . . Toma stolnic, Petru Mărgelat, Sima

Numele lui ne aduce aminte de satul Bălăneşti, din judeţul Fălciu, fost în comuna Curteni [1], apoi de Bălăneştii, din judeţul Tutova, în comuna Docani [2], şi de cel din judeţul Tecuci [3]. Unul din satele dela Tutova este pomenit încă din 6951 (1443), Mai 14 [4]. Numele Bălănescu, din aceste părţi, ne duce însă şi la Bălan din Strâmba, din 6939 (1431), Aprilie 30 [5] şi din 6942 (1434), Aprilie 24 [6]. Apoi cel din 6944 (1436), Iunie 13 [7] şi din 6947 (1439), Iulie 2 [8]. Ei nu erau departe de satul cu proprietatea din 1518, Ianuarie 22. — Cunoscut este şi neamul lui Tunsul, în legătură cu satul Tunseşti, din apropiere de Coroieşti, şi pomenit din 6961 (1453), Iunie 12 [9].

5.

1518, Ianuarie 22.

Ştefan Voevod întăreşte lui Petrea, Fedcăi şi Anghelinei, nepoţii Cernei, satul Pănteleeşti, pe Iazer.

† Ма(с)тїю бж̃їєю, мы стєфа(н) воєво(да), г(с)п(д)рь землн мо(л)давскои, знамєнито чини(м) и с ни(м) листо(м) нашн(м) вьсѣ(м), кто на нє(м) вьзри(т) или чьтьщи єго ѡуслышн(т), ѡжє то(т) истиннїи на(ш) слꙋга, пєтрѣ и сєстри єго, фє(д)ка и ангєлина и єлєна, дѣти мьрининн, оунꙋци чєрнини, дали и потврьдили єсмы имь, ꙋ нашєи землн, оу молдавскои, ихь правꙋю ѡтнинꙋ, ѡ(т) ихь правагѡ ꙋрика, що ѡни имали ѡ(т) дѣда г(сд)ва ми, стєфана воє-

Hrană, Duma uşar, Şteful Corui, Petru Iachimovici, Roman Coşuleanul . . . Crâstea Buzevici, Sârbul, Petru Iezereanul, Ivan Ciocârlie, Giurgiu Tudor). Cp. şi I. Minea, Cercetări ist. (Iaşi), anul 8-9 [1] (1932-1933), p. 51.

1 Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 21.

2 Ibid. p. 21; Harta stat. major, planşa Tecuciul, 1 : 100000.

3 Frunzescu cit. p. 21; Ind. stat. pp. 441, 359, 356.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 131-136: половина ѡдного сєла, що є(ст) по(д)лє тутовы, на имѧ бьльнєщи (jumătate din un sat, ce este lângă Tutova, anume Bălăneşti).

5 Ibid. 1 pp. 315-316: сєла, на имѧ микла ѡ(т) бахни, на тутовѣ, и балань ѡ(т) стрымба.

6 Ibid. 1 pp. 383-385.

7 Ibid. 1 pp. 444-447: на богданѣ, гдє є(ст) балань.

8 Ibid. 2 pp. 41-45: гдє є(ст) балань и михнѣ ѡ(т) бахнѣ.

9 Ibid. 2 pp. 467-471, 883.

во(дї), е(д)но село, пѫнтелеещи, на іазерь, како да есть имь ѡ(т) на(с) ѹрикь и сѫ вѫсемь доходо(м), имь и дѣте(м) и(х) и ѹнѹчатомь и(х) и прѣѹнѹчато(м) и(х) и пращѹрѣто(м) и(х) и вѫсемѹ родѹ и(х), кто сѧ и(м) избере(т) наиближнїи, непорѹшенно, николиже, на вѣки. а хота(р) томѹ селѹ, на имѣ пантелеещо(м), що на іазе(р), да е(ст) ѡ(т) ѹси(х) сторо(н), по старомѹ хотарѹ, по кѹда извѣка ѡживовали [1]. а на то есть вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвѫзлюбленнаго ми брата, петра, и вѣра боіарь наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана козми, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана талаби, па(р)калаби хотински(х), вѣра пана косте и пана ко(н)дри, немецки(х), вѣра пана петрики и пана тоадера, новогра(д)ски(х), вѣра пана лѹки арбѹре, портара сѹчавскаго, вѣра пана храна спатара, вѣра пана еремїи вистїіарника, вѣра пана сакѹіана чашника, вѣра пана стрѫчи столника, вѣра <пана>[2] кацелѣна комиса и вѣра вѫсѧ(х) боіарь наши(х) мо(л)давски(х) велики(х) и мали(х). а по наше(м) животѣ, кто бѹде(т) г(с)п(д)рѫ нашеи земли, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или па(к) бѹ(д) кого бгь избере(т) г(с)п(д)ре(м) бити нашеи молдавскои земли, то(т) бы емѹ непорѹши(л) нашего даанїа и потврѫж(д)енїа, али бы и(м) ѹтврѫдиль и ѹкрѣпи(л), занѹже есми и(м) дали и ѹтврѫдили, за що и(м) е(ст) и(х) праваа ѡтнина. а на болшѹю крѣпо(ст) и потврѫждение, велѣли есми нашемѹ вѣрномѹ панѹ, тотрѹшанѹ логофетѹ, писати и нашѹ печа(т) привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. писа глава(н), ѹ ва(с)лѹи, влто ,зкѕ, ге(н) кв.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau vor auzi-o cetindu-se, că acestei adevărate slugi a noastre, Petrea, și surorilor lui, Fedca și Anghelina și Elena, copiii Mărinii, nepoții Cernii, le-am dat și le-am întărit, în Țara noastră, în Moldova, dreapta lor ocină, din al lor adevărat uric, ce ei au avut dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, un sat, Pânteleești, la Iazer, ca să le fie lor dela Noi uric și cu tot venitul, lor și copiilor lor și nepoților lor și strănepoților lor și răstrănepoților lor și întregului

1 Sic.
2 In original, lipsește.

neam al lor, cine li se va alege mai deaproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat, anume Panteleeşti, ce-i la Iazer, să fie din toate părţile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa prea iubitului meu frate, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Cozma, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi dela Hotin, credinţa panului Coste şi a panului Condre, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Caţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentru că le-am dat şi le-am întărit, pentru că le este lor dreaptă ocină.

Şi pentru mai mare putere şi întăritură, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofătul, să scrie şi să atârne pecetea noastră de această carte a noastră.

A scris Glavan, în Vaslui, în anul 7026, Ianuarie 22.

Originalul, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea cea mare atârnată, şi ea în foarte bună stare, la Arhiv. Stat. Bucureşti, Peceţi moldoveneşti. A făcut parte din actele Episcopiei Huşi, 34/2. Pe pecete, se ceteşte: † печать їѡ стефана воеводы, господар землй молдавскои. O fotografie a documentului se află în colecţia mea. Un suret făcut de Procopie sân Ardarie Golăescul se află la Arhiv. Stat. Bucureşti, secţia istorică: «S'au tălmăcit uricul acesta de pe sârbie moldoveneşte de

Procopie sân Ardarie Golăescul uricari gspod i dascal gspod în cursul anilor 1774, Mai 12». Dau mai jos acest suret, ca model de veche traducere a acestui dascal de slavoneşte, Procopie. Este rezumat şi în C. Aricescu, Revista istorică a Arhivelor României 2 (1876), Bucureşti, p. 68. Un rezumat, după traducerea dela Arhiv. Stat. Bucureşti, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 136.

Suretu scos moldoveneşte de pe ispisocul sârbesc, dela Stefan Voevod, din leat 7026, Ghen⟨a⟩r 22.

Noi Stefan Voevod, Domnu Ţării Moldaviei, facem ştire cu acestu hrisov a Domniei meale tuturor, cui să cade a şti, pentru adevăratu şi încredinţat sluga noastră, Petrea, şi surorile lui, Fedca şi Anghelina şi Ileana, feciorii Mărinii, nepoţii Cernii, iată că am dat şi am întărit însumi Domnia mea lor, aicea în Pământul Moldaviei noastre, pre a lor dreaptă ocină şi moşie, dintru a lor drept uric, care au ei dela moşul Domniei meale, Stefan Voevod, pre un sat, anume Penteleieştii, la Iazer, în Ţinutul Tutovii, ca să le fie lor şi dela Domnia mea uric şi moşie, cu tot venitul, lor şi fiilor lor, nepoţilor şi strănepoţilor lor şi a tot neamul lor, ce să va alege, mai aproape, neclătită, nestrămutată, nici odinioară, în veci de veci.

Iar hotarul acestui sat, anume Penteleeştii, ce iaste la Iazer, în ţinutul Tutovei, să fie despreste toate părţile, după hotarăle ceale vechi, pe unde au stăpânit stăpânitorii cei vechi, carii ⟨au⟩[1] lăcuit acolo.

Aceasta iaste credinţa Domniei meale de mai sus scris, Stefan Voevod, şi credinţa a preaiubit fratelui Domniei meale, Petru Voevod, şi credinţa tuturor boiarilor Moldaviei noastre mari şi mici. Credinţa dumisale Isac şi credinţa Petru vornicul şi credinţa dumisale Şandrea şi credinţa dum⟨isale⟩ Negrilă şi credinţa dum⟨isale⟩ Cozmii şi credinţa dum⟨isale⟩ Vascan şi credinţa dum⟨isale⟩ Grincovici şi credinţa dum⟨isale⟩ Talabii, parcalabul de Hotin, şi credinţa dum⟨isale⟩ Costii şi credinţa

1 Lipseşte.

dum<isale> Petricăi şi credinţa dum<isale> Condrii, parcalabul de Neamţu, şi credinţa dum<isale> Toader, parcalabul de Cetatea Nouă, şi credinţa dum<isale> Lucăi Arbure, portarului de Suceavă, şi credinţa dumisale Hrana, marele spatariu, şi credinţa dum<isale> Ieremie vistiarnicul şi credinţa dum<isale> Săcuianul păh<arnicul> şi credinţa dumisale Caţealeanului [1], marelui comis, şi credinţa tuturor boiarilor Moldaviei noastre.

Iar după viaţa noastră, pre cine va aleage Domnul D<u>mnezeu a fi Domnu şi oblăduitoriu Pământului Moldaviei noastre, au din fiii noştri, au din neamul nostru, au macar dintr'alt neam, de va alege D<u>mnezeu a fi Domnu Moldaviei noastre, tot să aibă a milui şi a întări dania şi m<il>uirea noastră, după cum însumi şi Domn<ia> mea am miluit şi am întărit daniile şi miluirile altor răposaţi Domni, ce au fost mai înainte <de> Noi.

Şi pentru mai mare tăria şi credinţa, am poroncit însumi Domnia mea cinstitului şi credinciosului boiariului Domniei meale, Totruşanului vel logofăt, ca să scrie uricul acesta a Domniei meale şi a noastră peceate de dânsul să o leage.

S'au scris uricul acesta de Glavan pisariul, în Târgul Vasluiul.

Nu pot identifica satul Pănteleeşti, pe Iazer. Era poate pe valea Iezerului, din judeţul Vaslui şi Tutova [2]. Satul Pănteleeşti îşi are numele dela un Penteleiu, care trăieşte sub Ilie şi Ştefan, Voevozi, pomenit, înpreună cu soţia sa, Muşa, cu fiica sa, Cerna, soţia lui Petru Oţel sau Oţelescul, într'un uric dela Ştefan cel Mare, din 6972 (1464), Iunie 11. Aici, şi un fiu al lui Pentelei,

1 In suret: Canţaleanului.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod p. 292; Harta stat. major, planşele Vasluiul şi Bârladul, 1 : 100000. Un pârău al Iezerului este pomenit într'un uric din 6961 (1453), Ianuarie 26 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 pp. 445, 447]: є(д)но поустиню, оу пото(к) єзєро(в). Alt pârău, Iezereaoa, este pomenit în 7009 (1501), Dechemvrie 14 [I. Bogdan, D. Şt. 2 pp. 184, 186, 188]: блн(з) потока, що сѧ зовє(т) єзєрѣwа (lângă pârăul ce se cheamă Iezereaoa). Acesta este pârăul ce curge dinspre Sineşti spre Bocniţa, în jud. Iaşi.

Crâstea, care murise înainte de 1464, Iunie 11 [1]. I. Bogdan crede că satul trebuie să fi fost în județul Fălciu, poate în apropiere de Oțeleni, care își trage originea dela neamul lui Petru Oțel [2].

6.

1518, Ianuarie 22.

Stefan Voevod pentru jumătate din Iezerul Hărcete.

«7026, Ghenar 22. Copia ispisocului dela Domn Ștefan Vvod., prin care, între altile, întărești lui Andricu Boldor giumătati di Ezărul Hărcete».

Dau regestul acesta așa cum se găsește în Arhiv. Stat. Iași, Tr. 1146, op. 2, 1300, dos. 58, fila 291 v.

Iezerul Hărcete este balta Hărșeti, lângă Prut, în nordul satului Hrăniceni, în județul Tutova [Ind. stat. pp. 390, 607; Harta stat major, planșa Fălciul, 1 : 100000]. Iezerul Horcitei sau

1 I. Bogdan, D. Șt. 1 pp. 80-82: мѹша, панїи пана пентелеа, теща петра ѡцелескѹла, съ своею дочкою, черною, паныи петра ѡцела, и свидчили ис своими межнаши, добрими люди, аже привилиа, що имали ѡт нашых предков, ѡт ѹнка нашего, илїа воеводи и стефана воеводи, колї ѡни били ѹ их добрѹм и ѹ ласкавѹм мирѹ, на села пынтелеещын, на ѡзери,. а тое привилїе вишеписанных предков нашых изгинѹли ѡт рѹкы кръстини, сына пантелеева и панеи его, мѹши, коли кръстѣ с конѣ ѹпал и ѹмерьл безь ꙗзика и ѡ привилїе нам ѡ нашѹ правѹю ѡтчинѹ не мог повисти где ест (Mușa, jupâneasa panului Penteleiu, soacra lui Petru Oțelescul, cu fiica sa, Cerna, jupâneasa lui Petru Oțel, și a mărturisit cu megieșii săi, oameni buni, că privilegiul, ce au avut dela înaintașii noștri, dela unchiul nostru, Ilie Voevod și Stefan Voevod, când ei au fost în a lor pace bună și plăcută, pe satul Pânteleeștii, pe Ozer, acest privilegiu al înaintașilor noștri mai sus scris s'a pierdut din mânile lui Crâstea, fiul lui Panteleiu și al jupânesei lui, Mușa, când Crâstea a căzut de pe cal și a murit fără limbă (fără să mai poată vorbi) și despre privilegiu el n'a mai putut nouă, despre dreapta noastră ocină, să ne spuie unde este). Aici numele satului apare și пантелеещын ѹ езьр și пантелїещы на ѡзери, iar al lui Penteleiu, și ca пантелеа.

2 Vezi și Dicț. geogr. al jud. Fălciu, pp. 145-146; Ind. stat. pp. 160, 681; Harta stat. major, planșa Hușii, 1 : 100000.

Hârcete, cum vedem în documentul dela Ştefan cel Mare, din 7001 (1493), Martie 5 [I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 7, 9, 10, 11] era în stăpânirea Marinei şi Stanei, fetele lui Dragomir Banul, rămas dela Şoldea dela Dumitra. Se poate ca Andreica Boldur să fie din acelaşi neam cu boierul cunoscut, Boldur, care şi el avea satul Socii, la obârşia Dumitrei, în aceleaşi părţi[1].

7.

1518, Ianuarie 23.

Ştefan Voevod întăreşte lui Dragotă şi surorilor sale, Ana şi Tudora, jumătate din satul Muceşti, pe Racova, cumpărată, cu 120 zloţi tătăreşti, dela Anuşca, fiica lui Tatul Putredul.

† мастїю бжїею, мы стефан воевода, гспдрь земли молдавскои, знаменито чиним и с сим листωм нашим всѣм, кто на нем възрит или чтѹчи его ѹслишит, ѡже прїиде, прѣд нами и прѣд нашими молдавскыми боıаре великыми и малыми, анѹшка, дочка татоѵла пѹтреда, по его доброи воли, никимъ непоноѵжена а ниприсилованна и продала свою правою ѡтниноѵ, ѡт еи праваго ѹрика, половина село ѡт моѵчещи, что на раковѣ, нижнаıа част, и по ѡбѣ стороии раковѣ и съ мдинωмь, що на ѹ раковѣ, та продала слѹѕѣ нашемѹ, драготъ, и сестрам его, анни и тоѵдори, за р҃к злат татарскых. и оѵставши слѹга наш, драготъ, и сестра его, анна и тѹдора, та заплатили оѵси тоты исполна вышеписанны пинѣзи, ѹ рѹки анни, дочци татѹла пѹтреда, прѧд нами и прѧд нашими молдавскыми боıаре. ино, мы видѣвше межи ними их доброиволи и токмеж и полнѹ заплатоѵ, а мы такождере и ѡт нас есмы дали и потвръдили слѹѕѣ нашемоѵ, драготъ, и сестрам его, анны и тоѵдора, тое прѧдреченое половина село ѡт мѵчещи, що на раковѣ, нижнѣа част, и по ѡбѣ сторонѣ раковѣ и съ млинωм, що ест ѹ раковѣ, како да ест им ѡт нас ѹрик и съ въсем доходом. али да ест им тое половина село на двѣ части, една част тои половина село да ест драготъ и сестрам его, анни и тѹдори, а тотаа дрѹгаа половина тои половина село да ест тиж драготъ и сестрам его, анни и тѹдори, и сестричи<чи>м их, мирчи и

1 Vezi mai departe documentul din 1522 (?), Iulie 5.

ѡнницѫ. тое вѫсе вишеписанное да ест им ѡт нас ꙋрикь и сѫ вѫсем доходом, им и дѣтем их и ꙋнꙋчатом их и прѣꙋнꙋчатом их и прѣщꙋрѣтѡм их и вѫсемꙋ родꙋ их, кто сѣ изберет им наиближнїи, непорꙋшенно, николи, на вѣкы. а хотар тои половинои селꙋ да ест ѡт ꙋсего хотара половина. а на то ест, вѣра нашего гсдка вышеписаннаго, мы стефана воеводї, и вѣра прѣвѫзлюбленнаго брата гспдвами, петра, и вѣра боіар наших, вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана козми[1], вѣра пана васка, вѣра пана гршковича и пана талабж, паркалабове хотинскы(х), вѣра пана косте и пана кондри, паркалаби немецкых, вѣра пана петрика и пана тоадера, паркалабове новоградскых, вѣра пана арбꙋре, портарѣ сꙋчавскога, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана сакꙋіана чашника, вѣра пана стрѫча столника, вѣра пана кѫцелѣна комиса и вѣра вхсѧх боіар наших великых и малых. а по нашем животѣ, кто бꙋдет гспдрѫ нашеи земли молдавстѣи, ѡт дѣтеи наших или пак бꙋдкого бѫ изберет гспдрем быти нашеи земли молдавскои, ⟨то(т) бы не порꙋши(л) нашего даанїе и потврѫжденїе⟩, али бы им ꙋтврѫдил и ꙋкрѣпил, заꙋже дали свои прави пинѣзи. а на болшею крѣпост и потврѫжденїе томоу вѫсемоу вышеписанномоу, велѣли есмы нашемоу вѣрномоу паноу, тотрꙋшаноу логофетоу, писати и печат нашоу привѣсити к семоу нашемоу листоу. писал дꙋмитрашко козмович, ꙋ васлоуи, вл҃то ҂зкѕ, ген. кг.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni mari şi mici, Anuşca, fiica lui Tatul Putredul, de a ei bună voie, de nimeni nesilită şi nici asuprită, şi a vândut a ei dreaptă ocină, din al ei drept uric, jumătate din sat, din Muceşti, care-i pe Racova, jumătatea din jos, şi de amândouă părţile Racovei, şi cu moara, care-i în Racova, pe aceasta a vândut-o slugii noastre, lui Dragotă, şi surorilor lui, Anii şi Tudorii, pentru 120 de zloţi tătăreşti.

Şi sculându-se sluga noastră, Dragotă, şi sora lui, Ana şi Tudora, de au plătit toţi aceşti deplin mai sus scrişi bani, în

1 La Ghib. козмаи.

mânile Anei, fiicei lui Tatul Putredul, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni.

De aceia, Noi văzând între dânșii a lor bună voie și tocmeală și plată deplină, și Noi deasemenea și dela Noi am dat și am întărit slugii noastre, lui Dragotă, și surorilor lui, Anei și Tudorei, această mai înainte numită jumătate de sat, de Mucești, care-i pe Racova, partea de jos, și de amândouă părțile Racovei, și cu moara, ce este în Racova, ca să le fie lor dela Noi uric și cu tot venitul.

Dar să le fie lor această jumătate de sat în două părți. O parte din această jumătate de sat să fie lui Dragotă și surorilor lui, Anei și Tudorei, iar aceastalaltă jumătate din această jumătate de sat să fie asemenea lui Dragotă și surorilor lui, Anei și Tudorei, și nepoților lor de soră, lui Mircea și Oniță.

Toată această de mai sus scrisă să le fie lor dela Noi uric și cu tot venitul, lor și copiilor lor și nepoților lor și strănepoților lor și răstrănepoților lor și întregului neam al lor, cine se va alege lor mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Și hotarul acestei jumătăți de sat să fie din tot hotarul jumătate.

Și la aceasta este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința psnului Șandru, credința panului Negrilă, credința panului Cozma, credința panului Vasca, credința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credința panului Coste și a panului Condre, pârcălabi de Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credința panului Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cățelean comis și credința tuturor boierilor noștri mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, Moldovei, din copiii noștri sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie Țării noastre, Moldovei, acesta să nu strice dania noastră și întăritura, ci să le întăriască și înputerniciască, pentru că au dat ai lor drepți bani.

Şi pentru mai mare tărie şi înputernicire acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofătul, să scrie şi să atârne pecetea noastră de această carte a noastră.

A scris Dumitraşco Cozmovici, în Vaslui, în anul 7026, Ianuarie 23.

Dau documentul după Ghib. Sur. 18 p. 170-173. Se află şi în Ghib. Sur. ms 14 p. 673. Ghib. spune că originalul, pe pergament, cu pecetea pierdută, se păstrează la Ion Andriescu, învăţător în Ivăneşti, judeţul Vaslui. Un rezumat greşit, după Ghib., în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 136. Aici, data: 22 Ian., şi «Munceşti», în loc de Muceşti.

Nu pot identifica satul Muceşti. Pe toată valea Rahovei, nu găsesc nici o urmă a lui [1]. Poate va fi fost în trupul de azi al satului Ivăneşti, din judeţul Vaslui, aşezat pe Rahova [2]. Îşi are numele dela un Mucea, care va fi stăpânit satul în veacul al XV-lea [3]. — Pentru Tatul Putredul, cp. pe Vlad Putredul, din uricul din 7013 (1505), Iulie 2, ca şi satul Putrezeni, din judeţul Tutova [4].

8.

1518, Ianuarie 28.

Ştefan Voevod întăreşte lui Nistor, Tudorei, Varvarei şi Anuşcăi înpărţeala satului lor, Şerbăneşti, pe Bogdana.

† мл҃(с)тїю бж҃їею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рж земли молдавскои, знаменито чини(м) и с си(м) листо(м) нашим(м) вжсѣ(м), кто на не(м) вжзри(т) или читжщи его оуслыши(т), ѡже прїидоша, пр(д) нами и пр(д) нашими молдавскими боıаре, слꙋга на(ш), нистѡрь, и сестра его, тꙋдора, дѣти станини, и племеници и(х), варвара и анꙋшка, сестричичеве звжщалж, по и(х) доброи воли,

1 Harta stat. major, planşele Bacău şi Vaslui, 1 : 100000.

2 Dicţ. geogr. al jud. Vasluiu, pp. 102-103; Ind. stat. pp. 398, 617; Harta stat. major, planşa Vaslui, cit.

3 Cp. satele Muceşti, din jud. Râmnicul-Sărat [Frunzescu, Dicţionar to pografic pp. 304-305; Ind. stat. pp. 295, 661].

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 23-26.

ники(м) непонȣжени а ниприсиловани и раздѣлисѧ про<ме>же [1] собои свои правȣю ѡтнинȣ, ѡ(т) свои [2] праваго ȣрика, испривилїе, що ѡни имали ѡ(т) дѣда г(сд)ва мы, с҃топочившаго стефана воево(дї), е(д)но село, на имѣ шербанещи, на богданѣ, на три части. досталосѧ слȣѕѣ нашемȣ, нисторȣ, и сестри его, тȣдори, една ча(ст) село ѡ(т) шербанещи, на богданѣ. а племеници н(х), варвари, досталосѣ оу еи ча(ст) село дрȣгаа ча(ст) ѡ(т) шербане(щ). а па(к) племенници анȣшки досталосѧ еи третȣю ча(ст) село ѡ(т) шербанещи. ино, ми видѣвше н(х) доброи волнои раздѣленїе, а мы тако(ж)дере и ѡ(т) на(с) дали и потврьдили есмы слȣѕѣ нашемȣ, нисторȣ и сестри его, тȣдори, и племеница(м) н(х), варвари и анȣшки, тое вышеписан(н)ое село, на имѣ шербанещи, на богданѣ, како да е(ст) н(м) ѡ(т) на(с) ȣри(к) и съ въсе(м) доходѡ(м), н(м) и дѣте(м) н(х) и ȣнȣчато(м) н(х) и прѣȣнȣчато(м) н(х) и прѣщȣрѧто(м) н(х) и въсемȣ родȣ н(х), кто сѧ н(м) избере(т) наиближнїи, али каждн съ своими части, непорȣшено, николиже, на вѣкы. а хотарь томȣ селȣ, на имѣ шербанещи, на богданѣ, да е(ст) ѡ(т) оусн(х) сторо(н), по старомȣ хотарȣ, по кȣда из вѣка ѡживали. а на то е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвъзлюбленнаго мы брата, петра, и вѣра боꙗ(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двѡ(р)ника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана < . . . >, вѣра пана козми, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана талабȣ, пръкалаби(м) хоти(н)ск<ы(м)>, вѣра пана кѡсте и пана кондри, паркалаби немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, паркалаби новогра(д)скомȣ, вѣра пана лȣки арбȣре, портарѣ сȣчавскога, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїи вистерника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана сакȣꙗна чашника, вѣра пана стръчи столникȣ, вѣра пана кацелѣнѣ комиса и вѣра въсѧ(х) боꙗровъ молдавски(х) великы(х) и <мали(х)>. а по наше(м) животѣ, кто бȣде(т) г(с)п(д)ръ <нашеи земли, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или па(к) бȣдкого бъ избере(т) господаре(м) быти нашеи земли молдавскои, то(т) бы н(м)> непорȣши(л) нашего дааниꙗ и потвръжденїа, алиби н(м) ȣтвръди(л) и ȣкрѣпи(л), занȣже есмы н(м) дали, за що е(ст) н(м) правȣю ѡтнинȣ. а на бѡлшее крѣпо(ст) и потвръжденїе въсемȣ вышеписа(н)номȣ, велѣли есми нашемȣ вѣрномȣ

1 In original: проже.

2 Nesigur. Dar nu: своего.

болѣрин8, ж8пан8 тотр8шан8 логофет8, писати и наш8 печа(т) привѣсити к сем8 лист8 нашем8. писа(л) ѡанца, 8 х8сѡ(х), влтѡ ҂зкѕ, м(с)ца ге(н) кй днъ.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni, sluga noastră, Nistor, și sora lui, Tudora, copiii Stanei, și verele lor, Varvara și Anușca, nepoatele de soră ale lui Zvâștală, de a lor bună voie, de nimeni nesiliți și nici asupriți, și și-au înpărțit între dânșii a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric, din privilegiu, ce ei au avut dela bunul Domniei mele, sfântrăposatul Stefan Voevod, un sat, anume Șerbanești, pe Bogdana, în trei părți.

S'a venit slugii noastre, lui Nistor, și surorii lui, Tudorii, o parte din sat, din Șerbanești, pe Bogdana. Iar verei lor, Varvarei, s'a venit în partea ei de sat altă parte din Șerbanești. Și iarăși, verei Anușcăi i s'a venit a treia parte din satul Șerbanești.

De aceia, văzând Noi înpărțeala lor de bună voie, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit slugii noastre, lui Nistor, și surorei lui, Tudorei, și verelor lor, Varvarei și Anușcăi, acest mai sus scris sat, anume Șerbanești, pe Bogdana, ca să le fie lor dela Noi uric și cu tot venitul, lor și copiilor lor și nepoților lor și strănepoților lor și răstrănepoților lor și întregului neam al lor, cine li se va alege mai aproape, dar fiecare cu părțile sale, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat, anume Șerbanești, pe Bogdana, să fie din toate părțile, după vechiul hotar, pe unde din veac au umblat.

Și la acesta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului meu frate, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Șandru, credința panulni Negrilă, credința panului . . . . . . , credința panului Cozma, credința panului Vasca, credința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credința panului Coste și a panului

Condre, pârcălabi de Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Șarpe postelnic, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cațelean comis și credința tuturor boierilor moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră și întăritura, ci să le întăriască și înputernicească, pentru că le-am dat, pentru că le este dreaptă ocină.

Și pentru mai mare tărie și înputernicire acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru boier, jupan Totrușan logofătul, să scrie și să atârne pecetea noastră de această carte a noastră.

A scris Oanța, în Huși, în anul 7026, luna lui Ianuarie 28 zile.

Original, pe pergament, cu pecetea pierdută, la Acad. Rom. 199/6, donația Episcopului Iacov Antonovici. Cu unele deosebiri, la Ghib. Sur. 1 pp. 178-183. Cp. Arhiva soc. șt. și lit., Iași, 11, p. 278. O traducere, în Ioan Antonovici, Istoria comunei Bogdana, Bârlad, 1906, pp. 8-9 și rezumat ibid. p. 126. Un rezumat, după Ghib. și Antonovici, în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod p. 136.

Este vorba de un sat Șerbanești, pe Bogdana, în județul Tutova, în trupul Bogdanei[1]. «Sub numele de Șărbănești se înțelege astăzi numai trupul de moșie, ce este între hotarele Horgeștilor și a Negrileștilor și între dealurile Coama Porcului și ál Gâdesii». Uricul dela Ștefan cel Mare, prin care Toader Zvâștală și surorile sale, Stana, Marena și Marușca, își înpart satele lor, de pe pârăul Bogdana, Zvâște-

1 Ioan Antonovici, Istoria comunei Bogdana, Bârlad, 1906 pp. XXV-XXVIII; Frunzescu, Dicționar topografic p. 51; Ind. stat. pp. 393, 459; Harta stat. major, planșa Vaslui, 1 : 100000.

leşti şi Şerbaneşti, este din 6977 (1469), Octomvrie 20[1]. Azi, satul nu mai este. Era şi la începutul veacului al XV-lea. Işi are numele dela un Şerban[2].—Pârăul Bogdana este pomenit încă din 6944 (1436), Iunie 13[3]. Valea este locuită din adâncă vechime[4].

9.

1518, Ianuarie 30.

Ştefan Voevod întăreşte lui Avram şi Vasutcăi, fiii Anuşcăi, satul Hueţeni, la gura Voronei, moară, în Sireti, şi Sineştii, aproape de Giurgiu Vereşceac.

† мл҃(с)тїю бж҃їею, мы стефа(н) воевo(да), г(с)п(д)ръ земли мо(л)давскои, знаменито чини(м) и с си(м) листо(м) наши(м) въсѧ(м), кто на(н) възри(т) или чътъщи его ѹслыши(т), ѡже то(т) истиннїи на(ш) слѹга, авра(м), и сестра его, васоу(т)ка, с҃нве анѹшчини, дали и потвръдили есмы и(м), оу нашеи земли, и(х) правїи ѡтчини, и испривилїе, що ѡни имали ѿ(т) дѣда г(сд)вамы, стопочившаго стефана воевo(дї), села на имѣ хѹецѣни, на ѹстїе во-

1 Ghib. Sur. 1 pp. 166-171; I. Bogdan, D. Şt. 1 p. 138-139: слѹга нашь, вѣрны пань тоадер звы<щ>алъ <и съ> своими сестрами, станою и мареною и марѹшкою, и потокмили сѣ ѡны ѹси поспол, по их доброи воли, та ѡтст<ѹп>или ѡны братѹ своемѹ, панѹ тоадерѹ звищали, едно село, на имѣ селѹ звыщелещи, на богданѣ . . .; потвръдили им ѹсим, панѹ тоадерѹ звищали его село звищелещи, где его дом, на богданѣ, а его сестрам, щобы им было село шеръбъмещи, на богданѣ (sluga noastră, credinciosul pan Toader Zvâştală şi cu surorile sale, Stana şi Marena şi Maruşca, şi s'au tocmit ei toţi înpreună, de a lor bună voie, şi au lăsat ei fratelui său, pan Toader Zvîştală, un sat, anume satul Zvâşteleşti, pe Bogdana . . .; am întărit lor tuturor, panului Toader Zvîştală satul lui, Zvîşteleşti, unde este casa lui, pe Bogdana, iar surorilor lui, să le fie satul Şerbăneşti, pe Bogdana).

2 Numele este foarte răspândit. Cp. Frunzescu cit. pp. 430-431; Ind. stat. pp. 780-781; M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 p. 936; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 313; I. Bogdan, D. Şt. 2 p. 580.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 pp. 444, 446-447.

4 Ibid. 2 p. 470; I. Bogdan, D. Şt. 1 pp. 130-131. Alt pârău, Bogdana, a fost în jud. Bacău. Cp. I. Bogdan, D. Şt. 1 p. 345: где бил фете, на богдана; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 242-243.

ронѣ, и съ малимн, ѹ сиретѣ, и синеціи, бли(з)ко жѹржи верешчака, како да сѹ(т) и(м) ѡ(т) нась ѹрикь и съ въсе(м) дохо<до>(м) [1], и(м) и дѣте(м) и(х) и ѹнѹчато(м) и(х) и прѣѹнѹчато(м) и(х) и прѣщѹрѣто(м) и(х) и въсемѹ ро(дѵ) и(х), кто сѧ и(м) изберет наиближнїи, непорѹшенно, николиже, на вѣки. а хота(р) тѣм [2] двѡ(м) села(м), хѹецѣно(м), на ѹстїе воронѣ, и съ малини, на сиретѣ, и синеціѡ(м), бли(з) жѹржи верешчака, да е(ст) ѡ(т) ѹси(х) сторо(н), по старомѹ хотарѹ, по кѹда и(з) вѣка ѡживовали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвъзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра боя(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двѡ(р)ника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана козми, вѣра пана ва(с)ка, вѣра пана гринковича и пана талаби, хотински(х), вѣра пана ко(с)те и пана кондри, не(ме)цки(х), вѣра пана петрики и пана тоадера, новогра(д)ски(х), вѣра пана лѹки а(р)бѹре, портара сѹчавского, вѣра пана храна спатара, вѣра пана еремїи вистїя(р)ника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана сакѹяна чашника, вѣра пана стръчи столника, вѣра пана кацелѣна комиса и вѣра въсѧ(х) боя(р) наши(х) мо(л)давски(х) велики(х) и мали(х). а по нашe(м) животѧ, кто бѹде(т) г(с)п(д)ръ нашеи земли, ѡ(т) дѣтїи наши(х) или ѡ(т) нашего ро(да), или па(к) бѹ(д) кого бгь избере(т) г(с)п(д)ре(м) бити нашеи мо(л)давскои земли, то(т) що бы и(м) непорѹши(л) нашего даанїа и потвръ(ж)денїа, али <абы и(м) ѹт>кръди(л) и ѹкрѣпи(л), за ноуже есмы и(м) дали и ѹтвръдили, за що есть и(х) праваа ѡтнина. а на бо(л)шѹю крѣпо(ст) и потвръж(д)енїе въсемоу вышеписанномѹ, велѣли есмы нашемоу вѣрномѹ жѹпанѹ, тотрѹшанѹ логофетоу, писати и нашѹ печа(т) привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. писа главан [2], ѹ хѹсѡ(х), влто ҂зкѕ, ге(н) л.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, cunoscut facem şi cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că acestor adevărate slugi ale noastre, Avram şi sora lui, Vasutca, fiii Anuşcăi, le-am dat şi le-am întărit lor, în Ţara noastră, ale lor drepte ocine şi din privilegiu, ce ei au avut

1 In orig.: дохо(м).
2 Sic.

dela bunul Domniei mele, sfântrăposatul Stefan Voevod, satele, anume Huețenii, la gura Voronei, și cu mori, în Sireti, și Sinești, în apropiere de Giurgiu Vereșceac, ca să le fie lor dela Noi uric și cu tot venitul, lor și copiilor lor și nepoților lor și strănepoților lor și răstrănepoților lor și întregului neam al lor, cine li se va alege mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestor două sate, al Huețenilor, la gura Voronei, și cu mori, pe Sireti, și al Sineștilor, aproape de Giurgiu Vereșceac, să fie din toate părțile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Șandru, credința panului Negrilă, credința panului Cozma, credința panului Vasca, credința panului Grincovici și a panului Talabă, dela Hotin, credința panului Coste și a panului Condre, dela Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar dela Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Șarpe postelnic, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cațelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Și după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră și întăritura, ci să le întăriască și înputerniciască, pentru că le-am dat și le-am întărit, pentru că este a lor dreaptă ocină.

Iar pentru mai mare tărie și înputernicire acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru jupan, Totrușan logofătul, să scrie și să atârne pecetea noastră de această carte a noastră.

A scris Glavan, în Huși, în anul 7026, Ianuarie 30.

Originalul, pe pergament, bine păstrat, cu pecetea pierdută, în Arhiv. Stat. București, secț. ist. Face parte din actele Mitro-

poliei Moldovei. Ibid. şi o traducere nouă. O fotografie, în colecţia mea. Un rezumat al documentului se află în Condica Mitropoliei Moldovei, 1818 (la Arhiv. Stat. Iaşi). Aici: «Hueţănii, ţinutul Botoşani». Acesta l-am publicat în Buletinul Ion Neculce, Iaşi, fasc. 6 (1926—1927), p. 205. Asemenea, a fost publicat de Ghib. Sur. 22 p. 94. In Condica Mitropoliei cit., «Voroşceac», în loc de «Vereşceac». Ibid.: «Iar hotarul acelor doao sate, anume Hueţenii, în gura Voronii, şi cu moară, în Siretiu, şi Sineştii, aproape de unde curge Verişciac...». Un rezumat, necomplect, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 136.

Nu s'a păstrat uricul dela Ştefan cel Mare, de care se vorbeşte în documentul de mai sus. Se păstrează însă un uric dela Ştefan Voevod, fiul lui Alexandru cel Bun, din 6941 (1433), Noemvrie 16[1], când satele erau ale lui Hodco Costici.—Hueţenii, ca şi satul Curtea Anuşcăi, din acest uric, sânt probabil în hotarul satului Joldeşti de azi. Hueţenii îşi au numele dela Hueţ, care trăia în 1433, Noemvrie 16 .Huţanii, de pe Sireti, din comuna Vlădeni, judeţul Botoşani, sânt departe de gura Voronii[2]. Işi are numele poate dela acelaşi Hueţ. — Sineştii nu mai sânt astăzi. Erau aproape de satul lui Giurgiu Vereşceac, acesta totuna cu satul Vercicani, de lângă Joldeşti, în comuna Liteni, judeţul Baea[3]. Sineştii îşi au numele dela un Sin, cum este boierul Sân Bârlici[4]. — Vercicanii sânt din Vereşcecanii. Erau şi la începutul veacului al XV-lea. In timpul lui Petru Rareş Voevod, satele au trecut, prin cumpărare, în stăpânirea lui Cozma Ghiangea, pâr-

1 Originalul, pe pergament, în colecţia mea, publicat în M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 594-596, 1 pp. 369-372: села на воронѣ, на имѧ анноушчинь дворь и хоуецѣны и синецин, близь верешчѣка, и глодѣне, где е(ст) нѣнчю(л) жюде, и млинъ, на серетѣ, где е(ст) хоуецъ. Satul unde este Curtea Anuşcăi este Joldeşti, după o însemnare veche, pusă pe dosul originalului, sat în jud. Botoşani, aşezat pe Sireti [Frunzescu, Dicţionar topografic p. 260; Ind. stat. pp. 64, 619; Harta stat. major, planşa Fălticeni, 1 : 100000].

2 Frunzescu, cit. p. 238; Ind. stat. pp. 64, 608; Harta stat. major, planşele Botoşani şi Fălticeni, 1 : 100000.

3 Frunzescu cit. p. 520: aici 2 sate, unul în com. Liteni, altul în com. Fântânele; Ind. stat. pp. 40, 834; Harta stat. major, planşa Fălticeni cit.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 pp. 370-371.

călab de Roman, cum vedem dintr'un uric, din 7055 (1547), Aprilie 14[1]: па(н) козма гїанга, паркалаб новогра(д)скїи ... ѡ(т)нини и викѹпленїи и изприкилїа(х) кѹпе(ж)них, що ѡ(н) имал ѡ(т) родителѣ г(сд)ва ми, петра вѡевѡди, село по имѣ хѹецѣнїи, оу ѹстїе воронѣ, и сѫ мли<(н)>, на сирѣтѣ, и село синецїи, близко жѹ(р)жи верешчака, що ѡ(н) тїи села ...... кѹпи(л) их ѡ(т) ва(с)ка, се(с)тра аврама, до(ч)ка анѹшчина ...... изприкилїе, на потврж(д)еное, що ѡна имала ѡ(т) дѧда нашего, стараго стефана воеводи, и ѡ(т) племеника г(сд)ва ми, младаго стефана воеводи. Verso acestui document are scris vechiu: на жѡ(л)дещи и на ро(ш)кани и село синещи, бли(з)ко ве(р)чикани џу(р)џи ве(р)чиканъ, на бреѹѣ сирѣтъ. Satele se întăresc lui Cozma Gheanghea şi prin uricul dela Ştefan Vodă, din 7060 (1552), Aprilie 30[2]. — Satul Vercicani al lui Giurgiu Vereşceac este pomenit şi în 6937 (1429), Octomvrie 15[3], în 6966 (1458), Martie 12[4], în 6987 (1479), Septemvrie 20[5].

10.

1518, Martie 24.

Ştefan Voevod întăreşte lui Gagea, Parascăi şi verelor lor, Tecla, Varvara şi Nasta, satul Gageşti, pe Elan.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли молдавскои, знаменито чини(м) исси(м) листо(м) наши(м) вьсѣмь, кто на(н) възри(т) <и>ли[6] четъщи его ѹслишить, иже тоты истинь нашь слѹга, гажа, и сестра его, параска, дѣти игнатови, и ти(ж) племеници ихь, текла и сестра ей, варвара и настѣ, ѹси сиве игната и ивана, жаловали есми и(х) ѡсобною нашею мл(с)тїю, дали и потврьдили

1 Originalul, pe pergament, în colecţia mea. In rezumat, publicat de N. Iorga, Stud. şi Doc. 7 p. 73.

2 Original, pergament, la Acad. Rom. 10/42; în rezumat, la N. Iorga, Stud. şi Doc. 7 pp. 73-74.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 pp. 294-296.

4 I. Bogdan, D. Şt. 1 pp. 7-8: Wereszczekany.

5 Ibid. 1 pp. 233-236, două documente: Vercicanii pe Siret, Vereşcecani.

6 In orig. ли.

есми и(м) ѡ(т) нась, ꙋ нашеи земли, (ꙋ) молдавскои, и(х) правѹ[1] ѡтнинꙋ и вѫкꙋпленїе, едно село, на еланѣ, на имѣ гажещи, како да есть и(м) ѡ(т) нась ꙋрикь, сѫ вѫсѣмь доходо<мь>, и дѣтемь и(х) и ꙋнꙋчатомь и(х) и прѣꙋнꙋчато(м) и(х) и прѣщꙋрѣтомь и(х) и вѫсемꙋ родꙋ и(х), кто сѣ изберет имь наиближнїи, не<порꙋше>но, николи, на вѣкы. а хотарь томꙋ вишеписаномꙋ селꙋ, на имѣ гажещи, на еланѣ, да е(ст) старым[1] хотаромь, сверха <бли(ж)>[2], ꙋ ставѹ банкова, а здолꙋ допнѣ да есть, кꙋда хотарил пань крѫстѣ чорнїи и сѫ плотꙋнѡ(м), а ѡ(т) иньших сто<ро(н), по> старомꙋ хотарꙋ, по кꙋда извѣка ѡживали. а на то, есть вѣра нашего г(сд)ва вишеписанаго, мы стефана воевод<ы, и вѣра> прѣвѫзлюбленаго брата г(сд)ва ми, петра, и вѣра боꙗрь[1] наших, вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана ш<андр>а, вѣра пана негрила, вѣра пана козми, вѣра пана васко, вѣра пана гринковича и пана тѫлабѫ, па(р)калабо(в) хотинскых, вѣра па<на кос>те и пана кондри, па(р)калаби немецскы(х), вѣра пана петрикы и пана тоадера, новогра(д)скых, вѣра пана а(р)бꙋре, портарѣ <со>чавского, вѣра пана храна спатара, вѣра пана еремїи вистѧрника, вѣра пана ша(р)пе постелника, вѣра пана (са)кꙋꙗна ча(ш)ника, вѣра пана стрѫчи столника, вѣра пана кѫцелѣна комиса и вѣра вѫсѣх боꙗ(р) наших молдавских велики(х) и> мали(х). а по наше(м) животѣ, кто бꙋде(т) г(с)п(д)рѫ нашеи земли молдавскои, <или ѡ(т) дѣтеи> наши(х) или ѡ(т) нашего рода или пакь <бꙋ(д) кого бѫ избере(т) господаре(м)> быти нашеи <земли молдавскои, то(т) бы и(м) непорꙋши(л) нашего даанїа и потврѫжденїа, али би и(м) ꙋтврѫдни(л) и ꙋкрѣпи(л), занꙋже есмы и(м) дали, за що е(ст) и(м) праваа ѡтнина>. а на боли<ее крѣпо(ст) и потврѫжденїе томꙋ вѫсемꙋ вышеписа(н)номꙋ, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, тотрꙋшанꙋ логофетꙋ>, писати и нашѵ печать п<ривѣсити к се>мꙋ нашемꙋ листѹ. писа ѡ<анца>, ꙋ хрѫловѣ, влто ҂зкѕ, <м(с)ца мар>тїе кд҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domn Țării Moldovei, cunoscut facem și cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că această adevărată slugă a noastră, Gagea, și sora lui, Parasca, copiii lui Ignat, și de asemenea verele lor, Tecla și

1 Sic.
2 Ca în 1464, Iunie 12.

sora ei, Varvara şi Nastea, toţi fiii lui Ignat şi ai lui Ivan, i-am miluit pe ei cu deosebita noastră milă, le-am dat şi le-am întărit lor dela Noi, în Ţara noastră, în Moldova, a lor dreaptă ocină şi cumpărătură, un sat, la Elan, anume Gageşti, ca să le fie lor dela Noi uric cu tot venitul, şi fiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lor, cine se va alege lor mai deaproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat scris mai sus, anume Gageşti, la Elan, să fie pe vechiul hotar, din obârşie, aproape, în lacul lui Bancu, iar din vale . . . să fie, pe unde a hotărît pan Crâstea Negrul şi cu Plotun, iar dinspre alte părţi, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Cozma, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Tălabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Coste şi a panului Condre, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea-Nouă, credinţa panului Arbure, portar dela Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, Moldovei, sau din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentru că le-am dat, pentru că este a lor dreaptă ocină.

Şi pentru mai multă tărie şi înputernicire acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofătul, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Oanţa, în Hârlău, în anul 7026, Martie 24.

Originalul, pe pergament, cu pecetea cea mare atârnată — în parte stricată — se păstrează la Acad. Rom. Pecete 20. Pergamentul în partea de jos cam stricat. Pe pecete, se află scris: <† печать Їѡ стефан>а воеводы, господар земли <молд>авскои. O fotografie se află în colecția mea. Un regest, cu data greșită, 7206 (1518), Martie 27, e publicat în Ghib. Sur. 7 p. 239. Aici, greșit, Grozești, în loc de Găgești. Textul slavon, necomplect și cu unele greșeli, a fost publicat de același, Sur. 18 pp. 108-110. Și același, Sur. ms 21 p. 139. La Acad. Rom. se află o traducere cu lipsuri a documentului, făcută în 1804, Iulie 2, de Pavăl Debrici clucer. Un rezumat, cu unele greșeli, în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 137. Aici, greșit, «lui Gaja și sorei lui, Pătrașcu», în loc de «Parasca».

Satul Găgești este în comuna Jigălia, din județul Fălciu, așezat pe pârăul Elanului[1]. Este foarte vechiu. Era și la începutul veacului al XV-lea. Are și un uric din 6972 (1464), Iunie 5, prin care se întărește lui <жѹр>жѹлѹ <и игна>тѹ и иванѹ . . . satul гѫжещи, на єланѹ, cumpărat cu н злат та-т<арских>. Și aici hotarnici: крѫстѣ чорны сѫ плотѹно(м)[2]. Își are numele dela un străvechiu Gage, care va fi trăit pe la începutul veacului al XV-lea[3]. Interesantă e și hotarnica, în care

1 Frunzescu, Dicționar topografic p. 201; Dicț. geogr. al jud. Fălciu p. 84; Ind. stat. pp. 160, 576.

2 Originalul, pe pergament, foarte stricat, la Arhiv. Stat. București, Episcopia Huși, 38/1, I. Bogdan, D. Șt. 1 p. 79. Aici, trebuie îndreptat, cum am făcut sus: <мѹша>тѹ, în <игна>тѹ și крѫстѣ чорны сѫ глота, în крѫстѣ чорны сѫ плотѹно(м).

3 Sate cu acest nume sânt multe. Vezi Frunzescu, cit. p. 201; Ind. stat. pp. 376, 377. Un Gagea, văr cu un popă, Luca Plotun, se întâlnește în ținutul Cârligăturii, având o prisacă, în trupul moșiei Popești, din jud. Iași, cum vedem dintr'un uric, din 7005 (1497), Ianuarie 22 [I. Bogdan, D. Șt. 2 p. 99-101; o fotografie, în colecția mea]: драгѹ(ш) карѫ(м)бѹ и племенникове его, по(п) лѹка плотѹ(н) и брать его, Їѡ(н), и племени(к) и(х), гажа, оуси оунѹкове петра бертѣ (Draguș Carâmbu și verii lui, popa Luca Plotun și fratele lui, Ion, și vărul lor, Gagea, toți nepoții lui Petru Bertea). Aceiași și un Gagea cel bătrân, apar, ca stăpânii satului Milcinești, în Cârligătură (tot în Popești), într'un uric, din 7007 (1499), Noemvrie 20 [I. Bogdan, cit. 2 pp. 146-150]: дрѫгѹш карѫмбь и племенникове его, попа лѹка плотѹн и брат его, Їѡн, и сестра их, федѣ, и ѹнѹкове их, нистѡрь гажа и

apare iazul Bancului[1]. Hotarnicii sânt şi ei cunoscuţi. Crâstea Negru trăieşte înainte de Ştefan cel Mare[2], când se va fi făcut aşezarea hotarelor. El avea proprietăţi prin aceste locuri. Plotun este probabil[3] stăpânul satului Plotoneşti, din comuna Grumezoaia, judeţul Fălciu[4]. Acesta, cum vedem dintr'un uric, din 7028 (1520), Aprilie 23[5], a avut uric dela Ilie şi Ştefan, Voevozi, când era în stăpânirea lui Stan Plotun, care este poate chiar hotarnicul satului Găgeşti[6]. — In scrierea гажа, гажεщи, avem pronunţarea moldovenească a sunetului ge ca že.—Valea Ialanului, Elanului este locuită din adâncă vechime[7].

11.

1518, Aprilie 20.

Ştefan Voevod întăreşte lui Ioan Morozanul un loc de pustie, între Ciuluci, la Fântâna Radului.

Cu mila lui Dumnezău, Io Stefanu Voevod, în Pământulu Moldavii, înusămnatu dinu silinţa noastrii toatie, pan vearii prin audzirea au venitu înaintea noastră şi înaintea ai nostriloru boeru Moldovii sluga noastră, Ioan Morozanul, şi s'au jăluitu noaă cu

сεстра εго, васка, сынοвε старого гажа, оуси оунѸковε пεтра бεрти . . . εдно сεло, на крѫлигатоурѣ, на имѧ милчинεщїи, гдε был милчин щεфан (Drăguş Carâmb şi verii lui, popa Luca Plotun şi fratele lui, Ion, şi sora lor, Fedea, şi nepoţii lor, Nistor Gagea şi sora lui, Vasca, fiii bătrânului Gagea, toţi nepoţii lui Petru Bertea . . . un sat, la Cârligătură, anume Milcineştii, unde a fost Milcin Ştefan).

1 Cp. satele Banca şi Bănceşti, din jud. Tutova [Frunzescu cit. p. 28; Ind. stat. pp. 390, 436, 393, 443].

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 pp. 836 şi în special ibid. 1 pp. 526-529; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 246-249.

3 Poate e unul din neamul de mai sus, înrudit cu Gagea, care avea proprietăţi şi în ţinutul Cârligăturii.

4 Dicţ. geogr. al jud. Fălciu p. 152; Ind. stat. pp. 161, 700; Harta stat. major, planşa Huşii, 1 : 100000.

5 Uric. 18 pp. 86-89; Ghib. Isp. 1[1] pp. 51-54. Vezi mai jos, în acest volum.

6 Pentru Plotun şi satele Plotuneşti, vezi M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 pp. 871, 925.

7 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod pp. 129-130.

mari jalobă şi cu mari măruturie, di acolo, dela Măriia sa şi dăn rostirea gurii lui amu primitu zate ot moşu gvadumi, Stefanu Vodă, unu locu din pustii, întrea Ciuluci, Fântâna Radului, ednacu când au oştitu Tatarii pământu.

Şi Noi văzindu a lui mari jalobă şi mari măruturie şi Noi aşijderea şi dela Noi încă lui amu dat şi am întăritu a lui dreptu di acmu, adică răspunusulu locu ei s'au slobozitu întrii Ciuluci, Fântâna Radului, ednacu aşijderea lui şi uricu cu totu venitulu, *lui şi copiilor lui şi nepoţiloru lui şi nepoţiloru* ˋ*nepoţiloru* şi *la* totu neamulu lui, ci s'a tratrage di aproapii, nemişcatu să fie în veci, denu hotarâle acestui loc slobozitu, între Ciuluci, Fântâna Radului, ednacu, adică ce să începea după şăsu, din Ciulucu, stâlpu şi pestea câmpu la gura văi Răului, la stâlpu şi pe dealulu văii aceei din stâlpu, până în stâlpu, până la drumulu celu mari, ci mergi la Nistru, şi drumulu până la Movila ce este în Ciuluculu celu mari şi piste Ciulucu, la dealu, la stâlpu, şi dela acelu stâlpu, peste câmpu, pintre ţarină, dinu stâlpu în stâlpu, până în Ciulucu, la stâlpu, şi prea Ciulucu, până la stâlpu, de unde întâi amu începutu hotarulu acelui locu slobozit. Şi pentru aceasta este credinţa a nostrui mai sus numit Ştefanu Voevodu şi credinţa priluarea blinatului brata gvadumi, Petra, credinţa boeriloru noştri, credinţa boeriloru Isacu, credinţa boerului Petrea, credinţa boerului Şandru, credinţa boerului Negrilă, credinţa boerului Cozma, credinţa tuturoru boeriloru noştri a mariloru şi a miciloru.

A noastră lucrare întăririi, ca să întărească lui mai încredinţată şi mai întărită di acumu la mai multă întărire şi încredinţare la toată această mai susu sucrisoare amu poruncitu Noi a nostru credinciosului boeru, Trotuşanul logofătulu, să scriea, dea a noastră peceată, să să spânzure cătră această carte a noastră.

Sucrietarulu Sămienu, u Săvicea (Suceava), la anul 7026, April 20.

Documentul de mai sus a făcut parte din actele fostului Episcop Iacov Antonovici. A fost publicat de Ghib. Sur. 5, pp. 182-183. Se află şi în Ghib. ms 5 p. 43. Acest suret este un

exemplu de traducere rea. El are mulți ѫ, pe care i-am înlocuit prin u. Lista boierilor ne arată că documentul pare a fi autentic.

Un rezumat greșit, după Ghib., în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 136. Aici, «Ion Moroșanul» și «Ciulnici», în loc de Ioan Morozanul și Ciuluci.

Este vorba de o pustie, ce era între pâraiele Ciuluc, de peste Prut. Aici, se află Ciulucul Mare, Ciulucul Mijlociu și Ciulucul Mic, în județele Bălți, Orhei și Soroca[1]. Aceste pâraie sânt pomenite în veacul al XVI-lea. Astfel, în 7048 (1540), Mai 1[2], în 7068 (1560), Martie 9[3], în 7077 (1569), August 12[4], c. 1570[5], în 7094 (1586), Aprilie 7[6], în 7094 (1586), Aprilie 13[7], în 7094 (1586), Mai 17[8], în 7095 (1587)[9]. Numele lui Ioan Morozanul

1 Arbore, Dicț. geogr. al Basarabiei p. 67; Harta Basarabiei, de Nour.

2 Suret la Fundația «Regele Ferdinand I», Iași (dela Ghibănescu), vol. 2; Ghib., Sur. ms 8 p. 730; publicat de Ghib. Sur. 1 pp. 236-240: «slugile noastre, Șărbaca . . . moșie, . . . danie dela părintele Domniei mele, Stefan Voevod (= cel Mare), un sat, anume Șărbaca, pe Ciuluc, la Colac . . .»

3 L. T. Boga, Doc. Basarabene, 20 (1938) p. 224 (actele moșiei Glingeni, țin. Bălți): «de sat, de Zâmbroae . . . , ce este pe Ciulucul de Mijloc, la Fântână, în gura pârăului Zâmbroaii . . . dela moșul Domniei sale (= a lui Alexandru Lăpușneanu), Ștefan Voevod».

4 Acad. Rom. 157/22: е(д)но село, ѹ воло(ст) ѡ(р)хен(с)кон, на велико(м) чюлѹцѣ, покише цѹцѵ(р)макѹ, и по тои сторони, где би(л) коба(к) . . . що сѫ тепе(р) наменѵе(т) кѹбе(л)чанїи (un sat, în ținutul Orheiului, pe Ciulucul Mare, mai sus de Țuțurmac, și pe de cealaltă parte, unde a fost Cobac . . . , care acum se numesc Cubelceanii).

5 Ghib. Sur. 9 p. 42: «un loc din pustietate, pe Ciuluc, în ținutul Orheiului, în gura pârăului Uritei, unde cade Urita în Ciuluc, pe amândoao părțile Ciulucului . . .; 2 locuri din pustietate, din sus de acel loc, pe același Ciuluc, în gura Cohanei, unde se numește Curcubete . . .»

6 Ghib. Sur. 9 pp. 45-46: «un loc din pustiu, la Ciulucul cel Mare, la Fântâna Ciobanilor, la gura pârăului Adânc . . .»

7 Acad. Rom. 112/47: «un loc din pustiiu, în Ciulița ce Mare, la Fântâna Ciobanului, în gura pârăului Adâncu . . .»

8 Acad. Rom. 112/48: «un loc din pustie, la Ciulucul Mare, pe din gios de gura văi, ce să chiamă pârăul Cu-trii-rădiuri . . .».

9 Acad. Rom. Pecete 55: ѡ(т) стараго стефана воеводы . . . села ѡ(т) гѫѹноаса, что на мало(м) чѹлѹ(к), вѫ ѵ(с)тїе гѫѹноаса, ѹ проти(в) дѹ(м)брѫвица (dela Stefan Voevod cel Bătrân . . . din sat, din Găunoasa, ce-i pe Ciulucul Mic, în gura Găunoasei, în potriva Dumbrăviței).

ne amintește de satul Morozeni, din județul Orhei [1]. — Fântâna Radului ne aduce aminte de satele Rădeni, din aceleași părți, de peste Prut [2]. Interesant este cum viața satelor, în aceste pustii, se dezvolta în jurul fântânilor. Asemenea, drumul cel mare, ce mergea la Nistru.

12.

1518, Aprilie 21.

Ștefan Voevod întărește lui Iurșa a patra parte din satul Popeni, pe Ibăneasa, cumpărată, cu 300 zloți tătărești, dela Ion, nepotul popei Petru.

Tălmăcire. Cu mila lui D-zeu, Noi Ștefan Vvod, Domn Țării Moldovii, înștiințare facem prin această a noastră carte tuturor, cui vor ceti-o sau vor auzi-o, că iată au venit, înaintea noastră și înaintea boerilor noștri a Moldovii, sluga noastră, Ion, ficioru Zahariei, nepot lui popa Petru, de a lui bună voe, de nimene silit, nici asuprit, și au vândut a sa dreaptă moșie, după uricul moșului său, popa Petru, ce l-au avut dela moșul Domniei noastre, dela Alexandru Vvod., a patra parte de sat, din Popeni, parte care este lângă biserică, pe Ibăneasa, nepotului său, slugii noastre, Iurșa, drept 300 zloți tătărăști. Și nepotul lui, sluga noastră, Iurșa, au plătit toț deplin acei mai sus scriș bani, 300 zloți tătărăști, în mâinile slugii noastre, Ion, sin Zaharia, nepot lui popa Petru, dinaintea noastră și dinnainte boerilor noștri.

Deci Noi văzând a lor bună voința și tocmală și deplină plată, iată și dela Noi dăm și întărim slugii noastre, Iurșii, pe acea a patra parte de sat, din Popeni, ci este lângă biserică, pe Ibăneasa, ca să-i fie și dela Noi uric și cu tot venitul, lui și fiilor lui, nepoților, strănepoților și răstrănepoților și la tot rodul lui, ci să vă alege mai de aproape, nesmintit, nici odănoară, în veci.

Iar hotarul acei a patra parte din satul Popeni, ci este lângă biserică, pi Ibăneasa, să fie din tot hotarul a patra parte,

1 Arbore, Dicț. geogr. al Basarabiei p. 147; Ind. stat. pp. 266, 658; Harta Basarabiei, de Nour.
2 Arbore, cit. pp. 173-174; Ind. stat. p. 723.

iar despre alte părţi să fie pe vechili hotară, pi unde din vac au umblat.

Şi spre aceasta, este credinţa Domniei noastre, mai sus scrisul, Noi Ştefan Vvod., şi credinţa preiubitului meu frate, Petru, şi credinţa boerilor noştri, credinţa ds. Isac, credinţa ds. Petrea, credinţa ds. Şandru, credinţa ds. Negrilă, credinţa ds. Cozmii, credinţa ds. Vascu, credinţa ds. Grincovici şi a dumi-sali> Talabă, credinţa ds. . . . . . . credinţa ds. Arbure, portar de Suceava, credinţa ds. Hrana spatar, credinţa ds. Iremie visternic, credinţa ds. Şarpe postelnic, credinţa ds. Secuian paharnic, credinţa ds. Stroici[1] stolnic, credinţa ds. Căţelean comis şi credinţa tuturor boerilor noştri a Moldovii mari şi mici.

Iar după a noastră viaţă, cine va fi Domn Pământului nostru, al Moldovii, sau din fiii noştri sau din seminţia noastră sau pre cine Dumnezeu va alege, poftim ca să nu strice a noastră danie şi întăritură, ci mai vârtos să deae şi să întărească aceştii credincioase slugi a noastre, căci el au cumpărat pre ai săi bani.

Şi spre mai mai mare întăritura acestor mai sus scrise, poruncit-am credinciosului nostru, dms. Totruşanu logft., ca să scrie şi a noastră peceate să o lege, cătră această carte a noastră.

S'au scris de Oanţa, în Hârlău, la anul 7026, luna April 21 zile.

S'au tălmăcit întocma di pe orighinalul sârbăsc, de cătră mini Ioan Vladovici portar (?).

Suretul de mai sus se păstrează la Acad. Rom. 157/14. Cp. Creşterea colecţiilor Acad. Rom. 1908, p. 56.

Pe pârăul Ibăneasa, în judeţul Dorohoi, în comuna Cracalia, sânt satele Popeni[2]. Satul Popeni este pomenit şi în 6987

1 Exact: Stârcea.

2 Dicţ. geogr. al jud. Dorohoiu p. 275: Popeni-Başotă; ibid. pp. 275-276: Popeni-Vârnav, acesta departe de celalt, în apropiere de Brăeşti; în Frunzescu, Dicţionar topografic p. 372: cel al lui Başotă e numit Popeni, în com. Pomârla, cel de lângă Brăeşti, Popenii Vârnăvoaei, şi altele: Popenii Cristei, Popenii lui Curt, Popenii lui Mavrodin, Popenii Mironescului, în com. Dumeni; în Ind. stat. pp. 148, 708, unul singur. în com. Cracalia; pentru toate, Harta stat. major, planşele Dorohoi-Novosieliţa şi Botoşani, 1 : 100000.

(1479), Mai 11, când «a patra parte de sat de Popeni, parte lui, cutul de sus, unde au fost casa lui Dumitru, şi giumătate de hălăştău, ce are înpreună cu frate-său, Pătraşco», era a lui Ivaşco Popovschi[1], deci fiul unui popă. Satul a avut un uric dela Alexandru cel Bun, când era al popei Petru, popă dela care îşi are numele. — Pârăul Ibăneasa este pomenit din vechi vremuri şi-şi are numele dela străvechiul boier Liuban, de unde şi forma Liubaneasa[2].

13.

1518, Aprilie 22.

Ştefan Voevod întăreşte lui Toader, pârcălabul de Cetatea Nouă, trei locuri de pustii: un loc pe Bâc, între Drăgan şi Purcel, altul pe Cahul, în jos de Troian, la Fântâna cea Mare, şi altul la capătul de jos, de Bileaoa. Apoi, satele, Feredieni, pe Sâtna, şi Corceştii, pe Cozancea.

Cu mila lui Dumnezeu, Io Ştefan Voevod, Domn Ţării Moldovii, facem înştiinţare cu această carte a noastră tuturor, ce vor căuta pre dânsa sau cetindu-să o vor auzi, că iată acest adevărat al nostru credincios boer, Toader, pârcălab Novogradschii, ni-au slujit noaă drept şi cu credinţă.

Drept aceia, văzând Noi dreaptă şi credincioasă a lui slujbă cătră Noi, l-am miluit pre dânsul, cu osăbită a noastră milă şi i-am dat şi i-am întărit dela Noi, întru al nostru Pământ a Moldovei, danie şi întăritură a părintelui Domniei mele, Bogdan Voevoda, trei locuri de pustie. Un loc pe Bâcu, pe de ceia parte de Bâcu, între Drăganul şi între Purcelul. Al doilea loc pe Cahul, pe din gios de Troian, la Fântâna ce Mare. Al treilea loc, la capătul din jos de Bileoa şi cu ezăraşe, ce sânt într'acelaş hotar, dar osăbit de Bileoa şi de Chiciţă. Şi iarăşi, un sat pe Sâtna, anume Feredienii, ce şâ l-au cumpărat el acel sat dela Marica, fata Vasutcăi, nepoata Petrii spătariului, din preveleghie moşului ei, Petre spătariul, ci au avut ei dela cei de mai înainte de Noi,

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 95-97; ibid. şi alte ştiri, dintr'un uric de mai târziu, asupra satului, în vremea lui Ştefan cel Mare.

2 Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 426, 427, 431, 432.

dela Ilieş şi Ştefan Voevod, drept patru sute de zloţi tătăreşti. Şi un sat, pe Cozance, anume Corceştii, ce au cumpărat el acel sat dela Zoica şi sorusa, Varvara, fetele Simii Corci, drept cinci sute de zloţi tătărăşti. Toate aceste mai sus scrise, ca să-i fie lui dela Noi uric şi cu tot vinitul, lui şi fiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi prestrănepoţilor lui şi la tot niamul lui, cine să va alege a fi lui mai de aproape, nestrămutat, niciodinioară, în veci.

Iară hotarul acelor trei pustii, un loc pe Bâcu, pe de ceia parte a Bâcului, între Drăganul şi între Purcelul, al doilea loc pe Cahul, pe din gios de Troian, la Fântâna ce Mare, al triile locul ce iaste la capătul de gios a Bileoa şi cu ezăraşe, ce sântu într'acelaş hotar, dar deosebit de Bileoa, ca să fie pe cât pot să stăpânească trei sate, fieşte care în hotarul său. Dar ca să fie şi hotarul acelor două sate, anume Feredienilor, pe Sitna, altul pe Cozance, anume Corceştii, ca să le fie lor, despre toate părţile, după vechiul hotar, pe unde din veac au fost cuprinzându cu stăpânirea.

Iar spre aceasta, este credinţa a Domniei mele, mai sus scrisului, Noi Stefan Voevoda, şi credinţa a preiubitului frate a Domniei mele, Petrii, şi credinţa a boiarilor noştri, credinţa boiarului Isac, credinţa a boiariului Petrea vornicu, credinţa boiariului Şandru, credinţa boiariului Petrea, credinţa boiariului Cozmii, credinţa boeriului Vasco, credinţa boeriului Hrincovici şi a boeriului Tălabă, pârcălabilor Hotinului, credinţa boeriului Costea şi a boeriului Condre, pârcălabilor Niamţului, credinţa boeriului Petricăi, pârcălabului Novogradschii, credinţa boiariului Arbure, portariul Sucevii, credinţa boeriului Hrana spătariul, credinţa boeriului Eremie visternic, credinţa boeriului Şerpe postelnic, credinţa boeriului Săcuian păharnic, credinţa boeriului Stârce stolnicul, credinţa boeriului Căţele comis şi credinţa tuturor boerilor noştri a marelor şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Pământului nostru a Moldovei, sau din fiii noştri sau din niamul nostru sau iarăş pe oricine îl va alege Dumnezeu a fi Domn Pământului nostru a Moldovei, acela să nu clintiască a noastră danie şi întăritură, ci să i-o de şi întăriască, de vreme ce este a lui dreaptă avere şi driaptă cumpărătură, cu a lui drepţi bani.

Iară spre mai mare tărie şi întăritură a toate de mai sus scrisă, poroncit-am credinciosului nostru boer, Trotuşan logofătu, a scrie şi a noastră pecete să o anine cătră aciastă carte a noastră.

S'au scris de Dumşa Cozmovici, în Hârlău, anul 7026, April 22.

(Locul peceţii).

Copia aceasta de pe uricul scris sârbeşte s'au scos de mine, prin tălmăcire, şi posleduindu-să din cuvânt în cuvânt, s'au aflat asemene de pe matca ei, mărturisăsc cu a me iscălitură.

In Eş, let 1787, Noemvrie 14. Andrei Cheşco uricar.

Tălmăcirea aceasta cetind-o şi posleduind-o cu copia ispisocului celui adevărat, ce este pe sârbie, şi fiind întocmai am adeverit. 1805, Iunie 25. (Indescifrabil).

Suretul de mai sus se află în arhiva lui M. D. Sturza, Iaşi. Copia mi-a fost dată de d. G. Ungureanu, directorul Arhiv. Stat. Iaşi. Textul slavon s'a publicat în Zapiski odessk. obşt. 3 p. 259. Un suret, traducere foarte bună şi asemănătoare cu textul ce-l dau mai sus, suret ce se află în actele dela Stânca Roznovanu, Iaşi, condica de documente, caet 30, nr. 1, «Feredeeni», a fost publicat de Ghib. Sur. 24, pp. 163-165. Aici: «s'au tălmăcit de Andreiu Daşcovici, [în suretul ce dau mai sus: Andrei Cheşco uricar], lt. 1787, Noemvre 14, în Eşi. Această tălmăcire cercetându-să şi poslăduindu-să cu copia ispisocului celui adivărat, ci este pe sirbie şi fiind întocma s'au adiverit de polcovnic Pavăl Debrici ot Mitropolie, 1805, Iunie 25. Această copie este asemenea cu matca sa, pe care s'au adeverit din slujbă. Sint Iliia, la 22 Fevruar, 1805. Pauli. l. p. canţelării nemţăşti». O altă traducere se află la Arhiv. Stat. Cernăuţi, după care publică un rezumat T. Balan, Doc. Bucovinene 1 p. 59. Aici, trei sate, în loc de trei pustii. Un alt suret se află la Acad. Rom. 15/166, altă traducere, pe care îl dau mai jos, ca exemplu de traducere deosebită a aceluiaşi original. Această traducere e rezumată, cu unele greşeli, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod p. 137: «Corceştii sub Cazuncea», în loc de Corceştii pe Cozance».

«Suret de pe ispisoc vechi pe sârbie, scris de Dumşa Cozmovici, la Hârlău, de dmlui Ştefan, la let 7026, April 22.

Cu mila lui Dumnezeu, Ne[1] Ştefan Vvod., Domn Ţării Moldaviei, facem ştiut cu aceasta carte a noastră tuturor, cui o vor <ve>dea sau o vor auzi cetindu-să, precum că credincios boeriul nostru, Toader, pârcălabul Novogradschi, ne-au slujit Noă cu dreaptă şi credincioasă slujbă. Deci, Noi văzând acea dreaptă şi credincioasă slujbă cătră Noi, l-am miluit cu deosebită milă a noastră, i-am dat şi i-am întărit, în Pământul nostru, Moldaviei, o danie şi întăritură a părintelui Domniei noastre, Bogdan Vvod., trei locuri de pustiiu, un loc pe Bâc, pe ceialaltă parte a Bâcului, între Drăgan şi între Purcel, alt loc pe Cahova, pe din gios de Troian, la Fântâna Mare, al treile loc la capătul de gios a Belioei, cu ezurele, ce iaste tot într'acel hotar, însă despărţită de Belioae, şi Ochiciţa[2], şi, asemenea, un sat, pe Sitna, ce să numeşte Feredienii, ce l-au cumpărat dela Mărica, fiica Vasutcinei, nepoată lui Petru spatr., cu scrisorile bătrânului ei, Petru spatr., ce le-au avut el dela cei mai nainte de Noi, Ilieş şi Ştefan Vvod., în 400 zloţ tătărăşti, şi un sat, pe Cozance, anume Corceştii, ce l-au cumpărat dela Zoica Ostrie[3] şi Varvara, fiicile Sime Corcii, în 500 zloţ tătărăşti. Aceste toate mai sus arătate moşii să fie şi dela Noi uric cu tot venitul, lui şi fiilor lui, nepoţilor şi strănepoţilor şi prestrănepoţilor lui şi la tot neamul lui, cine să va alege mai deaproape, nestrămutat, niciodinioară, în veci.

Iar hotarul acelor 3 pustii, un loc pe Bâc, pe ceialaltă parte de Bâc, între Drăgan şi între Purcel, alt loc pe Cahova, den gios de Troian, la Fântâna Mare, şi al treile loc, în capătul de gios a Belioaei, cu iazurele, ce sint în acel hotar, însă osăbit de Belioae, să fie după cum pot cuprinde trei sate, fieştecare cu hotarul lor. Insă şi hotarul acelor 2 sate, Feredienii, pe Sitna, şi Corceştii, pe Cozance, să fie despre toate părţile, după hotarăle vechi, pe unde s'au apucat din vechime.

Iar spre aceasta, credinţa Domniei noastre mai sus arătat,

1 Sic.
2 In original: ѡ(т) кичица.
3 In loc de: сестри.

Noi Ştefan Vvod., şi credinţa a preiubitului nostru frate, Petru, şi credinţa boerilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viiaţa noastră, cine va fi Domn Ţării aciştie, a Moldaviei, sau din fii noştri sau din neamul nostru sau orişi pe cine îl va alege Dmnezeu a fi Domnu Ţării noastre, acela să nu strice această danie şi întăritură, ce mai vârtos să o întărească, pentrucă iaste pentru dreapta slujba lui şi cumpărătură, cu drepţii banii lui.

Şi spre mai mare credinţă şi întăritură a tuturor celor mai sus scrisă, am dat poroncă credincios boeriului nostru, Trotuşan logf., ca să scrie şi pecete noastră cătră această carte a noastră să lege.

S'au tălmăcit întocma, la anul 1812, Iuli 9, de mine Ion (?) Ianul tălmaci ot vist.

Pe cele trei pustii, dăruite lui Toader, pârcălabul de Cetatea Nouă, încă de sub Bogdan Voevod, s'au întemeiat trei sate, numite, ceva mai târziu, după numele Bobuiug, al lui Toader pârcălabul şi apoi logofătul, vornicul, Bobuiugii, Bubuiugii[1]. Ele au fost date de acelaşi boier mănăstirii Homorului. Toate trei apar într'un document al mănăstirii, dat de Alexandru Lăpuşneanu[2]. Cel de pe Cahul este pomenit între satele mănăstirii, tot într'un document, dela acelaşi Domn, Alexandru Lăpuşneanu, din 7063 (1555), Aprilie 20[3]. Asemenea, într'un uric dela Iere-

1 Kozak, Inschriften p. 35, crede contrarul: «Der Gross-Logothet Župan Theodor mit dem Beinamen Bobojog ... nach der Besitzung BobojoŠi an der Kachova in der Moldau so bennant».

2 Acad. Rom. 15/100; T. Balan, Doc. Bucovinene 1 p. 59 (data documentului nu se poate ceti): «sfânta noastră mănăstire a Homorului . . . ce au dat şi au lăsat boiarul Toader Boboiog logofăt, la moarte sa, sfintii noastrii mănăstiri Homorului, care eal au înoit-o şi au zidit şi au înfrumâşâţat şâ au întărit-o . . . satul pe Bâc, întrea Drăganul şi între Purcelul, anume Boboiojii, şi cu mori în Bâcu, . . . şi satul Boboiojii, la Bileoa, şi alt satu Boboiujii, pe den jos de Troian, unde să numeştea la Fântâna cea Marea . . . »

3 T. Balan, Doc. Bucovinene 1 pp. 54-58: ст҃ѣи монастири, едно мѧсто, на каховѣ, пониже троıана, оу крѫници великои, що сѧ тенерь имѣноукот боубоуюжїи, и ис привилїıах ѡт потврѫжденїе, що имал пань тодер дворник ѡт родителѣ гсдвоуми, богдана

mia Moghilă Voevod, din care aflăm că acest sat, ca şi toate satele mănăstireşti, fusese luat de Ioan Cumplitul Voevod, dela mănăstire, după care a fost înapoiat[1]. Dintre toate trei s'a păstrat numai cel de pe Bâc, Bobuejii[2] sau Bubuecii[3].—Bâcul este pomenit din vechime, încă din 6944 (1436), Iunie 15[4], Iulie 17[5], în 6946 (1438), Martie 5[6], în 6956 (1448), Iulie 27[7], etc.[8] — Nu ştim care erau satele lui Drăgan şi Purcel, de lângă Bobuiugii de pe apa Bâcului. - Satul de pe Cahul va fi dispărut. Pârăul Cahul[9], este pomenit şi el din vechime, apărând cu numele de Cahov, Cavov, dar numai din veacul al XVI-lea. Intâia oară, în 7010 (1502), Iulie 2[10], apoi în 7027 (1519), Iulie 1[11], în 7037

воєвода, и ѡт брата гсдвоумии, младаго стєфана воєвода (sfintei mănăstiri, un loc pe Cahov, mai jos de Troian, la Fântâna cea Mare, care acum se numeşte Bubuiugii, şi cu privilegii de întăritură, ce a avut pan Toder vornic dela părintele Domniei mele, Bogdan Voevod, şi dela fratele Domniei mele, Stefan Voevod cel Tânăr).

1 T. Balan cit. pp. 128-132: село, на имѣ бѹбоюџїи, ѡт по ниж троiана, ѹ великоє кръниць, ѹ волост кигѧческомѹ, на каковѣ, и съ мѣсто за млин, ѹ каковѣ, что тог села, на имѣ бобоюџїи, єст даанїє стѣи монастир ѡт пана тоадєра бобоюга логофєта; потом тог села бил держал єго иван ѹшар, даанїє ѡт їѡана воєвод, когда бил въз҄ѧл їѡан воєвод селовє вьсѣм монастирим (satul anume Buboiugii, de mai jos de Troian, la Fântâna cea Mare, în ţinutul Chigheaciului, pe Cavova, şi cu loc de moară, în Cavova, care acest sat, anume Boboiugii, este danie sfintei mănăstiri dela pan Toader Boboiug logofătul; după aceia, pe acest sat l-a fost ţinut pe el Ivan uşar, danie dela Ioan Voevod, când a fost luat Ioan Voevod satele tuturor mănăstirilor).

2 Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei pp. 30, 235; Harta Basarabiei, de Nour: aici: Bubuej.

3 Ind. stat. pp. 216, 472.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 pp. 450-453.

5 Ibid. 1 pp. 459-464.

6 Ibid. 2 pp. 14, 16, 18.

7 Ibid. 2 pp. 342, 343, 349, 350.

8 Vezi mai sus pp. 15-19.

9 Arbore, Dicţ. geogr. cit. p. 43; Harta Basarabiei, de Nour.

10 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 248, 252.

11 Acad. Rom. ms 111, fila 74; Wick. Geschichte der Klöster Homor: «un loc de pustie la Cahov, pe amândoao părţile de Cahov, mai sus de Chicere». Vezi mai jos.

(1529), Martie 16[1], apoi, în 7063 (1555), Aprilie 20[2], în 7084 (1575), Septemvrie 15[3], în 7096 (1588), Aprilie 3[4]. In uricul, dela Ieremia Moghilă Voevod, din 7107 (1599), Martie 30[5], e numit Cavov. — Troianul de peste Prut este foarte des pomenit[6]. Se întindea și dincoace de Prut, în județul Covurlui, po-

1 Ghib. Sur. 9 p. 16; Arhiv. Stat. Iași, Anaforale 78, fila 54 v. și Anaforale 19, fila 55 (aici, Martie 17): «un loc din pustiu, din sus de Troian, pe Cahul, la Fântâna Hlabnicului . . . »

2 Vezi mai sus, pp. 56-57, nota 3.

3 Arhiv. Stat. București, secț. ist.; ibid. Sf. Sava 33, 2, 3; N. Iorga, în Hurm. 11 p. 893: дръгѫнещїи да є(ст) ѡ(т) кода кахова, до могила колꙋнока (Drăgăneștii să fie din apa Cahova, până în movila Colunului . . .)

4 Paul Mihailovici, în Cercetări ist. (Iași), anul 8-9[3] (1932-1933), pp. 16-17; «Drăgănești pe Cahul, ce este în ținutul Chigheciului».

5 T. Bălan, Doc. Bucovinene 1, pp. 128-132.

6 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. p. 251, 93; Harta Basarabiei, de Nour. Cel de peste Prut se întâlnește în 6997 (1489), Martie 13 [I. Bogdan, D. Șt. 1 pp. 374-375]: ѡт хотара алботещилор, почениши ѡт оустїє сѫрати долꙋв, по берегь прꙋта . . . до троіана, на столпь, та троіанωм, горѣ, до где оупадает троѧн оу сѫрата (din hotarul Alboteștilor, începând din gura Săratei, în jos, pe malul Prutului . . . până la Troian, la stâlp, apoi pe Troian, în sus, până unde cade Troianul în Sărata); în 7010 (1502), Iulie 2 [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. pp. 246-252]: «peste Prut, pe Frumoasa, anume Farcenii, din gios de Troian . . .; apoi la Troian . . . apoi Troianul . . . despre hotarul Husilor . . . peste Troian, la vale lui Stravici . . .»; în 7011 (1503), Fevruarie 2 [I. Bogdan cit. 2 pp. 214-218]: на фрꙋмоасѣ , . . фарчани, ниже троіана (pe Frumoasa . . . Farceani, în jos de Troian); în 7011 (1503), Septemvrie 13 [ibid. 2 pp. 228-229]: хотар томꙋ . . . мѣстꙋ ѡт пꙋстини, ѡт ꙋстїє кѫпѫцѫроаси, долꙋ, по сеи сторони сѫратѣ, ѡт троіана (hotarul acestui . . . loc de pustie, din gura Căpățâroasei, în jos, de ceastalaltă parte a Săratei, din Troian). Se întâlnește foarte des în veacul al XVI-lea. In 7028 (1520), Iulie [Acad. Rom. I. Bogdan, ms 5235, fila 6-9; T. Balan, Doc. Bucovinene 1 pp. 15-19; Wick. Geschichte der Klöster Homor pp. 93-95; Ghib. Sur. 24, pp. 166-167]: хотар . . . ѡзерꙋ, на имѣ ѡрѣховꙋ . . . почениши ѡт брег прꙋтец . . . против пискꙋ ковꙋрлꙋєв и ѡт толѣ долꙋ прꙋтовом брегꙋ . . . оу грѫлꙋ топилѣнꙋ, где минет черес троіанωм . . . ꙋсе троіаном, до трифещиєв брод (hotarul . . . iezerului, anume Oreahovul . . . începând din malul Prutețului . . . înpotriva piscului Covurluiului și de acolea în jos malul Prutului . . . în gârla Topileana, unde trece peste Troian . . . tot pe Troian, până la

menit chiar din 6980 (1472), Iunie 25 [1]. Alt Troian, în județele Neamț și Roman, este pomenit încă de sub Alexandru cel Bun, în 6935 (1427), Septemvrie 14 [2], în 6937 (1429), Ianuarie 10 [3].— O altă Fântâna cea Mare, pe la târgul Lăpușna, este pomenită în 6997 (1489), Ianuarie 9 [4] și o alta în 7025 (1517), Dechemvrie 15 [5]. — Bileaoa este lacul Beleu, din județul Ismail, așezat în valea Prutului [6], foarte des pomenit, în vremile vechi, între satele Văleni și Slobozia Mare, și a fost al mănăstirii Pobrata, dat de Petru Rareș Voevod. Uneori, în aceste documente, apare și Chicița sau Chicițța, o gârlă [7]. — Un sat Feredeienii este în

vadul Trifeștilor); în 7028 (1520), August 21 [Golovațchi, Gramotî, în Letopis arheogr. kommissii, 4, S. Peterburg (1868), p. 9; Acad. Rom. I. Bogdan, ms 5235, fila 10-13]: на фрꙋмоасѣ . . . фарчани, ниже троıана; în 7030 (1522) [Arhiv. Stat. București, secț. ist.]: е(д)но село, за прꙋтѡ(м), на имѣ бръладещи . . . чере(с) поле, оу рꙋ(п)тꙋрѫ троıана (un sat, peste Prut, anume Bârlădești . . . peste câmp, în ruptura Troianului); în 7044 (1536), Ianuarie 18 [Wick. Geschichte der Klöster Homor, pp. 95-96; T. Balan, Doc. Bucovinene 1 p. 20; Ghib. Sur. 24 pp. 170-172]: «unde trece piste Troian și apoi tot Troianul pân la vadul Trifeștilor»; în 7048 (1540), Noemvrie 30 [Wick. cit. pp. 96-97; Ghib. Sur. 24 p. 171: ca precedentul; în 7055 (1547) [Acad. Rom. 16/89 [a], 16/90]: «un locu din pustiiu, pe Girul, din Troian . . . ci să număscu Troeneștii»; în 7056 (1548), Aprilie 12 [Acad. Rom. 40/27]: «o săliști, unde au fost Mane, pre malul Prutului, la Troian,⟨ce⟩ acmu să chiamă Gocimăneștii»; în 7063 (1555), Aprilie 20 [vezi mai sus, pp. 56-57, nota 3]; într'un document dela Alexandru Lăpușneanul Voevod [vezi mai sus, p. 56 nota 2]; în 7068 (1560), Martie 18 [Ghib. Sur. 7, pp. 234-235; L. T. Boga, Doc. Basarabene, 10 (1930), p. 2]: «un loc de pustietate, la gura Sălciei, la două Troeni»; în 7076 (1568), Noemvrie 5 [la Arhiv. Stat. București, Pobrata 13]: гръла топилѣна, що исходи(т) ѡ(т) бѣлеѵ и паде(т) до троя(н) (gârla Topileana, care iese din Beleu și cade în Troian); în 7080 (1572), Martie 16 [Arhiv. Stat. București, Pobrata 13]: ca precedentul; în 7089 (1581), Iulie 21 [ibid.]: ca precedentul; în 7092 (1584), Aprilie 14 [Arhiv. Stat. Iași, Anaforale 13, fila 86 v.]: «drept în gura Topileana, unde trece piste Troian, și tot Troianul, până la vadul Trifeștilor»; etc.

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. pp. 91-93.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1 pp. 190-192.

3 Ibid. 1 pp. 239-242.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. 1 pp. 130-132.

5 Vezi mai sus pp. 15-20.

6 Arbore, Dicț. geogr. al Basarabiei, p. 26; Harta Basarabiei, de Nour.

7 Insemnarea de pe verso uricului lui Ștefan cel Mare, din 6974 (1466), Iulie 9 [I. Bogdan, D. Șt. 1 pp. 104-107], dat mănăstirii Pobrata: «ozero Bea-

județul Botoșani [1], dar departe de Sitna. El fusese al lui Petre spătarul [2], cu uric dela Ilieș și Ștefan Voevod. In 6988 (1480), Mai 12 [3], este vorba de niște mori dela Feredeieni. Era și la începutul veacului al XV-lea. Își are numele dela un Feredeu.— Pârăul Sitna, Sicna, Sihna este pomenit întăia oară în 6946 (1438), Martie 5 [4].—In acelaș județ, Botoșani, este și satul Corcești, pe Cozancea, în comuna Viforeni. Tot aici și dealurile Cozancea. Pârăul Cozancea se varsă în Sitna, la satul Gârbești [5]. Satul Corcești este pomenit întăia oară, în uricul lui Ștefan cel Mare, din 6970 (1462), Septemvrie 18, când se întărește lui Sima Corcea, care i-a dat și numele [6]. Satul este deci de pe la mijlocul veacului al XV-lea. Din uricul dela Ștefan Lăcustă Voevod, din 7048 (1540), Noemvrie 30 [7], se vede că Toader logofătul dăruiește mănăstirii Homorului, pe lângă alte sate, și Corceștii, pe Cozancea, Feredienii, pe Sitna, și Brăneștii, tot pe Sitna. Asemenea, dintr'un document dela Alexandru Lăpușneanu,

iev și uric p'o moșie den parte din josu de Prut, anume Beleul, dela Stefan Vvd. . . . din leat 6974, Iulie 9, e greșită, căci în uric e vorba de iezerul dela gura Bâcului. Apare, în 7054 (1546), Mai 11 [Arhiv. Stat. București, Peceți moldovenești; traducere, ibid. secț. ist.]: кѫлѣнїи, ꙋ волости кнгїна(ч)ской . . . и е(д)но езеро, на имѣ бѣлеоу(л); în 7063 (1555), Mai 24 [Arhiv. Stat. București, Pobrata 13]: кѫлѣнїи . . . един(н) ѡзе(р) . . . на имѣ бѣлеꙋ(л); în 7076 (1568), Noemvrie 5 [ibid.]: ꙋ бѣлеꙋ . . . ; грѫла, по имѣ кичи(т)ца; în 7080 (1572), Martie 16 [ibid.]: ꙋ бѣлеꙋ . . . грѫла . . . кичи(т)ца; etc.

1 Frunzescu, Dicționar topografic p. 190; Ind. stat. pp. 60, 56?; Harta stat. major, planșa Hârlău, 1 : 100000.

2 Despre acest boier, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 344.

3 Dan, Mănăstirea și Com. Putna p. 178.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2 pp. 14-19.

5 Dicț. statistic al României, Buc. 1914, 1 p. 104; Harta stat. major, planșa Ștefănești-Varatic, 1 : 100000.

6 I. Bogdan, D. Șt. 1 pp. 58-59: пан <с>има корча . . . село его, пра<ка>а ѡтнїна, на имѣ корчещїи, на козанчи. I. Bogdan, ibid. crede că e vorba de satul Corcești, în jud. Storojineț [Dicț. geogr. al Bucovinei, de Grigorovița p. 72; Ind. stat. pp. 523, 344].

7 Wick., Geschichte der Klöster Homor, pp. 96-97; T. Balan, Doc. Bucovinene 1, p. 20; Ghib. Sur. 24, pp. 172-175; Acad. Rom., I. Bogdan, ms 5235, fila 22.

dat aceleiaşi mănăstiri, se vede că la Corceşti, pe Cozancea, a fost curtea logofătului Toader Boboiug [1]. Regiunea Cozancei, plină de păduri cu multe capre (de unde numele), este locuită din vechi vremuri [2].

Cariera boierului Toader Boboiug logofătul nu este uşor de desluşit, din cauza altor boieri cu numele Toader, care se întâlnesc în acest timp, în divanul Moldovei. Dar cel care ne interesează, Toader, pârcălabul de Roman, apare ca pârcălab de Hotin, încă sub Ştefan cel Mare, întâia oară în 7001 (1493), Octomvrie 26 [3] şi până la sfârşitul acestei domnii [4], apoi sub Bogdan Voevod, în divanul acestuia, totdeauna, până în 1508, Dechemvrie 15 [5]. In 7018 (1510), Ianuarie 22 [6], întâia oară, îl găsesc numai ca pârcălab (din 1509 lipsesc documente, cu divanul boierilor) şi tot aşa în acelaşi an, Fevruarie 7 [7]. Apoi, în anii următori lipseşte, până în 7024 (1516), Dechemvrie 10, când apare ca pârcălab de Roman [8]. Apare şi în 7025 (1517), Ianuarie 17 [9] (singurul document cunoscut dela Bogdan Voevod, din acest an) [10].

1 Acad. Rom. 15/100; T. Balan, cit. p. 59. Aici şi Feredieni, pe Sitna. Dintr'un document, dela Ion Voevod, din 7070 (1562), Martie 17 [originalul în colecţia mea; Ghib. Sur. 24, pp. 176-177], se vede că Feredienii fuseseră luaţi de Alexandru Lăpuşneanu şi făcuţi sat domnesc şi apoi s'a întors iarăşi la mănăstire.

2 Intr'un uric, dela Petru Rareş Voevod, din 7037 (1529), Martie 16 [Acad. Rom. 47/229], se vorbeşte de село ѡ(т) селичкани, що на козанчи, cu uric dela Ştefan cel Mare. Cp. satul Silişcani, în com. Blândeşti, jud. Botoşani, aşezat spre izvoarele Cozancei [Ind. stat. pp. 63, 759; Harta stat. major, planşa Ştefăneşti-Varatic, 1 : 100000]. Intr'un uric, dela Ieremia Moghilă Voevod, din 7106 (1598), Aprilie 5 [originalul la Acad. Rom. 14/72] este vorba de село юрещи пѹ(д) коза(н)че(м), care este satul Ivreşti, din com. Todireni, acelaşi jud. Botoşani [Ind. stat. pp. 616, 62].

3 I. Bogdan, D. Şt. 2 p. 29; originalul, în C. Velichi, Doc. inedite dela Ştefan cel Mare la Ieremia Movilă (şi în N. Iorga, Rev. Ist. 20) pp. 6, 7.

4 I. Bogdan, cit. 2 p. 541; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 297.

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod pp. 10-276.

6 M. Costăchescu, cit. pp. 454, 460, 461, 467.

7 Ibid. pp. 475, 482.

8 Ibid. pp. 398, 400, 406, 407.

9 Ibid. pp. 420, 423.

10 Ar putea crede cineva că pârcălabul de Hotin şi cel de Roman sânt persoane deosebite, dacă într'un document de mai târziu nu s'ar spune că a slujit şi sub Ştefan cel Mare.

Continuă ca pârcălab de Roman și sub Ștefăniță Voevod, începând din 7025 (1517), Octomvrie 7[1] și până în 7031 (1523), Martie 15, când apare singur, ca pârcălab de Roman, dar în acelaşi divan apare și un Toader, pârcălab de Hotin[2]. In acest an, de lupte interne, Ștefăniță Voevod a făcut mari schimbări în divan. Mai departe, Toader, fostul pârcălab de Roman, apare ca logofăt. Este acelaşi, căci, din documente, se vede, că unul și altul are aceleași moșii. Celalt Toader, pârcălabul de Hotin, este de bună seamă fratele lui Petru Rareș Vodă. În 7032 (1524), Aprilie 10, ca logofăt, i se întărește o cumpărătură de sat[3]. Aici, pârcălabi sânt alte persoane. Nu mai apare nici celalt Toader. In documentele și anii următori, apare tot ca logofăt. Astfel, în 7033 (1525), Fevruarie 12[4]. Aici, ca pârcălabi sânt alte persoane. Ar putea crede cineva că Toader vistiernicul, din divanul acestui document și din anii următori, și sub Petru Rareș, este totuna cu Toader, pârcălabul de Hotin[5], din 1523, Mart 15, dacă nu s'ar opune unele lucruri foarte serioase, de care va fi vorba mai departe. Apare apoi în 7033 (1525), August 26 (aici și Toader vistiernic)[6], în 7033 (1525), Septemvrie 9[7], c. 1525 (aici și Toader visternicul)[8]. Tot astfel, în divanul lui Petru Rareș Voevod, în cursul domniei întâia. Intâia oară, în 7035 (1527),

1 Vezi mai sus, pp. 2, 3.

2 Originalul la Arhiv. Stat. București, Peceți moldovenești; Ghib. Sur. 1, pp. 371, 373: вѣра пана гринковича и пана тоадера, пръкалакове хотински(х) . . . вѣра пана тоадера, пръкалаба новогра(д)ского.

3 Acad. Rom. Pecete 142.

4 Originalul în Arhiv. Stat. Chișinău; o fotografie în colecția mea; I. Minea, în Cercetări ist. (Iași), anul 4[2] (1928), pp. 218, 219: тоадерꙋ логофетꙋ. Ibid. și: вѣра пана тоадера вистѣрника.

5 I. Ursu, Petru Rareș, p. 100.

6 Originalul, la un particular, în Chișinău; o fotografie în colecția mea; publicat, cu data de August 27, de Șt. Gr. Berechet, Documente din Basarabia, adunate de Visarion Puiu ș. a. Chișinău, 1928, pp. 52-55.

7 Acad. Rom. 72/2; o fotografie, în colecția mea; Coriolan, Petru Rareș, pp. 32-34.

8 Acad. Rom., Pecete 120; o fotografie, în colecția mea; Coriolan, Petru Rareș, pp. 34-36.

Martie 9 (aici şi Toader vistiernicul)[1]. Toader vistiernicul apare numai până în 7035 (1527), Aprilie 16[2]. După Aprilie 16, nu mai avem documente cu boieri, din acest an. El nu se întâlneşte nici în cursul anului 1528. În cursul anului 1529, din Martie 10[3], apare un Toader stolnic, de mai multe ori. În 7038 (1530), Martie 3, apare iarăşi Toader vistiernic, stolnic fiind Zbiarea[4]. Poate că stolnicul Toader şi vistiernicul să fie aceiaşi persoană. După această dată, nu se mai întâlneşte în divan nici Toader stolnicul, nici Toader vistiernicul. Dacă în 1530, Martie 3, în divan, alături cu Toader logofătul, apare şi Toader vistiernicul, în acelaşi an, 7038 (1530), August 22, alături cu Toader logofătul, apare şi Toader, pârcălab de Hotin, şi nu mai apare Toader vistiernicul[5]. Şi tot astfel, în anii următori, 1531, 1532, 1533 şi 1534, încât uşor ar putea cineva crede, aşa cum a făcut I. Ursu[6], că Toader visternicul, stolnicul şi pârcălabul de Hotin sânt una şi aceiaşi persoană, numai cât, în documente de mai târziu, ei sânt numiţi deosebiţi, Toader fost vistiernic şi Toader, pârcălab de Hotin. Şi nici urmaşii lor nu sânt aceiaşi[7]. Din 7043 (1535), Martie 2, pe lângă Toader logofătul, apar în divan şi

1 O fotografie la Acad. Rom. fotografii 2/16.

2 O planşă, în Boabe de grâu, Revistă de cultură, Bucureşti, 4, nr. 6.

3 Acad. Rom. 40/21.

4 Arhiv. Stat. Bucureşti, Peceţi moldoveneşti.

5 Acad. Rom. Pecete 166: вѣра пана влада и пана тоадера, пръкалакове хотински(х) . . .; тоадеру логофетоу.

6 I. Ursu, Petru Rareş p. 100.

7 Astfel, într'un uric dela Petru Rareş Voevod, din 7054 (1546), Iunie 2 Arhiv. Stat. Bucureşti, secţ. ist.; Ghib. Sur. 1 pp. 262-264]: єдноу букату землю ѡ(т) хотара ласлѫѡанилѡ(р) . . . що билъ ѡ(н) купилъ . . . ѡ(т) тоадера бившїи вистїарникомъ и изпривилїє ѡ(т) купе(ж), що ѡ(н) има(л) ѡ(т) братани(ча) г(сд)вами, младаго стефана воєводи, що би(л) купилъ тоаде(р) бившїи вистѣрнико(м) . . . ѡ(т) пътра би(в)шїи паркалабомъ, изпривилїа, що ѡ(н) ималъ ѡ(т) родителѣ г(сд)вами, стефана воєводы (o bucată de pământ din hotarul Lăslăoanilor . . . ce el a fost cumpărat . . . dela Toader, fost ca vistiernic, şi din privilegiu de cumpărătură, ce el a avut dela nepotul de frate al Domniei mele, Stefan Voevod cel Tânăr, ce a fost cumpărat Toader, fost ca vistiernic, . . . dela Pătru, fost ca pârcălab, din privilegiu, ce el a avut dela părintele Domniei mele, Stefan Voevod). Acest Toader, pârcălabul din vremea lui Ştefan cel

Toader, pârcălabul de Hotin și Toader, pârcălab de Roman[1]. Și tot astfel, regulat, în toate documentele din acest an și din anii 1536 și 1537. Cea din urmă dată, în 7045 (1537), Martie 30[2] (din 1538 nu avem documente interne, cu divanul boierilor). In timpul lui Bogdan Voevod, Toader, logofătul de mai târziu, a fost și vornic, puțin timp, cum ne arată documentul din 7063

Mare, este pârcălabul de Hotin, Toader, pârcălabul de Roman și logofătul de mai târziu.—Intr'un uric dela Iancul Voevod, c. 1579—1582 [originalul, pe hârtie, la Fundația Regele Ferdinand I, Iași (dela Ghibănescu)]: тѣгали на слѹги наши, їѡ(н) пржже(с)кѵ(л) и на се(с)тра его, тодосїа тѫбѹчоае, дѣ(тї) тоадера ви(с)тѣ(р)ника, и на се(с)тричичеве и(х), слѹга на(ш). илѣ, би(в)шїи великїи вата(г) сѹча(в)скїи, сих маричини, по мини(с)тво ма(р)фти, и на щефѵ(л), сна тодосїи самоилѣ(с), и на ка(н)дакїа, дѡ(ч)ка а(н)нѵ(ш)ки, ти(ж) унѹкове тоадера ви(с)тѣ(р)ника (s'au plâns contra slugilor noastre, Ion Prăjescul și contra surorii lui, Todosia Tăbucioee, copiii lui Toader visiiernicul, și contra nepoților lor de soră, sluga noastră, Ilea, fost mare vatav de Suceavă, fiul Maricăi, pe călugărie Marfta, și contra lui Șteful, fiul Todosiei Samoileasă, și contra Candachiei, fiica Anușcăi, asemenea nepoții lui Toader vistiernicul). Acest Toader vistiernicul este fiul lui Stanciul pârcălabul și neamul său este destul de bine cunoscut [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1 pp. 434-436; același, Arderea Târgului Floci, pp. 32-33]. Fiii lui Toader vistiernicul apar într'un uric din 7066 (1558), Aprilie 7 [Acad. Rom. 94/99]: їѡ(н) и тоаде(р) и сестра и(х), марїи и анѹ(ш)ка и тѡдѡсїа и дрѹга ти(ж) тѡдѡсїа, дѣти пана тѡадера вистѣрника (Ion și Toader și sora lor, Maria și Anușca și Todosia și asemenea altă Todosia, copiii panului Toader visternicul). In 7067 (1559), Aprilie 2 [Acad. Rom. 76/78]: марїнка калѹгерица, до(ч)ка пана тоадера ви(с)тѣ(р)ника (Mariica călugărița, fiica panului Toader vistiernicul). Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 122-123. — Intr'un uric, dela Alexandru Lăpușneanu, din 7062 (1554), Mai 5 [Acad. Rom. Pecete 164]: грозава, дочка пана тоадера, паркалаба хотинского . . . що ималь ѡтець ей, пань тоадерь, паркалакь хотинскїи, ѡ(т) ѹика г(сд)кам. петра воевода (Grozava, fiica lui pan Toader, pârcălab de Hotin, . . . ce a avut tatăl ei, pan Toader, pârcălab de Hotin, dela unchiul Domniei mele, Petru Voevod).

1 N. Iorga, Stud. și Doc. 7 p. 73.

2 Orest Popescu, Câteva doc. mold. pp. 39-42: панѹ тоадерѹ логофетѹ; кѣра пана влад(а) и пана тоадера, паркалабове хотински(х) . . . кѣра пана крачѹна и пана тоадера, паркалабове новогра(д)ски(х).

(1555), Aprilie 20 [1]. A avut şi roluri însemnate, cum a fost acela în uciderea lui Gritti [2]. Luând parte la lupta dela Obertin, a fost luat prizonier [3]. Avea preocupări literare, căci Macarie arată că a scris cronica sa, din porunca domnului său, Petru Rareş Voevod, şi a marelui logofăt, Teodor [4]. Se pare că, în anul cumplit 1538, a fost şi el între boierii, cari au părăsit pe Petru Vodă. A murit în cele din urmăzile ale anului 1538, fiind înmormântat, în 1539, Ianuarie 1, în mănăstirea Homorului, cea zidită de dânsul. Aici, este înmormântată şi soţia sa, Anastasia [5]. Că logofătul

1 Vezi mai sus. Aceasta a fost, de bună seamă, în anii dintre 1510-1516, de când nu avem documente, cu divanul boierilor. In acelaşi document, vorbindu-se de o selişte la pârăul Iligacilor, de cumpărătură dela Petru Voevod Rareş, e numit Toader logofăt, cum era în adevăr, în vremea acestui Domn: що имал пан тоадер логофет wт петра воевода.

2 I. Ursu, Petru Rareş pp. 35-36, 98 ; N. Iorga, Istoria Românilor, 4 (Cavalerii), pp. 368-370 ; C. C. Giurescu, Ist. Rom. 2, p. 169.

3 N. Iorga, Istoria Românilor, cit. p. 355 ; acelaşi, Istoria armatei româneşti, 1 p. 261 : greşit : «Teodor, Postelnicul».

4 I. Bogdan, Vechile cronice mold. pp. 149. 198.

5 Kozak, Inschriften, pp. 28 34 ; G. Balş, Bisericile moldoveneşti din veacul al XVI-lea, pp. 26-28, 331-332: нача сѧ и създа сѧ сьи χра(м) даанїемь и потрѹж(д)енїемь рабь бжїи, жѹпань деш(д)рь, великїи логwфеть, и подрѹжїа его, анастасїѧ, вл҃тw ӡ҃ѯли, м(с)ца авгѹ(ст) еі (s'a început şi s'a zidit acest hram, cu dania şi osteneala robului lui Dumnezeu, jupan Teodor, marele logofăt, şi a soţiei sale, Anastasia, în anul 7038 (1530), luna August 15). — сьи камень ѹкраси самь себѣ и при своемь животѣ, жѹпань тоадерь, великїи логwфеть, быти на своемь грwбѣ, въ дни г(сд)на петра воево(д), идеже самь себѣ приготова грwбь и прѣстави сѧ къ вѣ(ч)нѣи wбитѣли, ‹в›лто, ӡ҃ѯмѕ, м(с)ца ге(н) а҃ (această peatră a înfrumuseţat-o însuşi sie şi în timpul vieţii sale, jupan Teodor, marele logofăt, să-i fie la groapa sa, în zilele Domnului, Petru Voevod, unde el însuşi şi-a pregătit groapa şi s'a mutat în vecinicul locaş, în anul 7047 (1539), Ianuarie 1). — Aici a fost adus şi corpul soţiei sale, ce murise înainte de a se face biserica: сьи грwбь ѹкраси па(н) деw(д)рь, великїи логофеть, своеи кнѣгини, настасїи, иже и прѣстави сѧ къ вѣчнѣи wбытѣли, в лтw ӡ҃ѯле, м(с)ца се(пт)врїе кд҃ днь (această groapă a înfrumuseţat-o pan Teodor, marele logofăt, cneaghinei sale, Nastasia, care s'a mutat către vecinicul locaş, în anul 7035 (1527), luna Septemvrie 29 zile). — Arătările documentului dela Ştefan Lăcustă Voevod, din 7048 (1540), Noemvrie 30 [Ghib. Sur. 24, pp, 172-175 ; T. Balan, Doc. Buco-

Toader este totuna cu Toader Boboiug logofătul, se vede dintr'un document de sub Alexandru Lăpuşneanu, unde se vorbeşte de satele lui Boboiug, dăruite Homorului [1]. Poate tatăl logofătului Toader Boboiug se numea Trepăduş, pomenit, într'un uric dela Bogdan Voevod, din 7078 (1570), Iulie 25 [2]. El a dobândit mai multe sate, în afară de cele arătate în documentul din 1518, Aprilie 22.

14.

1518, Aprilie 23.

Ştefan Voevod întăreşte lui Grincovici, pârcălab de Hotin, satele Draguşani şi Ecuşani, date de unchiul său, Şteful pârcălab.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефань воевода, г(с)п(д)рь земли молдавской, знаменито чинимь и с си(м) листомь нашимь [3] всѣмь, кто на не(м) взрить или чтѹчи его ѹслышить, иже тоть истины нашь вѣрны пань гринковичь, паркалабь хотинськый, слѹжиль прѣжде родителю г(сд)ва мы, богданѹ воеводи, а дне(с) слѹжить намь право и вѣрно, тѣмь, мы видѣвше его правоу и вѣрнѹ слѹжбѹ до нась, жаловали есмы его ѡсобною нашею мл(с)тїю, дали и потврьдили есмы емоу, ѹ нашей земли, ѹ молдавской, его праки ѡтчини, (ѡ(т)) его правихь ѹриковь, едно село, на имѣ драгѹшани, дрѹгое село, екоушани, иоже было дано емѹ таа села ѡ(т) ѹнка его, щефѹла паркалаба, како да есть емѹ ѡ(т) нась ѹрикь и сь всемь

vinene 1, p. 20], că «au venit înainte noastră şi înainte tuturor boerilor noştri moldoveneşti . . . al nostru cinstit şi credincios boeriu, dmlui logofătul Toader, din a sa bună voe . . . şi au dat drepte ocini şi cumpărături . . .», trebuiesc înţelese că dania aceasta de sub Ştefan Lăcustă se făcuse cătră sfârşitul anului 1538, înainte de moartea logofătului Toader, şi a fost numai confirmată în uric, în 1540, Noemvrie 30.

1 Acad. Rom. 15/100: «am miluit . . . pre sfânta noastră mănăstirea a Homorului . . . a lor drepte ocini, ce-au dat şi au lăsat boiarul Toader Boboiug logofăt, la moarte sa, sfintii noastrii mănăstiri Homorului, care eal au înoit-o şi au zidit şi au înfrumâşăţat şâ au întărit-o şi au dat toate ocineli câti şi li-au avut de danie şi de cumpărătură . . .»

2 Acad. Rom., depuneri particulare; ibid. 122/104: крьстина, дѡ(ч)ка бобоюгоу, снѹ трепѫдѹшоу.

3 нашимь de două ori.

доходѡ(м), емꙋ и дѣтемь его и ꙋнꙋчатомь его и прѣоунꙋчатомь его и прѣщꙋрѣтомь его и вьсемꙋ родꙋ его, кто сѣ изберет емꙋ наиближньі, непорꙋшено, николи, на вѣкьі вѣчньіѧ. а хотарь тѣмь двѣмь селомь, на имѣ драгꙋшани, дрꙋгое село, на имѣ екоушани, щоже было дано емꙋ таа села ѡ(т) ꙋика его, щефꙋла паркалаба, да е(ст) ѡ(т) вьсѣхь сторѡнь, по старомꙋ хотарꙋ, по коуда ѡ(т) вѣка ѡживали. а на то, есть вѣра нашего г(сд)ва вышеписанаго, мы стефана воеводи, и вѣра прѣвьзлюбленаго брата г(сд)ва ми, петра, вѣра боꙗрь наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана козми, вѣра пана васко, вѣра пана гринковича и пана тьлабѫ, паркалаби хотиньскыхь, вѣра пана кости, вѣра пана кондри, па(р)калаби немецкыхь, вѣра пана петрика и пана тоадера, вѣра пана а(р)бꙋре, портара сꙋчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана ꙗремїи кистѣрника, вѣра пана ша<р>пе[1] постелника, вѣра пана стрьчи столника, вѣра пана кьцелѣна комиса и вѣра вьсѣхь боꙗрѡ(в) нашихь великы(х) и малы(х). а по нашемь животѣ, кто бꙋдеть г(с)п(д)рь нашеи земли молда(в)скои, или ѡ(т) наши(х) дѣтеи или ѡ(т) нашего родꙋ или пакь бꙋдь кого бь изберет г(с)п(д)ремь быти нашеи земли молдавскои, тоть бы имь непорꙋши(л) нашего даанїѧ и потврьжденїѧ, али бы емꙋ оутврьдиль и ꙋкрѣпиль, за его правꙋ и вѣрнꙋ слꙋжбꙋ и за що е(ст) его права ѡтнина и даанїѧ ꙋика его, пана щефꙋла па(р)калаба. а на болше<ю> крѣпость и потврьждєнїе томꙋ вьсемꙋ вьшеписанномꙋ[2], велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, тотрꙋшаноу логофетоу, писати и нашоу печать привѣсити к семоу нашемоу листоу. пи(с) дꙋмша козмови(ч), ꙋ хрьловѣ, влто ҂зкѕ а(п) кг.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, cunoscut facem şi cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că acest adevărat credincios al nostru pan Grincovici, pârcălab de Hotin, a slujit mai înainte Părintelui Domniei mele, Bogdan Voevod, iar astăzi slujeşte nouă drept şi credincios.

De aceia, Noi văzându-l pe dânsul cu dreaptă şi credincioasă slujbă către Noi, l-am miluit pe el cu deosebita noastră

1 р lipseşte.
2 Sic.

milă, i-am dat şi i-am întărit lui, în Ţara noastră, în Moldova, ale lui drepte ocine, din ale lui drepte urice, un sat, anume Draguşani, alt sat, Ecuşani, ce i-au fost lui date aceste sate, de către unchiul său, Şteful pârcălab, ca să-i fie lui dela Noi uric şi cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi întregului neam al lui, cine i se va alege mai deaproape, nestricat, niciodată, în vecii vecilor.

Iar hotarul acestor două sate, anume Draguşani şi alt sat, anume Ecuşani, ce i-au fost lui date aceste sate de către unchiul său, Şteful pârcălab, să fie din toate părţile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, <şi> credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Cozma, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Tălabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Costea, credinţa panului Condrea, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, credinţa panului Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spatar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, Moldovei, sau din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentru a lui dreaptă şi credincioasă slujbă şi pentru că este lui dreaptă ocină şi danie dela unchiul său, pan Şteful pârcălab.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire a acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Dumşa Cozmovici, în Hârlău, în anul 7026, Aprilie 23.

Originalul, pe pergament, bine păstrat, cu pecetea cea mare

atârnată — stricată tare — se păstrează în Arhiv. Stat. Bucureşti, Peceţi moldoveneşti. O fotografie e în colecţia mea. Rezumat, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 137.

Asupra satelor şi persoanelor din documentul de mai sus, vezi documentul dela Bogdan Voevod, din 7021 (1513), Martie 5 [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 304-314].

15.

1518, Noemvrie 9.

Ştefan Voevod întăreşte lui Gavril vistiernicul jumătate din satul Bureşti, satul Mihailouţi, unde se întâlnesc Siretiurile, unde a fost jude Petrinca, şi satul Mihuceni, pe Trestiana, la gura Rudei, şi Gorodiştea, date de mătuşa sa, Anuşca.

† мл(с)тїю бж҃їею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли молдавскои, знаменито чини(м) и с си(м) листо(м) наши(м) вьсѣмь, кто на не(м) вьзрить или четьщи его оуслышить, ѡже прїиде, прѣ(д) нами и прѣ(д) нашими молдавскыми боıаре, анѹшка, дочка тоадера, по еи доброи воли, никы(м) непоноужена, а ни присилована и дала вноукоу своемѹ, слѹѕѣ нашемоу вѣрномоу, паноу гаврилоу вистѣрникоу, половина село, ѡ(т) боурещи, нижноую часть. и(с)привилїе, що ѡна имала ѡ(т) свѣтопочившаго родителѣ г(сд)вамы, на тоу половина село, ѡ(т) боурещи, на нижною часть, за потврьждєнїе, еще ю да(л) вь рѹки слѹѕѣ нашемоу вѣрномѹ, панѹ гаврилѹ вистѣрникоу. и ѡ то(м), також прїиде, прѣ(д) нами и прѣ(д) нашими молдавскыми боıаре, тота(ж) анѹ(ш)ка, дочка марѹшкини, кнѹка михаила мисича, тако(ж) по еи доброи воли, никы(м) непоноуженна, а ни присилована, дала и лишила сѣ внѹкоу свое(мѹ), слѹѕѣ нашемоу вѣрномоу, панѹ гаврилоу вистѣрникоу, сь вьсѣми своими правими ѡтнинами, що колико има(л) дѣдь еи, михаило миси(ч), двѣ села, на имѣ михаиловци, где сѣ снимають сирѣтове, где был жѹде петринка, дрѹгое село, на трестїıани, на оустїе рѹди, на имѣ село михоучани, и городище, сь вьсѣми полѣнами, и привилїıа, що имал дѣдь еи, михаило миси(ч), ѡ(т) алеѯа(н)дра воеводы и ѡ(т) стефана воевод и ѡ(т) прѣжде почившаго родителѣ г(сд)вамы, богдана воево(дї), ѡ(т) потврьждєнїе на тоты двѣ

села, на имѣ михаиловци, где сѣ снимаю(т) сирѣтове, где билъ жѹде петринка, дрѹгое село, на трестїіани, на ѹстїе рѹди, на имѣ село михоучани, еще ѡна дала ѹ рѹки внѹкоу своемѹ, слѹѕѣ нашемоу вѣрномѹ, панѹ гаврилѹ вистѣрникоу, тоты привилїга, прѣ(д) нами и прѣ(д) нашими молдавскыми боіари. иню, мы видѣвше и(х) доброволное произволенїе и даанїе, мы такождере и ѡ(т) насъ дали и потврѫдили есми слѹѕѣ нашемоу вѣрномѹ, панѹ гаврилѹ вистѣрникоу, тотоу половина село *ѡ(т) бѹрещи, нижнѹю часть, и тоты двѣ села, на имѣ михаиловци, где сѣ снимають сирѣтове, где былъ жѹде петринка, дрѹгое село*[1], на трестїіани, на ѹстїи роуди, на имѣ село михоучани, како да есть емоу ѡ(т) насъ ѹрикъ и съ въсе(м) доходо(м), емоу и дѣте(м) его и внoучатомъ его и прѣѹнѹчато(м) его и прѣщѹрѣто(м) его и въсемѹ родѹ его, кто сѣ изберетъ емоу наиближны, непороушено, николи, на вѣкы. а хота(р) тои половина селоу, ѡ(т) бѹрещи, нижнои часть, да е(ст) ѡ(т) сего хотара половина. и хота(р) михаиловцемъ, где былъ жѹде петринка. да е(ст) по старомоу хотарѹ, по кѹда из вѣка ѡживали. а хота(р) михоучано(м), що на трестїіани, на ѹстїе рѹди, да е(ст) по коуда хотарилъ панъ тѫѹтоулъ логофетъ и съ межїіаши, из д<о>лѹ ѡ(т) трестїіаница, ѡ(т) село монастира немецкаго, да есть про межи ними, почениши ѡ(т) краи дѹброви, ѡ(т) едного дѫба соухаго и назнаменана, ѡ(т) толѣ прости к селѹ, на еднѹ грѹшѹ знаменанѹ, що е(ст) ѡколо неи могила, та чере(с) потока котовца, на(д) крѫницоу, на копанѹ могилоу, та прости чере(с) поле, на еднѹ могилѹ копаноу, та на ѹголъ царини, на копанѹ могилѹ, та прости на врѫхъ дѣла, на знаменанїи доубъ, ѡ(т) толѣ прости оу бѹковинѹ, на потокъ дерехлоуіа. то е(ст) весь хота(р) ѡ(т) трестиіаници, а ѡ(т) иниши(х) сторонъ, да е(ст) по старомѹ хотарѹ, по коуда из вѣка ѡживали, а ѹ боковинѹ, колико могоуть ѡтворити и ѡчистити. а на то е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вишеписанаго, ми стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленаго брата г(сд)ва ми, петра, вѣра боіаръ наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана пѫтра дворника, вѣра пана шандра, вѣра пана негри(л), вѣра пана васко, вѣра пана гринковича и пана тѫлабѫ, паркалабове хотинскы(х), вѣра пана косте и пана кондри, паркалабове неме(ц)кы(х), вѣра пана петрики и пана тоадера, па(р)калаби новогра(д)скы(х), вѣра пана арбѹре, портарѣ соучавского,

1 Partea cuprinsă între * lipseşte la Balan.

вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїи вистѣрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана сакоуiана чашника, вѣра пана стъpчи столника, вѣра пана къцелѣна комиса и вѣра въсѣхъ боiаръ наши(х) молдавскы(х) великы(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, кто боуде(т) г(с)п(д)ръ нашеи земли молдавскои, ѡ(т) дѣте(i) наши(х) или ѡ(т) нашего рода или бѹ(д) кого бъ изберет г(с)п(д)ръ бити нашеи земли молдавскои, тоть щобы емоу непорушиль нашего даанїе и пот<вржжденїе>, али би емѹ потвръдилъ и ѹкрѣпиль, за его правѹю слѹжбою и за що есть емѹ доброво(л)ное даанїе <и потвръжденїе. а на болшее крѣпо(ст) и пот>връжденїе <томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есми нашемѹ вѣ>рномѹ панѹ, тотрѹш<анѹ лого>фетоу, писати и печать нашоу привѣсити <к семѹ нашем>оу листоу. писа дѹ(м)ша, влто ҂зкз, ное(в) д.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni, Anuşca, fiica lui Toader, de a ei bună voie, de nimeni nesilită şi nici asuprită, şi a dat nepotului său, slugii noastre credincioase, lui pan Gavril vistiernic, jumătate de sat, de Bureşti, partea de jos, şi privilegiul ce ea l-a avut dela sfântrăposatul Părintele Domniei mele pe această jumătate de sat, de Bureşti, pe partea de jos, de întăritură, încă l-a dat în mânile slugii noastre, credinciorului pan Gavril vistiernic.

Şi întru aceasta, asemenea a venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni, aceiaşi Anuşca, fiica Maruşcăi, nepoata lui Mihail Misici, asemenea de a ei bună voie, de nimene nesilită şi nici asuprită, a dat şi s'a lăsat nepotului său, slugii noastre credincioase, panului Gavril vistiernic, cu toate ale sale drepte ocine, oricâte a avut bunul ei, Mihail Misici, două sate, anume Mihailouţi, unde se înpreună Siretiurile, unde a fost jude Petrinca, alt sat, pe Trestiana, la gura Rudei, anume satul Mihuceani şi Gorodiştea, cu toate poienile şi privilegiile, ce a avut bunul ei, Mihail Misici, dela Alexandru Voevod şi dela Stefan Voevod şi dela înainte răposatul Părintele Domniei mele, Bogdan Voevod, de întăritură pe aceste două sate, anume Mihailouţi, unde se înpreună Siretiurile, unde a fost jude Petrinca, alt sat,

pe Trestiana, la gura Rudei, anume satul Mihuceani, încă le-a dat în mânile nepotului său, slugii noastre credincioase, lui pan Gavril vistiernic, aceste privilegii, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni.

De aceia, Noi văzând a lor bună voinţă şi danie, Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugii noastre credincioase, lui pan Gavril vistiernic, această jumătate de sat, de Bureşti, partea de jos, şi aceste două sate, anume Mihailouţi, unde se înpreună Siretiurile, unde a fost jude Petrinca, alt sat, pe Trestiana, la gura Rudei, anume satul Mihuceani, ca să-i fie lui dela Noi uric şi cu tot venitul, lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi întregului neam al lui, cine i se va alege mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei jumătăţi de sat, de Bureşti, partea de jos, să fie din acest hotar jumătate. Şi hotarul Mihailouţilor, unde a fost jude Petrinca, să fie după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit. Şi hotarul Mihuceanilor, ce-i pe Trestiana, la gura Rudei, să fie pe unde a hotărît pan Tăutul logofet şi cu megiaşii, din vale dela Trestianeţi, dela satul mănăstirii Neamţului, să fie printre dânsele, începând din marginea dumbrăvii, dela un stejar uscat şi însemnat, de acolea drept către sat, la un păr însemnat, înprejurul căruia este movilă, apoi peste pârăul Cotouţ, deasupra fântânii, la movila săpată, apoi drept peste câmp, la o movilă săpată, apoi la unghiul ţarinei, la o movilă săpată, apoi drept la vârful dealului, la stejarul însemnat, de acolea drept în codru, la pârăul Derehluiu. Acesta este tot hotarul despre Trestianeţ, iar despre alte părţi, să fie după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit, iar în codru, cât vor putea deschide şi curăţi.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Pătru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Tălabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Coste şi a panului Condre, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, pârcălabi de Cetatea-Nouă, credinţa panului Arbure, portar de Suceava, credinţa panului

Hrană spătar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Șarpe postelnic, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cățelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, Moldovei, din copiii noștri sau din neamul nostru sau ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră și întăritura, ci să-i întăriască și înputerniciască, pentru a lui dreaptă slujbă și pentru că-i este de bună voie danie și întăritură.

Iar pentru mai mare tărie și înputernicire acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Dumșa, în anul 7026, Noemvrie 9.

O fotografie, după originalul pe pergament, cu pecetea cea mare atârnată, se află la Acad. Rom. fotografii 26/10 (mai înainte 1/64). Pe pecete: † печать їw стефана воеводы, господар земли молдавскwи. După original, cu multe abateri, a fost publicat de Orest Popescul, Câteva doc. mold. pp. 22-26. De aici, a fost reprodus de T. Balan, Doc. Bucovinene 1, pp. 7-10, cu data 1517, Noemvrie 9. In traducere germană, cu unele greșeli, și cu data 1517, Noemvrie 9, a fost publicat de Wick., Woronetz und Putna, pp. 191-192. Aici: Burestie (Berestie). O copie germană se află în Arhiv. Stat. din Cernăuți, pachetul Mihuceni. Un rezumat de pe suret, în Dan, Mănăstirea și Comuna Putna, p. 183. O traducere se află la Acad. Rom. 82/77. Un rezumat și în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 135.

Nu știu unde era satul Burești. Un sat «Burești, pe Sireti, unde se numește Fundul», care a fost ascultător de curțile din Bacău și care este dăruit de Ștefan cel Mare, mănăstirii Tazlău, este pomenit în 6999 (1491), Aprilie 20[1]. Acesta este poate

1 I. Bogdan, D. Șt. 1 pp. 463-465: дадох и помиловах . . . монастири тазлове сь едино село, имением бурещїи, на серет, идеже именует ся фундула, що тото село бурещїи прислушно бѣ къ бакоских дворов.

Fundul-Răcăciuni, din județul Bacău [1]. Poate acesta să fie satul din 1518, Noemvrie 9, care va fi ieșit de sub stăpânirea mănăstirii Tazlăului. Era și la începutul veacului al XV-lea. Iși are numele dela un Bura, Burea [2]. — Satul Mihailouți era la înpreunarea Siretiurilor. Aici, fusese de demult jude Petrinca. El se numește mai târziu Petriceni [3], sat în județul Storojineț [4]. Acest nume este după al judelui Petrinca, care va fi trăit în veacul al XIV-lea. Alături cu numele acesta, sub Alexandru cel Bun, dela stăpânul Mihail Misici, el s'a numit Mihailouți. Documentele satului, dela Alexandru cel Bun și dela Bogdan Voevod, fiul lui Ștefan cel Mare, s'au pierdut. — Satul Mihuceni este în același județ Storojineț [5], lângă Trestianeț, azi Trestiana, fost al mănăstirii Neamțului, așa cum e arătat în hotarnică [6]. Păraiele Trestiana, Ruda, Cotouț, Derehluiu sânt cunoscute [7]. Mihucenii își au numele dela un Mihuci sau Mihuță. Sub Alexandru cel Bun, a fost al lui Mihail Misici, deci era și în veacul al XIV-lea. Uricul Marușcăi, fiica lui Mihail Misici, dela Ștefan cel Mare, este cel din 6974 (1466), August 1 [8]. Aici, apare și Horodiștea,

1 Ind. stat. pp. 574, 26; cp. Frunzescu, Dicționar topografic, p. 200.

2 Cp. Martin Burea, în 6964 (1456), Iunie 29 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2 pp. 791, 795; cp. asemenea Burea, în 7000 (1492), Octomvrie 10 [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. p. 169].

3 Dan, Mănăstirea și Com. Putna, p. 183.

4 Ind. stat. pp. 693, 345. Acesta este numit Petriceanca, în Dicț. geogr. al Bucovinei, de Grigoroviță, p. 161. Este aproape de Suceveni, acolo unde se înpreună Siretiul cu Siretiul Mic [Dicț. geogr. al Bucovinei, cit. pp. 197-198; Harta Bucovinei, de Eduard Fischer].

5 Ind. stat. pp. 652, 345; Dicț. geogr. al Bucovinei cit. p. 142.

6 Vezi documentul dela Bogdan Voevod, din 7016 (1508), Fevruarie 2 [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 192-197].

7 M. Costăchescu cit. și pp. 364-366; Dicț. geogr. al Bucovinei cit. p. 227, pentru Trestiana. Ibid. p. 184, pentru Ruda. Un alt pârău Ruda, în jud. Hotin, este pomenit încă din 6940 (1432), Ianuarie 4 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 330, 331, 334].

8 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 107-109: «Mihail Misici, carele au slujit la moșul nostru, la Alexandru Voevod, sate⟨le⟩ anume Mihăilăuții, unde are ea să-și facă așezare și unde au fost giude Petrinco, și Mihucenii, pe Trestiana, în gura Rudii, și Horodiște, cu toate poenile di supt codru, ce se numește Bozleșcoiu . . .». Aici, și hotarnica: Mihăilăuții «să fie începându-se dela patruzăci de movile, apoi la părăul ⟨Za⟩hornii, apoi la Solonițu, unde dă în Nistru

Gorodiştea, din 1518, Noemvrie 9, pentru care cp. Horodiştea, pe Derehluiu, şi un deal lângă Mihuceni[1], de bună seamă o străveche cetate sau staţie preistorică. — Anuşca era fiica lui Toader şi a Maruşcăi, aceasta fiica lui Mihail Misici. Misici era fiul unui Mise sau Misea[2], care a trăit în veacul al XIV-lea.— Gavril vistiernicul nu este totuna cu Gavril Totruşanul vistiernicul[3]. El cumpără în 7028 (1520), Iulie 16, a cincea parte din satul Vlădeşti, pe Şumuz[4]. Urmaşii lui îi găsim mai târziu[5]. Soţia lui se numea Sofiica şi avea satul Mândăcăuţii, pe Drabişte[6].

16.

1518, Dechemvrie 20.

Ştefan Voevod întăreşte Mitropolitului Teoctist al Sucevei o prisacă, unde a fost mănăstirea, şi o poeniţă mică, ce ascultă de mănăstire, cumpărate, cu 80 de zloţi tătăreşti, dela Trif, fiul Marenei, nepotul Oarţei, şi verii lui, Vasco, Crâstina şi Gatia, fiii Anei, fata Sorei, toţi nepoţii lui Petru Oarţă.

† мл(с)тїю бжїєю, мы стєфа(н) воєво(да), г(с)п(д)ръ земли мо(л)давскои, знаменито чини(м) и с си(м) листо(м) наши(м) вꙋсѣ(м), кто на не(м) вꙋзры(т) или чтꙋчи єго ꙋслышин(т), ѡ(ж) прїидє, прѧ(д) нами и прѣ(д) нашими молдавскими болꙗрє, нашь слꙋга, три(ф), снь марєнинь, оунꙋкь ѡарцинь, и плєменникь єго, васко, и

[= desigur greşit: Nistru, în loc de Siret], iar de acolo drept . . . la salce . . . la fântâna acea putredă . . . deasupra morilor, la trei movile, apoi drumul pân' la patruzeci de movile. Iar hotarul Mihucenilor, începând din drumul cel mare a Movilăului, în jos pân la pâräul Trestiana . . . Trestianei, iar de acolo drept la deal, la un stejar, ce este la fântâna cu cruce, din vale de dumbrava aceasta, iar de acolo piste . . . drept la codru». Cetirea : Nistru, în loc de Sireti, a făcut pe I. Bogdan să identifice greşit satele, aşezându-le în jud. Orheiului, aproape pe Nistru, mai jos de Rezeni. Tot aşa, M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod p. 166.

1 Dicţ. geogr. al Bucovinei cit. p. 111.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 p. 862. Un Misea, pe timpul lui Ştefan cel Mare, stăpânea satul Târnauca [I. Bogdan, D. Şt. 1 p. 82, 225].

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod pp. 143, 148, 150.

4 Acad. Rom. 50/1.

5 Acad. Rom. 49/1 [a]: Gavril, fiul lui Coste diac, nepot lui Gavril fost vistiernic, document dela Iancul Voevod, c. 1582, Septemvrie 2.

6 Ghib. Sur. 19, p. 206.

сестри его, крьстина и гатїа, сн҃ве аннини, дочци сорини, ѹси ѹнѹкове петрѹ ѡарцини, по и(х) доброи воли, ники(м) непонѹженни, а непринсилованни и продали ѡ(т) и(х) правагѡ ѹрика, що ѡни имали ѡ(т) але̓ѯандра воево(дї), прѣдѣда г(сд)вами, еднѹ пасикѹ, где би(л) монастирь, и малои полѣнкѹ, що приселѹхае(т) кь монастирѹ, та продалли [1] тотѹ пасикѹ и где быль монастирь и с полѣнкою молебникѹ нашемѹ, кѵ(р) ѳеѡктистѹ, митрополитѹ сѹчавскомѹ, за п҃ зла(т) татарских [1]. и молебникь нашь, ки(р) ѳеѡ(к)тисть, митрополить сѹчавски, заплатиль оѵси тоти вышеписаннїи пинѣзи, п҃ зла(т) татарски(х), оѵ рѹки слѹѕѣ нашемѹ, трифѹ, сн҃ѹ марениню, оѵнѹкѹ ѡарцинѹ, и племенникоѵ его, васкѹ, и сестри его, кр(с)тини и агатїи [1], сн҃ѡ(м) анѹшчини(м), дочка(м) сорини(м), ѹнѹкѡ(м) петра ѡа(р)ци, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими боıаре. ино, ми видѣвше и(х) добрѹю волю и та(к)ме(ж) и полноѵю заплатѹ, а ми тако(ж)-дере и ѡ(т) на(с) дали и потврьдили есмы молебникѹ нашемоѵ, кѵр ѳеѡ(к)тистоѵ, митрополитѹ сѹчавскомѹ, како да есть емоѵ ѡ(т) на(с) оѵри(к) и сь вьсе(м) доходѡ(м), емѹ и па(к), по смрти негова стни, да бѹде(т) стомѹ мѣстѹ томѹ, где бѹде(т) негова стни телом жати, непорѹшенно, николиже, на вѣки. а хотарь тои пасици сь монастире(м), поченши ѡ(т) пискь и ѡ(т) ѡбрѣжїе полѣни, та ѡбрѣжїемь, ѡколо полѣни, до черленого ıаблони, та прости ѹ пото(к), та потоко(м) долѹ чере(с) дороги, до где сѧ сьбирае(т) пото(к) сь теплицею, та топлицею гори, ѡколо пасики и ѡколо монасти(р), та ѡ(т) топлици, прости ѹ то(т) пискь, где ѡ(т) првво смо почали. то е(ст) ве(с) хотарь тои пасици и монастири, а ѹ топлици, а би соби млинь ѹчини(л), ажли бѹде(т) мочи. а на то е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра брата г(сд)вамы, петра, и вѣра боıа(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана талаби, паркалаби хотински(х), вѣра пана косте и пана кондри, паркалаби немецки(х), вѣра пана петрики и пана тоадера, паркалаби новогра(д)ски(х), вѣра пана лѹки арбѹре, по(р)тара сѹчавскога, вѣра пана храна спатара и вѣра пана еремїи вистїıарника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана сакѹıана чашника, вѣра пана стрьчи столника, вѣра пана кацелѣна комиса и вѣра вьсѧ(х) боıа(р) наши(х) молдавски(х) велики(х) и

1 Sic.

малн(х). а по наше(м) животѣ, кто бѹдеть г(с)п(д)рѫ нашен земли, ѡ(т) дѣтен нашн(х) или ѡ(т) нашего ро(да) или пакь бѹ(д) кого бгѣ извереть г(с)п(д)ре(м) быти нашен молдавскон земли, то(т) бы емѹ непорѹшилѣ нашего даанїа и потвржжденїа, али бы емоу оутврждн(л) и ѹкрѣпн(л), занѹже есмы[1] дали и потврждили, за що ѡ(н) кѹпн(л) за свон правїи пннѣзн. а на болшее крѣпо(ст) и потвржжденїе кжсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есмы нашемѹ вѣрномѹ жѹпанѹ, тотрѹшанѹ логофетѹ, писати и нашоу печа(т) прнвѣснти к семоу листѹ нашемѹ. писа главa(н), оу сѹчавѣ, влто ˏзкз, де(к) к.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, cunoscut facem şi cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că a venit înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni, sluga noastră, Trif, fiul Marenii, nepotul Oarţei, şi vărul lui, Vasco, şi surorile lui, Crâstina şi Gatia, fiii Anei, fetei Sorei, toţi nepoţii lui Petru Oarţă, de a lor bună voie, de nimeni nesiliţi şi nici asupriţi şi au vândut din al lor drept uric, ce ei au avut dela Alexandru Voevod, străbunul Domniei mele, o prisacă, unde a fost mănăstirea, şi o poieniţă mică, ce ascultă de mănăstire, şi au vândut această prisacă şi unde a fost mănăstirea şi cu poieniţa rugătorului nostru, Chir Teoctist, Mitropolitul Sucevei, drept 80 de zloţi tătăreşti. Şi rugătorul nostru, Chir Teoctist, Mitropolitul Sucevei, a plătit toţi aceşti mai sus scrişi bani, 80 de zloţi tătăreşti, în mânile slugii noastre, Trif, fiul Marenii, nepotul Oarţei, şi a vărului lui, Vasco, şi a surorei lui, Crâstina şi Agatia, fiii Anuşcăi, fiica Sorei, nepoata lui Petru Oarţă, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie şi tocmeală şi plată deplină, şi Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit rugătorului nostru, Chir Teoctist, Mitropolitul Sucevei, ca să-i fie lui dela Noi uric şi cu tot venitul, lui şi iarăşi, după moartea Sfinţiei Sale, să fie Sfântului loc acestuia, unde va zăcea trupul Sfinţiei Sale, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei prisăci cu mănăstirea, începând din pisc

1 есмы de două ori.

şi din obrejia poienii, apoi pe obrejie, înprejurul poenii, până la Mărul roş, apoi drept în pârău, apoi pe pârău la vale, peste drum, până unde se înpreună pârăul cu Teplița, apoi pe Toplița în sus, înprejurul prisăcii şi înprejurul mănăstirii, apoi din Topliță, drept în acest pisc, de unde dintâiu am început. Acesta este tot hotarul acestei prisăci şi mănăstiri.

Iar în Topliță, să-şi facă moară, dacă va putea.

Şi la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credința fratelui Domniei mele, Petru, şi credința boierilor noştri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Şandru, credința panului Negrilă, credința panului Vasco, credința panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credința panului Costea şi a panului Condrea, pârcălabi de Neamț, credința panului Petrică şi a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spătar şi credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Şarpe postelnic, credința panului Sacuian ceaşnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cațelean comis şi credința tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine va alege Dumnezeu, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră şi întăritura, ci să-i întăriască şi înputerniciască, pentru că am dat şi am întărit, pentru că el a cumpărat pentru ai săi drepți bani.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru jupan, lui Totruşan logofătul, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Glavan, în Suceava, în anul 7026, Dechemvrie 20.

Originalul, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea pierdută, la Arhiv. Stat. Bucureşti, secț. ist. Ibid., o traducere veche. Alta, fără nume de traducător, la Arhiv. Stat. Bucureşti, M-rea Râşca, pac. 14. Un regest se află în Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 73, fila 31 v. Aici, e vorba de un proces între mă-

năstirea Neamţului, proprietara moşiei Giuleşti şi Ortăşti, dela ţinutul Sucevei, şi răzeşii de Păcureşti. Acesta s'a publicat în C. Andreescu şi C. Stoide, Documente şi regeste, Iaşi, 1934, p. 5. O fotografie, după original, se află în colecţia mea. Un rezumat, cu totul necomplect, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 135.

Prisaca cumpărată dela nepoţii lui Petru Oarţă, de sub Alexandru cel Bun, de către Mitropolitul Teoctist, era în apropiere de satul Orţeşti, din comuna Drăgăneşti, judeţul Baea[1]. Aici, fusese dedemult o mănăstire. Despre aceste proprietăţi ale Mitropolitului Teoctist se vorbeşte şi într'un uric tot dela Ştefan Voevod, din 7030 (1522), Ianuarie 29[2]. — Dela acest Petru Oarţă, îşi are numele satul Orţeşti. Mănăstirea fusese, cred, şi în veacul al XIV-lea. Uricul dela Alexandru cel Bun nu s'a păstrat. — Pârăul Tepliţa, Topliţa îşi va fi păstrând şi azi numele. Numele este des întâlnit în aceste părţi[3].

17.

1518, Dechemvrie 26.

Ştefan Voevod întăreşte mănăstirii Neamţului satul, pe Cracău, unde a fost Sas Dan, dat mănăstirii, la moartea sa, de Reaţeş, în timpul lui Ştefan cel Mare.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воєво(да), г(с)п(д)рь земли молдавскьи(х)[4], знаменито чини(м) и си(м) листо(м) наши(м) вьсѣ(м), кто на ни(м) вьзри(т) или чтоучи его ѹслиши(т), ѡ(ж) дає(м) и дали є(с)мы нашемѹ стомѹ монастирѹ неме(ц)комѹ, идеже є(ст) хра(м) вьзне(с)нїє га ба и спса нашего, іѵ х(ст)а, и идеже є(ст) игѹме(н) па(р)деніе, ед(н)о село, на краковѣ, на имѣ где бы(л) са(с) да(н),

1 Ind. stat. pp. 679, 36 (la p. 679, greşit Ortăşti, la p. 36, Orţeşti); Dicţ. statistic al României, Buc. 1915, 2, pp. 1160, 846: Orteşti; Frunzescu, Dicţionar topografic p. 385, greşit: Orteşti; Harta stat. major, planşa Drăgăneşti, 1 : 50000.

2 Arhiv. Stat. Bucureşti, secţ. ist. Publicat de M. Costăchescu, Despre un episcop latin, omorît în Moldova, în timpul lui Ştefan cel Mare. Despre Mitropolitul Teoctist, Iaşi, 1937.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 p. 939.

4 Sic.

щоже да(л) тоє село рѣце(ш), при своєи смрти, за сп(с)нїє дши своєи, при дне(х) дѣда г(сд)ва мы, стефа<на>[1] воєво(дї), щоже би(л) кꙋпи(л) тоє село рѣце(ш) ѡ(т) слꙋга на(ш), ѡ(т) крѫстѧ юкашанꙋ(л), и (ѡ(т)) єго праваго ꙋрика, що ѡ(н) има(л) ѡ(т) прѧꙋникѡ(в) наши(х), ѡ(т) илїаша и ѡ(т) стефана воєводѡ(в), за т҃ зла(т) тата(р)скы(х), како да є(ст) нашемꙋ стмꙋ монастирꙋ немецкомꙋ ꙋри(к) и сѫ вѫсє(м) доходѡ(м), непорꙋше(н)но, николиже, на вѣкы. а хота(р) томꙋ селꙋ, на имѣ гдє бы(л) са(с) да(н), да є(ст) ѡ(т) ꙋси(х) сторонь, по старомꙋ хотарꙋ, по кꙋда извѣка ꙋживали. а на то, є(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписа(н)наго, мы стефана воєводи, и вѣра прѧвѫзлюбленнаго брата г(сд)вамы, петра, и вѣра вѫсѣ(х) боꙗре наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двѡ(р)ника, вѣра пана ша(н)дра, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана талаба, прѫкалаби хотинскы(х), вѣра пана косте и пана кондри, немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, прѫкалаби новꙋгра(д)скы(х)[2], вѣра пана лꙋка а(р)бꙋре, портарѣ сꙋчакскога, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана єремїꙗ выстѣрника[2]. вѣра пана козма шарпе постелника, вѣра пана сакꙋꙗна чашника, вѣра пана стрѫча столника, вѣра пана кѫцелѣна комиса и вѣра вѫсѧ(х) боꙗре наши(х) великы(х)[3] и мали(х). а по наши(м) животѧ, кто бꙋде(т) г(с)п(д)рѫ и ѡ(т) дѣтїи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или па(к) кꙋ(д) кого бѫ избере(т) г(с)п(д)ре(м) бити нашеи молда(в)скои земли, то(т) бы и(м) непорꙋши(л) нашего дѣанїа[2] и потврѫженїе, али би ꙋтврѫди(л) нашемꙋ стмꙋ монастирꙋ неме(ц)комꙋ, идеже є(ст) хра(м) вѫз<несе>нїе[4] га ба и сп(с)а нашего, иꙋ[2] ха, що(ж) ѡ(н) да(л) за свои дшꙋ. а на болшее крѣпѡ(ст) и потврѫженїе, велѣли є(с)мы нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, тотрꙋшанꙋ логофетꙋ. писати и нашꙋ печа(т) привѣсити к семꙋ ли(с)тꙋ нашемоу. писа михоуца, вѫ сꙋчавѣ, влто ҂зкз, м(с)ца декеврїе кѕ.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi celindu-se, că dăm și am dat sfintei noastre mănăstiri a Neamțului,

1 на, în original, lipsește.
2 Sic.
3 великы(х) de două ori.
4 In orig. вѫзнїе.

unde este hramul Inălţarea Domnului Dumnezeu şi a Mântuitorului nostru, Iisus Hristos şi unde este igumen Partenie, un sat, pe Cracău, anume unde a fost Sas Dan, ce a dat acest sat Reateş, la moartea sa, pentru mântuirea sufletului său, în zilele bunului Domniei mele, Stefan Voevod, ce a fost cumpărat acest sat Reateş dela sluga noastră, dela Crâstea Iucaşanul, şi din al său drept uric, ce el a avut dela străunchii noştri, dela Ilieaş şi dela Stefan, Voevozi, drept 300 de zloţi tătăreşti, ca să fie sfintei noastre mănăstiri a Neamţului uric şi cu tot venitul, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat, anume unde a fost Sas Dan, să fie din toate părţile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa tuturor boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, pârcălabi dela Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spatar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Cozma Şarpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn şi din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să întăriască sfintei noastre mănăstiri a Neamţului, unde este hramul Inălţarea Domnului Dumnezeu şi a Mântuitorului nostru, Iisus Hristos, ce el a dat, pentru sufletul său.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Mihuţa, în Suceava, în anul 7026, luna Dechemvrie 26.

Original, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea pierdută, la Arhiv. Stat. Bucureşti, secţ. ist., M-rea Neamţ 7/2. Ibid., şi o traducere veche. O fotografie, după original, în colecţia mea. Un rezumat, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 135. O traducere din 1800, Mai 10, la Acad. Rom. 179/14, care prezintă oarecare greşeli şi pe care vom reproduce-o mai jos.

Suret de pe ispisoc sârbesc dela Stefan Vvod., vleat 7026, Dec. 26.

Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Vvod., Domn pământ Moldaviei, facem ştire cu această carte a noastră tuturor, care pe dânsa vor căuta sau cetindu-să o vor auzi, precum dăm şi am dat Sf. M. noastre Neamţul, unde iaste hramul Inălţarea Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru, Is. Hs., şi unde este igumen Partenie, un sat, pe Cracău, cu numele unde au fost Sas Dan, şi că au dat acel sat Reaţeş, la moartea sa, pentru mântuirea sufletului său, în zilele moşului Domniei meale, Stefan Vvod., şi că au fost cumpărat acel sat Reaţeş dela sluga noastră, Cârstea Iucaşanul, şi dintr'a lui drept uric, pre carele au avut el dela strănepoţii noştri, dela Iliaş şi dela Stefan Vvod., drept trei sute galbeni tătărăşti, precum ca să fie Sf. Mănăstirii noastre Neamţului uric şi cu tot venitul, neruşuit, niciodată, în veac.

Iar hotarul acelui sat, cu numele unde au fost Sas Dan, să fie despre toate părţile, după vechiul hotar, pe unde din veac au umblat.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei mele, Noi Stefan Vvod., şi credinţa preaiubitului fratelui Domniei meale, Petru, şi credinţa tuturor boerilor noştri, credinţa dumsale Isaac, credinţa dumle Petru vornic, credinţa dumle Şandra, credinţa dumle Negrilă, credinţa dumle Vasca, credinţa dumle Grincovici şi a dumle Tălabă, pârcălabii Hotinului, credinţa dumle Costea şi a dumle Condrea a Neamţului, credinţa dumle Petrica şi a dum. Toader, pârcălabii Novgradului, credinţa dumle Luca Arbure, portar a Sucevii, credinţa dumle Hrană spătar, credinţa dumle Irimia vist., credinţa dumsale Cozma Şarpe post., credinţa dumle Săcuian pah. şi credinţa tuturor boerilor noştri mari şi mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domnu, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege a fi Domn Pământului nostru, Moldaviei, acela să nu strămute a noastră danie și întăritură, ci mai vârtos să întărească Sf. Mănăstirii noastre Niamțului, unde este hramul Inălțarea Domnului Dumnezeului și Mântuitorului nostru, Is. Hs., care acela au dat pentru sufletul său.

Și spre mai mare tărie și întăritură, am poroncit credinciosului boeriului nostru, Tutrușan logf., ca să scrie și pecetea noastră la această carte să o lege.

S'au scris de Mihuță, în Suceavă, vlet 7026, Dec. 26.

De pe sirbie pe limba moldovenească am tălmăcit la anul 1800, Mai 10.

Dorotei, Arhimandrit și stareț sf. m$\breve{s}$t. Neamțului și Secului.

Nu se cunoaște uricul lui Reațeș, dela Ștefan cel Mare, prin care dăruiește mănăstirii Neamțului satul de care e vorba, în documentul de mai sus. S'a păstrat însă cel dela Ilie și Ștefan, Voevozi, al lui Crâstea Iucașanul, din 6950 (1442), Martie 8[1]. Satul unde a fost Sas Dan este poate satul Dănești, din județul Neamț, așezat pe Cracău[2], nu departe de alte sate ale lui Crâstea Iucașanul. Acesta nu este altfel cunoscut. Ișî are numele dela movila Iucașului[3].— Reațeș este pârcălabul de Neamț al lui Ștefan cel Mare[4], din 1479 până în 1494. Ca pârcălab în Neamț și poate și ca proprietar în aceste părți, înpreună cu celalalt pârcălab, Micotă, a hotărît și însemnat satul Podolenii, în ținutul Neamțului, la gura pârăului Negriteasca, în 6987 (1479), Martie 9[5].

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2 pp. 92-96: на краковѣ, где бы(л) са(с) да(н) и да(н) клѣкъ . . . ѡбѣ жѹдечїи.

2 Ind. stat. pp. 251, 543; Harta stat. major, planșa Peatra, 1 : 50000.

3 Harta stat. major, planșa Bozieni, 1 : 50000.

4 I. Bogdan, D. Șt. 2 pp. 535-536; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. p. 293.

5 I. Bogdan, cit. 1 pp. 220-223: подолѣнїи, оу дръжави нѣмецкои, на оустиѧ потока негритѧска . . . коуда хотарил и зн⟨ам⟩ена⟨л⟩ пан ⟨мик⟩отъ и пана рѧцеша, пръкълаби ѡт нѣмьца.

18.

1518, Dechemvrie 26.

Ştefan Voevod întăreşte mănăstirii Neamţului satul unde a fost casa Oancăi, pe Cracău, cu moară în Cracău, şi mănăstirea Turbatului, ce se numeşte acum Brusturi, dăruite de boierul Cozma Şarpe postelnic. Aceste sate îi erau lui Cozma Şarpe de schimb dela Petru, fost pârcălab, pentru jumătate de sat de Crâsteşti, pe Calniş, şi patru părţi din satul Ilieşeşti. Cozma Şarpe mai dăruieşte mănăstirii un sfeşnic, o cadelniţă, un pahar, cinci linguri, toate de argint, şi un patrafir. Călugării să facă slujbe pentru donator.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли молдавскои, знаменито чини(м) и сси(м) листо(м) наши(м) вьсѣ(м), кто на(н) вьзри(т) или чтѹчи его ѹслиши(т), ѡ(ж) прїиде, прѣ(д) нами и прѣ(д) наши молдавскими боiаре, на(ш) вѣрнїи болѣри(н), па(н) козма ша(р)пе постелни(к), ники(м) непонѹже(н), а нинрисилова(н) и измѣнѹ(л) свои правои ѡ(т)нини и выкѹпленїе свое, ѡ(т) его праваго ѹрика, що ѡ(н) има(л)[1] ѡ(т) родителѣ г(сд)вамы, богдана воево(дї), що ѡ(н) би(л) кѹпи(л) тотѹ половина село, на имѣ крьстещи, що на ка(л)нишы, вышнаа ча(ст), за ск зла(т) тата(р)скы(х), ѡ(т) сорь, до(ч)ка или болдиша, и ѡ(т) племеника своего, ѡ(т) лазѡ(р) грашиць, ѹнѹкове да(н)чѹла болдиша, и исиривилїе, що има(л) да(н)чѹ(л) болди(ш), за ма(р)тѹрїю, ѡ(т) дѣда г(сд)вамы, стефана воево(дї), а(ж) привилїе що има(л) да(н)чоу(л) болды(ш) ѡ(т) прѣдѣда г(сд)вами, ѡ(т) алеѯа(н)дра воево(дї), а ѡна изгорила. та измѣнѹ(л) тотѹ половинѹ село, крьстещи, що на калнишн, вишнаа ча(ст), и четири части село, ѡ(т) илїешещи, що би(л) кѹпи(л) па(н) ко(з)ма шарпе постелни(к) тоти четири части ѡ(т) илїешещи, ѡ(т) наши слѹги, ѡ(т) гаври(л) и ѡ(т) ромашко, ѡ(т) снве сорини, и исиривилїе, що има(л) мти н(х), сорь, ѡ(т) кѹпе(ж), ѡ(т) дѣда г(сд)ва мы, стефана воево(дї), за рк зла(т) тата(р)ски(х), сь наши(м) слѹго(м) вѣрно(м), сь петрѹ бикшїи прькала(б), снь пашкѡ(в) хьчѹгь. и слѹга наш) вѣрнїи, петрѹ бывшїи прькала(б), снь пашко(в) хьчѹгь, да(л) нашемѹ вѣрномѹ панѹ, козми ша(р)пе постелникѹ, его правою ѡ(т)нинѹ и дѣднѹнѹ[2], ѡ(т) его правы(х) ѹрикѡ(в), що има(л) ѡте(ц) его ѡ(т) кѹпе(ж), ѡ(т) дѣда г(сд)ва мы, сте-

1 In orig. pare a fi: и(н)ма(л).
2 Sic.

ѳа<на>[1] воєво(дї), за ма(р)тȣрїю, а(ж) привилїє що има(л) ѡанка ѡ(т) прѣда(да)[2] нашєго, ѡ(т) алеѯа(н)дра воєво(дї), а ѡна загинȣла, коли тȣрци воєвали нашȣ зємли, що би(л) кȣпи(л) тоє село, где би(л) дѡ(м) ѡа(н)кы, на краковѣ, и съ малино(м)[3], ȣ кракѡ(в), ѡтє(ц) єго, па(ш)ко хъчȣгъ, ѡ(т) марȣшка, дъщи ѡа(н)ки. и є(д)но монастн(р) тȣ(р)батȣлѡ(в), що сѣ имѣнȣє(т) тєпє(р) брȣстȣри, що би(л)жє кȣпи(л) то(т) монасти(р) ѡтє(ц) єго, па(ш)ко хъчȣгъ, ѡ(т) алеѯа и ѡ(т) ми(х)нѣ, ȣнȣковє тȣрбатȣлови, и испривилїє, що ѡни имали ѡ(т) прѣдѫда нашєго, ѡ(т) алеѯа(н)дра воєво(дї), за с҃м зла(т) татա(р)ски(х). ино, мы видѣвшє и(х) добрȣи[2] воли и тъкмє(ж) и добрȣи[2] измѣнєнїє, а мы такѡ(ж)дєрє и ѡ(т) на(с) дали є(с)мы нашємȣ вѣрномȣ панȣ, козми шарпє постєлникȣ, тотȣ село, на имѣ где би(л) дѡ(м) ѡа(н)ки, на краковѣ, и съ малино(м), ȣ крако(в), и єди(н) монасти(р) тȣ(р)батȣло(в), що сѣ тєпє(р) имєнȣє(т) брȣстȣри, како да є(ст) ємȣ ѡ(т) на(с) ȣри(к) и съ въсє(м) доходо(м), ємȣ, нєпорȣшєно, николижє, на вѣки. а хота(р) томȣ село, на имѣ где би(л) дѡ(м) ѡа(н)ки, на кракокѣ, и съ малинѡ(м), ȣ кракѡ(в), и тои монастирю тȣрбатȣло(в), що сѣ тєпє(р) имєнȣє(т) брȣстȣри, да є(ст) ѡ(т) ȣси(х) сторон[2], по старомȣ хотарȣ, по кȣда и(з)вѣка ȣживали[2]. и ȣ то(м), тогѡ(ж) д҃нє, прїидє, прѣ(д) нами и прѫ(д) нашими боꙗрє, на(ш) вѣрнїи па(н), ко(з)ма шарпє постєлни(к)ȣ, и благопроизволи, свои(м) бл҃гы(м) произволєнїє(м) и чести(м) и с(в)тли(м) ср҃цє(м), и дадє въ з<д>равїє[4] и сп(с)нїє д҃ши своєи нашємȣ ст҃мȣ монастирȣ нємє(ц)комȣ, идєжє є(ст) хра(м) възнє(с)нїє г҃а б҃а и сп҃са нашєго, ї(с)ѵ х(с)а, и где є(ст) игȣмє(н) молєбни(к) на(ш), по(п) парѳєнїє, тоє вышеписа(н)ноє село, на имѣ где би(л) дѡ(м) ѡа(н)кѡ(в), на краковѣ, и съ малинѡ(м), ȣ крако(в), и монасти(р) тȣрбатȣло(в), що сѣ тєпє(р) имєнȣє(т) брȣстȣри, и єщє да(л) єди(н) свшни(к) ѡ(т) шєсти на дєсѣ(т) соми сребра и є(д)нȣ кадє(л)ницȣ ѡ(т) пє(т) соми сребра(ж) и єднȣ чашкȣ сребрънȣ и пє(т) лъжки сребрънни и єди(н) патрахи(л) ши(т) съ фирѡ(м) и съ иконами и жа(н)чȣго(м) и канафи съ злато(м) и съ жа(н)чȣгѡ(м) и и(н)шии ȣкрашєнїє ѡдє(ж)ди цр҃кви ѡ(т) ȣршини(к) фрȣски съ злато(м). ино, мы видѣвшє[2] єго доброи волю и дѣанїє,

1 на lipseşte.
2 Sic.
3 и съ малино(м) de două ori.
4 д lipseşte.

що(ж) ѡ(н) да(л), вѫ за здравїе и вѫ и сп(с)нїе дши своеи, тое вѫсе вышеписа(н)ное село и монасти(р), а мы такѡ(ж) и ѡ(т) на(с) дали и потврѫдили е(с)мы нашемꙋ стомꙋ монастирꙋ немецкомꙋ, идеже е(ст) хра(м) вѫзне(с)нїе га ба и спса нашего, ї(с)ѵ х(ст)а, како да е(ст) томꙋ нашемꙋ стмꙋ монастирꙋ неме(ц)комꙋ ꙋри(к) и сѫ вѫсе(м) доходѡ(м), непорꙋше(н)но, николиже, на вѣки. и па(к), ѡ(т) то(м), тогѡ(ж) дне, прїидоша, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими боıаре, молебни(к) на(ш), по(п) па(р)денїе, игꙋме(н), и сѫ вѫсѣми братїами ѡ(т) немецкога монастирѣ, такѡ(ж) по и(х)же доброи воли, ники(м) непонꙋжени, а ниприсиловани и потокмили сѣ с наши(м) вѣрнѡ(м), с панѡ(м) шарпею постелникꙋ, како и до где бꙋде(т) сти монасти(р) и кто бꙋде(т) игꙋме(н) и братїа вѫ монасти(р), прї и(х) животѣ и па(к) по и(х) животѣ, а ѡни а би имали слꙋжити по вѫсеи по(ст) ꙋспенїе б(д)це, на вѫсѧ(к) днѫ, паракли(с), али до колѣ бꙋде(т) жи(в) на(ш) вѣрнїи па(н), козма ша(р)пе постелни(к), а па(к), по его животѣ и сѫмрти, кто бꙋде(т) игꙋме(н) и вѫси братїа, ꙋ тои стои монасти(р), а ѡни а бы имали помѣнꙋти вѫси помѣни, колико [1] трѧбꙋю(т), испрѫва пре(з) еди(н) гѡ(д) и па(к) колисѣ емꙋ наплѫни(т) гѡ(д), ѡни абы имали емꙋ ꙋчинити памѣ(т), а па(к) ѡ(т) толѣ на прѧ(д), на вѫсѣ(х) годи, абы имали слꙋжити, ꙋ вечери параста(с) и коливꙋ, а за ꙋтрнıа летю(р)гїе и коливꙋ и вѫсѧ(м) братїа(м) имае(т) дати приливе(к). а на то, е(ст) вѣра на⟨шего⟩ [2] г(сд)вамы вишеписа(н)наго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвѫзлюбле(н)наго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра вѫсѣ(х) боıа(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двѡ(р)ника, вѣра пана ша(н)дра, вѣра пана негрилѫ, вѣра пана васка, вѣра [3] пана гри(н)ковича и пана талаба, хоти(н)скы(х), вѣра пана косте и пана ко(н)дри, неме(ц)ки(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)скы(х), вѣра пана лꙋка а(р)бꙋре, по(р)тарѣ сꙋчавского, вѣра пана храна спѫтарѣ, вѣра па⟨на⟩ [4] еремїа вистѧрника, вѣра пана сакꙋıана чашника, вѣра пана стрѫчи столника, вѣра пана кѫцелѣна комиса и вѣра вѫсѧ(х) боıаре наши(х) молдавскы(х) великы(х) и мали(х). а по наши(м) животѣ, кто бꙋде(т)

1 Orig.: коликолико.

2 Orig.: на.

3 вѣра de două ori.

4 на lipsește.

г(с)п(д)рѫ, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего ро(да) или па(к) б8(д) кого бѫ избере(т) г(с)п(д)ре(м) бити нашеи молдакскои земли, тѡ(т) би имь непор8ши(л) нашего <дааніа и потврѫжденіа>[1], али би и(м) 8т<в>рѫди(л)[2] и 8крѣпи(л), за н8(ж) би и(м) 8т<в>рѫди(л)[2] и 8крѣпи(л). а па(к), кто б8де(т) иг8ме(н) и братіи, вѫ тѡ(м) прѧ(ж)деречен ѡ(м) неме(ц)ком монастири, ѡ(н) та(к) да сл8жи(т) и да 8чини(т) паме(т) нашем8 вѣрном8 пан8, козми ша(р)певи посте(л)ник8, ѩкоже выше рѣхѡ(м). а па(к), кто сѣ пок8си(т) пор8шити или не наполнити и(х) тѫкмеж8, сѫ непроціе(н) да бѫде(т) г(сд)мь наши(м), і͞ѵ х͞ѡ(м), и ѡ(т)в͞ѣ(т͞) да да(ст) прѣ(д) страшно(м) сѫдиціе(м) г͞а б͞а и спса нашего, і͞ѵ х͞а. а на болшее крѣпѡ(ст) и потврѫ(ж)деніе, велѣли е(с)мы нашем8 вѣрномн8 пан8, тотроушан8 логофет8, писати и наш8 пе͞ча(т) привѣсити к сем8 лист8 нашем8. писа михоуца, 8 с8чавѣ, влто ҂ЗКЗ, декевріе КЗ.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră• şi înaintea boierilor noştri moldoveni, credinciosul nostru boier, pan Cozma Şarpe postelnic, de nimeni nesilit şi nici asuprit şi a schimbat ale sale drepte ocine şi cumpărătura sa, din al său drept uric, ce el a avut dela părintele Domniei mele, Bogdan Voevod, ce el a fost cumpărat această jumătate de sat, anume Crâsteşti, ce-i pe Calniş, partea de sus, drept 220 zloţi tătăreşti, dela Sora, fiica lui Ile Boldiş, şi dela vărul său, dela Lazor Graşită, nepoţii lui Danciul Boldiş, şi din privilegiu, ce a avut Danciul Boldiş, de mărturie, dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, însă privilegiul, ce a avut Danciul Boldiş dela străbunul Domniei mele, dela Alexandru Voevod, el a ars. Şi a schimbat această jumătate de sat, de Crâsteşti, ce-i pe Calniş, partea de sus, şi patru părţi din sat, din Ilieşeşti, ce a fost cumpărat pan Cozma Şarpe postelnic aceste patru părţi din Ilieşeşti dela slugile noastre, dela Gavriĺ şi dela Romaşco, dela fiii Sorei, şi cu privilegiu, ce a avut mama lor, Sora, de cumpărătură, dela bunul

1 In orig. lipseşte.
2 в lipseşte.

Domniei mele, Stefan Voevod, drept 120 de zloţi tătăreşti, cu sluga noastră credincioasă, cu Petru, fost pârcălab, fiul lui Paşco Hăciugă. Şi sluga noastră credincioasă, Petru, fost pârcălab, fiul lui Paşco Hăciugă, a dat credinciosului nostru pan, lui Cozma Şarpe postelnic, a lui dreaptă ocină şi moştenire, din ale lui drepte urice, ce a avut tatăl său de cumpărătură, dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, de mărturie, dar privilegiul, ce a avut Oanca dela străbunul nostru, dela Alexandru Voevod, l-a pierdut, când au venit Turcii cu răsboiu asupra Ţării noastre, ce a fost cumpărat acest sat, unde a fost casa Oancăi, pe Cracău, şi cu moara, în Cracău, tatăl lui, Paşco Hăciugă, dela Maruşca, fiica Oancăi. Şi o mănăstire a Turbatului, ce se numeşte acum Brusturi, ce a fost cumpărat această mănăstire tatăl lui, Paşco Hăciugă, dela Alexa şi dela Mihnea, nepoţii Turbatului, şi cu privilegiu, ce ei au avut dela străbunul nostru, dela Alexandru Voevod, drept 240 de zloţi tătăreşti.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie şi tocmeală şi bună schimbătură, şi Noi asemenea şi dela Noi am dat credinciosului nostru pan, lui Cozma Şarpe postelnic, acest sat, anume unde a fost casa Oancăi, pe Cracău, şi cu moara, în Cracău, şi o mănăstire a Turbatului, ce acuma se numeşte Brusturi, ca să fie lui dela Noi uric şi cu tot venitul, lui, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat, anume unde a fost casa Oancăi, pe Cracău, şi cu moara, în Cracău, şi al acestei mănăstiri a Turbatului, care acuma se numeşte Brusturi, să fie din toate părţile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi întru aceasta, în aceiaşi zi, a venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri, credinciosul nostru pan, Cozma Şarpe postelnic, şi a binevoit, cu a sa bună voire şi curată şi luminată inimă, şi a dat, pentru sănătatea şi mântuirea sufletului său, sfintei noastre mănăstiri dela Neamţ, unde este hramul Inălţării Domnului Dumnezeu şi a Mântuitorului nostru, Iisus Hristos, şi unde este igumen rugătorul nostru, popa Partenie, acest mai sus scris sat, anume unde a fost casa Oancăi, pe Cracău, şi cu moara, în Cracău, şi mănăstirea Turbatului, care acum se numeşte Brusturi, şi încă a dat un sfeşnic de şesesprezece sume de argint şi o cadelniţă de cinci sume tot de argint şi un păhar

de argint și cinci linguri de argint și un patrafir cusut cu fir și cu icoane și mărgăritar și canafi cu aur și cu mărgăritar și alte podoabe, odăjdii bisericești, din urșinic italian, cu aur.

De aceia, Noi văzând a lui bună voie și danie, ce a dat, pentru sănătatea și pentru mântuirea sufletului său, acest tot mai sus scris sat și mănăstire, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit sfintei noastre mănăstiri dela Neamț, unde este hramul Inălțării Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru, Iisus Hristos, ca să fie acestei sfinte mănăstiri a noastre dela Neamț uric și cu tot venitul, nestricat, niciodată, în veci.

Și iarăși, întru aceasta, în aceiași zi, au venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri, rugătorul nostru, popa Partenie, igumen, și cu toți frații din mănăstirea Neamțului, asemenea, de a lor bună voie, de nimeni nesiliți și nici asupriți, și s'au tocmit cu credinciosul nostru, cu pan Șarpe postelnic, cum și până când va fi sfânta mănăstire și cine va fi igumen și frați în mănăstire, în timpul vieții lor și iarăși după viața lor, ei să slujiască, în tot postul Adormirei Născătoarei de Dumnezeu, în fiecare zi, paraclis, însă până când va fi viu credinciosul nostru pan, Cozma Șarpe postelnic, și iarăși, după viața și moartea lui, cine va fi igumen și toți frații, în această sfântă mănăstire, ei să aibă a pomeni toate pomenile, câte trebuiesc, dela început, peste un an și iarăși când se înplinește anul, ei să aibă a-i face pomenire, și iarăși, de acolea înainte, în toți anii, să slujiască, la vecernie, parastas și colivă, iar la utrenie leturghie și colivă și tuturor fraților adaus de băutură.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre de mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința tuturor boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credinta panului Șandru, credința panului Negrilă, credința panului Vasco, credința panului Grincovici și a panului Talabă, dela Hotin, credința panului Coste și a panului Condre, dela Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar dela Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, cre-

dința panului Cățelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră și întăritura, ci să le întăriască și înputerniciască, pentru că le-am întărit și înputernicit.

'Și iarăși, cine va fi igumen și frați, în această înainte numită mănăstire a Neamțului, el asemenea să slujiască și să facă pomenire credinciosului nostru pan, lui Cozma Șarpe postelnic, cum mai sus spunem.

Și iarăși, cine ar cuteza să strice sau să nu înplinească tocmeala lor, acesta neiertat să fie de Domnul nostru, Iisus Hristos și răspuns să dea înaintea straşnicului județ al Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru, Iisus Hristos.

Iar pentru mai mare tărie și înputernicire, am poruncit credinciosului nostru pan, lui Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră de această carte a noastră.

A scris Mihuța, în Suceava, în anul 7026, Dechemvrie 26.

Originalul, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea pierdută, la Arhiv. Stat. București, secț. ist., dela M-rea Neamț, 7. Verso, scrisoare contimporană: село, щѡ на краковѣ, на имѣ где би(л) дѡ(м) <оанкы>, щѡ да(л) па(н) козма ша(р)пе постелникꙋ (satul, ce-i pe Cracău, anume unde a fost casa Oancăi, ce a dat pan Cozma Șarpe postelnic). Ibid. M-rea Neamț, 22/1 și o traducere veche. O fotografie, în colecția mea. Cu oarecare abateri, a fost publicat în Hasd. Arh. Ist. 1 [1] pp. 27-30. O traducere din 1800 este la Acad. Rom. 175/15. Un suret din actele moșiei Epureni, din județul Iași, a fost publicat în Ghib. Sur. 1 pp. 258-262. Un rezumat, în parte greșit, în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod pp. 135-136.

Satele din uricul de mai sus nu se pot identifica. Crâsteștii au fost în județul Bacău, pe pârăul Calnăș, care curge între Solonț și Ardeoani [1]. Azi, nu mai este. Uricul lui Danciul Boldiș dela Ștefan cel Mare este din 6979 (1471), Noemvrie 2 [2]. Satul era și în veacul al

1 Harta stat. major, planșele Scorțeni și Tazlăul-Sărat, 1 :50000.

2 I. Bogdan, D. Șt. 1 pp. 165-166.

XIV-lea. A avut uric dela Alexandru cel Bun. Işi are numele dela un străvechiu Crâstea.—Satul Ilieşeşti nu ştiu unde a fost. Era şi la începutul veacului al XV-lea, avându-şi numele dela un Ilieş[1]. Nu se păstrează uricul Sorei, dela Ştefan cel Mare. — Satul unde a fost casa Oancăi, de sub Alexandru cel Bun, îşi va fi schimbai numele. Era pe Cracău, în apropiere de alte sate ale lui Cozma Şarpe, de pe aici, Homiceni, Tatomireşti, Văleni[2]. Uricul ce fusese al Oancăi dela Alexandru cel Bun[3] se pierduse, când veniseră Turcii cu oaste asupra Moldovei, la Valea Albă, în apropiere de Văleni şi Homiceni[4]. — Mănăstirea Turbatului, care se numeşte Brusturi, este, cred, satul Brusturii-Neamţului, care, împreună cu Brusturii-Răzeşi, a fost, lângă Oglinzi, în judeţul Suceava[5]. Aici, sub Alexandru cel Bun, fusese o mănăstire

1 Un sat Ilieaşăşti a fost pe Cobâlea, în jud. Roman, numele vechiu al satului Căutişeni, pomenit în 6944 (1436), Mai 3 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 pp. 438-439]; în 7043 (1535), Martie 3 [Arhiv. Stat. Iaşi, Tr. 1764, op. 2013, dos. 4318, fila 18; Ghib. Sur. 5, p. 181]: Sofiica, fiica Mărinei, nepoata lui Ivan Cauteş şi a Magdei . . . Ilieşeşti, pe Cobâle; în 7054 (1456), Aprilie 12 [Acad. Rom. Pecete 174; Arh. Stat. Iaşi, Tr. 1764, op. 2013, dos. 4343, fila 47, publicat în Cercetări ist. (Iaşi), anul 10-12 [1] (1934-1936), pp. 260-262]: нлїешецјь, на кобилѣ(χ), що сѣ тепер зовѹ(т) кѫѹтишанїи; acesta sub Alexandru cel Bun fusese al lui Moica vornic şi în timpul ce ne interesează, are alţi stăpâni, ca cei ai satului din documentul din 1518, Dechemvrie 26. Un alt sat Ilieşeuţi, tot în jud. Romanului, cu uric dela Alexandru cel Bun, este cel pomenit în 7007 (1499), Noemvrie 23 [I. Bogdan, D. Şt. 2 pp. 152-159]: марѹшка, дочка настина, и племенница еи, дрѹгаа марѹшка, дωчка ωлчина, ѹнѹкы нлїаша кръжевича . . . ωт ѹрика дѧда их, нлїаша кръжевича, и испривилїа, що имал дѧд их, нлїашь кръжевичь, ωт дѧда нашего, ωт алеѯандра воеводи, едно село, на серетѧ, на имѧ нлїешевци (Maruşca, fiica Nastei, şi vara ei, altă Maruşca, fiica Olcei, nepoatele lui Ilieaş Cârjevici . . . din uricul bunului lor, Ilieaş Cârjevici, şi din privilegiu, ce a avut bunul lor, Ilieaş Cârjevici, dela bunul nostru, dela Alexandru Voevod, un sat, pe Sireti, anume Ilieşeuţi). Acesta, cumpărat de Ştefan cel Mare, este dăruit mănăstirei Bistriţa. Are alţi stăpâni.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 32.

3 Cp. pentru Oanca, Oancea, M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 pp. 866-867.

4 Harta stat. major, planşele Miroslăveşti, Bozieni, T. Neamţu, Piatra, 1 : 50000.

5 Frunzescu, Dicţionar topografic p. 70; Dicţ. statistic al României, Buc. 1915, 2 p. 848; Harta stat. major, planşa Drăgăneşti, 1 : 50000.

făcută de Turbatul. Acesta a avut şi alte moşii pe aici, ce-i amintesc numele [1]. — Cariera lui Cozma Şarpe postelnicul este destul de bine cunoscută [2]. — Petru fost pârcălab este necunoscut, altfel. Se mai întâlneşte în 7027 (1519), Ianuarie 9 [3], ca stăpân al unei bucăţi de pământ, în hotarul Laslăoanilor, pe Cracău [3]. Nu trebuie confundat cu Petrică, pârcălabul de Roman [4], pentrucă acesta este arătat în aceşti ani ca fiind în funcţiune, pe când Petru, din documentul nostru şi în cel din 1515, Ianuarie 9, este arătat ca fost pârcălab: петрѫ бывшїи прѫкала(б).

19.

1518, Dechemvrie 31.

Ştefan Voevod întăreşte mănăstirii Tazlăului satul Plopeştii, pe Trotuş, dat mănăstirii de Cozma Şarpe postelnicul.

<†> стефа(н) вво(да), бо(ж)ю мл(с)тїю, гсп(да)рѫ зе(м)ли мw(лдав)скои, w(ж) прїиде, пре(д) нами и пре(д) нашими боѧри, на(ш) вѣ(р)нїи боѧри(н), жѹпа(н) ко(з)ма ша(р)пе по(ст), и произволи, своим(м) блги(м) произволенїе(м) и све(т)ли(м) ср(д)це(м), неки(м) непонѹжени, и да(л) свою правою w(т)нинѹ и викѹпленїе свое, половина

1 Astfel mănăstirea Pobrata avea moşia Turbata, lângă Ţoleşti, în fostul jud. Suceava [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 p. 16, 18; Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 495; Harta stat. major, planşele Dolhasca, Paşcani, Fălticeni, Drăgăneşti, 1 : 50000]. In hotarnica satului Băloşeşti, dela Iucaş, în jud. Neamţ, în uricul lui Ştefan cel Mare, din 6983 (1475), Mai 7 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 205-208], se arată şi pârăul Turbata: а хотарѣ бѫлошещим . . . до потока тоурбата, care ne aminteşte de pârăul Turbata şi dealul Turbăciunei, de lângă Băloşeşti [Harta stat. major, planşa Bozieni, 1 : 50000]. Un sat Turbăteşti, în părţile Neamţului, este pomenit în 6936 (1428), Iulie 11 [Paul Mihailovici, Album de documente moldoveneşti, din veacul al XV-lea, Iaşi, 1934, planşa 3; acelaşi, în Cercetări ist. (Iaşi), anul 8-9 [1] (1932-1933), pp. 200-201]. Alt sat Turbăteşti a fost în vechiul ţinut al Cârligăturii, pe lângă Nedeiani, Mânjeşti, Văcoteşti, moşie a Mitropoliei Moldovei [Arhiv. Stat. Bucureşti, Mitropolia Moldovei; şi Ghib. Sur. 5 pp. 59, 74, 76, 77, etc.], cu numele, poate, dela acelaşi străvechiu Turbatul.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 29-32.

3 Originalul în Arhiv. Stat. Bucureşti, secţ. ist., M-rea Neamţ 7/3; Hasd. Arh. Ist. 1 [1] pp. 37-38.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 542

село, на име плопѣщїи, на тротѹше, ви(ш)наа ча(ст), и(с)превилїе кѹпе(ж)ное, що ѡ(н) има(л) ѡ(т) гсп(сдв)ми, що ѡ(н) би(л) кѹпи(л) тотѹ половина село ѡ(т) че(р)нъ и ѡ(т) сестри еи, ѡ(т) бѵра, състричичеве бали плопескѵ(л)ла, за рп зла(т) тата(р)ски(х). и тако(ж) и дрѵ(г) половинѹ село ѡ(т) того(ж) села, ѡ(т) плопѣщи, що на тротѵша(ж), ни(ж)нїи ча(ст), що ѡ(н) кѹпи(л) ѡ(т) на(ш) слѵга, ѡ(т) сакотъ, що(ж) ѡ(н) би(л) кѵпи(л) то(т) половина село, ѡ(т) плопѣщи, ни(ж)нѹю ча(ст), ѡ(т) вишеписа(н)ни(х) жена(х), ѡ(т) че(р)нъ и ѡ(т) сестра еи, бѵра, състричичеве бали плопескѵла. и испривилїе, що ѡни има(л)ли ѡ(т) прёѹнико(в) наши(х), ѡ(т) илїаша и ѡ(т) стефана вво(дї), за с зла(т) та(р)та(р)ски(х)[1], исприлвилїе, що има(л) сакотъ ѡ(т) кѹжеж, о(т) дѣда гп(дс)вми, стефа(н) вво(да), на то(т) половина село, що на тротѵша, а ѡ(н) еи изгѹби(л). ино, еси сѣ и-(з)нанде(т)[2] таа превелїе, бѵ(д) гдѣ, а ѡ(н), ни сакотъ, ни его дѣти, ни ве(с) ро(д) его, да не имае(т) тегати, а не добѹвати, николи, на вѣкїи. а не па(к) ѡ(т) наши(х) дѣти, ѡ(т) на(ше)го рода, да не имае(т) дръжати зако(н), бо са(м) на(м) мартѵриса(л), а(же) привилїе свое ѡ(н) еи изгѹби(л), нашемѹ стомо[1] монастирѹ ѡ(т) тазлове, идеже е(ст) хра(м) ро(жд)ство бгородиче[1] марїе и где е(ст) игѹме(н) моли(б)ни(к) на(ш), попа пансїе. ино, ми виде(в)ше его доброи воли и то(к)ме(ж) и доброе дѣанїе, а ми тако(ж)дере и ѡ(т) на(с) дали и пот<в>ръдили[3] есми нашемѹ стомѹ монастирѹ та(з)-ловскоѹ тое више писа(н)ное село, на имѣ плопещїи, що на тротѵше, и съ млини и съ щазами, ѹ тротѵ(ш), како да е(ст) нашемѹ стомѹ монастирѵ ѹри(к), съ въсе(м) доходо(м), непорѵшенно, николиже, на вѣки. а хота(р) томѵ село, на име плопѣщїи, що на тротѵша, и съ млини и съ щазами, да е(ст) по старомѵ хотарѵ, по кѹда и(з) века ѡжѹвали[1]. и па(к), ѡто(м) и того(ж) дне, прїидоша, пре(д) нами и пре(д) нашими боѧре, млбне(к) наше, по(п) пансъе, игѹме(н), и съ въсеми братиа(м) ѡ(т) стомѹ монастире ѡ(т) та(з)лове, тако(ж), по и(х) доброи воли, и потокмили се, с наши(м) ве(р)но(м), с пано(м) ко(з)ми ша(р)пе по(ст), како и до где бѹде(т) стъи монасти(р) и кто бѵде(т) игѹме(н) и братиа, въ монасти(р), пре и(х) жъвоте и по и(х) жъвоте, а ѡ(нї) а бъи имали слѵжъти, по вьсеи по(ст) ѹспенее бгородиче, на въсе(м) днъ, паракли(с), али доколе

1 Sic.
2 In copie: и(л)нанде(т).
3 в lipsește.

ѡ(нї) бѵде(т) жи(ж), а па(к) по его жѫвоте, а па(к) и по и(х) жѫвоте и сѫме(р)ти, кто бѵде(т) игѹме(н) и въсе братиа(м), ѹ то(т) свои мнсти(р), а ѡни а бї имали слѵжити въси помѣни[1], колико требѵи(т) и(с)прьва, пре(д) еди(н) го(д). и па(к), коли се емѵ напльни(т) го(д), ти(ж) аби ѡни имали ѹчинити емѵ паме(т). а па(к), ѡ(т) толе на пре(д), на въсе(х) годї, аби имали емѵ слѵжити, ѹ вечери, параста(с), кѵливѵ, а за ѵтра, литѵ(р)гїе и коливѵ и въсе(м) братиа(м) аби дали приливе(к). а на то, е(ст) вера г(с)п(д)вами вишеписа(н)но, мы стефа(н) во(д), и вера превъзлюбле(н)наго брата г(с)д)вми, петра, и вера въсе(х) боiаре наши(х). тое пише(м), ѡ(т) сѵча(в), лт ҂зкз, де(к) ла.

Boiarii anume: Trotuşan vel logofet. Isac vel vor. Petru vel vor. Şandre i Negrilă i Vasco i Grincovici i Tălabă, pârcălabii de Hotin. Coste, Condre, pâr. de Niamţu. Petrică i Toader de Cetatea Noaă. Luca Arbure, portariul de Suceavă. Hrana vel spat. Erimie vel vist. Săcuian vel. pah. Stârce stolnicul. Căţalian comisul.

Traducere. Ştefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu, Domnul Ţării Moldovei, că a venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri, credinciosul nostru boier, jupan Cozma Şarpe post., şi a voit, cu a sa bună voire şi luminată inimă, de nimeni nesilit, şi a dat a sa dreaptă ocină şi cumpărătură a sa, jumătate de sat, anume Plopeaştii, la Trotuş, partea de sus, din privilegiu de cumpărătură, ce el a avut dela Domnia mea, ce el a fost cumpărat această jumătate de sat dela Cerna. şi dela sora ei, dela Bura, nepoatele de soră ale lui Balea Plopescul, drept 180 zloţi tătăreşti. Şi asemenea şi altă jumătate de sat, tot din acest sat, din Plopeaşti, care-i pe Trotuş, partea de jos, ce el a cumpărat dela sluga noastră, dela Sacotă, ce el a fost cumpărat această jumătate de sat, din Plopeaşti, partea de jos, dela femeile de mai sus scrise, dela Cerna şi dela sora ei, Bura, nepoatele de soră ale lui Balea Plopescul.

Şi privilegiu ce ei au avut dela străunchii noştri, dela Ilieaş şi dela Stefan, Voevozi, drept 200 zloţi tătăreşti, şi privilegiu, ce a avut Sacotă de cumpărătură, dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, pe această jumătate de sat, care-i pe Trotuş, el l-a pierdut.

1 In copie: полѣни.

Alta, dacă se vor găsi aceste privilegii, undeva, atunci el, nici Sacotă, nici copiii lui, nici întregul neam al lui, să nu aibă a face pâră, și nici să câștige, niciodată, în veci.

Și iarăși, nici din copiii noștri, <ori> din neamul nostru, să nu aibă a ține lege, căci el singur ne-a mărturisit, că privilegiul său el l-a pierdut.

L-a dat sfintei noastre mănăstiri dela Tazlău, unde este hramul Nașterei Născătoarei de Dumnezeu Mariei și unde este igumen rugătorul nostru, popa Paisie.

De aceia, Noi văzând a lui bună voie și tocmeală și bună danie, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit sfintei noastre mănăstiri dela Tazlău acest mai sus scris sat, anume Plopeaștii, care-i pe Trotuș, și cu mori și cu șteaze, în Trotuș, ca să fie sfintei noastre mănăstiri uric, cu tot venitul, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat, anume Plopeaștii, care-i la Trotuș, și cu mori și cu șteaze, să fie după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Și iarăși, întru aceasta și în această zi, au venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri, rugătorul nostru, popa Paisie, igumenul, și cu toți frații din sfânta mănăstire dela Tazlău, asemenea de a lor bună voie, și s'au tocmit, cu credinciosul nostru, cu pan Cozma Șarpe post., cum și până când va fi sfânta mănăstire și cine va fi igumen și frații, în mănăstire, în timpul vieții lor și după viața lor, ei să aibă a sluji, în tot postul Adormirei Născătoarei de Dumnezeu, în fiecare zi, paraclis, atât cât el va fi viu, și iarăși după viața lui și iarăși și după viața lor și moarte, cine va fi igumen și toți frații, în această sfântă mănăstire, ei să aibă a sluji toate pomenirile, câte trebuiesc întâi, înainte de un an. Și iarăși, când i se va înplini anul, asemenea ei să aibă a-i face pomenire. Și asemenea, de aici înainte, în toți anii, să aibă a-i sluji, la vecernie, parastas, colivă și la utrenie liturghie și colivă și tuturor fraților să li se dea băutură.

Și la aceasta, este credința Domniei mele de mai sus scris, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința tuturor boierilor noștri.

Aceasta scriem, din Suceava, anul 7026, Dechemvrie 31.

Dau documentul de mai sus, o veche copie slavonă, de pe original, aşa cum se află în Arhiv. Stat. Bucureşti, Condica Asachi, nr. 262 (629), fila 39. Ea, pe cât se vede, nu se poate depărta prea mult de original. Originalul va fi fost luat de călugării greci, la secularizarea moşiilor mănăstireşti.

Nu pot identifica satul Plopeştii, pe Trotuş. Poate va fi fiind Plopul, din comuna Dărmăneşti, judeţul Bacău, aşezat pe Trotuş[1]. Un sat Plopeşti a fost, până nu demult, în comuna Hoiseşti, judeţul Neamţ, dar departe de Trotuş[2]. Plopeştii de pe Trotuş îşi are numele dela un străvechiu Plop. Balea Plopescul ne aminteşte de Badea Plopescul, din uricul dela Ilie şi Ştefan, Voevozi, din 6944 (1436), Septemvrie 8, şi care avea sate, nu departe de Trotuş, pe Tazlău[3]. — Sacotă[4], care trăieşte şi sub Ştefan cel Mare, îşi are numele format din sac+otă, aceleaşi formaţii ca şi în Caşotă, Capotă, Başotă, Balotă, Narotă, etc. — Boierul Cozma Şarpe postelnicul este cunoscut[5].

20.

1518, fără lună.

Ştefan Voevod întăreşte sulgerului Ivan Moţoc un loc de moară, pe o topliţă, unde a fost şteaza lui Vlaşin, cumpărat, drept 80 de zloţi tătăreşti, dela Toader Corlat.

† милл(с)тїю бжїю, мы стефан воевода, гпдрь земли молдавскои, знаменито чиним и сеим листом нашим вьсѣм, кто или вьзрит или чтоучи его ѹслышит, иже прїидє, прѣд нами и

1 Frunzescu, Dicţionar topografic p. 363; Dicţionar statistic al României, Buc. 1914, 1 p. 66; 1915, 2, p. 1166; Harta stat. major, planşa Târgul-Ocna, 1 : 100000.

2 Frunzescu, cit. p. 362. Din el a rămas numele dealului Plopeşti, lângă Hoiseşti şi Hârţeşti [Harta stat. major, planşa Bozieni, 1 : 50000]. Acesta este, cred, satul Plopeşti, din uricul dela Alexandru cel Bun, din 6937 (1429), Iunie 3 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 269, 271, 275], când era în stăpânirea fiilor lui Ivan vornicul: плопещи, ѹ слатины.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 484-487: бадѣ плопескоуль.

4 Cp. satul Sacoteşti, pe Ialan, pomenit, în 7066 (1558), Aprilie 1 [Uric. 18, pp. 154, 156]: сакотещи, на ıалан̾ѣ.

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 29-32.

прѫд нашими молдавскими боѧре, слѫга наш, тоадерь кѡрлат, снь корлатов, по его доброи воли, никым непонѫжден, а ниприсилован и продал свою правѫю ѡтнинѫ, ѡт своего правого ѫрика, ѡт оурика дѣда гвамы, стефана воеводї, едно мѣсто ѡт манинь, на едной топлицѫ, где била щѣѕа[1] влашинова, та продал нашемѫ вѣрномѫ панѫ, иванѫ моцокѫ сѫлжароу, за п злат татарскых. а наш вѣрнїи пань, иван моцок, ѡн заплатиль ѫси тоти выше пинѣзи, п злат татарскых, оу рѫки слѫзѣ нашемѫ, тоадерѫ корлатѫ, снь кѡрлатовь, прѫд нами и прѫд нашими боѧре. ино, мы видѣвше их добрѫю воли и такмеж и полнѫю заплатѫ, а мы такождере и ѡт нас дали и потврьдили есмы нашемѫ вѣрномѫ панѫ, иванѫ моцокѫ сѫлжарѫ, тое мѣсто ѡт манин, на едной топлицѫ, где била щѣѕа влашинова, како да ест емѫ ѡт нас оурик и сь всем доходом, емѫ и дѣтем его и ѫнѫчатом его и прѣѫнѫчатом его и прѣщѫрѣтом его и всемѫ родѫ его, кто сѧ емѫ изберет найближнїи, непорѫшено, николиже, на вѣкы. а хотар томѫ мѣсто ѡт манин, на едной топлицѫ, где била щѣѕа влашинова, да ест, ѡт ѫсих сторон, хотар, по старомѫ хотарѫ, по кѫда из вѣка ѡживали. а на то, ест вѣра нашего гдва вышеписаннаго, мы стефана воеводї, и вѣра прѣвьзлюбленнаго мы брата, петра, и вѣра боѧрь наших, вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана шандра, вѣра пана негриль, вѣра пана кѡзми, вѣра пана каска, вѣра пана гринковича и пана талаби, пархалаби хотинских, вѣра пана косте и пана кондри, немецскых, вѣра пана петрики и пана тоадера, новоградскых, вѣра пана лѫка арбѫре, портарѣ сѫчавскога, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїи кистѧрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана сакѫѧна чашника, вѣра пана стьрчи столника, вѣра пана кацелѣна комиса и вѣра всѧх боѧр наших молдавскых великых и малых. а по нашем животѧ, кто бѫдет гпдрь нашей земли, ѡт дѣтей наших или ѡт нашего рода или бѫд кого бгь изберет бити грем нашей молдавской земли, тот бы непорѫшил нашего даанїа и потврьждениа, али бы емѫ ѫтврьдиль и ѫкрѣпил нашего даанїе и потврьжденїе, занѫже есмы емѫ дали и потврьдили, за що ѡн слѫжил нам правѫ и вѣрною слѫжбоу и за що ѡн кѫпил, за свои правїи пинѣзи. а на болшее крѣпост и потврьжденїе томѫ всемѫ вышеписанномѫ, велѣли есмы

1 La I. Bogdan: щѣѕа, la T. Balan, щѣза.

нашемѹ вѣрномѹ болѣринѹ, жѹпаноу тотроушаноу логофетоу, писати и нашѹ печат привѣсити к семоу листѹ нашемоу. писал ѡанца, ѹ Хрьловѣ, вљто ҂ЗКЅ, мсца . . .

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni, sluga noastră, Toader Corlat, fiul lui Corlat, de a lui bună voie, de nimeni nesilit și nici asuprit, și a vândut a sa dreaptă ocină, din al său drept uric, din uricul bunului Domniei mele, Stefan Voevod, un loc de moară, pe o topliță, unde a fost șteaza lui Vlașin, și l-a vândut credinciosului nostru pan, lui Ivan Moțoc sulger, drept 80 de zloți tătărești. Și credinciosul nostru pan, Ivan Moțoc, el a plătit toți acești de mai sus bani, 80 de zloți tătărești, în mânile slugii noastre, lui Toader Corlat, fiul lui Corlat, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie și tocmeală și plată deplină, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit credinciosului nostru pan, lui Ivan Moțoc sulger, acest loc de moară, pe o topliță, unde a fost șteaza lui Vlașin, ca să-i fie lui dela Noi uric și cu tot venitul, lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și răstrănepoților lui și întregului neam al lui, cine i se va alege mai deaproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui loc de moară, pe o topliță, unde a fost șteaza lui Vlașin, să fie, din toate părțile, hotar, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului meu frate, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Șandru, credința panului Negrilă, credința panului Cozma, credința panului Vasco, credința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi dela Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, dela Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar dela Suceava, credința

panului Hrană spătar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Șarpe postelnic, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cațelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu strice dania noastră și întăritura, ci să-i întăriască și înputerniciască dania noastră și întăritura, pentru că i-am dat și i-am întărit, pentru că el a slujit Nouă, cu dreaptă și credincioasă slujbă și pentrucă el a cumpărat, pentru ai săi drepți bani.

Iar pentru mai mare tărie și înputernicire a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru boier, jupan Totrușan logofăt, să scrie și pecetea noastră să o atârne la această carte a noastră.

A scris Oanța, în Hârlău, în anul 7026, luna . . .

Dau documentul de mai sus după T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 10-13. Aici, el spune că originalul, pe pergament, cu pecetea atârnată, se află în Arhiv. Mitropoliei din Cernăuți, fasc. 61. Pe pecete, se citește: † печать ї͏ѡ стефана воеводы, господар земли молдавскои. Un rezumat, după original, la Acad. Rom. ms 5235 (dela I. Bogdan), fila 5. O traducere germană, după original, a publicat Wick., Moldowiza, pp. 75-77. Aici, «eine Mühlstatt auf einer Topliza, wo Blasi's Steig gewesen». Din Wick., reprodus în Hurm. Doc. 2[3] pp. 297-298. Cuvântul щѣѕа, щиаза înseamnă o piuă mică [I. Bogdan, D. Șt. 2 p. 609]. Locul de moară, de care e vorba, era în hotarul satului Berchișești, din județul Suceava[1]. El se întărește lui Corlat, de către Ștefan cel Mare, cu uricul din 6981 (1473), Septemvrie 13[2]. Mai

1 Ind. stat., pp. 451, 348; Dicț. geogr. al Bucovinei, de Grigoroviță, pp. 10-11.

2 I. Bogdan, D. Șt. 1 pp. 183-185: село на имѣ беркишещїи, на мѡлдавѣ, и ѡдна топлица и млин, на топлици . . . а хотарь томꙋ селꙋ, на имѣ беркишещем, що сꙋт на мѡлдавѣ . . . право

târziu, sub Ştefan Lăcustă Voevod, cu documentul din 7047 (1539), Mai 24, Ion Moţoc, fiul lui Ivanco Moţoc sulger, vinde lui Totruşanul logofăt «o moară, pe topliţă, ce a avut-o tatăl lui, Ivanco Moţoc sulger, de cumpărătură, dela Toader Corlat» [1].—Neamul lui Corlat este foarte vechiu. Intâia oară, se întâlneşte un Corlat, sub Alexandru cel Bun, în 6929 (1421) [2], apoi în 6931 (1423), Aprilie 15 [3]. El se numea, probabil, Ivan [4]. Dela acest străvechiu Corlat, vine numele satului Corlăteşti [5] şi Corlăteni [6]. Toader Corlat este, probabil, totuna cu Corlat, care în 7041 (1533), Aprilie 11, vinde satul Berchişeşti, de pe Moldova, lui Petru Rareş Voevod şi acesta îl dăruieşte mănăstirii Moldoviţa [7]. — Neamul Moţoc apare aici, în 1518, pentru întâia dată, cu sulgerul Ivan Moţoc.—Vlaşin este cunoscut. Apare încă din 6945 (1437), August 19, ca boier, în divanul lui Ilie şi Ştefan, Voevozi [8]. Dela el, poate, îşi are numele satul Vlăsineşti, din judeţul Dorohoi [9], pomenit, cred, în 6954 (1446), Iunie 20 [10].

черезь мωлдавꙋ, ꙋ щіаѕꙋ влашиновꙋ (satul anume Berchişeştii, pe Moldova, şi o topliţă şi moară, pe topliţă . . . iar hotarul acestui sat, anume al Berchişeştilor, ce sânt pe Moldova . . . drept peste Moldova, în şteaza lui Vlaşin).

1 Acad. Rom. 19/40; Wick., Moldowiza p. 81; S. Fl. Marian, Părhăuţi, p. 7; N. Iorga, Stud. şi Doc. 6, p. 615: їω(н) моцо(к), снѫ ива(н)ка моцока сꙋ(л)жарѣ . . . прода(л) еди(н) мли(н), на топлици, що има(л) ωте(ц) его, ива(н)ко моцо(к) сꙋ(л)жа(р), ω(т) пꙋпе(ж), ω(т) тоаде(р) ко(р)лат, . . . панꙋ тотрꙋшанꙋ логофетꙋ.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 pp. 142, 143, 145.

3 Ibid. 1 pp. 159-161.

4 Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod pp. 362-363.

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 p. 161.

6 I. Bogdan, D. Şt. 1 pp. 293-295. Acesta în 6995 (1487), Martie 5, era al lui Ivanco Bârlici: корлѫтѣнїи.

7 T. Balan, Doc. Bucovinene 1 pp. 34-37; Wick., Moldowiza, pp. 78-79.

8 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 pp. 530-531; cp. ibid. 2 p. 887; cp., pentru nume, I. Bogdan, D. Şt. 2 p. 544.

9 Frunzescu, Dicţionar topografic p. 529; Ind. stat. pp. 147, 839.

10 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 pp. 266-267.

21.

1519, Ianuarie 9.

Ştefan Voevod întăreşte lui Toader, cămăraş de visterie, o bucată de pământ din hotarul Laslăoanilor, pe Cracău, cumpărată, cu 280 de zloţi tătăreşti, dela Petru, fost pârcălab.

† мл(с)тїю бжїю, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли молдавскои, знаминито[1] чини(м) и сеи(м) листо(м) нашин(м) вьсѣ(м), кто на(н) взрй(т) или чтѹчи его ѹслиши(т), wже прїиде, прѧ(д) нами и прѣ(д) нашими молдавскыми боıаре, слѹга на(ш), петрѹ бившїи пркалаб[1], по свои доброи волю, ники(м) непонѹже(н), а ниприсилова(н) и прода(л) свои право(і) w(т)нинѹ и выкѹпленїе свое, е(д)нѹ бѹкатѹ земли, w(т) хотара ласлъwнилw(р), що сѹ(т) на краковѣ, w(т) вишнѹи стороини, що w(н) би(л) кѹпи(л) тотѹ бѹкатѹ земли w(т) анѹшка, дочка станина, ѹнѹка ласлъwа глобника, и испривилїе, що w(н) има(л) w(т) кѹпе(ж)но, w(т) дѣда г(сд)вамы, стефана воево(дї), та прода(л) слѹѕѣ нашемѹ, тоадерѹ, камарашѹ w(т) вистѧрѹ, за сп зла(т) татарскїи. и слѹга на(ш), тоаде(р), камара(ш) w(т) вистѣрѹ, заплати(л) ѹси тоти вышеписанны(х) пинѣзи, сп зла(т) тата(р)скы(х), ѹ рѹки слѹѕѣ нашемѹ, петрѹ бившїи пркала(б), прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими молдавски боıаре. ино, мы видѣвше н(х) доброи воли и тъкме(ж) и полнѹю заплатѹ, а мы такw(ж)де и <w(т)>[2] на(с) дали и потврьдили е(с)мы слѹѕѣ нашемѹ, тоадерѹ, камарашѹ w(т) вистѧрѹ, тотѹ прѧ(д)реченноую бѹкатѹ земли, що е(ст) w(т) хотара ласлъwанилорь, що сѹ(т) на краковѣ, и що е(ст) w(т) вышнои стороини, како да е(ст) емѹ w(т) на(с) ѹри(к) и съ вьсе(м) доходw(м), емѹ и дѣте(м) его и ѹнѹчато(м) его и прѣѹнѹчато(м) его и працираратw(м)[1] его и вьсемѹ родѹ его, кто сѣ емѹ изберe(т) наиближнїи, непорѹшенно, николиже, на вѣки. а хота(р) тои бѹкатѹ земли, що е(ст) w(т) хотара ласлъ<wа>нилwрь[3], w(т) вышнои стороини, да е(ст) почениши w(т) бере(г) краковѣ, w(т) копаннои могили, w(т) толѣ на е(д)нѹ верьбѹ знаменанѹ, и на стоуденнои крьници, w(т) толѣ чере(с) поле, до краи дороги, на едиѹ могилѹ копанѹ, w(т) толѣ чере(с) дороги и чере(с) поле, на еди(н) линь хорбова(т) и знамена(н), а w(т) толѣ и w(т) краи лѣса, прости горѣ по лѣса, та до врьхь дѣла. то е(ст) ве(с) хота(р) тои бѹкатѹ земли. а на то, е(ст) вѣра г(сд)ва

1 Sic.
2 Lipseşte.
3 wа lipseşte.

мы вышеписаннаго, мы стефана воево(да) и вѣра прѧвъзлюбленнаго брата г(сд)вамы, петра, и вѣра вьсѣхь боıаре наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двѡ(р)ника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана ва(с)ка, вѣра пана гри<н>ковича[1] и пана талаба, пръкалабы хотинскы(х), вѣра пана косте и пана ко(н)дри, немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, новѹгра(д)скы(х)[4], вѣра пана лѹка арбѹре, портара сѹчавскога, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїıа вистѧрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана съкоѹтана чашника, вѣра пана стрьча столника, вѣра пана кьцелѣна комиса, вѣра вьсѣх[2] боıаре наши(х) молдавскы(х) вели<кы(х)>[3] и мали(х). а по наши(м) животѧ, кто бѹде(т) г(с)п(д)рь, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего ро(да) или па(к) бѹ(д) кого бъ избере(т) г(с)п(д)рь(м)[4] бити нашеи молдавскои земли, то(т) бы емѹ неиорѹши(л) нашего дѣанїе[4] и потврьж(д)енїе, али би емѹ ѹтврьди(л) и ѹкрѣпи(л), занѹже е(ст) емѹ правда ѡтчина и вькѹпленїе[4], що(ж) ѡ(н) кѹпи(л), за свои(х) правы(х) пинѣзи. а на болшее крѣпо(ст) и потврьж(д)енїе, велѣли е(с)мы нашемѹ вѣрномѹ панѹ, тотрѹшанѹ логофетѹ, писати и нашѹ печа(т) привѣсити к семѹ листѹ нашемоу. писа михоуца, вь сѹчавѣ, влто ҂зкз, м(с)ца геноа(р)[4] д.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, cunoscut facem și cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni, sluga noastră, Petru, fost pârcălab, de a lui bună voie, de nimeni nesilit și nici asuprit, și a vândut a sa dreaptă ocină și cumpărătura sa, o bucată de pământ, din hotarul Lasläonilor, ce sânt pe Cracău, din partea de sus, ce el a fost cumpărat această bucată de pământ dela Anușca, fiica Stanei, nepoata lui Laslău globnicul, și cu privilegiu, ce el a avut de cumpărătură, dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, și a vândut-o slugii noastre, lui Toader, camaraș de vistierie, drept 280 zloți tătărești.

Și sluga noastră, Toader, camaraș de vistierie, a plătit toți

1 Lipsește н.
2 In orig.: пасѣх.
3 In orig.: вели.
4 Sic.

aceşti mai sus scrişi bani, 280 zloţi tătăreşti, în mânile slugii noastre, lui Petru, fost pârcălab, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie şi tocmeală şi plată deplină, şi Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugii noastre, lui Toader, camaraş de vistierie, această mai înainte numită bucată de pământ, ce este din hotarul Lasläoanilor, ce sânt pe Cracău, şi ce este din partea de sus, ca să-i fie lui dela Noi uric şi cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi întregului neam al lui, cine i se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei bucăţi de pământ, ce este din hotarul Lasläoanilor, din partea din sus, să fie începând din malul Cracăului, dela o movilă săpată, de acolea la o salcie însemnată, la fântâna rece, de acolea peste câmp, până în marginea drumului, la o movilă săpată, de acolea peste drum şi peste câmp, la un teiu gârbovit şi însemnat şi de acolea şi din marginea pădurii, drept în sus, prin pădure, apoi la vârful dealului. Atâta este tot hotarul acestei bucăţi de pământ.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei mele de mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa tuturor boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar dela Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis, credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn, din copiii noştri sau din neamul nostru sau ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră şi întăritura, ci să-i întăriască şi înputerniciască, pentru că-i este lui dreaptă ocină şi cumpărătură, ce el a cumpărat, pentru ai săi drepţi bani.

Şi pentru mai mare tărie şi înputernicire, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofătul, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Mihuţa, în Suceava, în anul 7027, luna Ianuarie în 9.

Originalul, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea pierdută, la Arhiv. Stat. Bucureşti, secţ. ist., M-rea Neamţ, 7/3. Ibid., şi două traduceri. Una veche, din 1800, Mai 10, făcută de Dorotei, arhimandrit şi stareţ al sfintei mănăstiri a Neamţului, şi alta nouă. E publicat, cu oarecare abateri, lăsând la o parte divanul boierilor şi sfârşitul, de Hasd. Arh. Ist. 1^1 pp. 37-38. O fotografie, după original, este în colecţia mea. Un rezumat, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod p. 137. Aici, greşit: «Laslăvenii», în loc de «Laslăoanii».

Satul Laslăuani, pe Cracău, nu mai este astăzi. Era, poate, lângă Şerbeşti, înpreună cu care este pomenit, într'un uric dela Ştefan cel Mare, din 7003 (1495), Ianuarie 22 [1] şi în care sânt pomenite şi Anuşca, fiica Stanei, nepoata lui Laslău globnicul. Intâia oară, este pomenit, într'un uric dela Alexandru cel Bun, din 6936 (1428), Iulie 11 [2]. Bucata aceasta din hotarul Laslăuanilor este cumpărată de Teodosie, episcopul Rădăuţilor, în 7054 (1546), Iunie 2, dela Toader, fost vameş în Suceava, care şi el o cumpărase dela Toader, fost vistiernic (Toader camaraşul de vistierie) [3]. Satul Laslăuani este foarte vechiu. Işi are numele dela Laslău globnicul, de sub Alexandru cel Bun [4]. — Toader, cămă-

1 I. Bogdan, D. Şt. 2 pp. 58-61: аноушка, дочка стани . . . села, що били дѣда их, ласлѫѡа глѡбника, на имѣ ласлѫѡанїи, на краковѣ, и шербещїи, под каменем краковѣ (Anuşca, fiica Stanei . . . satele ce au fost ale bunului lor, Laslău globnicul, anume Laslăoanii, pe Cracău, şi Şerbeştii, sub Piatra Cracăului). Harta stat. major, planşele Bozieni şi Piatra, 1:50000.

2 Paul Mihailovici, Album de documente moldoveneşti din veacul al XV-lea, Iaşi, 1934, planşa 3; acelaşi, în Cercetări ist. (Iaşi), anul $8\text{-}9^1$ (1932-1933), pp. 200-201: црко(к) ѡ(т) ласловѣни, на краковѣ.

3 Arhiv. Stat. Bucureşti, secţ. ist.; Ghib. Sur. 1, pp. 262-264.

4 Pentru neamul său şi satele lui, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 pp. 425-437. Ibid. 2 p. 914, satele Laslăuani, Laslouţi. Laslovovţi. Unele erau şi în veacul al XIV-lea.

rașul de vistierie, este, cred, totuna cu Toader vistiernicul, fiul lui Stanciul pârcălabul[1].

22.

1519, Aprilie 28.

Ștefan Voevod întărește lui Ion, Giurgiu, Nicoară, Anghelinei și Maricăi, frați, satul Bacsanești, unde a fost cneaz Bacsan, pe Bârlad, și cu moară, în Bârlad, cumpărat, cu 500 de zloți tătărești, dela mănăstirea Bistrița.

† мл҃(с)тїю бж҃їею, мы стефанъ воево(да), г(с)п(д)рь земли мо(л)-давскои, знаменито чини(м) и сеи(м) листо(м) наши(м) вьсѣ(м), кто на(н) вьзри(т) или чтѹчи его ѹслышит(т), ѡ(ж) прїидоша, прѧ(д) нами и прѣ(д) нашими молдавскими болѧре, молебни(к) на(ш) попъ, силоѡанъ, ігѹменъ, и сь вьсѣми братїами, ѧже ѡ хр(с)тѧ, ѡ(т) бистрическаго монастира, по и(х) доброи воли, ники(м) непонѹженни, а ниприсилованни и продали свою правѹю ѡ(т)чинѹ, ѡ(т) и(х) праваго ѹрика, що има(л) ѡ(т) прѣдѣда г(с)д҃вами, ѡ(т) алеѯандра воево(дї), е(д)но село, на брьладѣ, где быль кнзь баксанъ, що сѧ тепе(р) менѹю(т) баксанеци, и сь млини, ѹ барладѣ, слѹга(м) наши(м), їѡнѹ и братїа(м), жѹржи и никоары, и сестра(м) и(х), ангелини и марїнци, за ф҃ зла(т) татарски(х). и наши слѹги, їѡ(н) и братїа его, жѹржа и никоарь, и сестри и(х) ангелини[2] и марїнка, заплатили ѹси тоти вышеписаннїи пинѣзи, ф҃ зла(т) татарски(х), ѹ рѹки молебнико(м) наши(м), попѹ силїѡанѹ, їгѹменѹ, и вьсѣмъ братїа(м), ѧже ѡ хр(с)тѣ, ѡ(т) бистрическаго монастира, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими болѧре. ино, ми видѣвше и(х) добрѹю волю и токме(ж) и полнѹю заплатѹ, а ми тако(ж) и ѡ(т) на(с) дали и потврьдили есми слѹга(м) наши(м), їѡнѹ и братїа(м) его, жѹржи и никоари, и сестра(м) ихъ, ангелини и марїнци, тое село, що на брьла<дѣ>[3], где би(л) кнзь баксанъ, щосѣ теперь менѹю(т) баксанеци, и сь мли(ні), на барладѣ, како да есть и(м) ѡ(т) на(с) ѹри(к) и сь вьсе(м) доходо(м), и(м) и дѣте(м) и(х) и ѹнѹчато(м) и(х) и прѣѹнѹчато(м) и(х) и прѣщѹѹратомъ[2] и(х) и вьсемѹ родѹ и(х), кто сѧ и(м) изберет[2] наиближнїи,

1 Vezi M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod pp. 116, 122, 123, 331, 333. Ibid. și cariera lui. Scoborîtori din el sânt boierii Prăjești.

2 Sic.

3 дѣ lipsește.

непорꙋшенно, николи, на вѣки. а хотарь томꙋ селꙋ, що на барладѣ, где биль кнзь баксань, що сѧ тепе(р) именꙋють баксанещи, и съ мании, на бръладѣ, да есть ѡ(т) въсѧ(х) сторонь, по старомꙋ хотарѹ, по кꙋда извѣка ѡживали. а на то, есть вѣра нашего г(сд)ва вышеписанного, мы стефана воево(дї) и вѣра прѣвъзлюбленнаго брата г(сд)ва ми, петра, и вѣра боꙗ(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана ва(с)ка, вѣра пана гринковича и пана талаби, хотински(х), вѣра пана косте и пана кондри, немецки(х), вѣра пана петрики и пана тадора, новогра(д)ски(х), вѣра пана лꙋки арбꙋре, портара сꙋчавского, вѣра пана храна спатара, вѣра пана еремїи вистїꙗрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана сакꙋꙗна чашника, вѣра пана стръчи столника, вѣра пана кацелѣна комиса и вѣра въсѧ(х) боꙗ(р) наши(х) мо(л)давски(х) велики(х) и мали(х). а по наше(м) животѣ, кто бꙋде(т) г(с)п(д)ръ нашеи земли, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего ро(да) или па(к) бꙋ(д) <кого бъ> и(з)бере(т) г(с)п(д)ре(м) бити <нашеи> молдавскои земли, тоть бы и(м) непорꙋши(л) нашего даанїа и потвръж(д)енїа, али бы и(м) ѹтвръди(л) и ꙋкрѣпи(л), занꙋ<же есмы и(м) дали и> потвръдили, за и(х) <прав>ꙋю слꙋжбꙋ и за що ѡни соби кꙋпили, за свои правїи пинѣзи. а на болшее крѣпо(ст) и потвръжденїе въсемѹ вишепи<санномꙋ, ве>лѣли есмы нашемꙋ вѣрномꙋ жꙋпанꙋ, тотрꙋшанꙋ логофетꙋ, писати и нашꙋ печа(т) привѣсити к семѹ листꙋ нашемѹ. писа главань, ꙋ хрълобѣ, в лто ҂ѕ҃к҃ѕ, а(п) к҃и.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noştri moldoveni, rugătorul nostru popă, Siloan, igumen, și cu toți frații, care-s întru Hristos, din mănăstirea Bistrița, de a lor bună voie, de nimeni nesiliți și nici asupriți, și au vândut a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric, ce au avut dela străbunul Domniei mele, dela Alexandru Voevod, un sat, pe Bârlad, unde a fost cneaz Bacsan, care acum se numeşte Bacsaneşti, și cu mori, în Bârlad, slugilor noastre, lui Ion și fraților, Giurgea și Nicoară, și surorilor lor, Anghelina și Marița, drept 500 zloți tătăreşti.

Şi slugile noastre, Ion și frații lui, Giurgea și Nicoară,

şi surorile lor, Anghelina şi Mariica, au plătit toţi aceşti mai sus scrişi bani, 500 zloţi tătăreşti, în mânile rugătorilor noştri, lui popa Silioan, igumen, şi tuturor fraţilor, care-s întru Hristos, din mănăstirea Bistriţa, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie şi tocmeală şi deplină plată şi Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugilor noastre, lui Ion şi fraţilor lui, lui Giurgea şi Nicoară, şi surorilor lor, Anghelinei şi Mariiţei, acest sat, ce-i pe Bârlad, unde a fost cneaz Bacsan, care acum se numeşte Bacsaneşti, şi cu mori, pe Bârlad, ca să fie lor dela Noi uric şi cu tot venitul, lor şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lor, cine li se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat, ce-i pe Bârlad, unde a fost cneaz Bacsan, care acum se numeşte Bacsaneşti, şi cu mori, pe Bârlad, să fie din toate părţile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, dela Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Tador, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar dela Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Caţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi înputernicească, pentru că le-am dat şi le-am întărit, pentru a lor dreaptă slujbă şi pentru că ei şi-au cumpărat, pentru ai lor drepţi bani.

Iar pentru mai multă tărie și întăritură a toate celei de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru jupan, Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră de această carte a noastră.

A scris Glavan, în Hârlău, în anul 7027, Aprilie 28.

Pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea pierdută, la Acad. Rom. 94/95. Creșterea colecțiilor Acad. Rom. 1910, p. 264. Ibid., 1917/1918, p. 161, copie facsimil pe hârtie calc, cu data greșită, August 28. O fotografie, după original, în colecția mea. Un rezumat, în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod p. 137. Aici, greșit: «moșia ce au cumpărat în Bârlad».

Satul Bacsanești, pe Bârlad, unde a fost cneaz Bacsan, nu-l pot identifica. Sub Alexandru cel Bun, a fost al mănăstirii Bistrița. Cum vedem dintr'un alt document dela Ștefăniță Voevod, din 7027 (1519), Iunie 25 [1], acest sat a fost al cumpărătorilor, din 1519, Aprilie 28, mai înainte de această dată și răscumpărat. Este pomenit, într'un uric, dela Ilie și Ștefan, Voevozi, din 6944 (1436), Iunie 13 [2]. Își are numele dela cneazul Bacsan [3]. Era și în veacul al XIV-lea.—Frații cumpărători sânt fiii Mihului medelnicer, cum ne arată documentul din 1519, Iunie 25.

23.

1519, Iunie 4.

Ștefan Voevod întărește mănăstirii dela Tazlău satele Borilești și Dragotești, în Câmpul lui Dragoș, pe Nechid, mănăstirea Sfântului Nicolai, unde a fost Huba, satul, moara și seliștea dela Nechid și altă mănăstire, la Răcătău, în hotarul Horgeștilor, și satul Ursești, pe Nechid.

⟨†⟩ стефа(н) вво(да), г(с)п(да)ръ зе(м)ли мѡ(лдав)скои, ѡ(ж) прїидоша, пре(д) нами и пре(д) наше(ми) боѧри, моле(б)ници наши, ки(р) паисъе, игꙋме(н), и всѣе(м), ѩже ѡ х҃ѣ братиами ѡ(т) нашего монасти(р), ѡ(т) та(з)лова, и жалова(ли) на(м), великою жалобою,

1 Acad. Rom. 96/3; Arhiv. Stat. Iași, Anaforale 25, fila 96 v. și Anaforale 29, fila 107 v.

2 M. Costăchescu, Doc Mold. în. Șt. M. 1 pp. 444, 445, 448: на бръладѣ, едно мѣсто межꙋ леꙋрницемъ и бъксънецїх.

3 Un sat Bâcsanii a fost dincolo de Prut, în ținutul Sorocei, pomenit în 7037 (1529), Septemvrie 21 [Acad. Rom. 73/4].

како при(ш)ли сакѹли, ѡ(т) ѹгро(р)ско(і) зе(м)ли, и ро(з)били и плѣновали наши монастирѹ ѡ(т) та(з)лове и ѹзели вксе имениїе монастир)ское и ѡде(ж)ди и съсѫди црко(в)нїи и порѹбали и ра(з)драли привилїе, що били на села(х), що прислѹхали къ монастири ѡ(т) та(з)лове и що били даанїе и потвръ(ж)денїе и викѹпленїе дѣда г(сд)вами, стефа(н) вво(д)а. ино, ми виде(в)ше и(х) великое жалобѹ и па(к) и ро(з)биенїе и пленениїе, що е(ст) розбиѧ(н) и плене(н) то(т) нашь монасти(р) ѡ(т) та(з)лове, іакъ[1] е(ст) и на(м) видомо и болѣро(м) наши(м), г(с)п(д)вомн, ѹ то(м), благопрон(з)воли(х), наши(м) благи(м) произволенїе(м), ч(с)ти(м) и стли(м) ср(д)це(м) и съ вьсеѧ нашеѧ доброе волиѧ и ѡ(т) бга помощїе, іако да ѹтврьди(м) и ѹкрепи(м) наши(м) стѣи монасти(р) ѡ(т) та(з)лове, що е(ст) на ѹстїе пищоаса, идеже е(ст) хра(м) ро(жд)ество бгрдице и где е(ст) игѹме(н) моле(б)не(к) на(ш), ки(р) паисъе, и ѹчинили есми въ за дѹшеѧ стопочи(в)ши(х) пре(д)ко(в) и дѣдо(в) и родителеи на(ш) и въ за дѹшїѧ дѣтеи, дѣда и роди<телѣ>[2] г(с)п(д)вомн и за нашеѧ здравїе и спсенїе и дали и потвръдили есми томѹ нашемѹ монастирѹ ѡ(т) тазлове, що е(ст) на ѹстїе пищоаса, на име село борилѣщїи и село драготѣщи, ѹ драгошевъ полѣ, на некиде, що променіа(л) дѧ(д) г(с)п(д)вми, стефа(н) вво(д), тоти двеи села, борилещи и съ драготещи, съ марина ло(л)ка и да(л) е(і), за тоти двеи села(м), едно село, селевестри[3], ѡба кѹта, и еще приложи(л) и да(л) е(і) сѫ злати тата(р)ски(х), що кѹпи(л) дѧ(д) г(с)пвми, стефа(н) вво(д), тое село, селевѣстри[4], ѡба кѹта, ѡ(т) да(н)ко, снъ съми(н), непот драгоше витезе, и ѡ(т) сѫстричичи его, ѡ(т) жѹ(р)же и ѡ(т) анѹ(ш)ка и васѹ(т)ка и марїе и не(к)ша, и па(к) еди(н) монасти(р), що се зове(т) манасти(р) стго николи, где би(л) хѹба, и съ село(м) и съ млино(м) и селище ѡ(т) некида и съ стари(м) хотаро(м), що кѹпи(л) дѣ(д) г(с)п(д)вми, стефа(н) вво(д), ѡ(т) ки(р) по(п) григо(р), игѹмена, и ѡ(т) вксе(х), іаже ѡ хѣ братїа(х) ѡ(т) бистричѣскаго монастира, за рн зла(т) тата(р)ски(х), и исиривилїе, що има(л) бистрически монасти(р) ѡ(т) предѣда г(с)п(д)вми, алеѯа(н)дрѹ вво(д), и дрѹгии монасти(р), на ракато(в), ѹ хота(р) хо(р)жещи(м), и съ двеи полѣни, по ѡбе сто-

1 къ nesigur.
2 телѣ lipseşte.
3 In copie: селовести.
4 In copie: селевѣсти.

'рони кракатове, що кvпи(л) дѣ(д) г(с)п(д)ми стефа(н) вво(д), ѡ(т) исане ѡ(т) ракато(в), снъ петреи х8х8лїи, за м злл(т) тата(р)ски(х) и исправилїе, що има(л) петре х8х8ле ѡ(т) прѣдѣда нашего, але-ѯа(н)дра воево(д), и едно село, на име 8(р)сещїи, на неки(д), що да(л) 8(р)съ тое село монасти(р) ѡ(т) тазлове и исправилїе потвръждение, що има(л) 8(р)сь ѡ(т) дѣда г(с)п(д)вми, стефа(н) вво(да). тое вхсе вишеписа(н)ное да сv(т) стомv нашем8 монастир8 ѡ(т) на(с) 8ри(к) и сх вхсе(м) доходо(м), непор8шено, николиже, на вѣкїи. а хота(р) те(м) вишеписа(н)ни(м) села(м) да е(ст) по старими хотари. а хотар вишеписа(н)ном8 монастир8, що е(ст) на ракатове, 8 хота(р) хо(р)жещо(м), здол8 монастира ѡ(т) го(р)жещи и ѡ(т) нане(щ), поче(н)шїи ѡ(т) пv(т) монасти(р)скїи, ѡ(т) знаменанїи дv(б), та прости на пото(к) кракато(в), на бере(г) кракатова, за знаменани дv(б), ѡ(т) толе кх полѣ, на еблонх, бли(з) дороги, та дорогою, на ли(п), ѡ(т) липи, гори дорогою, на знаме<на>нїи [1] ꙗбло(н), та опя(т), гори дорогою, на стри(м)т8рх, на знаменанїи ли(п), а ѡ(т) инши(х) [2] сторони, по старом8 хотар8, по кvда и(з)вѣка ѡживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(с)п(д)вами вишеписа(н)наго(м), стефа(н) вво(д), и вера превхзлюбленаго брата г(с)п(д)вмь, петра, и вера боꙗри нашихъ(х). тое пише(м), ѡ(т) хх(р)лх(8), лт ӡѯкѯ, ю(н) д.

Boierii anume: Totruşan vel logofăt. Isac i Petru, dvornici. Şandre i Negrila i Vasca i Grincovici i Tălabă, pârcălabii de Hotin. Coste şi Condre, pâr. de Niamţu. Petrica i Toader, pâr. Novogradschih. Luca Arbure, portariul de Suceav<ă>. Hrana spat. Eremia vist. Cozma Şerpe post. Săcuian păh. Stârce stolnicul. Toma Căţele comis.

Traducere. Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, că au venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri, rugătorii noştri, chir Paisie, igumen şi toţi fraţii, întru Hristos, din mănăstirea noastră dela Tazlău şi au jăluit nouă, cu mare plângere, cum au venit Săcuii, din Ţara Ungurească, şi au stricat şi au prădat mănăstirea noastră dela Tazlău şi au luat toată averea mănăstirească şi odăjdiile şi vecinii bisericeşti şi au tăiat şi au rupt

1 In copie: знаменїи.
2 In copie: инаши(х).

privilegiile, ce au fost pe satele, ce au ascultat de mănăstirea dela Tazlău şi ce au fost danie şi întăritură şi cumpărătură a bunului Domniei mele, Stefan Voevod.

De aceia, Noi văzând a lor mare plângere şi iarăşi şi stricăciune şi pradă, ce este stricată şi prădată această mănăstire a noastră dela Tazlău, cum ne este cunoscut şi Nouă şi boierilor noştri, Domnia mea, întru aceasta, a binevoit, cu a noastră bună voire, cu curată şi luminată inimă şi cu toată a noastră bună voie şi cu ajutor dela Dumnezeu, ca să întărim şi să înputernicim sfânta noastră mănăstire dela Tazlău, ce este la gura Piştoasei, unde este hramul Naşterei Născătoarei de Dumnezeu şi unde este igumen rugătorul nostru, chir Paisie, şi am făcut, pentru sufletul sfântrăposaţilor înaintaşilor şi bunilor şi părinţilor noştri şi pentru sufletul copiilor bunului şi părintelui Domniei mele şi pentru sănătatea noastră şi mântuire şi am dat şi am întărit acestei mănăstiri a noastre dela Tazlău, care este la gura Piştoasei, anume satul Borileaştii şi satul Dragoteaştii, în Câmpul lui Dragoş, pe Nechid, ce a schimbat bunul Domniei mele, Stefan Voevod, aceste două sate, Borileşti şi cu Dragoteşti, cu Marina Lolca şi i-a dat ei, pentru aceste două sate, un sat, Selevestri, amândouă cuturile, şi încă a adaus şi i-a dat 240 de zloţi tătăreşti, ce a cumpărat bunul Domniei mele, Stefan Voevod, acest sat, Selevestrii, amândouă cuturile, dela Danco, fiul Simii, nepot lui Dragoş Viteazul, şi dela nepoţii lui de soră, dela Giurge şi dela Anuşca şi Vasutca şi Mariea şi Neacşa.

Şi iarăşi o mănăstire, ce se cheamă mănăstirea Sfântului Nicolai, unde a fost Huba, şi cu satul şi cu moara şi seliştea dela Nechid şi cu vechiul hotar, ce a cumpărat bunul Domniei mele, Stefan Voevod, dela chir popa Grigorie, igumenul, şi dela toţi fraţii întru Hristos, din mănăstirea Bistriţa, pentru 150 de zloţi tătăreşti şi din privilegiu, ce a avut mănăstirea Bistriţa dela străbunul Domniei mele, Alexandru Voevod.

Şi altă mănăstire, la Răcătău, în hotarul Horgeştilor, şi cu două poieni, pe amândouă părţile Cracătăului, ce a cumpărat bunul Domniei mele, Stefan Voevod, dela Isaiea din Răcătău, fiul Petei Huhulei, drept 40 de zloţi tătăreşti şi cu privilegiu, ce a avut Petre Huhule dela străbunul nostru, Alexandru Voevod.

Şi un sat, anume Urseştii, la Nechid, ce l-a dat Ursu acest sat mănăstirii dela Tazlău şi cu privilegiu de întăritură, ce a avut Ursu dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod.

Aceste toate mai sus scrise să fie sfintei noastre mănăstiri dela Noi uric şi cu tot venitul, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestor mai sus scrise sate să fie după vechile hotare. Iar hotarul mai sus scrisei mănăstiri, ce este pe Răcătău, în hotarul Horgeştilor, din vale de mănăstirea dela Gorjeşti şi dela Naneşti, începând din drumul mănăstirei, dela un stejar însemnat, apoi drept la pârăul Cracatăului, la malul Cracatăului, peste stejarul însemnat, de acolea către câmp, la măr, lângă drum, apoi pe drum, la teiu, dela teiu, în sus pe drum, la un măr însemnat, apoi iarăşi, în sus pe drum, la Strimtură, la un teiu însemnat, iar despre alte părţi, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri.

Aceasta scriem, din Hârlău, anul 7027, Iunie 4.

Documentul de mai sus, o copie veche slavonă, de pe original, se află la Arhiv. Stat. Bucureşti, Condica Asachi, nr. 262 (629), filele 35 (43)—36 (44).

Satele se pot identifica. Borileştii sânt Borleştii, din judeţul Neamţ[1]. Dragoteştii nu mai sânt. Trebuie să fi fost alături de Borleşti. Se întâlnesc, întâia oară, în 6927 (1419), Aprilie 8[2]. Se păstrează şi uricul dela Ştefan cel Mare, din 6989 (1481), Fevruarie 1, de schimb, pentru satul Selivestri şi de danie mănăstirii Tazlăului[3]. Satele Borileşti şi Dragoteşti erau şi în veacul

1 Ind. stat. pp. 249, 463; Harta stat. major, planşa Buhuşi, 1 : 100000.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 131-134; originalul, pe pergament, la Arhiv. Stat. Bucureşti, M-rea Tazlău, pac. 4; o fotografie e în colecţia mea: сновє пана щефана борыловича . . . села, на полє драгошєво, на нєкидж, єдно сєло, гдє ихь домж, . . . трєтїє сєло, драготєщи.

3 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 248-250: данко, сынь симин, нєпот драгоша витѣзѫ, и сж своими сєстричичи, на имѣ жѹржа и анѹшка и васѹтка и мѫрїє и нѫгша . . . продали . . . сєло, ѹ кобылє,

al XIV-lea.— Nechidul, caşi Câmpul lui Dragoş, sânt pomenite din 1419, Aprilie 8[1]. Nechidul îşi păstrează numele şi azi[2]. — Satul Selivestrii, în 6944 (1436), Septemvrie 19, era în stăpânirea lui Dan Mesehnă[3]. Azi, e numit Tisa-Silvestri, în comuna Odobeşti, judeţul Bacău[4]. — Mănăstirea Sfântului Nicolai, unde a fost Huba, este dată mănăstirii Bistriţa de Alexandru cel Bun, cu uricul din 6939 (1431), Fevruarie 6, în care găsim şi satul şi moara şi seliştea dela Nichid[5]. Satul Nechid este Nechitul, din comuna Mastacăn, judeţul Neamţ[6]. Numele îi vine dela cel al pârăului. Satul la Huba, în 6944 (1436), Septemvrie 19, era al lui Dan Mesehnă[7]. Trebuie să fi fost în apropiere de Nechid.— Altă mănăstire era în hotarul satului Horgeşti, pe Răcătău. Satul e şi azi în judeţul Bacău, aproape de Năneşti, acesta din urmă în comuna Părincea[8]. Satele Horgeşti, numit şi Gorgeşti,

на имѣ селивестрїи, ѡба кѹти . . . самомѹ господство ми, ѹ цинѹ за с҃ злати татарских . . .; мърина лолкъ, дочка їѡанъша борилескѹла . . . проминѣла съ господство ми . . . два села, на имѣ борилещїи и дръготещїи, ѡт драгошево поле, на некидѣ . . .; дали есми тоти два села, борилещїи и дръготещїи, свѧтомѹ нашемѹ монастирю ѡт тазлова (Danco, fiul Simii, nepot lui Dragoş Viteazul, şi cu nepoţii săi de soră, anume Giurgea şi Anuşca şi Vasutca şi Mărie şi Neagşa . . . au vândut . . . satul, la Cobâle, anume Selivestrii, amândouă cuturile . . . însumi Domniei mele, în preţ de 200 de zloţi tătăreşti . . .; Mărina Lolcă, fiica lui Ioanăş Borilescul . . . a schimbat cu Domnia mea . . . două sate, anume Borileştii şi Drăgoteştii, din Câmpul lui Dragoş, la Nechid . . .; am dat aceste două sate, Borileştii şi Drăgoteştii, sfintei noastre mănăstiri dela Tazlău).

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 921, 896 ; I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 551, 569.

2 Harta stat. major, planşa Buhuşi, cit.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 487, 488, 489, 491 : панъ данъ месехнъ . . . на кобылѣ . . . селевестрѣнїи. Pentru neamul lui Dragoş Viteazul, vezi M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 89-95.

4 Ind. stat. pp. 32, 798 ; Harta stat. major, planşa Bacău, 1 : 100000.

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 311-314 : дали монастиръ свѧтого николи, где былъ хѹба, и съ селомъ и съ мли(н) и селищемъ ѡ(т) никида.

6 Ind. stat. pp. 249, 665; Harta stat. major, planşa Buhuşi, cit.

7 M. Costăchescu, cit.: на хѹба.

8 Ind. stat. pp. 31, 606, 32, 664; Harta stat. major, planşa Răcăciunii şi Căiuţul, 1 : 100000.

și Nanești apar și în uricul lui Ștefan cel Mare, din 6998 (1490), Martie 15, când Isaiea dela Răcătău, înpreună cu nepoții săi de soră, Petru Farcaș și Marta, fiii Stanei, și nepoții săi de frate, Toma și Ana, fiii lui Danciul, își înpart satele[1]. Isaiea dela Răcătău, Stana și Danciul erau fiii lui Petre Huhule. Fiii lui Isaiea dela Răcătău, Huhulea postelnicul, Danciul și Cozma, apar în uricul dela Bogdan Voevod, din 7016 (1508), Fevruarie 16, stăpâni în aceleași sate[2]. Petre Huhule trăiește în vremea lui Alexandru cel Bun[3]. Pentru numele pârâului Răcătău, să se compare numele satului Răcătău, în aceleași locuri[4]. Nu știu, dacă se mai păstrează numele pârâului Cracatăului.— Lângă Borlești, a fost și satul Urseşti[5]. In uricul dela Ștefăniță Vodă, se spune că satul a fost dat mănăstirii Tazlăului de Ursu, dar într'un document din 6989 (1481), Martie 12, se spune că satul a fost cumpărat de Ștefan cel Mare dela Ana Nemăiasa și dela Ivan și dat Tazlăului[6]. Își are numele dela un Ursu. Era și în veacul al XV-lea. — Mănăstirea Tazlăului a fost zidită de Ștefan cel Mare, în 1497[7]. Din documentele de danie, din 1481, se vede

1 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 403-405: исаю ѡт ръкътъȣ и сестричич его, пътрȣ фаркаш и сестра его, марта, сынове станини, и братанич его, тома и сестра его, анна, сынове данчюла . . . села, на имѣ гълешещїи, на ȣстїе ръкътъва, и монастирь, що ест на ȣстїе дїенеца, и съ ȣсими полѣни, що къ немȣ прислȣхают, и пънчещїи и хоржещїи и половина ѡт нънещи, где бил галеш (Isaiea dela Răcătău și nepoții lui de soră, Pătru Farcaș și sora lui, Marta, fiii Stanei, și nepoții lui de frate, Toma și sora lui, Ana, fiii lui Danciul . . . satele, anume Găleșeștii, la gura Răcătăului, și mănăstirea, ce este la gura Dienețului, și cu toate poienile, ce ascultă de dânsa, și Pănceștii și Horgeștii și jumătate de Nănești, unde a fost Galeș). In partea lui Isaiea s'a venit Horgeștii și jumătate de Nănești, unde a fost Galeș, și a patra parte din Pănceștí.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 211-216.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. pp. 83, 87.

4 Ind. stat. pp. 32, 722; Harta stat. major, planșa Răcăciunii și Căiuțul, cit.

5 Harta stat. major, planșa Tazlău, 1 : 50000 : Poiana Urseștii din Deal.

6 I. Bogdan, D. Șt. 1, p. 251: satul Urseștii, pe Nichid, în Câmpul lui Dragoș.

7 Melchisedec, Notițe ist. și arh. pp. 89, 92, 93; N. Iorga, Inscripții 2, pp. 220-221; G. Balș, Bisericile lui Ștefan cel Mare, în Bul. com. mon. ist.

că o mănăstire a Tazlăului era şi mai înainte decât cea zidită de Ştefan Vodă, în 1497. — Interesantă este numirea pârăului Piştoasa, pe care este aşezată mănăstirea. — Extrem de inportantă este ştirea despre năvălirea Săcuilor şi prădarea mănăstirii.

24.

1519, Iunie 23.

Ştefan Voevod întăreşte înpărţeala între Chicoş şi nepotul său, Toma armaşul, a satelor Vornicenii şi Buzăştii, pe Lăpuşna, şi Horjeştii şi Hudicenii, sub Movilă.

«7027, Iunie 23. Io Stefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn Ţării Moldaviei, facem ştire cu această carte a noastră tuturor celor ce-or căuta pe dânsa sau cetindu-o să o auză, precum au venit, înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri din Moldova, slugile noastre Chicoş, ficiorul Giurgii, şi nepotul său, Toma armaşul, feciorul lui Petru, nepoţi lui Neagul vornicul, de a lor bună voie, de nimeni siliţi, nici asupriţi, şi-au împărţit între dânşii a lor dreaptă ocină şi moşie, dintr'a lor drepte urice, din uricul moşului lor, lui Neagul vornicul, ce au avut dela moşul Domnii mele, Ştefan Voevod, şi dela părintele Domnii mele, Bogdan Voevod, pe patru sate, anume Vornicenii şi Buzăştii, pe Lăpuşna, şi Horjeştii şi Hudicenii, supt Movilă. Şi s'au venit în partea slugii noastre, lui Chicoş, doă sate, anume Horjeştii şi Hudicenii. Însă Horjăştii, pe Lăpuşna, mai gios de Glod, pe amândoao părţile de Lăpuşna, şi satul anume Hudicenii, pe drumul din dreptul bisericei Scorţăştilor şi puţin mai din gios de pârăul care cade în iazul Scorţăştilor, cu iaz şi cu moară, pe Lăpuşna. Dar slugii noastre, lui Tomşa[1] armaşul, i s'au venit a lui parte, iarăş doaă sate, anume Dvornicenii, cu

anul 18 (1925). p. 75 : . . . сѫи χра(м) вѫ имѣ прѣч(с)тѣи бци и ч(с)тнаго ея рож(д)ества . . . иже и сѫз(д)ати нача(с), вльто ѕ҃ѳ҃д, м(с)ца ιу(л) д҃ и сѫвръшин(с) вльто ѕ҃ѳ҃є (acest hram în numele Preacuratei Născătoare de Dumnezeu şi a cinstitei ei Naşteri . . . care a început a se zidi, în anul 7004 (1496), luna Iulie 4, şi s'a sfârşit în anul 7005 (1497).

1 Sic.

iaz şi cu moară, pe Lăpuşna, şi satul anume Buzeştii, tij pe Lăpuşna, şi cu iaz pe de amândoaă părţile de Lăpuşna. Deci, Noi văzând a lor bună învoială şi tocmeală şi bună împărţire, aşijderea şi Noi am dat şi am întărit dela Noi slugii noastre, lui Chicoş, acele de mai sus numite sate, anume Horjăşti şi Hudicenii, pe Lăpuşna, ca să-i fie lui şi dela Noi uric cu tot vinitul, lui şi copiilor lui, nepoţilor şi strănepoţilor lui şi la tot neamul lui, care vor fi mai aproape, din rudele lui, neclătit, nestrămutat, nici odinioară, în veci.

Dar hotarul acelor doaă sate, anume Horjăştii şi Hudicenii, să fie din toate părţile, după hotarăle cele vechi, pe unde au umblat din veacu.

Şi pentru aceasta, este credinţa însuşi a Domniei mele, mai sus numit Ştefan Voevod, şi a prea iubit fratele meu, Petru, şi a tuturor boerilor noştri. Credinţa d-sale Isac, credinţa d-sale Petru vornicul, credinţa d-sale Şandro, credinţa d-sale Negru, credinţa d-sale Vascu, credinţa d-sale lui Grincovici şi Talaba, parcalabi ot Hotin, credinţa d-lorsale Coste şi Condre, ot Neamţu, credinţa d-sale Luca Arbure, portar ot Suceava, credinţa d-sale Hrana spatar, credinţa d-sale Irimia postelnic [1]), credinţa d-sale Şarpe postelnic, credinţa d-sale Săcuian paharnic, credinţa d-sale Stârcea stolnic, credinţa d-sale Caţeleană comis şi credinţa tuturor boerilor noştri celor mari şi celor mici.

Dar după a noastră viaţă, pe cine va rândui milostivul Dumnezeu Domn Pământului nostru, din feciorii noştri sau din neamul nostru, ori pe cine va alege Dumnezeu, ca să fie Domn, în Pământul nostru, în Moldova, acela să n'aibă a strica a noastră danie şi întăritură, ce mai vârtos să aibă a da şi a întări, precum şi Noi am dat şi am întărit pe drepte a lor ocini şi moşii.

Dar pentru mai mare credinţă, tuturor acelor de mai sus numiţilor boeri, am poruncit al nostrului credincios boeriu, logofăt, ca să scrie şi a noastră pecete să lege către această a noastră adevărată carte.

S'au scris de Ioniţă, în oraşul Hârlăului.

S'au tălmăcit de Gavril Huşavschi, la leat 1782, Mart 9».

1 Sic. Exact : vistiernic.

Dau documentul de mai sus, după Ghib. Sur. 11 pp. 106-108. Aici, data e 7023, Iulie 23, pe care am îndreptat-o în 7027, Iunie 23, după un regest, care se găsește, cu această dată, ibid. p. 111, într'o carte de mărturie, din 1781, Octomvrie 3, și care sună astfel: «în ispisocul Mării sale, răposatului Ștefan Vodă, ce este din leat 7027, Iunie 23, . . . în care ispisoc cuprinde câte patru săliștile [p. 110: «moșiia Horjești, pe din gios de Glod, pe amândoaă părțile Lăpușnii, și satul Hudiceni, la morile spre drum, în protiva bisăricei Scorțăștilor și puțin mai în gios de pârăul ce cade în iazul Scorțăștilor, cu iazul și cu moara în Lăpușna . . . moșiia Dvornicenii și Buzăștii, pe Lăpușna, cu iazul dinspre amândoaă părțile Lăpușnei] și întărește stăpânirea lui Chicoș, fecior Giurgii, rudeniia lui Tomșa armașul și Tomșa armașul, ficior lui Petrilă, nepoți Niagului vornic».

Satele din documentul de mai sus erau pe pârăul Lăpușna, de peste Prut [1], pomenit dela începutul veacului al XV-lea [2]. Aici, este satul Negri sau Negrea, în județul Lăpușna, fost Chișinău, așezat pe stânga Lăpușnei, sat răzeșesc, în care se cuprind și moșiile Vorniceni și Horjești [3]. Tot pe Lăpușna, în județul Cahul, fost Ismail, în comuna Mingir, este satul Furmuzachi sau Horgești [4]. Satele din 1519, Iunie 23, sânt cele din cuprinsul de azi al satului Negrea. Horjeștii erau și la începutul veacului al XV-lea. E pomenit în uricele dela Ștefan cel Mare, din 6981 (1473), Dechemvrie 9 și din 6990 (1482), August 10 [5]. Aici: «Horjăștii, la Lăpușna, unde a fost casa lui (= a lui Stan Horja), den sus de Scorțăști». Tot aici, e pomenit și Horja cel Bătrân, dela care își are numele satul. — Vornicenii sânt satul unui vechiu vornic, cum e Oană vornicul, care a avut sate în aceste părți, cum ne arată uricul din 6937 (1429), Iunie 3 [6], sau Vena vornicul, care, asemenea, avea sate pe aici, pe Bâcovăț,

1 Arbore, Dicț. geogr. al Basarabiei p. 134; Harta Basarabiei, de Nour,

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. pp. 116-117.

3 Arbore cit. pp. 116, 150; Ind. stat. pp. 218, 666; Harta Basarabiei. de Nour.

4 Arbore cit. pp. 99, 116; Ind. stat. pp. 82, 606; Harta Basarabiei, de Nour.

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. pp. 115-117. De îndreptat aici, că satul nu e cel din comuna Mingir.

6 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1 pp. 266-279.

între care și Dvornicenii sau Vornicenii, în județul Lăpusna, fost Chișinău[1], cum vedem din uricul din 6928 (1420), Aprilie 25[2]. Satele erau și în veacul al XIV-lea. — Tot aici, era și satul Buzăști și el foarte vechiu. Poate este același cu cel din uricul lui Ștefan cel Mare, din 7003 (1495), Ianuarie 22[3]. Își are numele dela un vechiu Buzea[4]. — Scorțăștii sânt pomeniți, cum am văzut, în uricul lui Ștefan cel Mare, din 1482, August 10, și în 7054 (1546), Aprilie 21[5]. Își are numele dela un străvechiu Scoarță[6]. — Lângă Horjești și Scorțăști erau și Hudicenii, care nu se mai găsesc astăzi[7]. Numele și-l are dela vechii boieri Hudici, din care cel mai vechiu, Petru Hudici vornicul, avea sate și peste Prut, cum vedem din uricul din 6943 (1435), Aprilie 14[8]. Neagul vornicul este necunoscut.

1 Ind. stat. pp. 216, 841.

2 M. Costăchescu, cit. 1 pp. 135-141.

3 I. Bogdan, D. Șt. 2 pp. 55-56: настѣ, непоата михꙑила боусѣ, и ȣноука еи, мꙑрина, дочка хоусȣлова . . . продали . . , ѡт ȣрика ȣика их, михꙑила боусѣ, четвꙑртаа част ѡт село, на сꙑратѣ, на имѣ боусещїи, где бил беричка, та продали слȣгам нашим, нѣгоулȣ дȣміѧ и братȣ его, бꙑлошоу, за ке злат татарскых (Nastea, nepoata lui Mihăilă Buzea, și nepoata ei, Mărina, fiica Husului . . . au vândut . . . din uricul unchiului lor, Mihăilă Buzea, a patra parte din satul, pe Sărata, anume Buzeștii, unde a fost Bericica, și a vândut slugilor noastre, lui Neagul Dumiia și fratelui lui, lui Băloș, drept 25 zloți tătărești). Acest sat poate fi pe Sărata, de dincoace de Prut, în jud. Fălciu, între Căpotești și Ivănești, cum crede I. Bogdan, și unde este valea și dealul Buzești, ca o amintire a satului străvechiu, dar poate fi și pe Sărata de dincolo de Prut [Arbore, Dicț. geogr. cit. pp. 185-186; Harta Basarabiei, de Nour; Harta stat. major, planșa Hușii, 1 : 100000], care cade tocmai în părțile ce ne interesează.

4 Pentru Mihail Buzea, vezi și uricul lui Ștefan cel Mare, din 7010 (1502), Ianuarie 22 [I. Bogdan cit. 2 pp. 189-191]. Pentru Sărata, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 416-417.

5 Acad. Rom. Pecete 32: село ѡ(т) скорцещи, на лапоушнон.

6 Pentru nume, cp. pe Vlad Scoarță, ce a avut un sat în părțile Fălciului, pomenit într'un document din 7005 (1497), Martie 14 [I. Bogdan, D. Șt. 2 p. 110; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. pp. 216-218; ibid. p. 117]; cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M., indice; același, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 28-33.

7 Frunzescu, Dicționar topografic p. 237: Huduceni, locuință izolată în jud. Cahul.

8 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1 pp. 402-409; pentru alții, același, Arderea Târgului Floci pp. 50-51.

25.

1519, Iunie 25.

Ştefan Voevod întăreşte urmaşilor lui Mihul medelnicer satele: Găleşeştii, pe Crasna, amândouă judeciile, Ghereştii, la obârşia Horincei, Blăgeştii, Sârbii şi Hrăneştii, pe Lişcov, poiana dela obârşia Lişcovului, satul Cătuşa, pe Bârlad, jumătate din gârla şi iezerul Cătuşei, cum şi patru sate, pe Bârlad, anume Măstecanii, unde a fost Măstecănianu, Bujorănii, unde a fost Bujor, Pipărcanii, unde au fost Ilieş şi Şteful, amândouă judeciile, şi unde au şezut Slăvei şi Mihăilă, amândouă judeciile, şi cu mori în Bârlad. Asemenea, satul, pe Bârlad, Bâcsăneştii, unde a fost cneaz Bâcsan.

«Suret de pe ispisoc sârbăsc dela Stefan Vvoda, din let 7027, Iunie 25.

Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Vvoda, Domnu Ţării Moldovii, înştiinţare facem cu această carte <a> noastră tuturor, cui vor căuta spre dânsa sau vor auzi cetindu-o, precum că aceste adevărate slugile noastre, Ion şi fraţii săi, Giurge şi Necoară, şi surorile lor, Anghelina şi Mărica [1], fiii Mihului medelniceriu [2], ni-au slujit cu dreptate şi cu credinţă. Carii văzând şi Noi slujba lor către Noi ce cu dreptate şi cu credinţă, i-am miluit pre dânşii cu osebită a noastră milă, dându-le şi întărindu-le lor drepte ocini, moşii şi cumpărături şi agonesită, din slujbă a părintelui lor, Mihul medelniceriul, carile au cumpărat şi cu slujbă au agonesit, în zilile moşului Domnii mele, Ştefan Vvoda., satul Găleşeştii [3], pe Crasnă [4], într'amândooa ţinuturile [5], şi satul Ghereştii [6], din fundul Horincii [7], şi alt satu, Blăgeştii [8], pe Liş-

1 In 3, 6: Ioan, Giurge şi fraţilor săi; în 4: Ioan i fraţii săi, Giurge şi Necoară şi surorile lor, Anghelina şi Mărica; în 5: Ioan şi fraţii săi, Giurge şi Necoară, şi surorile lor, Anghelina şi Mărica.

2 In 3 şi 6 lipseşte; în 4: fiii Mihului medr.; în 5: fiii lui Mihu medelniceri.

3 In 3: Galaşăştii; în 4, 5, 6: Gălăşăştii; în 2: Găleşăşti.

4 In 2, 3, 4, 5, 6: pe Crasna.

5 In 3: pe amândoă giudeţâle; în 6: amândouă judeciile; în 4, 5: lipseşte; în 2: amândouă judeţâle.

6 In 2, 3, 5: Ghereştii; în 6: Cereşti; în 4: lipseşte; în 7: Gheriasca.

7 In 3, 5: în obârşâe Horincii; în 6: în obârşia Horincci; în 7: pi obârşia Horincii; în 2: în obârşâia Horincii.

8 In 2, 3, 4, 5, 6: alt sat, Blăgeştii; în 7: satul Blăgeştii.

cova[1], şi satul Sârbii[2], tij pe Lişcova[3], şi mai din sus de Sârbii[4], satul Hrăneştii[5], iar pe Lişcova[6], şi cu poiana ce iaste în fundul Lişcovii[7], în pădure[8], şi satul Catuşa, pe Bârlad[9], şi giumatate de gârlă, Cătuşenii[10], şi giumătate de ezer, Cătuşinii[11]. Aşijdire, li-am mai întărit lor patru ⟨sate⟩, de pe Bârladu[12], un sat anume Măstecanii[13], unde au fost Măsticunanu[14], alt sat, Bujorănii[15], unde au fost Bujor[16], al triile Pipărcanii[17], unde au fost Ilieş şi tovarăşul seu, Şteful[18], pe amândoă ţinuturile[19], al patrâle, unde au şezut Slăvei şi Mihăilă[20], pe amân-

1 In 4: pe Lişcova: în 3, 5, 6, 7: pe Lişcov; în 2: pe Licicov.

2 In toate: satul Sârbii.

3 In 3, 6, 7: iarăş pe Lişcov; în 4: tij pe Lişcova; în 5: tij pe Lişcov; în 2: iarăş pe Licicov.

4 In 2, 3, 5, 7: şi din sus de Sârbi; în 4, 6 lipseşte.

5 In 2, 3, 4, 5, 7: satul Hrăneştii; în 6 lipseşte.

6 In 3, 5, 7: iarăş pe Lişcov; în 4: iar pe Lişcova; în 6 lipseşte; în 2: iarăş pe Licicov.

7 In 3, 5: cu poiana ci esti în obârşia Lişcovului; în 6: cu poiana ce iaste în obârşia Lişcovului: în 4: cu poiana ci iaste în fundul Lişcovei; în 7: cu poiana din obârşiia Lişcovului, în pădure; în 2: cu poiana, ci este în obârşâia Licicovului.

8 In 3: în păpăduri; în 5: în păduri; în 2, 6: în pădure.

9 In 2, 3, 5: satul Catuşa, pe Bârlad; în 4: satul Cătuşâi, pe Bârlad; în 6: satul Cătuşa, pe Bârlad.

10 In 3, 5: şi giumătati din gârla Catuşii; în 6: şi jumătate din gârla Cătuşei; în 4: şi giumătate din gârlă Cătuşănei; în 2: ...Cătuşăi.

11 In 3: şi giumătati din ezărul Catuşii; în 5: şi giumătati din ezăru Catuşii; în 6: şi giumătate din iazerul Catuşei; în 4 lipseşte; în 2: ...Cătuşâi.

12 In 3: precum şi alti osăbiti patru sati, pe Bârlad; în 4: şi patru sate, di pe Bârlad; în 2, 5: şi patru sati, pe Bârlad; în 6: şi alte osăbite patru sate, pe Bârlad.

13 In 2, 3: anumi Măstăcanii; în 4: Măstăcanii; în 5, 6: anume Măstăcanii.

14 In 4: unde au fost Măstăcăneanul; în 3, 5, 6, lipseşte; în 2: unde au lăcuit Măstăcanul.

15 In 3: Bojorănii; în 4: Bujorănei; în 2, 5: Bujorănii; în 6: Bojorenii.

16 In 4: unde au fost Bujor; în 3, 5, 6 lipseşte; în 2: unde au lăcuit Bujor.

17 In 1: Pitrăcanii; în 2, 3: Pipărcanii; în 4: Popricanei; în 5: Popârcanii; în 6: Pipercanii.

18 In 4: unde au fost Ilieş şi tovarăşul său, Şteful; în 3, 5, 6 lipseşte; în 2: unde au lăcuit...

19 In 2: pe amândoă judeţâli; în 3, 4, 5, 6 lipseşte.

20 In 3: al 4-lea, satul undi au lăcuit Slăvii şi Mihailuov; în 4: unde au

doaă ţinuturile [1] şi cu mori, ce sânt în Bârladu [2]. Care aceste patru sate moşul Domnii mele, Stefan Vvoda, li-au dat medelniceriului Mihului [3]. Şi încă li-am mai întărit a lor driaptă răscumpărătură [4], un sat pe Bârlad [5], unde au fost [6] cneazu Bâcsan [7], care acum se numeşte Bâcsăneştii [8] şi cu mori în Bârladu [9], care l-au răscumpărat dela călugării ot monastire Bistriţii, drept cinci sute zloţi tătăreşti [10]. Pe aceste toate [11] de mai sus scrisă să le fie lor dela Noi uricu, cu tot venitul, lor, fiilor lor, nepoţilor, strănepoţilor şi la tot niamul lor, cine li să va alege mai de aproape, neclătit, nici odănăoară, în vecu.

Iar hotarâle acestor sate, anume Gălişeştii, pe Crasna, pe amândoa ţinuturile [12] şi satul Ghereştii, în fundul Horincii [13], şi Blăgeştii şi Sârbii, pe Lişcova [14], şi din sus de Sârbi, Hrăneştii, tij pe Lişcova [15], şi cu poiana ce iaste în fundul Lişcovii [16], în pădure, şi pe Bârlad Catuşe [17] şi giumatate de gârlă Cătuşină [18] şi giumătate

şăzut Slăvei şi Mănăilă; în 5: undi au lăcuit Slăveiu şi Mihailu; în 6: al patrule satul unde au locuit Stavilă şi Mihailov; în 2: al patrule, unde au lăcuit Slăveiu şi Mihaiulo.

1 In 3: pi amândoă giudeţile; în 6: amândoao giudeciile; în 4, 5 lipseşte; în 2: pe amândoă judeţâli.

2 In 2, 4: şi cu mori ce sânt în Bârlad; în 3, 5, 6 lipseşte.

3 In 3, 4, 5, 6, lipseşte; în 2: pe care aceste patru sate moşul Domniei mele, Ştefan Vvod. le-au dat (lipsă) lui Mihul medcer.

4 In 4: a lor răscumpărătură; în 3, 5, 6 lipseşte; în 2: ...a lor dreaptă cumpărătură.

5 In 2, 4: un sat pe Bârlad; în 3, 5, 6 lipseşte.

6 «Unde au fost» de două ori.

7 In 4: unde au fost cniazul Bâcsan; în 3, 5, 6 lipseşte; în 2: unde unde au trăit cnezul Bacsan.

8 In 2: Bacsaneştii; în 4: care să numeşte Bâcsăneştii; în 3, 5, 6, lipseşte.

9 In 3, 4, 5, 6 lipseşte; în 2 este.

10 In 4: care l-au răscumpărat dela M-rea Bistriţa, drept 500 zloţi tătăraşti; în 3, 5, 6 lipseşte; în 2: ce şi le-au cumpărat ei...

11 De aici înainte în 3, 4, 5, 6 lipseşte; în 2 continuă.

12 In 2: judeţâle.

13 In 2: în obârşia Horincii.

14 In 2: pe Licicov.

15 In 2: iarăş pe Licicov.

16 In 2: ci esti în obârşiia Licicovului.

17 In 2: Catoşa.

18 In 2: din gârla Catoşăi.

de ezer Cătuşină[1] şi patru sate de pe Bârlad, Mestecanii[2], unde au fost Mastecananu[3] şi Bujorănii, unde au fost Bujor[4], şi Pipărcanii, unde au fost[5] Ilieş şi tovarăşul său, Ştefu, dintr'amândoă ţinuturile[6], şi unde au fost Slăveai şi Mihăilă[7], tij dintr'amândoă ţinuturile[8] şi cu mori, ce sânt în Bârlad, să le fie lor dispre toate părţile, după hotarâle vechi, pe unde s'au hrănit din veacu.

Care spre aceasta ieste credinţa a însumi Domnii mele de mai sus scrisu, Ştefan Vvoda., şi credinţa a preiubit frate Domnii mele, Petru, şi credinţa boerilor noştri[9] a Moldovii mari şi mici.

Iar după viiaţa noastră precini va alege Dumnezău ca să fie Domnu Pământului nostru a Moldovvii, ori din fiii noştri ori din niamul nostru ori pe cine s'ar alege Dumnezeu să fie Domnu Pământului acestue, se nu aibă a strâca această danie ⟨a⟩ noastră, miluire şi întăritură, ce mai vârtos se aibă a da şi întări, pentrucă Noi li-am dat ş'am întărit, pentru a lor driaptă şi cea cu credinţă slujbă şi pentrucă moşiile aceste sânt drepte a lor.

Şi pentru mai adevărată credinţă, am poruncit Domnie noastră cinstit şi credincios boeriului nostru, pan Totruşan logf., ca să scrie şi se lege şi pecete la această carte noastră.

Ce s'au scrisu, în Hârlău.

1 In 2: din ezărul Catoşăi.
2 In 2: Măstăcanii.
3 In 2: Măstăcanul.
4 In 2: au lăcuit Bujor.
5 In 2: au lăcuit.
6 In 2: judeţâli.
7 In 2: unde au lăcuit Slăvăiu şi Mihailo.
8 In 2: tij pe amândoă judeţâli.
9 In 2: credinţa dums. Isac, credinţa dums. Petru vornic, credinţa dums. Şandru, credinţa dums. Negrilă, credinţa dums. Vascu, credinţa dums. Hrincovici şi a dums. Talabă, pârcălabul de Hotin, credinţa dums. Coste şi a dums. Condre, pârcălabii de Neamţu, credinţa dums. Petrică şi a dums. Toader, pârcălabi de Cetate Noă, credinţa dums. Luca Arbure, portariul de Suceavă, credinţa dums. Hrană spat., credinţa dums. Irimiia vist., credinţa dums. Şarpe post., credinţa dums. Săcuian pah., credinţa dums. Stârcea stolnic, credinţa dums. Căţilean comis şi credinţa tuturor boerilor noştri ai Moldovii a mari şi mici. (In toate celelalte lipseşte).

Suretul acesta de pe alt suret, ce l-am scos eu de pe ispisoc sârbisc, posleduindu-l eu, l-am aflat întocma, fără nici o schimbare de cuvinte, drept aceia, spre încredinţare, l-am iscălit, la anu 1791, Iulie 29. Tălmaciu divanului, polcv. Pavel Debriţ.

Suretul de mai sus se păstrează la Acad. Rom. 96/3. Acesta este menţionat în Radu Rosetti, Pământul p. 35. O tălmăcire din 1809, Martie 1, de pitarul, . . . în Eşi, posleduită, în 1809, Mai 25, de clucerul Pavăl, şi în 1821, Fevruarie 11, se află în Arhiv. Stat. Bucureşti, Mitropolia Moldovei, pac. 4/10. Cp. Aricescu, Revista istorică a Arhivelor României, 2 p. 30, nr. 1616. Se mai păstrează mai multe regeste ale acestui document, foarte inportant, în Arhiv. Stat. Iaşi, ale căror variante le-am dat în note, suretul dela Acad. Rom. considerându-l nr. 1, iar pe cel din Arhiv. Stat. Bucureşti, ca nr. 2. Un regest de «suret încredinţat de post. Ioan Jora, di pi ispisocul Domnului Ştefan Vvod.» se află în Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 25 fila 96 v., adus într'un proces de răzeşii dela moşia Igeşti, dela ţinutul Covurluiului (nr. 3). Altul (nr. 4), «suret di pe ispisocul Domnului Ştefan Vvd.», ibid., Anaforale nr. 29, fila 107 v. (e vorba de răzeşii din moşia Blăgeşti, din ţinutul Covurluiului). Altul (nr. 5) «copii încredinţată de răposatul postelnic Ioan Jora, de pe ispisocul Domnului Ştefan Vvd.», ibid , Anaforale nr. 53, fila 65 v. (e vorba de răzeşii din Sărăţeni, Dragomăneşti, Spineni, Ţuţcani, din ţinutul Tutova, şi proprietarul Lişcovului, în capul Lăţăştilor). Altul, ibid. Tr. 1146, op. 2, 1300, dos. 58, fila 378 r. (nr. 7). Toate au data 7027, Iunie 25. Altul (nr. 6) «suret încredinţat de postelnicul Ioan Jora, de pe ispisocul Domnului Ştefan Voevod», din actele lui Pavăl Iacob, din Igeşti, din vechiu Scândureni, după o anafora din 1839, Iunie 27, se află publicat în Ghib. Sur. 18, p. 174. Acelaşi şi Sur. ms 18. Menţionat în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod p. 137. Cp. şi M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 93-94 şi Doc. Mold. dela Bogdan Voevod p. 371. Cel din Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 53, se află publicat şi în C. Andreescu şi C. Stoide, Documente şi regeste, Iaşi, 1934, p. 6.

Satul Găleşeşti este foarte vechiu. In 6946 (1438), Mai 17,

Ștefan Voevod dă lui Miclea Tavă și fiului său, Stan aprodul, «satul unde este casa lor, pe Crasna, din sus de Dodești. Satul s'a aumit apoi Gălășăști și apoi Tătărani, după un document din 7152 (1644), Martie 11 [1]. Documentul dela Ștefan cel Mare este cel din 6992 (1484), Mai 13 [2]. Este deci satul Tătărani, din județul Fălciu [3]. Numele Găleșești și-l are dela un vechiu Galeș [4]. El a fost și al neamului lui Stanciul pârcălabul, care mai avea pe Crasna, Fâșcanii, azi în trupul Șerbeștilor, din județul Vaslui [5]. Satul era și la începutul veacului al XV-lea. — Pârăul Crasna este pomenit din cele mai vechi timpuri [6]. — La obârșia Horincei, este însemnat satul Ghereşti, care este totuna cu satul Ghereasca, din județul Covurlui, aproape de Lupești, Măluștení, Bârlălești, așezat, în adevăr, la obârșia pârâului Horincea [7]. Este foarte vechiu. Își are numele, cred, dela un Gherea [8]. —

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2 pp. 20-21.

2 I. Bogdan, D. Șt. 1 pp. 280-282 : Stanciul, fiul lui Fedco Stărostescul, vinde «un sat, anume Găleșăștii, pe Crasna, pe de amândoao părțile a ținuturilor» (în textul slavon va fi fost ѡбѣ жѹдєчїи), drept 105 zloți tătărăști, «boeriului nostru, Mihul, pârcălabul de Crăciun⟨a⟩».

3 M. Costăchescu cit.; Ind. stat. pp. 163, 791; Harta stat. major, planșa Hușii, 1 : 100000.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M.; același, Doc. Mold. dela Șt. M.; același, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, la indice, sub cuvintele Galeș, Gălișești.

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 429-431.

6 M. Costăchescu, lucrările citate, la indice, sub cuvântul Crasna.

7 Dicț. geogr. al jud. Covurluiu, p. 102, schitul și moșia Ghereasca; Harta stat. major, planșa Fălciul, 1 : 100000 : Ghireasca, alături dealul Ghireci, adecă Ghirești, Ghereşti; în Ind. stat. pp. 123, 585, Ghireasca; în Frunzescu, Dicționar topografic p. 210, Ghereasca, pădure.

8 Un sat Ghereni a fost lângă Tătărăni, Deleni, Mălăgani, din ținutul Fălciului [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2 pp. 20-21], cu numele dela același Gherea. Cp. satul Gherăești [ibid. 2 pp. 246-247] și гєѹроєщи, într'un uric dela Ștefan cel Mare, din 6967 (1459), Septemvrie 3 [I. Bogdan, D. Șt. 1 pp. 35-37]. Gherăești își are originea într'un Birai. Cp. Birăeștii, satul lui Coste Birovici, în 6954 (1446), Fevruarie 21 [M. Costăchescu cit.]; în 7007 (1499), Noemvrie 26 [I. Bogdan cit. 2 pp. 161-166]: що былъ измѣнилъ . . . дѧд нашъ, алеѯандръ воєвода . . . и бистричъскомоу монастирѹ далъ три села, на бистрици, выше бакова, на имѣ бирабичєщи, гдє былъ биран (ce a fost schimbat . . . bunul nostru, Alexandru Voevod . . . și mănăstirii Bistrița a dat trei sate, pe

Pârăul Horincea este pomenit încă din 6944 (1436), Septemvrie 19[1]. — Alte sate erau pe Lişcov, un pârău ce izvorăşte în comuna Blăgeşti. judeţul Tutova, şi se varsă în Horincea, la Grăpeni, în judeţul Covurlui[2], şi care este pomenit şi în uricul lui Ştefan cel Mare, din 6974 (1466), August 28[3]. Aici, sânt şi azi Blăgeştii, în judeţul Tutova[4]. Era şi la începutul veacului al XV-lea. Îşi are numele dela un Blaga sau Blaje[5].— Sârbii nu-i mai găsesc azi pe Lişcov. Este un sat foarte vechiu[6]. Satul Sârbii, din comuna Puntişeni, judeţul Tutova, este departe de aceste locuri, pe Bârlad[7]. — Nu mai este nici satul Hrăneştii, care nu mai era identificat nici în prima jumătate a veacului al XIX-lea, când a fost proces între răzeşii din Sărăţeni, Dragomăneşti, Spineni, Ţuţcani, din ţinutul Tutova, cu proprietarul

Bistriţa, în sus de Bacău, anume Biraviceşti, unde a fost Birai): acelaşi sat, în 7008 (1500), Martie 22 [I. Bogdan cit. 2 pp. 172-174]: ѡт дѣда нашего, ѡт алеѯандра воеводї . . . на бистрици, выше бакова, село бирдинно (dela bunul nostru, dela Alexandru Voevod, . . . pe Bistriţa, în sus de Bacău, satul lui Birai). Acestea erau şi în veacul al XIV-lea. Din Biraieşti, comform fonetismului moldovenesc, Ghirăieşti.

1 M Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 487-493: на хоринчи, кавадинеции и ба(д).

2 Dicţ. geogr. al jud. Covurluiu p. 112; Harta stat. major, planşele Fălciu şi Bereşti-Oancea, 1 : 100000.

3 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 110-111: на личковѣ, ѹхирнецїи (curioasă e afirmarea lui I. Bogdan (p. 110) că «acest nume topografic e dispărut astăzi», când p. 111, vorbeşte de Lişcov). Cu această formă, Licicov, şi în uricul dela Petru Voevod, din 7045 (1537), Martie [Acad. Rom. 108/10; Ghib. Sur. 18, pp. 192-194]: село, на имѣ бозиянїи, на ли(ч)ковѣ. Numele este de pus. poate, în legătură cu Liciul, pentru care cp. documentul din 6943 (1435), Octomvrie 8 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 416-419].

4 Ind. stat. pp. 390, 456; Harta stat. major. planşele Fălciu şi Bereşti-Oancea, 1 : 100000.

5 Cp. Blaga, Blaje, Blaj, Blăgeşti, în M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 pp. 829, 892. Blăgeştii din Câmpul lui Dragoş erau şi în veacul al XIV-lea, pomeniţi în uricul din 6944 (1436), Iulie 24 [ibid. 1 pp. 467-472]. Tot aşa de vechiu şi cel de pe Topoliţă, dela Neamţ [ibid. 2 pp. 535-539; şi Damian Bogdan, Acte moldoveneşti, pp. 44-46].

6 Cp. Sârbi, în M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 p. 931; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 77, 78, 80; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod p. 547; I. Bogdan, D. Şt. 1 pp. 7-8, 153-154; 2, pp. 29-30.

7 Ind. stat. pp. 391, 751; Harta stat. major, planşa Bârladul, 1:100000.

Lişcovului, în capul Lăţăştilor[1]. El nu poate fi, cred, totuna cu satul Hrăneşti, fost în judeţul Tutova, şi pomenit în hotarnica Bârladului, din c. Ianuarie, 1495, pe la Brădeşti, Şuşneşti, aproape de pârăul Jeravăţului şi cam departe de pârăul Lişcovului, pe care este arătat satul din 1519, Iunie 25[2]. Işi are numele dela un vechiu Hrană, poate înaintaşul boierilor, cunoscuţi cu acest nume[3]. Era şi la începutul veacului al XV-lea[4]. — Alte sate erau pe râul Bârladului. Astfel, Cătuşa cred că era nu departe de pârăul, valea şi balta Cătuşa, de lângă Sireti, comuna Fileşti, judeţul Covurlui[5]. In apropiere, în veacul al XV-lea, alături cu Siretiul, curgea şi Bârladul[6]. Era şi în veacul al XV-lea.—Pe Bârlad, nu mai găsesc satul Măstecani, foarte ve-

1 Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 53, fila 63 v., 64 v.

2 I. Bogdan, D. Şt. 2 pp. 63, 67: через дорогѹ, що идет ѿт брѫдещи до лиещ<и> . . . пониже шѹшнещи . . . выше чехани . . . та старою маткою жерав<ца, д>олѹ, пониже ѿт хрѫнещи, до где ѹпадает жеравец ѹ брѫлад (peste drumul, ce merge dela Brădeşti la Lieşti . . . mai jos de Şuşneşti . . . în sus de Cehani, . . . apoi pe matca veche a Jeravăţului, în jos, mai jos de Hrăneşti, până unde cade Jeravăţul în Bârlad). Harta stat. major, planşele Bârladul şi Fălciul, 1:100000.

3 Cp. boierul lui Ştefan cel Mare, Hrană vornicul, între 1478 şi 1484 [I. Bogdan, D. Şt. 2 p. 520; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 284]. Acesta a murit, probabil, în lupta cu Turcii. cum ne-ar arăta pomelnicul dela Bistriţa [Acad. Rom. ms 78, fila 36v.]: сїи ѹ развои тоѹрско(м) ѹмрѣшѧ па(н)оке . . . , сима храна. Cp. I. Minea, în Cercetări ist. (Iaşi), anul 8-9[1] (1932-1933), p. 51. Un Hrană spătar al lui Bogdan Voevod [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod p. 529], apoi al lui Ştefăniţă Voevod, şi apoi vornic, către sfârşitul domniei acestuia şi începutul domniei lui Petru Rareş, urmaş, cred. al celui de sub Ştefan cel Mare, avea sate în părţile Bârladului, cum ne arată documentele din 7054 (1546). Martie 25 [Iacov Antonovici, Documente Bârlădene 4, pp. 23-25: satul Stoişeşti, de sub făgetul Leahului] şi cel din 7054 (1546), Aprilie 4 [Ghib. Sur. 18, pp. 206-208: Coroteni, pe Bârlad]. Acest Hrană, de sub Bogdan, Ştefăniţă şi Petru Rareş, se numea Ştefan.

4 Dela acest neam îşi are, cred, numele şi satul Hrăniceni, din acelaşi jud. Tutova, com. Cârja, aşezat pe Prut [Frunzescu, Dicţionar topografic p. 236; Dicţ. statistic al României, Buc. 1915, 2 p. 964; Ind. stat. pp. 390, 607].

5 Dicţ. geogr. al jud. Covurluiu pp. 35-36; Dicţ. statistic al României, 1 p. 252; Harta stat. major, planşa Galaţi, 1:100000. Aici şi satul Cătuşa, Ind. stat. pp. 124, 491.

6 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 pp. 337-339, etc.

chiu, care-şi are numele dela un Măstecăneanul, cneaz, jude sau vătăman [1]. — Bujorănii sânt satul Bujoreni, din comuna Zorleni, judeţul Tutova [2]. Aici, fusese de demult Bujor, dela care-şi are numele. Era în proprietatea neamului lui Mihul medelnicer şi în 7103 (1594-1595), pe vremea lui Aron Voevod [3], după care se înstrăinează. — Aici au fost şi Pipărcanii, pomenit, înpreună cu Bujorenii şi Bătrâneştii, în documentul dela Aron Vodă, şi în 7104 (1595), Noemvrie 30 [4], înpreună cu Bujoreanii şi Bâcsăneştii, tot aşa în 7104 (1596), Martie 24, înpreună cu Bojoreanii, Bâcsăneştii şi Măstăcani [5]. Satul avea două judecii, după vechii juzi, Ilieş şi Şteful, care vor fi trăit în veacul al XV-lea [6].—Nu pot identifica celalt sat, cu două judecii, ale lui Slăvei şi Mihăilă. — Despre satul Bâcsăneşti a fost vorba în 1519, Aprilie 28 [7]. — Boierul Mihul medelnicer este întrucâtva cunoscut [8]. In 6992 (1484), Mai 13, când cumpără satul Găleşăştii, pe Crasna, era pârcălab la Crăciuna. In 7005 (1497), Martie 20, când cumpără, dela nepoţii Creţului dela Ialan, satul Rădenii, la gura Ia-

1 In jud. Covurlui, pe Prut, la miază-noapte de lacul Covurlui, este satul răzăşesc Măstăcani [Dicţ. geogr. al jud. Covurluiu pp. 117-119; Ind. stat. pp. 123. 644; Harta stat. major, planşa Galaţi, cit.], dar acesta este departe de râul Bârladului. Cp. pentru satele Măstăcani, Mesteacăn, Mesteceni, Ind. stat. pp. 644, 648. Pentru trecut, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold dela Şt. M. 2, pp. 553-557. Cp. satul de pe Bârlad, N. Iorga, Studii şi Doc. 6 p. 13.

2 Frunzescu, Dicţionar topografic p. 79; Dicţ. statistic al României, Buc. 1915, 2, pp. 1105, 966; Harta stat. major, planşa Bârladul, 1 : 100000. Aici, şi pădurea, zarea Bujoranilor. Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 93 (aici, greşit: «sat Bujorăni, la Covurluiu».

3 N. Iorga, Stud. şi Doc. 6 pp. 12-13: «Magdalina, fata lui Ionaşcu, nepoata Marii, fata Mihului Medelnicerul» şi-a vândut moşia dată de «bătrânul Ştefan Vod(ă)» lui Mihul: «a cincea parte din Bojoreani şi din Pipărcani şi Bătreneştii, ce sânt pe Bârlad». Ibid. p. 11, document dela Petru Rareş Voevod, pentru satul Bujor, de pe Bujor.

4 N. Iorga cit. p. 13: Pipărcani (după text slavon, deci aceasta este forma adevărată).

5 Ibid.: Pipărcani (după text slavon).

6 Cp. satul Pipercani, în jud. Cahul [Frunzescu, Dicţionar topografic p. 356].

7 Vezi mai sus pp. 105-108.

8 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod pp. 370-371.

Ianului, este medelnicer [1]. Satul Rădeni a fost dat, la moartea sa, de către Mihul medelnicer, mănăstirii Dobrovățului, cum ne arată documentul dela Bogdan Voevod, din 7023 (1515), Aprilie 20, și unde este, probabil, înmormântat [2].

26.

1519, Iunie 30.

Ștefan Voevod întărește boierului Dragotă Săcuianul, ceașnic, satul Cordareani, pe Iubaneasa, sub Dumbrava Inaltă, schimbat și cumpărat, drept satul de peste Prul, sub Dereneie, unde au fost vătămani Caliman și Iachim și Lucaci, și 380 zloți tătărești, dela Ieremia, strănepotul lui Iuban cel Bătrân. Îi mai întărește jumătate din satul Verbia, de cealaltă parte a Jejiei, cumpărată, drept 250 zloți tătărești, dela strănepoții lui Vlad.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воеко(да), г(с)п(д)рь земли молдавскои, знаменитѡ чини(м) исси(м) наши(м) листо(м) вьсѣ(м), кто на не(м) вьзри(т) или егѡ чтѹчи ѹслыши(т), ѡже то(т) истинниїи на(ш) вѣрныи па(н), драгота сакоуианоу(л), чашни(к), слоужи(л) прѣжде стопочивши(м) дѣдѹ нашемоу, стефанѹ воево(дї), и ро(дї)телю нашемоу, богданѹ воево(дї), право и вѣрно, а дне(с) слѹжи(т) на(м) право и вѣрно. тѣмже, мы видѣвше его правоую и вѣрнѹю слѹжбоу до на(с), жаловали есмы его ѡсобною нашею мл(с)тїю, дали и потврьдили есмы емоу его правое ѡтнинѹ, измѣненїе и выкѹпленїе его, що ѡ(н) проминѣ(л) и кѹпи(л), при дне(х) ро(дї)телѣ г(с)д)вамы, богдана воево(дї), едно село, на юбанѣсѹ, по(д) высокою доубровою, на имѣ кордарѣни, що ѡ(н) проминѣ(л) и коупи(л) тое село ѡ(т) дѣти нѣгини, дѡ(ч)ки андреика кордарѣ, оунѹка старого юбана, и испривилїе, що има(л) дѧ(д) его, юба(н) старїи, ѡ(т) прѣдѣда нашего, алеѯандра воево(дї), и да(л) н(м), на тое село, на кѡрдарѣни, выкѹпленїе свое, едно селѡ, за прѹто(м), по(д) деринами, где были ватаманове, калима(н) и ꙗки(м) и лѹка(ч), и еще н(м) прида(л) кь томоу селоу ти зла(т) татарскы(х). и тако(ж), потврьдили есмы емѹ половина села вербїѧ, що по тои сторони жежїи, вышнѹю ча(ст), щоже ѡ(н) кѹпи(л) тотѹ половина села, ѡ(т) дѣти толо(ч)кови, оунѹка влада, и испривилїе дѣда н(х), влада, що ѡ(н)

1 I. Bogdan, D. Șt. 2, pp. 121-122; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. pp. 223-226.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 367-371.

има(л) ѡ(т) прѣдѣда нашеѡ, алеѯандра воево(дї), и да(л) и(м), за тотꙋ половина села, си зла(т)ѫ татарскы(х). тое въсе вышеписанное да е(ст) емоу и ѡ(т) на(с) оурикъ, съ въсе(м) доходо(м), емоу и дѣте(м) его и ꙋнꙋчато(м) его и прѣоунꙋчато(м) его и прашꙋрѣто(м) его и въсемоу родꙋ его, кто сѧ емоу избере(т) наиближнїи, непорꙋшено, николиже, на вѣкы. а хота(р) томꙋ селꙋ, що на юбанѣсꙋ, по(д) высокою дꙋбровою, на имѧ кѡ(р)ѫдарѣни, да е(ст) ѡ(т) оуси(х) сторѡ(н), по старомꙋ хотарꙋ. а па(к), хота(р) тои половини села, кербїѧ, що по тои сторони ꙁнжи, выщнꙋю ча(ст), да е(ст) ѡ(т) въсего хотара половина, а ѡ(т) иши(х) сторѡ(н), по старомꙋ хотарꙋ, по кꙋда извѣка ѡжывали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвъзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра боıа(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двѡ(р)ника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гриковича и пана талабѫ, пръкалабове хотинскы(х), вѣра пана кѡсте и пана кѡндрѧ, пръкалабове немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, паркалабове новогра(д)скы(х), вѣра пана лꙋка арбоуре, портарѣ сꙋчавскаго, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїѧ вистѣрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана стръча сто(л)ника, вѣра пана къцелѣна комиса и вѣра въсѣ(х) боıа(р) наши(х) молдавскы(х) великы(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, кто боуде(т) г(с)п(д)ръ нашеи землн, ѡ(т) дѣтїи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или па(к) бꙋ(д) кого бъ избере(т) г(с)п(д)ре(м) быти нашеи молдавскои земли, то(т) бы емоу непорꙋши(л) нашего даанїа, али абы емꙋ оутвръди(л) и оукрѣпи(л), занꙋже есмы емꙋ дали и потвръдили, за его правовѣрнꙋ слꙋжбоу и за що сꙋ(т) емоу правїи ѡтчини. а на бо(л)шее крѣпо(ст) и потвръжденїе томꙋ въсемоу вышеписанномоу, велѣли есмы нашемоу вѣрномоу жꙋпаноу, тотроушаноу логоф<етоу> писати и нашоу печа(т) завѣсити къ семоу нашемоу листоу. писа(л) доумитроу поповн(ч), оу хрълова, вл҃тѡ ҂зкз, м(с)ца їоунїа л.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că acest adevărat al nostru credincios pan, Dragotă Săcuianul, ceaşnic, a slujit mai înainte sfântrăposatului bun al nostru, Stefan Voevod, şi părintelui nostru, Bogdan Voevod, drept şi credincios, iar astăzi slujeşte nouă, drept şi credincios.

De aceia, Noi văzându-l pe dânsul cu dreaptă şi credincioasă slujbă către Noi, l-am miluit pe dânsul cu deosebita noastră milă, i-am dat şi i-am întărit lui a lui dreaptă ocină, schimbătură şi cumpărătura lui, ce el a schimbat şi a cumpărat, în zilele părintelui Domniei mele, Bogdan Voevod, un sat, pe Iubaneasa, sub Dumbrava Inaltă, anume Cordareani, ce el l-a schimbat şi cumpărat acest sat dela copiii Neagăi, fiica lui Andreica Cordarul, nepoata lui Iuban cel Bătrân, şi cu privilegiu, ce a avut bunul lui, Iuban cel Bătrân, dela străbunul nostru, Alexandru Voevod. Şi a dat lor, pentru acest sat, pentru Cordareani, cumpărătura sa, un sat, peste Prut, sub Dereneie, unde au fost vătămani, Căliman şi Iachim şi Lucaci, şi încă le-a mai adăugat către acest sat 380 zloţi tătăreşti.

Şi asemenea, i-am întărit lui jumătate din satul Verbia, ce-i de ceia parte a Jejiei, partea de sus, ce el a cumpărat această jumătate de sat dela copiii lui Tolocico, nepoţii lui Vlad, şi cu privilegiul bunului lor, Vlad, ce el a avut, dela străbunul nostru, Alexandru Voevod, şi le-a dat lor, pentru această jumătate de sat, 250 zloţi tătăreşti.

Aceasta toată de mai sus scrisă să-i fie lui şi dela Noi uric, cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lui, cine se va alege lui mai deaproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat, ce-i pe Iubaneasa, sub Dumbrava Inaltă, anume Cordareani, să fie din toate părţile, după vechiul hotar. Şi iarăşi, hotarul acestei jumătăţi de sat, Verbia, ce-i pe de ceia parte de Jijia, partea de sus, să fie din tot hotarul jumătate, iar dinspre alte părţi, după hotarul cel vechiu, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasca, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi dela Hotin, credinţa panului Coste şi a panului Condrea, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, pârcălabi de Cetatea-Nouă,

credința panului Luca Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Ieremia vistiernicul, credința panului Şarpe postelnicul, credința panului Stârcea stolnicul, credința panului Cățelean comis şi credința tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră, ci să-i întăriască şi înputerniciască, pentrucă i-am dat şi întărit, pentru a lui dreaptă slujbă şi pentru că-i sânt lui drepte ocine.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire a acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru jupan, lui Totruşan logofătul, să scrie şi să atârne pecetea noastră cătră această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Hârlău, în anul 7027, luna Iunie 30.

Originalul, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea pierdută, se află la Arhiv. Stat. Bucureşti, Schitul Doljeşti 22/1. Ibid. şi o traducere de Evloghie dascal, din 1765, Iulie 2. O fotografie e în colecția mea. A fost publicat, cu mici abateri şi lăsând la o parte divanul boierilor, de Hasd. Arh. Ist. 1[1] p. 86. Scrisoare foarte frumoasă. E rezumat în Horia I. Ursu, Ştefăniță Voievod, p. 138.

Documentul de schimb şi cumpărătură, de sub Bogdan Voevod, este cel din 1517, Ianuarie 17[1]. Satul Cordăreni, cu numele dela Andreica Cordarul, este în comuna Dumeni, județul Dorohoi, aşezat pe pârăul Ibăneasa[2]. Satul era şi sub Alexandru cel Bun, al lui Iuban cel Bătrân[3]. — Despre satul de peste Prut, sub Dereneie, a fost vorba în documentul dela Bogdan Voevod. Şi acesta era sub Alexandru cel Bun.— Satul Verbia a fost pe Jijia, în județul Dorohoi, lângă Corlăteni, Di-

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 418 şi urm.
2 Ibid. pp. 425, 429.
3 Ibid. pp. 426, 427, 431, 432. Despre Dumbrava Inaltă, M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 904.

măcheni, pe moşia Văculeşti, din care a rămas numele şesul Verghii[1]. Sub Alexandru cel Bun, o parte măcar a satului era a lui Vlad. In 6995 (1487), Martie 5[2], o parte era a lui Ivanco Bârlici[3]. In 7091 (1582), Septemvrie 14, satul era al neamului Movileştilor[4]. Numele cred că e în legătură cu rusul верба, salcie[5]. — Nu ştiu cine este Vlad, stăpânul de sub Alexandru cel Bun. Nepotul acestuia, Tolocico, poate este totuna cu Şandru sau Şăndrică dela Dorohoi, numit şi Tolocico şi care apare în divan, înainte de Ştefan cel Mare, întâia oară sub Alexandru Voevod, în 6960 (1452), Dechemvrie 21[6]. Apare şi sub Ştefan cel Mare, începând din 6966 (1458), Fevruarie 13[7], apoi în 6971 (1463), Aprilie 15[8], în 6972 (1464), Septemvrie 12[9]. Cea din urmă dată, în 1467, Octomvrie 9[10]. In 6974 (1466), Septemvrie 15, apare ca Şendrica Tolocico[11]. Tot aşa, în 6975 (1467), Ianuarie 1[12] şi Iunie 30[13]. Dela acesta, îşi are numele, probabil, satul Şăndriceni, de lângă Dorohoi[14]. — Un altul, Ivanco Tolocico, nepot al lui Giurgea Zvorâşte, de prin aceleaşi părţi ale Doro-

1 Dicţ. geogr. al jud. Dorohoiu, pp. 310, 358; Harta stat. major, planşele Nicşeni şi Bucecea, 1 : 50000; în Frunzescu, Dicţionar topografic p. 521: Verghie, sat în com. Sauceniţa, jud. Dorohoi.

2 I. Bogdan, D. Şt. 1 pp. 293-295: иван<ко бръл>ичь . . . села, на имѣ бръгъанїи, на молдавѣ, и верьїа, на жежию, часть его, и корлътѣнїи.

3 Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 325, 363, 547.

4 Dan, Mănăstirea Suceviţa p. 123.

5 Cp. Verbca, Verbouţi.

6 M. Costăchescu cit. 2 p. 426; вѣра пана шандра ѡ(т) дорогонѣ. Cariera lui, ibid. pp. 491, 878; în 6962 (1454), Ianuarie 1 [ibid. 2 pp. 501-502]: вѣра пана шандра дорогонского.

7 I. Bogdan, D. Şt., 1 p. 6: шандра ѡт дорогонѣ. In 6966 (1458), Aprilie 12 [ibid. p. 11]: вѣра пана шандричина.

8 Ibid. 1 p. 74: пан ша<ндрꙋ>.

9 Ibid. 1 p. 84: пан шендрика.

10 Ibid. 2 p. 297: пань шендрика дорогꙋнскы.

11 Ibid. 1 p. 112.

12 Ibid. 1 p. 117: вѣра пана шандра толочка.

13 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 69-70: па(н) шандро толочико.

14 Dicţ. geogr. al jud. Dorohoiu, pp. 311-312.

hoiului, este pomenit într'un uric din 6996 (1488), Martie 12[1]. Poate acelaşi Ivanco Tolocico, cu fraţii săi, Purece spătarul, Ivanco, clucerul de arie, şi surorile lor, Oliuşca şi Vasilisa, sânt pomeniţi în 6999 (1491), Fevruarie 26, că cumpără satele de pe Nistru, Drislivoe şi unde a fost Nosco, dela nepoţii lui Mihul Starostici şi Giurgiu dela Frătăuţi[2]. Ar fi deci, în aceleaşi părţi ale Moldovei de sus. — Boierul Dragotă Săcuianul ceaşnic este cunoscut[3]. A fost tăiat de Ştefăniţă Voevod, în Roman, în 7 Septemvrie, 1523. Tatăl său s'a numit Iachim Săcuianul, după satul său, Săcueni. Şi acum o presupunere: nu cumva acesta este fratele Ioachim al lui Ştefan cel Mare? Am găsi atunci o explicaţie, pentru ce în biserica ruinată a fostului sat Săcuieni a fost găsită piatra de mormânt a lui Bogdan Voevod, cel tăiat la Răuseni, tatăl lui Ştefan cel Mare[4]. Căci în inscripţia dela biserica din Răuseni, începută de Ştefan cel Mare şi sfârşită de Bogdan Voevod, în 7012 (1504), Septemvrie 18, nu se spune că aici ar fi şi mormântul lui Bogdan Voevod[5]. In noaptea de 15 Octomvrie, corpul lui va fi fost ridicat, în grabă, de prieteni ori rude, cari în fugă îl vor fi lăsat să fie înmormântat la rudele apropiate, din satul Săcuieni, de pe valea Moldovei. Ştefan cel

1 I. Bogdan, D. Şt. 1 p. 328.

2 Ibid. pp. 458-461.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 29-31; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 93, 95, 96.

4 Piatra — o bucată. — azi în Muzeul din Folticeni. Vezi Victor Brătulescu, în Buletinul Com. Mon. Ist. anul 31 (1938), fasc. 95, pp. 38-39. Inscripţia de pe piatră ar fi, complectată, astfel: † сѫ(н) єсть гробъ раба бж҃їа, богдана воєводы, ѡца <стєфана воєводы и оусѣчєна глава ємꙋ ѿ(т) пєтра воєводы, рєкомы аронь, оу рѫоусѣнь, влто ҂ѕ҃ц҃н҃ѳ, м(с)ца> ѡктоврїа є҃і (aceasta este groapa robului lui Dumnezeu, Bogdan Voevod, tatăl lui Stefan Voevod, şi a fost tăiat capul lui de Petru Voevod, numit Aron, la Răuseani, în anul 6959, luna Octomvrie 15).

5 Kozak, Inschriften pp. 116-117; G. Balş, Bisericile lui Ştefan cel Mare, în Buletinul Com. Mon. Ist., anul 18 (1925), p. 117; M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 p. 406; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 10-11: їѡ стєфа(н) воєво(д) . . . нача сѫздати храмь сѫ(н) . . . на сє(м) мѣстѧ, гдє бы(ст) ꙋсѣчєна глава ѡца єго, богдана воєводи (Io Stefan Voevod . . . a început a zidi acest hram . . . pe acest loc, unde a fost tăiat capul tatălui său, Bogdan Voevod).

Mare îi va fi pus piatra de mormânt, cu gândul ca, după ce va fi făcut biserica dela Răuseni, să ducă acolo şi să înmormânteze oasele tatălui său, ceia ce n'a putut îndeplini, murind înainte de a termina biserica [1].

27.

1519, Iunie.

Ştefan Voevod întăreşte lui Petru şi fraţilor lui, Aver, Albul, surorei, Muşei, nepotului lui de soră, Clinciul, şi verilor lor, Duma, Şandru, Ion şi Andreica, satul unde a fost Roman Blândul, pe Sărata, şi satul unde a fost Husul, cumpărate dela fiica lui Lazor Ungureanul. Satele se înpart în trei părţi.

† мл̄(с)тїю <бжїєю, мы стєфа(н) воєво(да), г(с)п(д)рѣ землн молдав>скои, знамєнито чини(м) и с си(м) листо(м) наши(м) вѣсѣ(м), кто на(н) вѣзри(т) или чтȣчи єго ȣслыши(т), <ѡжє прїидє, прѣ(д) нами и прѣ(д) оусими нашими молдавскыми боıарє, слȣга на(ш) . . . . . . до(ч)ка лазора ȣ(н)гȣрѣнȣла, по єи> доброю волю, нєки(м) нєпонȣжєна, а нєприсєлована и продала свою правою ѡ(т)нин<ȣ, що има(л) ѡ(т) дѣда (?) г(сд)вамы, ѡ(т) стєфана (?) воєво(дї), сєла, на имѣ> гдє биль рома(н) блѣндȣ(л), на саратѫ, и др<ȣгоє сєло, гдє биль хȣсȣ(л)>, слȣга(м) наши(м), пєтри и брат<їа(м) єго, авєрȣ и албȣ(л), и сєстри н(х)>, мȣш<ї, и сєстричичȣ н(х), клн(н)чȣ(л), и> племєнико(м) н(х), дȣми и шандрȣ и їѡ(н) и а(н)дрєнки за, < . . . . . . > зла(т) тата(р)скы(х). и заплатили <наши слȣги, пєтрѣ и бра(т) єго>, авєрѣ и а(л)бȣ(л), и сєстра н(х), мȣша, и сєстричичȣ [2] н(х), клн(н)чȣ [2], и плє<мє>ники [3] н(х), дȣма и ша(н)дрȣ [2] и їѡ(н) и а(н)дрєнка, ȣси тоти вышє писа(н)н<їи нинѣзи . . . зла(т) тата(р)скы(х), ȣ рȣки . . . > до(ч)ки лазора ȣ(н)гȣрѣнȣла, прѫ(д) нами и прѫ(д) нашими <боıари> [4]. ино, мы видѣвшє н(х) доброю волю и токмє<ж> и полною заплатȣ, тако(ж) и ѡ(т) на(с) дали <и потврѣдили слȣга(м)

1 Lucrul a fost văzut cam la fel de I. Minea, Sfârşitul lui Bogdan II Vodă, în Insemnări Ieşene, anul 5 (1940), vol. 16, nr. 10, p. 119 : «unde-l vor fi dus [= pe cel ucis], deci la distanţă de zeci de km. urmaşii lui Dragoş Viteazul, proprietari în Săcuieni, din devotament, sau poate din obligaţiuni de rudenie».

2 Sic.

3 In original: плєники.

4 In original lipseşte боıари.

наши(м), пе>три и братїа(м) его, аверȣ и албȣ(л), и сестри и(х), мȣшї, и сестрїчичȣ и(х), кли(н)чȣ(л), и племеникѡ(м) и(х), дȣми и ша(н)дрȣ и їѡ(н) и а(н)дреики, <села на имѣ, где биль рома(н) блѫндȣ(л)>, на саратѣ, и дрȣгȣю село, где биль хȣсȣ(л), како да е(ст) и(м) ѡ(т) на(с) ȣрикь и съ въсе(м) доходѡ(м), али да е(ст) и(м), на три ча(стї), ѡбѧ тѧ(м)[1] двѧ села, <на имѣ где биль роман блѫндȣ(л) и где биль хȣ>сȣ(л), двѧ часты ѡ(т) ни(ж)нюю сторонȣ да е(ст) слȣга(м) наши(м), петри и братїа(м) его, аверȣ и а(л)бȣ(л) и сестри и(х), мȣши, и сестрїчичȣ и(х), кли(н)чȣ(л), <и племеникѡ(м) и(х)>, дȣми и шандрȣ и їѡ(н) и а(н)дреики, и дѣте(м) имь и ȣнȣчато(м) и прѣщорѣто(м) и(м) и въсемȣ родȣ и(х), кто сѣ и(м) извере(т) наиближнїи, непорȣ<шенно, николиже, на вѣки. а хота(р)> тѧ(м) села(м), що вышеписа(н)ни(х), да е(ст) ѡ(т) ȣси(х) сторони, по старомȣ хотарȣ, по кȣда извѣка ѡживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вишеписа<ннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра> възлюбленнаго братȣ г(сд)вамы, петра, и вѣра боıа(р) наши(х), вѣра пана їсака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана ша(н)дра, вѣра пана <негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринко>вича и пана талабъ, па(р)калабо(м)[1] хоти(н)ски(м)[1], вѣра пана косте и пана кондри, немецкы(х), вѣра пана петрики и пана тоадера, паркала<бо(м) новогра(д)ско(м), вѣра пана лȣки арбȣре, сȣчавского, вѣр>а пана храна спатарѧ, вѣра <пана еремїи вистїıар>ника, вѣра пана шар<пе постелника>, вѣра па<на>[2] сакȣıана чашника, <вѣра пана стръчи столника, вѣра пана кацелѣна комиса> и вѣра въсѣ(х) боıа(р) <наши(х) мо(л)давскы(х) великы(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, кто бȣде(т) г(с)п(д)ръ нашеи земли, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или> бȣ(д) кого бъ извере(т) г(с)п(д)ре(м) бити нашеи молдавскои земли, <то(т) бы непорȣ>ши(л) нашего дааниıа <и потвръж>дениıа, али бы и(м) ȣкрѣпи(л) и ȣтвръди(л), <за нȣже есмы и(м) дали и пот>връдили, за що е(ст) и(м) праваа ѡ(т)нин<а>[3] и за щ<о>[4] они кȣпили, на <свои правїи пинѣзи. а на болшее крѣпо(ст) и> потвръдженїе[1], вѣлѣлї[1] есмы нашемȣ <вѣрномȣ панȣ, тотрȣшанȣ> логофетȣ, писати и нашȣ печа(т) прївѣсити к семѵ <листȣ нашемȣ. писа . . . . . . > вато ҂зкз, їю(н) . . .

1 Sic.
2 In original: на lipsește.
3 In original: а lipsește.
4 In original: о lipsește.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveni, sluga noastră . . . . . . fiica lui Lazor Ungureanul, de a ei bună voie, de nimeni nesilită şi nici àsuprită şi a vândut a sa dreaptă ocină, ce a avut dela bunul (?) Domniei mele, dela Stefan (?) Voevod, satele anume, unde a fost Roman Blândul, pe Sărata, şi alt sat, unde a fost Husul, slugilor noastre, lui Petru şi fraţilor lui, Aver şi Albul, şi surorii lor, Muşei, şi nepotului lor de soră, Clinciul, şi verilor lor, Duma şi Şandru şi Ion şi Andreica, drept . . . zloţi tătăreşti.

Şi au plătit slugile noastre Petrea şi fratele lui, Aver şi Albul, şi sora lor, Muşa, şi nepotul lor de soră, Clinciu, şi verii lor, Duma şi Şandru şi Ion şi Andreica, toţi aceşti mai sus scrişi bani . . . zloţi tătăreşti, în mânile . . . . . . , fata lui Lazor Ungureanul, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie şi tocmeală şi plată deplină, asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugilor noastre, lui Petru şi fraţilor lui, Aver şi Albul, şi surorii lor, Muşei, şi nepotului lor de soră, Clinciul, şi verilor lor, Duma şi Şandru şi Ion şi Andreica, satele, anume unde a fost Roman Blândul, pe Sărata, şi alt sat, unde a fost Husul, ca să le fie lor dela Noi uric şi cu tot venitul, însă să le fie lor în trei părţi amândouă aceste sate, anume unde a fost Roman Blândul şi unde a fost Husul. Două părţi, din partea de jos, să fie slugilor noastre, lui Petru şi fraţilor lui, Aver şi Albul, şi surorii lor, Muşei, şi nepotului lor de soră, Clinciul, şi verilor lor, Duma şi Şandru şi Ion şi Andreica, şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi intregului neam al lor, cine se va alege lor mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestor sate, ce am scris mai sus, să fie din toate părţile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa iubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului

Negrilă, credința panului Vasco, credința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinta panului Costea și a panului Condrea, dela Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, pârcălabi dela Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, dela Suceava, credința panului Hrană spatar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Șarpe postelnic, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cațelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau *iarăși ori* pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră și întăritura, ci să le întăriască și înputerniciască, pentru că le-am dat și le-am întărit, pentru că le este lor dreaptă ocină și pentrucă ei au cumpărat, pe ai lor drepți bani.

Iar pentru mai multă tărie și întăritură, am poruncit credinciosului nostru pan, lui Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris . . . . . . , în anul 7027, Iunie . . .

Originalul, pe pergament foarte șters și rupt, din care lipsește o parte, din dreapta, cu pecetea pierdută, se păstrează la Arhiv. Stat. București, secț. ist., făcând parte din actele Episcopiei de Huși, 39/1. Este menționat de Melchisedec, Cronica Hușilor, pp. 7-8. Insemnat în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod p. 138: «7027, Iunie. Ștefan Vodă, întărește lui Petre, Averu și alții . . . peste două sate, unul pe Sărata și alt sat Husul». O fotografie de pe original se află în colecția mea.

Este greu de identificat cele două sate, de care vorbește documentul. Plecând dela numele Aver și Albul, Melchisedec se gândește la satele Avereşti și Albești, din județul Fălciu [1], mai ales că în satul Averești este un schit, închinat Episcopiei Hușilor, în a cărei proprietate a fost și documentul. Numai cât Avereștii sânt pe pârăul Crasna și, departe de el, spre miază-zi, aproape de pârâul Idrici, este și satul Albești, amândouă de-

1 Dicț. geogr. al jud. Fălciu pp. 1-4; Ind. stat. pp. 161, 423, 433.

parte de pârăul Sărata, unde, probabil, au fost cele două sate din 1915, Iunie[1].— Cel întăi sat este arătat pe Sărata, care este pârăul din județul Fălciu sau cel de peste Prut, pomenit foarte des, din vechime[2]. Aici, fusese mai demult, în veacul al XV-lea, Roman Blândul. Despre celălalt sat, unde a fost Husul, găsim multe urme din vremile vechi, atât pe Sărata de dincoace, cât și pe Sărata de peste Prut[3]. —Numele lui Lazor Ungureanul ne amintește și de satul Ungureni, pe de ceia parte de Sărata, de către Prut, din documentul din 7013 (1505), Fevruarie 16[4], și de păstorii Ungureni din Ardeal.

1 Harta stat. major, planșa Huşii, 1 : 100000.

2 Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 p. 931; I. Bogdan, D. Şt. 2 pp. 576-577; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod pp. 5-8.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 pp. 412, 417-418: «la gura Sărății, siliște Buvini . . . și pe din sus de Hu⟨sul⟩ova; în 6995 (1487), Octomvrie 12 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 303-304, 516-518]: станчѹла хѹсив . . . продал . . . єдино мѣсто ѡт село, повише ѹстїє сѫрати, на имѣ где сѧ зовет ѹламїи, и половина ѡт хѹсїан, пониж ѹст⟨їє сѫ⟩рати, и сѫ сѫратою и крѫницѹ градищієи (Stanciul Husului . . . a vândut . . . un loc de sat, mai sus de gura Săratei, anume unde se chiamă Ulmii, și jumătate din Husiiani, mai jos de gura Săratei, și cu Sărata și fântâna Gradișteei); în 6997 (1489), Martie 13 [ibid. 1, pp. 372-375]: слоуга наш, станчюл, сынь жоуржа хоусива . . ., продал свою правѹю ѡтниноу . . . єдноу селищоу, за проутом, где бил трѫгѫ сѫрати (sluga noastră, Stanciul, fiul lui Giurgea Husului, . . . a vândut a sa dreaptă ocină . . . o seliște, peste Prut, unde a fost târgul Săratei); în 7007 (1495), Ianuarie 22 [ibid. 2, pp. 54-56]: настѣ, непоата михѫила боуѕѣ, и ѹноука єи, мѫрина, дочка хоусѹлова . . . продали ѡт ѹрика ѹика их, михѫила боуѕѣ, четврѫтаа част ѡт село, на сѫратѣ, на имѣ боуѕєщїи, где бил беричка (Nastea, nepoata lui Mihăilă Buzea, și nepoata ei, Mărina, fiica Husului . . . au vândut din uricul unchiului lor, Mihăilă Buzea, a patra parte din satul, pe Sărata, anume Buzeștii, unde a fost Bericica); în 7010 (1502), Ianuarie 23 [ibid. 2, pp. 189-191]: «Mărina, fata Husului, . . . o bucată de pământ, pe Sărata, partea ce este despre Ialan, pe din jos de târgul Hușului, ce-i pe Drislavăț pârăul . . .»; în 7010 (1502), Iulie 2 [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 248, 252: «Troianul . . . peste Grădiște . . . despre hotarul Husilor . . .»; un Husin și soția lui, Marușca, ce se judecă pentru satele Molnița, Stroinții și Urvicolesa, se întâlnește în 6969 (1461), August 12 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 47-50]; cp. satul Husii, pe Şomuz, este pomenit într'un document [nepublicat], dela Bogdan Voevod, din 6959 (1451), Iulie 14.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 1-8.

28.

1519, Iulie 1.

Ştefan Voevod întăreşte lui Toader, pârcălabul de Cetatea Nouă, un loc de pustie la Cahov. Apoi satul Toceanii, peste Prut, cumpărat dela nepoatele lui Ioan Limbădulce, drept 150 zloţi tătăreşti, şi seliştea Lucenii, peste Prut, cumpărată, drept 50 zloţi tătăreşti, dela Vlaşin şi Danciul.

«7027, Iulie 1. Uric scrisu pe sirbie, dela Stefan Vvod., în carele scrie că face ştire tuturor celor ce le voru <ceti>[1] vedea sau cetindu-l îlu vor auzi, precum adevăratulu şi credinciosulu boiaru al Mării Sale, Toaderu, pârcălabulu dela Cetate Noao, i-au slujitu cu slujbă driaptă. Şi văzând slujba lui ce driaptă şi credincioasă, l-au miluitu cu a sa deosăbită milă, i-au dat, în Ţara Mării Sale, în Moldova, unu locu din pustiia, la Cahov, pe amândoao părţile de Cahovu, mai susu de Chicera, unde să apropiia drumulu celu mare cătră Cahovu, ca să-şi facă acolo sate şi locu de moară, în Cahovu. Şi după aceia, iarăş au venit, înainte Mării Sale şi a boeriloru, Anuşcu şi sora ei, Stanca, fetele Marinii, nepoatele lui Ioanu Limbădulce, şi de a lor bună voia, de nime silite, nici asuprite, au vândut moşiia loru cea dreaptă, din uriculu lor celu dreptu, din uriculu moşului loru, Ioannu Limbădulce, ce-au avut dela strămoşulu Mării sale, dela Alexandru Vvod., un satu, anume Tocianii, peste Prutu, unde au fostu Borzea, acela satu l-au vândutu boiariului Toader, pârca<la>bului[2] dela Cetatea Noao, dreptu 150[3] zlati tătărăşti.

Şi sculându-să numitulu boiari au plătit toţi banii aciia, în mâinile Anuşcăi şi a surorii ei, Stanca. Şi după aceia, iarăş au venitu înaintea Mării Sale şi a boeriloru, nepoţii loru, Vlaşinu şi frate-său, Danciul, şi cu tot niamul lor şi iarăşi de nime siliţi, nici asupriţi, ce de a lor bună voia, au vândut a lor driaptă moşie, dintru acelaş uric, o selişte, anume Lucianii, peste Prutu, ace selişte au vândutu iarăşi numitului boiari, dreptu 50[4] zlati tătărăşti.

1 Sic.

2 Aici: pârcabului.

3 Aici: ρн.

4 Aici · н.

Deci numitulu boiari li-au plătit şi acelora toţi banii deplin.

Deci, Măria Sa văzându tocmala loru ce de bună voe şi plata cea deplin, aşijderea şi Măria Sa au dat şi au întărit numitului boiarilui, Toader, parcalabului dela Cetatea Noao, şi feciorilor lui şi a totu niamulu lui acel locu din pustiia, ce i l-au dat Măria Sa şi acelu sat, anume Tocianii şi ace selişte, anume Lucianii, ca să le fie uricu cu totu venitulu, nestrămutatu, nici odănăoară, în veci.

Iar hotarul acelui locu din pustie, la Cahov, pe amândoao părţile de Cahovu, mai sus de Chicera, unde să apropie drumul cel mare cătră Cahovu, ca să fie cât a pute cuprinde unu sat din destul.

Iar hotarul satului Tocianii, ci iaste peste Prut, unde au fostu Borzea, şi acei selişte Lucianii, iarăş peste Prut, să fie din toate părţile, pe vechiul hotaru, pe unde au fostu dinu vecu».

Dau documentul de mai sus, aşa cum se află în ms 111, dela Acad. Rom. (Condica Humorului), fila 74. Cp. Catalogul manuscriptelor româneşti, Academia Română, tom. 1, p. 254. Cp. Wick. Geschichte der Klöster Homor. In ms dela Acad. Rom. se spune că e vorba de satele Troeneşti, Luceani, Toceni, dela ţinutul Tigheciului. Vezi şi M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 124.

Locul de pustie era pe Cahov, Cahul, unde avea Toader, pârcălabul de Cetatea-Nouă, un alt loc, cum vedem din documentul din 7026 (1518), Aprilie 22[1]. — Tocenii sânt şi azi, în judeţul Tigheci, dincolo de Prut[2]. Satul este foarte vechiu. Îşi are numele dela un Toc[3]. Aici, fusese de demult Borzea. Sub Alexandru cel Bun, era al lui Oană Limbădulce. Ca hotar al lui Limbădulce e pomenit în 6997 (1489), Martie 13[4]. Alături,

1 Vezi mai sus p 52-56.

2 Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei p. 212; Frunzescu, Dicţionar topografic p. 487; Ind. stat. pp. 83, 798; Harta stat. major, planşa Fălciul, 1 : 100000.

3 Cp. па(н) тоадерь тѡ(к) столникь, în 7010 (1502), Martie 10 [original, pergament, la Soleşti-Vaslui şi M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 241-242].

4 I. Bogdan, D. Şt. 1 pp. 374-375: а хотар тои селищи, где бил тржгь сжрати, по выше оустїе сжрати . . , по берегь прꙋта, гори,

de demult, fusese târgul Sărata. — Aici era şi seliştea Lucenii, poate aceiaşi cu satul lui Luca din Sihle şi al fraţilor săi, Maleat şi Stroe, pomenit în uricul dela Ilie şi Ştefan, Voevozi, din 6944 (1436), August 11: на оустїе сарат, где былж михаилж[1]. Azi, pe malul Prutului, în aceiaşi comună cu Tocenii, se află satul Leca sau Lechi, care se pare a fi o corupere a cuvântului Luceni[2]. Satul era, cred, şi în veacul al XIV-lea. Numele şi-l are nu dela vechiul Mihail, ci dela Luca din Sihle[3]. — Neamul boierilor Limbădulce este cunoscut[4]. Ioan sau Oană Limbădulce a trăit sub Alexandru cel Bun şi mai înainte. Alţi Limbădulce, din divanul Domnilor, de după Alexandru cel Bun, vor fi fiind fiii lui. Mulţi îi urmărim şi în veacul al XVI-lea. Astfel, în 7062 (1554), Martie 2[5], în 7063 (1555), Marte 23[6], în 7077 (1569),

до селище бодѣ сржбоула . . . до селище бодѣ ршмжрула . . . до хотарѣ лимбждулче (iar hotarul acestei selişti, unde a fost târgul Săratei, mai sus de gura Săratei . . . pe ţărmul Prutului, în sus, până la selişțea lui Bodea Sârbul . . . până la selişţea lui Bodea Rumârul . . . până la hotarul lui Limbădulce).

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 473-475.

2 Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei, p. 134; Frunzescu cit. pp. 264, 487; Ind. stat., pp. 82, 623; Harta stat. major, planşa Fălciu, cit.

3 Un sat Toceni este şi în jud. Dolj [Ind. stat. pp. 140, 798]. Un sat Luceni, este în jud. Iaşi, com. Sculeni, pe malul Prutului [Ind. stat. pp. 203, 629]. Un sat Luceani, tot de dincolo de Prut, este între satele donate de Alexandru Lăpuşneanu Voevod, în 7067 (1559), Aprilie, mănăstirii Căpriana [Şt. Gr. Berechet. Mănăstirea Căpriana, Chişinău, 1928, pp. 14-15; Hasd. Arh. Ist. 1[1] p. 119]: лучанїи.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 856, mai ales, pp. 3-7.

5 Originalul, pe pergament, în Arhiv. Sf. Spiridon, Iaşi, Frăteşti 1/1; Ghib. Isp. 1[1] pp. 100-101: настасїа и сестра еи, илисафта, внукове шана ли(м)бждулче.

6 Originalul, pe pergament, Acad. Rom. 170/8; N. Iorga, Stud. şi Doc. 7, pp. 168-169; Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale 8, fila 112; C. Andreescu şi C. Stoide, Documente şi regeste, Iaşi, 1934, p. 14: їш(н) и сестри его, а(н)на и софїика, дѣти варвари, копила шани лимбждоулче . . . прѣдѣ(д) их, шана лимбждулче, ш(т) прѣдѣда нашего, алеѯандра воево(дї) . . . село . . . брицканїи било дадное ш(т) шана лимбждулче копили своему, варвари, шпрочи ш(т) другїи его дѣти (Ion şi surorile lui, Ana şi Sofiica, copiii Varvarei, copila lui Oană Limbădulce . . . străbunul

Martie 15[1]. Din datele ce le am, nu se pot totuşi lămuri perfect legăturile între diferitele generaţii ale acestui neam.—Toader, pârcălabul de Roman, este cunoscut[2].

29.

1519, Iulie 2.

Ştefan Voevod pentru satele Glodenii, Bulgarii şi Muncelul.

«7027, Iuli 2, dela Domnul Ştefan Vvod., întăritori anumi seminţiilor curgătoari din Balinţa Mândriţca pe două sate, pe pârăul Crasnii, anumi Glodenii şi Bulgarii, şi pe al treile sat, Muncelul».

Arhiv. Stat. Iaşi, Tr. 1765, op. 2014, dos. 10, fila 682 (e vorba de moşiile Muncelul, Glodeanii, ce se numesc şi Şcheia, şi Bulgarii, ce se numesc Bătrâneştii, pe pârăul Crasnii, la ţinutul Romanului).

Urmaşii lui Baliţă Mândrişca îi găsim într'un document dela Ştefan Voevod, din 7060 (1552), Aprilie 29: Ion Rodna şi sora lui, Anuşca, şi nepotul lor de soră, Toma, feciorul lui Filip, şi iarăş nepotul lor de sor, Lupul Pojar, şi surorile lui, Anuşca şi Părasca, feciorii Stanii, şi iarăş sămenţiia lor, Neacşa, şi nepoţii săi de sor, Drăghiia şi Arpaş şi Rusca, ficiorii Drăguşinii, şi nepoata ei, Neacşa, fata Furdinii, toţi nepoţii Baliţii Mândrâşcăi». [3]

Satele se pot identifica. Pârăul Crasna este, probabil, pârăul Glodeni, de pe teritorul satului Bătrâneşti, în comuna Dă-

lor, Oană Limbădulce, dela străbunul nostru, Alexandru Voevod . . . satul . . . Briţcanii a fost dat de Oană Limbădulce cochiilei sale, Varvarei, aparte de alţi copii ai lui).

1 Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale 8, fila 112: «Gavril şi sora lui, Anuşca, ficiorii Andreicăi, nepoţ lui Ioan, strănepoţ Onului Limbădulce . . . Toma şi fimeia lui, Parasca, ficior Mariei, nepoţ Vasâlcăi, fata lui Ioan».

2 Vezi mai sus pp. 52-66.

3 Acad. Rom. 137/271. Aici şi uricul lui Baliţ Mândrişca dela Ilieaş şi Ştefan, Voevozi, şi uricul ce au ei dela Ştefan Voevod cel Tânăr, pe satele de pe pârăul Crasnii, Glodenii şi Bâlgarii, şi alt sat, Muncelul.

mieneşti, judeţul Roman. Bulgarii vechi sânt Bătrâneştii de azi [1].— Glodenii se numesc mai târziu Şcheia, din care n'a rămas decât şesul Şcheii, la răsărit de Bătrâneşti [2]. — Muncelul este unul din satele, Muncelul Durii, din comuna Brătianu, sau Muncelul de Jos, din comuna Giurgeni, judeţul Roman, nu departe de Bătrâneşti [3]. Cel mai vechiu uric, cunoscut, al satelor este cel din 6944 (1436), Iulie 1, dela Ilie şi Ştefan, Voevozi, dat lui Alexandru spatar, în proces cu boierul Mândrea, de bună seamă totuna cu Balinţă sau Baliţă Mândriţca, din documentul din 1519, Iulie 2 [4]. Mândrea pierde procesul, dar se vede că îl câştigă, tot sub Ilie şi Ştefan, Voevozi, cum ne arată documentul din 1552, Aprilie 29 [5]. Baliţa e fiul lui Mândrea, care e Mândrea Jumătate [6].

30.

1519, Noemvrie 10.

Ştefan Voevod dăruieşte lui Cozma Şarpe postelnicul satul Poenile, din ţinutul Romanului, luat de Ştefan cel Mare dela unchiul lui, Ivan. Asemenea, satul Dobruşa, cumpărat, cu 250 zloţi tătăreşti, dela Niacşa, fata Danciului, nepoata lui Şteful Trifăscul.

«7027, Nov. 10. Dela Domnul Stefan Vvod. Inştiinţare facem pentru cel mai adevărat şi credincios boeriul nostru, giupânul Cozma Şarpe postelnicul, carele mai înainte au slujit la creştinul, răposatul moşul Domniei mele, Ştefan Vvod., şi la părintele Domniei mele, creştinul, răposatul Bogdan Vvod., cu dreptate şi cu credinţă, încă şi astăzi slujeşte noao cu dreptate

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 454-459; Ind. stat. pp. 299, 446.

2 Harta stat. major, planşa Icuşeşti, 1 : 50000.

3 M. Costăchescu cit.; Ind. stat., pp. 300, 661; Harta stat. major, planşa Icuşeşti, cit.

4 M. Costăchescu cit.

5 Cp. Arhiv. Stat. Iaşi, cit. Aici, se aduce documentul din 6944 (1436), Iulie 1, cel din 7027 (1519), Iulie 2, cel dela Ştefan Rareş Voevod, din 7060 (1552), Aprilie 9 [în loc de 29], şi cel din 7085 (1577), Mai 5, dela Iancul Voevod.

6 M. Costăchescu cit. Ibid., alte date, pentru satele din document.

şi credincioasă slujbă. Pentru aceia, văzându-l cu driaptă şi credincioasă slujbă cătră Noi, pohtit-am şi Noi deosăbi cu mila noastră şi i-am dat lui dela Noi şi i-am întărit, ca să aibă, în Pământul nostru, la Moldova[1], un sat, anume Poenile, la ţint. Romanalui[2], care acest sat l-au fost luat moşul Domniei mele, Ştefan Vvod., dela unchiul lui, dela Ivan.

Şi iarăşi, întru aceasta, aşijderea, au venit înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri, ai Moldaviei, Niacşa, fata Danciului, nepoata Ştefului Trifăscului, de a ei bună voe, nici asuprită, nici îndemnată, şi au vândut a ei driaptă moşie, dintru al ei drept uric, ce l-au avut ia, de cumpărătură, dela moşul Domniei mele, Stefan Vvod., ce au fost cumpărat pre acest sat, anume Dobruşa, moşul ei, Ştefan Trifăscul, dela Ivanco a lui Mihail, şi dintru ale sale drepte urice, ce au fost vândut acest sat, anume Dobruşa, credinciosului boeriului nostru, giupânului Cozma Şarpe post., drept 250 zloţi tătărăşti».

«Insămnare[3]. Satul Dobruşa să stăpâneşte de M-nrea Pobrata, cu hrisov Domnului Petru Vvod., din leat 7035, Apr. 16, şi sânt şi alte următoare ispisoace numai pe Dobruşa».

Suretul de mai sus se află la Acad. Rom. 64/185. Ca act al mănăstirei Dobruşa, cu data 7026, Noemvrie 18, un rezumat, privind mai ales partea cu satul Dobruşa, e publicat în Arhivele Basarabiei, Chişinău, 1[4] (1929) pp. 90-91. Aici: «Neacşa, fata Dancului, nepoata Trefiscului . . . satul Dobruşa dela moşul ei, Ştefan Trefiscului, dela Ioan a lui Mihail». Preţul de vânzare e 257 zloţi tătăreşti. Partea cu satul Poenile e însemnată aşa: «Deosebit, tot în ispisocul acesta se arată de satul Poenile, în ţinutul Romanului, care iarăşi pe acest sat se întăreşte stăpânirea lui Şerpe postelnicul». Citat, cu data 1518, Noemvrie 10, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod p. 137. Aici, greşit «Pocuile», în loc de Poenile.

1 «La Moldova» înseamnă pământul, ţara Moldovei, sau că satul era la (pe) apa Moldovei?

2 Ţinutul Romanului era în original, sau e un adaus al traducătorului, cum se întâmplă uneori?

3 Sic.

E greu de identificat satul Poenile, dela ținutul Romanului, de oarece aici avem mai multe sate cu numele acesta. Astfel, Poenile de Jos și Poiana Humii, în comuna Roșiori[1], Poiana lui Iurașcu, în comuna Negri[2], Poene[3], și apoi Poenile Oancei, în comuna Stănița[4], numit și Ștefănești[5]. În trecut, ele sânt trei. Cel întăiu este un sat cu două judecii, în Poiene, unde au fost cnezi Băloș și Danciul, cu mori, pe Moldova, în aceste sate, și care în 6979 (1471), August 13, era de ocină și de moșie a Elenei, soția lui Toma Bontica[6]. Același sat, cu uric dela Alexandru cel Bun, este cumpărat, cu 200 zloți tătărești, de Ștefan cel Mare, dela Ileana (soția lui Toma Bontica), fiica lui Nechita, fratele lui Costea Androinic, și dat, cu alte sate, Mitropoliei din târgul Romanului, cum se vede din uricul din 6996 (1488), Octomvrie 15[7]. Acest sat, Poenile, înpreună cu Ciorsăceștii, unde a fost Tiba, pe Moldova, în câmpul Părului, și cu altul, pe Moldova, în câmpul Părului, unde a fost Botăș[8], la secularizare, nu mai erau[9]. Acest sat va fi ieșit de sub stăpânirea Episcopiei. El nu are a face cu Poenile de Jos, Poiana Humii ori Poenile

1 Frunzescu, Dicționar topografic, pp. 368; Dicț. statistic al României, Buc. 1915, 2, pp. 792, 1167, 1168; Ind. stat. pp. 703, 706, 300. In Frunzescu, cit. p. 369, Poenele de Sus.

2 Dicț. statistic, cit. pp. 792, 1168; Ind. stat. pp. 300, 706.

3 Frunzescu, cit. p. 369.

4 Dicț. statistic, cit. pp. 804, 1167; Ind. stat. pp. 300, 703.

5 Frunzescu, cit. pp. 458. 369-370.

6 I. Bogdan, D. Șt. 1 pp. 157-158: панъ тома бонтика . . . wтнины и диднины жоны его, елены, на имѧ села, на полѣны, где были кнѧѕове бѫлошь и данчꙋл, и млинь, на молдавѣ, щѡ ест ꙋ тѧх селах.

7 Ibid., pp. 353-361: илѣнѫ, дочка некитова, брата кости андроника . . . продала свою правꙋю wтниноу, wт своего праваго оурика, двѣ селѣ, щѡ соуть, на молдавѣ, на имѣ полѣна, где били кнѣѕове бѫлош и данчюл, самомоу господствоу ми, за с злат татарскых . . . а пак wна привилїе, щѡ имала на тих сель, wт дѣда нашего, wт алеѯандра воеводї, еще ен дала оу рꙋки господствꙋ ми.

8 Ibid.

9 Ibid., p. 358

lui Iuraşcu, departe de Moldova[1]. Va fi fost, dacă acesta este satul din 1519, Noemvrie 10, aproape de Homiceni şi Văleni, pe Moldova, alte sate ale lui Cozma Şarpe postelnicul[2].—Altul este cel din 6994 (1486), Septemvrie 14[3], prin care Duma clucer şi fratele său, Pătru Brudur, cumpără, drept 260 zloţi tătăreşti, satul Ştefăneşti, în Poieni, unde a fost Ştefan Roşul, dela Oană şi fratele său, Ioil, şi sora lor, Ceuţea, şi nepotul lor, Cozmea, toţi fiii lui Ştefan Roşul Acelaşi sat este cel din uricul din 7084 (1576), Aprilie 20[4], unde apare un străbun Jujică, stăpân într'o jumătate de sat, din Ştefăneşti, în ţinutul Romanului, cam în vremea lui Ştefan cel Mare. Acesta este satul Poenile Oancei, numit însă şi Ştefăneştii, până târziu, cum se vede dintr'o hotarnică a moşiei Petreştilor, din 1784, Iunie 22[5] şi în alta a Sineştilor, din ţinutul Cârligăturii, din 1827, Iulie 5[6].—Alături cu Poenile Oancei sau cu Ştefăneştii, este satul Petreştii, numiţi

1 Harta stat. major, planşa Bacău, 1 : 100000.

2 Harta stat. major, planşele Mirosläveşti şi Bozieni, 1 : 50000 ; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 29, 32, 401.

3 I. Bogdan. cit. pp. 289-291 ; o fotografie de pe original, în colecţia mea : на(ш) слȣгы, ѡана и бра(т) его, їѡн(л), и сестра н(х), чеȣцѧ, и вноу(к) н(х), козмѣ, оуси с҃ни щефа(н) черле(н) . . . продали свою правою ѡ(т)нинȣ, ѡ(т) оурика ѡцȣ н(х), щефанъ черле(н), едно село, оу полени, где е(ст) домъ щефанъ черленъ, ѡколо сѫ оусими полѣни, сѫ прикȣ(т)кы . . . нашн(м) вѣрны(м) болѣре, па(н) доума клю(ч)ни(к) и бра(т) его, па(н) пѫтрȣ брȣдȣръ, за с҃ѯ злати татаркы(х) . . . тое прѧ(д) ре(ч)ное село, оу полени, на имѧ щефѫнещїи, где бы(л) щефа(н) черле(н).

4 Acad. Rom., Pecete 270: сака пикничар и брат его, алека, и сестра н(х), соломїа, <дѣти> марїнки, и племениковe н(х), гѡрчѣ и се(с)тра его, агафїа, дѣти анни, и сада, дочка матею, и ѡ(н)чюл и ȣси братїа его и се(с)три его, снве юрїи, ȣси оунȣкове < . . . . > прѣȣнȣкове жȣжики . . . ѡ(т) половина село, ѡ(т) щефѫнещи, ѡ(т) воло(ст) романскои.

5 Uricaru 17, pp. 76-93: «se hotărăsc Petreştii cu Ştefăneştii, ce le zic acum Poenele Oancei» ; «zarea Dveji . . . despărţind Petreştii de Ştefăneşti, unde se împreună ţinutul Romanului cu ţinutul Vasluiului».

6 Arhiv. Stat. Iaşi, Tr. 661, op. 1, 727, dos. 92, fila 130: «dialul Mândăului . . . la poenile Ştefăneştilor . . . hotarul Petreştilor» ; ibid., fila 207, hotarnica Petreştilor, . . . «drumul Ştefăneştilor».

mai înainte Poenile, cum se vede din uricul dela Ioan Voevod, din 7081 (1572), Dechemvrie 3: «moşii lor, Ivan Poiană, cu fraţii săi, Negrilă şi Crâste, şi sora lor, Ana, dela bătrânul Ştefan Voevod, satul Poenile, cari acmu să chiamă Petreştii» [1]. Să fie acesta satul dat lui Cozma Şarpe postelnicul? Nu ar fi inposibil, căci, de aici, nu departe, peste codru, în Cârligătură, el avea satele Ciunceştii, numiţi Crâsteşti, şi Scorţeşti [2].—Satul Dobruşa este peste Prut, în comuna Negureni, judeţul Orhei [3]. Este foarte vechiu. In 6945 (1437), Dechemvrie 20, era al boierului Mihail dela Dorohoi [4]. Acesta este Mihail, dela al cărui fiu, Ivanco, cumpărase satul, în vremea lui Ştefan cel Mare, Ştefan Trifescul, bunul Niacşei, din 1519, Noemvrie 10. In 7035 (1527), Aprilie 16, satul este dăruit, de Petru Rareş Voevod, mănăstirii Pobrata [5]. — Extrem de inportantă este ştirea că satul Poenile fusese al lui Ivan, unchiul lui Ştefan cel Mare, dela care acesta îl luase. Cine este acest Ivan? Este frate cu Oltea şi Vlaicul? [6]. Este totuna cu Ivan Poiană şi atunci şi fraţii acestuia, Negrilă şi Crâste, şi sora lor, Ana, sânt unchi şi mătuşă lui Ştefan cel Mare şi fraţi şi soră cu Oltea şi Vlaicul? Când i s'a luat moşia Poenile? Nu cumva a fost şi el amestecat în complotul, care a dus la peirea lui Isaia vornicul, cumnatul lui Ştefan Vodă? [7] Şi lucru curios, odată cu Isaia vornicul a fost tăiat şi un Negrilă ceaşnic [8]. Acest Negrilă ceaşnicul nu e Negrilă, fratele lui Ivan Poiană? — Boierul Cozma Şarpe postelnicul, este cunoscut [9].

1 Acad. Rom., 122/100; Uricaru 17, pp. 80, 83, în hotarnica din 1784, Iunie 22; Arhiv. Stat. Iaşi, cit. fila 207. Pentru aceste două sate, cp. Harta stat. major, planşele Podul-Iloaei şi Dagâţa, 1:50000.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 32, 401.

3 Ind. stat., pp. 267, 551.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 541, 543, 551, 556.

5 O planşă fotografică, după original, în Boabe de grâu, Revistă de cultură, Bucureşti, 4[6]; o copie slavă, Acad. Rom., 5/68, alta, 35/116: село, на имѧ доброушѧ, оу сорw(ц)скои држжавѣ, и сж млинми, на ревтѣ, оу пого(р).

6 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., pp. 7-9.

7 M. Costăchescu, cit, pp. 14-15; acelaşi, Arderea Târgului Floci, pp. 70-72.

8 Ibid.

9 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voievod, p. 520.

31.

1519, Dechemvrie 20.

Ştefan Voevod întăreşte lui Draguş dela Poartă a patra parte din satul Petiea, cumpărată, drept patru sute zloţi tătăreşti, dela nepoţii lui Oană Rodnici.

«Suret de pe un ispisoc vechiu pe sârbie dela Ştefan Vvod., scris de Dumitru Popovici, în Suceavă, la let 7027, Dechemvre 20.

Cu mila lui Dumnezeu, Noi Ştefan Vvod., Domn Ţării Moldavii, înştiinţare facem prin această cartea noastră tuturor, cui vor căuta asupra ei sau o vor auzi cetindu-se, precum au venit, înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri a Moldovii a tuturora, slugile noastre, Rodna şi sora lui, Anuşca, şi nepoţii lor de soră, Lupe şi surorile lui, Anuşca şi Parasca, fii Stanii, cum şi neamul lor, Toma, ficiorul Sofiicăi, şi a lor neam, iarăş Stana şi sora sa, Anuşca Bocăncioae, precum şi nepoţii lor de soră, Lazăr şi fraţii lui, Toma şi Alecsa, şi sora lor, Magda, fii Oanii, toţi nepoţi a lui Oane Rodnici, de a lor bună voie, de nime siliţi, nici asupriţi, şi au vândut a lor dreaptă ocină, dintr'a lor drept uric şi din ispisoc de cumpărătură, ce l-au avut moşul lor, Oană Rodniciu, dela străbunii noştri, dela Ilieaş şi dela Ştefan Vvod., a patra parte din sat, din Petiea, partea cea din sus, slugii noastre, lui Draguş dela Poartă, drept 400[1] zloţi tătărăşti.

Şi sculându-se sluga noastră, Draguş dela Poartă, au plătit toţi deplin, acei de mai sus arătaţi bani, patru sute zloţi tătărăşti, în mânile slugilor noastre, Rodnici[2] şi surori-sa, Anuşcăi, şi nepotului lor de sor, Lupii, şi surorilor lui, Anuşcăi şi Parascăi, fiilor Stanii, şi neamului lor, Tomii, ficiorului Sofiicăi, şi neamului lor, Stanii, şi surori-sa, Anuşcăi Bocăncioaie, şi nepoţilor lor de sor, Tomii şi fraţilor lui, lui Lazăr şi Alecsii, şi surorii lor, Magdii, fiilor Oanii, toţi nepoţi a lui Oană Rodnici, denaintea noastră şi denaintea boerilor noştri.

Deci, văzând şi Noi această de bună voia lor tocmală şi deplin plată, Noi încă aşijderea şi dela Noi am dat şi am în-

1 In copie : 18.
2 Sic. Mai sus : Rodna.

tărit slugii noastre, lui Draguş dela Poartă, toată acea de mai sus zisă a patra parte din sat, din Petiea, partea cea din sus, ca să-i fie lui dela Noi uric cu tot venitul, fiilor lui, nepoţilor, strănepoţilor, prestrănepoţilor şi la tot neamul lui, cine i se va aleage mai de aproape, nestrămutată, niciodinioară, în veci.

Iar hotarul acei a patra părţi din sat, din Petiea, părţii cei din sus, despre toate părţile, de pin pregiur, să fie începându-se, de unde cade pârăul Plopului, în pârăul Petiei, apoi pârăul în sus, la heleşteul Baţcului, de acolea în sus, pe acelaş pârău, unde se desparte pârăul Muşiroiolui, apoi de acole pe pârăul (rupt) în sus, păn la fântână, apoi dela fântână, drept la deal, în dumbravă, la un stejar, de acolea apoi drept peste ţarină, păn la drumul Podenilor, la un stâlp de piatră, unde se împreună hotarul cu Unceştii, iar de acolea drumul în sus, păn la Vradniţă (adică poarta îngrăditurilor ţarinilor), la un stâlp, apoi de acolea pe alt drum, în gios, păn la o movilă, în şăs, de acolea tot în gios, păn la o movilă, ce se numeşte a Rujilor, de acole tot în gios peste ţarină, păn la un stâlp, apoi de acolea păn la gura pădurii, la un stejar, de acolea apoi drept peste pădure, la un plop, apoi de acolea pârăul în gios, pâră unde gura lui cade în pârăul Petii. Atâta îi iaste tot hotarul, după vechiul hotar, până unde au apucat din vechi.

Şi spre aceasta, este credinţa a însuş Domniei meale de mai sus numit, Ştefan Voevod, şi credinţa pre iubit frate a Domniei meale, Petru, şi credinţa a tuturor boerilor noştri ai Moldovii a mari, mici.

Şi spre mai mare tărie şi întăritură tuturor acestor de mai sus scrise, poruncit-am credincios boeriului nostru, Trotuşan logofătul, să scrie şi cătră adevărata cartea noastră această pecetea noastră să lege.

De pe sărbie, pe limba moldovenească, s'au tălmăcit la anul 1803, Februar 28, de Polc. Pavel Debrei[1].

(Legalizată de Giudecătoria ţinutului Sucevei, la 14 Ianuar, <1>842, sub nr. 307).

1 In copie: Debrea.

Copia de mai sus se află la d. Artur Gorovei, din Fălticeni. După aceiaşi copie, a publicat un rezumat N. Iorga, Stud. şi Doc. 7, p. 275. După acest loc, documentul este menţionat la Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 137, cu data, ca şi în N. Iorga, 1518, Dechemvrie 20.

Este vorba de satul Petiea, din comuna Pleşeşti, judeţul Baia [1]. Sub Ilieş şi Ştefan, Voevozi, era al lui Oană Rodnici. Era şi la începutul veacului al XV-lea [2]. — Pentru Rodna, cp. Ioan Rodna, coborîtor din Baliţă Mândrişca, pomenit în 7060 (1552), Aprilie 9 [3], în 7062 (1554), Martie 20 [4]. Asemenea, Rodna, ce trăieşte sub Ştefan cel Mare, arătat într'un document dela Bogdan Lăpuşneanul Voevod, din 7077 (1569), Mai 15 [5]. — Draguş dela Poartă este nepotul lui Luca Arbure şi se întâlneşte în documentul din 7028 (1520), Iulie 28 [6] şi în 7054 (1546), Mai 12 [7].— Alături cu Petiea, este satul Unceşti, în aceiaşi comună [8]. Era şi la începutul veacului al XV-lea. Este pomenit într'un uric, dela Ştefan cel Mare, din 6995 (1487), Octomvrie 9 [9], ca Onceşti, după un Oncea, Oancea, dela care îşi are numele.

1 Ind. stat., pp. 39, 692 ; Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 349 : Petiea lui Ciudin, Petiea lui Vârnav şi Petiea Răhtivanului ; Harta stat. major, planşa Fălticeni, 1 : 50000.

2 Pentru nume, cp. Petia, din jud. Caliacra [Ind. stat. pp. 90, 692] şi село, на баши, на имѧ петинѣ, между бранещи и влашинѣскою [original, pe pergament, Arhiv. Stat. Iaşi ; Uricariul 18 p. 90 ; traducere la Acad. Rom., 142/116, doc. din 7030 (1522), Fevruarie 4].

3 Acad. Rom. 63/87.

4 Acad. Rom. 9/78 ; o traducere, ibid. 10/110 : друцѣ . . . ѡте(ц) е(г), иѡ(н) рѡ(д)на.

5 Acad. Rom., Pecete 96 ; un suret, ibid., 63/88 : те(к)ла, до(ч)ка петрима(н), унока берѧ(с)ки, се(с)три рѡ(д)ни . . . уникь ен, рѡ(д)на ѡ(т) преде(да) г(сд)вми, стараго стефана воево(да), ѡ(т) половина.

6 Original, pe pergament, Acad. Rom , 64/12 ; Melchisedec, Cronica Romanului, 1 pp. 156-157 : па(н) лука арбуре, портарь сучавскїи . . . унуку своему . . . драгоши ѡ(т) портъ.

7 Original, pe pergament, Acad. Rom., 64/14; Melchisedec, cit. pp. 170-176: ѡ(т) драгоше, що би(л) порта(р), ѡ(т) а(р)бурѣ, въ соча(в)стѣмь градѣ. Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., pp. 55-56.

8 Ind. stat. pp. 39, 811 ; Harta stat., major, planşa Fălticeni cit.

9 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 306-308 : пан матею, сынъ юрїѧ мане-

32.

1519, Dechemvrie 27.

Ştefan Voievod întăreşte lui Ieremia vistiernic satul Balinţi, pe Sireti, din hotarul Calianouţilor, şi Grişcani, cu jumătate de dubas, în Sireti, care sat Calianouţi, pe amândouă părţile Siretiului, a fost cumpărat de Bogdan Voevod dela nepoţii lui Calian. Asemenea, jumătatea de jos a satului Tatomireşti, dela obârşia Orbicului, cumpărată, cu 300 de zloţi tătăreşti, dela strănepoatele lui Micul Purcarescul, ca şi jumătatea de sus a satului Popeşti, în ţinutul Neamţului, dată de vara sa, Stanca, fiica lui Olan.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли мωлдавскωи, знаменитω чини(м) и с си(м) наши(м) листω(м) вьсѣ(м), ктω на не(м) вьзри(т) или его чꙋчи оуслыши(т), ωже то(т) истиннїи на(ш) вѣрныи болѣри(н), па(н) еремїа вистарни(к), слꙋжи(л) прѣжде стопочившии(м) дѣдꙋ г(сд)вамы, стефанꙋ воево(дї), и ро(дї)телю г(сд)вамы, богданꙋ воево(дї), правою и вѣрною слꙋжбою, а дне(с) слꙋжи(т) на(м) право и вѣрно. тѣ(м), мы видѣвши правовѣрною слꙋжбоу его да на(с), жаловали есмы его ωсобною нашею мл(с)тїю и дали и потврьдили есмы емꙋ ω(т) на(с), оу нашеи земли, ꙋ мо(л)давскои, едно селω, на сиретѣ, на имѧ балинци, ω(т) хотара калїанωвце(м), пакиже гришкани и сь половиною порꙋ(м), оу сирѧ(т), що кꙋпи(л) тое селω, на имѧ калїанωвци, по ωбѣ стороны сиретѣ, рω(дї)тель г(сд)ва мы, богда(н) воевода, ω(т) ꙋнꙋкωве калїанωвы(х). и оу тω(м), прїидωша, прѧ(д) нами и прѧ(д) оусими нашими мω(л)давскыми бωлари, ста(н)ка и сестри еѧ, мара и сωфїика, дω(ч)ки марꙋшкиии, оунꙋки старои марꙋшки, дω(ч)ци ми-

вича, и сь своею племенницею, анꙋшкою, дочка лꙋка маневича . . . продали ωт своего праваго и питомаго ꙋрика, едино село, на хрꙋскꙋмь шомꙋзѣ, на имѣ ωнчецїи, ωба части . . . слꙋгам нашим, лꙋка и братїамь его, ωанча и тꙋдоранꙋ, за четири ста злати татарскїи (pan Mateiu, fiul lui Iurie Manevici, şi cu vara sa, Anuşca, fiica lui Luca Manevici, . . . au vândut din al lor drept şi adevărat uric, un sat, pe Şumuzul Mocirlos, anume Onceştii, amândouă părţile . . . slugilor noastre, lui Luca şi fraţilor lui, Oancea şi Tudoran, drept patru sute de zloţi tătăreşti). Alte sate, cu acest nume, Onceşti, Unceşti, vezi Frunzescu, Dicţionar topografic, pp. 332, 499, Ind. stat. pp. 677, 811. Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M., 2, p. 425, despre Iurie şi Luca Manevici, fiii lui Manea al Globnicului.

к8ла п8ркареск8ла, по н(х) доброю волю, никы(м) непон8жени, а ни-присилωвани и продали свою прав8ю ωтинн8, ω(т) н(х) праваго 8рика и испривиліе, що имали ω(т) г(сд)ва мы, за изм'кн8 съ на-шн(м) верныω(м) козмою шарпе постелникω(м), полωвина село, ω(т) татомире(щ), на ве(р)хь ωрбика, ни(ж)нѣа полωвина, нашем8 вѣр-ном8 пан8, еремїи вистѧрник8, за т̃ злат[1] татарскы(х). и на(ш) вѣрныи па(н), еремїѧ вистѧрни(к), заплати(л) 8си тоти вышепи-саннїи пинѣзи, т̃ зла(т) татарскы(х), оу р8ки ста(н)ки и сестра(м) ен, мари и сωфїики, дω(ч)ка(м) мар8шкини(м), оун8кы старон ма-р8шкы, дω(ч)ци мик8ла п8ркареск8ла, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими бωıари. и оу тω(м), такω(ж), прїиде, прѧ(д) нами и прѣ(д) 8сими нашими бωıари, ста(н)ка, дω(ч)ка ωланова, по своен доброн волю, никы(м) непон8жена, а ни присилованна и дала свою прав8ю ωт-нин8, ω(т) своего праваго 8рика и испривиліе, що ωна имѣла ω(т) дѣда г(сд)вамы, ω(т) стефана воево(дї), полωвина село, на имѧ попе(щ), 8 волости немецкωн, вы(ш)н8ю полωвин8, ω(т) потога гωри, племенник8 своем8, нашемоу вѣрном8 пан8, еремїи вистѣрник8. ино, мы видѣвши меже ними добровω(л)ною токме(ж) и полною заплат8 и доброволное даанїе, такω(ж) и ω(т) на(с) дали и потврьдили есмы нашем8 вѣрномоу пан8, еремїи вистѧрник8, тое вьсе выше-писанное села, на имѧ бали(н)ци, на сиретѣ, ω(т) хотара калїıа-нωвце(м), пакиже гришкани и сь <полови>на пороу(м), 8 сирѧ(т), и полωвина селω, ω(т) татомире(щ), на ве(р)хь ωрбика, нижнѣа полω-вина, и полωвина села, ω(т) попе(щ), 8 волости немецкωн, вы(ш)нѣа полωвина, ω(т) потока гωри, како да е(ст) ем8 ω(т) на(с) 8ри(к) и сь вьсе(м) доходω(м), ем8 и дѣте(м) его и 8н8чато(м) его и прѣ8н8чато(м) его и прац8рѧто(м) его и вьсем8 род8 его, кто сѧ ем8 избере(т) наи-бли(ж)нїи, непор8шенно, николиже, на вѣкы. а хота(р) тѣ(м) села(м), на имѧ балинци, на сиретѣ, що с8(т) ω(т) хотара калїıанω(в)це(м), пакиже гришкани и сь половина пор8(м), оу сирѧ(т), да е(ст) ω(т) 8си(х) сторω(н), по старом8 хотар8. а па(к) тѣ(м) двω(м) поло-вина(м). села(м), на имѧ половина селω, ω(т) татомире(щ), на ве(р)хь ωрбика, нижнон полωвини, и полωвини село, ω(т) попещи, 8 во-лости немецкон, вы(ш)н8ю половини, ω(т) потока гωри, да е(ст) н(м) ω(т) вьсего хотара полωвина, а ω(т) иншн(х) сторω(н), по ста-ром8 хотар8, по к8да извѣка ωживали. а на то, е(ст) вѣра нашего

1 Sic.

г(сд)ва вышеписанннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвъзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра бwia(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двw(р)ника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана талабж, пръкалаби хwтинскы(х), вѣра пана кwсте и пана кwндрѧ, пръкалаби немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, пръкалаби новwгра(д)скы(х), вѣра пана лѹка арбѹре, портарѣ сѹчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана сакѹiана чашника, вѣра пана стръча столника, вѣра пана тома къцелѣна комиса и вѣра вксѧ(х) бwiар [1] наши(х) молдавскы(х) великы(х) и малы(х). а по наше(м) живwтѣ, кто бѹде(т) г(с)п(д)ръ нашеи земли, w(т) дѣтїи наши(х) или w(т) нашего рода или пакь бѹ(д) кого бъ избере(т) г(с)п(д)ре(м) быти нашеи мо(л)давскои земли, тw(т) бы емѹ непорѹши(л) нашего дааниѧ и потвръжденїа, али а бы емѹ оутвръди(л) и ѹкрѣпи(л), занѹже есмы емѹ дали и потвръдили, за его правовѣрнѹю слѹжбѹ и за що w(н) да(л) свои правїи пинѣзи. а на бw(л)шее крѣпо(ст) и потвръжденїе томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есмы нашемѹ вѣрномоу паноу, тотрѹшаноу логофетоу, писати и печа(т) нашѹ привѣсити къ семоу нашемоу листоу. писа(л) дѹмитроу попови(ч), оу хрълwвѣ, влто ѕ҃кѕ҃, м(с)ца де(к) кѕ҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, cunoscut facem și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că acest adevărat credincios boier al nostru, pan Ieremia vistiernic, a slujit mai înainte sfinţirăposaţilor bunului Domniei mele, Stefan Voevod, și părintelui Domniei mele, Bogdan Voevod, cu dreaptă și credincioasă slujbă, iar astăzi slujește nouă, drept și credincios.

De aceia, Noi văzându-l pe el cu dreptcredincioasă slujbă către Noi, l-am miluit cu osebita noastră milă și i-am dat și i-am întărit dela Noi, în Țara noastră, în Moldova, un sat, pe Sireti, anume Balinți, din hotarul Caliianouților, și iarăși Grișcani și cu jumătate de dubas, în Sireti, ce a cumpărat acest sat, anume Caliianouți, de amândouă părțile Siretiului, părintele

1 Sic.

Domniei mele, Bogdan Voevod, dela nepoţii lui Caliian. Şi întru aceasta, au venit, înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveni, Stanca şi sora ei, Mara şi Sofiica, fiicele Maruşcăi, nepoatele Maruşcăi celei bătrâne, fiica lui Micul Purcarescul, de a lor bună voie, de nimeni nesilite şi nici asuprite, şi au vândut a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric şi din privilegiu, ce au avut dela Domnia mea, de schimb cu credinciosul nostru Cozma Şarpe postelnic, jumătate de sat, de Tatomireşti, la obârşia Orbicului, jumătatea de jos, credinciosului nostru pan, Ieremia vistiernic, drept 300 zloţi tătăreşti. Şi credinciosul nostru pan, Ieremia vistiernic, a plătit toţi aceşti mai sus scrişi bani, 300 de zloţi tătăreşti, în mânile Stancăi şi surorilor ei, Marei şi Sofiicăi, fiicelor Maruşcăi, nepoatele Maruşcăi celei bătrâne, fiica lui Micul Purcarescul, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri. Şi întru aceasta, asemenea, a venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri, Stanca, fiica lui Olan, de a ei bună voie, de nimeni nesilită şi nici asuprită, şi a dat a sa dreaptă ocină, din al său drept uric şi din privilegiu, ce ea a avut dela bunul Domniei mele, dela Stefan Voevod, jumătate de sat, anume Popeşti, în ţinutul Neamţului, jumătatea de sus, dela pârău în sus, vărului său, credinciosului nostru pan, Ieremia visternic.

De aceia, Noi văzând între dânşii de bună voie tocmeală şi deplină plată şi danie de bună voie, asemenea, şi dela Noi am dat şi am întărit credinciosului nostru pan, Ieremia vistiernic, aceste toate mai sus scrise sate, anume Balinţi, pe Sireti, din hotarul Caliianouţilor, şi iarăşi Grişcani şi cu jumătate de dubas, în Sireti, şi jumătate de sat, de Tatomireşti, la obârşia Orbicului, partea de jos, şi jumătate de sat, de Popeşti, în ţinutul Neamţului, partea de sus, dela pârău în sus, ce să-i fie lui dela Noi uric şi cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi întregului neam al lui, cine i se va alege mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestor sate, anume Balinţi, pe Sireti, ce sânt din hotarul Caliianouţilor, şi iarăşi Grişcani şi cu jumătate de dubas, în Sireti, să fie din toate părţile, după vechiul hotar. Şi iarăşi al acestor două jumătăţi de sate, anume jumătate de sat,

de Tatomirești, la obârșia Orbicului, partea de jos, și jumătate de sat, de Popești, în ținutul Neamțului, jumătatea de sus, dela pârău în sus, să fie lor din tot hotarul jumătate, iar dinspre alte părți, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Șandru, credința panului Negrilă, credința panului Vasco, credința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, pârcălabi de Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Șarpe postelnic, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Toma Cățelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră și întăritura, ci să-i întăriască și înputerniciască, pentru că i-am dat și i-am întărit, pentru a lui drept credincioasă slujbă și pentru că el a dat ai săi drepți bani.

Iar pentru mai multă tărie și înputernicire acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră de această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Hârlău, în anul 7027, luna Dechemvrie 27.

Original, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea cea mare atârnată, în parte stricată, la Arhiv. Stat. București, Peceți moldovenești. Pe pecete, se citește: печать іѡ стефана воеводы, господар землн молдавскон. A fost mai înainte la grefa Curții de Apel, din Iași. O fotografie de pe original, în colecția mea. O traducere se află la Acad. Rom. 19/83. O traducere românească, de pe originalul slav, în care sânt trecute și câteva

cuvinte slave, se află în Ghib. Sur. 5, pp. 217-219. Acelaşi, Sur. ms 7, p. 375. Documentul este menţionat, cu data 1518, Dechemvrie 27, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 137.

Balinţii, lângă Călineşti, în comuna Bucecea, judeţul Botoşani, pe Sireti, este satul Mândreşti[1]. Intr'un document, din 6938 (1430), Iulie 7, el e în stăpânirea lui Mândru Jumătate, dela care îşi are numele de Mândreşti[2]. In uricul dela Ştefan cel Mare, din 7000 (1492), Martie 17, e în stăpânirea urmaşilor lui Mândru Jumătate[3]. Intr'un alt uric, dela Ştefan cel Mare, tot cu data 1492, Fevruarie 17, se arată hotarele Mândreştilor, între care Călineştii şi Hriţcanii[4]. Balinţii erau şi în veacul al XIV-lea[5].— Călianouţii, Călineştii, îşi au numele dela Calian, care trăieşte sub Alexandru cel Bun. Satul este pomenit în documentul boierilor Jumătate, din 1430, Iulie 7, de care a fost vorba mai sus,

1 Harta stat. major, planşele Bucecea şi Dumbrăveni, 1 : 50000.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, p. 299, rândul 9-7, p. 303.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., pp. 161, 163, 165, 166 : село, на имѣ мѫндрещїи, на сиретѣ, где били балинци.

4 I. Bogdan, D Şt. 1, pp. 493-495: «Iar hotarul acelui sat a Mândreştilor, pre Siret, dela Vlădeni, spre o movilă mică, piste muche, pi deasupra unii fântâni, în codru, pân la Hriţcani, iar de către Călineşti, din stâlp în stâlp, din codru, pân în Siret».

5 Un sat Balinţi este în com. Havârna, jud. Dorohoi [Dicţ. geogr. al jud. Dorohoiu pp. 6-7 ; Frunzescu, Dicţionar topografic p. 23 ; Ind. stat. pp. 146, 436 ; Harta stat. major, planşa Vorniceni, 1 : 50000]. Cp. Ind. stat. p. 436, satele, cu numele Balinţi, în jud. Severin şi Soroca. Acesta fusese al Săcuianului ceaşnic şi-l pierduse în viclenie, contra lui Ştefăniţă Voevod, cum vedem din uricul, dela Petru Rareş Voevod, din 7054 (1546), Aprilie 23 [Acad. Rom. Pecete 37; în Wick., Woronetz und Putna pp. 106-108, cu data 7054, Dechemvrie 4; cu data 7054, în Ghib. Sur. 24, p. 176], când este dăruit mănăstirii Voroneţului: село, оу волости дорогȣ(н)скои, на баши . . . на имѣ балица, що тое селѡ . . . ѡ(н) би(л) сакȣıаиȣлѡ(в), бившїи чашник<ȣ> и изгоубиль его, ȣ хиклѣнствѫ, коли въздвигнȣ(л) и съ ними лотри е(д)ного лотра, на(д) главою братанича г(сд)ва мы, стефана воево(да) младаго. In hotarnică, se arată semnele : на солоне(ц) . . . къ стъȣчане(х) . . . оу хаворонка (Havârca). Satul s'a întors iarăşi în stăpânirea neamului Săcuianului, cum vedem din documentul dela Ioan Despot Voevod, din 7070 (1562), August 17 [Ghib. Sur. 24, p. 178], care îl dăruieşte iarăşi Voroneţului.

în 6988 (1480), Septemvrie 15 [1], în 7000 (1492), Fevruarie 17 [2]. Urmaşii lui Caliian îi găsim într'un document dela Ştefan cel Mare, din 6996 (1488), Martie 15 [3] şi mai ales, în cel dela Bogdan Voevod, din 7025 (1517), Ianuarie 17 [4], unde aflăm nepoţii, care vor fi vândut lui Bogdan Voevod satul Caliianouţi [5].—Alături cu Balinţii (Mândreştii) şi Călineştii, este şi satul Hrişcani, în comuna Vlădeni, judeţul Botoşani [6]. Îşi are numele dela un Grişco, Hrişco [7]. Era şi la începutul veacului al XV-lea.—Tatomireştii sânt în judeţul Roman, comuna Budeştii-Ghicăi [8]. Nu de mult, au fost în judeţul Neamţ [9]. Aici, este obârşia pârăului Orbic [10]. Îşi are numele dela un străvechiu Tatomir [11].—In judeţul Neamţ, erau şi Popeştii. Satul nu e cel din comuna Căciuleşti, nici cel din Farcaşa [12]. Intr'un uric din 7028 (1520), Ianuarie 4 [13] este ară-

1 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 246-247: кѫлинєщин.
2 Vezi p. 156, nota 4.
3 I. Bogdan, D. Şt. 1, p. 331.
4 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 418, 421, 422, 426, 430.
5 Pentru satele Călineşti, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 895-896; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 271-273; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 347. Un sat Călineşti a fost în ţinutul Cernăuţilor, care pe vremea lui Ştefan cel Mare era al lui Tăutul logofăt. cum vedem din uricul dela Alexandru Lăpuşneanu, din 7062 (1554), Aprilie 20 [Originalul, pe pergament, Acad. Rom. 40/31]: село, по имѣ кѫлинєщїи, на брѹсници, оу волости чw(р)но(в)скои.
6 Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 236; Ind. stat., pp. 64, 607; Harta stat. major, planşa Dumbrăveni, 1 : 50000.
7 Un sat Hriţicova sau Cerlina Mare, la ţinutul Hotinului, într'o hotarnică din 1677, Octomvrie 20 [L. T. Boga, Doc. Basarabene, 20 (1938), p. 32], aduce un document dela Ilie şi Ştefan, Voevozi. din 6949 (1441), Septemvrie 29. Un sat Dragomireşti, «ce să chiamă acmu Hrişcanii, în ţinutul Niamţului» este pomenit, într'un document, din 7099 (1591), Martie 10 [Acad. Rom. 79/151; Uricarul 25, p. 128; Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale 107, fila 88].
8 Ind. stat., pp. 298, 789.
9 Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 476.
10 Harta stat. major, planşele Bozieni şi Buhuşi, 1 : 50000; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., p. 5.
11 M. Costăchescu. Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 882, 937.
12 Ind. stat., pp. 251,253, 709; Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 372; Harta stat. major, planşa Piatra, 1: 50000.
13 Acad. Rom., Pecete 205.

tat pe Sireti. În vremea lui Ştefan cel Mare, satul fusese al Stancăi, vara lui Ieremia vistiernic. Olan, tatăl Stancăi, va fi fost frate cu tatăl sau mama lui Ieremia vistiernic. Acesta este cunoscut[1].

33.

1519.

Ştefan Voevod pentru satul Petreşti.

«7027. Ispisoc dela Stefan Vodă, din vălet 7027[2], iarăşi de întăritură, iarăşi pe pol sat ⟨Petreşti⟩, ce au cumpărat feciorii Ghinei şi a lui Soru şi a Jurjii, anume Condre şi Andreica şi Sava şi Ion şi sora lui, Mărina şi Neacşa şi săminţeniile lor».

Dau documentul de mai sus după Ghib. Sur. 18, p. 168, din izvodul de dresele Moşăteştilor, din 7262 (1754), Iunie 22, pentru Petreşti. Vezi doc. din 7016, ibid., şi Ghib. Sur. ms 8, p. 566.

Pentru documentul de mai sus, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 288.

34.

1519.

Ştefan Voevod întăreşte lui Petruşca, Toader, Mihul şi Adamii din jumătate de sat, de Spărieţi, a treia parte, cumpărată, cu 60 de zloţi tătăreşti, dela Muşa, fiica Micşinei.

«Copii. Suret di pi uricul sârbăscu, dela Stefan Voivod, din let 7027.

Facem ştiri cu această carte a nostră tuturor, cini vor vide-o sau cetind-o, or ar auzâ-o, adică au vinitu înainte nostră şi înainte boerilor noştri, moldoveneşti boeri[3], Muşa, fata Micşânii, de a ei bună voi, di nimine sâlită, nici asuprită, au vândutu a sa dreptă ocină şi moşii, dintr'al său drept uricu, din dresul, ci au avutu de cumpărătură, dela moşul Domnii meli,

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 530, 118, 126.
2 La Ghib. : 7077.
3 Sic.

Stefanu Voivod, din giumătate de satu, de Spărieţi, a triia parte slugilor nostri, Petruşcăi, şi nemurilor lui, lui Balotă, lui Toadir şi Mihul şi surorii lor, Adamii, dreptu 60 zloţi tătărăşti.

Şi slugili nostri, Petruşca şi rudenii lui, Todir şi Mihul şi surorii loru, Adamii, ei au plătitu toţ diplin acei de mai sus scriş bani, 60 zloţi tătărăşti, în mâinile Muşii, fetii Micşinii, înainte nostră şi a boerilor noştri.

Deci, Noi văzându a lor de bună voi tocmală şi diplin plată, şi Noi aşâjdire am datu şi am întăritu slugilor nostre, Petruşca şi lui Toadir şi Mihul şi surorii lor, Adamii, din giumătati de satu, de Spărieţi, a triie parte, însă să li fii lor ace a triia parte di satu, di Spărieţi, în doo, giumătate de ace a trie parte de satu, ca să fii a Petruşcăi . . . dintrace a triia parte . . . lui Toadir şi Mihu şi surorii lor, Adamii, şi să li fii lor şi dela Noi uric, cu totu vinitu şi ficiorilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi tot neamul lor, cini să va alegi, mai de apropi, neclătitu, nici odată, în veci.

Iar hotaru acei a trie parte din giumătate de satu, de Spărieţi, ca să fii din tot hotaru, a triia parte, iar despri alte hotară, pi hotaru cel vechiu, pe undi din vechiu au ţinutu.

Şi apoi, aceia esti credinţa Domnii meli, cari mai sus l-am scris, Stefan Voevod, şi credinţa a preiubitului meu frateli Domnii meli, Petru, şi a tuturor boerilor, fiind Trotuşanul logofătu mari.

Miron Gafincu uricari am scris, velet 7240, Iuli 22».

Suretul de mai sus al uricarului Miron Gafincu aparţine d-lui Inspector General Şcolar, Constantinescu-Mirceşti, Bucureşti.

Satul Spărieţi este în comuna Diocheţi, judeţul Putna[1]. Uricul lui Ştefan cel Mare este cel din 7003 (1495), Martie 13[2], din care se vede că aici fusese de demult Spărietul, dela care îşi are numele satul. El a fost al lui Ionaşcu stolnicul, apoi al fiilor acestuia, între care este şi boerul Şteful, dela care trece în altă stăpânire. În uricul dela Ştefan cel Mare, satul este arătat «la Zăbrăuţ».

1 Dicţ. geogr. al jud. Putna, pp. 328-329; Ind. stat. pp. 284, 768; Harta stat. major, planşa Adjud-Mărăşeşti, 1 : 100000.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., pp. 205-206.

35.

1520, Ianuarie 4.

Ştefan Voevod întăreşte lui Ieremia vistiernicul satul Veneţia, pe Sireti, în ţinutul Sucevei, din care a treia parte o avea de schimb, pentru jumătate din satul Popeşti, pe Sireti, în ţinutul Neamţului, dela fiicele lui Oanţa Nisporescul şi nepotul lor de frate, iar două părţi îi erau de cumpărătură dela Macsim Udrea, nepotul lui Dan, pentru şapte sute de zloţi tătăreşti.

† м(л)стїю бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли мш(л)давскwи, знаменито чини(м) и с сн(м) наши(м) листо(м) вьсѣ(м), ктw на(н) вьзри(т) или его чтоучи ѹслышит(т), wже прїидоша, прѣд нами и пра(д) нашими мw(л)давскыми бwяри, на(ш) вѣрныи па(н), еремїа вистѣрникь, и анѹшка и сестра ен, мара, дw(ч)ки wанца ниспорескѹла и братаничѧ н(х), анѹшка, дw(ч)ка щефѹла, по н(х) доброи воли, никы(м) непонѹжени, а ниприсиловани, и измѣнѹли промежи собою свои правїи wтнини, w(т) свон(х) правы(х) ѹрикwвь. и на(ш) вѣрныи па(н), еремїа вистѣрни(к), да(л) анѹ(ш)ки и сестри ен, мари, дw(ч)ка(м) wанци ниспорескѹла, и братаничи н(х), анѹшки, дw(ч)ки щефѹла, свою правѹю wтнинѹ, половина село, на сиретѣ, на имѧ попещи, ѹ волости немецкwи, вышнѣа половина, и сь ставо(м), що дала нашемѹ вѣрномоу панѹ, еремїи вистѣрникѹ, тое село, попещи, племеница его, ста(н)ка, исприбилїе, що wна имѣла w(т) дѣда г(сд)ка мы, стефана воево(дї). а па(к), анѹшка и сестра ен, мара, дw(ч)ки wанци ниспорескѹла, и братаничѧ н(х), анѹшка, дw(ч)ка щефѹла, дали нашемѹ вѣрномѹ панѹ, еремїи вистѣрникѹ, свою правѹю wтнинѹ, исприбилїе, що имали w(т) дѣда г(сд)вамы, стефана воеводы, третѹю ча(ст) село, на сиретѣ, ѹ волости сѹчавскои, на имѧ венецїа. ино, мы видѣвши н(х) доброю волю и токме(ж) и доброю измѣнѹ, що wни промежи собою измѣнѹли и потокмили, а мы тако(ж) и w(т) на(с) дали и потврьдили есмы нашемѹ вѣрномѹ панѹ, еремїи вистѣрникѹ, тое вышеписанное третою ча(ст) село, на сиретѣ, ѹ волости соучавскwи, на имѧ венецїа, како да есть емѹ w(т) на(с) ѹрикь, сь вьсе(м) доходw(м). и ѹ то(м), прїиде, пра(д) нами и пра(д) нашими бwяри, слоуга на(ш) вѣрныи, ма(кс)и(н) оудра, оунoу(к) данw(в), по свwю доброю волю, никы(м) непонѹжень, а ниприсилова(н), и прода(л) свою правѹю wтнинѹ, w(т) свон(х) правы(х) ѹрикw(в), исприбилїе w(т) дѣда г(сд)вамы, стефана воево(дї), и исприбилїе за потврьждению, що w(н) има(л) w(т) г(сд)вамы, двѣ части село, w(т) венецїа,

на сиретѣ, ꙋ волости сꙋчавскωи, намємꙋ вѣрномꙋ панꙋ, єрємїи вистѣрникꙋ, за седы(м) сѫ(т) зла(т) татаскы(х). и на(ш) вѣрныи па(н), єрємїа вистѣрникъ, заплати(л) ꙋси тоти вышеписаннїи пинѣзи, ψ· зла(т) татарскы(х), ꙋ рꙋки слꙋѕѣ нашемꙋ вѣрномꙋ, маѯинꙋ ꙋдри, ꙋнꙋкꙋ дановꙋ, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими бωари. ино, мы видѣвши и(х) доброволною токме(ж) и по(л)ною заплатꙋ, а мы такω(ж) и ω(т) на(с) дали и потврьдили есмы нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, єрємїи вистѣрникꙋ, тоти вишеписаннїи двѣ части село, на сиретѣ, ꙋ волости сꙋчавскωи, на имѧ венецїа, како да сꙋ(т) емꙋ ω(т) на(с) ꙋрикъ, съ всѣ(м) доходо(м), емꙋ и дѣте(м) его и ꙋнꙋчато(м) его и прѣꙋнꙋчато(м) его и праꙗꙋрѧто(м) его и вьсемꙋ родꙋ его, кто сѧ емꙋ извере(т) наиближнїи, непорꙋшено, николиже, на вѣкы. а хωтар томꙋ прѧ(д)реченномꙋ селꙋ, що на сиретѣ, ꙋ волости сꙋчавскωи, на имѧ венецїи, да е(ст) ω(т) ꙋси(х) сторω(н), по старомꙋ хотарꙋ, по кꙋда извѣка ωживали. а привилїе за потврьждениє, що има(л) на(ш) вѣрныи слꙋга, маѯи(н) ꙋдрѧ, ω(т) г(сд)вамы, на тїи двѣ части село, ω(т) венецїа, ω(н) еще ен да(л) ꙋ рꙋки нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, єрємїи вистѣрникꙋ, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими бωꙗри. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписанного, мы стефана воєво(дї) [1], и вѣра прѣвъзлюбленнаго брата г(сд)вамы, петра, и вѣра бωꙗръ наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двωрника, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гриковича и пана талабѫ, пръкалабωве хотинскы(х), вѣра па<на> [2] кωсте и пана кωндрѧ, пръкалабωве немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, пръкалабωве новогра(д)скы(х), вѣра пана лꙋка арбꙋре, портарѣ сꙋчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана кωзма шарпе постелника, вѣра пана сьꙋꙗна чашника, вѣра пана стръча сто(л)ника, вѣра пана къцелѣна комиса и вѣра ꙋси(х) бωлѣрωвъ наши(х) мωлдавскы(х) великы(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, кто бꙋде(т) г(с)п(д)ръ нашеи земли, ω(т) дѣтїи наши(х) или ω(т) нашего рода или пакъ боꙋ(д) кого бъ извере(т) г(с)п(д)ре(м) быти нашеи мо(л)давскои земли, то(т) бы непорꙋши(л) нашего даанїа и потврьжденїа, али що бы емꙋ ꙋтврьди(л) и ꙋкрѣпи(л), за нѫже есмы емꙋ дали и потврьдили, за его правꙋю и вѣрнꙋ<ю> слꙋжбꙋ и за що ω(н) соби кꙋпи(л) за свои пра-

1 Orig.: воевоєво(дї).

2 на lipseşte.

вїи пинѣзи. а на бѡ(л)шꙋю крѣпостъ и потврьждениїе въсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есмы нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, тотрꙋшанꙋ логофетꙋ, писати и печа(т) нашꙋ привѣсити к семоу листꙋ нашемоу. дꙋмитрꙋ попови(ч) писа(л), оу соучавѣ, влтѡ ꙁѯки, м(с)ца генарїа д҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri, credinciosul nostru pan, Ieremia vistiernic, și Anușca și sora ei, Mara, fiica lui Oanța Nisporescul, și nepoata lor de frate, Anușca, fiica Ștefului, de a lor bună voie, de nimeni nesiliți și nici asupriți, și au schimbat între dânșii ale lor drepte ocine, din ale lor drepte urice. Și credinciosul nostru pan, Ieremia vistiernic, a dat Anușcăi și surorei ei, Marei, fiicelor Oanței Nisporescul, și nepoatei lor de frate, Anușcăi, fiicei Ștefului, a sa dreaptă ocină, jumătate de sat, pe Sireti, anume Popești, în ținutul Neamțului, partea de sus, și cu lacul, ce a dat credinciosului nostru pan, Ieremia vistiernic, acest sat, Popești, vara lui, Stanca, cu privilegiu, ce ea a avut dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod. Și iarăși, Anușca și sora ei, Mara, fiicele Oanței Nisporescul, și nepoata lor de frate, Anușca, fiica Ștefului, au dat credinciosului nostru pan, lui Ieremia vistiernic, a sa dreaptă ocină și cu privilegiu, ce au avut dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, a treia parte din satul de pe Sireti, din ținutul Sucevei, anume Veneția.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie și tocmeală și bun schimb, ce ei au schimbat între dânșii și au tocmit, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit credinciosului nostru pan, lui Ieremia vistiernic, aceasta mai sus scrisă a treia parte a satului, pe Sireti, în ținutul Sucevei, anume Veneția, ca să fie lui dela Noi uric, cu tot venitul.

Și întru aceasta, a venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri, sluga noastră credincioasă, Macsin Udrea, nepotul lui Dan, de a lui bună voie, de nimeni nesilit și nici asuprit, și a vândut a sa dreaptă ocină, din ale sale drepte urice, cu privilegiu dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, și cu privilegiu de întăritură, ce el a avut dela Domnia mea, două părți

din sat, din Veneția, pe Sireti, în ținutul Sucevei, credinciosului nostru pan, Ieremia vistiernic, pentru șepte sute de zloți tătărești. Și sculându-se credinciosul nostru pan, Ieremia vistiernic, a plătit toți acești mai sus scriși bani, 700 zloți tătărești, în mânile slugii noastre credincioase, lui Macsin Udrea, nepotul lui Dan, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri.

De aceia, Noi văzând a lor de bună voie tocmeală și plată deplină, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit credinciosului nostru pan, lui Iermia vistiernic, aceste mai sus scrise două părți de sat, pe Sireti, în ținutul Sucevei, anume Veneția, ca să-i fie lui dela Noi uric, cu tot venitul, lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și răstrănepoților lui și întregului neam al lui, cine i se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui mai înainte numit sat, ce-i pe Sireti, în ținutul Sucevei, anume Veneția, să fie din toate părțile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Și privilegiul de întăritură, ce a avut sluga noastră credincioasă, Macsin Udrea, dela Domnia mea, pe aceste două părți de sat, de Veneția, el încă l-a dat în mânile credinciosului nostru pan, Ieremia vistiernicul, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Negrilă, credința panului Vasco, credința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, pârcălabi de Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Cozma Șarpe postelnic, credința panului Săcuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cățelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră și întăritura, ci să-i întăriască și

înputerniciască, pentru că i-am dat şi i-am întărit, pentru a lui dreaptă şi credincioasă slujbă şi pentru că el şi-a cumpărat pentra ai lui drepţi bani.

Iar pentru mai multă tărie şi înputernicire a acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

Dumitru Popovici a scris, în Suceava, în anul 7028, luna Ianuarie 4.

Original, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea cea mare atârnată, la Acad. Rom. Pecete 205. Pe pecete, se citeşte: † печать їѡ стефана воеводы, господар земли молдавскои. Un facsimil se află în Revista p. istor., arh. şi fil., anul II, vol. IV, planşa VII-a. O traducere veche, la Acad. Rom. 19/25. O fotografie de pe original se află în colecţia mea. Rezumat în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 138.

Satul Popeşti nu mai este în ţinutul Neamţului, pe Sireti. Celelalte două sate, Popeşti, din acest judeţ, sânt departe de acest râu[1]. Presupun că acest sat era în apropierea Nisporeştilor, sau chiar acest sat, care-şi are numele dela neamul Nispur, din care cel mai vechiu trăieşte sub Alexandru cel Bun. Acest sat este în comuna Boteşti, din judeţul Roman şi nu departe de Sireti, după cum nu e prea departe nici de Brănişteni, altă moşie a lui Ieremia vistiernicul[2]. Intr'un uric, dela Alexandru Lăpuşneanu Voevod, din 7063 (1555), Aprilie 24[3], e vorba de Anuşca, fiica lui Şteful Nisporescul, că vinde, din uricul de danie ce a avut bunul ei, Nispur, dela Alexandru cel Bun, a patra parte din satul Popeşti, partea de sus şi cu lac. Aici, e pomenit şi

1 Vezi mai sus, pp. 152, 154, 157, 158.

2 Ind. stat. pp. 298, 669; Harta stat. major, planşele Miroslăveşti, Bozieni şi Roman, 1 : 50000.

3 Ghib. Sur. 1, pp. 266-271 : анѹшка, дочка щефоула ниспорескѹла . . . продала еи праваа ѡтнина и дѧднина, испривилїе ѡт даанїе, що имал дѣд еи, ниспоурѹ, ѡт прѧдѧда нашего, алеѯандра воевода, четврътаа част село ѡт попещи, вишнаа част<и съ ставомъ>, исприлвилїе за измѧноу, що имала аноушка ѡт брата господствоуми, младаго стефана воевода.

uricul de schimb dela Ştefăniţă Voevod. Satul era şi în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela un străvechiu popă. — Nu mai este satul Veneţia, aşezat tot pe Sireti, însă în ţinutul Sucevei. Sub Alexandru cel Bun, parte din sat fusese al lui Dan ceaşnicul, al cărui nepot era Macsin Udrea, acesta arătat în 7036 (1528), Martie 6, ca fiu al Podolencii[1]. Numele foarte interesant.

36.

1520, Ianuarie 7.

Ştefan Voevod dăruieşte lui Ion diacul seliştea Maletinţii.

† мл҃стїю бж҃їєю, мы стефан воевода, гсп҃дрь земли молдавскои, знаменито чиним и с сим нашим листом всѣм, кто на нем взрит или его чтоучи оуслишит, ѡже тот истинниї наш слѹга, їѡн дїакь, слоужил прѣжде стоипочившомоу родителю гсдва мы, богданоу воеводи, право и вѣрно, а днес слѹжит нам право и вѣрно. тѣм, мы видѣвши правоую и вѣрноую слоужбоу его до нас, жаловали есмы его ѡсобною нашею мл҃стїю и дали и потврьдили есми емоу ѡт нас, оу нашеи земли, едно селище, на имѧ малетинцїи, како да ест емоу ѡт нас оурик и сь всем доходом, емоу и дѣтем его и оуноучатом его и прѣоуноучатом его и праціоурѧтом его и всемоу родоу его, кто сѧ емоу изберет наиближнїи, непороушено, никѡлиже, на вѣкы. а хотар тои селищи, на имѧ малетинцем, да ест ѡт оусих сторѡн, по старомоу хотароу, покѹда из вѣка ѡживали. а на тѡ, ест вѣра нашего гсдка вышеписанного, мы стефана воеводї, и вѣра прѣвьзлюбленнаго брата гсдва ми, петра, и вѣра бѡлрь наших, вѣра пана исака, вѣра пана петра дврѡника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринкѡвича и пана талабѧ, прькалабѡве хѡтинских, вѣра пана кѡсте и пана кондрѧ, паркалабове немецких, вѣра пана петрика и пана тоадера, прькалабѡве нокоградских, вѣра пана лоука арбоуре, портарѣ соучавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїѧ вистѧрника, вѣра пана козма шарпе постелника, вѣра пана сакоуана чашника, вѣра пана стрьча стѡлник, вѣра пана тома кьцелѣна комиса и вѣра всихь

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 355-357; 2 p. 366; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 73-75.

боıарь наших молдавскых великых и малых. а по нашем животѣ, ктѡ боудет гспдрь нашеи земли, ѿ дѣтїи наших или ѿ нашего рѡда или пак боуд кого бгъ изберет гспдрем быти нашеи мѡлдавскои земли, тот бы емоу не пороушил нашего даанїа и потврьжденїа, али абы емоу потврьдил и оукрѣпил, заноуже есми емоу дали и потврьдили, за его правоую и вѣрноую слоужбѹ. а на болшоую крѣпост и потврьжденїе томоу вьсемоу вишеписанномоу, велѣли есми нашемоу вѣрномоу паноу, тотроушаноу логофетоу, писати и печат нашоу привѣсити к семоу нашемоу листоу. писал доумитроу по<по>кич, оу хрьлѡвѣ, влт ҂зкн, мсца геноуарїа з.

Traducere. — Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, cunoscut facem și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că această adevărată slugă a noastră, Ion diac, a slujit mai înainte sfântrăposatului părintelui Domniei mele, Bogdan Voevod, drept și credincios, iar astăzi slujește nouă, drept și credincios.

De aceia, Noi văzând a lui dreaptă și credincioasă slujbă către Noi, l-am miluit cu deosebita noastră milă și i-am dat și i-am întărit lui dela Noi, în Țara noastră, o seliște, anume Maletinții, ca să-i fie dela Noi uric și cu tot venitul, lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și răstrănepoților lui și întregului neam al lui, cine i se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei seliști, anume a Maletinților, să fie din toate părțile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Șandru, credința panului Negrilă, credința panului Vasco, credința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, pârcălabi de Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Cozma Șarpe postelnic, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Toma

Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să *fie* ca Domn *Ţării* noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră şi întăritura, ci să-i întăriască şi înputerniciască, pentru că i-am dat şi i-am întărit, pentru a lui dreaptă şi credincioasă slujbă.

Iar pentru mai mare putere şi întăritură acestei toate mai sus *scrise*, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Hârlău, în anul 7028, luna Ianuarie 7.

Dau documentul de mai sus, aşa cum se află în T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 13-15. Aici, se spune că originalul e pe pergament, cu pecetea pierdută, dela care se păstrează şnurul roşu de matasă, şi se află în proprietatea lui Ştefan Bachnicki, stăpânul satului Malatineţ.

Este vorba de satul Malatineţi, din judeţul Cernăuţi [1]. Nu ştiu cât e de vechiu satul, dar mai târziu, prin schimb, el trece în stăpânirea lui Petru Vartic, portarul de Suceava, care dă lui Ion, diacul din Iaşi, un sat din Cârligătură, cum ne spune uricul dela Petru Rareş Voevod, *din* 7054 (1546) [2]. — Ion, diacul din Iaşi, cum e numit în uricul dela Petru Rareş este cunoscut [3]. Este fiul lui Oană sau Ioan Tălmaciul, de sub Ştefan cel Mare, şi nepotul protopopei Daniil Hearţeg, de sub Alexandru cel Bun. Era văr cu Ieremia vistiernicul.

1 Dicţ. geogr. al Bucovinei, de Grigoroviţă, pp. 135-136; Ind. stat. pp. 101, 635; Harta etnogr. a Bucovinei, de C. Brătescu.

2 T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 41-44: єдно село, на имѣ малѣтинцїи, оу волости черновскои, що тоє село, он имал за измѣноу сь їоном дїаком от ıасоχ.

3 M. Costăchescu. Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 531, şi în special, pp. 409, 410, 411, 413, 414, 417.

37.

1520, Fevruarie 12.

Ştefan Voevod întăreşte lui Petriman Fântână a treia parte din satul Costeşti, la gura Ciuhrului, unde cade în Prut, cumpărată. cu 430 de zloţi tătăreşti, dela nepoţii lui Boris Braevici.

† ма(с)тїю бж҃їею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли мо(л)давскои, знаменїто чини(м) и с сн(м) листо(м) наши(м) кьсѧ(м), кто на(н) вьзри(т) или чтчи [1] его ѹслыши(т), ѡ(ж) прїидоша, прѣ(д) нами и прѣ(д) нашими мо(л)давски(мї) боѩре, нѣга и снве ен, наши слѹги, скинди(р) и братїа его, сима и андрею и михѹца, и тютка и(х), анна, и дѡ(ч)ки ен, магда и тѹдѹра и марїика и нѣкша, по их доброи воли, неки(м) непопѹжени а ниприсилованни и продали свою правою ѡ(т)нинѹ, ѡ(т) своего праваго ѹрика, ѡ(т) ѹрика дѣда и(х), бориса браевича, испрївилиа, що имали нѣга и сестра ен, анна, дѡ(ч)ки тоадерови, ѡ(т) дѣда г(сд)рамы, стефана воево(дї), ѡ(т) даанїа ѡ(т) юр<їга> браевича, сна бориса браевича, и ѡ(т) сестричи<чи> и(х), марини и насти, и племеникь и(х), ива(н)ка, и ѡ(т) сестра его, насти и федори и анѹшки, ѡ(т) снве ивашкови, и ѡ(т) насти, дѡ(ч)ки ѡлюшчини, третою ча(ст) село, ѡ(т) костещи, на ѹстїе чѹхра, где ѹпадае(т) ѹ прѹ(т), вышною ча(ст), слѹѕѣ нашемѹ, петриманѹ крьници, за ѹл зла(т) татарскы(х). и заплати(л) слѹга на(ш), петриманѹ крьница, ѹси тоти вышеписании пинѣзи, ѹл злати татарскы(х), ѹ рѹки нѣги и снве(м) ен, наши слѹги, ски(н)ди(р) и братиа его, сими и а(н)дреи и михѹци, и тю(т)ци и(х), анны, и дѡ(ч)ки(м) ен, магди и тѹдѹри и марїнки и нѣгши, прѣ(д) нами и прѧ(д) нашими боѩре. ино, мы видѣвше и(х) доброю волю и тх(к)ме(ж) и пѡ(л)ною заплатѹ, а мы такѡ(ж)дере и ѡ(т) на(с) есмы дали и потврьдили слѹѕѣ нашемѹ, петриманѹ крьници, тотѹ третою ча(ст) село, ѡ(т) костещи, на ѹстие чѹхра, где ѹпадае(т) ѹ прѹ(т), и сь поро [2], ѹ прѹ(т), како да е(ст) емѹ ѡ(т) на(с) ѹри(к) и сь вьсе(м) доходѡ(м), емѹ и дѣте(м) его и ѹнѹчатѡ(м) его и прѧѹнѹчатѡ(м) его и прѣщѹрѧтѡ(м) его и вьсемѹ родѹ его, кто сѧ емѹ и(з)бере(т), наибли(ж)нїи, непорѹшенно, николиже на вѣкы. а хота(р) тою третою ча(ст) село, ѡ(т) костещи, на ѹстїе чѹхра, где ѹпадае(т) ѹ прѹ(т), вышною ча(ст), да е(ст) ѡ(т) ѹсего хотара тре-

1 In loc de читчи.
2 Sic.

таа ча(ст), а ѡ(т) ини(х) сторонь, по старомꙋ хотарꙋ, по кꙋда и(з)вѣка ѡживали. а па(к), привилїа, що имали нѣга <и сестра> ен, анна, дѡ(ч)ки тоадерови, ѡ(т) дааніа ѡ(т) вишеписанни(х) племена, ѡ(т) юрїꙗ браевича, сн҃а бориса браевича, и ѡ(т) сестричичи и(х), марина и наст<ѣ>, и <ѡ(т) племеникь> и(х), иванка, и ѡ(т) сестра его, насти и федори и анꙋ(ш)ки, ѡ(т) сн҃ве ивашкови, и ѡ(т) наста, дѡ(ч)ка ѡлю(ш)чина, ѡ(т) дѣда г(сд)ва мы, стефана воево(дї), еще ен дали ꙋ рꙋки слꙋѕѣ нашемꙋ, петриманꙋ кръници, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими боꙗре. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышенисанаго, мы стефана воево(да), и вѣра прѣвъзлюбленаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра боꙗ(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двѡ(р)ника, вѣра пана ша(н)дра, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гри(н)ковича и пана тълабъ, хоти(н)скы(м)[1], вѣра пана косте и пана ко(н)дри, немецкы(м)[1], вѣра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)скы(м)[1], вѣра пана арбꙋре, портарѣ сꙋчавскымꙋ[1], вѣра пана храна спътарѣ, вѣра пана еремїꙗ вистѣрника, вѣра пана шѣрпе постелника, вѣра пана сакꙋѧна чашника, вѣра пана стръча стѡ(л)ника, вѣра пана кърцелѣна комиса и вѣра въсѧ(х) боꙗ(р) наши(х) молдавскы(х) великы(х) и мали(х). а по наши(м) животѣ, кто бꙋде(т) г(с)п(д)ръ ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего ро(да) или па(к) бꙋ(д) кого бь̃ избере(т) г(с)п(д)ре(м) бити нашеи мо(л)давскои земли, тѡ(т) би емꙋ непорꙋши(л) нашего даанїе и потвръжденїе, али би емꙋ ѹкрѣпи(л) и ѹтвръди(л), за нꙋже есмы емꙋ дали и потвръдили и за що ѡ(н) кꙋпи(л), за свои прави(і) пинѣѕи. а на болшеи[2] крѣпость и потвръжденїе томꙋ въсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есмы нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, тотрꙋшанꙋ логофетꙋ, писати и нашꙋ печа(т) прївесити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. писа(л) симиѡ(н), въ сочавѣ, в л҃то ҂зки҃, фе(в) ві҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni, Neaga şi fiii ei, slugile noastre, Schindir şi fraţii lui, Sima şi Andreiu şi Mihuţa, şi mătuşa lor, Ana, şi fiicele ei, Magda şi Tudura şi Mariica şi Neacşa, de a lor bună voie, de nimeni

1 Sic.
2 Sau болшею.

nesiliţi şi nici asupriţi, şi au vândut a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric, din uricul bunului lor, Boris Braevici, şi cu privilegiu, ce au avut Neaga şi sora ei, Ana, fiicele lui Toader, dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, de danie, dela Iurie Braevici, fiul lui Boris Braevici, şi dela nepoatele lor de soră, Marena şi Nastea, şi vărul lor, Ivanco, şi dela sora lui, Nastea şi Fedora şi Anuşca, dela fiii lui Ivaşco, şi dela Nastea, fiica Oliuşcăi, a treia parte din sat, din Costeşti, la gura Ciuhrului, unde cade în Prut, partea de sus, slugii noastre, lui Petriman Fântână, drept 430 zloţi tătăreşti.

Şi a plătit sluga noastră, Petriman Fântână, toţi aceşti mai sus scrişi bani, 430 zloţi tătăreşti, în mânile Neagăi şi a fiilor ei, slugile noastre, Schindir şi fraţii lui, Sima şi Andrei şi Mihuţă, şi mătuşei lor, Anei, şi fiicelor ei, Magdei şi Tudorei şi Mariicăi şi Neagşei, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie şi tocmeală şi plată deplină, şi Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugii noastre, lui Petriman Fântână, această a treia parte de sat, de Costeşti, la gura Ciuhrului, unde cade în Prut, şi cu dubas, în Prut, ca să-i fie lui dela Noi uric şi cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi întregului neam, cine i se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei a treia parte de sat, de Costeşti, la gura Ciuhrului, unde cade în Prut, partea de sus, să fie din tot hotarul a treia parte, iar dinspre alte părţi, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi iarăşi, privilegiul, ce au avut Neaga şi sora ei, Ana, fiicele lui Toader, de danie, dela neamurile mai sus scrise, dela Iurie Braevici, fiul lui Boris Braevici, şi dela nepoatele lor de soră, Marina şi Nastea, şi dela vărul lor, Ivanco, şi dela sora lui, Nastea şi Fedora şi Anuşca, dela fiii lui Ivaşco, şi dela Nasta, fiica Oliuşcăi, dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, încă l-a dat în mânile slugii noastre, lui Petriman Fântână, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei

mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Tălabă, dela Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Arbure, portar dela Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şearpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră şi întăritura, ci să-i întăriască şi înputerniciască, pentru că i-am dat şi i-am întărit şi pentru că şi-a cumpărat, pentru ai săi drepţi bani.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră către această carte a noastră.

A scris Simion, în Suceava, în anul 7028, Fevruarie 12.

Originalul, pe pergament, cu pecetea cea mare atârnată— stricată — se află la Acad. Rom. Pecete 249. Cp. Creşterea colecţiilor Acad. Rom. 1908, p. 57. O fotografie de pe original se află în colecţia mea. Pe pecete: † пе<чать . . . . . . > земли молдавскои. Un rezumat românesc destul de bun se află la Acad. Rom. ms 2812, fila 96.

Satul Costeşti este peste Prut, în comuna Proscureni, din judeţul Bălţi [1], aşezat la gura pârăului Ciuhurului. Se cunoaşte documentul dela Ştefan cel Mare, din 7007 (1499), August 15, al satului [2]. Satul a fost al lui Boris Braevici, care trăieşte sub

1 Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei p. 75; Ind. stat. pp. 44, 526; Harta Basarabiei, planşa Ştefăneşti-Waratik, 1 : 100000.

2 I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 129-131: ѡлюшка . . . продала свою правоую ѡтнинѹ, ѡт еи праваго ѹрика, третѹю част село ѡт костещ,

Alexandru cel Bun. El se întâlneşte întâia oară, în 6929 (1421)[1]. Era fiul lui Brae, care se întâlneşte sub Iuga Voevod[2] şi slujise sub Domnii de mai înainte[2]. Dela acest neam îşi au numele satele Brăeşti[3]. Costeştii îşi au numele dela un Costea. Erau şi în veacul al XIV-lea[4]. — Pârăul Ciuhurul este pomenit, dela începutul veacului al XV-lea, începând cu 6937 (1429), Aprilie 17[5].

38.

1520, Aprilie 21.

Ştefan Voevod întăreşte lui Banul vornic satul Hădărăeşti, pe Bârlad, şi moară, în Bârlad, cumpărată, cu două sute şi cincizeci de zloţi tătăreşti, dela copiii lui Toader Dumbravă şi a Muşei.

† милостїю божїею, мы стефан воевод, господар земли молдавскои, знаменито чиним и сим нашим листом вѫсѣм, кто нань вѫзрить или его ꙋслышить чтоучи, ѡже прїидоша, прѧд нами и

на ꙋстїе чюхра, где ꙋпадает ꙋ прꙋт, середнꙋю част, що юи были дали прѧд намиж слоуга наш, юрїю браевич, сынь бориса браевича, и сестричичи его, марина и настѣ, и племеници их, иванко и сестри его, настѣ и фѫдора и анꙋшка, сынове ивашкови, и тыж дрꙋгаа настѣ, дочка ѡлюшчина, та продала слоуѕѣ нашемоу, ефремоу, за с̃ злат татарскых (Oliuşca . . . a vândut a sa dreaptă ocină, din al ei drept uric, a treia parte din sat, din Costeşti, la gura Ciuhrului, unde cade în Prut, partea de mijloc, ce i-a fost dat-o. înaintea noastră, sluga noastră, Iurie Braevici, fiul lui Boris Braevici, şi nepoatele lui de soră, Marina şi Nastea, şi verii lor, Ivanco şi surorile lui, Nastea şi Fădora şi Anuşca, fiii lui Ivaşco, şi asemenea altă Nastea, fiica Oliuşcăi, şi a vândut slugii noastre, lui Efrem, drept 200 de zloţi tătăreşti).

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 28-29, 142, 143, 145; ibid. 2, p. 191-193; ibid. şi neamul său.

2 Ibid. 1, p. 26-28.

3 Ibid. 2, p. 191. Ind. stat. pp. 71, 149, 198, 348, 467. Despre cel din jud. Dorohoi, un uric dela Petru Voevod, din 7053 (1545), Dechemvrie 14 [Original, Acad. Rom. 13/278], spune că pe vremea lui Alexandru cel Bun era al lui Boris Braevici: ѡ(т) ꙋрика, що има(л) дѧ(д) и(х), бори(с) браевича ѡ(т) прѣ(дѣ)да г(сд)вамы, алеѯа(н)дра вѡевѡ(дї).

4 Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 899; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M., p. 111.

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 258-259; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 327.

прѧд оусими нашими молдавскими боѧри, наши слꙋги, михаилъ и братїѧ его, дꙋмитрꙋ и никωаръ, и сестра их, кръстина, дѣти тоадера дꙋмбрава и жени его, мꙋши, по их добри воли, никим непонꙋжени а ниприсиловани и продали свою правꙋю ωтнинꙋ, ωт их праваго ꙋрика и привилїе кꙋпежное, що ωни имали ωт дѣда господства мы, стефана воеводи, едно село, на бръладѣ, на имѣ хъдърхеции, и млин, на бръладѣ, слꙋѕѣ нашемꙋ вѣрномꙋ, банꙋлоу дворникꙋ, за двѣ стѣ и пѧть десѧть злат татарских, що были кꙋпили родителїе их, тоадер дꙋмбравъ и жена его, мꙋша, тое село ωт наши слꙋгы, ωт никита и брат его, жоуржа, и сестра их, добра, дѣти дана, и внꙋковѣ стана хъдърхωа, и исправилїе, ωт прѣоуикωв нашихъ, ωт илиѧшѧ и ωт стефана воеводωв. и слꙋга наш вѣрныи, банꙋл дворникъ, заплатил оуси тоти вышеписаннїи пинѣзи, исполна, сн злат татарских, оу рꙋки слꙋгам нашим, михаилꙋ и братїѧм его, дꙋмитрꙋ и никори, и сестри их, кръстини, дѣтем тоадера дꙋмбравъ и жени его, мꙋши, прѧд нами и прѧд оусими нашими молдавскими боѧри. ино, мы видѣвше их доброю волю и токмеж и полною заплатꙋ, такожде и ωт нас дали и потврьдили есми слꙋѕѣ нашемꙋ вѣрномꙋ, баноулꙋ дворникꙋ, тое вишеписанное село, на бръладѣ, на имѧ хъдърхеции, и млин, на бръладѣ, како да ест емꙋ ωт нас оурикъ, съ въсем доходωм, емоу и дѣтем его и оунооучатом его и прѣоунꙋчатом его и пращꙋрѧтом его и въсемꙋ родꙋ его, кто се емꙋ изберет наиближнїи, непорꙋшено, николиже, на вѣкы. а хотарь томꙋ прѣдреченномꙋ селꙋ, що на бръладѣ, на имѧ хъдърхецїом, и млин, на бръладѣ, да есть им, ⟨ωт⟩ оусих сторωн, старим хотаром, по кꙋда из вѣка ωживали. а на то, есть вѣра нашего господства вышеписаннаго, мы стефана воевода, вѣра прѣвъзлюбленнаго брата господствамы, петра, и вѣра боѧръ наших, вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана шандра, вѣра пана негри, вѣра пана васка, вѣра пана гринка ⟨и пана талабж⟩, прыкалабове хотинскых, вѣра пана косте и пана кωндрѧ, немецкых, вѣра пана петрика и пана ⟨тоадера⟩, новоградских, вѣра пана ⟨арбꙋ⟩ре, портара сꙋчавског, вѣра пана храна спатара, вѣра пана еремїѧ ⟨вистерника⟩, вѣра пана ⟨шарпе⟩ постелника, вѣра пана съкꙋїана[1] чашника, вѣра пана стръча столника, вѣра пана ⟨къцелѣна⟩ комиса и вѣра оусих боѧрь наших мол-

1 La Ghib. хръмана.

давских великих и малих. а по нашем животѣ, кто боудет господарѫ нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашего рода или пакь бѫдь кого бѫ изберет наиближнїи, тот бы емꙋ непорꙋшил нашего даанїꙗ[1] и потврѫжденїꙗ, а ѡн бы емꙋ ꙋтврѫдил и ꙋкрепил, занꙋже есми емꙋ дали и потврѫдили, за щѡ[2] ѡн соби кꙋпил, за свои правїи пинѣзи. а на болшꙋю крѣпость и потврѫжденїе томꙋ вѫсемꙋ писанномꙋ, вѣлели есмы нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, ⟨тотрꙋшанꙋ⟩ логофетꙋ, писати и нашꙋ печать привѣсити ксемоу листꙋ нашемꙋ. писал дꙋмитрꙋ ⟨попович⟩, ꙋ . . . влѣто ⟨҂ӡкн⟩, месѧць априлїꙗ ка҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveni, slugile noastre, Mihail şi fraţii lui, Dumitru şi Nicoară, şi sora lor, Crâstina, copiii lui Toader Dumbravă şi a femeiei lui, Muşei, de a lor bună voie, de nimeni nesiliţi şi nici asupriţi, şi au vândut a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric şi privilegiu de cumpărătură, ce ei au avut dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, un sat, pe Bârlad, anume Hădărăeşti, şi moară, pe Bârlad, slugii noastre credincioase, lui Banul vornic, drept două sute şi cincizeci de zloţi tătăreşti, ce au fost cumpărat părinţii lor, Toader Dumbravă şi femeia lui, Muşa, acest sat dela slugile noastre, dela Nichita şi dela fratele lui, Giurgea, şi sora lor, Dobra, copiii lui Dan, şi nepoţii lui Stan Hădărău, şi cu privilegiu, dela străunchii noştri, dela Iliiaş şi dela Ştefan, Voevozi.

Şi sluga noastră credincioasă, Banul vornic, a plătit toţi aceşti mai sus scrişi bani, deplin, 250 zloţi tătăreşti, în mânile slugilor noastre, lui Mihail şi fraţilor lui, Dumitru şi Nicoară, şi surorii lor, Crâstinii, copiii lui Toader Dumbravă şi a femeiei lui, Muşei, înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveni.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie şi tocmeală şi plată deplină, asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugii noa-

1 La Ghib. даѧна.
2 La Ghib. то.

stre credincioase, lui Banul vornic, acest mai sus scris sat, pe Bârlad, anume Hădărăeşti, şi moară, pe Bârlad, ca să-i fie lui dela Noi uric, cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi întregului neam al lui, cine i se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat înainte numit, ce-i pe Bârlad, anume al Hădărăeştilor, şi moară, pe Bârlad, să fie lor, din toate părţile, pe vechile hotare, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petre vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrea, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grinca şi a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege mai de aproape, acesta să nu-i strice dania noastră şi întăritura, ci să-i întăriască şi înputerniciască, pentru că i-am dat şi întărit, pentru că el însuşi şi-a cumpărat, pentru ai săi drepţi bani.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire a acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în . . . . în anul ⟨7028⟩, luna Aprilie 21.

Dau documentul de mai sus, după Ghib. Uricariul 18, pp. 97-103, care îl publică după o còpie scoasă de P. Sfeţescu.

Originalul era la Iorgu Sion, din Brăteşti. Ghib. îi pune data 7030 (1522), dar Şandru, în divan, arată că documentul e, probabil, din 1520, căci în 1521, 1522 nu mai apare. O traducere veche, în care uricul este arătat fără dată, se află la Fundaţia «Regele Ferdinand I», din Iaşi, Condica 13 (dela Ghibănescu). După Ghib., se află rezumat, cu data 1522, Aprilie 21, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 140.

Satul Hădărăeşti nu mai este, ca nume. A fost însă, pe Bârlad, în judeţul Vaslui, aproape de Bârzeşti, Cănţălăreşti, Condreşti, Bălteni şi Mărăşeni[1]. E pomenit într'un document dela Ştefan cel Mare a satului Scanţâreşti, pe Bârlad, numele vechiu al satului Cănţălăreşti, din comuna Ştefan cel Mare[2]. Aici, se spune că Ştefan cel Mare a cumpărat dela Ivul Mândrea şi ai săi satul Scanţâreşti, pe Bârlad. Mai cumpără dela Aver, o bucată de sat Scanţâreşti, «din sus de Scanţireşti» şi le dă lui Ion aprodul. În hotarnică, se arată: «Ruptura din gios . . . hotarul Bârzăneştilor . . . drumul lui Răcilă . . . drumul Hădărăeştilor . . . în Bârlad»[3]. Se pomeneşte şi într'o hotarnică din 1788, August 29, a Scanţireştilor[4]. Se păstrează şi uricul dela Ştefan cel Mare, din 7005 (1497), Martie 19, a satului Hădărăeşti, în care e pomenit şi privilegiul dela Ilieaş şi Ştefan Voevozi[5]. Numele şi-l are dela vechiul stăpân, Stan Hădărău.—

1 Harta stat. major, planşa Vasluiul, 1 : 100000.

2 Dicţ. geogr. al jud. Vasluiu, pp. 37-38; Ind. stat. pp. 396, 489.

3 Două documente, ale căror regeste se află la Mircea Ghibănescu, Iaşi.

4 Uricarul 23, pp. 390-411; ibid., pp. 397-398, reprodus, în 7177 (1669), Ghenarie 24, şi documentul dela Ştefan cel Mare.

5 I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 116-118: некита и брат его, жѹржа, и сестра их, добра, сынове дана, ѹнѹкове стана хъдърѹ . . . продали . . . ѡт своего праваго и питомаго ѹрика, ѡт ѹрика дѣда их, стана хъдърѫша, едно село, на бръладѣ, на имѧ хъдърѣщїи, и мліи, ѹ бръладѫ, та продали . . . слѹзѣ нашемѹ, тоадерѹ дѹмбравъ и жени его, мѹшн, за ѕ҃ злат татарских . . .; и пак привилїе, що имали наши слѹги, некита и брат <его>, жѹржа, и сестра их, добра, на тое село, ѡт наших ѹиков, ѡт ї҆лї҆еаша воеводи и ѡт стефана воеводи, коли были ѹ мирь, а ѡни еще ю дали, ѹ рѹкы слѹзѣ нашемѹ, тоадерѹ дѹмбравъ и жени его, мѹшн (Nechita şi fra-

Cumpărătorul este Ion Banul vornic, cunoscut şi din alte documente. Astfel, dintr'un uric de înpărţeală, din 7030 (1522), se vede că el avea satul Cioreceşti, ce a fost lângă Bârzeşti [1], şi în 7035 (1527), Martie 15 [2], ajunge stăpân în Bârzeşti. El nu era vornic mare.

39.

1520, Aprilie 23.

Ştefan Voevod întăreşte lui Tatul Plotun, Sima, Coste, Anuşca, Sorea, Neaga şi Micae, copiii lui Stan Plotun, satele, pe Sărata, Plotuneşti şi mai jos în Glod.

† м(л)стїю бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)ръ земли мш(л)давскwи, знаменитw чини(м) исси(м) наши(м) листw(м) всѣ(м), кто на не(м) вързри(т) или его чтоучи оуслыши(т), wже тоти истиннїи наши слѹгы, татѹ(л) плотѹ(н) и братїѧ его, сима и кwсте и сестри и(х), анѹшка и соръ и нѣга и микае, дѣти стана плотѹна, жаловали есмы и(х) wсобною нашею мл(с)тїю и дали и потврьдили есмо и(м) их [3] правїи wтнини, села, на саратѣ, на имѧ плотѹнещїи, и пониже оу глw(д). тое всѣ вышеписанное да е(ст) и(м) w(т) на(с) оурикъ, съ всѣ(м) доходw(м), и(м) и дѣте(м) ихь и ѹнѹчатw(м) и(х) и прѣоунѹчатw(м) и(х) и пращѹрѧто(м) и(х) и всемѹ родѹ ихь, кто сѧ и(м) избере(т) наиближнїи, непорѹшено, николиже, на вѣкы. а хота(р) тѣ(м) села(м), що на саратои, на имѧ плотѹнещо(м), и по ниже, ѹ глw(д), да е(ст) и(м) w(т) ѹси(х) сторw(н), по старомѹ хотарѹ, по кѹда извѣка wживали. а па(к) привилїа, що има(л) wте(ц) и(х), ста(н) плотоу(н), w(т) прѣоуникw(в) наши(х), w(т) илїаша и w(т)

tele lui, Giurgea, şi sora lor, Dobra, fiii lui Dan, nepoţii lui Stan Hădărău . . . au vândut . . . din al lor drept şi adevărat uric, din uricul bunului lor, Stan Hădărău, un sat, pe Bârlad, anume Hădărăeştii, şi moară, în Bârlad, şi au vândut . . . slugii noastre, lui Toader Dumbravă şi femeei lui, Muşa, pentru 200 zloţi tătăreşti . . .; şi iarăşi, privilegiul, ce au avut slugile noastre, Nechita şi fratele lui, Giurgea, şi sora lor, Dobra, pe acest sat, dela unchii noştri, dela Iliiaş Voevod şi dela Ştefan Voevod, când au fost în pace, ei încă l-au dat, în mânile slugii noastre, lui Toader Dumbravă şi femeei lui, Muşa).

1 Ghib. Sur. 1, pp. 113-118: нашемѹ банѹлови дворникѹ четвъртои част село wт чоречещи.

2 Ghib. Sur. 1, pp. 119-124: панѹ їwнѹ баноулѹ двwрникоу . . . едно село, на бръладѣ, на имѣ бръзещїи, где была бръза.

3 Sic.

стефана воеводѡ(в), на ты(х) прѧ(д)реченни(х) села(х), а ѡни еи изгȣбили, ꙗ(к) свидомо е(ст) на(м) и ѹси(м) боꙗрѡ(м) наши(м). а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго мы стефана воево(дї) и вѣра прѣвъзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра бѡꙗрь наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двѡрника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гри(н)ковича и пана талабѫ, хотинскы(х), вѣра пана косте и пана кѡндрѧ, немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)скы(х), вѣра пана лȣка арбȣре, портара сȣчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїѧ вистѧрника, вѣра пана козма шарпе постелника, вѣра пана сакȣꙗна чашника, вѣра пана стръча стѡлника, вѣра пана тома къцелѣна комиса и ⟨вѣра въсѣ(х)⟩ боꙗрь наши(х) мѡ(л)давскы(х) великы(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, кто бȣде(т) г(с)п(д)ръ нашеи земли, ѡ(т) дѣтїи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или па(к) бѹ(д) кого бъ избере(т) г(с)п(д)ре(м) ⟨быти нашеи земли мѡлда(в)скои, то(т) бы не порȣ⟩ши(л) нашего даанїа и потвръжденїа, али а бы и(м) да(л) и ȣкрѣпи(л), за нȣже есмы и(м) дали и потвръдили, за що е(ст) и(м) правaa ѡтнина. а на бѡлшее крѣпо(ст) и потвръжденїе томȣ въсемȣ вышеписанномȣ, велѣли есмы нашемȣ вѣрномȣ панȣ, тотрȣшанȣ логофетȣ, писати и печа(т) нашȣ привѣсити к семоу листоу нашемȣ. писа(л) дȣмитрȣ попови(ч), оу ꙗсѡ(х), влѣто ҂зки, м(с)ца априлїꙗ кг.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că aceste adevărate slugi ale noastre, Tatul Plotun şi fraţii lui, Sima şi Costea, şi surorile lor, Anuşca şi Sora şi Neaga şi Micae, copiii lui Stan Plotun, i-am miluit cu deosebita noastră milă şi le-am dat şi întărit lor a lor dreaptă ocină, satele, pe Sărata, anume Plotuneşti, şi mai jos, In Glod.

Tot acest de mai sus scris să le fie lor şi dela Noi uric, cu tot venitul, lor şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lor, cine li se va alege lor mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestor sate, ce-s pe Sărata, anume al Plotuneştilor, şi mai jos, In Glod, să le fie lor, din toate părţile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi iarăşi, privilegiul, ce l-a avut tatăl lor, Stan Plotun, dela străunchii noştri, dela Iliiaş şi dela Stefan, Voevozi, pe aceste mai înainte numite sate, ei le-au pierdut, după cum este ştiut nouă şi tuturor boierilor noştri.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi credinţa panului Talabă, dela Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Cozma Şarpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Toma Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după a noastră viaţă, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu strice dania noastră şi întăritura, ci să le dea şi întăriască, pentru că le-am dat şi întărit, pentru că le este lor dreaptă ocină.

Iar pentru mai multă putere şi întăritură a acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofătul, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Iaşi, în anul 7028, luna Aprilie 23.

Documentul de mai sus a fost al lui Mavrodin, proprietarul Plotuneştilor. E scris pe pergament, cu pecetea cea mare atârnată, în parte stricată. Azi, e în proprietatea d-nei Margareta Voinescu, nepoată de fiică a lui Mavrodin. O fotografie, de pe original, se află în colecţia mea. A fost publicat, cu unele greşeli, de Ghib. în Arhiva soc. şt. şi lit. Iaşi, 1 p. 387, în Uricariul 18, pp. 86-89 şi în Isp. 1^1 pp. 51-54. În acest de pe urmă loc, se publică textul slavon, înpreună cu un suret al documen-

tului, din Arhiva Sf. Spiridon, din Iaşi, moşia Bumbăta, nr. 2. Între ediţiile slavone, sânt foarte mici deosebiri. Pe pecete, se citeşte: † печать їѡ ст<ефана воеводы, господар> землн молдавскои. La Ghib., Isp. cit., lectura pe pecete e dată greşit. O tălmăcire, de Ion Stamate, biv vel pitar, din 1815, Ghenarie 26, în Iaşi, se află în Arhiv. Stat. Iaşi. După Ghib., rezumat, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod. Aici, greşit: Stan Plotin, satul Plătineşti.

Satul Plotoneşti este în comuna Grumezoaia, din judeţul Fălciu[1]. Îşi are numele dela Stan Plotun, care a avut uric dela Ilieaş şi Ştefan, Voevozi. Este pomenit în uricul seliştei Berivoeşti, de pe Sărata, din 6992 (1484), Mai 14[2]. Era şi la începutul veacului al XV-lea.

40.

1520, Aprilie 24.

Ştefan Voevod întăreşte lui Lucan şi fratelui său, Ion Dălban, un sat, unde a fost Radul şi Rădici, amândouă judeciile, cumpărat, cu 80 de zloţi tătăreşti, dela Ion Cernat şi surorile lui, Solomia şi Neaga, copiii Ştefului.

† млстїю бжїею, мы стефан воевода, гспдрь землн молдавскои, знаменито чиним и с сим листом нашем вьсѣм, кто на нем вьзрит или чтꙋчи его ꙋслышит, ѡже прїиде, прѧд нами и прѧд нашими молдавскими боꙗре, слꙋга наш, їѡн чернат, и сестри[3] его, саломїѧ и нѣга, дѣти щефꙋла, по их доброи волю, никым непонꙋжени а ниприсилꙋвани и продали свои правꙋю ѡтчинꙋ, ѡт их правазо ꙋрика, испривилїе, що ѡни имали ѡт предков наших, ѡт илїꙗша и ѡт стефана, воеводов, едно село, где быль радꙋль и рьдичи, ѡба жꙋдечїеве, слꙋгам нашим, лꙋканꙋ и братꙋ его, їѡнꙋ дльбанꙋ, за п҃ злат татарскых, и наши слꙋгы, лꙋкан и брат его, дьл-

1 Dicţ. geogr. al jud. Fălciu, p. 152; Ind. stat. pp. 161, 700; Harta stat. major, planşa Huşii, 1 : 100000.

2 I. Bogdan, D. Şt., 1 pp. 282-283: селище, на имѣ беривоещїи, на сьрата, пониже плотꙋнещи. Un sat Plotuneşti, la Strungă, este pomenit într'un uric, din 6919 (1411), Iunie 28 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 84-91, 351-352]. Un pârău Plotuniţa, numit azi Ciorbolea — adică Cerbolea, cerboaica — este pomenit încă din 6941 (1433), Ianuarie 28 [ibid. 1, pp. 350-353]. Plotun înseamnă cerb în slavoneşte.

3 In original: сестра.

бан, ѡни заплатили ꙋси, исполна, тоти ви<шеп>исаннїи пинѣзи, п҃і злат татарскых, ꙋ рꙋкы слꙋзѣ нашемꙋ, їѡнꙋ чернатꙋ, и сестри его, саломїѧ и нѣги. а пак, привилїе, що имал лоукан и брат его, дѫлбанѫ, ѡ(т) дѣда <гсдва мы>, стефана воеводи, на вышереченное село, где былъ радꙋл и рѫдичꙋ, ѡни марторисали нам, аж изгорила, ꙋ дом петри, ѡт долгою потокꙋ. ино, мы видѣвше их доброи воли и такмеж и полнꙋю заплатꙋ, а мы также и ѡт нас дали и потврѫдили есмы слꙋгам нашим, лꙋканꙋ и братꙋ его, їѡнꙋ дѫлбанꙋ, тот вышеписанное село, где был радоꙋл и рѫдичꙋ, ѡба жꙋдечіеве, како да ест им ѡт нас ꙋрик и сѫ вѫсем доходом, им и дѣтем их и ꙋнꙋчатом их и прѣꙋнꙋчатом их и прѣщꙋрѣтом их и вѫсемꙋ родꙋ их, кто сѧ им изберет наиближнїи, непорꙋшенно, николиже, на вѣкы. а хотар томꙋ вышепрѣдреченномꙋ селꙋ, где был радꙋл и рѫдич, ѡба жꙋдечіеве, да ест, ѡт ꙋсих сторон, по старомꙋ хотарꙋ, по кꙋда извѣка ѡживовали. а на то, ест вѣра нашего гсдва вышеписаннаго, мы стефана воеводи, и вѣра прѣвѫзлюбленнаго брата гсдва мы, петра, и вѣра болѣр наших, вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана гринковича и пана талабѫ, пѫркалабове хотинскых, вѣра пана косте и пана кондри, паркалабове немецкыхъ, вѣра пана петрика и пана тоадера, пѫркалабове новоградскых, вѣра пана лꙋка арбꙋре, портарѣ сꙋчавскаго, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїи вистѣрника, вѣра пана шарпе постелникꙋ, вѣра пана сакꙋлана чашника, вѣра пана стрѫча столника, вѣра пана кацелѣна комиса и вѣра вѫсѣх болѣр наших молдавскых великых и малих. а по нашеи животѣ, к<то> б<ꙋде>т гспдръ нашеи земли, ѡт дѣтеи наших или ѡт нашегꙋ родꙋ или пак <бꙋд> кого[1] бъ изберет бити гспдрем нашеи молдавскои земли, тот бы им непорꙋшил <нашего даанїа и потврѫ>жд<енї>а, али би им ꙋтврѫдил и ꙋкрѣпил, занꙋж <есмы им> д<али> и потврѫдили, за их слꙋжбꙋ и за що ѡни кꙋпили, за свои правїи пинѣзи. а на болш<еі> крѣпѡ<ст> и потврѫжденїе томꙋ вѫсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есмы нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, тотрꙋшаноу логофетꙋ, писати и нашоу печат привѣсити к семꙋ листꙋ нашемоу. писа[2] ѡанца, ꙋ ꙗсох, влто ҂зки, мсца априлїа кд днѫ.

1 коги.

2 Originalul: пис

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni, sluga noastră, Ion Cernat, și surorile lui, Salomia și Neaga, fiii Ștefului, de a lor bună voie, de nimeni nesiliți și neasupriți, și au vândut a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric și cu privilegiu, ce ei au avut dela înaintașii noștri, dela Iliiaș și dela Stefan, Voevozi, un sat, unde a fost Radul și Rădici, amândouă judeciile, slugilor noastre, lui Lucan și fratelui lui, Ion Dălban, drept 80 de zloți tătărești.

Și slugile noastre, Lucan și fratele lui, Dălban, ei au plătit toți deplin, acești mai sus scriși bani, 80 de zloți tătărești, în mânile slugii noastre, lui Ion Cernat, și surorii lui, Salomia și Neaga.

Și asemenea, privilegiul ce l-a avut Lucan și fratele lui, Dălban, dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, pe mai sus numitul sat, unde a fost Radul și Rădici, ei au mărturisit nouă, că a ars, în casa lui Petru, dela Pârăul Lung.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie și tocmeală și plată deplin, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit slugilor noastre, lui Lucan și fratelui lui, Ion Dălban, acest mai sus scris sat, unde a fost Radul și Rădici, amândouă judeciile, ca să fie lor dela Noi uric și cu tot venitul, lor și copiilor lor și nepoților lor și strănepoților lor și răstrănepoților lor și întregului neam al lor, cine li se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui mai sus numit sat, unde a fost Radul și Rădici, amândouă judeciile, să fie, din toate părțile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre de mai sus scris, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Șandru, credința panului Negrilă, credința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, pârcălabi de Neamț, credința panului Petrică

şi a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spatar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Caţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau ori pe cine Dumnezeu va alege să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentrucă le-am dat şi le-am întărit, pentru a lor slujbă şi pentru că ei au cumpărat, pentru ai lor drepţi bani. Iar pentru mai multă tărie şi înputernicire a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Oanţa, în Iaşi, în anul 7028, luna Aprilie 24 zile.

Dau documentul de mai sus, aşa cum a fost publicat de C. Velichi, Doc. dela Ştefan cel Mare la Ieremia Movilă, în N. Iorga, Rev. Ist. 20 (1934), pp. 244-247, şi în extras, Vălenii-de-Munte, 1934, pp. 8-11. Aici, se spune că originalul este pe pergament, puţin deteriorat, şi cu pecetea cea mare domnească, şi s'a păstrat, până la 1912, la Şt. Donosă şi s'a fotografiat de parohul comunei Fârţăneşti-Covurlui, I. C. Beldie, la Cernăuţi, în 1912, Iunie 15. O fotografie se află la N. Velichi, după care C. Velichi a transcris documentul. Pe pecete: † печать їѡ стефана воеводы, господар земли молдавскои. Pe marginea de jos, însemnarea: мл(с)тїю бжїею. In Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale 3, fila 20 v., se păstrează următorul regest al documentului de mai sus (e vorba de răzeşii din hliza Dălbăniaza, dela ţinutul Covurluiului): «7028, April 24. Tălmăcirea suretului[1] di la ispisocul Domnului Ştefan Vvd., cuprinzătoare că Ioan Cernat şi surorile lui, Solomie şi Niaga, fiei lui Ştefan, au vândut lui Luca şi frăţâni-său, Ioan Dălban, un sat, undi au fost Radul şi Rădiciul,

1 Sic.

amândouă cotunurile sau săliştile, drept optzăci zloţ tătărăşti şi cu hotarul lor, dispri toate părţile, să fie, pe undi au umblat hotarul din vechi». Ibid., alte documente, din 7178 (1670), Fevruarie 7, 7200 (1692), Aprilie 30, pentru moşia Dălbăneşti. Tot în Arhiv. Stat. Iaşi, tom. 1, nr. 2320, K, condica divanului . . . pe anii 1827, 1828, 1829, fila 1 r., se păstrează un alt regest al documentului din 7028, Apr. 24. Ispisoc dela Ştefan Vodă... ce întăreşti lui Luca şi frăţâne-său, lui Ion Dălban, pe un sat, unde au fost Radul şi Răducelu, amândoă siliştile sau amândoaă cotunurile sau giudeţile, ce li-au cumpărat, drept 80 zloţi tătărăşti, dela sluga Domniei sale, dela Ion Cernat şi surorile lui, Solomiia şi Niaga, fii Ştefului, ce şi lor li-au fost întăritură, cu uric dela Domnii de mai înainte, Ilieş şi Ştefan, Vvozi (e vorba de satul Dălbăniasa, la ţin. Covurluiului). Este menţionat în Uricariul 6, p. 235. După C. Velichi, este rezumat în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p, 138. Regestul din Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 3, e publicat şi în C. Andreescu şi C. Stoide, Documente şi regeste, Iaşi, 1934, p. 6.

Este vorba de un sat Dălbăneşti sau Dălbăneasa, din care a rămas numele unei cariere de piatră, în comuna Fârţăneşti, din judeţul Covurlui [1], cum şi numele unui deal şi a unei văi, Dălbăneasa [2]. Toate îşi au numele dela Ion Dălban, cumpărătorul satului, din 1520, Aprilie 24. În apropiere, la nord de Fârţăneşti, este şi dealul şi valea Rădiciului [3], ce aminteşte numele străvechiului jude, Rădici.—Nu s'a păstrat uricul dela Ilieaş şi Ştefan, Voevozi, dar s'a păstrat uricul dela Petru Voevod, din 6956 (1448), Iulie 15, în care, între numeroasele sate şi selişti, întărite de Domn lui Cernat Ploscarul şi fratelui său, Şteful, este şi селищє флѫфонино и радꙋлово и радичєво, гдє жꙋдє драгошє [4]. Curios este că aici fusese, înainte de Radul şi Rădici, jude Dragoş, ce ne duce în veacul al XIV-lea. Într'un uric, dela Ştefan cel Mare, din 6976 (1468), Septemvrie 24, satul lui Şteful Cer-

1 Dicţ. geogr. al jud. Covurluiu, p. 67.
2 Harta stat. major, planşa Bereştii şi Oancea, 1 : 100000.
3 Harta stat. major, cit.
4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M., 2, pp. 324, 325, 334.

nătescul este numit Rădiceşti[1]. El corespunde cu numele dealului şi văii Rădiciului. Un caz foarte interesant de apariţie şi dispariţie a numelor de sate.—Şteful, părintele vânzătorilor, din 1520, Aprilie 24, este Şteful Cernat sau Cernătescul, cunoscut boier al lui Ştefan cel Mare[2] şi care se întâlneşte, cea din urmă dată, în 6992 (1484), Mai 14, când vinde seliştea Berivoeştii, de pe Sărata[3]. Era frate cu Cernat Ploscarul[4]. Dela neamul său, s'au numit satele Cernăteşti, unul la obârşiile Gerului, pomenit în uricul din 6956 (1448), Iulie 15[5], şi în 6976 (1468), Septemvrie 24[6], altul decât cel din acest uric, de pe Corod, unde era casa Ştefului Cernătescul[7]. Într'un uric, dela Ştefan cel Mare, din 6971 (1463), Aprilie 15, Şteful Cernătescul cumpără dela boierul Herman satul Motişeşti dela obârşia Corodului, mai sus de curtea lui Cernat[8]. Un sat, Cernăteşti, a fost peste Prut, pomenit în 6998 (1490), Octomvrie 14, al neamului Procelnicilor[9]. Neamul Cernăteştilor a fost unul din cele mai bogate, în moşii, din Moldova, din prima jumătate a veacului al XV-lea. Satele lui Mihail dela Dorohoi, ale lui Negrea sau ale lui Cupcici sânt o dovadă a străvechii proprietăţi latifundiare, care a existat dela începuturile Moldovei, ca stat.

1 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 129-132: наш вѣрнїи болѧрин, пан щефѹлъ чернътескѹл . . . село . . . на ковѹрлѹи, на имѣ рѫдичещїи (credinciosul nostru boier, pan Şteful Cernătescul . . . satul, pe Covurlui, anume Rădiceştii).

2 I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 540.

3 Ibid. 1, pp. 282-283: щефѹл чернътескѹл.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 341.

5 M. Costăchescu, cit. 2, pp. 323, 325, 330: чернътещи, на обръшна(х) жерѹла.

6 I. Bogdan, cit. 1, pp. 130-132: на верх жерѹла, селищ<е>, на имѣ чернътещїи.

7 Ibid., 1 pp. 130-131: где ест емѹ дом, чернътещи, на кородѣ, що кѹпил ѹ стана пъткъша, за седем десѧт златых.

8 Ibid., 1 pp. 73-75: мотишещїи, на верхь корода, повиш<е> двора чернатова . . . боꙗриноу паноу щефоулоу чернатескоулоу.

9 Ibid., 1, pp. 434-435: за прѹтом . . . чернътещїи.

41.

1520, Aprilie 24.

Ştefan Voevod, după ce zideşte mănăstirea Sfintei Blagoveştenii (Bisericanii), îi întăreşte hotarul de prin prejurul mănăstirii.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефана[1] воеводи[1], снъ богдана воеводи, бжїею мл(с)тїю, г(с)п(д)рь земли молдавскои, ѡ(ж) г(с)п(д)ва ми блгопроизволихѡ(м) наши(м) благымъ произволенїе(м) и ѡ(т) вьсею нашею дшею, коупноже и сь сьвѣтомь г(с)п(д)вами, помощїемь бжїемь и сь блгословенїемь свѣтителе(м) нашимь, кѵ(р) деѡ(к)-тисть, митрополи(т) сѹчавскыи, послѣдовахѡ(м) по стопа(н)[1] нашем<ъ> дѣдѡ(м) и родителемь г(с)п(д)вами и сьздахѡ(м) и сьтворихѡ(м) стаа црков, вь имѧ прѣстыѧ вл(д)чцѧ нашїю бцѧ и стое благовѣщенїе, ижее таа стаа црквв[1] зачѧла была молебникѹ[1] наше(м), кѵ(р) їѡсифа, при дни оупокоенаго <дѣ>да г(с)п(д)ва мы, стефана воеводи, и неможе сьврьшити, нѧ тькмо темелїе ѡснова, и г(с)п(д)ва ми сьзидахѡ(м) и сьврьшихѡ(м) стаа црков[1] и дадѡхѡ(м) молебникѹ наше(м), ѡсифѹ, мнѡго богатьство, да оукраси(т) стаа црквѡвь, вь вьсемь, и сьтвори(т) книгы, и ты(х) жаловали есмы, ѡсобною ншею мл(с)тїю, и дадѡхѡ(м) и помиловахѡ(м) и потврьдихѡ(м) молебныкѡм[1] нашим[1], їѡсифѹ и вьсемь калогерѡ(м) его, ѡ(т) на(с), ѹ нашею земли мѡлдавскои, сь ѡ(т)нины и сь мѣсто ѡ(т) хотара ѡкрь(с)то нашемѹ новосьѕиданїю стмѹ скитѹ, иже починаетсѧ хотарь ѡ(т) рѣка быстрицїю, ѡ(т) ѹстїю потока анатодїю[1] и горѣ то<го потока>, до ѡврьшїю, и ты(ж) горѣ кѹлмѣ горѹ, до нѣкою полѣно, и ѡ(т) толѣ ты(ж) горѣ, кѹлмѣ, до горѹ, иже сѣ зове(т) симона, и ты(ж) горѣ, по краю горѹ симонѹ, ѡ(т) кь запа(д), до нѣкою горѹ, иже зоветсѧ плочь и ѡ(т) дждѹ домѣ, до потока пангарац[1], и долѣ потока, даже до рѣка быстрици, и ти(ж) долѣ бы(с)трице, до оустїѧ потока анатодїю, иже е(ст) ве(с) хотар[1] сьвькѹплен[1] нашю стмѹ млбѧ. а вышереченны(х) млебныкѡ(м) наши(м) и ко(то)рыи прѣбывае(т) вь тою стое ски(т), да имаю(т) га ба оумлити, по ѡбычною стѣи мона(с)тир(ѵ), грѣ(х) ра(дї) наши(х) и за ины(х) г(с)п(д)ре(ї). а хотар[2] тою вы(ш)шы(х)[1] писанною мѣсто стою скы(т), да е(ст) постаромѹ хотарѹ, по кѹда

1 Sic.
2 In orig. хототар.

изв҄ка ѡжива<ли>[1]. а на то, е(ст) в҄ра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воеводи, и в҄ра пр҄вьзлюблен(н)аго и <сердеч(н)наго>[2] брата г(сд)вамы, петра, и в҄ра <бояр(р) нашй(х)>, в҄ра пана исака, в҄ра пана петра дво(р)ника, в҄ра пана ша(н)дра>, в҄ра пана негри, в҄ра <пана васка, в҄ра пана талабж>, хотински(х), в҄ра пана косте и пана кондри, немецкъıх, в҄ра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)с<къı(х)>, в҄ра пана арбоуре, портар҄ сꙋчавскога, в҄ра пана храна спатар҄, в҄ра пана еремїи вист҄рника, в҄ра пана шарпе по(с)телника, в҄ра пана сакꙋяна ча(ш)ника, в҄ра пана стрьча столника, в҄ра пана цацел҄на комиса и в҄ра вьс҄(х) бояр[3] нашй(х) мо(л)давскы(х) великы(х) и малы(х). а по нашй(м) живот҄, кто бꙋдеть г(с)п(д)рь нашеи земли мѡлдавскои, ѡ(т) д҄теи наши(х) или ѡ(т) нашего рѡда или пакь бꙋдет[3] кого бгь изберетъ быти г(с)п(д)рем[3] нашеи мѡлдавскои земли, тот бы да не порꙋши(л) нашего даанїе и помилованїе и потврьжденїе, еже есть кь стмꙋ нашемꙋ новосьзданїе, ст҄и скыт[3], иже <сь>ѕидахѡм[3] г(с)п(д)вами, за потврьжденїе нашїю земли, нж але е(ст) и им[3] дали и оукр҄пили, такоже и мы даем[3] и потврьждаем[3] ст҄и црькви. а наи болшїи кр҄пость и потврьжденїе томꙋ вьсемꙋ вышеписанномꙋ, вел҄ли есмы нашемꙋ в҄рномꙋ панꙋ, тотрꙋшанꙋ(л) логофетꙋ, п<ис>ати и нашемꙋ[3] печа(т) прив҄сити кь семꙋ листꙋ нашемꙋ истинꙋ. писал[3] ѡанца, ꙋ ясѡ(х), влтѡ ѕѯкн, м(с)ца апри(л) кд днь.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, fiul lui Bogdan Voevod, din mila lui Dumnezeu, Domnul Ţării Moldovei, că Domnia mea am binevoit, cu a noastră bună voire şi din tot sufletul nostru, înpreună şi cu sfatul Domniei mele, cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu blagoslovenia sfinţitului nostru chir Teoctist, Mitropolitul Sucevei, am urmat pe urma bunilor noştri şi a părinţilor Domniei mele şi am zidit şi am făcut sfânta biserică, întru numele Prea Sfintei Stăpâne a noastră Născătoare de Dumnezeu şi Sfânta Bună Vestire, care această sfântă biserică a fost începătură rugătorului nostru, Chir Iosif, în zilele răposatului bunul Domniei mele, Stefan Voevod, şi nu

1 ли lipseşte.
2 Lipsă c. 10 litere.
3 Sic.

a putut să o săvârşiască, ci numai temelia a început-o. Şi Domnia mea am zidit şi am săvârşit sfânta biserică şi am dat rugătorului nostru, Iosif, multă bogăţie, ca să înfrumuseţeze sfânta biserică, întru totul, şi să facă cărţi, şi pe aceştia i-am miluit, cu deosebita noastră milă şi am dat şi am miluit şi am întărit rugătorilor noştri, lui Iosif şi tuturor călugărilor lui, dela Noi, în Ţara noastră, în Moldova, cu ocine şi cu loc din hotarul de prinprejurul sfântului nostru din nou zidit schit, care hotar se începe din râul Bistriţei, din gura pârăului lui Anatodie şi din sus de acest pârău, până în obârşie, şi asemenea, în sus culmea muntelui, până la o oarecare poiană, şi de acolea asemenea în sus, culmea până în muntele ce se chiamă al lui Simon şi asemenea în sus, pe marginea muntelui Simon, de către miază noapte, până la un oarecare munte, care se numeşte Ploci, şi dela casa Dădului, până la pârăul Pangaraţ, şi în josul pârăului, până la râul Bistriţa şi asemenea în jos pe Bistriţa, până la gura părăului Anatodie. Care este tot hotarul cumpărat sfintei noastre mănăstiri.

Iar mai sus numiţii rugătorii noştri şi cei cari locuiesc în acest sfânt schit, să aibă a ruga pe Domnul Dumnezeu, după obiceiul sfintei mănăstiri, pentru greşalele noastre şi a altor Domni.

Şi hotarul acestui mai sus scris loc de sfânt schit să fie după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Iar la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului şi din inimă scump frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrea, credinţa panului Vasco, credinţa panului Talabă, dela Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea-Nouă, credinţa panului Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, Mol-

dovei, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi miluirea şi întăritura, ce este către sfântul nostru din nou zidit, sfântul schit, pe care l-am zidit Domnia mea, pentru întăritură Ţării noastre, ci cât este şi s'a dat şi s'a întărit lor, asemenea şi Noi dăm şi întărim sfintei biserici.

Şi pentru mai multă tărie şi întăritură a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Oanţa, în Iaşi, în anul 7028, luna Aprilie 24 zile.

Original, pe pergament, cu pecetea cea mare atârnată, la Arhiv. Stat. Bucureşti, Peceţi moldoveneşti, M-rea Bisericani, 12/1. Pe pecete: † печать їѡ стефана воевода, господар землн мѡлдавскон. O fotografie e în colecţia mea. Documentul este cam suspect. Este drept.că, cu aceiaşi dată, 1520, Aprilie 24, avem şi alt document dat din Iaşi [vezi mai sus, p. 186-187, scris de Oanţa], apoi altul, tot cu aceiaşi dată, scris tot de Oanţa, care nu are însă locul de unde este dat [cp. Acad. Rom. Pecete 177]. Din Iaşi, este dat şi documentul din 7028 (1520), Aprilie 23 [vezi mai sus, p. 178], ceia ce ne arată că Domnul în aceste zile era în Iaşi. Dar documentul de mai sus, scris de Oanţa, are unele greşeli de limbă, pe care nu le găsim în alte documente, scrise de acest pisar. Şi tot astfel, şi scrisul este întrucâtva deosebit de altele, scrise tot de Oanţa. Să se compare, din acest punct de vedere, documentul de mai sus, cu cel din 7025 (1517), Dechemvrie 15 [I. Bogdan, Album paleografic moldovenesc, nr. 75], cel din 7026 (1518), Martie 24 [Acad. Rom. Pecete 20], cel din 7028 (1520), Aprilie 24 [Acad. Rom. Pecete 177], din 7028 (1520), Iulie 16 [Acad. Rom. 50/1], cel din 7030 (1522), Martie 10 [Acad. Rom., Pecete 139]. Explicaţia ar fi că documentul, dat unei mănăstiri, a fost scris de un călugăr, în locul şi numele lui Oanţa, pisarul domnesc. Oricum, în aceiaşi zi, Oanţă era în Iaşi, unde a mai scris şi un alt uric.

Schitul cu hramul Blagoveştenia este mănăstirea Bisericanii,

din județul Neamț[1]. Documentul, dacă e autentic, este extraordinar de inportant, căci ne arată începuturile mănăstirii, prin călugărul Iosif, sub Ștefan cel Mare, și a fost terminată de Ștefăniță Vodă, de bună seamă în acest an, 1520. În inscripția bisericii de azi, din 1786, Iunie 20, data 7020[2] e cetire greșită, în loc de 7028. Mănăstirea s'a numit schitul lui Iosif, mai târziu biserica lui Iosif. Astfel e numită și într'un document, dela Petru Rareş Voevod, din 7043 (1535), Martie 9[3], și în altul dela Petru Voevod, din 7095 (1586), Octomvrie 2[4]. — Interesante numirile din hotarnica locului, de prin prejurul mănăstirii, din care s'a păstrat numele pârăului Pângărați și a muntelui Simon[5], amândouă amintiri ale unei vechi vieți religioase. În documentul dela Petru Rareș, numit, găsim ѡ(т) ѹстѫ потока методїе (dela gura pârăului lui Metodie), în loc de Anatodie, și плотѹ(н) în loc de плочь.

42.

1520, Aprilie 24.

Ștefan Voevod întărește lui Crâstea și surorii lui, Nastea, cneaghina lui Stârcea stolnicul, fiii lui Isaico, și unchilor lor, Șteful și surorii lui, Magda, fiii lui Buceațchi, asemenea unchilor lor, boierului Grincovici, pârcălab de Hotin, fiul Vasutcăi, nepoților lui de frate, lui Ion și Iurie, fiii lui Șandrea Turcul, toți nepoții lui Cozma Șandrovici și ai lui Iacuș vistiernicul, înpărțeala satelor lor, Șendreștii, ce se numesc Cozmeștii, cu loc de moară, în Sireti, Stanislaveștii, ce se chiamă Ionășeștii, Iurceștii, Halauceștii, Poganești, pe Sireti, Midcăul și Șceacăul, deasupra Nistrului, Ciabrăcăul, pe Prut, Lemeșanii, pe Vilia, Mlinăuții, Corbeștii și Faurii, pe Zijia, Deșevcanii și Nesvoia și Criva, Voropceanii și Ivancouții, pe Prut, Răchitenii, Temeșanii și Iuganii, cu uric dela Alexandru cel Bun și dela Ilieaș și Ștefan, Voevozi.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли молдавскои, знаменито чини(м) и с ни(м) листо(м) наши(м) вѫ-

1 Frunzescu, Dicționar topografic, pp 43-44; Ind. stat, p. 455; Harta stat. major, planșa Bicazul și Gyergyo-Tolgyes, 1 : 100000.

2 N. Iorga, Inscripții, 1, pp. 42-43: «biserică, ce se prăznuește Buna Vestire, fiindu întâiu zidită de Ștefan-Vodă, sin Bogdanu-Vodă, di‹n› leatu 7020 . . . »; G. Balș, Bisericile moldovenești, din veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea, București, 1933, pp. 278-279.

3 Arhiv. Stat. București, Peceți moldovenești, M-rea Bisericani 12/2: ѡ(т) стаа мона(с)тир, нарицаемы скн(т) їѡсифови.

4 Arhiv. Stat. București, M-rea Bisericani, 12/3: калугеро(м) ѡ(т) црко(в) юсн(ф).

5 Harta stat. major, cit.

сѣ(м), кто на нь възри(т) или чтѹчи его ѹслыши(т), ѡже прїидоша, прѧ(д) нами и прѧ(д) ѹсими нашими молдавскими боѧре, слоуга на(ш), кр(с)тѧ, и сестра его, настѣ, кнѣгина пана стръча столника, снове исаикови, и ѹнкове и(х), цефѹ(л) и сестра его, магда, снове бѹчацкїеви, и ти(ж), ѹнкове и(х), на(ш) вѣрнїи па(н), гринкови(ч), паркалабь хотинскїи, снъ васѹ(т)чи, и братаничеве его, їѡ(н) и бра(т) его, юрїи, снове шандереви[1] тѹркѹла, ѹси ѹнѹкове козми шандровича и ıакѹша вистѣрника, по и(х) доброи воли, ники(м) непонѹжени а неприсиловани и раздѣлили свои правїи ѡтнини и дѧ(д)нини, села, на имѣ шендреци, що сѣ тепер именѹе(т) кѡзмеци, и съ мѣсто за млини, въ вода сирѣ(т)скои, <и>[1] їѡнъшеци и село юрчеци и халаѹчеци и поганеци, на серетѣ, и ми(д)късѹ(л) и шчакъѹ(л), на(д) нистри, и чабръкъѹ(л), па прѹтѣ, и лемешани, на вилїю, и млиновци и корбеци, на ѕижи, и дешекани и несвоѧ и крива, на прѹтѣ, и воропчани и ива(н)ковци, ти(ж) на прѹтѣ, и фаѹрїи, на ѕежїи, и ръкитѣни и темешани и югани, исприкилїе, що ѡни имали ѡ(т) прѣдѣда г(сд)ва мы, алеѯа(н)дра воеко(дї), и ѡ(т) пре(д)вов[2] наши(х), ѡ(т) илїаша и ѡ(т) стефана, коекодо(в), на вышереченны(х) села(х). и досталосѣ въ ча(ст) слѹѕѣ нашемѹ, кр(с)ти, и сестри его, насти, кнѣгини пана стръчи столника, снове исаикови, ѹ и(х) ча(ст), села, на имѣ шендреци, що сѣ тепе(р) именѹе(т) козмеци, и станиславеци, що сѣ тепе(р) именѹе(т) їѡнъшеци, и халавчеци[1] и юрчеци и поганеци, на серетѣ, и ми(д)късѹ(л) и шчакъѹ(л), на(д) нистри, и чабръ<къ>ѹ(л)[3], на прѹтѣ, и лемешани и съ млини, на вилїю. а па(к), въ ча(ст) цефѹлови и сестри его, магди, досталосѣ и и(х) ча(ст), села, на имѣ крива и нескоѧ и дешекани, на прѹтѣ, и корбеци, на ѕѣжи, и половина ѡ(т) млиновци без млини. а па(к), въ ча(ст) нашемѹ вѣрномѹ панѹ, гринковичѹ, паркалабѹ хотинскомѹ, и братаниче(м) его, їѡнѹ и братѹ его, юрїю, досталосѣ, ѹ и(х) ча(ст), села, на имѣ югани и темешани и ръкитѣни, на серетѣ, и фаѹрїи, на ѕежии, и ива(н)ковци и воропчани, на прѹтѣ, и половина село ѡ(т) млиновци, съ млини, на вилїю. ино, мы видѣвше и(х) доброи воли и та(к)меж и доброю раздѣленїе, а мы такождере и ѡ(т) на(с) дали и потвръдили есмы слѹѕѣ нашемѹ, кр(с)ти, и сестри его, насти, кнѣгини пана

1 и lipsește.
2 Sic.
3 In orig. чабръѹ(л).

стрѫчи столника, тоты вышепрѧ(д)реченїи села, на имѣ шендрещи, що сѧ тепер именȣе(т) кѡзмещи, и станиславещи, що сѣ тепе(р) именȣе(т) їѡнѫшещи, и халѫȣчещи и юрчещи и поганещи, на сиретѣ, и ми(д)кѫвȣ(л) и шчакѫȣ(л), на(д) нистри, и чабра<кѫ>ȣ(л) [1], на прȣтѣ, и лемешани, сѫ млини, на вилїю, како да сȣ(т) и(м) ѡ(т) на(с) ȣри(к) и сѫ вѫсе(м) доходо(м), и(м) и дѣте(м) и(х) и оунȣчато(м) [2] и(х) и прѣ-ȣнȣчато(м) и(х) и прѣщȣрѣто(м) и(х) и вѫсемȣ родȣ и(х), кто сѧ и(м) избере(т) наиближнїи, непорȣшенно, николиже, на вѣкы. а хо-та(р) тѧ(м) <прѣ(д)реченны(м) села(м)>, да сȣ(т) ѡ(т) ȣси(х) сто-ро(н), по старомȣ хотарȣ, по кȣда извѣка ѡживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воеводи, и <вѣра прѣвѫзлю>бленнаго брата г(сд)вами, петра, и вѣра боıа(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дво(р)ника, вѣра пана ıа(н)дра, вѣра пана <негрила>, вѣра пана <васка>, вѣра пана талабѫ хо-тински, вѣра пана косте и пана кондри, немец<кы(х)>, вѣра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)скы(х), вѣра пана а(р)бȣре, пор-тарѣ сȣчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїи вис-тѣрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана сакȣıана чашника, вѣра пана стрѫчи столника, вѣра пана кацелѣна комиса и вѣра вѫсѧ(х) боıа(р) наши(х) молдавскы(х) великы(х) и мали(х). а по на-ше(м) животѣ, кто бȣде(т) г(с)п(д)рѫ нашеи земли, ѡ(т) дѣтеи на-шеи(х) [3] или ѡ(т) нашего рѡ(да) или па(к) бȣ(д) кого бгь избере(т) быти г(с)п(д)ре(м) нашеи молдавскои земли, тѡ(т) бы и(м) непорȣ-ши(л) нашего даанїа и потврѫжденїа, али бы и(м) ȣ(т)врѫди(л) и ȣкрѣпи(л), за нȣже есмы и(м) дали, за що сȣ(т) и(м) правїи ѡ(т)-чинии и дѧ(д)инии. а на болшее крѣпѡ(ст) и потврѫжденїе томȣ вѫ-семȣ вышеписанномȣ, велѣли есмы нашемȣ вѣрномȣ панȣ, тотрȣ-шанȣ логофетоу, писати и нашȣ печа(т) привѣсити к семȣ листȣ нашемоу. писа ѡанца, в лто ҂зк҃и, м(с)ца апрїлїа кд҃ днѫ.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră și înaintea tuturor boierilor noștri moldoveni, sluga noastră, Crâstea, și sora lui, Nastea, cneaghina

1 In original кѫ lipsește.
2 Orig. оунȣнȣчато(м).
3 Sic.

panului Stârcea stolnic, fiii lui Isaico, şi unchii lor, Şteful şi sora lui, Magda, fiii lui Buceaţchi, şi asemenea, unchii lor, credinciosul nostru pan, Grincovici, pârcălab de Hotin, fiul Vasutcăi, şi nepoţii lui de frate, Ion şi fratele lui, Iurie, fiii lui Şandru Turcul, toţi nepoţii lui Cozma Şandrovici şi Iacuş vistiernicul, de a lor bună voie, de nimeni nesiliţi şi nici asupriţi, şi au înpărţit ale lor drepte ocine şi moşteniri, satele, anume Şendreşti, care acum se numesc Cozmeşti, şi cu loc de moară, în apa Siretiului, şi Ionăşeşti şi satul Iurceşti şi Halauceşti şi Poganeşti, pe Sireti, şi Midcăul şi Şceacăul, deasupra Nistrului, şi Ciabrăcăul, pe Prut, şi Lemeşani, pe Vilia, şi Mlinouţi şi Corbeşti, pe Zijia, şi Deşevcani şi Nesvoia şi Criva, pe Prut, şi Voropceani şi Ivancouţi, asemenea pe Prut, şi Faurii, pe Zijia, şi Răchiteni şi Temeşani şi Iugani, cu privilegiu, ce ei au avut dela străbunul Domniei mele, Alexandru Voevod, şi dela înaintaşii noştri, dela Iliiaş şi dela Stefan, Voevozi, pe aceste mai sus scrise sate.

Şi s'a venit în partea slugii noastre, lui Crâstea, şi surorii lui, Nastei, cneaghina panului Stârcea stolnic, fiii lui Isaico, în partea lor, satele, anume Şendreşti, care acum se numeşte Cozmeşti, şi Stanislaveşti, care acum se numeşte Ionăşeşti, şi Halauceşti şi Iurceşti şi Poganeşti, pe Sireti, şi Midcăul şi Şceacăul, deasupra Nistrului, şi Ceabrăcăul, pe Prut, şi Lemeşani şi cu mori, pe Vilia. Şi iarăşi, în partea Ştefului şi a surorii lui, Magdei, s'a venit şi părţile lor, satele, anume Criva şi Nesvoia şi Deşevcani, pe Prut, şi Corbeşti, la Zijia, şi jumătate din Mlinouţi, fără mori. Şi iarăşi, în partea credinciosului nostru pan, Grincovici, pârcălab de Hotin, şi a nepoţilor lui de frate, lui Ion şi a fratelui lui, Iurie, s'a venit, în partea lor, satele, anume Iugani şi Temeşani şi Răchiteni, pe Sireti, şi Faurii, pe Zijia, şi Ivancouţi şi Voropceani, pe Prut, şi jumătate de sat, de Mlinăuţi, cu mori, pe Vilia.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie şi tocmeală şi bună înpărţeală, şi Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugii noastre, lui Crâstea, şi surorii lui, Nastei, cneaghinei panului Stârcea stolnic, aceste mai sus scrise sate, anume Şendreşti, care acum se numeşte Cozmeşti, şi Stanislaveşti, care acum se numeşte Ionăşeşti, şi Halăuceşti şi Iurceşti şi Poganeşti,

pe Sireti, şi Midcăul şi Şceacăul, deasupra Nistrului, şi Ceabracăul, pe Prut, şi Lemeşani cu mori, pe Vilia, ca să le fie lor dela Noi uric şi cu tot venitul, lor şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lor, cine li se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarele acestor înainte numite sate să fie din toate părţile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Talabă dela Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Arbure, portar dela Suceava, credinţa panului Hrană spatar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Caţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentru că le-am dat, pentru că sânt ale lor drepte ocine şi moşteniri.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

. A scris Oanţa, în anul 7028, luna Aprilie 24 zile.

Original, pe pergament, bine păstrat, cu pecetea cea mare atârnată, la Acad. Rom., Pecete 177. Pe pecete: † печать їѡ стефана воеводы, господар землн молдавскои. O fotografie e în colecţia mea. O traducere se află în Arhiv. Stat. Bucureşti, Condica Asachi, nr. 262, fila 39 (47). Este menţionat, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 138.

Documentul este extrem de inportant, pentru o parte din mulţimea satelor lui Cozma Şandrovici şi Iacuş vistiernicul. Cozmeştii sânt în comuna Stolniceni-Prăjescu, din judeţul Baea [1]. Este pomenit ca Şendreşti, într'un uric dela Ştefan cel Mare, din 7011 (1503), Septemvrie 30 [2], când din trupul său făcea parte şi satul Mogoşeşti, care azi este lângă Cozmeşti. Numele de Şendreşti şi-l are dela Şandru, tatăl lui Cozma, iar dela acesta, numele de Cozmeşti. Să nu se confunde acest sat, Cozmeşti, cu Cozmeştii, de pe Sireti, de lângă Mirceşti, azi în trupul acestui sat [3]. Acesta era şi în timpul lui Ştefan cel Mare, pomenit în 7036 (1528), Martie 18 [4], în 7077 (1569), Iulie 13 [5] şi în alte docu-

1 Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 137; Ind. stat. pp. 37, 526; Harta stat. major, planşa Miroslăveşti, 1 : 50000.

2 I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 232-238: васѹтка, дочка козми шандровича, и братаничеве ен, наши слѹгы, данчѹл, сынь бѹчацкого, и исайко, сынь юрїевь . . . продали . . . wт своего праваго оурика, едно село, тиж на серетѣ, на имѣ могошещи, що wсажень на хотарь села их, шендрещем, господствоу ми, за чѧтири ста злать татарскых (Vasutca, fiica lui Cozma Şandrovici, şi nepoţii ei de frate, slugile noastre, Danciul, fiul lui Buceaţchi, şi Isaico, fiul lui Iurie, . . . au vândut . . . din al lor drept uric, un sat, asemenea pe Sireti, anume Mogoşeşti, ce este aşezat pe hotarul satului lor, Şendreşti, Domniei mele, drept patru sute zloţi tătăreşti).

3 Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 137.

4 Originalul, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 235: лѹка дерептате и сестра его, анѹшка, дѣти станини, оунѹкове жѹржи козмескѹла <и д>ръгѹша кѫндескѹла и тоадера w(т) мо(л)ница . . . двѣ села, на сиретѣ, на имѣ козмещи, где бы(л) братоу(л), <и> дрѹгое село, мирчещи, где би(л) wана (Luca Dereptate şi sora lui, Anuşca, copiii Stanei, nepoţii lui Giurgiu Cozmescul şi Drăguş Cândescul şi Toader dela Molniţa, . . . două sate, pe Sireti, anume Cozmeşti, unde a fost Bratul, şi alt sat, Mirceşti, unde a fost Oană).

5 Originalul, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 266; Ghib. Sur. 19, pp. 72-74; Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale 14, fila 152 v., cu data greşită, 7017, Iulie 13 (e vorba de moşia Iuganii, dela ţinutul Romanului, a M-rei Trei Sfetitele): ста(н)ка и сестра ен, мъгдълина и ангелина и марїика, до(ч)ки лѹчинии дерептате, прѣwнѹчата стани, до(ч)ци жоуржи козмъскѹл . . . исприкилїе за потвръжденїе, що имала прѣбаба и(х), стана, w(т) прѣдѣда г(сд)вомн, стараго стефана воево(дї), два села, на сирѣ(т), на имѣ козмещїи, где был братоу, и половина w(т)

mente [1], poate acelaşi sat cu «Dereptate», unde a fost primit, la începutul Domniei sale, Ştefan cel Mare [2]. Amândouă satele erau şi sub Alexandru cel Bun.—În aceleaşi părţi ale Siretiului, aproape de celelalte sate ale acestui neam, va fi fost şi satul străvechiu, Stanislaveşti, care, la 1520, Aprilie 24, se numea Ionăşeşti, pe care nu-l mai găsesc azi [3]. Stanislaveştii îşi au numele dela un Stanislav [4], care va fi trăit pe la începutul veacului al XV-lea, iar numele şi l-a schimbat, după un stăpân, Ioanăş, în Ionăşeşti. — Nu pot identifica satul Iurceşti, care trebuie să fi fost, pe Sireti, în aceleaşi părţi, sat foarte vechiu, care era şi în veacul al XIV-lea, cu numele dela un străvechiu Iurc, Iurg [5].—Ha-

бро(д), що оу сирѣт, и мирчещїи, где бıл шана (Stanca şi surorile ei, Măgdălina şi Anghelina şi Marica, fetele lui Luca Dereptate, strănepoatele Stanei, fiica lui Giurgiu Cozmăscul . . . din privilegiu de întăritură, ce a avut străbuna lor, Stana, dela străbunul Domniei Mele, Stefan Voevod cel Bătrân, două sate, pe Sireti, anume Cozmeştii, unde a fost Bratu, şi jumătate din vad, ce-i în Sireti, şi Mirceştii, unde a fost Oana).

1 Vezi M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 538-539.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M, pp. 5-6.

3 Nu cred că este satul Ionăşeşti, din com. Cozmeşti, jud. Tecuci [Frunzescu, Dicţionar topografic p. 245 ; Ind. stat. pp. 358, 613 ; Harta stat. major, planşa Răcăciuni, 1 : 100000], deşi acesta e lângă un sat Cozmeşti şi este aşezat pe Sireti. Satul Cozmeşti, de lângă Mogoşeşti, din jud. Baea, avem dovezi din vremea lui Ştefan cel Mare, că era al neamului lui Cozma Şandrovici şi apoi este în apropiere de celelalte sate ale acestui neam, despre care ştim sigur că sânt aici : Iurceşti, Hălăuceşti, Iugani, Răchiteni, Tămăşeni [Harta stat. major, planşele Târgu-Frumos, Roman, 1 : 50000]. Satul Ionăşeşti, de lângă Cozmeşti, din jud. Tecuci, era şi el în vremea lui Ştefan cel Mare, pomenit în cea mai veche cronică moldovenească, scrisă româneşte [Letopiseţul Ţării Moldovei până la Aron Vodă, ed. C. Giurescu, Bucureşti, 1916, p. 58] : «i-au gonit pre Turci, până i-au trecut Siretul, la Ionăşeşti, unde se pomeneşte şi astăzi Vadul Turcilor». Un alt sat, Ionăşeşti, pe Jeravăţ, unde a fost jude Ioanâş, este pomenit într'un uric dela dela Ştefan cel Mare, din 7005 (1497), Martie 16 [I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 114-116] : едно село, на жеравцѣ, на имѣ їωнѫшещи, где бил жѹде їωанıш.

4 Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 877.

5 Un sat Iorcani, Iurcani este în com. Tătăruşi, jud. Baea [Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 250 ; Ind. stat. pp. 37, 614 ; Harta stat. major, planşa Paşcani, 1 : 50000], nu prea departe de Sireti, dar acesta, la data ce ne interesează, era al mănăstirii Pobrata, pomenit ca Iurceşti, în 6951 (1443), Noemvrie 29 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 194-196], ca Iurcani, în

lauceştii, Halavceştii, sânt Hălăuceştii din judeţul Roman[1]. Era şi în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela un Halavco[2]. — În aceleaşi părţi ale ţinutului Roman, trebuie să fi fost şi Poganeştii, poate pe acolo, pe unde este valea Poganului, pe Sireti, la miazăzi de satul Gâdinţi[3]. Numele îi vine dela un Pogan, de pe la începutul veacului al XV-lea, dela care se numesc astfel şi celelalte sate, Pogăneşti[4]. — Lângă Mirceşti, sânt şi Iuganii, în acelaşi judeţ Roman[5], sat, cu numele dela un Iuga, care era poate şi în veacul al XIV-lea[6]. — Aproape sânt şi Răchitenii,

6980 (1472), August 19 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 173-177], ca Iurceşti, în 7062 (1554), Martie 20 [N. Iorga, Stud. şi Doc. 6 p. 75]. Altul, Iurceni, este în jud. Lăpuşna, pomenit într'un uric dela Alexandru cel Bun [M. Costăchescu, cit. 1, pp. 253, 254, 256, 257; Ind. stat. pp. 220, 616]. Altul, Iurcăuţi, este în jud. Cernăuţi [Ind. stat. pp. 100, 616], pomenit în 6956 (1448), Fevruarie 23 [M. Costăchescu, cit. 2, pp. 305, 307, 309]. Altul a fost pe Bârlad, pomenit în 7003 (1495), Ianuarie 24 [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., pp. 189-192] şi în 7011 (1503), August 8 [I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 220-221].

1 Frunzescu, cit., p. 229; Ind. stat. pp. 297, 600; Harta stat. major, planşele Miroslăveşti şi Târgu-Frumos, 1 : 50000.

2 Cp. numele muntelui Halăuca.

3 Harta stat. major, planşa Roman, 1 : 50000.

4 Cp. Pogăneşti, în jud. Fălciu [Frunzescu, cit., p. 370], în jud. Cahul [ibid.], numite, prin etimologie populară şi Pogoneşti [Ind. stat. pp. 161, 82, 704], Pogoneşti, în jud. Tutova [Ind. stat. pp. 392, 704], Pogana, în jud. Tutova [ibid. pp. 394, 704], Pogăneşti, în jud. Hunedoara şi Severin [ibid. pp. 188, 325, 704]. Pentru trecut, cp. documentul dela Ştefan cel Mare, din 6997 (1489), Octomvrie 14 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 380-382]: Dragotă şi Negrila, copiii lui Vlaşin, nepoţii lui Pogănel, ce avea uric dela Ilie şi Ştefan, Voevozi, pentru satul Pogăneşti, pe Bârlad (acesta este satul din jud. Tutova). Altul, tot în jud. Tutova, este cel din 7005 (1497), Martie 6 [I. Bogdan, D. Şt. 2 pp. 104-105; Arhiv. Stat. Iaşi, Condica Mitropoliei Moldovei, 1818, p. 1024]: Danciul Pogan, feciorul lui Ion, nepot bătrânului Necoară Poganul . . . «un sat, pre Tutova, anume Pogăneştii, unde au fost casa lui Nicoară bătrânul Pogan». Un sat, Pogăneşti, a fost şi în ţinutul Putnei [Uricaru 17, pp. 136-138].

5 Ind. stat. pp. 297, 616; Harta stat. major, planşa Târgu-Frumos, 1 : 50000. Frunzescu, cit., p. 250, are două sate: Iuganii din Deal, în com. Mirceşti, şi Iuganii din Vale, în com. Răchiteni.

6 Un alt sat, Iugani, este în jud. Tutova [Frunzescu, cit., p. 250; Ind. stat., pp. 392, 616]. Şi acesta şi altele, care au mai fost, sânt foarte vechi. Unul este pomenit, într'un uric, dela Petru Rareş Voevod, din 7054 (1546), Mai 27 [un clişeu, de pe original, în Boabe de grâu, Revistă de cultură, Bucureşti, anul 5, nr. 7; un suret, în Cercetări ist. (Iaşi), anul 8-9[3] (1932-1933),

în comuna Tămăşeni, judeţul Roman[1], nume ce-i vine dela multele răchiţi, din lunca Siretiului. — Iar în jos de Agiudeni, sânt şt Tămăşenii, în aceiaşi judeţ[2]. Era şi în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela un Tămaş[3]. — Midcăul nu-l pot identifica. Un

pp. 7-9]: єдно сєло, на стражника, на имѣ юганїи (un sat, pe Strajnica, anume Iuganii). Altul, în 7077 (1569), Dechemvrie 13 [Originalul, la Arhiv. Stat. Bucureşti, secţ. ist.; Arhiv. Stat. Iaşi, Condica Mitropoliei Moldovei, 1818, p. 1083, e vorba de Iugani, dela ţinutul Tutovei; Ghib. Sur. 22, p. 98]: а(ж) привилїє коупє(ж)ною, что има(л) дѧ(д) и(х), бра(н) па(р)кала(б), ѡ(т) прєдєковє нашн(х), стараго стєфана воєво(дї) и ѡ(т) бо(г)дана воєво(дї), на сєло юганїи, на пєрє(с)кїи, . . . а привилїа(х) ти(х) загн(б)ли, коли пришо(л) са(м) цръ ту(р)скїи и воива(л) да(ж)до сучa(в), при дни дє(да) г(сд)вми, пєтра воєво(дї) (că privilegiu de cumpărătură, ce a avut bunul lor, Bran pârcălabul, dela înaintaşii noştri, dela Stefan Voevod Bătrânul şi dela Bogdan Voevod, pe satul Iuganii, pe Pereschii, . . . iar aceste privilegii s'au pierdut, când a venit însuşi Împăratul Turcesc şi a mers cu războiu până la Suceava, în zilele bunului Domniei mele, Petru Voevod). Acesta este altul decât cel de pe Strajnica. Altul a fost în ţinutul Cârligăturii, în hotarul satului Popeşti, de azi, din care a rămas numele dealului Iuganului, între Popeşti şi Cosiţeni [Harta stat. major, planşa Podul-Iloaei], pomenit într'un uric dela Alexandru Lăpuşneanu Voevod [Ghib. Sur. 21, pp. 101-102]: испривилїє купєжноє, . . . ѡт дѣдъ гспдвами, стараго стєфана воєводи . . . ѡт сєло, ѡт югани, ѡт крълигътуръ (din privilegiu de cumpărătură . . . dela bunul Domniei mele, Ştefan Voevod Bătrânul . . . din sat, din Iugani, din Cârligătură). Altul a fost lângă Iaşi, numele vechiu al satului Cucuteni, în com. Dumeşti [Ind. stat. pp. 198, 537] şi care era şi sub Alexandru cel Bun, pomenit într'un uric, dela Ştefan cel Mare, din 7001 (1493), Marte 26 [I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 26-28]: ѡт оурика дѣда єи, шєрба ръспопа, и нс привилїє, що имал ѡн, ѡт дѣда нашєго, ѡт алєѯандра воєводї, єдно сєлищє, ѹ крълигътурѣ, на имѣ гдє бил жѹдє юга (din uricul bunului ei, Şerba Răspopa, şi din privilegiu, ce a avut el, dela bunul nostru, dela Alexandru Voevod, o selişte, în Cârligătura, anume unde a fost jude Iuga). Într'un uric, din 7077 (1569), Septemvrie 21, se arată că această selişte este Cucutenii [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 137, 587]. Seliştea unde a fost jude Iuga este arătată lângă Drăgoeşti, Brătuleşti şi Scoposeni.

1 Frunzescu, cit., p. 396; Ind. stat., pp. 298, 722; Harta stat. major, planşele Târgu-Frumos şi Roman, cit.

2 Frunzescu, cit., p. 471; Ind. stat., p. 298, 790.

3 Cp. Tămăşenii, din jud. Fălciu [Ind. stat., pp. 161, 790], pomeniţi în 6983 (1475), Martie 11 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 196-199]: «un sat, pe Jâgălia, anume Dodestii, unde au fost Ştefan, din gios de Tămăşeni»; acelaşi, în 7003

sat, Mitcău, este în județul Cernăuți, dar acesta este așezat pe malul Prutului și nu pe Nistru [1]. Satul neamului Șandrovici și al lui Iacuș vistiernicul va fi fost în județul Hotin sau Soroca. Era și la începutul veacului al XV-lea. Își are numele dela un Midco, Mitco [2]. — Nu pot identifica nici Șceacăul, care va fi fost în aceleași județe de peste Prut. — Alte sate erau pe Prut. Astfel, Ciabrăcăul, care nu știu unde era. — Tot așa Deșevcanii.— Nesvoia este în județul Hotin [3]. Este pomenit și în 6940 (1432), Ianuarie 4 [4]. — Nu departe, este și Criva, în comuna Drepcăuți, județul Hotin [5], pomenit și în 7087 (1579), Mai 28, când Crăciun Buceațchi, fiul lui Șteful Buceațchi și nepot Danciului Buceațchi, vinde satul [6].—Nu pot identifica nici satul de pe Prut, Voropceani.— Ivancouții sânt Ivancăuții, din comuna Păltiniș, județul Dorohoi, sat așezat pe Prut, în fața satului Criva [7], care era și în veacul al XIV-lea. Își are numele dela un Ivanco [8].—Satul Lemeșani este

(1495), Fevruarie 3 [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M., pp. 193-196]: єдно село, на жигълїє, на имѣ додєщїи, гдє былъ щєфанъ, пониже тъмъшєла. Pentru sate, cu numele format dela Tămaș, cp. Ind. stat. p. 790; M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 881, 937; același, Doc. Mold. dela Șt. M., pp. 67, 194, 196.

1 Dicț. geogr. al Bucovinei, de Grigorovіță p. 144; Ind. stat., pp. 100, 654.

2 Cp. Mitiucouți, în M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M., 1, p. 80.

3 Arbore, Dicț. geogr. al Basarabiei, p. 150; Harta Basarabiei, de Nour; Ind. stat., lipsește.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold, în. Șt. M. 1, pp. 330, 331, 333: кошиловци и станоуловци, по(д) несфоємъ . . .; ѡ(т) несфоѧ . . .

5 Arbore, cit. p. 78; Ind. stat., pp. 178, 535; Harta Basarabiei, cit.

6 Acad. Rom. Pecete 284; Buletinul Ion Neculce, fasc. 6 (1927), pp. 275-277; Ghib. Sur. 19, pp. 117, 120.

7 Dicț. geogr. al jud. Dorohoiu, pp. 193-194; Ind. stat. pp. 146, 617; Harta stat. major (Harta Basarabiei), planșa Dorohoi-Nowosielica, 1 : 100000.

8 Alt sat, Ivancăuți, este în jud. Cernăuți, așezat tot pe Prut [Dicț. geogr. al Bucovinei, de Grigorovіță; Ind. stat., pp. 101, 617; Harta Bucovinei de C. Brătescu]. Un sat, Ivancouți, peste Prut, lângă Zubricăuți, Zubriceni, este pomenit într'un uric dela Alexandru cel Bun, din 6937 (1429), Aprilie 17 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 258-261]: двѣ селѣ, на теребны(х), . . . зубриковци ѡже иванковци. Satul din jud. Cernăuți este pomenit în 6960 (1452), Octomvrie 27 [M. Costăchescu, cit. 2, pp. 421-424]: селишча своа пу(с)таа, що су(т) на граници . . . ива(н)ковци. Și în 6963 (1455), Iulie 2 [ibid. 2, pp. 539-543]: на граници, по(д) снѣ-

arătat pe Vilia. Cunosc două pâraie cu acest nume. Unul în ținutul Hotinului, pomenit în 6940 (1432)[1], în 7011 (1503), Septemvrie 30[2], în c. 1473[3], c. 1574[4], în 7084 (1576), August 7[5], în 7085 (1576), Noemvrie 14[6], în 7097 (1589), Mai 1[7]. Aici, găsim și Vilia-Sacă, pomenită în 7085 (1577), Fevruarie 6[8] și în 7095 (1587), Martie 12[9]. Vilia dela Hotin mai este pomenită, în 7162

тиноⷨѫ . . . ивашковци. Cp. Ivancicăuții, în 6943 (1435), Octomvrie 8 [M. Costăchescu, cit. 1, pp. 416-417]. Pentru satele din Bucovina, cp. documentul dela Ștefan cel Mare, din 6981 (1473), Mai 7 [I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 180-181], când satul Ivancăuții, din ținutul Cernăuților, este cumpărat de Dragoș ușerul. Cp. uricul din 6998 (1490), Martie 15 [ibid. 1, pp. 407, 410, 416]: иванчикѡвци. Asemenea, M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M., pp. 100-101.

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 328-329: «două sate, pe Vilie, anume Hodoracinții și Gvozdăuții», sânt Hădărăuții și Gvăzdăuții, din jud. Hotin.

2 M. Costăchescu, cit., 2 pp. 230-231; I. Bogdan, D. Șt. 2, pp. 230-232: славна, дочка ивашка владичкова . . . ѡт ѹрика ѡтца еи, ивашка влъдичка и ис привилїе що имал ѡн ѡт дѣда нашего, ѡт алеѯандра воеводи, двѧ села, на вилїи, на имѧ ходорѣчинци и гвоздѡвци. Sânt aceleași sate, ca și cele din nota precedentă. Ele sânt vândute chiar neamului lui Cozma Șandru: слѹгамь нашимь, данчѹлоу бѹчацки и племеникѹ его, исаикѹ, и тютци их, васѹтки.

3 M. Costăchescu, Arderea Târgului Floci, pp. 1, 2, 160: ва(с)къоуци, на верхь вилїи, на днистри.

4 Original, pe pergament, Acad. Rom. 47/230: балосинещїи, на вилїю.

5 Ghib. Sur. 24, pp. 180-181: Adiacăuții . . . pi Velie, în ţânutul Hotinului.

6 Ghib. Sur. 24, p. 181-182: Adiecăuții, ce esti pi Vilie, în ţânutul Hotinului.

7 Ghib. Sur. 24, p. 186; Arhiv. Stat. Iași, Tr. 1765, op. 2024 (divanul de întărituri), dos. 4, fila 196 v.; Cercetări ist. (Iași), anul 8-9 2 (1932-1933), p. 99: Dincăuţâi, cari acum să numeşti Britcenii, ţânut. Hotinului, pe Viliia.

8 Arhiv. Stat. București, Peceți moldovenești: половинаа село, ѡ(т) илишеѹци, що сѧ тепе(р)именѹе(т) те(с)канїи, ѹ ѹстїе сѹховилїе, близ прѹта (jumătate de sat, din Ilișeuți, care acuma se numesc Tescanii, la gura Viliei-Săci, aproape de Prut).

9 Fundația Regele Ferdinand I, Iași (dela Ghibănescu), Condica 9, fila 431 v.; Ghib. Sur. 19, p. 206: Mihalcăuții, pe Vilia Sacă (la Ghib. Sur., greșit: «Vilna sacă»).

(1654), Iulie 6[1], în 7131 (1622), Septemvrie 3[2], etc. Alt pârău, Vilia, este în judeţul Dorohoi, numit Ghilia, pe moşia Călineşti, comuna Lozna[3], pomenit în 7023 (1515), Martie 30[4]. Presupun că Lemeşanii erau pe Vilia, din ţinutul Hotinului, pe lângă Criva, Nesvoia, sau Hădărăuţi, Gvăzdăuţi, alte sate ale acestui neam. Era şi în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela un Lemeş[5].— Mlinouţii sânt poate Mlenăuţii, din comuna Hudeşti, judeţul Dorohoi, dar acesta nu este aşezat pe Jijia[6]. Îşi are numele dela un Mlin, sau dela млин (moară). Era şi la începutul veacului al XV-lea. — Pe Jijia, erau şi Corbeştii, ce-şi are numele dela un Corbu, şi pe care nu-l pot identifica[7]. — Tot pe Jijia, erau şi

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M., 1, p. 244; Uricarul 23, pp. 241-244: село коржовци, что ест на вилїа, у волост хотинскои.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., p. 31; Arhiv. Stat. Iaşi, Tr. 1765, op. 2014, dos. 4, fila 91 şi Buletinul Ion Neculce, fasc. 7 (1928), pp. 210-211: satele Novosiliţi şi Rosuşănii şi Lucăcenii, di pe Vilia, dela ţinutul Hotinului.

3 Dicţ. geogr. al jud. Dorohoiu, p. 142.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 364-365.

5 Un sat Lămăşeni este în com. Rădăşeni, jud. Baea, aşezat pe pârăul Şomuzului [Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 261; Ind. stat., p. 36, 622; Harta stat. major, planşa Cornu Luncei, 1 : 50000]. Acesta a fost dăruit mănăstirii Solca, de către Radul Voevod, cu uricul din 7126 (1618), Aprilie 15 [Uricariul 18, pp. 288, 297]: утвръдихом стѣи монастири сьлцѣ два селwве, на имѣ лъмъшанїи и ступка, въ тогоже волост (сучавскои) . . . тїи селwве бѣхѫ правїи господарстїи и присл8шни, къ wкол8 с8чавском8.

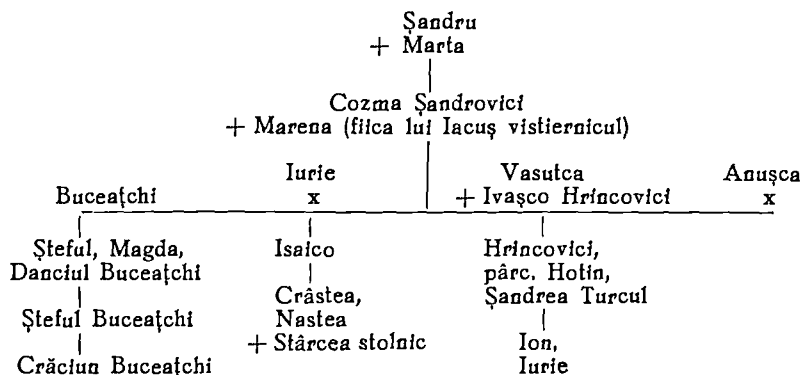
6 Dicţ. geogr. al jud. Dorohoiu, p. 228; Ind. stat., pp. 148, 655; In Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 296: Mlenăuţii-din-Deal, Mlenăuţii-din-Vale şi Mlenăuţii-Răzeşi; Harta stat. major (Harta Basarabiei). planşa Dorohoi-Nowosielica, 1 : 100000. Acesta este pomenit într'un document, din 7090 (1581), Dechemvrie 20 [Arhiva Românească, M. Kogălniceanu, ed. 2, vol. 1, Iaşi, pp. 90-93: Mlinăuţii]. Satul a fost dăruit mănăstirii Solca, de către Miron Bârnovschie hatman, cu documentul din 7131 (1623), Iunie 25 [Uricarul 23, pp. 74-77]: едно село цело, у волости дорогоискому, на има млен8уцїи, съ дворове и съ млин и съ болотами рибьними (un sat întreg, în ţinutul Dorogoiului, anume Mlenăuţii, cu curţi şi cu moară şi cu bălţi de peşte); asemenea, de Ştefan Tomşa Voevod, cu uricul din 7131 (1623), Iunie 28 [ibid., pp. 79-82]: мленъуци, что у волwст дорохонскои.

7 Cp. Corbeni, Corbeşti [Frunzescu, cit., pp. 131-132; Ind stat. p. 522].

Faurii, care nu se mai întâlnesc azi. Își aveau numele dela un străvechiu Faur[1]. — Neamul lui Cozma Șandrovici este cunoscut[2]. — Asemenea, este cunoscut cuscrul său, Iacuș vistiernicul[3].— Cariera lui Grincovici, pârcălabul de Hotin am văzut-o, în alt loc[4].—Șandrea Turcul este necunoscut.—Stârcea stolnicul este cunoscut. Apare, întâia oară, în divanul lui Bogdan Voevod, în uricul din 1515, Dechemvrie 18[5], apoi în cel din Dechemvrie 21[6], în 7024 (1516), Dechemvrie 10[7], apoi în cel din urmă

1 Sate, cu acest nume, în Moldova, avem în jud. Neamț, Faurii de Jos și de Sus, în acelaș județ, Făurei, altul în jud. Putna, apoi Făureni sau Șchiopeni, în jud. Fălciu [Frunzescu, cit. pp. 189, 423 ; Ind. stat., pp. 249, 563, 564; ibid., Făurei, în jud. Roman]. Pentru trecut, cp. Faurei, la Vaslui, într'un uric din 6937 (1429), Septemvrie 24 [M Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 290-293]: на васлѹи, половина фаѹреи. Ibid., p. 293, alte date pentru trecut. Cp. uricul din 6956 (1448), Iulie 15 [ibid. 2 pp. 316, 317, 318, 321, 322]: єдно мѣсто ѡ(т) пѹстинни, на прѹтѣ, пови(ш) фау<реи>.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 835-836, în special, ibid. 1, pp. 110, și 2, pp. 487, 490; acelaș, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 175, 177, 181, 186, 187, 264, 307, 308, 310, 311. Am avea deci următoarea spiță de neam :

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 849, 490; acelaș, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 264, 265, 266, 270, 304. 305. 307. 308, 310, 311.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 309-310, 54, 55, 56, 57.

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 381, 382.

6 Ibid., pp. 385, 387; altul, cu aceiași dată, ibid., pp. 391, 393.

7 Ibid., pp. 398, 400; altul, cu aceiași dată, ibid., pp. 406, 408.

uric dela acest Domn, din 7025 (1517), Ianuarie 17 [1]. Continuă, apoi, în divanul lui Ştefăniţă Voevod, în 7025 (1517), Octomvrie 7 [2], Octomvrie 8 [3], Dechemvrie 15 [4], în 7026 (1518), Ianua-22 [5], Ianuarie 23 [6], Ianuarie 28 [7], Ianuarie 30 [8]. Martie 24 [9], Aprilie 22 [10], Aprilie 23 [11], Noemvrie 9 [12], Dechemvrie 20 [13], Dechemvrie 26 [14], fără lună [15], în 7027 (1519), Ianuarie 9 [16], Aprilie 28 [17], Iunie 23 [18], Dechemvrie 27 [19], în 7028 (1520), Ianuarie 4 [20], Ianuarie 7 [21], Fevruarie 12 [22], Aprilie 21 [23], Aprilie 23 [24], Aprilie 24 [25], Iulie 15 [26], Iulie 16 [27], Iulie [28], Iulie 28 [29], August 21 [30],

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 420, 423.
2 Vezi mai sus, pp. 2, 3.
3 Ibid. pp. 7, 9.
4 Ibid. pp. 16, 18.
5 Ibid. pp. 23, 24; altul, cu aceiaşi dată, ibid. pp. 27, 28.
6 Ibid. pp. 33, 34.
7 Ibid. pp. 36, 38.
8 Ibid. pp. 40, 41.
9 Ibid. pp. 44, 45.
10 Ibid. p. 53.
11 Ibid. pp. 67, 68.
12 Ibid. pp. 71, 73.
13 Ibid. pp. 76, 78.
14 Ibid. pp. 80, 81 ; altul, cu aceiaşi dată, ibid. pp. 86, 89.
15 Ibid. pp. 97, 99.
16 Ibid. pp. 102, 103.
17 Ibid, pp. 106, 107.
18 Ibid. p. 116.
19 Ibid. pp. 153, 155.
20 Ibid. pp. 161, 163.
21 Ibid. pp. 165, 166.
22 Ibid. pp. 169, 171.
23 Ibid. pp. 173, 175.
24 Ibid. pp. 178, 179.
25 Ibid. pp. 181, 183 ; altul, cu aceiaşi dată, ibid. pp. 187, 188 ; altul, ibid. p. 192.
26 Originalul, pe pergament, la Muz. Municipal, Iaşi (Arhiv. Stat. Iaşi) ; Ghib. Sur. 18, pp. 111, 113 ; o fotografie, în colecţia mea.
27 Acad. Rom. 50/1, original, pe pergament ; o fotografie, în colecţia mea.
28 Originalul, pe pergament, Cernăuţi, Direcţia fond. relig., nr. 10 ; copie la Acad. Rom. ms 5235 (dela I. Bogdan, fila 6-9) ; T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 16, 18 ; Ghib. Sur. 24, p. 167.
29 Originalul, pe pergament, Acad. Rom. 64/12 ; Melchisedec, Cronica Romanului, 1, pp. 156, 158.
30 Golovaţchi, Gramoti, în Letopis arheogr. kommissii, 4, S. Peterburg

Octomvrie 6[1], în 7029 (1521), Aprilie 20[2], Iunie 1[3], Iunie 3[4], Iunie 5[5], în 7030 (1522), Ianuarie 29[6], Fevruarie 4[7], Martie 10[8], Iunie 2[9], Iunie 24[10], Iunie 25[11], Iunie 26[12], Iunie 27[13], Iunie 30[14], Iulie 2[15], Iulie 4[16], Octomvrie 29[17], Octomvrie 31[18], fără lună şi zi[19], în 7031 (1523), Ianuarie 4[20], Ianuarie 8[21], Martie 15[22].

(1868), p. 11; Acad. Rom. ms 5235 (dela I. Bogdan), fila 10-13; T. Balan, Doc. Bucovinene, 2 pp. 7, 9.

1 Golovaţchi, cit. p. 14; T. Balan, cit. pp. 2, 4; Dan, Cronica Episcopiei de Rădăuţi, p. 234; ibid., planşă fotografică, nr. 14.

2 O fotografie, la Acad. Rom., fotografii 10/33; C. Velichi, în N. Iorga, Rev. Ist. 20 (1394), pp. 248, 249; acelaşi, Doc. dela Ştefan cel Mare la Ieremia Movilă, 1934, pp. 12, 13; altul, cu aceiaşi dată, Acad. Rom. 50/28.

3 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom. 87/66; altul, cu aceiaşi dată, ibid. 134/87.

4 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom. 68/130.

5 T. Balan, Doc. Bucovinene 1, pp. 21, 22.

6 Originalul, pe pergament, la Arhiv. Stat. Bucureşti, secţ. ist.

7 Originalul, pe pergament, la Arhiv. Stat. Iaşi; Uricariul 18, pp. 92, 95.

8 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom., Pecete 139.

9 L. T. Boga, Doc. Basarabene 5 (1929), Chişinău, pp. 6, 7.

10 Originalul, pe pergament, la Fundaţia Regele Ferdinand I, Iaşi; Ghib. Sur. 1, p. 159.

11 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom. 70/48.

12 Originalul, pe pergament, la Biblioteca Universităţii din Iaşi; Ghib. Sur. 21, p. 89, 90.

13 Originalul, pe pergament, la Fundaţia Regele Ferdinand I, Iaşi (dela Ghibănescu); Ghib. Sur. 18, pp. 116, 118.

14 Dan, Cronica Episcopiei de Rădăuţi, pp. 156, 158; T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 25, 26; Acad. Rom. ms 5235 (dela I. Bogdan), fila 18.

15 Originalul, pe pergament, Arhiv. Stat. Bucureşti, Peceţi moldoveneşti, M-rea Tazlău.

16 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom., Pecete 99; altul, cu aceiaşi dată, ibid. 40/19.

17 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom. 216/52; Ghib. Sur. 1, pp. 245, 247.

18 O fotografie, după original, în colecţia mea; Arhiva soc. ist. fil., Iaşi, 41 (1934), pp. 12-17.

19 Ghib. Sur. 1, pp. 114, 116.

20 Wick., Woronetz und Putna, p. 204.

21 Originalul, pe pergament, la Arhiv. Stat. Bucureşti, Peceţi moldoveneşti; traducere veche, ibid., secţ. ist., M-rea Bisericani, 14.

22 Originalul, pe pergament, la Arhiv. Stat. Bucureşti, Peceţi moldoveneşti; Ghib. Sur. 1, pp. 371, 373.

Este cea din urmă dată, când apare Stârcea stolnic, în divan. Va fi făcut şi el parte din complotul în contra lui Ştefăniţă Vodă, din acest an? Va fi pribegit?[1] Din documente de mai târziu, se vede că el se numea Ion. Îl întâlnim, ca Ion Stârcea, pârcălab de Hotin, împreună cu fratele său, Mihul Stârcea, pârcălabul de Cetatea de Baltă, într'un uric din 7036 (1528), Aprilie 8, dela Petru Rareş Voevod[2]. De aici, cunoaştem pe mama lor, Nastea. Urmaşii acestora îi găsim şi în 7068 (1560), Martie 27, de unde vedem că Ion Stârcea, pârcălabul de Hotin, este acelaşi cu Stârcea stolnicul[3]. Într'un uric, din acelaşi an, 7068

1 Cp. M. Costăchescu, Doc Mold. dela Bogdan Voevod, p. 38; Letopiseţul Ţării Moldovei, până la Aron Vodă, ed. C. Giurescu, Bucureşti, 1916, pp. 128-130.

2 T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 26-29; Wick., Woronetz und Putna, 1, pp. 205-207: пан ïѡн стрѫча, прькалаб хотински, и брат его, михоүл стрѫча, прькалаб кикиливерскïи, и сестра их, федка, дѣти настинни, оүноүкове табоүчинни . . . село, на проүтѣ, на имѣ великïи боıан и сѫ оүсими прикѹтки . . . ; а великое привилïе, що имал дѣд их, пьтрашко, снь табоүчев, ѡт прѣдѣда нашего, ѡт алеѯандра воеводï, а таа привилïа еще била оү роүки реченомоү иванкоү, що был писар (pan Ion Stârcea, pârcălab de Hotin, şi fratele lui, Mihul Stârcea, pârcălab de Cetatea de Baltă, şi sora lor, Fedca, copiii Nastei, nepoţii lui Tabuci . . . satul, pe Prut, anume Boianul Mare şi cu toate cuturile . . . ; iar privilegiu cel mare, ce a avut bunul lor, Pătraşco, fiul lui Tabuci, dela străbunul nostru, dela Alexandru Voevod, acest privilegiu încă a fost în mânile numitului Ivancu, ce a fost pisar).

3 Acad. Rom. 120/38, original, pe hârtie: нѧ(к)ша, до(ч)ка фе(д)ки, и братаничеве и(х), тѫбѵ(ч), би(в)шеи ча(ш)ни(к), и се(с)три е(г), ма(г)да и а(н)гелина и мѫрïика, дѣти михѵ(л) стѫ(р)чи, па(р)кала(б), и племени(к) и(х), мѫтïıа(ш) стрѫча, би(в)шеи ви(с)тѧ(р)ни(к), и се(с)три его, сорка и а(н)гелина, дѣти ïѡ(н) стрѫча сто(л)ни(к), ѡнѵкове на(с)ти, прѣѡнѵчата стараго тѫбѹча, и племени(к) и(х), тоаде(р), снѫ ива(н)ко, и племеница его, ангелина, до(ч)ка дѵмитрѹ камара(ш), дѣти добрѵла, ѡнѵкове марѵ(ш)чини, до(ч)ки ѡленини, прѣѡнѵчата стараго тѫбѵча, и ти(ж) племениковe и(х), фѫрρѫмѫ и се(с)три и(х), малина и ва(с)ка, дѣти зоичини, и ти(ж) братаничеве и(х), бѵ(р)лѫ и братïıа его, михаила(ш) и симиѡ(н) и ва(н)ко и добрѵ(л) и фѫдо(р) и юрïıа(ш), и се(с)тра и(х), на(с)та(с)ка, дѣти стараго бѵ(р)лѫ, вѫси ѡнѵкове на(с)тини, до(ч)ки ѡленини, прѣѡнѵчата стараго тѫбѹча . . . село

(1560), Aprilie 3, Ion Stârcea apare iarăşi cu titlul de pârcălab[1]. Urmaşul lui Ion Stârcea, fost pârcălab de Hotin, Matiaş Stârcea

боıанѵ(л) (Neacşa, fiica, Fedcăi, şi nepoţii lor de frate, Tăbuci, fost ceaşnic, şi surorile lui, Magda şi Anghelina şi Măriica, copiii lui Mihul Stârcea, pârcălab, şi vărul lor, Mătiiaş Stârcea, fost vistiernic, şi surorile lui, Sorca şi Anghelina, copiii lui Ion Stârcea stolnic, nepoţii Nastei, strănepoţii lui Tăbuci cel Bătrân, şi vărul lor, Toader, fiul lui Ivanco, şi vara lui, Anghelina, fiica lui Dumitru camaraş, copiii lui Dobrul, nepoţii Maruşcăi, fiica Olenii, strănepoţii lui Tăbuci cel Bătrân, şi de asemeni verii lor, Fărâmă şi surorile lor, Malina şi Vasca, copiii Zoicăi, şi de asemeni nepoţii lor de frate, Burlă şi fraţii lui, Mihailaş şi Simion şi Vanco şi Dobrul şi Fădor şi Iuriaş, şi sora lor, Nastasca, copiii lui Burlă cel Bătrân, toţi nepoţii Nastei, fiica Olenii, strănepoţii lui Tăbuci cel Bătrân . . . satul . . . Boianul).

1 T. Balan, Doc. Bucovinene 1, pp. 65-69; ibid. şi o spiţă a neamului Stârcea: нѣкша, дочка федки, вноука настинїи, дьщи пьтрашко, и племенник ѥи, тьбоуч, бившїи чашник, и сестри его, магда и ангелина и марїка, дѣти михѹла стрьча, прькалаба, и тиж племенник их, матїıаш стрьча, и сестри его, сорка и ангелина, дѣти їwана стрьча, прькалаба, и тиж племенник их, тоадер, снь иванков, и племенница их, ангелина, кнѣгинѣ строича вистѣрника, дочка дѹмитрова, дѣти добрѹлови, wнѹчата марѹшчини, дочка wленини, прѣѹноукове стараго тьбѹча, и тиж племенник их, фьрьмѧ, и сестри его, малина и васѹтка, дѣти зоичини, и братанич их, бѹрлѧ, и брати их, михьилаш и симїwн и ванко [la Balan· васко] и доброул и федор и їорїıаш, и сестра их, настаска, дѣти бѹрлеви, ѹнѹкове настини, дочки wленини, прѣѹнѹчата стараго тьбѹча, . . . wт своих правих ѹриков, що имала прѣбаба их, wлена, внѹка тьбѹчева, ис привилїе на потврьжденїе, що wна имала wт прѣдѣда нашего, алеѯандра воеводї, и ис привилїе и потврьжденїе, що wна имала wт предков наших, илїıаша и стефана, и ис привилїе за марторїе и за потврьжденїе, що имала марѹшка и настѣ wт дѣда нашего, стараго стефана воеводи, едно село, на прѹтѣ, оу волости черновской, на имѣ боıанѹл, сь ѹсими прикѹтки (Neacşa, fiica Fedcăi, nepoata Nastei, fiica lui Pătraşco, şi vărul ei, Tăbuci, fost ceaşnic, şi surorile lui, Magda şi Anghelina şi Marica, copiii lui Mihul Stârcea, pârcălab, şi asemenea vărul lor, Mătiiaş Stârcea, şi surorile lui, Sorca şi Anghelina, copiii lui Ion Stârcea, pârcălab, şi asemenea vărul lor, Toader, fiul lui Ivanco, şi vara lor, Anghelina, cneaghina lui Stroici vistiernicul, fiica lui Dumitru, copiii Dobrului, nepoata Maruşcăi, fiica Olenei, strănepoţii lui Tăbuci cel Bătrân, şi asemenea vărul lor, Fărâmă, şi surorile lui, Malina şi Vasutca, copiii Zoicăi, şi nepotul lor de

diac și vărul acestuia, Drăghici, fost vistiernic, apar într'un document, dela Iliiaș Rareș Voevod, din 7055 (1547), Aprilie 1[1]. Matiaș Stârcea, vistiernicul, cumpără dela Ion Tăutulovici, nepotul lui Ion Tăutul logofăt, satul Călineștii, pe Brusnița, în ținutul Cernăuțului, care i se întărește de Alexandru Lăpușneanu Voevod, cu uricul din 7062 (1554), Aprilie 21[2]. Un Stârcea vornic apare în divanul lui Iliiaș Rareș Voevod, din 7056 (1548), Mai 5[3]. Un Stârcea spătar găsim în divanul lui Ștefan Rareș, din 7060 (1552), Mai 5[4]. Un Stârcea pisar scrie documentul din 7069 (1561), Iunie 20, dela Alexandru Lăpușneanu Voevod[5]. Un Stârcea, pârcălab de Hotin, apare în divanul lui Ion Voevod, din 7061 (1563), Iunie 17[6].

frate, Burlea, și frații lor, Mihăilaș și Simion și Vasco și Dobrul și Fedor și Iuriaș și sora lor, Nastasca, copiii lui Burlă, nepoții Nastei, fiica Olenii, strănepoții lui Tăbuci cel Bătrân . . . din ale lor drepte urice, ce a avut străbuna lor, Olena, nepoata lui Tăbuci, cu privilegiu de întăritură, ce ea a avut dela străbunul nostru, Alexandru Voevod, și cu privilegiu de întăritură, ce ea a avut dela înaintașii noștri, Iliiaș și Ștefan, și cu privilegiu de mărturie și întăritură, ce a avut Marușca și Nastea, dela bunul nostru, Stefan Voevod cel Bătrân, un sat, pe Prut, în ținutul Cernăuțului, anume Boianul, cu toate cuturile).

1 T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 47-48 ; Wick., Woronetz und Putna, pp. 208-209 : дали есмы . . . матїашꙋ [la Balan : матїаскꙋ] стрьчи, дїакꙋ, снь їѡна стрьчи, бившй паркалабѡм хотинским . . . ѡт великого боiана . . . част михꙋла, бившй паркалабѡм, ꙋ балтинскїи град, що изгꙋбил [la Balan : игꙋбил] снь его, дрьгич, бившїи вистїарником, его част, половина село, пол мьстрьмбїи, за що ѡн остал много долгꙋ, ꙋ вистїар родитель гсдвамы, петра воеводї (am dat lui Matiiaș Stârcea, diiac, fiul lui Ion Stârcea, fost pârcălab de Hotin , . . din Boianul cel Mare . . . partea Mihului, fost pârcălab, în Cetatea de Baltă, ce a pierdut fiul lui, Drăghici, fost vistiernic, partea lui, jumătate de sat, jumătate de Măstrâmbii, pentru că el a rămas mult dator, în visteria părintelui Domniei mele, Petru Voevod).

2 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom., 40/31 : па(н) мѫтїа(ш) стрѫча вистѧрни(к).

3 Uricariul 18, pp. 143, 146 : вѣра пана стрѫчи дворника.

4 Original, pe pergament, în Arhiva Sf. Spiridon, din Iași, Moșia Borșa, seliștea Bășeni, 1/2 ; Ghib. Isp. 1^1, pp. 93, 96 : вѣра пана стрѫчи спатарѣ.

5 Acad. Rom. 199/8 : стрѫча писа(л).

6 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom., Pecete 181 ; o copie, ibid. ms 5235, fila 224-227 : вѣра пана аврама и пана стрѫчи, прѫкалабове хотин(н)ски(х).

43.

1520, Mai 8.

Ştefan Voevod întăreşte lui Toader Cârlig, vistiernic, cumpărăturile sale, părţi din satele Briţcani, Cârligi şi Bârgăuani.

«Tălmăcire de pe ispisocul sârbăsc, dela Domnul Ştefan Vvd., din 7028, Mai 8, întăritor visternicului Toader Cârlig pe a cince parte din giumătate de sat, Briţcanii, ci au cumpărat dela Sârghii şi fratele lui, Ionaşco, şi deosăbit pe a zece parte din giumătate de sat, de către răsărit, ci au cumpărat dela Pănăşoae, şi încă pe giumătate din a cince parte din giumătate satului, de către răsărit, ci au cumpărat dela Magdalina, fata lui Iacob, i pe părţile ci au cumpărat tot din ace giumătate de sat, Briţcanii, dela Crâstea şi fratele lui, Dragoş, şi pe a patra parte, din a şasa parte, din sat, din Cârligi, şi pe partea din Bârgăoani, a unui Tudora, câtă să va alegi».

Dau acest regest, aşa cum se găseşte în Arhiva Stat. Iaşi, Anaforale nr. 8, fila 112 r. E vorba aici (fila 108 v.) de coborîtorii din strămoşul vistiernic, Toader Cârlig, pentru moşiile Oncăuţi, Cipiliuţi, Rujinţi, dela ţinutul Hotinului, Bugeni şi Bălogeşti, din ţinutul Hârlăului, şi Briţcanii, din ţinutul Neamţului. Documentul are data 7020, pe care am îndreptat-o în 7028, adică 1520. Documentul poate fi şi din 7030 (prin confundarea lui л (30) cu к (20), adică din 1522.—Aici, se aduc multe regeste de documente vechi asupra satului Briţcani, de pe pârăul Negru, din ţinutul Neamţului.

Satul Briţcani, azi, este în comuna Dulceşti, judeţul Roman[1]. Satul era şi în veacul al XIV-lea. Sub Alexandru cel Bun, era al boierului Oană Limbădulce, cum vedem din uricul dela Alexandru Lăpuşneanu Voevod, din 7063 (1555), Martie 23[2]. Îşi

1 Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 69 ; Ind. stat., pp. 297, 471 ; Harta stat. major, planşa Bozieni, 1 : 50000.

2 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom. 170/8 ; N. Iorga, Stud. şi şi Doc. 7, pp. 168-169 : Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 8, fila 112 ; C. Andreescu şi C. Stoide, Documente şi regeste, Iaşi, 1934, p. 14 : испривилїє

are numele dela un Brițco[1]. — Nu prea departe de Brițcani, dar în județul Neamț, este satul Bârgăuani[2]. Satul era și la începutul veacului al XV-lea. Își are numele dela un Bârgău. Poate e satul pomenit în documentul dela Alexandru cel Bun, din 6936 (1428), Iulie 11[3]. Satul e pomenit și în documente de

на потвръжденное, що имал прѣдѣ(д) их, wана лимбъдѫлче, w(т) прѣдѣда нашего, алеѯандра воево(дї), е(д)но село, оу волw(ст) немец(с)кои, на чорномъ потоцѣ, на имѣ брицканїи (cu privilegiu de întăritură, ce a avut străbunul lor, Oană Limbădulce, dela străbunul nostru, Alexandru Voevod, un sat, în ținutul Neamțului, pe pârâul Negru, anume Brițcanii).

1 Cp. Brețcu, în jud. Trei-Scaune [Ind. stat. pp. 381, 470]. Alt sat, Brițcani, a fost în Moldova de peste Prut, pomenit în documentul din 7056 (1548), Aprilie 8 [Acad. Rom. 72/6]: игна(т), снъ бри(ц)ко . . . w(т) ро(дї)телѣ г(сд)вами, петра воево(дї), . . . село, за прѵто(м), на ѵстїе ла(р)ги, где до(м) wана ла(р)жанѵла, що сѣ тепе(р) зовѵ(т) бри(ц)канїи (Ignat, fiul lui Brițco, . . . dela părintele Domniei mele, Petru Voevod, . . . satul, peste Prut, la gura Largăi, unde-i casa lui Oană Largeanul, care acuma se numește Brițcanii). Este vorba de pârâul Larga, din jud. Ismail, care se varsă în Prut, la miază-noapte de satul Chirhani [Arbore, Dicț. geogr. al Basarabiei, p. 133; Harta Basarabiei, de Nour]; același sat și în documentul dela Ștefan Voevod, din 7060 (1552), Martie 25 [Acad. Rom. 72/7]: село, за прѵто(м), на ѵ(с)тїе ла(р)ги . . . бри(ц)канїи; cp. într'un document din 7131 (1623), Martie 6 [N. Iorga, Stud. și Doc. 5, pp. 215-216]: «Brițcani, în ținutul Chigheciului»; ibid. 7136 (1628), Martie 11: Brițcani și Negrilești.

2 Frunzescu, cit. p. 32; Ind. stat., pp. 250, 447; Harta stat. major, planșa Bozieni, cit.

3 Paul Mihailovici, în I. Minea, Cercetări ist. (Iași), anul 8-9 [1] (1932-1933), pp. 201, 202; același, Album de documente moldovenești, planșa 3: цркo(в) петра бръгowвъ (biserica lui Petru Bârgou); după asta, urmează: цркo(в) w(т) хлапещи (biserica dela Hlapeștii); Hlăpeștii sânt în apropiere de Bârgăuani, lângă Talpa [Frunzescu cit. p. 233; Harta stat. major, planșele Bozieni, Miroslăvești, 1:50000]; Hlapeștii sânt foarte vechi, pomeniți încă din 6922 (1414), Dechemvrie 20 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 111, 112, 115]: оу боковиноу w(т) хлапещи. Un Ștefan Bârgău, pomenit în 6911 (1403), Ianuarie 7 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 47, 48], în 6919 (1411), Iunie 28 [ibid. pp. 85, 86, 90]. Alt sat, Bârgăeni, a fost în jud. Baea, pe Moldova, lângă Drăgușeni, pomenit într'un uric dela Ștefan cel Mare, din 6995 (1487), Martie 5 [I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 293-295]: бръгъмнїи, на молдавѣ. Altul, în jos de Vaslui, este pomenit încă din 6945 (1437), Dechemvrie 20 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 536-538]: бръгъмни. Acesta este apoi pomenit în 6987 (1479), Dechemvrie 30 [I. Bogdan, D. Șt. 1,

mai târziu, ca în 7056 (1548), Fevruarie 29[1], în 7062 (1554), Martie 1[2]. — Aproape de Briţcani, este şi satul Cârligu, în comuna Dulceşti, judeţul Roman[3], dar tot în judeţul Roman este şi satul Cârligi[4], dar acesta este departe de Briţcani şi Bârgăuani, după cum departe sânt şi Cârligii, din judeţul Neamţ, de lângă Şerbeşti, Duşeşti, Dragomireşti[5]. Nu pot lămuri care din acestea este satul lui Toader Cârlig vistiernicul. — Acesta să fie totuna cu Toader vistiernicul, fiul Stanciului pârcălabul ?[6]

44.

1520, Iulie 15.

Ştefan Voevod întăreşte lui Ion Albotă, fratelui său, Coste, surorii lor, Sasca, verilor lor, Gliga şi Nastea, nepoţii lui Sima Drăguşanul, mătuşilor lor, Nastasca, Anuşca şi Agrişca, şi nepoatei lor, Marena, nepoţii lui Giurgiu Draguşanul, înpărţeala satelor Draguşani şi Zăvoiani.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воевода, господа(р) земли мwлдавскои, знаменитw чини(м) и с си(м) нашим(м) листw(м) вѣсѣ(м), кто на не(м) вьзри(т) или его чтоучи оуслышить, wже тоти истиннїи наши слоугы, Iw(н) алботѫ и брать его, косте, и сестра и(х), саска, и племенникове и(х), глига и настѧ, оуноукове сими драгоушанꙋла, и тютки и(х), настаска и сестри еѧ, аноушка и агришка, и оуноука и(х), марена, оунꙋкы жоуржи драгоушанꙋла, прїидwша, прѣд нами и прѣд нашими мwлдавскыми бwıари, по и(х) доброи воли, ники(м) непоноужени, а ниприсиловани и раздѣлили промежи

pp. 236-237] şi în 7016 (1508), Martie 2 [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 219, 220, 221, 227, 228].

1 Originalul, pe pergament, în Arhiva Sf. Spiridon, Iaşi, moşia Todireşti, nr. 18/2; Ghib. Isp. 1^1, pp. 81, 83, 85, 87 : оу хотарь хлапещомь, по(д)ли бѣлїи пото(к), w(т)кь брьгьwани.

2 Originalul, pe pergament, în Arhiva Sf. Spiridon, Iaşi, moşia Todireni, nr. 18/3; Ghib. Isp. 1^1, pp. 104, 105, 106, 107 : ꙋ хота(р) хлипещи(м), на бѣло(м) потоцѣ, w(т)кь брьгьwани.

3 Frunzescu cit., p. 98; Ind. stat., pp. 297, 495.

4 Frunzescu cit., p. 98 ; Ind. stat. pp. 297, 494 ; Harta stat. major, planşa Icuşeşti, 1 : 50000.

5 Frunzescu cit.; Harta stat. major, planşele Bozieni şi Peatra, 1 : 50000.

6 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 116, 122, 123.

собою свои правїи ѡтни(ни) и дѣднини и испривилїꙗ, що ѡни имали ѡ(т) родителѣ г(сд)ва мы, богдана воеводи, два села, на имѧ драгоушани и зъвоꙗни, и досталосѧ слоуга(м) наши(м), іѡнꙋ алботи и братꙋ его, кости, и сестри и(х), саски, и племенникѡ(м) и(х), глиги и насти, оунοукѡ(м) сими драгоушанꙋла, оу и(х) ча(ст), половина село, ѡ(т) драгоуша(н), вышнѣа половина, и половина село, ѡ(т) зъвоꙗ(н), вышнѣа половина. и пакь, въ ча(ст) настаски и сестра(м) еи, аноушки и агришки, и оуноуци и(х), марени, досталосѧ и(м) ти(ж) половина село, ѡ(т) драгоуша(н), нижнѣа половина, и половина село, ѡ(т) зъвоꙗ(н), нижнѣа половина. ино, мы видѣвши и(х) доброю волю и токме(ж) и доброе раздѣленїе, що ѡни промежи собою раздѣлили и потокмили и мы тако(ж) и ѡ(т) на(с) дали и потврьдили есмы слоуга(м) наши(м), іѡноу алботи и братоу его, кости, и сестри и(х), саскы, и племенникѡ(м) и(х), глиги и насти, тое вьсе вышеписанное половина село, ѡ(т) драгꙋша(н), вишнѣа половина и половина село, ѡ(т) зъвоꙗни, вышнѣа половина, како да е(ст) имь ѡ(т) на(с) оурикь, съ вьсе(м) доходо(м), имь и дѣте(м) ихь и оуноучато(м) ихь и прѣоуноучато(м) и(х) и прашоурѧто(м) и(х) и вьсемоу родꙋ и(х), кто[1] сѧ и(м) изберεть наиближнїи, непорꙋшено, николиже, на вѣкы. а хота(р) тѣмь половина(м) села(м), половини село, ѡ(т) драгоуша(н), вышнои половини, и половини село, ѡ(т) зъвоꙗ(н), вишнои половини, да е(ст) покоуда им хотари(л) и раздѣли(л) на(ш) вѣрныи пань, кондрѧ, пръкалабь немецкыи, почени ѡ(т) хотара сакоуꙗно(м), ѡ(т) единь стлъ(п), прости поле(м), стари(м) ѡплото(м), до краи доуброви, оу знаменани(х) доуби, ѡ(т) толѣ доубровою, стари(м) ѡплото(м), до единь стлъ(п), подли потока, а ѡ(т) толѣ долоу потокѡ(м), сквозѣ село драгоушани, та ниже село, ꙋ еди(н) берεсть, подли потока, ѡ(т) толѣ чере(с) поле, ꙋ еди(н) стлъ(п), ѡ(т) того стлъпа ти(ж) поле(м), оу дроугїи стлъ(п), що е(ст) по срѣдѣ полѣ, ѡ(т) толѣ ти(ж) чере(с) поле, оу еди(н) стлъ(п), подли село зъвоꙗнѡ(х), ѡ(т) толѣ, прости оу еди(н) берεсть, що е(ст) по срѣдѣ село зъвоꙗни, а ѡ(т) того береста, прости до маткоу мо(л)давѣ, та мо(л)давою гори, до хота(р) шоимарещо(м), а ѡ(т) иниши(х) сторонь, по старомоу хотароу, по кꙋда из вѣка ѡживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы

1 In orig. нто.

стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленнаго брата[1] г(сд)ва мы, петра, и вѣра боіар наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана талабѫ, хотинскы(х), вѣра пана косте и пана кѡндрѧ, немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)скы(х), вѣра пана лоука арбѹре, портарѣ соучавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїѧ вистѧрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана съкоуіана чашника, вѣра пана стръча стѡлника, вѣра пана кѫцелѣна комиса и вѣра оуси(х) боіарь наши(х) молдав<скы(х) в>еликы(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, кто боуде(т) г(с)п(д)ръ нашеи земли или ѡ(т) детїи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или пакь боу(д) кого <бь изб>ере(т) г(с)п(д)ре(м) быти нашеи земли мѡлдавскои, то(т) бы имь непороуши(л) нашего даанїа и потвръжденїа, али абы и(м) оутвръди(л) и оукрѣпи(л), занѹже есмы и(м) дали и потвръдили, за що е(ст) имь праваа ѡтнина. а на болшее крѣпость и потвръжденїе томѹ въсемоу выше писанномоу, велѣли есмы нашемоу вѣрномоу паноу, тотроушаноу логофетоу, писати и печать нашоу привѣсити к семоу нашемоу листоу. писа(л) доумитроу попови(ч), оу соучавѣ, влто ҂зки, м(с)ца юлїа еі.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că aceste adevărate slugi ale noastre, Ion Albotă şi fratele lui, Costea, şi sora lor, Sasca, şi verii lor, Gliga şi Nastea, nepoţii lui Sima Draguşanul, şi mătuşele lor, Nastasca şi surorile ei, Anuşca şi Agrişca, şi nepoata lor, Marena, nepoţii lui Giurgea Draguşanul, au venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni, de a lor bună voie, de nimeni nesiliţi şi nici asupriţi, şi şi-au înpărţit între dânşii ale lor drepte ocine şi moşteniri şi cu privilegiu, ce ei au avut dela părintele Domniei mele, Bogdan Voevod, două sate, anume Draguşani şi Zăvoiani.

Şi s'a venit slugilor noastre, lui Ion Albotă şi fratelui lui, Costea, şi surorii lor, Sasca, şi verilor lor, Gliga şi Nastea, nepoţilor lui Sima Draguşanul, în partea lor, jumătate de sat, de

1 Orig. братата.

Dragușani, jumătatea de sus, și jumătate de sat, de Zăvoiani, jumătatea de sus. Și iarăși, în partea Nastascăi și a surorilor ei, Anușca și Agrișca, și nepoatei lor, Marena, li s'a venit asemenea jumătate de sat, de Dragușani, jumătatea de jos, și jumătate de sat, de Zăvoiani, jumătatea de jos.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie și tocmeală și bună înpărțeală, ce ei au înpărțit între dânșii și au tocmit, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit slugilor noastre, lui Ion Albotă și fratelui lui, Costea, și surorii lor, Sasca, și verilor lor, Gliga și Nastea, această toată de mai sus scrisă jumătate de sat, din Dragușani, jumătatea de sus, și jumătate din sat, din Zăvoiani, jumătatea de sus, ca să fie lor dela Noi uric cu tot venitul, lor și copiilor lor și nepoților lor și strănepoților lor și răstrănepoților lor și întregului neam al lor, cine li se va alege lor mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestor jumătăți de sate, jumătate de sat, din Dragușani, jumătatea de sus, și a jumătății de sat, de Zăvoiani, jumătatea de sus, să fie pe unde le-a hotărît lor credinciosul nostru pan, Condrea, pârcălab de Neamț, începând din hotarul Sacuianilor, dintr'un stâlp, drept la câmp, la un gard vechiu, la marginea dumbrăvii, la niște stejari însemnați, de acolea dumbrava, la un gard vechiu, până la un stâlp, lângă pârău, și de acolea în jos pe pârău, în afară de satul Dragușani, apoi în jos de sat, un ulm, lângă pârău, de acolea peste câmp, la un stâlp, din acest stâlp asemenea pe câmp, la alt stâlp, care este prin mijlocul câmpului, de acolea asemenea peste câmp, la un stâlp, lângă satul Zăvoiani, de acolea, drept la un ulm, care este prin mijlocul satului Zăvoiani și din acest ulm, drept în matca Moldovei, apoi pe Moldova, în sus, până în hotarul Șoimareștilor, iar dinspre alte părți, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Șandru, credința panului Negrilă, credința panului Vasco, credința panului Grincovici și a panului Talabă, dela Hotin, credința panului

Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar dela Suceava, credinţa panului Hrană spatar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre sau din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentru că le-am dat şi le-am întărit, pentru că le este lor dreaptă ocină.

Iar pentru mai multă tărie şi întăritură acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră, la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Suceava, în anul 7028, luna Iulie 15.

Originalul, pe pergament, cu pecetea cea mare, de ceară roşie, atârnată, se află la Muz. Municipal, Iaşi (Arhiv. Stat. Iaşi), donaţia N. Drossu, 8/4. Pe pecete, se citeşte: † печать їѡ стефана воеводи, господар земли молдавскои. O fotografie se află în colecţia mea. A fost publicat de Ghib. Sur. 18, pp. 110-114. O copie de acelaşi, în Sur. ms 42, p. 5. Un suret vechiu, făcut de dascalul Evloghie în 1772, Fevruarie 6, în o copie posleduită în 1833, Dechemvrie 5, se află la un loc cu originalul. Se află menţionat şi într'o mărturie hotarnică, din 1774, Mai 18, a moşiei Stroeşti [Ghib. Sur. 18, p. 174]. Se află menţionat şi în Uricariul 6, pp. 211, 298. Un regest al documentului se află în Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 31, fila 199, adus de răzăşii din Pocorăşti şi Şoimăreşti, dela ţinutul Sucevii. După Ghib., este menţionat şi în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 138.

Satul Drăguşani este Drăguşenii, din judeţul Baea, aşezat pe Moldova, lângă Săveşti, Şoimăreşti, Oniceni, Broşteni, Cristeşti şi fostul sat Stroeşti[1]. Este pomenit şi în uricul dela Petru

1 Frunzescu, Dicţionar topografic p. 176; Ind. stat., pp. 37, 555; Harta stat. major, planşele Drăgăneşti şi Paşcani, 1 : 50000.

Rareş Voevod, din 7041 (1533), Martie 6[1] şi în altele de după această dată[2]. Poate este acelaşi sat cu cel din 6988 (1480), Septemvrie 15[3]: максинєщїи, на шȣмȣзѧ, повишє ѡт дрѫгошан. Este dela începutul veacului al XV-lea. Îşi are numele dela Dragoş Viteazul, străbunul vânzătorilor din 1520, Iulie 15, care stăpânise şi satul Săcuianii-de-Jos, de lângă Drăguşeni şi Şoimăreşti[4].—Satul Zăvoiani nu mai este astăzi. Era lângă Drăguşeni, acolo unde, între Drăguşeni şi Şoimăreşi, pe Moldova, e Lunca, cuvântul moldovenesc, în locul celui vechiu, Zăvoiani, care-şi are numele dela zăvoiu[5]. Era şi în veacul al XV-lea. — Săcuianii, din hotarnică, sânt Săcuianii-de-Jos, de care este vorba într'un uric dela Bogdan Voevod, din 7015 (1507), Fevruarie 28, fost al neamului lui Dragoş Viteazul[6]. — Şoimăreştii sânt în comuna Drăgăneşti, judeţul Baea[7]. Era şi în veacul al XV-lea. Îşi are nunumele dela un Şoimaru. — Neamul lui Albotă nu este destul de bine cunoscut. Ion Albotă, Costea Albotă şi sora lor, Sasca, erau nepoţii lui Sima Drăguşanul, poate prin mama lor[8], fiica lui Sima, şi al cărei nume este necunoscut. Nu este cunoscut nici tatăl lor, dacă nu va fi fiind unul din boierii Albul, poate spătarul, acesta, cred, totuna cu pârcălabul de Neamţ, boieri, cari apar şi înainte de Ştefan cel Mare[9]. Albul, ca spătar, în

1 Originalul, pe pergament, la Muz. Municipal, Iaşi (Arhiv. Stat. Iaşi); Ghib. Sur. 18, pp. 183-188.

2 Actele satului la Muz. Municipal, Iaşi.

3 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 245-247. Măcşineştii erau lângă Oniceni [Ghib. Sur. 5, p. 41].

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 89-94, 202; acelaşi, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 148-155. Aici şi spiţa neamului lui Dragoş Viteazul, între urmaşii căruia sânt şi Sima Draguşanul şi Giurgea Draguşanul. Pentru satele Drăguşeni, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 203, 310.

5 Harta stat. major, planşa Drăgăneşti, cit.

6 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 89-94.

7 Ind. stat. pp. 37, 784; Frunzescu cit., p. 450 : Şoimăneşti; Harta stat. major, planşa Drăgăneşti, cit.

8 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 154.

9 Este şi un Albul ceaşnic, deosebit de Albul spatarul. M. Costăchescu cit, 2 p. 825; I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 505; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 275; acelaşi, Arderea Târgului Floci, pp. 42-44; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 141-142, 145-147.

6976 (1468), Fevruarie 5, e numit Albotă [1]. Pârcălabul de Neamţ apare, în divan, cea din urmă dată, în 6978 (1470), Noemvrie 28 [2]. Presupunerea de mai înainte s'ar baza pe faptul că într'un document, dela Bogdan Voevod, din 7015 (1507), Martie 4, găsim o Sasca, ca fiică a Albului spătar, ca şi în unul dela Petru Rareş, din 7039 (1531), Martie 7 [3]. Ar urma, că soţia lui Albul spătar este fiica lui Sima Drăguşanul. Alboteştii apar şi mai departe. Astfel, găsim un Albotă comis, în divanul lui Petru Rareş Voevod, din 7038 (1530), August 22 [4], şi în altul circa 1530, Aprilie 23 [5]. Ar putea cineva crede, că acesta este Ion Albotă şi totuna cu Ion comisul, care apare, în divanul lui Petru Rareş, din aceşti ani, începând chiar din primul an al domniei lui [6], până în 1532. Dar acesta, începând din 7039 (1531), Martie 20 [7], apare ca Ion Gugă comis. Tot astfel, în 7039 (1531), Martie 26 [8], Mai 18 [9]. În Mai 24 [10], ca Ion comis. În 7040 (1532), Martie 10,

1 I. Bogdan, D. Şt. 1, p. 126: вѣра пана албота.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 75.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 139, 142: «Mariica, faţa Albului spatar, şi nepoţii de soră a ei, Ion şi Nasta, ficiorii Sascinii». Cel dela Petru Rareş, original, pe pergament, Acad. Rom. Pecete 180: марїика, до(ч)ка алба спатарѣ, и ѡ(т) сестричичеве ен, ѡ(т) їѡна и ѡ(т) сестра его, ѡ(т) настѣ, дѣти са(с)чинии, ѹнѹкове алба спатарѣ.

4 Original, pe pergament, la Acad. Rom., Pecete 166: вѣра пана албѡта комиса.

5 T. Balan, Doc. Bucovinene, 2 pp. 14-15; Wick., Geschichte der Klöster Homor, pp. 207-209.

6 Cel întâiu, în 7035 (1527), Martie 9 [Acad. Rom. fotografii, 2/16].

7 Ghib. Sur. 18, pp. 148, 149: вѣра пана їѡна гѹга комиса; acelaşi, în uricul din Martie 13 [Ghib. Sur. 18, pp. 145, 146] şi în Martie 15 [originalul, pe pergament, Acad. Rom. 108/45], apare ca Ion comis: вѣра пана їѡна комиса.

8 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom., Pecete 226: вѣра пана їѡна гѹга комиса.

9 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom., Pecete 98: вѣра пана їѡна гоѵг комиса; altul, cu aceiaşi dată, Uricarul 14, pp. 81-83.

10 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom. 78/91: вѣра пана їѡна комиса; ibid. 81/70, traducere; Radu Rosetti, Bohotin, pp. 46-47.

apare iarăşi ca Ion Gug comis[1]. Tot astfel, în Martie 12[2], Mai 26[3]. Din 1533, apare comis Draxin. O dovadă că Albotă comisul nu e totuna cu Ion comisul.—Fratele lui Ion Albotă, Coste Albotă, e postelnic. Cu numele astfel complect, apare în 7041 (1533), Martie 6[4]. În divan, apare, după Liciul postelnic[5], întâia oară, în 7039 (1531), Martie 4[6], apoi în Martie 7[7], Martie 13[8], Martie 15[9], Martie 20[10], Martie 24[11], Martie 26[12], Mai 18[13],

1 Originalul, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 29: вѣра пана Їωна гѹг комиса.

2 Originalul, pe pergament, la Fundaţia Regele Ferdinand I, Iaşi (dela Ghibănescu); Ghib. Sur. 1, pp. 129, 131-132: вѣра пана Їωна гѹ(г) комиса.

3 Originalul, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 178: вѣра пана Їωна гѹ(г) комиса.

4 Originalul, pe pergament, la Muz. Municipal, Iaşi; Ghib. Sur. 18, pp. 183-188: на(ш) вѣрныи па(н), косте а(л)ботѫ посте(л)никъ.

5 Acesta apare cea din urmă dată în 7038 (1530), August 22 [Originalul, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 166]. Aici, apare şi Albotă comis.

6 Originalul, pe pergament, în colecţia mea: вѣра пана албота постелника; ibid. şi Ion comis.

7 Original. pe pergament, Acad. Rom., Pecete, 180: вѣра пана албота постелника. Aici şi Ion comis.

8 Ghib., în Revista Arhivelor, Bucureşti, 1 (1924), pp. 119, 120; Ghib. Sur. 18, pp. 145, 146: вѣра пана албота постелника. Aici şi Ion comis.

9 Original, pe pergament, Acad. Rom. 108/45: вѣра пана а(л)бота посте(л)ника. Aici şi Ion comis.

10 Ghib. Sur. 18, pp. 148, 149: вѣра пана албота постелника. Aici şi Ion Gugă comis.

11 Ghib. Sur. 1, pp. 100, 101; data, Martie 24, după un suret, la Fundaţia Regele Ferdinand I, Iaşi, condica 27 (dela Ghibănescu) şi Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 29, fila 159v.: вѣра пана албота постелника.

12 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 226: вѣра пана а(л)бота постелника. Aici şi Ion Gugă comis.

13 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 98: вѣра пана албота постелника. Aici şi Ion Gugă comis.

Mai 24[1], în 7040 (1532), Martie 10[2], Martie 12[3], Mai 26[4], în 7041 (1533), Martie 8[5], Martie 12[6], Martie 13[7], Martie 18[8], Martie 28[9], Aprilie 11[10], în 7042 (1534), Martie 24[11], în 1534, fără lună[12], în 7043 (1535), Martie 2[13], Martie 3[14], Martie 9[15],

1 Original, pe pergament, Acad. Rom. 78/91: вѣра пана албота постелника. Aici şi Ion comis.

2 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 29: вѣра пана а(л)бота постелника. Aici şi Ion Gugă comis.

3 Original, pe pergament, la Fundaţia Regele Ferdinand I, Iaşi (dela Ghibănescu) ; Ghib. Sur. 1, pp. 130, 131 : вѣра пана а(л)бота постелника. Aici şi Ion Gugă comis.

4 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 178: вѣра пана а(л)бота посте(л)ника. Aici şi Ion Gugă comis.

5 Ghib. Sur. 9, pp. 21, 23: вѣра пана албота постелника.

6 Original, pe pergament, Acad. Rom. 6/148: вѣра пана а(л)бота по<стел>ника ; altul, cu aceiaşi dată, ibid., Pecete 123: вѣра пана а(л)бота посте(л)ника ; Suret, în Arhiva Sf. Spiridon, Iaşi, moşia Băceşti, 1/4; Ghib. Isp. 1[1] pp. 58-60.

7 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 130 : вѣра пана а(л)бота пасте(л)н<ик>а.

8 Original, pe pergament, Arhiv. Stat. Bucureşti, secţ. ist.: вѣра пана а(л)бота посте(л)ника.

9 O fotografie, după original, pe pergament, în colecţia mea: вѣра пана а(л)бота постелника.

10 T. Balan, Doc. Bucovinene 1, pp. 35, 37 : вѣра пана албота постелника.

11 N. Iorga, Stud. şi Doc. 5, p. 212.

12 Golovaţchi, Gramoti, în Letopis arheogr. komissii, 4, S. Peterburg, (1868), p. 16; Acad. Rom. ms 5235 (dela I. Bogdan), fila 20-21; T. Balan, Doc. Bucovinene, 2, pp. 17, 18: вѣра пана албота постелника.

13 N. Iorga, Stud. şi Doc. 7, p. 73: Albotă postelnic.

14 Arhiv. Stat. Iaşi, Tr. 1764, op. 2013, dos. 4318, fila 18.

15 Arhiv. Stat. Bucureşti, o copie după original: вѣра пана албота посте(л)ника ; altul, cu aceiaşi dată, într'o fotografie, după original, în colecţia mea: la fel; altul, la Arhiv. Stat. Bucureşti, Peceţi moldoveneşti, M-rea Bisericani 12/2 : вѣра пана албwта по(с)те(л)ника.

Martie 13[1], Martie 18[2], Martie 22[3], Martie 24[4], în 7044 (1536), Ianuarie 11[5], Ianuarie 18[6], în 7045 (1537), Martie 10[7], Martie 30[8], Martie[9]. După această dată, nu mai am documente cu divanul boierilor, din 1537 şi 1538, întăia domnie a lui Petru Rareş Voevod. Nu-l întâlnesc nici în domnia a doua a acestui Domn şi nici în cea intermediară a lui Ştefan Lăcustă Voevod. Mai departe, în anii ce vin, întâlnim alţi Albotă, de bună seamă, din acelaşi neam. Astfel, în a doua jumătate a veacului al XVI-lea, sub Iancu Sasul Voevod, găsim un Petru Albotă, mare vătav de Iaşi[10], apoi alţii, cu acelaşi nume, Albotă.— Străbunul boierilor Albotă, Giurgiu Drăguşanul, înpreună cu un frate, Alexa, trăia în 6951 (1443), Mai 31, când Ştefan Voevod, le întăreşte alt sat, Drăguşani, acesta pe Stavnic[11], cu numele tot dela străvechiul boier, Dragoş Viteazul.

1 Original, pe pergament, M-rea Văratec (jud. Neamţ): вѣра пана албота постелника.

2 Original, pe pergament, Acad. Rom. 45/140: вѣра пана албота посте(л)ника.

3 Hasd. Arh. Ist. 3 pp. 30-31; ibid. 1[1] p. 83; Arhiv. Stat. Iaşi, Tr. 1765, op. 2014, dos. 25, fila 464; A. Băleanu, în Cercetări ist. (Iaşi), anul 8-9[2] (1932-1933), p. 87; altul, cu aceiaşi dată, în Arhiva Sf. Spiridon, Iaşi, moşia Popricani, seliştea Pădureni, 6; Ghib. Isp. 1[1], pp. 61, 63: вѣра пана а(л)бота постелника; altul, cu aceiaşi dată, Arhiv. Stat. Bucureşti, Episcopia Huşi, 12; Melchisedec, Cronica Huşilor 1, p. 19, la fel.

4 Original, pe pergament, Acad. Rom. 72/3: вѣра пана а(л)бота постелника.

5 Original, pe pergament, Acad. Rom. 134/88: вѣра пана албота посте(л)ника.

6 T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, p. 20.

7 Original, pe pergament, Acad. Pom., Pecete 257; data 7045, după un suret dela Fundaţia Regele Ferdinand I, Iaşi, condica 9 (dela Ghibănescu): вѣра пана алботѫ посте(л)ника.

8 Orest Popescul, Câteva doc. mold. p. 39-42; Wick., Woronetz und Putna, pp. 207-208: вѣра пана албота постелника.

9 Original, pe pergament, Acad. Rom. 108/10; Ghib. Sur. 18, pp. 192, 194: вѣра пана а(л)бота постелника.

10 Şt. Berechet, în Revista Arhivelor, Bucureşti, 3, (1926), p. 336.

11 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 148-151.

45.

1520, Iulie 16.

Ştefan Voevod întăreşte lui Gavril vistiernicul a cincia parte din satul Vladeşti, pe Şumuz, cumpărată, drept 726 zloţi tătăreşti, dela Dumitru, fiul lui popa Toma diac, şi dela nepoţii lui, Ion, Dragoş şi sora lor, Neaga, din urice dela Alexandru cel Bun şi Ştefan cel Mare.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли молдавскои, знаменито чини(м) и с си(м) листо(м) наши(м) вьсѣ(м), кто на не(м) вьзри(т) или чтѹчи его оуслыши(т), иже прїидоша, пр(д) нами и пр(д) нашими молдавскими болѧре, слоуга на(ш), дѹмитрѹ, сна [1] попа дїака, и ѹнѹкове его, їѡ(н) и бра(т) его, драгоше, и сестра и(х), нѣга, по и(х) доброи воли, ники(м) непонѹжени, а ниприсиловани и продали свои правѹю ѡтнинѹ, ѡ(т) свои(х) праваго ѹрика, испривилїе, що ѡни имали ѡ(т) прѣдѣда г(сд)ва мы, алеѯандра воево(дї), и ѡ(т) дѣда г(сд)вамы, стефана воево(дї), петаа ча(ст) села, ѡ(т) владещи, на шѹмѹзѣ, нашемѹ вѣрномѹ панѹ, гаврилѹ вистѣрникѹ, за ѱкѕ зла(т) татарски(х). и на(ш) вѣрнїи па(н), гаври(л) вистѣрни(к), ѡ(н) заплати(л) ѹси, исполна, тоти выше писаннїи пинѣзи, ѱкѕ зла(т) татарскы(х), оу рѹкы слѹга(м) наши(м), дѹмитрѹ, сна тома [1] дїака, и ѹнѹко(м) его, їѡнѹ и братѹ его, драгошеви, и сестри и(х), нѣги, пр(д) нами и пр(д) нашими молдавскими болѧре. ино, мы видѣвше и(х) доброи воли и такме(ж) [1] и полнѹю заплатѹ, а мы тако(ж)дере и ѡ(т) на(с) дали и потврьдили е(с)мы выше пр(д)реченаа пета ча(ст) села, ѡ(т) владещи, нашемѹ вѣрномѹ панѹ, гаврилѹ вистѣрникѹ, како да е(ст) емѹ ѡ(т) на(с) ѹри(к) и сь вьсе(м) доходо(м), емѹ и дѣте(м) его и ѹнѹчато(м) его и прѣѹнѹчато(м) его и прѣщѹрѣто(м) его· и вьсемѹ родѹ его, кто сѧ емѹ изберe(т) наиближнїи, непорѹшено, николиже, на вѣкы. а хота(р) тои петѹю ча(ст) села, ѡ(т) владещи, да е(ст) ѡ(т) вьсего хотара петаа ча(ст), а ѡ(т) и(н)ши(х) сторо(н), по старомѹ хотарѹ, по кѹда извѣка ѡживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(да), и вѣра прѣвьзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра болѧр [1] наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана ша(н)дра, вѣра пана негрила, вѣра пана гри(н)ковича и пана талабѹ, прькалабове хотинскы(х), вѣра

1 Sic.

пана косте и пана кондри, пркалабове немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, пркалабове новогра(д)скы(х), вѣра пана лꙋка арбꙋре, портарѣ сꙋчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїа вистѣрника, вѣра пана сакꙋїана чашника, вѣра пана стрьча столника, вѣра пана кацелѣна комиса и вѣра вьсѣ(х) боıа(р) наши(х) молдавскы(х) великы(х) и малихь. а по наше(м) животѣ, кто бꙋде(т) г(с)п(д)рь нашеи земли, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего ро(да) или па(к) бꙋ(д) кого бгь избере(т) быти г(с)п(д)рь нашеи молдавскои земли, то(т) би емꙋ непорꙋши(л) нашего даанїа и потврьжденїа, али би емꙋ ꙋтврьди(л) и ꙋкрѣпи(л), за нꙋже есмы емꙋ дали и потврьдили, за его правꙋю слꙋжбꙋ и за щѡ ѡ(н) кꙋпи(л), за свои правїи и ч(с)тїи пинѣзи. а на болшее прѣпѡ(ст) и потврьжденїе томꙋ вьсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есмы нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, тротошанꙋ [1] логофетꙋ, писати и нашꙋ печа(т) привѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. писа ѡанца, вь сꙋчавѣ, вльто ꙁѕ҃кӣ, м(с)ца їꙋлїа ꙃ҃ї днь.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni, sluga noastră, Dumitru, fiul diacului Popa, și nepoții lui, Ion și fratele lui, Dragoș, și sora lor, Neaga, de a lor bună voie, de nimeni nesiliți și nici asupriți, și au vândut a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric, cu privilegiu, ce ei au avut dela străbunul Domniei mele, Alexandru Voevod, și dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, a cincia parte de sat, din Vladești, pe Șumuz, credinciosului nostru pan, Gavril vistiernic, drept 726 zloți tătărești.

Și credinciosul nostru pan, Gavril vistiernic, el a plătit toți deplin acești mai sus scriși bani, 726 zloți tătărești, în mânile slugilor noastre, Dumitru, fiul lui Toma [1] diac, și a nepoților lui, lui Ion, și a fratelui lui, lui Dragoș, și a surorii lor, Neagăi, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie și tocmeală și plată deplină, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit cea

1 Sic.

de sus numită înainte a cincia parte de sat, de Vladești, credinciosului nostru pan, Gavril vistiernic, ca să-i fie lui dela Noi uric și cu tot venitul, lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și răstrănepoților lui și întregului neam al lui, cine i se va alege mai deaproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei a cincia parte de sat, de Vladești, să fie din tot hotarul a cincia parte, iar dinspre alte părți, după vechiul hotar, pe unde au trăit din veci.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Șandru, credința panului Negrilă, credința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, pârcălabi de Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spatar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cațelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră și întăritura, ci să-i întăriască și înputerniciască, pentru că i-am dat și i-am întărit, pentru a lui dreaptă slujbă și pentru că el și-a cumpărat, pentru ai săi drepți și curați bani.

Iar pentru mai multă tărie și înputernicire a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Oanța, în Suceava, în anul 7028, luna Iulie 16 zile.

Originalul, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea pierdută, se află la Acad. Rom. 50/1. O fotografie e în colecția mea. Menționat în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 138.

Satul Vlădești, de pe Șumuz, se numește azi Arghiru sau

Arghira[1], în comuna Preuţeşti, din judeţul Baea, la apus de Dolheştii Mari. Satul era şi la începutul veacului al XV-lea. Avea uric dela Alexandru cel Bun, ca şi dela Ştefan cel Mare. Îşi are numele dela un străvechiu Vlad[2]. Cine erau stăpânii celorlalte patru părţi din satul Vlădeşti? Dintr'un document dela Iancul Sasul Voevod (1579-1582), aflăm de o pâră, pentru două părţi din satul Vladeşti, pe Şumuz, între nepoţii şi strănepoţii lui Ivanco diac şi ai lui Isaico Pietrar, şi între copiii şi nepoţii lui Toader vistiernicul, cei întâi arătând că bunii lor, Ivanco diac şi Isaico Pietrar, au fost asupriţi şi li s'a luat aceste două părţi de Toader vistiernicul. Urmaşii acestuia arată că Toader vistiernicul a cumpărat aceste părţi din sat, pentru 1600 zloţi tătăreşti, în zilele lui Ştefăniţă Voevod[3]. Interesant este că în sat, în timpul

1 Frunzescu, Dicţionar topografic, pp. 527, 11; Ind. stat. pp. 38, 430: Arghira; Harta stat. major, planşa Fălticeni. 1 : 50000.

2 Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 886. Ibid., 1, pp. 100, 304; 2, pp. 140-143, 231-233; I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 586, pentru satele Vlădeşti.

3 Original, pe hârtie, la Fundaţia Regele Ferdinand I, Iaşi (dela Ghibănescu): дръгн(ч) ꙁата(г) и сє(с)тра єго, со(р)ка, дѣти дажѵла, и сє(с)тричичєвє (în original: сє(с)триничєвє) н(х), тоадє(р) и бра(т) єго, глигоріє, дѣти марини, и плємєникові н(х), по(п) тоадє(р) и братїꙗ єго, да(н)чю(л) и глигоріє и симїѡ(н) и сє(с)тра н(х), са(ф)та, дѣти стани, и ти(ж) плємєнико(вѣ) н(х), стоика и бра(тї) єго, иѡ(н) и сє(с)тра н(х), мъ(г)дьлина, дѣти логинѣсъ, и плємєникові н(х), михѵ(л) и ѡнє и тѵдѵра(н) и пътра(ш)кѡ, съ братїє н(х), снѡвє са(с), ꙋси ѵнѵковє и прѣѵнѵчатовє ива(н)кови дїꙗ(к) и исаико пїєтра(р), и тѣгали на слѵги наши, їѡ(н) пръжє(с)кѵ(л) и на сєстра єго, тодосїꙗ тъбꙋчоає, дѣ(тї) тоадєра ви(с)тѣ(р)ника, и на сє(с)тричичєвє (în original: сє(с)триничєвє) н(х), слꙋга на(ш), илѣ, би(в)шїи великїи ꙁата(г) сѵча(в)скїи, снъ маричини, помнишє(с)тво ма(р)фти, и на цѣфѵ(л), снъ тодосїи самонлѣ(с), и на ка(н)дакїꙗ, дѡ(ч)ка а(н)нѵ(ш)ки, ти(ж) ѵнѵковє тоадєра ви(с)тѣ(р)ника, ра(дї) двѣ ча(стї) сєла, ѡ(т) влъдє(щ), что на шомѵѕѣ, и съ мли(н) ѵ шомѵѕѣ, рєкѵчи а(ж) би(л) асѵпри(л) тоадє(р) ви(с)тѣрни(к), на дѣдовє н(х), на ива(н)ко дїꙗ(к) и на исаико пїєтра(р) и възѣ(л) ѡ(т) ни(х) тоти двѣ ча(стї), за ѡ(т)нинѵ ѡ(т) сєло, ѡ(т) влъдє(щ), что на шомѵзѣ, и съ мли(н) ѵ шѵмѵзѣ. а наши слѵги, їѡ(н) пръжє(с)кѵ(л) и сє(с)тра єго, тодосїꙗ

lui Ştefăniţă Voevod, stăpânea un Ivanco diac. Curios este că în documentul din 1520, Iulie 16, Dumitru este arătat ca fiul diacului Popa, într'un loc, iar în alt loc, ca fiul lui Toma diac, ceia ce m'a făcut să cred, că e vorba de un popa Toma diac.— Cumpărătorul, Gavril vistiernicul, nu este totuna cu Gavril Totruşanul vistiernicul şi apoi logofătul[1], căci în unele documente ei apar înpreună, cum vedem chiar în documentul din 1520, Iulie 16. Neamul său nu este destul de bine cunoscut.

46.

1520, Iulie 28.

Ştefan Voevod întăreşte lui Dragoş dela Poartă jumătate din satul Ţăpeşti, pe Bârlad, la gura Lozovei, partea de sus, şi a patra parte din iezerul dela Lozova, dăruite lui de unchiul său, Luca Arbure, portar de Suceava.

† ма(с)тїю бжїєю, мы стєфа(н) воєво(да), г(с)п(д)рь земли молдавской, знаменито чини(м) и с си(м) наши(м) листо(м) всѣ(м), кто на нє(м) вьзрить или єго чтоучи оуслыши(т), ѡжє прїидє, прѣд[2] нами и прѣд[2] нашими молдавскыми боѩри, на(ш) вѣрныи болѣрин(н), па(н) лѹка арбѹрє, портарь соучавскїи, по своєю доброю волю, ники(м) нєпонѹжєнь, а ни присилова(н) и да(л) свою правоую ѡтчинѹ, ѡ(т) своєго праваго ѹрика и исприкилїє, що ѡ(н) има(л) ѡ(т) дѣда г(сд)вамы, стєфана воєво(дї), половина село, ѡ(т) цьпє(щи), на брьладѣ, на оустїє лозовѣ, вы(ш)нѣа ча(ст), и ѡ(т) ѡзєро ѡ(т) лозова, чєтврьтаа ча(ст), оуноукѹ своємѹ, слоѹѕѣ нашємѹ, драгоши ѡ(т) портѣ. ино, мы видѣвши єго доброволноє даанїє, а мы тако(ж) и ѡ(т) на(с) дали и потврьдили єсмы слоѹѕѣ нашємоу, драгоши ѡ(т) портѣ, тоє вьсє вышєписанноє половина село ѡ(т) цьпє(щи), на брьладѣ, на оустїє лозовѣ, вышнѣа ча(ст), и ѡ(т)

тьбѵчоаѥ, дѣти тоадєра ви(с)тѣрника, и сє(с)тричичєвє (în original: сє(с)трииичєвє) и(х), илѣ и щєфѵ(л) и ка(н)дакїѩ, ти(ж) ѵноковє тоадєра ви(с)тѣ(р)ника, а ѡни казали, ⟨а(ж)⟩ кѵпи(л) тотї двѣ ча(стї) за ѡ(т)чинѵ ѡ(т) сєла . . . ро(дї)тє(л) и дѣ(д) и(х) ⟨тоадє(р) ви(с)тѣ(р)ни(к)⟩ . . . єщє ѡ(т) при дни млада(г) ⟨стєфана воєво(дї)⟩.

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 143, 140. Vezi mai sus, pp. 69-75.

2 Sic.

ѡзеро ѡ(т) лозова, четврътаа ча(ст), како да есть емоу ѡ(т) на(с) ꙋрик [1], съ въсе(м) доходѡ(м), емоу и дѣте(м) его и оунoучато(м) его и прѣоунꙋчато(м) его и праꙟꙋрѧто(м) его и въсемоу родꙋ его, кто сѧ емоу избере(т) наиближнїи, непорꙋшено, николиже, на вѣкы. а хотарь тои прѣ(д)реченнои половини село, ѡ(т) цъпе(щ), щє на бръладѣ, на ꙋстїе лозовѣ, вы(ш)нои части, да е(ст) ѡ(т) въсего хотара половина и по старомꙋ хотарꙋ, по кꙋда из вѣка ѡживали. а па(к), привилие, щѡ има(л) на(ш) вѣрныи па(н), лоука арбꙋре, портарь сꙋчавскїи, ѡ(т) дѣда г(сд)ва мы, стефана воеводи, на таа половина село, ѡ(т) цъпе(щ), на бръладѣ, на ꙋстїе лозовѣ, вышнѣа половина, и на четвъртою ча(ст) ѡ(т) ѡзера ѡ(т) лозова, еще еи да(л) оу рꙋки оунoукꙋ своемꙋ, слоугѣ нашемꙋ, драгоши ѡ(т) портъ, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими боıари. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвъзлюбленнаго ми брата, петра, и вѣра бѡıар [1] наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двѡрника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана талабѫ, хотинскы(х), вѣра пана косте и пана кѡндрѧ, немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)скы(х), вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїѧ вистѣрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана съкꙋıана чашника, вѣра пана стръча столника, вѣра пана къцелѣна комиса и вѣра оуси(х) боıар [1] наши(х) молдавскы(х) великы(х) [2] и малы(х). а по наше(м) животѣ, кто боудеть г(с)п(д)ръ нашеи земли, ѡ(т) дѣтїи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или па(к) боу(д) кого бъ избере(т) г(с)п(д)ре(м) быти нашеи мѡлдавскои земли, то(т) бы емоу непорꙋши(л) нашего даанїа и потвръжденїа, али бы емꙋ оутвръди(л) и ꙋкрѣпи(л). а на бѡлшее крѣпость и потвръжденїе томꙋ въсемоу вышеписанномоу, велѣли есмы нашемоу вѣрномоу панꙋ, тотрꙋшанꙋ логофетоу, писати и печа(т) нашꙋ привѣсити к семоу листоу нашемоу. писа(л) дꙋмитрꙋ попѡвич [1], оу соучавѣ, вл҃то ҂зк҃и, м(с)ца їоулїа к҃и.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni,

1 Sic.

2 великы(х) de două ori.

credinciosul nostru boier, pan Luca Arbure, portar dela Suceava, de a sa bună voie, de nimeni nesilit şi nici asuprit, şi a dat a sa dreaptă ocină, din al său drept uric şi cu privilegiu, ce el a avut dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, jumătate de sat, de Ţăpeşti, pe Bârlad, la gura Lozovei, partea de sus, şi din iezerul dela Lozova, a patra parte, nepotului său, slugii noastre, lui Dragoş dela Poartă.

De aceia, Noi văzând a lui de bunăvoie danie, iar Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugii noastre, lui Dragoş dela Poartă, aceasta de mai sus scrisă jumătate de sat, de Ţăpeşti, pe Bârlad, la gura Lozovei, partea de sus, şi din iezerul dela Lozova, a patra parte, ca să-i fie lui dela Noi uric, cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi întregului neam al lui, cine i se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei mai înainte numite jumătăţi de sat, de Ţăpeşti, ce-i pe Bârlad, la gura Lozovei, partea de sus, să fie din tot hotarul jumătate şi după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi iarăşi, privilegiul ce a avut credinciosul nostru pan, Luca Arbure, portar dela Suceava, dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, pe această jumătate de sat, de Ţăpeşti, pe Bârlad, la gura Lozovei, jumătatea de sus, şi pe a patra parte din iezerul dela Lozova, încă l-a dat în mânile nepotului său, slugii noastre, lui Dragoş dela Poartă, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre de mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului meu frate, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, dela Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Hrană spatar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră și întăritura, ci să-i întăriască și înputerniciască.

Iar pentru mai mare tărie și înputernicire acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Suceava, în anul 7028, luna Iulie 28.

Originalul, pe pergament, cu pecetea pierdută, se află la Acad. Rom. 64/12. După Condica documentelor episcopiei Romanului, a fost publicat, cu multe abateri, de Melchisedec, Cronica Romanului 1, pp. 155-158. Cuprinsul este dat în rezumat de Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 139.

Satul Țăpești, care azi nu mai este, a fost în județul Covurlui, lângă Braniștea și Lozova [1]. El a fost acolo unde e moșia Țipești-Șerbești, care a fost a episcopiei Romanului [2]. Nu s'a păstrat uricul dela Ștefan cel Mare al lui Luca Arbure, pentru jumătatea satului Țăpești și a patra parte din iezerul Lozova. Cealaltă jumătate de sat, partea de jos, și a patra parte din iezerul numit era a lui Duma Brudur, dată de Ștefan cel Mare, în 7007 (1499), Noemvrie 14 [3]. Date asupra celor două jumătăți de sat, Țăpești, și asupra bălții Lozova, găsim în două urice dela Petru Rareș Voevod. Unul, din 7054 (1546), <Aprilie> 15 [4], prin care Petru

1 Harta stat. major, planșa Nămoloasa și Pechea, 1 : 100000.

2 Dicț. geogr. al jud. Covurluiu, pp. 27, 157.

3 I. Bogdan, D. Șt. 2, pp. 140-142: вѣрнїи пан, дѹма брѹдѹрь . . . половина село, на бръладѣ, вх ѡлтанох҃, на имѣ цхпещїи, нижнѣа част, и четврътаіа част ѡзера, на имѣ ѡт лозова.

4 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 134; Melchisedec, Cronica Romanului, 1, pp. 166-169: ис привилїе даанное, щіо има(л) дѣ(д) н(х), дома брѹдоу(р), ѡ(т) ро(дї)телѣ г(сд)вами, стефана воєво(дї), и дали ѡни г(сд)воуми половина село, ѡ(т) цжпе(щ), щіо ѹ ѡ(л)тѣнѡ(х), на бръладѣ, сх гръллами и сх четвръта ча(ст) ѡзеро лозова . . . и дадѡ(х) . . . стѣи цркви, долнеи митрополїи ѡ(т) романова тръга.

Rareş ia, în schimbul satului Glodeni, dat nepoţilor lui Duma Brudur, jumătate de sat, din Ţăpeşti, ce-s în Olteni, pe Bârlad, cu gârle şi cu a patra parte din iezerul Lozova, pe care le dă Mitropoliei de Jos, din Roman. Altul, din 7054 (1546), Mai 12[1], prin care Domnitorul dăruieşte Mitropoliei de Jos, din Roman, jumătate de sat, din Ţăpeşti, în Olteni, pe Bârlad, cu gârle şi cu a patra parte din iezerul Lozova, pe care «a luat-o fratele Domniei mele, Bogdan Voevod, dela Dragoş, ce a fost portar al lui Arbure, în Cetatea Sucevii, pentrucă acest Dragoş portar a stricat o puşcă (tun) de mare preţ». Ar urma că locul fusese al lui Dragoş dela Poartă şi pe timpul lui Bogdan Voevod îi fusese luat. El i-a fost dat apoi de către unchiul său, Arbure portarul, şi întărit de Ştefăniţă Voevod, în 1520, Iulie 28. În uricul lui Petru Rareş, se arată şi hotarele Ţăpeştilor, foarte inportante, căci ne arată această regiune, locuită, din adâncă vechime, de ai noştri[2]. Satul era şi la începutul veacului

1 Original, pe pergament, Acad. Rom. 64/14; Melchisedec, Cronica Romanului, 1, pp. 170-176 (data greşită: Mai 15): дадо(х) . . . до(л)нѣи митрополїи ѡ(т) романова тръга . . . половина село, ꙋ ѡ(л)тѣнѡ(х), на бръладѣ, на имѣ цъпещїи, съ гръллами и съ четвъртаа ча(ст) ѡзеро(м) лозова ꙋзѧ(л) еи бра(т) г(сд)вами, богда(н) воевѡ(да), ѡ(т) драгоше, що би(л) порта(р) ѡ(т) а(р)бꙋрѣ, въ сояа(к)стѣмь градѣ, за що то(т) драгоше порта(р) сказн(л) е(д)ноу пꙋшкꙋ ѡ(т) много цѣноу.

2 Ibid.: а хотарь въсемоу вишеписанномоу селоу, на имѣ цъпещо(м), да е(ст) по коу(да) хотари(л) и знамена(л) богдан доробец, старостѣ, и ѡпрѣ ватаг, поче(н)ши ѡ(т) серета, по близоу коне(ц) ста(н)чоулова блато, а ѡ(т) толѣ, ꙋ е(д)ноу могилꙋ, ѡ(т) долꙋ, чере(с) бръла(д), на връ(х) дѣла, а ѡ(т) толѣ, прости чере(с) галацскїи поу(т), ꙋ е(д)ноу могилꙋ, а ѡ(т) толѣ, право ꙋ росохатоу зъподїю, где сѣ снимае(т) съ хотаро(м) корлътещо(м), и право поперек, на колꙋнѡ(в) рръ(д), ꙋ великоу лозовоу, а ѡ(т) толѣ ма(т)кою лозовою, до конец ѡзера, а ѡ(т) толѣ право по срѣдѣ ѡзера, до бръладa. и право на конец стръ(м)ти и оу сере(т). то е(ст) ве(с) хота(р) цъпещо(м) (iar hotarul întregului sat scris mai sus, anume al Ţăpeştilor, să fie pe unde a hotărit şi a însemnat Bogdan Dorobeţ, staroste, şi Oprea vatag, începând din Sireti, pe aproape de capătul bălţii Stanciului, şi de acolea la o

al XV-lea. Își are numele dela un Țapă sau Țapu [1].—Satul este arătat pe Bârlad, care în veacurile trecute mergea mult mai la sud ca azi, pe lângă Sireti [2]. —Aici este pârăul și iezerul Lozova [3]. Își are numele dela slavul лоза, ramură (stufișurile de lozii, din lunca Bârladului și Siretiului, de aici).—Ținutul de aici se numea Olteni, care se întâlnește întăia oară, în 6943 (1435), Septemvrie 1 [4]. — Cariera lui Luca Arbure, portarul Sucevei, este destul de bine cunoscută, ca și neamul său [5].—Dragoș dela Poartă este necunoscut.

movilă, din vale, peste Bârlad, la vârful dealului, și de acolea drept peste drumul Galaților, la o movilă, și de acolea drept la zăpodia înbinată, unde se înpreună cu hotarul Corlăteștilor, și drept de-a curmezișul, la rediul Colunului, la Lozova cea Mare, și de acolea pe matca Lozovei, la capătul iezerului, și de acolea drept prin mijlocul iezerului, la Bârlad, și drept la capătul Strâmtei și în Sireti. Acesta este tot hotarul Țăpeștilor).

1 Cp. satele Țăpul din jud. Tecuci, Țepești, din jud. Vâlcea [Frunzescu, Dicționar topografic, p. 481; Ind. stat. pp. 409, 807, 359]; Țăpeni, în jud. Bălți [Ind. stat. pp. 48, 806].

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 337-339: acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 346-347.

3 Dicț. geogr. al jud. Covurluiu, p. 112; Harta stat. major, planșa Nămoloasa și Pechea, 1 : 100000. Cp. satul Loznova, azi Lozova, din jud. Lăpușna, Lozna. din jud. Dorohoi, Someș [Ind. stat. p. 629]. Cel din Lăpușna este pomenit încă din 6928 (1420), Aprilie 25 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 135, 136, 138]. Satul din jud. Dorohoi este pomenit încă din 6988 (1480), Septemvrie 15 [I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 246-247]: село лозна.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 682, 684: wлтѣны; ibid. pp. 338-339; I. Bogdan, D. Șt. 2 p. 142; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. p. 7; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 342, 343, 346, 347.

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. pp. 51-56; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 512, 55-62, 425-426.

47.

1520, Iulie.

Stefan Voevod întăreşte mănăstirii dela Homor satul Dvorniceni, sub Dumbrava Inaltă, şi Stăuceani şi Glodeani, şi la obârşia Solonţului, Pârteştii şi Curtea lui Dieniş, şi la Botne, o prisacă, în Corneşti, şi, sub Bohotin, prisaca Zlataroaia, şi muntele Ostra şi slatina, în Ostra. Asemenea, iezerul Oreahovul, şomoldoacele, Beşilele şi Ciulineţul, şi gârla Oreahovului, anume Topileana, ca şi toate iezercanele.

† мл(с)тїю бжїю, мы стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним и с сим листом нашим вьсѣм, кто на нем вьзрит или чтѹчи его оуслышит, ѡже блгопроизволих гсдво мы, нашим блгым произволенїем и честим и стлым срдцем и сь ѹсеѧ нашеѧ доброѩ волеѩ и ѿт ба помощїѩ, ѩко да ѹтврьдим и оукрѣпим наш стыи монастирь ѿт хомора, идеже ест храм оуспенїе прѣстѣи и чтѣи блгословеннѣи влдчици нашеи бци прснодвѣи марїи и идеже ест егѹмен, кир поль, симеѡн, правїи и питомїи села того стогѡ монастира, даанїе и выкѹпленїе дѣда гсдвамы, стефана воеводї, и родителѣ гсдва мы, богдана воеводї, на имѣ селам дворничани, под високою добровою, и ставчане и глодѣне и, на врьх солонца, село, на имѣ прьтещи и дїенишево дворище и, ѹ ботнех, еднѹ пасикѹ, оу корнещи, и, под бохотином, дрѹгоу пасикѹ, на имѣ златароаѩ, и еднѹ планинѹ, на имѣ ѡстра, и слатинѹ, ѹ ѡстри, щоже ѿт давна была их[1] тота планина, и сь слатиною. и оу том, також есмы дали и ѿт нас стомѹ монастирю ѿт хомора, идеже ест храм оуспенїе прѣстѣи чтѣи и прѣблгословенѣи влдчици нашеи бци и прснодвѣи марїи, едно ѡзеро, на имѣ ѡрѣхѡв, и два шамолдоки, близ него, по имѣ бешилеле и чѹлинецѹл, и ѡрѣхово грьлоу, по имѣ топилѣна, и сь вьсѣми их езерканми, що сѹт близ ѡрѣхов. тое вьсе вышеписанное да ест томѹ сто<мѹ> нашемоу монастирѹ, ѿт хомор, оурик и сь вьсем доходѡм, непорѹшено, николиже, на вѣкы. а хотар ѹсим тьм вышем прѣдреченным селам и пасикам да ест ѿт ѹсих сторон, по старим хотари, покѹда извѣка ѡживали, а планинѹ, на имѣ ѡстри, и слатини да ест ѿт ѹсих сторони, до где ѹпадает ѹ вода. а пак, хотар томѹ вышеписанномѹ ѡзерѹ, на имѣ ѡрѣховѹ, и сь вьсѣми

1 La Bogdan: была ѿт тота планина.

своими грѫлами и их езерками, почениши ѿт бреґ прѹтец, где роздѣлит сѧ пѫт на долгѹм гриндѹ, против пискѹ ковѹрлѹев и ѿт толѣ долѹ прѹтовом брегѹ, против сѹхане, а пак ѿт толѣ, право оу грѫлѹ топилѣнѹ, где минет черес троіанѡм, где и выше писанно ест, а толѣ, ѹсе троіаном, до трифеціев брод, а пак, ѿт толѣ, гори брегом, до конец гриндов, на бреґ прѹтець, где ис прѫва починает сѧ хотар. то ест вес хотар. а на то, ест вѣра нашего гсдва вышеписаннаго, мы стефана воеводї, и вѣра прѣвѫзлюбленнаго брата гсдва мы, петра, и вѣра боіар наших, вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана талабѹ, пркалабове хотинскых, вѣра пана косте и пана кондри, пркалабове немецкых, вѣра пана петрика и пана тоадера, пркалабове новоградскых, вѣра пана арбѹре, пркалаба сѹчавскога, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїѧ вистѣрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана сакѹіана чашника, вѣра пана стрѫча столника, вѣра пана кацелѣна комиса и вѣра вѫсѣх боіар наших молдавскых великых и малих. а по нашем животѣ, кто бѹдет гспдрѫ нашеи земли, ѿт дѣтеи наших или ѿт нашего рѡда или пак бѹд кого бгъ изберет бити гспдрем нашеи молдавскои земли, тот би им непорѹшил нашего даанїа и потврѫжденїа, али би ѹтврѫдил и ѹкрѣпил томоу стомѹ нашемѹ монастирю ѿт хомор. пак, кто сѧ покѹсит порѹшити нашего даанїа и потврѫжденїа, таковїи да ест проклѧт ѿт га ба и спа нашего, іѵ ха, и ѿт стых четири їевангелистов и ѿт вї стых врѫховних, петра и павла, и прочиих и ѿт стых кд пророк бжїих и ѿт тиї стых и бгоносних ѿтцѫ, иж вѫ некеи, и ѿт вѫсѧх стых, иже ѿт вѣка бгѹ ѹгодикших, и да ест подобен іѹдѣ и проклѣтомѹ арїи и да имает ѹчастїе и сѫ онѣми іѹдеие, еже вѫзѫпиша на господа, іѵ ха, крѫв его на них и на чѣдѧх их, еже ест и бѫдет. а на болшѹю крѣпѡст и потврѫжденїе томѹ вѫсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есми нашемоу вѣрномѹ панѹ, тотрѹшанѹ логофетѹ, писати и нашѹ печат привѣсити к семѹ листоу нашемоу. писа ѡанца, вѫ соучавѣ, влто ҂зкн, м(с)ца їѹлїе.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că am binevoit Domnia mea, cu a noastră bună voire şi curată

şi luminată inimă şi cu toată a noastră bună voie şi cu ajutor dela Dumnezeu, ca să întărim şi să înputernicim sfânta noastră mănăstire dela Homor, unde este hramul Adormirei Prea Sfintei şi Curatei Blagoslovitei Stăpânei noastre, Născătoare de Dumnezeu şi Pururea Fecioarei, Mariei, şi unde este egumen, chir popa Simeon, dreptele şi adevăratele sate ale acestei sfinte mănăstiri, dania şi cumpărătura bunului Domniei mele, Stefan Voevod, şi a părintelui Domniei mele, Bogdan Voevod, anume a satelor Dvorniceani, sub Dumbrava Înaltă, şi Stauceani şi Glodeani şi, la obârşia Solonţului, satul anume Pârteşti şi Curtea lui Dieniş, şi, la Botne, o prisacă, în Corneşti, şi, sub Bohotin, o altă prisacă, anume Zlataroaia, şi un munte, anume Ostra, şi slatina, în Ostra, ce de demult a fost al lor acest munte şi cu slatina.

Şi întru aceasta, asemenea, am dat şi dela Noi sfintei mănăstiri dela Homor, unde este hramul Prea Sfintei Curatei şi Prea Blagoslovitei Stăpânei noastre, Născătoare de Dumnezeu şi Pururea Fecioarei, Mariei, un iezer, anume Oreahovul, şi două şomoldoace, lângă dânsul, anume Beşilele şi Ciulineţul, şi gârla Oreahovului, anume Topileana, şi cu toate iezercanele lor, ce sânt lângă Oreahov. Toată această mai sus scrisă să fie acestei sfinte mănăstiri a noastre, dela Homor, uric şi cu tot venitul, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul tuturor acestor de mai sus înainte numite sate şi prisăci, să fie din toate părţile, după vechile hotare, pe unde din veac au trăit, iar al muntelui, anume Ostra, şi al slatinei, să fie din toate părţile, până unde cade în apă. Şi iarăşi, hotarul acestui mai sus scris iezer, anume Oreahovul, şi cu toate gârlele sale şi iezercanele lor, începând din ţărmul Pruteţului, unde se desparte drumul la Grindul lung, înpotriva piscului Covurluiului, şi de acolea, drept în gârla Topileana, unde trece peste Troian, unde şi mai sus este scris, şi acolea tot Troianul, până la vadul Trifeştilor şi iarăşi, de acolea, în sus pe ţărm, până la capătul Grindului, la ţărmul Pruteţului, unde dintru început se începe hotarul. Acesta este tot hotarul.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei

mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credinţa panului Arbure, pârcălab de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Caţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să întăriască şi înputerniciască acestei sfinte a noastre mănăstiri dela Homor.

Iarăşi, cine s'ar ispiti, să strice dania noastră şi întăritura, acesta să fie blăstămat de Domnul Dumnezeu şi Mântuitorul nostru, Iisus Hristos, şi de sfinţii patru evanghelişti şi de 12 sfinţi fruntaşi, Petru şi Pavel, şi de ceilalţi şi de sfinţii 24 prooroci ai lui Dumnezeu şi de 318 sfinţi părinţi purtători de Dumnezeu, care au fost la Necheia, şi de toţi sfinţii, cari din veac au plăcut lui Dumnezeu, şi să fie asemenea lui Iuda şi blăstămatului Arie şi să aibă parte şi cu acei Iudei, cari au strigat contra Domnului, Iisus Hristos, sângele lui asupra lor şi asupra copiilor lor, care este şi va fi.

Şi pentru mai multă tărie şi înputernicire a acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Oanţa, în Suceava, în anul 7028, luna Iulie.

În traducere germană, documentul a fost publicat de Wick., Geschichte der Klöster Homor, pp. 93-95. A fost publicat apoi de T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 15-21, care spune că originalul, pe pergament, se păstrează în Arhiva Mitropoliei din Cernăuţi, nr. 49. Pecetea e pierdută. O parte a documentului e ruptă. O copie slavonă, făcută de I. Bogdan, se află la Acad. Rom. ms 5235, fila 6-9

(ibid. fila 19, se află un rezumat). Aici, se spune că originalul, pe pergament, cu pecetea pierdută, se află în Cernăuţi, Direcţia Fondului religionar, nr. 10. Verso, are: ꙗзερ8λ χορѣв8λ (sic), cu scrisoare modernă. O traducere veche a documentului, din Arhiva Greceanu, dela Stânca Roznovanului (judeţul Iaşi), a publicat Ghib. Sur. 24, pp. 169-167. O traducere germană, după Wick., se află în Hurm. Doc. 2[3] pp. 349-350. Eu îl dau după copia făcută de I. Bogdan, făcând prescurtările, care erau în original. E un loc foarte interesant, din care se poate vedea, cum prescurtările, din original, sânt complectate diferit de I. Bogdan şi T. Balan.

Satele şi locurile din document se pot identifica. Dvorniceanii sânt Vornicenii, din judeţul Dorohoi[1]. În trupul moşiei de azi, se află şi satele Stauceni şi Glodeni, tustrele pomenite, încă de sub Alexandru cel Bun, în 6936 (1428), Dechemvrie 28, sub numele: три села, по(д) високою д8бровою, на имѧ где былъ ватаманъ минко, др8гое село, оу н(х) става, третїе село, где былъ кнѧзь станъ, când ele erau ale fiilor lui Ivan vornicul[2]. Apoi, în 6937 (1429), Iunie 3: на высокои д8бровѣ, села, где е(ст) ватамань минко и на любанаси, оу став8, и где е(ст) станъ[3]. Erau tot ale fiilor lui Ivan vornicul. În 6983 (1475), Aprilie 25, sânt arătate ca fiind ale mănăstirii Homorului: дворничанїи, под ⟨высо⟩коуꙋю доуб⟨ровою⟩ и ставчан⟨и⟩ и глодѣнн[4]. În 6998 (1490), Noemvrie 26[5], se vede că satul Glodeni se întorsese iarăşi în stăpânirea neamului lui Ivan vornicul, dela care il cumpără Ştefan cel Mare şi-l dăruieşte Homorului: сима пъхърничел и сестра его, анноушка, панеи пана шандра комиса, сынове лазоровн, и настѣ, панеи пана хръмана, и сестра еи, нлка, и брат их, тома пъхърничел, сынове костинн . . . продали . . . ис привилїѧ, що имали ѿтцеве их, лазѡр и брат его, косте, ѿт деда нашего, ѿт алеѯандра воеводї, едно село, на имѣ глодѣнїи, где бил стан, подли стъвчан, та продали тое село самом8 господств8 мы, за рн

1 Ind. stat., pp. 216, 841; Harta stat. major, planşa Vorniceni, 1 : 50000.
2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 233-236.
3 Ibid. 1, pp. 269, 270, 275, 276.
4 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 203-205.
5 Ibid. 1, pp. 435-438.

златъ татарскихъ . . .; а пак . . . монастирꙋ ѡт хомѡрѣ . . . дал . . . тоє наше село, на имѣ глодѣнїи (Sima păhărnicel şi sora lui, Anuşca, jupâneasa panului Şandru comis, fiii lui Lazor, şi Nastea, jupâneasa panului Hrăman, şi sora ei, Ilca, şi fratele lor, Toma păhărnicel, fiii lui Costea . . . au vândut . . . din privilegiu, ce au avut părinţii lor, Lazor şi fratele lui, Costea, dela bunul nostru, dela Alexandru Voevod, un sat, anume Glodeanii, unde a fost Stan, lângă Stăuceani, şi a vândut acest sat chiar Domniei mele, drept 150 zloţi tătăreşti . . .; şi iarăşi . . . mănăstirii dela Homor . . . am dat . . . acest sat al nostru, anume Glodeanii). Din cele de mai sus, se vede că satele erau şi în veacul al XIV-lea. Vornicenii îşi au numele dela Ivan sau Oană vornicul, tatăl lui Lazor, Stanciul şi Costea, din 1428, Dechemvrie 28. Aici, fusese în veacul al XIV-lea şi la începutul celui al XV-lea, vataman Minco. Satul Stauceni îşi are numele dela: оу и(х) става şi оу ставꙋ (în lacul lor, în lac), din 1428 şi 1429. Glodenii sânt în loc de «unde a fost cneaz Stan». Îşi are numele dela glodurile şi mlaştinele pârăului Ibăneasa.—Dumbrava Înaltă este o regiune de păduri de stejar. Este pomenită şi în 6945 (1437), Dechemvrie 20[1], în 7027 (1519), Iunie 30[2]. Satele Dvorniceni, Stăuceni şi Glodeni fuseseră date Homorului de către fiii lui Oană vornicul, în 6953 (1445), Fevruarie 18[3].—Alte sate erau pe Solonţ, în Bucovina, şi anume Pârteştii şi Curtea lui Dieniş, pe care le-am întâlnit încă din 6923 (1415), Aprilie 13, dăruite de Alexandru cel Bun mănăstirii lui Ivan vornicul, care este «pe Homor», adică Homorul[4]. Asemenea, în 6937 (1429),

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 541, 543, 553-554: по(д) височою добровою, гдє миклоꙋшъ сиди(т). Este satul Miclăuşeni, din com. Corlăteni, jud. Dorohoi [Ind. stat., pp. 150, 649].

2 Vezi mai sus, pp. 128-131: село, на юбанѣсꙋ, по(д) высокою доубровою, на имѣ кордарѣни. Dela Miclăuşeni, la Cordăreni şi Vorniceni [Harta stat. major, planşele Vorniceni, Nicşeni, Bucecea, 1 : 50000], Dumbrava Înaltă era foarte întinsă.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 215-216.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 116-119: дадо(х) монастирꙋ пана ивана дворника . . . еже е(ст) на хоморю, едно село, на връхъ солонцѧ, гдє е(ст) былъ татомирѣ и прътѧ и селище дієнишево.

Iunie 3 [1], în 6953 (1445), Fevruarie 18 [2], în 6964 (1456), Ianuarie 20 [3], în 6983 (1475), Aprilie 25 [4]. Erau şi în veacul al XIV-lea.— Corneştii, pe Botna, nu mai este azi [5]. Îşi are numele dela un Cornea. Era şi în veacul al XV-lea [6].—Botna apare în documente, încă din 6937 (1429), Fevruarie 10 [7], întâlnindu-se apoi des, în 6939 (1431), Fevruarie 6 [8], în 6947 (1439), Mai 10 [9], în 6951 (1443), Martie 6 [10], August 24 [11], în 6956 (1448), Iulie 27 [12], în 6963 (1455), Iunie 6 [13], etc. — Bohotinul este sat, pârău, deal, în judeţul Fălciu [14]. Era şi în veacul al XIV-lea. Aici, era în 6919 (1411), Ianuarie 6, o mănăstire, care este închinată de Alexandru cel Bun mănăstirii Bistriţa [15]. Apoi, în 6939 (1431), Fevruarie 6 [16], în 6961

1 Cit. 1, pp. 269, 270, 273: на верхь солонцѧ, где былъ татомиръ и пръта.

2 Ibid. 2, pp. 215-216.

3 Ibid. 2, pp. 566-568.

4 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 203-205: на верхь солоунца, село, на имѣ пыртещїи и дїенишево дворище. Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 478-479; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 423, 424, 427, 428.

5 Peste Prut, sate cu numele Corneşti sânt în jud. Cetatea-Albă, în Lăpuşna, com. Pereni şi Bahmut, apoi în jud. Bălţi [Ind. stat., pp. 523, 524, 219, 215, 41, 42; Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei, pp. 72, 73; Harta Basarabiei, de Nour].

6 Un sat Corneşti, peste Prut, probabil cel numit şi Sobani, este pomenit între satele vornicului Vena, încă din 6928 (1420), Aprilie 25 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 135, 136, 138]. Pentru sate cu acest nume, cp. Ind. stat. pp. 523-524. Cel din jud. Roman este pomenit între satele lui Ioan Porcul, în 6956 (1448), Iulie 27 [M. Costăchescu, cit. 2, pp. 342,343, 347].

7 M. Costăchescu, cit. 1, pp. 248, 250, 251, 252.

8 Ibid. 1, pp. 311, 312, 315.

9 Ibid. 2, pp. 39, 40.

10 Ibid. 2, pp. 120, 121, 123, 124.

11 Ibid. 2, pp. 179, 181.

12 Ibid. 2, pp. 342, 343, 350.

13 Ibid. 2, pp. 531, 532.

14 Dicţ. geogr. al jud. Fălciu, pp. 14-15; Harta stat. major, planşa Răducăneni şi Nisporeni (Harta Basarabiei), 1 : 100000.

15 Paul Mihailovici, în Cercetări ist. (Iaşi), anul 8-9[1] (1932-1933), pp. 195, 196; acelaşi, Album de documente moldoveneşti, din veacul al XV-lea, Iaşi, 1934, planşa 1: дали есмы монастиреви . . . што на бъістрици . . . монастирь боготиньскъіи имаетъ слухати ѡ(т) того монастирѧ.

16 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 311, 312, 314: четири пасѣкы, една е(ст) оу бохотинѣ, на козїи.

(1453), Ianuarie 26[1], în 6962 (1454), Ianuarie 1[2], August 25[3], în 6963 (1455), August 29[4], etc. Aici, era prisaca Homorului, numită Zlătăroaia, dată mănăstirii Homorului, de Iurie Şerbici şi mama sa, Fedca, şi sora sa, Anuşca, cu uricul lui Ştefan cel Mare, din 6975 (1467), Septemvrie 11[5]. — Muntele Ostra este în comuna Ostra, din judeţul Câmpulung, nu departe de Stulpicani şi muntele Măgura[6], la poalele căruia este o poiană Slatina, care ne aduce aminte de vechea Slatina[7]. Aceste erau de demult ale Homorului, chiar în 6983 (1475), Aprilie 25[8]. — Iezerul Oreahov era în Moldova de peste Prut, în

1 Ibid. 2, pp. 445, 446, 448, 449. 453, 454, 455, 456: пасика, ȣ нашеи браниціе, ȣ бохотинѣ, на имѣ бозова.

2 Ibid. 2, pp. 501, 502, 503, 504: ѡ(т) нашеи браниціи ѡ(т) бохотинѣ, а на имѣ ѡ(т) пѫтѣ, що иде(т) къ нȣѡрецȣ, ковасна, съ въсѣми еѫ ѡбръшїи, а пасика, щобы была ѡ(т) страни козїю къ великои той горȣ.

3 Ibid. 2. pp. 508, 509, 512: возове, коли име(т) возити ме(д) ѡ(т) бохотина.

4 Ibid. 2, pp. 559, 560: оу нашȣ браніцȣ, оу бохотинѣ, едно мѣсто ѡ(т) пȣстини, на имѣ потока козїѧ.

5 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 120-122: нашь вѣрни боѧрин, пан юрїи шербич, и матере его, федка, и сестра его, анȣшка . . . дали . . . монастирю ѡт хомора . . . половина ѡт тое поле, на имѣ на златъроныи, межи бродове, под бохотиномь, повыше ноуѡреціи, але да ест томȣ монастирю нижнѧѧ част (credinciosul nostru boier, pan Iurie Şerbici, şi mama lui, Fedca, şi sora lui, Anuşca. . . . au dat . . . mănăstirii dela Homor . . . jumătate din acest câmp, anume la Zlatăronea, între vaduri, sub Bohotin, mai sus de Nuoreşti, dar să fie acestei mănăstiri partea de jos). Asemenea, în 6983 (1475), Aprilie 25 [I. Bogdan, cit. 1. pp. 203, 205]: под бохотином, едноу пасикоу, на имѣ злъто<роныи>, що <дал> тотоу пасикоу томоу свѧтомоу монастирȣ пан юрїи шер<бе>скоул и мати его. Zlătăroaia e femeninul dela Zlătariul, pentru care cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 523; 2, pp. 22, 23. Pentru Bohotin, vezi Radu Rosetti, Cronica Bohotinului, în Anal. Acad. Rom. seria 2, tom. 28 (1905), secţ. ist.

6 Dicţ. geogr. al Bucovinei, de Grigoroviţă, pp. 155-156; Ind. stat. pp. 97, 680.

7 Dicţ. geogr. cit. p. 198.

8 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 203, 205: <на ѡстри> ед<ноу> планиноу, на <имѣ> ѡ<стр>а, и слатиноу, оу ѡстри, щ<о>же ѡт д<а>вна

partea de miazăzi și lângă acest râu. Numele nu-l mai găsesc. Din document, se vede că el, gârlele și iezercanele lui aveau un hotar foarte întins, mărginit de Pruteț, iezerul Covurlui, Prutul, Troianul și vadul Trifeștilor[1]. S'a păstrat astfel numele pârăului Pruteț, din județul Covurlui[2]. Ca nume, este pomenit încă din 6967 (1459), Ianuarie 3[3]. Tot astfel, numele Covurluiului, pârău, iezer[4], Troianul, de bună seamă cel ce pleacă dela Vadul-lui-Isac și nu cel ce pleacă dela miază-noapte de Leova, pomenite de demult tare[5].—Trifeștii sânt în comuna Tătărăști, județul Cahul[6]. Era și în veacul al XV-lea. Își are numele dela

была их тота планина и сѫ слатиною (pe Ostra, un munte, anume Ostra, și slatina, în Ostra, ce dedemult a fost al lor acest munte și cu slatina).

1 Harta stat. major. planșele Berești și Oancea, Galați, 1 : 100000.

2 Dicț. geogr. al jud. Covurluiu, p. 137; altul e în jud. Fălciu [Dicț. geogr. al jud. Fălciu, p. 159].

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M., pp. 22, 23, 24: где ѹпада-е(т), ѹ прѹтецѹ. Pentru aceasta, ibid. pp. 32-33.

4 Dicț. geogr. al jud. Covurluiu, pp. 39, 60. Numele este pomenit din vechime și are corespunzător Cuhurluiul sau Cugurluiul, de dincolo de Prut. Amândouă au aceiași origine. Este pomenit în 6953 (1445), Fevruarie 20 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 217-218]; în 6956 (1448), Iulie 15 [ibid. 2, pp. 324, 325, 333, 334, 335]: селище мынево, на коврѫлѹи . . .; ѥзерѫ коврѫлѹискїи сѫ грѫлою . . .; ѡ(т) млино(в) наши(х) коврѫлѹиски(х), на прѹтѣ; în 6956 (1448), Septemvrie 3 [ibid. 2, pp. 355, 356, 357]: села, на коврѫлѹю . . .; morile Covurluiului sânt pomenite încă din 6943 (1435), Septemvrie 1 [ibid. 2, pp. 682-683]: млины коворлѹискыи; în 6976 (1468), Septemvrie 24 [I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 130-131]: половина ѡзера ковѹрлѹиское и половина гырло . . . и на ковѹрлѹи, на нмѣ рѫдничещїи; în 6999 (1491), Octomvrie 16 [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M., pp. 152-156]: кѫцелещїи, на ковоурлѹи; etc. Poate cea mai veche formă este Covur, din 1445, Fevruarie 20 [mai sus].

5 Frunzescu, Dicționar topografic, p. 492; Arbore, Dicț. geogr. al Basarabiei, pp. 223-224: aici, valul, valea lui Traian; Harta Basarabiei, de Nour; Harta stat. major, planșa Galați, 1 : 100000. Peste Prut, sânt două valuri «Troian». Pentru trecut, vezi mai sus pp. 58-59. Mai des este pomenit cel dela Leova. Cel dela Vadul-lui-Isac este cel din 7026 (1518), Aprilie 22 [vezi mai sus, pp. 52, 58]: «pe Cahul, pe din gios de Troian, la Fântâna cea Mare»; etc.

6 Ind. stat. pp. 86, 802; Harta Basarabiei, de Nour; în Arbore, Dicț. geogr. al Basarabiei, lipsește. Ibid., p. 214, este trecut cel din jud. Orhei și

un Trif[1].— Dintre şomoldoace s'a păstrat numele Ciulineţului[2]. Se întâlneşte şi în alte documente ale mănăstirii Homorului, unde apar şi Oreahovul, Beşilele şi gârla Topileana, ca în 7044 (1536), Ianuarie 18[3], 7048 (1540), Noemvrie 30[4], în 7054 (1546), Mai 7[5], în 7092 (1584), Aprilie 14[6], în 7099 (1591), Mai 27[7]. —Iezerul Oreahovul nu era întreg al mănăstirii Homor, ci jumătate al Moldoviţei. Astfel, apare în 7051 (1543), Fevruarie 25[8], în 7054

Trifeuţi, în jud. Soroca; Ind. stat. pp. 802, 343, 271; în Harta stat. major, planşa Bereştii şi Oancea, 1 : 100000, greşit: Trafeszty.

1 Alte sate cu acest nume, Ind. stat., p. 802; Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 492. Pentru trecut, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 939, 883; I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 542.

2 Harta stat. major, planşa Galaţii, cit.

3 Acad. Rom. ms 5235 (dela I. Bogdan), fila 22; Wick., Geschichte der Klöster Homor, pp. 95-96; T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, p. 20; Ghib. Sur. 24, pp. 170-172. În acest document, apar toate proprietăţile mănăstirii, ca în 1520, Iulie: şi Oreahovul cu Beşilele, Ciulineţul şi Topileana.

4 Ghib. Sur. 24, pp. 172-175; T. Balan, Doc. Bucovinene 1, p. 20, cu data greşită, 1539, Noemvrie 30. Aici şi Oreahovul, cu Beşilele, Ciulineţul şi Topileana.

5 Arhiv. Stat.Iaşi, Anaforale 13, fila 86 v. Aici, hotarnica ca în 1520, Iulie.

6 Ibid., fila 86 v. Aici, foarte interesant, căci se aduc date noi, în hotarnica Orahovului, a *băltoacelor*, Başilele, Ciulineţul şi gârla Orahovului, Topileana [e vorba în anaforaua adusă (1837), fila 85 r., de moşia Orahovul, dela ţinutul Covurluiului, de către Turcii Sarjalii a Mutevilului — Orahovul era deci în bălţile Prutului —]: «hotarul mai sus numit, ezărul Orahovul, cu toate gârlile şi ezurcanile, să începe din malul Pruteţului, unde să desparte drumul şi Grindul lung, din gios de Drăculeşti, în dreptul Măstacănilor şi de acolo în gios către malul Prutului, până în dreptul Suhanei, la poiana lui Marcul, iar de acolo drept în gura Topileana, unde trece piste Troian şi tot Troianul, până la vadul Trifeştilor, apoi în sus pe mal, până în capul Grindului, pe malul Pruteţului, de unde au început hotarul». Drăculeştii şi Măstăcănii sânt în jud. Covurlui [Dicţ. geogr. al jud. Covurluiu, pp. 67, 117-119; Frunzescu, Dicţionar topografic, pp. 173, 289; Ind. stat., pp. 123, 644; Harta stat. major, planşele Bereştii, Oancea şi Galaţii, 1 : 100000].

7 Arhiv. Stat. Iaşi, cit., fila 87 r.: «ezărul Orahovul i şomuldoacele . . . i Beşilele şi Ciulineţul . . . sămnile hotarului . . . până unde să despart drumurile, pe Grindul cel Lung, la Pruteţ, în protiva gurii pârăului Părului, drept silişţea ce vechi a Măstăcănilor».

8 Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 13, fila 86 v.

(1546), Mai 7[1], Mai 25[2]. În 7051 (1543), Aprilie 24[3], întărindu-se mănăstirii Pobrata iezerul Bealeu, cu gârlele lui, se vorbeşte şi de gârla Topileana. Tot aşa, în 7063 (1555), Mai 24[4], 7076 (1568), Noemvrie 5[5], în 7080 (1572), Martie 16[6], în 7089 (1581), Iulie 21[7], etc. — Satul Suhani nu mai este azi[8]. — Mănăstirea Homorul, cum am văzut mai sus, era în 6923 (1415), Aprilie 13, când era a lui Ivan vornicul.

1 Ibid. fila 86v. Aici, jumătate din iezerul Orahovului este al Homorului, jumătate al Moldoviţei. Hotarnica ca în 1520, Iulie. Şi: Beşilele, Ciulinetul şi gârla Orahovului, Topileana.

2 Wick., Moldowiza, p. 82. Se întăreşte Moldoviţei, pe lângă altele, şi jumătate din iezerul Oreahovul.

3 Arhiv. Stat. Bucureşti, secţ. ist., M-rea Pobrata, 13/4; гржла топилѣна, що и(с)ходи(т) ѡ(т) бѣлеꙋ и паде(т) до ѡ<р>ехѡ(в) (gârla Topileana, ce iese din Bealeu şi cade în Oreahov). Beleu este lac în valea Prutului, în jud. Ismail [Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei, p. 26; Harta Basarabiei, de Nour: Beliu; Harta stat. major, planşa Galaţii. 1 : 100000 : Bilev].

4 Arhiv. Stat. Bucureşti, M-rea Pobrata 13. Se întăreşte Pobratei satul Văleni, din ţinutul Chigheciului, cum şi iezerul Beleul, cu gârlele sale, între care şi топилѣна. Vălenii sânt în jud. Cahul [Ind. stat. pp. 86, 829; Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 515; Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei, p. 225; Harta stat. major, planşa Galaţii, cit.] nu departe de iezerul Beleu.

5 Arhiv. Stat. Bucureşti, M-rea Pobrata, 13: гржла топилѣна, що исходи(т) ѡ(т) бѣлеꙋ и паде(т) до трож(и).

6 Arhiv. Stat. Bucureşti, M-rea Pobrata, 13: гржла топилѣна, що и(с)ходи(т) ѡ(т) бѣлеоу и <па>де(т) до троıа(и).

7 Arhiv. Stat. Bucureşti, M-rea Pobrata, 13: гж(р)ла топилѣна, що и(с)ходи(т) и(з) белеꙋ и паде(т) до троıа(и).

8 Un sat Sohani a fost în jud. Suceava, pomenit într'un document, din 7095 (1587), Ianuarie 27 [Acad. Rom. 187/176]: село соханїи, что ꙋ волости сꙋча(в)скои.

48.

1520, August 21.

Ştefan Voevod întăreşte satele mănăstirii Putna, cumpărate de bunul său, Ştefan Voevod, anume Gicovul de Sus, Gicovul de Jos, Voitinul, Maneuţii, Balosineştii, Botăşanii, Vicşanii, Măcicateştii, Fratouţii, Climăuţii, Târnauca, toate la Suceava. Apoi, Balcouţii, lângă târgul Siretiului, Grecii, pe Sireti, lângă târgul Siretiului. În ţinutul Cernăuţilor, Cozminul, Clicicouţii şi Ostriţa, pe Prut, Ştiubeiul, pe Başeu, Sineştii şi Onicicanii, în Cârligătură, apoi, pe Prut, o bucată de pământ, din hotarul Boiştei, puţin mai jos de gura Boiştei, şi mlaştina gârlii şi satul Balinteştii şi iezerul Roşu şi selişţea lui Manea, la gura Frumoşiţei, şi, pe Frumoşiţa, satul unde a fost Falcin, în jos de Andriiaş, şi, pe Frumoasa, trei sate, Farceanii, în jos de Troian, şi la Şcheai, la gura Frumoasei, şi în Fântâna lui Maceş, la capătul de jos al iezerului Roşu. Asemenea, pe Sireti, satul Camenca şi Tomeştii şi Cupca, date de răposatul Iurie Cupcici. Şi încă, în ţinutul Cernăuţilor, satul Stroinţii şi satul Urvicolesa, date de răposatul Simca. Asemenea şi alte privilegii.

† вꙁ имѧ шца и сна и стго дха, тр(о)ца стаа, едносѫщнаа и нераздѣлимаа, се азь рабь вл(д)кы моего, іѵ ха, їш стефа(н) воевода, бжїею мл(с)тїю, г(с)п(д)рꙁ земли молдавскши, знаменито чиним(м) и с сн(м) нашим(м) листш(м) вꙁсѣ(м), ктш на не(м) оүзрить или его чтоүчи ꙋслышит(т), шже благопроизволи г(сд)во мы, нашим(м) благы(м) произволенїемь и стли(м) и ч(с)ти(м) ср(д)цемь и сꙁ вꙁсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ш(т) ба помшщїѧ и оүчинили есмы и вꙁ задшїе стопочившш(х) пре(д)кш(в), дѣдшвь и родителей наши(х), и за наше здравїе и спсенїе, и потврꙁдили есмы с сн(м) нашим(м) привилїемь оүси привилїи, на ꙋси(х) села(х), що покꙋпиль дѣдь г(сд)ва мы, стефань воевода, и да(л) поүтенскомꙋ мшнастырꙋ, идеже есть хра(м) оүспенїю пр(с)тѣи вл(д)чци нашеи, бци, и где есть їгоүмень архимандри(т) молебникь нашь, кѵрꙁ акакїе, що колико привилїи то(т) стїи монастырь имаеть, на ꙋси(х) его села(х), а на имѧ селамь, село вышнїи жикш(в), село нижнїи жикшвь, село воитинь, село маневци, село балосинещи, село ботꙁшане, село викшане, село мꙁчкатещи, село фратшвци, село климшвци, село тернавка. вышнїи села ꙋси соү(т), на соүчавѣ. и пакь, селш балковци, що подли сиретского трꙁга, и село гречи, на сиретѣ, подли сиретского(ж) трꙁга, и, оү черновской волости, село кшзминь и село кличкшвци и село шстрица, на прꙋтѣ, и село щоүбеи, на баши, и, на крꙁлигатꙋрѣ, село синещи и село шничкани и, на прѵтѣ, едноү бꙋкатꙋ землн, ш(т) хотара бшищева,

мало ниже оусти бwници, и wтмwкь грꙑла и село балинтеци и черленое озеро и селище манево, на Ѹсти фрѸмошници, и, на фрѸмошницѣ, село где быль фалчинь, ниже андрїаша, и, на фрѸмоасѣ, три села, на имѧ фарчани, ниже тропана, и на шкѣи, на Ѹсти фрѸмоасѣ, и оу крꙑници маче(ш), що на нижнїи конець черленого озера, що Ѹси тоти выше писаннїи села и тое черленое озеро w(т) дѣда г(сд)ва мы, стефана воеводи, покуплени и дани томоу вышеписанномоу стмѸ поутенскомоу монастырѸ. и пакь, на сиретѣ, село каменка и село томещи и село коупка, що тоти три села юрїи покwйникь, рекомїи коупчичь, на своеи смерти, вꙑ задшїе себѣ даль томоу(ж) вышеписанномѸ стмѸ пѸтенскомѸ монастыроу, и еще, оу черновскои волости, двѣ села, на имѧ село стронници и село оурвиколеса, що симка покойникь, тако(ж), на своеи смерти, вꙑ задшїе себѣ даль томоу(ж) поутенскомѸ монастырѸ. тое вꙑсе вышеписанное, оуси вышеписаннїи села, сꙑ оусими и(х) старими хотарми и сꙑ оуси(м) приходw(м) и сꙑ оусим, що з вѣка вѣчного, кꙑ ты(м) селамь прислоухало и ихь сѧ держало, ꙗко и вꙑ привилїꙗ(х) коупежны(х) и данныхь оуписанно, непорѸшенно и неподвижно да есть вышеписанномѸ стомоу мwнастырѸ поутенскомоу, на вѣкы. и еще потвержадаемь симже привилїемь и дроугїи того(ж) вышеписанного мwнастыра привилїи, щоже w(т) дѣда г(сд)ва мы, стефана воеводи, дано и записано, на виноградwвь, що на хꙑрловскои гwрѣ, на попы, на сwль w(т) окни, на цигане(х), на бранище, що wколо монастыра, на восковыи камени, що Ѹ сиретскw(м) тргѸ, на млинwвь, що оу сиретѣ, близь сиретскогоже тргга, на малое мыто, що на сѸчавѣ, оу жикwвь, за глоба(х), що w(т) монастырскы(х) села(х), на пасикоу, що на комарнѣ, на мажахь по рибоу[1], без мыта, такw(ж), ꙗко оу привилїахь написано и данно, непорѸшенно и неподвижно, на вѣкы, да есть томоу стмоу поутенскомѸ мwнастырѸ. и такw(ж) и w(т) сели напре(д), що аче и w(т) на(с) боудетсѧ придавати или w(т) нѣкыхь ины(х), такw(ж), ꙗко сѣ боудеть давати и записавати, wна и тое, непорѸшенно и неподвижно, да есть томоу стмѸ поутенскомоу мwнастырѸ. а на то, есть вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воеводи, и вѣра прѣвꙑзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра бwꙗрь нашихь, вѣра пана ісака, вѣра пана петра двwрника, вѣра пана

1 La Golovațchi: рабоу.

шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринкωкича и пана талабѫ, пръкалабωве хωтинскы(х), вѣра пана косте и пана кωндрѧ, пръкалабωве немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, пръкалабωве новогра(д)скы(х), вѣра пана лоука арбоуре, портарѣ соучавскаго, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра <пана> еремїѧ вистѣрника, вѣра пана кωзма шарпе постелника, вѣра пана съкоутана чашника, вѣра пана стръча стωлника, вѣра пана тома къцелѣна кωмиса и вѣра оуси(х) бωлѣрωвь наши(х) мωлдавскы(х) великы(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, ктω боудеть господарь нашеи землн, ω(т) дѣтїи наши(х) или ω(т) нашего рωда или пакь бо(д) кого бъ изберет господаремь быти нашеи мωлдавскωи землн, тω(т) бы непорѹшиль нашего даанїа и потвръжденїа, али бы оутвръдиль и оукрѣпиль. а кто бы хотѣль порѹшити нашего даанїа, таковыи да есть проклѧть ω(т) га ба, спса нашего, їу ха, и ω(т) прѣчистїѧ его мтре и ω(т) стыхъ четыре(х) еv(г)листωвь и ω(т) сты(х) връхωвны(х) ап(с)лъ, петра и павла, и прочїихь и ω(т) сты(х) тїи бгωнωсны(х) ωцъ никенскы(х) и ω(т) въсѣхь сты(х), иже ω(т) вѣка боу ѹгож(д)ши(х), и да есть подобень їоудѣ прѣдателю и проклѧтомѹ арїи и оучастїе да имаеть съ онѣми їоудее, иже възъпишѧ на га, спса нашего, їv ха, глѧще кръвь его на ни(х) и на чѧдѣ(х) ихь, еже есть и бѫдеть, на вѣкы, аминь. а на кωлнее потвръжденїе въсемѹ вышеписанномоу, велѣли есмы нашемоу вѣрномоу паноу, тотрѹшаноу логофетоу, писати и печать нашѹ закѣсити к семоу нашемоу листоу. доумитрѹ попови(ч) писа(л), оу соучавѣ, в лтω ѕзкй, м(с)ца августа кѧ.

Traducere. In numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, Troiţa sfântă cea de o fiinţă şi nedespărţită, iată Eu robul Stăpânului meu, Iisus Hristos, Io Stefan Voevod, din mila lui Dumnezeu, Domn Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că a binevoit Domnia mea, cu a noastră bună voire şi curată şi luminată inimă şi cu toată a noastră bună voie şi cu ajutor dela Dumnezeu şi am făcut şi pentru sufletul sfânt-răposaţilor înaintaşi, buni şi părinţi ai noştri, şi pentru sănătatea noastră şi mântuire şi am întărit cu acest privilegiu al nostru toate privilegiile, pe toate satele, ce a cumpărat bunul Domniei mele, Stefan Voevod, şi am dat mănăstirii Putna, unde este

hramul Adormirei Prea Sfintei Stăpânei noastre, Născătoare de Dumnezeu, şi unde este egumen, arhimandrit, rugătorul nostru, chir Acachie, oricâte privilegii are această sfântă mănăstire, pe toate satele ei, şi anume a satelor, satul Gicovul de Sus, satul Gicovul de Jos, satul Voitin, satul Maneuţi, satul Balosineşti, satul Botăşani, satul Vicşani, satul Măcicateşti, satul Fratouţi, satul Climouţi, satul Ternaúca. Toate satele de mai sus sânt la Suceava. Şi iarăşi, satul Balcouţi, care-i lângă târgul Siretiului, şi satul Greci, pe Sireti, lângă târgul Siretiului, şi, în ţinutul Cernăuţilor, satul Cozmin şi satul Clicicouţi şi satul Ostriţa, pe Prut, şi satul Ştiubei, pe Başeu, şi, la Cârligătură, satul Sineşti şi satul Onicicani, şi, pe Prut, o bucată de pământ, din hotarul Boiştei, puţin mai jos de gura Boiştei, şi mlaştina gârlei şi satul Balinteşti şi iezerul Roşu şi selıştea Manei, la gura Frumoşiţei, şi, pe Frumoşiţa, satul unde a fost Falcin, mai jos de Andriiaş, şi, pe Frumoasa, trei sate, anume Farceani, în jos de Troian, şi la Şcheai, la gura Frumoasei, şi în fântâna lui Maceş, care-i la capătul de jos al iezerului Roşu, care toate aceste mai sus scrise sate şi acest iezer Roşu au fost cumpărate de bunul Domniei mele, Stefan Voevod, şi date acestei sfinte mănăstiri scrise mai sus, dela Putna. Şi iarăşi, pe Sireti, satul Camenca şi satul Tomeşti şi satul Cupca, pe care aceste trei sate le-a dat Iurie răposatul, numit Cupcici, la moartea sa, pentru sufletul său, acestei mai sus scrise sfintei mănăstiri dela Putna, şi încă, în ţinutul Cernăuţilor, două sate, anume satul Stroinţi şi satul Urvicolesa, ce Simca răposatul, asemenea, la moartea sa, le-a dat pentru sufletul său acestei mănăstiri dela Putna.

Toată aceasta de mai sus scrisă, toate satele mai sus scrise, cu toate vechile lor hotare şi cu tot venitul lor şi cu tot, ce, din veacul veacului, a ascultat de aceste sate şi s'a ţinut de dânsele, cum este scris şi în privilegiile de cumpărături şi danii, să fie nestricat şi neclintit mai sus scrisei sfintei mănăstiri dela Putna, în veci.

Şi încă întărim tot cu acest privilegiu şi alte privilegii ale acestei mai sus scrise mănăstiri, cari au fost date şi scrise de bunul Domniei mele, Stefan Voevod, pe viile care-s în dealul Hârlăului, pe popi, pe sarea din ocne, pe ţigani, pe braniştea,

ce-i înprejurul mănăstirii, pe camenele de peatră, ce-s în târgul Siretiului, pe morile, ce-s în Sireti, aproape de târgul Siretiului, pe vama cea mică, ce-i la Suceava, în Gicov, pe gloabele, ce-s în satele mănăstireşti, pe prisaca, ce-i la Comarna, pe majele de peşte, fără vamă, asemenea, cum e scris în privilegii şi dat, să fie nestricat şi neclintit, în veci, acestei sfinte mănăstiri dela Putna. Şi asemenea şi de acuma înainte, orice i se va mai adăuga de Noi sau de oarecare alţii, asemenea, cum se va da şi se va scrie, aceia şi aceasta să fie nestricată şi neclintită acestei sfinte mănăstiri dela Putna.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre de mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, pârcălabi dela Cetatea-Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Cozma Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Toma Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi înputerniciască.

Iar cine ar vrea să strice dania noastră, acela să fie blăstămat de Domnul Dumnezeu, Mântuitorul nostru, Iisus Hristos, şi de Preacurata lui Maică şi de sfinţii patru evanghelişti şi de sfinţii fruntaşi apostoli, Petru şi Pavel, şi de ceilalţi şi de sfinţii 318 părinţi dela Nicheia şi de toţi sfinţii, cari din veac au plăcut lui Dumnezeu, şi să fie asemenea lui Iuda vânzătorul şi blăstămatului Arie şi parte să aibă cu acei iudei, cari au strigat asupra Domnului, Mântuitorului nostru, Iisus Hristos, zicând sângele lui asupra lor şi asupra copiilor lor, care este şi va fi, în veci, amin.

Iar pentru mai mare întăritură acestei de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

Dumitru Popovici a scris, în Suceava, în anul 7028, luna August 21.

Dau documentul de mai sus, după Acad. Rom., ms 5235 (dela I. Bogdan). Aici, se spune că originalul, pe pergament, se află în Muzeul Baworowski, din Liov, şi că pe verso are următorul scris: потврьжде<нїе> привилїам на селах пꙋтенскаго монастыра (întăritura privilegiilor pe satele mănăstirii Putna). Sign. Lit. C. Fasc. 18. A fost publicat de Golovaţchi, Gramotî, în Letopis arheogr. kommissii, 4, S. Peterburg (1868), pp. 8-12. Aici, se spune că originalul se păstrează în Arhiva grafului Victor Bavarovschi, din Liov. Are pecetea cea mare atârnată, pe care se citeşte (după I. Bogdan): печать іѡ стефан воеводы гѡсподар земли молдавскои (la Golovaţchi: печат іѡ стефанъ воевода гѡсподар земли молдавскои). Între I. Bogdan şi Golovaţchi sânt foarte puţine deosebiri ortografice. După Golovaţchi, a fost publicat de T. Balan, Doc. Bucovinene 2, pp. 5-14. Este menţionat în Wick., Woronetz und Putna p. 186, şi în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 139.

Privilegiul asupra tuturor satelor mănăstirii Putna — cu cuprins asemănător — dat de Ştefan cel Mare, este cel din 7011 (1503), Fevruarie 2 [I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 214-219 şi Album paleografic moldovenesc nr. 73], păstrat în Muzeul Rumjancev din Moscova, pe când cel din 1520, August 21, este în Muzeul Baworowski, din Liov. Nu ştiu unde se păstrează privilegiul cu acelaşi cuprins, dat de Petru Rareş Voevod, în 7037 (1529), Martie 9 [Wick., cit. p. 187]. O dovadă de felul cum au fost înprăştiate documentele mănăstirilor din Bucovina.

Satele mănăstirii se pot identifica[1]. Satele Gicovul de Sus şi de Jos sânt Vicovul de Sus şi de Jos, în judeţul Rădăuţi[2]. Satul Gicovul de Sus este pomenit întâia oară în 6944 (1436),

1 Pentru această identificare, cp. şi T. Balan, cit.

2 Dicţ. geogr. al Bucovinei, de Grigoroviţă, pp. 237-238; Ind. stat. pp. 289, 835; Harta Bucovinei, de C. Brătescu.

Mai 23, când era în stăpânirea fraților Babici[1]. Apoi, în 6951 (1443), August 3[2]. Este cumpărat de Ștefan cel Mare dela neamul Babici, în 6974 (1466), Septemvrie 15, și dat mănăstirii Putna[3]. În 6998 (1490), Martie 15, e arătat în ținutul Sucevei[4]. Gicovul de Jos, în 6966 (1458), Martie 12, era al Mitropoliei Sucevei[5]. În 6987 (1479), Septemvrie 20, este luat de Ștefan Vodă dela Mitropolie, în schimbul altor sate[6], și cu alt privilegiu, cu aceiași dată, este dăruit mănăstirii Putna[7]. Amândouă satele sânt în privilegiul Putnei, din 6998 (1490), Martie 15[8] și în cel din 7011 (1503), Fevruarie 2[9]. Forma veche жикѡ(в) arată pronunțarea moldovenească a sunetului ž în loc de vi. Satul era și în veacul al XIV-lea.—Maneuții sânt probabil Măneuții, din județul Rădăuți[10]. E citat întâia oară, în 6941 (1433), Noemvrie 9[11], apoi în 6945 (1437), Fevruarie 24[12]. În 6976 (1468), Octomvrie 2, Ștefan cel Mare cumpără dela Marena, soția lui Ivanco Braevici, fata lui Ialco Branici, și dela fiii ei, cu Ivanco Braevici, Ivașco și Iliaș, jumătate din satul Maneuți, pe Suceava, și o dăruiește mănăstirii Putna[13]. Din uricul din 6995 (1487), Martie 7[14], se vede că, printr'un schimb de sate, mănăstirea Putna ia dela Șteful, fiul lui Hărman, și sora-sa, Marena, soția lui Mihail Rugașevici, satul Maneuții, cu morile de pe Suceava. Satul se află în privile-

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 441-444.

2 Ibid. 2, pp. 177-179.

3 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 111-112.

4 Ibid. 1, pp. 407, 411: ѡт волости сꙋчавскои . . . цркѡвь ѡт вишнїи жикѡв.

5 Ibid. 1, p. 7.

6 Ibid. 1, p. 233.

7 Ibid. 1, p. 235: Jicovul de Jos, pe Suceava, cu moara, cu «vama ce se ia la Jicov».

8 Ibid. 1, pp. 418-425 : ꙋ сꙋчавскои волости . . . нижнїи жикѡв . . ꙋ вишнїи жикѡв.

9 Ibid. 2, pp. 214-219 ; I. Bogdan, Album paleografic moldovenesc. nr. 73: село вышнїи жикѡ(в), село нижнїи жикѡ(в).

10 Ind. stat., pp. 289, 642.

11 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 367-368: Mianouți.

12 Ibid. 1, pp. 507, 508, 510 : Maneuți, la Suceavă.

13 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 132-133.

14 Ibid. 1, pp. 300.

giul Putnei, din 6998 (1490), Martie 15 [1] și în cel din 7011 (1503), Fevruarie 2 [2]. Era și în veacul al XIV-lea. Își are numele dela un Mane [3].—Voitinul este satul Voitinel, din județul Rădăuți [4]. Este pomenit, întâia oară, în 6935 (1427), August 18 [5], când era al lui Herman și al fratelui său, Ia‍țcu. Este cumpărat de Ștefan cel Mare, în 6998 (1490), Martie 16 [6], dela urmașii lui Hărman și Iațco și dăruit Putnei. Dar el este trecut între satele mănăstirei, în privilegiul din 6998 (1490), Martie 15 [7]. Se află și în privilegiul din 7011 (1503), Fevruarie 2 [8]. Își are numele dela pârăul Voitin, pe care e așezat. Era la începutul veacului al XV-lea.—Balosineștii nu mai sânt azi. Poate sânt în trupul Macicateștilor, de care va fi vorba mai jos. Satul este pomenit, întâia oară, în 6947 (1439), Iulie 15, când se spune că a fost dăruit de Alexandru cel Bun mănăstirii Horodnic [9]. Apoi, în 6952 (1444), August 1 [10], în 6961 (1453), Iulie 8 [11], în 6983 (1475), Aprilie 19 [12]. În 6998 (1490), Martie 16, starița Efrosina dela Horodnic închină mănăstirea Horodnic mănăstirei Putna, înpreună cu satul Balasinești, pe Suceava [13]. Satul este trecut în privilegiile mănăstirei, din 1490, Martie 15 [14] și din 7011 (1503), Fevrua-

1 Ibid. 1, pp. 418-425: ѹ сѹчавскои волости . . . манекци.

2 Ibid. 2, pp. 214-219: село маневци.

3 Ind. stat., pp. 641, 642; M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, p. 857.

4 Dicț. geogr. al Bucovinei, de Grigoroviță, p. 242; Ind. stat. pp. 289, 840; Harta Bucovinei cit.

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 188-190: «satul lor, unde este casa lor, la Voitinu».

6 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 430-431: satul Voitin «unde era casa tatălui lor, Hărman, și a unchiului lor, Iațco» și unde era și mănăstirea lor.

7 Ibid. 1, pp. 418-425: ѹ сѹчавскои волости . . . цркков ѡт воитин.

8 Cit.: село воитин.

9 M. Costăchescu, cit. 2, pp. 46-49: село, на сочавѣ, на имѧ баласиновци.

10 Ibid. 2, pp. 207-210: село . . . на имѣ баласиновци.

11 Ibid. 2, pp. 491-493: балосиновци.

12 I. Bogdan, D. Șt. 1, p. 200, 201, 202.

13 Ibid. 1, pp. 425-428; Dan, Mănăstirea Sucevița, pp. 137-138.

14 I. Bogdan, cit. 1, pp. 418-425: цркков ѹ балосинещ; ibid. pp. 407, 411: ѡт волости сѹчавскои . . . цркков ѹ баласинещи.

rie 2[1]. Era şi în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela un Balosin[2]. — Satul Botăşani ar putea fi identificat cu Botuşana sau Botoşana, din judeţul Suceava[3], dacă în uricul de danie a satului către mănăstirea Putna, din 6997 (1489), Octomvrie 14, el n'ar fi arătat «ceva mai în sus de Frătăuţi»[4]. În Catastihul din 1742, 1743, Ianuarie 20, este arătat între cele 8 selişti, fără de

1 Cit. 2, pp. 214-219: сєло балосинєщи.

2 Au mai fost şi alte sate cu acest nume. Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 49. Unul a fost în Cârligătură, nu departe de Iaşi, pomenit în 6942 (1434), Mai 25 [ibid. 1, pp. 391-392]: на кырлигътꙋри, гдє є(ст) кырница близъ балосина; altul a fost în jud. Tutova, pomenit în 6948 (1440), Octomvrie [originalul, pe pergament, Acad. Rom. 108/29; Damian Bogdan, Acte moldoveneşti, pp. 31-34; M. Costăchescu, cit. 1, pp. 411-412]: сєла . . . на симилн, на имѧ добромирєщи и балосинєщи; la fel, în 6949 (1441), Iulie 7 [originalul, pe pergament, Acad. Rom. 108/27; M. Costăchescu cit. 2, pp. 82-85; Damian Bogdan, cit. pp 37-39]: добромирєщи и балосинєщи; la fel, în 6960 (1452), Septemvrie 10 [M. Costăchescu cit. 2, pp. 412, 418]. Altul e cel din jud Hotin: Bălăşineşti [Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei, p. 22; Ind. stat. pp. 175, 435; Harta Basarabiei, de Nour], care-şi are, poate, numele dela Balasin, al cărui fiu, Ivaşco Balasinovici, trăia în 1436, August 27 [M. Costăchescu cit. 2 p. 481-484]. Altul e, poate, la Neamţ, pomenit în 6950 (1442), Martie 8 [ibid. 2, pp. 92-95] şi în 6999 (1491), Noemvrie 2, cu uric dela Alexandru cel Bun [M. Costăchescu; cit. 2, p. 95; I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 491-493]. Altul la Vaslui, cu uric dela Alexandru cel Bun, pomenit în 6999 (1491), Octomvrie 15 [I. Bogdan, cit. 1, pp. 481, 486]. Altul e vechiul nume al satului Săcăreşti, din jud. Iaşi [Ind. stat. pp. 199, 742], pomenit într'un uric, din 7088 (1580), Iunie 18 [Acad. Rom. 40/43; Ghib. Sur. 19, p. 134-135]: полокина сєла ѡ(т) баласинє(щ) и съ <б>рѵ(д) за мли(н), ꙋ ба(х)лвє(ц).

3 Arbore, Dicţ. geogr. al Bucovinei, p. 17; Ind. stat., pp. 347, 465; Harta Bucovinei, cit.

4 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 380-382 (aici, greşit: Botăşăniţa, identificat cu Botuşeniţa); Wick. Woronetz und Putna, pp. 169-173: Gleichfalls ist vor uns und vor unseren Bojaren gekommen unsere Diener, Stanciul Starostici, mit seinen Brüdern, Iwanko und Isaiko, Söhnen des Fedko Starostici, Michul Starosteskuls Enkel, aus ihrem guten Willen, von niemand gezwungen oder vergewaltigt, und haben uns. Hscht. vertauscht ihr wahrhaftes und angestammtes Vatergut vermöge Handveste ihres Urahns, Shursh des Fratowers und ihres Ahns, Michuls Starostici, und haben uns. Hscht. selbst drei Dörfer an der Sociawa, namens: Fratăuzi, wo die Höfe ihres Urgrossvaters Shurshs aus Fratow und ihres Grossvaters Michul Starostici waren, und aufwärts Botischani und Klimouz gegeben . . . Hiernach hat es uns. Hscht . . . damit wir erstärken und

oameni, ale mănăstirii Putna, «din gios de Vicove», Botăşenii[1]. Este în privilegiile mănăstirei Putna, din 1490, Martie 15[2] şi în cel din 1503, Fevruarie 2[3]. Era şi în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela un Botăş, Botuş[4]. — Vicşanii au fost între Frătăuţi şi Bănceşti, pe Suceava[5], identificaţi cu satul din uricul din 6901 (1393), Noemvrie 18[6]. Este pomenit, în 6937 (1429), Fevruarie 1[7]. Satul este cumpărat, în 6996 (1488), Martie 15[8], de Ştefan cel Mare şi dăruit Putnei. Este cuprins între privilegiile Putnei, din 1490, Martie 15[9], şi 1503, Fevruarie 2[10]. În Catastihul din 1742, 1743, este arătat selişte, fără de oameni, în jos de Vicove[11]. E dela sfârşitul veacului al XIV-lea. Îşi are originea poate ca şi satele Vicov, dela vig. — Măcicateştii nu mai sânt azi. În Catastihul Putnei, este arătat selişte, fără de oameni : Măţcăteştii, arătaţi în jos de Vicove. Satul, cu uric dela Alexandru cel Bun şi dela Iliiaş şi Ştefan Voevod, este cumpărat în 6998 (1490), Martie 16, de către Ştefan cel Mare, dela coborîtorii lui Giurgiu

bekräftigen unser Kloster Putna . . . und haben gegeben und bekräftigt diese 3 Dörfer, namens Fratauz, an der Sociawa sammt den Mühlen, die auf der Sociawa sind und etwas oberhalb *Botäschani* und *Klimouz*».

1 Buletinul Com. Ist. 1 (1915), p. 222.

2 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 419, 422: ꙋ сꙋчавскои волости . . . црькъв оу ботъшан.

3 Cit. 2 p. 215, 218 : село ботъшане.

4 Cp. Ind. stat. p. 465; Frunzescu, *Dicţionar topografic*, pp. 59-60; M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 831, 893; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 21, 22, 23, 24, 31, 32 ; I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 355, 358: нѣгша, дочка бъила ѡт ракова, непота ботъша . . . едно село, на молдавѣ, на грꙋшово поле, на имѣ част ботъшова, где бил дед еи, ботъш (Neagşa, fiica lui Băilă dela Racova, nepoata lui Botăş, . . . un sat, pe Moldova, în Câmpul Perilor, anume partea lui Botăş, unde a fost casa bunului ei, Botăş).

5 Harta Bucovinei, cit.

6 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 13-15.

7 Ibid. 1, pp. 242-248: викшинецъ.

8 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 331-333.

9 Ibid. 1, pp. 407, 411: ѡт волости сꙋчавскои . . . црькъв оу виггшани; ibid. pp. 418-425 : ѡт волости сꙋчавскои . . . оу викшан.

10 Ibid. 2, pp. 215, 218: село викшане.

11 Buletinul Com. Ist. cit. p. 222: Gigşenii.

starostele sau Giurgiu dela Frătăuţi şi dat mănăstirii Putna [1]. Este pomenit şi în privilegiile mănăstirii, din 1490, Martie 15 [2] şi din 1503, Fevruarie 2 [3]. Era şi în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela un străvechiu Macicat [4]. — Frataufii sânt Frătăuţii Vechi, din judeţul Rădăuţi [5]. Este pomenit dela începutul veacului al XV-lea, în legătură cu Giurgiu dela Frătăuţi şi apoi cu urmaşii lui. Întâia oară, în 6920 (1412), Fevruarie 19 [6] şi în anii următori [7]. În 6997 (1489), Octomvrie 14, satul e dat Putnei [8]. Era şi în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela un Frate, slav. Bratul [9]. — Climouţii sânt Climăuţii, din judeţul Rădăuţi [10]. Sub Alexandru cel Bun, satul a fost al lui Giurgiu dela Frătăuţi, dela urmaşii căruia îl ia cu schimb şi-l dăruieşte Putnei Ştefan cel Mare, în 6997 (1489), Octomvrie 14 [11]. Este pomenit în privile-

1 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 425-428: «un sat, anume Macicateştii, pe Suceavă, şi cu morile ce sânt pe Suceavă . . . Macicatovţii, pe Suceavă, şi cu morile ce sânt pe Suceavă şi cu mănăstirea acelui sat».

2 Cit. pp. 407, 411: ѡт волости сѹчавскои , . . црькωк , . . ѡт мьчкьтещи ; ibid. pp. 420, 423, 424: црькωв ѹ мьчкьтещ.

3 Cit. pp. 215, 218: село мачкатещи.

4 Cp. numele мьчкать, în 6973 (1465), Dechemvrie 13 [I. Bogdan, D. Şt. 1 p. 91]. Cp. asemenea numele de sate Măşcăteni, în jud. Botoşani, Măşcăteşti, în jud. Neamţ [Frunzescu, cit. p. 285; Ind. stat. p. 644], Măşcăuţi, în jud. Orhei [ibid. pp. 269, 644]. Măşcăteni, Măşcăteşti pot deriva şi din Măşcat. Pentru trecut, cp. Macicăuţii, în 6944 (1436), Iulie 17 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 459, 460, 462]: мачковци. Ibid., Macico Rusul.

5 Dicţ. geogr. al Bucovinei, de Grigoroviţă, pp. 97-98; Ind. stat. pp 289, 571; Harta Bucovinei, cit.

6 O fotografie, de pe originalul pe pergament, în colecţia mea; publicat de Şt. Berechet, în Rev. Ist. 22 (1936), pp. 143, 144: вѣра пана жюржа фратовского.

7 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 907.

8 Wick., Woronetz und Putna, pp. 169-173; I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 380-382.

9 Cp. Bratul. Brăteni, Brăteşti, Brătuleni, Brătuleşti [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 831, 894], Frăteni, Frăteşti [ibid. p. 907], Ind. stat. pp. 468, 469, 571, 572.

10 Dicţ. geogr. al Bucovinei, de Grigoroviţă, pp. 68-69; Ind. stat., pp 288, 514; Harta Bucovinei, cit.

11 Vezi mai sus.

giile mănăstirii, din 1490, Martie 15[1] și 1503, Fevruarie 2[2]. Era și în veacul al XIV-lea. Își are numele dela un Clim, Clime[3]. — Ternauca, Târnauca a dispărut, păstrându-se numai numele unei târle, lângă Frătăuții-Noi, ca și al unui deal și pârău[4]. Pe la 1782, Târnauca era moșie, fără sat, lângă Bahrinești[5]. Satul e pomenit întâia dată, în 6938 (1430), Fevruarie 21[6], apoi în 6972 (1464), August 13[7], iar în 6987 (1479), Mai 7[8], este cumpărat de Ștefan cel Mare și dat Putnei. Este însemnat în privilegiile mănăstirii Putna, din 1490, Martie 15[9] și din 1503, Fevruarie 2[10]. Era și în veacul al XIV-lea. Numele e în legătură cu slav. тръніїє, spini, rus. тєрнъ, porumbrel[11]. — Balcouții sânt Bălcăuții, din județul Rădăuți[12]. Satul a fost al boierului Iurghici, dela care l-a cumpărat Alexa spătarul, iar dela fratele acestuia, Oană, l-a cumpărat și dat Putnei Ștefan cel Mare, în

1 I. Bogdan, cit. 1, pp. 407, 411: ѡт володсти сѹчавскои . . . цръкѡв оу климовци ; ibid. pp. 420, 423, 425: цръкѡв ѹ климовцеχ.

2 Ibid. 2, pp. 215, 218: село климовци.

3 Sate cu acest nume sânt Climești, în jud. Neamț, Bacău [Frunzescu, cit. p. 122 ; Ind. stat. pp. 297, 26, 514 ; cel din Neamț, arătat în jud. Roman] Climăuți și Climăuții de Jos, în jud. Soroca [Ind. stat. pp. 339, 341, 514; Arbore, Dicț. geogr. al Basarabiei, p. 69]. Pentru trecut, cp. în 6956 (1448), Iulie 27 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 342, 343, 350]: ѹ клима.

4 Arbore, Dicț. geogr. al Bucovinei, p. 224.

5 Dan, Mănăstirea și Com. Putna, p. 256; I. Bogdan, D. Șt. 1, p. 226.

6 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 297-298.

7 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 82-83.

8 Ibid. 1, pp. 225-226.

9 Ibid. 1, pp. 419, 422, 424: ѹ сѹчавскои володсти . . . цръкѡв ѡт тръиавка.

10 Ibid. 2 pp. 215, 218: село тєрнавка.

11 Un sat Târnauca este lângă Mihalcea, jud. Cernăuți [Dicț. geogr. al Bucovinei, de Grigoroviță, p. 221 ; Harta Bucovinei, cit.]. Un sat Târnauca este în jud. Dorohoi [Ind. stat. pp. 151, 793]. Pentru trecut, cp. în 6928 (1420), Aprilie 25 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 135, 136, 140]: на тєрновскоу полѣноу ; în 6937 (1429), Fevruarie 10 [ibid. pp. 248, 250, 252]: на тръиавкѹ ; în 6939 (1431), Fevruarie 6 [ibid. 1, pp. 311, 312, 314, 315]: на обрьшїи тръиавкы. Acesta este un pârău de dincolo de Prut.

12 Dicț. geogr. al Bucovinei, de Grigoroviță, p. 8 ; Ind. stat. pp. 288, 442 ; Harta Bucovinei, cit.

6979 (1471), Septemvrie 10[1]. Este înșirat în privilegiile mănăstirii, din 1490, Martie 15[2] și 1503, Fevruarie 2[3]. Era și la începutul veacului al XV-lea. Își are numele dela Balc, Balco[4].— Lângă târgul Siretiului, au fost și Grecii. Ei sânt pomeniți în 6972 (1464), Septemvrie 12[4], când sânt cumpărați de pisarul Toader Prodan dela Mitropolitul Teoctist. Asemenea, în 6973 (1465), Aprilie 11[5]. Satul este luat, cu schimb, de Ștefan cel Mare, dela urmașii lui Toader Prodan, și dat mănăstirii Putna, în 6996 (1488), Aprilie 6[6]. Aici, se spune că satul avea privilegiu dela Alexandru cel Bun și mergea din malul Siretiului, până în hotarul Telebeacinților. Era deci lângă Tereblecea. E pomenit și în privilegiile Putnei, din 1490, Martie 15[7] și 1503, Fevruarie 2[8]. Era și în veacul al XIV-lea. Își au numele dela un Grecul sau dela o colonie de Greci[9]. — Alte sate sânt ară-

1 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 159-161: село, на имѣ балковци, пониже серецкаго трѫгꙋ.

2 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 419, 422, 424: ꙋ сꙋчавскои волости . . . црѫкѡв ѡт балкѡвци.

3 Ibid. 2, p. 215, 218: село балковци, що подли серетского трѫга.

4 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 83-85: ѡдно село митрополское, на имѣ грикове, на серетѣ подли сeретск⟨о⟩г⟨о⟩ торгꙋ.

5 Ibid. 1, pp. 89-91.

6 Ibid. 1, pp. 346-350: село, на имѣ грикове, на сиретѣ, подли серетского трѫга . . . ; а хотар томꙋ селꙋ греком, почениши ѡт берег сирета . . . до хотарѣ телебѫчинского, а ѡт телебѣчинцех, по старомꙋ хотарꙋ . . . Pentru Telebeacinți, azi Tereblecea sau Terebleşti, cp. și M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 192-197 ; Harta Bucovinei, cit.

7 I. Bogdan, cit. 1 pp. 419, 422, 424: ꙋ сꙋчавскои волости . . . црѫкѡв ѹ греч.

8 Ibid. 2, pp. 215, 218: село гречи, на сиретѣ, подли серетскогож трѫга.

9 Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, p. 846. Sate cu acest nume sânt multe. Vezi Frunzescu, cit. pp. 223-224. La aceste, să se adauge Gârcenii, Gârcina [ibid. pp. 205-206], Ind. stat. pp. 592, 580. Pentru trecut, cp. Grecii, dintr'un document dela Alexandru cel Bun [M. Costăchescu, cit. 1, pp. 254, 255], Gârcineştii, în 6945 (1437), Mai 15 [ibid. 1, pp. 515, 518]; în 6970 (1462), Octomvrie 8 [ibid. 1, p. 528; I. Bogdan, D. Șt., 1, pp. 65-66]: на ребричѣ . . . где били грекове чорѫного дꙋмы.

tate în ținutul Cernăuților. Astfel, Cozminul, care azi este un cătun al Mologhiei, în județul Cernăuți[1]. Satul a fost de baștină al lui Ștefan cel Mare, care, în 6996 (1488), Aprilie 3[2], îl dăruiește mănăstirei Putna, arătându-i și hotarele: Lucovițele, lacul lui Iurie, obrejie, pârăul Derlui, lacul mănăstirei, Solonețul, Baia Coziei, drumul dela Cernăuți, Iablunivețul dela Cuciur, valea Pereilor, valea Curievii (Corovia, azi), pârăul Corovia, prisaca lui Pliucico, valea Hulboca. Este înșirat în privilegiile mănăstirii, din 1490, Martie 15[3] și 1503, Fevruarie 2[4]. Își are numele dela un Cozma[5], — Clicicouții, Clișcăuții este în hotarul satului Ostrița, din județul Cernăuți[6]. Este pomenit, întâia oară, în 6942 (1434), Fevruarie 10[7]. Este cumpărat de Ștefan cel Mare, în 6998 (1490), Martie 16 și dat Putnei[8]. Este trecut în privilegiul mănăstirii, din 1490, Martie 15[9] și 1503, Fevruarie 2[10]. Era

1 Dicț. geogr. al Bucovinei. de Grigoroviță, pp. 146-147; Ind. stat. pp. 101, 530, Cozmeni; Harta Bucovinei, cit.: Molodia.

2 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 333-341; același, Album paleografic moldovenesc, nr. 68: нашє питомоє сєло, на имѣ козминѹ(л), ѹ черновской волости . . . . .; а хотарь . . . . . поче(н)ши ѡ(т) лѹковице до юрїева става . . . на ѡбрѣжїє . . . на рѣкѹ на дерлѹи . . . дерлѹє(м) на ста(в) монасти(р)скїи . . . до солонецѣ . . . на рѹдѹ на козїю . . , на великой дороги, що идє(т) ѡ(т) черно(в)ци . . . на габлѹнивецѹ ѡ(т) кѹчѹра . . . долинѹ що сѧ зоветь переємь . . . чере(с) кѹрїєво долинѹ . . . на коровїєво потоци . . . више плю(ч)кова пасика . . . чере(с) коровїѫ . . . на верхъ хлѹбокою долинѹ . . .

3 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 419, 422, 424: ѹ черновской волости . . . цръкѡв ѹ козмин.

4 Ibid. 2, pp. 115, 218: ѹ черновской волости, сєло козминь.

5 Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 835-836. Pentru satele Cosmești, Cozmești, cp. Frunzescu cit. pp. 136, 137, Ind. stat. pp. 526, 530, 531. Pentru trecut, M. Costăchescu, cit. 2, p. 900.

6 Dicț. geogr. al Bucovinei, de Grigoroviță, pp. 69, 156; Ind. stat. pp. 99, 680; Harta Bucovinei, cit.

7 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 380-382.

8 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 428-430: satul Clișcăuții, dela gura Derehluiului, pe Prut, în ținutul Cernăuților.

9 Ibid. 1, pp. 418-425: ѹ черновской волости . . . цръкѡв ѹ клишкѡвци.

10 Ibid. 2, pp. 215, 218: ѹ черновской волости . . . сєло клічковци.

și în veacul al XIV-lea [1]. — În același hotar, este și Ostrița, care a avut privilegiu dela Alexandru cel Bun, cum se vede din uricul din 6980 (1472), Aprilie 25, prin care Ștefan cel Mare îl cumpără dela boierul Tăbuci din Cobâle, dela fratele său, Pojar, și sora lor, Nastasia, și-l dă mănăstirei Putna [2]. Este pus și în privilegiile mănăstirii, din 1490, Martie 15 [3] și 1503, Fevruarie 2 [4]. Satul era și în veacul al XIV-lea. Își are numele dela slavul ѻстрꙑ, ascuțit [5].—Pe Sireti, este și satul Camenca, în județul Storojineț [6]. Este, de bună seamă, totuna cu satul Camena, pe Sireti, dat lui Cupcici vornicul de fiica lui Miclouș, cum vedem din uricul, din 6939 (1431), Iunie 15 [7]. El a fost dăruit, de către Iurie Cupcici, la moartea sa, înpreună cu Tomeștii și Cupca, mănăstirii Putna, în 1503, Fevruarie 2 [8]. Era și în veacul al

1 Pentru nume, cp. M. Costăchescu, cit. 1, p. 382. Un sat Clișcăuți este în jud. Hotin [Arbore, Dicț. geogr. al Basarabiei, p. 69; Ind. stat. pp. 176, 514]. Înpreună, cu cel din jud. Cernăuți, amândouă vor fi având aceiași origine.

2 I. Bogdan, cit. 1, pp. 169-171 : ѡдно село, щѻ есть на прѹтѧ, на имѣ ѡстрица, и мѣсто ѡт млины ѹ прѹт, щѻ имают на тое село старое привилїе, ѡт нашего дида, ѡт александра воеводы, и ѡт иних наших предков.

3 Ibid. 1, pp. 420, 422, 424: ѹ черновскои волости . . . цръкѡв ѹ ѡстрица.

4 Ibid. 2, pp. 215, 218 : село ѡстрица, на прѹтѣ.

5 Cp. Ostra, sate, în jud. Câmpulung [Ind. stat. pp. 97, 680; Dicț. geogr. al Bucovinei, cit. pp. 155, 156], altul în jud. Storojineț [Dicț. cit.], un munte, un pârău [ibid.]. Numele vine dela starea locului. Va fi însemnând același lucru, ca și termenii geografici: Vrancea și Cheia. Pârăul Ostra, din Bucovina, în hotarul satului Știlbicani [Stulpicani, în jud. Câmpulung, Ind. stat. pp. 97, 775], este pomenit în uricul din 6996 (1488), August 17 [I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 350-353]; muntele este pomenit în 6983 (1475), Aprilie 25 [ibid. 1, pp. 203-205], etc.

6 Dicț. geogr. al Bucovinei, cit. pp. 42-43; în Ind. stat. pp. 345, 693: Petriceni; Harta Bucovinei, cit.

7 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 317, 318, 320, 321: каменое, на серетѣ, што емѹ дала миклоѹшеви дочка. Camena de aici nu poate fi totuna cu satul Camena, din jud. Cernăuți [Dicț. geogr. al Bucovinei, cit., p. 42; Ind. stat. pp. 99, 482; Harta Bucovinei, cit.], deoarece acesta este departe de Sireti.

8 I. Bogdan, cit. 2, pp. 215, 218: на сиретѣ, село каменка и село томещи и село кѹпка, щѻ тоти три села юрїи кѹпчи(ч) покойникь, на своеи съмрти, въ задшїе себѣ да(л) . . . пѹтенскомѹ монастирѹ.

XIV-lea. Îşi are numele dela starea locului[1].— Aproape, sânt şi Tomeştii, numiţi azi Suceveni, în judeţul Storojineţ[2]. Satul era între cele ale lui Cupcici vornicul, în 6939 (1431), Iunie 15, cumpărat dela Mihail[3]. De un urmaş al lui Cupcici vornicul a fost dăruit mănăstirii Putna, cum am văzut mai sus. Dar e curios, că într'un uric din 6998 (1490), Martie 12, se spune că Coste Murgoci şi nepotul său de soră, Gavril, fiul Negriţei, vând, din uricul unchiului lor, Mihăilă gramaticul, şi cu privilegiu dela Alexandru cel Bun, lui Iurie Şerbici, satul Tominţii, pe Sireţel, unde a fost Dragomir Sorocoteja şi Şandru[4]. Presupun că, după aceasta, satul s'a întors iarăşi în neamul lui Cupcici. Era şi în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela un Toma[5].—Aici, este şi Cupca, tot în judeţul Storojineţ[6]. In 6937 (1429), Mai 27[7], era în stăpânirea

1 Cp. Camânca, în jud. Bacău, Camena, în jud. Tulcea, Camenca, în jud. Bălţi, Camencea, în jud. Orhei, Camencuţa, în jud. Bălţi [Ind. stat. p. 482; Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei, p. 44], pârăul Camenca, în jud. Soroca, Bălţi [Arbore, cit. pp. 44-45], Caminca, pârău, în jud. Botoşani [Frunzescu, cit. p. 91]. Asemenea, corespunzătoarele Peatra [Frunzescu, cit. pp. 349-350; Ind. stat. p. 694]. Pentru trecut, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 924; I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 572.

2 Dicţ. geogr, al Bucovinei, cit. pp. 225, 212; Ind. stat. pp. 345, 775; Harta Bucovinei, cit.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 pp. 317, 318, 321: томинцїи, што ѡ(т) михаила кѹпилъ.

4 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 399-402: єдно село, на сирєцєль, на имѣ томинцїи, гдє била сорокотѣжа драгомирь и шандрѹ.

5 Pentru satele Tomeşti, cp. Frunzescu, cit. p. 488; Ind. stat., p. 799. Pentru trecut, cp. satul Tomeşti, în Cârligătură, azi în trupul moşiei Popeşti, din jud. Iaşi, pomenit în 7000 (1492), Octomvrie 10 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 504-505]: тома, сынъ михнии, непот ѡана стънгача . . . єдно село, на крълигътѹрѣ, на имѣ томєщїи (identificarea de aici, că acesta este satul Tomeşti, din plasa Codru, nu este bună): şi în 7005 (1497), Ianuarie 22 [ibid. 2, pp. 99-101; o fotografie, de pe origiaal, în colecţia mea]: тома, снь михни(н), оуноу(к) ѡанн(и) . . . єдно бѹкатѹ земли, ѡ(т) хотара своєго села, томєщинаѡ(р) (pentru identificarea de aici, vezi observaţia de dinainte, că e vorba de un sat, azi în trupul moşiei Popeşti [cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 180-181].

6 Dicţ. geogr. al Bucovinei, cit. pp. 78-79; Ind. stat. pp. 344, 538; Harta Bucovinei, cit.

7 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 261-264: панъ иванъ кѹпчичъ . . . кѵпка, гдє є(ст) домъ єго.

boierului Ivan Cupcici, care-şi avea numele dela acest sat. A fost în stăpânirea acestui neam, până pe la 1490, când a fost dăruit de Iurie Cupcici Putnei. Era şi în veacul al XIV-lea. — In ţinutul Cernăuţilor, este arătat satul Stroinţi, care este satul Stroeşti, din comuna Suliţa, judeţul Hotin [1]. Este pomenit, împreună cu celalt sat al Putnei, Urvicolesa, într'un document, din 6969 (1461), August 12, când e vorba şi de documentele dela Alexandru cel Bun şi Ilie şi Ştefan, Voevozi [2]. Din privilegiul Putnei, din 1503, Fevruarie 2, se vede că a fost dat mănăstirii, ca şi Urvicolesa, de Simca, la moartea sa [3]. Poate că satul, în vechime, se întindea şi dincoace de Prut, în judeţul Dorohoi, cum ar reieşi din documente de mai târziu, din 1764, Ianuarie 10, şi 1743, August 25 [4]. Era şi în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela un Stroe [5]. — Celalt sat, Urvicolesa, se află în trupul moşiei Noua-Suliţă, din judeţul Hotin [6]. Satul era şi în veacul al

1 Z. Arbore, Basarabia în sec. XIX, Bucureşti, 1898, p. 720: Stroiniţa, pe Rachitna; Ind. stat., pp. 774, 178: Stroeşti; Harta Basarabiei, de Nour: Stroinţi, lângă Noua-Suliţă.

2 I. Bogdan, cit. 1, pp. 47-50.

3 Ibid. 2, pp. 215, 217, 218: оу черновскои волости, двѣ селѣ, на имѧ село строи(н)ци и село оурвиколеса, що симка покоини(к) . . . на своеи смрти . . . да(л) . . . пѹтенскомѹ монастирѹ.

4 I. Bogdan, cit. 2, p. 497 : «Stroinţii, ce se numeşte acum Buda», acesta în jud. Dorohoi [Dicţ. geogr. al jud. Dorohoiu, pp. 35-37 ; Ind. stat. pp. 474, 147 ; Harta stat. major, planşele Mamorniţa şi Herţa : 1 : 50000], nu departe de Stroinţi şi Noua-Suliţă [Harta Basarabiei, Mihaileni-Mamorniţa şi Dorohoi-Novosieliţa, 1 : 100000].

5 Cp. satele Stroeşti [Frunzescu, cit., p. 464 ; Ind. stat. p. 774]. Pentru trecut, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 878, 934 ; I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 579.

6 Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei, pp. 153, 154 ; Ind. stat. pp. 670, 179. Un document, din 1833, Iunie 2 [I. Bogdan, cit. 2, p. 497], arată că «Urvicoleso se numeşte şi «Noua-Seliţă». Că e vorba numai *de o parte din acest sat* se vede din alte ştiri, de unde aflăm că Noua-Suliţă, de azi, a fost al lui Tăutul logofăt şi Săcuianului ceaşnic [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., pp. 30-31], apoi. dintr'un document, din 7089 (1581), Dechemvrie 20 [Arhiva Românească a lui M. Kogălniceanu, ed. 2, vol. 1, pp. 90-93], în care vorbindu-se de moşiile Movileştilor, dela bunii lor, Petru Hudici şi Iaţco Hudici, cu

XIV-lea. Îşi are numele dela оурвнко леса (pădurea lui Urvic)? Sau Urvicolesa este femeninul dela Urvicul? — Despre proprietăţile mănăstirii Putna, de peste Prut, a fost vorba, la notele asupra documentului de danie a lui Ştefan cel Mare, din 7010 (1502), Iulie 2[1].—La Cârligătură, sânt satele Sineşti şi Onicicani. Cei întâi sânt Sineştii, în judeţul Iaşi[2]. Satul Sineşti se întâlneşte întâia oară, în 6966 (1458), Noemvrie 11[3], apoi în 7009 (1501), Dechemvrie 14, când Ştefan cel Mare cumpără dela nepoţii lui Ion Sinescul satul şi-l dă Putnei[4]. Se află şi în privilegiul mănăstirii, din 1503, Fevruarie 2[5], înpreună cu Onicicanii. Era şi la începutul veacului al XV-lea. Îşi are numele dela un Sin[6].— Alături cu Sineştii, spre Goeşti, erau Onicicanii, pe locul Storneştilor, de azi[7], care, acesta, era în şesul Bahlueţului, unde-s azi Storneştii vechi sau Cotârgacii[8]. Apare sub Alexandru cel Bun, în 6935 (1427), când lui Onicică i se întăreşte, în Cârligătură,

urice dela Ştefan Vodă cel Bătrân, dela Ilieş Voevod, etc., se arată şi «o bucată din târgul Climouţi, ce se numeşte Noua-Suliţă». Cp. M. Costăchescu, în revista Cuget Moldovenesc, Iaşi. anul 9 (1940), nr. 4-5, pp. 55-56.

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 245-253. Un suret al uricului, întru totul asemănător cu cel publicat aici, se află în colecţia mea.

2 Frunzescu cit., p. 439; Ind. stat. pp. 199, 760; Harta stat. major, planşa Podul-Iloaei, 1 : 50000.

3 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 24-25; o fotografie, de pe original, în colecţia mea: па(н) ста(н)чѵ(л) синескѵ(л) . . . села, ѵ волости кръвлигътѵрѣ, на имѣ синещїи, на чирешници, пѵ(д) лисомъ, и крепътѵрѣнїи и щѵрнещїи.

4 I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 188-189; o fotografie, de pe original, se află în colecţia mea: ѡ(т) оурика дѣда и(х), їѡна синескѹла, и ѡца и(х), станчюла, єдиѡ село, на кръвлигътоурѣ, на имѣ синещи, где биль дѡ(м) дѣда и(х), їѡна синескоула, и ѡца и(х), станчюла.

5 I. Bogdan, cit. 2, pp. 215, 218: на кръвлигътѹрѣ, село синещи и село ѡничкани.

6 Pentru Sân, Sin, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 874, 875. Pentru satele Sâneşti. Sineşti, cp. Frunzescu cit., p. 439; Ind. stat., pp. 760. Pentru trecut, vezi M. Costăchescu, cit. 2, pp. 931, 932; I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 578.

7 Dicţ. geogr. al jud. Iaşi, p. 217; Ind. stat., pp. 199, 772.

8 Dicţ. geogr. cit. pp. 80-81.

un sat, unde este casa lui [1], apoi în uricul din 7009 (1501), Dechemvrie 14 [2], când, înpreună cu Sineştii, Ştefan Vodă cumpără, dela nepotul lui Onicică din Cârligătură, satul Onicicani, lângă Sineşti, cu uric dela Alexandru cel Bun, şi-l dă Putnei. In hotarnica amânduror satelor, Sineşti şi Onicicani, apar aproape toate numirile geografice de azi : Goeşti, Chicera lui Onicică (= Bobeica), rediul lui Neagoe, Şepteşani, Sărături, valea Talpalariului, Vârtoape, pârăul Bătăreştilor, pârăul Ezereaoa, dealul Mare [3]. Işi are numele dela Onicică [4]. — Satul Ştiubei, pe Başeu, este Ştiubeenii, din judeţul Dorohoi [5]. Avea uric dela Alexandru cel Bun, când era în stăpânirea lui Hodco Costici postelnicul şi a Leului, pomeniţi, în uricul din 7000 (1492), Noemvrie 24, când Ştefan cel Mare cumpără satul dela nepoţii lor,

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 199-201; originalul, pe pergament, la Arhiv. Stat. Bucureşti. Peceţi moldoveneşti; Damian Bogdan, Acte moldoveneşti, pp. 22-25: слуга нашъ, wничка . . . едно село, на кръликгътури, где е(ст) домъ его.

2 I. Bogdan, cit.; o fotografie, de pe original, în colecţia mea: слоуга нашь, жоуржа палмешь, сиь илиашe(в), ѹноукь wничковь w(т) кръ-лигатури . . . продаль свою правоую w(т)нину . . . w(т) ѹрика дѣда его, wнички w(т) крълигатури и испривилїѧ, шо има(л) w(н) w(т) дѣда нашего, w(т) алеѯа(н)дра воеводы, едно село, на карлигатоу-рѣ(ж), на имѣ wничкани, подли синещи.

3 Ibid.: а хотар . . . села(м), на имѣ синеще(м) и wничканw(м) сверха почънши, межи wничка(н) и гоещи, w(т) боуковини wничко-вою кичерою . . . до нѣгw(в) рѧ(д) . . . на(д) шептеша(н) . . . на солотв(н)ику . . . дѧ(л) на(д) шептеша(н) . . . на връ(х) долини талпалаека . . . бли(з) врътоапе . . . до потока батъреще(м) . . . потока що сѣ зове(т) езерѣwа . . . на великїи дѧ(л), оу боуковину. Vezi Harta stat. major, planşa Podul-Iloaei. cit. Pe ea, nu sânt trecute multe din numirile de mai sus, care, în realitate, există. Vezi Satul Sâneşti, cu trupurile sale, Onişcani, Podobiţi, Bătărăşti, Storneşti şi Pleşeşti, în Buletinul Ion Neculce, Iaşi, fasc. 4 (1924).

4 Cp. satele Oniceni, Onişcani [Frunzescu, cit. p. 333 ; Ind. stat., p. 677]; pentru trecut, vezi M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. pp. 867, 923 ; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 309; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 541.

5 Dicţ. geogr. al jud. Dorohoiu, pp. 321-323; Ind. stat. pp. 147, 786 Harta stat. major, planşele Vorniceni, Săveni, 1 : 50000.

şi-l dăruieşte Putnei [1], cu hotarele lui, care arată : Petricanii, Başeul, zăpodia Serniacica, Liubaneasa, Căldăruşa, Iubăneasa, drumul Tălharilor (= Furilor), Podraga. Este înşirat şi în privilegiul Putnei, din 1503, Fevruarie 2 [2]. Era şi în veacul al XIV-lea. Işi are numele dela un Stiubei [3]. — Comarna sânt două sate, Comarna-de-Sus şi Comarna-de-Jos, în comuna Tomeşti, judeţul Iaşi [4]. Este şi în privilegiul din 1503, Fevruarie 2 [5]. Satul este foarte vechiu. Era şi în veacul al XIV-lea. Numele va fi fiind în legătură cu un Comar, de unde Comarici, pomenit în 6939 (1431), Iunie 15 [6] şi în 6946 (1438), Fevruarie 17 [7]. — Târgul Siretiului era şi în veacul al XIV-lea, pomenit încă din 1384, Mai 1 [8].

1 Originalul, pe pergament, în colecţia mea ; I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 509-514 : ѡ(т) оурика дѣдѡ(в) н(х), хо(д)ка костича посте(л)ника и леви, и испрѣвнлїе, що имали ѡни ѡ(т) дѣда нашего, ѡ(т) але(ѯа)(н)дра воево(дї), едно село, на имѣ щѹбею(л), на башїѹ, по ѡбѣ стороны башїа . . . ; а хота(р) томѹ . . . селѹ . . . издолѹ ѡ(т) петрика(н), поче(н)ши ѡ(т) ма(т)кѹ башїа . . . чере(с) зъподїю, що сѣ зове(т) сернѣчка . . . ѹ дѧ(л) ѡ(т) любанѣси, та, ѹ глѡ(д), оу кълдърѹша, та къ(л)дърѹшею, на пото(к) юбѣнѣси . . . чере(с) поу(т) тълхаре(в) . . . ѡ(т) подрага.

2 I. Bogdan, cit. 2, pp. 215, 218 : село щѹбеи, на башию.

3 Cp. satele cu acest nume, în Ind. stat. p. 786 ; cp. în 6974 (1466), Dechemvrie 8 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 114-116 ; originalul, pe pergament, la urmaşii lui Dumitru Rosetti, Teţcani, jud. Bacău] : ѡдно мѣсто, на поустини, на кръпингътоурѣ, межи попы(ч)кани и межи роусканн и межи гънещи, оу щоубеевы кръници.

4 Dicţ. geogr. al jud. Iaşi, pp. 72-73 ; Ind. stat. pp. 200, 519 ; Harta stat. major, planşa Iaşi, 1 : 100000.

5 I. Bogdan, cit., pp. 216, 218 : на пасикѹ, що на комарнѣ.

6 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 317, 318, 323 : до хорацевы(х) комаричъ.

7 Ibid. 2, pp. 7, 8, 10 : бомри(н), па(н) комаричъ.

8 Ibid. 1, pp. 4, 5.

49.

1520, Octomvrie 6.

Ştefan Voevod întăreşte episcopiei de Rădăuţi dania bunilor lui, satele, anume Rădăuţii, cu mori, şi Coţmanul Mare, cu toate cotunele sale, Havrilouţi, Hlivişcea, Davidouţi, Sadcovul, Clivodinul, Bludna, Suhoverhul, Ciaplinţii, Valeva, apoi Rogozna, o prisacă din hotarul târgului Cernăuţi şi o prisacă, în Cârligătură, în hotarul satului Voroveşti, aproape de pârăul Fântânilor.

† вь имѧ ѡца и сна и стго дха, тр(о)ца стаа, единосѫщнаа и неразд ѣлимаа, се азь рабь вл(д)кы моего, їс ха, їѡ стефа(н) воєво(да), бжїєю мл(с)тїю, господарь земли молдавскои, знаменито чини(м), и с си(м) наши(м) листѡ(м) вьсѧ(м), кто на(н) вьзрить или его чтоучи оуслыши(т), ѡже благопроизволи г(сд)вомы, наши(м) благы(м) произволенїемь и чисты(м) и свѣтлы(м) ср(д)цемь и сь вьсеѧ нашеѧ доброѧ волеѧ и ѡ(т) ба помѡщїѧ и оучинили єсмы вь за дшїе стопочивши(х) пре(д)кѡвь, дѣдѡвь и родителеи наши(х), и за наше здравїе и спсенїе, ꙗко да оутвьрди(м) и оукрѣпи(м) нашꙋ стою еп(с)кпїю ѡ(т) радовце(х), идеже е(ст) хра(м), иже вь сты(х) ѡца нашего архїерарха и чюдотворца, николаа, и где есть еп(с)кпь мѡлебникь нашь, кѵ(р) пахомїе, и дали и потвьрдили есмы тои нашеи стои еп(с)кпїи ѡ(т) радовце(х) еи правїи ѡтнини, даанїе пре(д)кѡвь, дѣдѡвь наши(х), села, на имѧ радѡвци и сь млини и великыи кѡцмань и сь оусими своими приселкы, що кь кѡцманоу прислоухаю(т), на имѧ приселкѡмь, хаврилѡвци и хливишча и давидѡвци и садкѡвь и клѵводинꙋль и блоудна и соуховерхь и чаплинци и валева, що есть часть еп(с)кпїи радѡвскѡи, и село рогѡзна и едноу пасика, оу хотарь черновского трьга, где были пчели пана грꙋмаѕа староста, що г(сд)вомы, вь за дшїе и спсенїе мтери г(сд)ва мы, стани, да(л) тое село рогозна и таа пасика тои стои нашеи еп(с)кпїи ѡ(т) радовце(х), и пасикꙋ, оу крьлигатоури, оу хотарь село воровещо(м), близь потѡка крьница(м) и сь садѡ(м), що есть оу тои пасици, що кꙋпиль таа пасика мѡлебникь нашь, кѵ(р) пахомїе, еп(с)кпь радѡвскїи, ѡ(т) пьтра вартика, и испривилїе коупежное, що ѡ(н) има(л) ѡ(т) родителѣ г(сд)ва мы, богдана воеводи. тое вьсе вышеписанное, оуси вышеписаннїи села и приселки и село рогозна, да е(ст) тои стои нашеи еп(с)кпїи ѡ(т) радовце(х), идеже есть хра(м), иже вь сты(х) ѡца нашего, архїерарха и чюдотворца, николаа, и где есть еп(с)кпь молебникь нашь, кѵ(р) пахомїе,

ѡ(т) на(с) оурикъ съ въсе(м) приходѡ(м) и съ въсѣми н(х) старими хотарми и съ оуси(м), що звѣка вѣчного, къ ты(м) села(м) прислоухало и ихь сѣ держало, ѩко и въ привилїѩ(х) данны(х) оуписанно, непорꙋшенно и неподвижно, на вѣкы. а хотаръ пасици, що е(ст) оу хота(р) черниѡвского тръга, где были пчели пана гроумаза староста, да е(ст) почениши ѡ(т) два берести росохати, до конець дороги, на единь ѩворь, ѡ(т) толѣ, оу единь липь росоха(т), ѡ(т) толѣ горѣ, до дорогоу, та дорогою, до самѡ(м) прꙋтѣ. то е(ст) ве(с) хотарь тои пасици. а пакь, хотарь пасици, що е(ст) оу кръгатꙋри, оу хотара село воровещо(м), близь потѡка кръница(м), и съ садѡм [1], що есть оу тои пасици, да е(ст) почениши ѡ(т) единь ѩсе(н), що есть выше пасики, ѡ(т) толѣ право на кѡнець става, на единь доубъ, ѡ(т) толѣ по ѡбѣ сторони потѡка ставова, до хребли, та долоу, тимже потѡкѡ(м), до плѡть царина, ѡ(т) толѣ ѡколо пасици, до вышеписаннаго ѩсина. то есть ве(с) хотарь вышереченны(м) пасика(м). а на тѡ, есть вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воеводи, и вѣра прѣвъзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра бѡѩрь наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двѡрника, вѣра пана шандра, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринкѡвича и пана талабѫ, пръкалабѡве хотинскы(х), вѣра пана кѡсте и пана кѡндрѧ, пръкалабѡве немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, пръкалабове нѡвогра(д)скы(х), вѣра пана лоука арбоуре, портарѣ соучавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїѧ вистѣрника, вѣра пана кѡзма шарпе постелника, вѣра пана сакꙋѩна чашника, вѣра пана стръча стѡлника, вѣра пана тома къцелѣна кѡмиса и вѣра оуси(х) бѡлѣрѡвъ наши(х) мѡлдавскы(х) великы(х) и малы(х). а по наше(м) живѡтѣ, ктѡ боуде(т) г(с)п(д)ръ нашеи земли, ѡ(т) дѣтїи наши(х) или ѡ(т) нашего рѡда или пакь боудь кого бѫ изберет г(с)п(д)ре(м) быти нашеи мѡлдавскѡи земли, то(т) бы непорꙋшиль нашего даанїа и потвръжденїа, али бы оутвръдиль и оукрѣпиль тои стонашеи еп(с)кпїи радовскѡи. а на бѡлшее крѣпѡсть и потвръжденїе томꙋ въсемꙋ вышеписанномоу, велѣли есмы нашемоу вѣрномꙋ панꙋ, тотрꙋшаноу логѡфетоу, писати и печать пашь завѣсити к семоу нашемоу листꙋ. доумитрꙋ попови(ч) писал, оу хрълѡвѣ, вл͞то ꙁ҃ѮКИ, мсца ѡктоврїа ѕ҃.

1 Sic.

Traducere. In numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, Troiţa sfântă, cea de o fiinţă şi nedespărţită, iată Eu, robul Stăpânului meu, Iisus Hristos, Io Stefan Voevod, din mila lui Dumnezeu, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că a binevoit Domnia mea, cu a noastră bună voire şi curată şi luminată inimă şi cu toată a noastră bună voie şi cu ajutor dela Dumnezeu şi am făcut pentru sufletul sfântrăposaţilor înaintaşi, buni şi părinţi ai noştri, şi pentru sănătatea noastră şi mântuire, ca să întărim şi să înputernicim sfânta noastră episcopie dela Rădăuţi, unde este hramul celui întru sfinţi, Părintele nostru, Arhierarh şi Făcător de minuni, Nicolaie, şi unde este episcop rugătorul nostru, chir Pahomie, şi am dat şi am întărit acestei a noastre sfinte episcopii dela Rădăuţi ale ei drepte ocini, dania înaintaşilor, bunilor noştri, satele, anume Rădăuţi şi cu morile şi Coţmanul Mare şi cu toate cotunele sale, ce ascultă de Coţman, anume al cotunelor Havrilouţi şi Hlivişcea şi Davidouţi şi Sadcov şi Clivodinul şi Bludna şi Suhoverhul şi Ciaplinţi şi Valeva, ce este partea episcopiei Rădăuţi, şi satul Rogozna şi o prisacă, în hotarul târgului Cernăuţi, unde au fost albinele panului Grumază staroste, ce Domnia mea a dat, pentru sufletul şi mântuirea mamei Domniei mele, Stanei, acest sat Rogozna şi această prisacă acestei sfinte episcopii a noastre dela Rădăuţi, şi prisaca, în Cârligătură, în hotarul satului Voroveşti, lângă pârăul Fântânelor, şi cu grădina, ce este în această prisacă, ce a cumpărat această prisacă rugătorul nostru, chir Pahomie, episcopul Rădăuţilor, dela Pătru Vartic şi cu privilegiu de cumpărătură, ce el a avut dela părintele Domniei mele, Bogdan Voevod. Această toată mai sus scrisă, toate satele mai sus scrise şi cotune şi satul Rogozna să fie acestei sfinte episcopii a noastre dela Rădăuţi, unde este hramul celui întru sfinţi părintele nostru, arhierarh şi făcător de minuni, Nicolaie, şi unde este episcop rugătorul nostru, chir Pahomie, dela Noi uric, cu tot venitul şi cu toate ale lor vechi hotare şi cu tot, ce din veacul veacului a ascultat de aceste sate şi s'a ţinut de dânsele, cum şi în privilegiile de danii este scris, nestricat şi neclintit, în veci.

Iar hotarul prisăcii, care este în hotarul târgului Cernăuților, unde au fost albinele panului Grumază staroste, să fie începând din doi ulmi înbinați, până la capătul drumului, la un arțar, de acolea, la un teiu înbinat, de acolea în sus, până în drum, apoi pe drum, până chiar la Prut. Acesta este tot hotarul acestei prisăci. Și iarăși, hotarul prisăcii, ce este în Cârligătură, în hotarul satului Voroveștilor, lângă pârăul Fântânilor, și cu grădina, care este în această prisacă, să fie începând dintr'un frasin, ce este în sus de prisacă, de acolea drept la capătul lacului, la un stejar, de acolea pe amândouă părțile pârăului lacului, până la iezetură, apoi în jos, pe acelaș pârău, până la gardul țarinei, de acolea înprejurul prisăcii, până la frasinul mai sus scris. Acesta este tot hotarul prisăcilor scrise mai sus.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Șandru, credința panului Negrilă, credința panului Vasco, credința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, pârcălabi de Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spatar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Cozma Șarpe postelnic, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Toma Cățelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu strice dania noastră și întăritura, ci să întăriască și înputerniciască acestei sfinte a noastre episcopii dela Rădăuți.

Și pentru mai mare tărie și înputernicire a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră de această carte a noastră.

Dumitru Popovici a scris, în Hârlău, în anul 7028, luna Octomvrie 6.

Originalul, pe pergament, cu pecetea cea mare, stricată, atârnată de şnur roşu, se păstrează în Arhiva Baworowski, din Liov. A fost publicat, cu oarecare greşeli, în Golovaţchi, Gramotî, în Letopis arheogr. kommissii, 4, S. Peterburg (1868), pp. 12-15. Un facsimil fotografic se află în Dan, Cronica Episcopiei de Rădăuţi, planşa 14. Ibid. pp. 154-156, se află textul slavon, iar pp. 233-235, o traducere veche «copia tabulară a alegatului alăturat protocolului aulic de delimitare a Bucovinei, cu privire la proprietăţile Episcopiei Rădăuţului, de sub nro 241». O traducere germană, cu oarecare greşeli, se află în Wick., Geschichte des Bistums Radauz, pp. 153-157. Un rezumat se află în N. Iorga, Stud. şi Doc. 5, p. 387. O copie slavonă, cu abateri, se află în Arhiv. Stat. Bucureşti, Condica Asachi, nr. 262, fila 37(45)-38(46). După Golovaţchi, e publicat în T. Balan, Doc. Bucovinene 2, pp. 1-5. Rezumat, după Dan şi T. Balan, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 138.

Rădăuţii sânt totuna cu târgul cu acest nume, din judeţul Rădăuţi[1]. La început a fost sat. Este foarte vechiu. Era, probabil, şi în vremea descălicatului Moldovei. Îşi are numele dela un Radu[2]. — Coţmanul Mare este târgul Coţmani, din Bucovina[3]. Este pomenit, întâia oară, în 6921 (1413), Iulie 6, când este dăruit de Alexandru cel Bun soacrei sale, Doamnei Anastasia[4]. Este pomenit apoi, în 6981 (1473), Mai 7[5], în 6987 (1479), August 30[6], în 6989 (1481), August 23[7]. În 7011 (1503), August 26, se întăreşte episcopiei Rădăuţilor satele Rădăuţi şi Coţmanul Mare, cu toate cotunele sale, ca în 1520, Octomvrie 6[8]. Era şi

1 Dicţ. geogr. al Bucovinei, de Grigoroviţă, pp. 177-178; Ind. stat. pp. 290, 723.

2 Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 928: Radovţi, Radouţi, Rădăuţi, Rădeni; I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 574.

3 Dicţ. geogr. al Bucoviaei, pp. 75-76; Harta Bucovinei, cit.

4 M. Costăchescu, cit. 1, pp. 101-103.

5 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 180-181.

6 Ibid., pp. 230-232: каре колико села сȣт ȣ коцман<и>; ѡт коцмани; ȣ коцмане.

7 Ibid. 1, p. 257: колико села сȣт ȣ коцмане.

8 Ibid. 2, pp. 224-226: села, на имѣ радѡвци и съ малии, и великыи кѡцман и съ оусими своими приселкы, що къ коцманȣ

în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela un Coţman[1].—Lângă Coţmani, sânt Havrilouţii, azi Havrileştii sau Gavrileştii, în judeţul Cernăuţi[2]. Este înşirat între satele lui Mihail logofătul, în 6953 (1445), Aprilie 5[3], apoi în 6954 (1446), Ianuarie 25[4], în 6961 (1453), Iunie 20[5], în 6963 (1455), Iulie 2[6]. Asemenea, în hotarnica Ivancăuţilor, din 1473, Mai 7[7]. Satul a fost întemeiat, pe o veche selişte, Gavrilăuţi, de boierul Mihul logofătul. Seliştea era şi în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela un Gavril[8].— Hlivişcea se numeşte azi Cliveşti, în judeţul Cernăuţi[9]. Este arătat, întâia oară, în 1413, Iulie 6[10]. Era şi în veacul al XIV-lea. Numele să fie în legătură cu malorusul хлив (tablă)? — Davidouţii sânt Davideştii, din judeţul Cernăuţi[11]. Sânt pomeniţi, întâia oară, în 1413, Iulie 6[12]. Apoi, în 6960 (1452), Octomvrie

присл8хают, на имѣ присѣлкωм, хаврилoвци и хливнишча и давидовци и садкωв и кливодиноула и блоудна и с8ховерхъ и чаплинци и валѣва, що ѥст част їєпископїи радовскои.

1 Cp. în uricul din 6947 (1439), Iulie 30 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 52, 53, 54, 56, 57]: коцмѫнещи гдѣ <бы(л) коцманѫ ?>. Acesta a fost la Tutova. Alt sat, Coţmăneşti, a fost pe Jijiea, în apropierea Iaşilor [ibid.].

2 Dicţ. geogr. al Bucovinei, cit. p. 108; Ind. stat. pp. 101, 576; Harta Bucovinei, cit.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 219, 220, 222: ѥдино мѣсто ω(т) пѹстини, близко граници лѣ(д)цкои, на имѣ селище гаврилoвци.

4 Ibid. 2, pp. 238. 239, 240: село, на граници, близъ снѣтина, на имѣ гаврилoвци, що его са(м) ω(т) п8(с)тини ωсади(л).

5 Ibid. 2, pp. 471, 472, 474, 477: дрѹгое село, по(д)ли снѧтина, на имѧ гаврилoвци.

6 Ibid. 2, pp. 539, 540, 541, 543: на граници, по(д) снѣтиномѫ, гаврилoвцїи, и пони(ж) того иванковци. Cp. ibid. 2, pp. 424, 425; ibid. 1, p. 506.

7 I. Bogdan, cit. 1, p. 180.

8 Cp. Gavrileşti, în jud. Bălţi, Gavrilovca, în jud. Orhei [Ind. stat p. 576].

9 Dicţ. geogr. al Bucovinei, cit. p. 69; Ind. stat. pp. 101, 514; Harta Bucovinei, cit.

10 M. Costăchescu, cit. 1, pp. 101, 102; Dan, Cronica Episcopiei de Rădăuţi, pp. 253, 257, 258.

11 Dicţ. geogr. cit., p. 81; Ind. stat. pp. 101, 542; Harta Bucovinei, cit.

12 M. Costăchescu, cit.

27[1]. Era și în veacul al XIV-lea. Își are numele dela un David[2]. — Sadcovul, Sadcăul, și-a schimbat numele în Lașchiuca, după o mărturie din 1782[3], acesta, numit și Lașcovca, în județul Cernăuți[4]. Numele să fie în legătură cu slav. садъ, malorus. садок (grădină)? Era și în veacul al XIV-lea[5].—Clivodinul este și azi în județul Cernăuți[6]. Era și în veacul al XIV-lea. — Bludna nu mai este, ca nume. Era și în veacul al XIV-lea. Numele este, cred, în legătură cu rus. блудъ. — Suhoverha este în județul Cernăuți[7]. Este pomenit și în 1413, Iulie 6[8]. Asemenea, în hotarnica Ivancăuților, din 1473, Mai 7[9]. Numele este în legătură cu rus. соухъ (uscat) și верхъ (vârf, obârșia unei ape). — Ciaplinții nu mai sânt azi. Erau și în veacul al XIV-lea. Numele să fie în legătură cu malorus. чепляти?[10]. — În acelaș județ, Cernăuți, este și Valeva[11], pomenit încă din 1413, Iulie 6[12]. Era și în veacul al XIV-lea. Numele să fie în legătură cu malorus. валиво?[13]— Rogozna este Rohozna, din comuna Sadagura, județul Cernăuți[14].

1 M. Costăchescu, cit. 2, pp. 421, 422, 423, 424, 425: Давидовець.

2 Pentru sate, Davidești, Davideni, cp. Ind. stat. p. 542. Pentru trecut, M. Costăchescu, cit. 2, p. 902, și în special ibid. pp. 251, 252, 261, 262; I. Bogdan, D. Șt. 2, p. 556.

3 Wick., Geschichte des Bistums Radauz, p. 161; Dan, Cronica Episcopiei de Rădăuți, p. 243.

4 Dicț. geogr, cit. pp. 127-128; Ind. stat. pp. 101, 621; Harta Bucovinei, cit.

5 Un sătișor, Sadchiv este lângă Tovarnița, în fostul district Vijnița [Dicț. geogr. cit. p. 189].

6 Dicț. geogr. cit. p. 69; Ind. stat. pp. 100, 514; Harta Bucovinei, cit.

7 Dicț. geogr. cit. p. 214; Ind. stat. pp. 101, 766: Suhoverca; Harta, cit.: Suhoverhov.

8 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 101, 102.

9 I. Bogdan, D. Șt. 1, p. 180.

10 Pentru nume, cp. Ceplenița, din jud. Iași [Ind. stat. pp. 198, 497], care în vechime se numea tot Ciaplinți. Așa, într'un uric dela Alexandru Lăpușneanu Voevod, din 7062 (1554), Aprilie 10 [Acad. Rom., Pecete 42]: два на десѧт фалчи за виноградн, в го(р) г(с)п(д)нъ, ω(т) къ чаплинци (douăsprezece fălci de vie, în dealul Domnesc, de către Ciaplinți).

11 Dicț. geogr. cit. p. 234; Ind. stat. p. 101, 826; Harta Bucovinei, cit.: Valava.

12 M. Costăchescu, cit. 1, pp. 101, 102.

13 Pentru hotarul satului, Dan, Cronica Episcopiei de Rădăuți, pp. 249-252.

14 Dicț. geogr. cit., p. 181; Ind. stat. pp. 101, 732; Harta Bucovinei cit.

Satul a fost, se vede, domnesc și a fost dat de Ștefăniță Vodă, pentru pomenirea mamei sale, Stana [1]. Era și în veacul al XV-lea. Își are numele dela Rogoz [2]. Târgul Cernăuți era și în veacul al XIV-lea. Apare încă din 6916 (1408), Octomvrie 6 [3]. Voroveștii, din vechiul ținut al Cârligăturii, este în județul Iași [4]. Satul este pomenit, întâia dată, într'un uric din 6964 (1456), Fevruarie 18, când era în stăpânirea protopopei Ioil și a fiului său, Giurgiu gramatic [5]. Apoi, în 6964 (1456), Iunie 30 [6]. Asemenea, în 6967 (1459), Septemvrie 3 [7]. Era și în veacul al XIV-lea. Își are numele dela un Voroavă. Prisaca dela Vorovești fusese cumpărată, în timpul lui Bogdan Voevod, de episcopul Pahomie dela Rădăuți, care, se vede, că era de loc din aceste înprejurimi ale Iașilor [8]. — Despre neamul lui Petru Vartic știm că avea sate în aceste părți, cum ne arată un uric din 7037 (1529), Martie 5, de unde aflăm că Petru Vartic cu sora sa, Vasca, copiii lui Vartic diacul, vând, din uricul acestuia, dela Ștefan cel Mare, satul din Cârligătură, Negeștii, unde a fost Neag Fâicavul [9].

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 371-372.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, p. 523.

3 Ibid. 2, pp. 632, 635, etc.

4 Dicț. geogr. al jud. Iași, pp. 253-254; Ind. stat. pp. 202, 842; Harta stat. major, planșa Iași, 1 : 100000.

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 568-572: села, на имѣ шнеции, на кржлигътѹрѣ . . . по вы(ш) воровеции.

6 Ibid. 2, pp. 585-588; Paul Mihailovici, Album de documente moldovenești, din veacul al XV-lea, Iași, 1934, planșa 10; același, în Cercetări ist. (Iași), anul 8-9 [1] (1932-1933), pp. 213-215: шнеции, на кржлигътоурѣ . . . и воровеции и на ба(х)луи, ме(ж) бодичкою и ме(ж) дринжеции, едно мѣсто ѡ(т) поустинии.

7 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 35-37: селище, где били воровеции.

8 Pentru Pahomie, vezi Dan, Cronica Episcopiei de Rădăuți, pp. 40-42.

9 Original, pe pergament, Acad. Rom., Peceți 217: петрѣ варти(к) и сестра его, ва(с)ка, дѣти вартика дїака . . . продали свою правою ѡ(т)нинѹ, выкѹпленїе ѡца и(х), вартика дїака, що ѡ(н) има(л) ѡ(т) родителѣ г(сд)вамы, стефана воево(дї), е(д)но село, на кржлигатѹрѣ, на возово(м) потоцѣ, на имѧ нежецїи, где бы(л) нѣгь фыникавѹ(л).

Petru Vartic, pus de Petru Rareş Voevod ca hatman şi pârcălab de Suceava, în a doua sa domnie[1], este ucis de Ilieaş Rareş Voevod, în 7056 (1548), Aprilie 7[2].

50.

1520, fără lună.

Ştefan Voevod întăreşte lui Ieremia vistiernicul satul Brănişteni.

«Un uric ot Ştefan Vodă, lt. 7028, pe Brănişteni. Scrie şi alt sat al Irimii visternicul».

Dau acest scurt rezumat al unui uric, după un «Izvod de urice şi alte scrisori de moşii a răposatului Miron Logf., ce au rămas fiilor săi şi, rămăind după moarte dumilorsale datorii, să-s<ă> plătiască cu aceste moşii, s'au dat poronca Mării Sale lui Vod<ă> acest zapis în sama părintelui Ghedeon Mitropolitul, să s<ă> vânză cui a da bani la datoriile Logft. Miron şi a fiilor săi, lt 7223 (1714), Mart 1», ce se află publicat în N. Iorga, Stud. şi Doc. 6, p. 151.

Este vorba de satul Brănişteni, din judeţul Roman[3]. Este pomenit, întâia oară, în 6908 (1400), August 4, când aflăm şi un străvechiu stăpân, poate întemeietorul, Dragomir Braniştea-riul[4]. În 6963 (1455), August 23, înpreună cu alte sate de pe aici, între care şi Juleştii, era al lui Tador Limbădulce[5]. Satul

1 Letopiseţul Ţării Moldovei până la Aron Vodă, ed. C. Giurescu, Bucureşti, 1916, p. 157: «Intr'aceiaşi zi Petru Vodă au pus pe Petre, feciorul lui Vartic, hatman şi pârcălab de Suceava».

2 Ibid. p. 164: «Şi în domnia lui, în anul 7056, Aprilie 7, Sâmbătă după Paşti, au tăiat capul lui Vartic hatmanul, în târg în Huşi, şi l-au dus de l-au îngropat în mânăstire în Pobrata».

3 Ind. stat. pp. 297, 468; Harta stat. major, planşele Roman şi Bozieni, 1 : 50000. Aici, şi trupul Bărboşi, moşie a lui Miron Costin.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M., 1, pp. 41, 43: на чѹиго(х) . . . на молдава . . . , на чрънны потокь до моста драгомира браништѣрева. Cp. pe Harta cit. Ciungii, între Bărboşi şi Brănişteni de Jos.

5 Ibid. 2, pp. 553-555: села, нь имѣ, гдє дворъ єго, браништѣри, и жѹлєщи.

a fost şi al Ieremiei vistiernicul. Nu ştiu dela cine îl avea, dar ştim că el avea satul apropiat, Juleşti, dăruit de Ştefan cel Mare, în 7007 (1499), Noemvrie 20[1], care sat trebuie să fie cel nenumit în rezumatul documentului de mai sus, dela Ştefăniţă Voevod. Aici, la Brănişteni, este şi o biserică zidită de Ieremia visternicul, despre care, ca şi despre neamul şi cariera acestui boier, a fost vorba, în alt loc[2].

51.

1521, Aprilie 20.

Ştefan Voevod întăreşte între Barbu şi fratele său, Şerban, fiii lui Ivaşco Plop, satele lor, Sârbii, la gura Oancii, unde a fost jude Jula, Şcheia, Grăpenii, pe Horincea, Dăneştii, Şofârcanii, pe Prut, şi Iezercanul.

† мл҃(с)тїю бж҃їею, мы стефа(н) воевo(да), г(с)п(д)ръ земли молдавской, знаменито чини(м) и с си(м) листо(м) наши(м) въсѣ(м), кто на не(м) възри(т) или чтꙋчи его оуслыши(т), ѡже прїидоша, прѣ(д) нами и прѧ(д) нашими молдавскими боѧре, наши слꙋгы, <б>арбꙋ и бра(т) его, шербан[3], сн҃ве ивашка плопа, по и(х) доброи воли, ники(м) непонꙋжени аниприсиловани и раздѣлили промеже собою свои правїи ѡтнини. и достало сѧ въ ча(ст) слꙋѕѣ нашемꙋ, барбꙋлови, ꙋ его ча(ст), село, на имѣ сръбїи, на ꙋстїе ѡа(н)чи, где бы(л) жоуде жꙋла, и повыше шкѣи и съ половина езеркана и половина село гръпѣни, на хори(н)чи. а па(к), въ ча(ст) братꙋ его, слꙋѕѣ нашемꙋ, шербанови, достало сѧ, ꙋ его ча(ст), село, на имѧ дънещи, и, на прꙋтѧ, шофръкани и половина село гръпѣни, на хори(н)чи, и половина езеркана. ино, мы видѣкше и(х) доброи воли и доброе раздѣленїе, а мы тако(ж)дере и ѡ(т) на(с) дали и потвръдили есмы слꙋѕѣ нашемꙋ, барбꙋ, тоти вишепрѧ(д)реченнїи села(х), на имѣ сръбы, на ꙋстїе ѡа(н)чи, где бы(л) жꙋде

1 I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 144-146: пожаловах нашꙋ слꙋгꙋ, пана еремїю вистѣрника, сына галешова . . . село, що ꙋ немецкой волости, на чорном потоцѣ, на имѣ жоулещїи.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, în special, pp. 116-118, 123-126.

3 Sic.

жꙋла, и повышє шкѣи и съ половина єзєркана и половина село гръ-пѣни, на хори(н)чи, како да є(ст) ємꙋ ѡ(т) на(с) ѹри(к) и съ въсє(м) доходѡ(м), ємꙋ и дѣтє(м) єго и ѹнꙋчато(м) єго и прѣѹнꙋчато(м) єго и прѣщꙋрѧто(м) єго и въсємꙋ родꙋ єго, кто сѧ ємꙋ избєрє(т) наиближнїи, нєпорꙋшєно, николижє, на вѣкы. а хота(р) тѧ(м) вышєпрѧ(д)рєчєнни(м) сєла(м), на имѣ сръби, на ѕстїє ѡа(н)чи, гдє би(л) жꙋдє жꙋла, и повишє шкѣи и тои половини єзєркана и половини село гръпѧни, на хори(н)чи, да є(ст) ѡ(т) ѹси(х) сторо(н), <по старомꙋ хотарꙋ>, кꙋда извѣка ѡ(ж)ивали. а на то, є(ст) вѣра нашєго г(сд)ва вишєписаннаго, мы стєфана воєво(д)ї, и вѣра прѣвъзлюблєннаго брата г(сд)ва ми, <пєтра, и вѣра боꙗрь наши(х), вѣра пана исака>, вѣра пана пєтра дво(р)ника, вѣра пана нєгрила, вѣра пана <васка>, вѣра пана гри(н)кова <и вѣра пана талабѫ, пръкалабовє хоти(н)скы(х), вѣра пана костє и вѣра пана кондрѣ, пръкалабовє нємєцкы(х)>, вѣра пана пєтрика и пана тоа<дєра, пръкалабовє новоградскы(х), вѣра пана лꙋка арбꙋрє, портара сꙋчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана єрємїѧ вистїарника, вѣра пана козма шарпє постєлника, вѣра пана сакꙋꙗна чашника, вѣра пана стръча столника, вѣра пана тома къцєлѣна комиса и вѣра ѹси(х) боꙗръ наши(х) молдавскы(х) вєликы(х) и малы(х)>. а по нашє(м) животѧ, кто бꙋдє(т) г(с)п(д)ръ нашєи зємли, <ѡ(т) дѣтєи наши(х) или ѡ(т) нашєго рода или па(к) боѹ(д) кого> бъ избєрє(т) быти г(с)п(д)рє(м) нашєи молда(в)скои зємли, то(т) би имь нєпорꙋши(л) нашєго даанїа, <али що бы имь ѹтвръди(л) и> ѹкрѣпи(л), за нꙋжє єсмы ємꙋ дали и потвръдили, за єго правꙋю слꙋжбꙋ и за що є(ст) ємꙋ прав<їи> ѡтчини. а на болшєє крѣпо(ст) и потвръждєнїє томꙋ въсємꙋ вышєписа(н)номꙋ, вєлѣли єсмы нашємꙋ вѣрномꙋ жꙋпанꙋ, тотрꙋшанꙋ логоѳєтꙋ, писати и нашꙋ пєча(т) привѣсити к сємоѹ листꙋ нашємꙋ. писа ѡанца, ѹ хрълоѣ, в лто ҂ꙁкд, м(с)ца април<їꙗ> к днъ.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni, slugile noastre, Barbu şi fratele lui, Şerban, fiii lui Ivaşcu Plop, de a lor bună voie, de nimeni nesiliţi şi nici asupriţi, şi au înpărţit între dânşii ale lor drepte ocini.

Şi s'a venit în partea slugii noastre, lui Barbu, în partea

lui, satul anume Sârbii, la gura Oancii, unde a fost jude Jula, şi mai sus Şcheai şi şi cu jumătate de iezercan şi jumătate din satul Grăpeani, pe Horincea. Şi iarăşi, în partea fratelui său, slugii noastre, lui Şerban, s'a venit, în partea sa, satul, anume Dăneşti, şi, pe Prut, Şofrăcani, şi jumătate din satul Grăpeani, pe Horincea, şi jumătate din iezercan.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie şi bună înpărţeală, şi Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugii noastre, lui Barbu, aceste mai sus scrise sate, anume Sârbi, la gura Oancei, unde a fost jude Jula, şi mai sus Şcheai şi cu jumătate de iezercan şi jumătate din satul Grăpeani, pe Horincea, ca să-i fie lui dela Noi uric şi cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi întregului neam al lui, cine i se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestor mai sus numite sate, anume Sârbi, la gura Oancei, unde a fost jude Jula, şi mai sus Şcheai şi a acestei jumătăţi de iezercan şi a jumătăţii de sat Grăpeani, pe Horincea, să fie din toate părţile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi credinţa panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Costea şi credinţa panului Condrea, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Cozma Şarpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Toma Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră, ci să le întăriască şi înputerniciască,

pentru că i-am dat și i-am întărit, pentru a lui dreaptă slujbă și pentru că-i sânt lui drepte ocini.

Și pentru mai multă tărie și înputernicire a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru jupan, Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Oanța, în Hârlău, în anul 7029, luna Aprilie 20 zile.

Originalul, pe pergament, cu pecetea cea mare atârnată, dar stricată, se păstrează la răzeșii din satul Oancea, județul Covurlui, după care o fotografie, dăruită de N. Velichi, profesor, în Galați, se păstrează la Acad. Rom. fotografii, 10/133. A fost publicat de C. Velichi, în Doc. dela Ștefan cel Mare la Ieremia Movilă, în N. Iorga, Rev. Ist. 20 (1934), pp. 247-250. Pe pecete, se poate citi <† печатѣ їѡ стефана вое>воды, господар земли молдавскои. La C. Velichi, cit.: . . . <вое>вода земли молдавскои. Un suret, cu greșeli, în Dicț. geogr. al jud. Covurluiu, pp. 124-125. Cea mai mare este: «unde a șezut Judjula», în loc de: «unde a fost jude Jula». După acest loc, a fost publicat de Ghib. Sur. 18, pp. 174-175. Aici, îndreptat: «unde a șezut giude Jula», și greșit: «Gropeni», în loc de «Grăpeni». Același, Sur. ms 19, p. 707. Un regest se află în Arhiv. Stat. Iași, Anaforale nr. 20 (e vorba de moșiile Oancea, Sârbii, Chilienii, Moineștii și Roșcanii, toate cu nume de Oancea, dela ținutul Covurluiului), fila 206 r., 211 v.. Rezumat în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 139, după Ghib. și C. Velichi. Și aici: Gropeni. În Arhiv. Stat. Iași, Anaforale nr. 26, fila 87 r., 91 v. (e vorba de răzeșii din moșia Suceveni, din ținutul Covurluiului) se aduce un document, din 7036, Aprilie 21, care, cred, că e același cu cel de mai sus: «Ispisoc dela Domnul Ștefan Vvd., întăritor unui Șărban și fratele său, Barbul, pe satele Sârbii, la gura Oancei, și în dealul Oancei, Dănești, și la Prut, Șovârcanii și Ozurcanei, și la Horince, Grăpenei (se spune aici, că acolo unde este azi loc, ca nume de Suceveni, lângă Roșcani, din vechime au fost Dăneștii).

Satele de mai sus erau toate în județul Covurlui. La gura pârăului Oancea, care dă în Prut, era satul Sârbi, acolo unde

azi este Oancea[1]. Și-a schimbat vechiul nume după al pârăului Oancea. A fost o veche așezare de slavi[2]. Aici, fusese de demult jude Jula. — În apropiere, era și Șcheaii, care are aceiași însemnare ca și Sârbii. Este același sat cu seliștea Șcheia, din 6956 (1448), Iulie 15[3]. Aceasta era, înpreună cu multe sate de aici, al lui Cernat ploscarul și al fratelui său, Șteful. Aceiași seliște, întărindu-se lui Șteful Cernătescul (fratele lui Cernat ploscarul, din 1448, Iulie 15), în 6976 (1468), Septemvrie 24[4], e numită «Satul Bulgăresc»[5]. — Satul Grăpeni este în comuna Cavadinești[6]. Își are numele dela Grapă. Era și în veacul al XV-lea. — Pârăul Horincea este des pomenit. Întâia oară, în 6944 (1436), Septemvrie 19[7]. — Dăneștii sânt în trupul moșiei Oancea[8]. Își are numele dela un Dan[9]. — Șofârcanii trebuie să fi fost lângă

1 Dicț. geogr. al jud. Covurluiu, pp. 123-125; Ind. stat. pp. 125, 671; Harta stat. major, planșa Berești-Oancea, 1 : 100000.

2 Pentru numirile acestea, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, p. 931; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. p. 312; același, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 547; I. Bogdan, D. Șt. 2, p. 577; Ind. stat. p. 751.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 324, 325, 333, 334: селище шкѣѧе и пониже, селище флъфонино и радȣлово и радичево, где жȣде драгоше.

4 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 129-131: на ковȣрлȣи, на имѣ рѫдичещїи, и покыше, где било село быльгарское. Harta stat. major, planșa Bereștii și Oancea, cit., cp. dealul Sârbului, aproape de dealul Rădiciului. (Arătarea din M. Costăchescu, cit. 2 p. 334, după o hartă defectă, dealul și valea Sloveneascâ, lângă Slobozia Oancei, e o greșală, în loc de: dealul și valea Stoeneasa).

5 Pentru Șcheile vechi, cp. M. Costăchescu, cit. 2, pp. 935-936; același, Doc. Mold. dela Șt. M. p. 313; același, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 550; I. Bogdan, D. Șt. 2, p. 580; Ind. stat. p. 752, greșit: Scheia, în loc de: Șcheia.

6 Dicț. geogr. al jud. Covurluiu, pp. 106, 34; Ind. stat., pp. 123, 592; Harta stat. major, cit.

7 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 487-493; ibid. 2, p. 911; același, Doc. Mold. dela Șt. M. pp. 25, 29; același, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 371, 388, 389, 95, 384, 385, 386; I. Bogdan, D. Șt. 2, p. 562.

8 Dicț. geogr. al jud. Covurluiu, p. 67.

9 Cp. Dănișoara, pe Prut, în 6960 (1452), Septemvrie 10 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 412, 414, 415; Ibid. 2, p. 902]; Ind. stat. p. 543.

lacul Şovârca, pe Prut, la miazănoapte de Oancea[1], Şovârca, fiind ezercanul de care e vorba, care nu e un sat, cum a fost dat uneori, în traducerile documentului din 1521, Aprilie 20.— Stăpânul vechiu, Ivaşcu Plop, este pomenit în 7010 (1502), Iulie 2, când, vorbindu-se de locuri din partea de jos a Prutului, se spune: «drept în Prut, unde se intâlnesc hotarâle a Pieleşului şi a Plopului»[2].

52.

1521, Aprilie 20.

Stefan Voevod întăreşte lui Luca şi copiilor lui, Giurgea, Dumitru şi Fădor, satul Medeleni, în Cârligătură, cumpărat, cu 200 de zloţi tătăreşti, dela Saul şi vărul său, Sima, nepoţii lui Ivaşco Procelnicul.

† мл(с)тїєю бжїю, мы стєфа(н) воєво(да), г(с)п(д)рь зємли молдавской, знамєнито чини(м) и с си(м) листо(м) наши(м) всѧ(м), кто на(н) вьзри(т) или чтѹчи єго ѹслиши(т), ѡжє прїидоша, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими молдавскими боıарє, наши слѹги, саѹла и плємєни(к) єго, сима, ѹнѹковє ивашка прочєлника, ники(м) нєпонѹжєни а ниприсиловани и продали свои правѹю ѡтнинѹ, ѡ(т) и(х) праваго ѹрика, що има(л) <ѡ(т) дѣда>[3] и(х), ивашка прочєлника, ѡ(т) прѧ(д)кѡ(в) наши(х), ѡ(т) илїаша и ѡ(т) стєфана воєво(дї), є(д)но сєло, на имѣ мєдєлѣни, на крьлигатѹри, та прода(л) слѹга(м) наши(м), лѹки и дѣтє(м) єго, жѹ(р)жи и дѹмитрови и фьдорови, за ҫ̃ зла(т) тата(р)скы(х). и наши слѹги, лѹка и сныє єго, жѹржа <и дѹмитрь> и фєдѡ(р), заплати(л) ѹси, исполна, тоти вышєписа(н)-ны(х) пинѣзи, ҫ̃ зла(т) тата(р)скы(х), ѹ рѹки слѹга(м) наши(м), саѹли и плємєникѹ єго, сими, ѹнѹковє(м) ивашка, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими молда(в)скими боıарє. ино, мы видѣвшє и(х) добрѹю воли

1 Dicţ. geogr. al jud. Covurluiu, p. 151, greşit: Sovârca; Harta stat. major, planşa Bereşti-Oancea, cit.

2 M. Costăchescu, Doc Mold. dela Şt. M. pp. 248, 252; în Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 20, fila 211v. (moşiile Oancea, Sârbii, Chilienii, Moineştii şi Roşcanii, toate cu numele de Oancea), se aduce pe lângă documentul de mai sus, din 7029 (1521), Aprilie 20, şi altul dela Alexandru Lăpuşneanu Voevod, din 7063 (1555), Aprilie 30, de înpărţire între Negrilă Peleş şi fratele său, Micul Peleş, feciorii lui Stan Peleş, a moşiilor Roşcanii, Moineştii şi Saca.

3 In orig., lipseşte.

и тъкме(ж) и полнȣ заплатȣ, а мы такѡ(ж)дере и ѡ(т) на(с) дали
и потвръдили есмы слȣга(м) наши(м), лȣки и дѣте(м) его, жȣ(р)жи
и дȣмитрови и фъдорови, тое въсе вышепрѫ(д)реченое село, на имѣ
меделѣни, що на кръхлигатȣри, да е(ст) и(м) ѡ(т) на(с) ȣри(к) и съ
въсе(м) доходо(м), и(м) и дѣте(м) и(х) и ȣнȣчато(м) и(х) и прѫȣнȣ-
чато(м) и прѣщарѣто(м) [1] и(х) и въсемȣ родȣ и(х), кто сѧ и(м)
избере(т) наибли(ж)нїи, непорȣшенно, николиже, на вѣкы. а хота(р)
томȣ вышеписа(н)номȣ село да е(ст) ȣсе потоко(м) що е(ст) межи
прочелничи и межи медѣлѣнѡ(м), а ѡ(т) и(н)ши(х) сторони, по ста-
ромȣ хотарȣ, по кȣда и(з)вѣка ȣживали. а на то, е(ст) вѣра нашего
г(сд)ва вышеписа(н)го, мы стефана воево(дї), и вѣра прѫвъзлюбле-
(н)наго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра въсѫ(х) боꙗре наши(х),
вѣра пана исака, вѣра пана петра дво(р)ника, вѣра пана негрилъ,
вѣра васка[1], вѣра пана гринковича и пана талаба, пръкалабѡ(м) [1]
хотинскы(х), вѣра пана косте и пана кондри, пръкалабо(м) не-
мец<к>и(х) [2], вѣра пана петрика и пана тоадера, новȣгра(д)скы(х),
вѣра пана лȣка арбȣре, портарѣ сȣчавского, вѣра пана храна спа-
тарѣ, вѣра пана еремїꙗ вистѫрника, вѣра пана сакȣꙗна чашника,
вѣра пана стръча столника, вѣра пана <каце>лѣна комиса и вѣра
въсѫ(х) боꙗ(р) наши(х) молдавскы(х) великы(х) и <малы(х). а по на>-
ши(м) животѣ, кто бȣде(т) г(с)п(д)ръ, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т)
нашего ро(да) или <па(к) бȣ(д)> кого бъ и(з)бере(т) г(с)п(д)ре(м)
би<ти> [3] нашеи молдавскои земли, то(т) бы и(м) <непорȣши(л)>
нашего дѣанїе [1] и потвръж(д)енїе, алибы им [1] ѹтвръди(л) и ȣкрѫ-
пи(л), за нȣже е(ст) и(м) права ѡ(т)нина и въкȣпленїе [1]. а на бȣлшеи
крѫпо(ст) и потвръжденїе, велѣли е(с)мы нашемȣ вѣрномȣ панȣ, то-
трȣшанȣ логофетȣ, писати и нашȣ печа(т) привѣсити кселȣ листѹ
нашемȣ. писа михȣца, ȣ хрълѡ(в), влто ҂зкѳ, апри(л) к.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni, slugile noastre, Saula și vărul lui, Sima, nepoții lui Ivașco Procelnicul, de nimeni nesiliți și nici asupriți, și au vândut a lor

1 Sic.
2 In orig., к lipsește.
3 In orig., -ти lipsește.

dreaptă ocină, dintru al lor drept uric, ce a avut dela bunul lor, Ivaşco Procelnicul, dela înaintaşii noştri, dela Ilieaş şi dela Stefan Voevod, un sat, anume Medeleani, la Cârligătură, şi l-a vândut slugilor noastre, lui Luca şi copiilor lui, lui Giurgea şi Dumitru şi Fădor, pentru 200 de zloţi tătăreşti. Şi slugile noastre, Luca şi fiii lui, Giurgea şi Dumitru şi Fădor, au plătit toţi, deplin, aceşti mai sus scrişi bani, 200 zloţi tătăreşti, în mânile slugilor noastre, Saulei şi vărului lui, Sima, nepoţilor lui Ivaşco Procelnicul, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie şi tocmeală şi plată deplină şi Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugilor noastre, lui Luca şi copiilor lui, Giurgea şi Dumitru şi Fădor, acest tot mai sus numit sat, anume Medeleani, ce-i la Cârligătură, să fie lor şi dela Noi uric şi cu tot venitul, lor şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lor, cine li se va alege mai deaproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui mai sus scris sat să fie tot pe pârăul ce este între Procelnici şi între Medealeani, iar dinspre alte părţi, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa tuturor boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa lui Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Caţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentrucă este dreaptă ocină şi cumpărătură.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Mihuţa, în Hârlău, în anul 7029, Aprilie 20.

Originalul, pe pergament, cu pecetea pierdută, se păstrează la Acad. Rom., 50/28. O fotografie se află la Acad. Rom., fotografii 10/5. O fotografie se află în colecţia mea.

Satul Medeleni a fost lângă Procelnici, acesta din urmă numit, azi, Proselnici, în judeţul Iaşi, comuna Galata[1]. Azi, nu mai este. Să nu se confunde cu Medelenii, din comuna Golăeşti, judeţul Iaşi, acesta aşezat pe Prut[2]. Medelenii din Cârligătură, înpreună cu alte sate de pe aici, Procelnicii, Bogdăneştii, Hoveeştii şi altele de peste Prut, erau în stăpânirea neamului Procelnicilor, încă de sub Alexandru cel Bun, al cărui uric pierise din pricina Turcilor, cum ne spune un uric, dela Ştefan cel Mare, din 6998 (1490), Octomvrie 14[3]. Al acestui neam a fost şi satul, de alături cu Procelnicii, Nedeiani, cum ne arată documentul din 7005 (1497), Ianuarie 20[4]. Era şi în veacul al

1 Dicţ. geogr. al jud. Iaşi, p. 186; Ind. stat., pp. 201, 716; Harta stat. major, planşa Iaşi, 1 : 100000.

2 Dicţ. geogr. cit., p. 152; Ind. stat. pp. 201, 646; Harta stat. major a Basarabiei, planşa Sculeni-Făleşti, 1 : 100000.

3 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 433-435: наш<и слꙋги, юрiша и> илиiаш саꙋла . . . ꙋнꙋкове старо<го стоiана прочелника> . . . <ѡт> дѣда нашего, ѡт ал<еѯандра воеводи . . . села>, на крълигътꙋрѣ, на имѣ прочелничи, где бы<л дом дѣда их>, стоiана прочелника, и богданещи <и> ховее<щи> и мед<елѣ>н<и> . . .; а привилїе, що имал дѣд их, стоiан прочелник, ѡт дѣда нашего, ѡт алеѯандра воеводи, на тих селах, а тота прикилїе загибла ѡт тꙋрков, како ест нам ведомо и боiаром нашим. Satul Bogdăneşti este foarte aproape [Harta stat. major, planşa Iaşi, cit.].

4 I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 95-97: юрша, сынъ мърининь, и <ѹнѹк его, ил>їѧш, сынъ нѣгшин, ѹнѹкове ивашка прочелника . . . продали . . . ѡт ѹрика дѣда их, ивашка прочелника, едно <село, на крълигъ>тѹри, на имѣ недеiани . . .; и прївилїе, що имали наши слѹги, юрша и <ѹнѹк его, ил>їѧш, дѣда их, ивашка прочелника, ѡт ѹика нашего, ѡт илїѧша воеводї (Iurşa, fiul Mărinei, şi

XIV-lea. Îşi are numele dela un Medelean[1]. — Neamul Procelnicului este foarte vechiu. Era şi în veacul al XIV-lea. Cei vechi erau boieri de divan. Stoian Procelnicul apare, în divanul lui Alexandru cel Bun, în 1404, August 1[2]. Apoi, în 6915 (1407), Martie 8[3], în 6918 (1410), Martie 15[4], în 6919 (1411), Iunie 28[5], Septemvrie 22[6], Fevruarie 19[7], 6920 (1412), Aprilie 5[8], în 6928 (1420), Aprilie 25[9], în 1421[10], în 6931 (1423), Martie 12[11], Martie 31[12]. După această dată, nu se mai întâlneşte. Ivaşco Procelnicul se întâlneşte în 6941 (1433), Iunie 4[13], în 1433, după 15 Iunie[14]. Lazăr Procelnicul nu se întâlneşte în divan. Poate aceşti trei erau fraţi şi fiii unui Procelnic, din veacul al XIV-lea, dela care-şi are numele satul Procelnici. Fiul unuia din ei este Bra-

nepotul lui, Iliaş, fiul Neagşei, nepoţii lui Ivaşco Procelnicul, . . . au vândut . . . din uricul bunului lor, Ivaşco Procelnicul, un sat, la Cârligătură, anume Nedeiani . . . ; şi privilegiul, ce au avut slugile noastre, Iurşa şi nepotul lui, Ilieaş, bunul lor, Ivaşco Procelnicul, dela unchiul nostru, dela Ilieaş Voevod). Acest sat, Nedeiani, era în 1819 şi 1831, cum ne arată Catagrafiile Cârligăturii, din aceşti ani [Arhiv. Stat. Iaşi, Tr. 166, op. 184, dos. 19; Tr. 644, op. 708, dos. 9]. Azi, nu mai este. Din sat, a rămas numai numele văii Nedeni, lângă Proselnici.

1 Alte sate, Medeleni, vezi în Frunzescu, Dicţionar topografic p. 287; Ind. stat, p. 201, 357, 42, 646. Un Negrilă Medeleanul (негрилъ медел ѣноулъ) e pomenit într'un uric, dela Ştefan cel Mare, din 7003 (1495), Fevruarie 3 [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., pp. 193, 195, 197; I. Bogdan, D. Şt. 1, p. 197 (în traducere, greşit: Medeleţ].

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M., 2, p. 625: панъ прочелникъ стоіанъ.

3 Ibid. 1, pp. 57, 58: вѣра пана прочелника стоіана.

4 Ibid. 1, p. 78.

5 Ibid. 1, pp. 85, 86, 87: вѣра прочелникова.

6 Ibid. 1, pp. 95, 96: вѣра пана прочелника стоіана.

7 O fotografie, de pe original, în colecţia mea; publicat de Şt. Gr. Berechet, în N. Iorga, Rev. Ist. 22 (1936), pp. 143, 144.

8 M. Costăchescu, cit. 1, pp. 98, 99: вѣра пана прочѧлника стоіана.

9 Ibid. 1, pp. 136, 137: вѣра пана стоѧна прочелника.

10 Ibid. 1, pp. 142. 143, 145: па(н) проче(л)ни(к).

11 Ibid. 1, pp. 154, 155: вѣра прочелника.

12 Ibid. 1, pp. 157, 158: вѣра пана прочелника.

13 Ibid. 2, pp. 650, 651: панъ ивашко прочелниковичъ.

14 Ibid. 1, p. 362: вѣра пана ивашка прочелника.

tul Procelnicul, «fiul Procelnicului», care în 6970 (1462), Aprilie 20, vinde satul Unghiul, unde a fost jude Dumicica, mai jos de Fâlfoae, pe Jijia, și două iezere, ce sânt între Prut și Jijia, și toate poienele, care de demult au ascultat de acest sat[1]. Urmașii lor, fără să se poată spune lămurit, care din cine coboară, îi găsim în documente. Am văzut că în 1490, Octomvrie 14[2], Ilieaș Saula este arătat nepot al lui Stoian Procelnicul. În 1497, Ianuarie 20[3], Iurșa, fiul Mărinei, și nepotul lui, Ilieaș, fiul Neagșei, sânt nepoții lui Ivașco Procelnicul. În 7063 (1555), Aprilie 9, aflăm de Ilieaș Saula, fiul Neagșei, și de vărul lui, Sima și frații acestuia, Isaico și Holovca, fiii Iurșei, nepoții lui Stoian, Ivașco și Lazor Procelnicul, că avuseseră, cu uric dela Alexandru cel Bun, Ilieaș Voevod și Ștefan cel Mare, satul Drăgușești, pe Bahlui, care se numește acum Mihăileștii[4]. Despre aceleași per-

1 I. Bogdan. D. Șt. 1, pp. 51-53: наш вѣрны пан братоула, прочелников сынъ . . . продал свою правою штниноу, шт своего праваго оурика, едно село, на имѣ оунгоул (mai jos: оунгюл), где бил жоуде доумичка, пониже фалъфое, на жежїю, и двѣ шзера, що соуть меже проутомъ и меже жежїю, и полѣны оуси колко слоухали здавна того села. Acesta este satul Ungheni, din com. Goläești, jud. Iași [Dicț. geogr. al jud. Iași, p. 242; Ind. stat., pp. 202, 811; Harta stat. major, planșa Iași, cit.]. Cp. Ungheniì de peste Prut. Peste Prut, după documentul din 6998 (1490), Octomvrie 14 [I. Bogdan, cit. pp. 433-435], Stoian Procelnicul, cu uric dela Alexandru cel Bun, avea următoarele sate: Lasläoanii, la gura Hlabnicului, amândouă cuturile, și Negoeștii și Stencăuții, Scuturicenii, Cernăteștii, Găurenii și Deleștii, la gura Delii (за прȣтом, ласлъшани, на ȣстїи хлабници, шбѣ кȣтове, и негоещи и стѣнкъȣцїи и скȣтȣричѣни и чернътещи и гаȣрѣнїи и дѫлещїи, на ȣсти дѣли, шбѫ кȣтове). Unele din ele, Lasläoanii, Găurenii și Deleștii, erau lângă Ungheni. Hlabnicul e Vladnicul.

2 Vezi mai sus, p. 278.

3 Vezi mai sus, p. 278-279.

4 T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 48-54; Wick., Geschichte der Klöster Homor, pp. 98-102: селш, на имѣ дрьгоушещїи, на баглоуи, било правое викоупленїе паноу козми шарпе пшстелника, шт илиіаш саоула, снь нѣгшинь, и шт племеник его, сима, и шт брата его, исаикш, и тиж шт брата его, холовка, снове юршини, ȣси оуноукове стоіана и ивашка и лазшра прочелниковь . . . ис привилїе, що имали дѣдове их, стоіан и ивашко и лазшрь прочелниковь, шт прѣдѣда

soane şi sat e vorba şi în uricul din 7091 (1583), Martie 29[1]. Despre alţi urmaşi şi vinderea unei părţi a satului Procelnici vornicului Bucium, e vorba în uricul din 7089 (1581), August 21[2].— Satele acestui neam erau unul lângă altul, în Cârligătură, şi pe Prut şi peste Prut, iarăşi, unele aproape de Ungheni. Aşezarea celui întâi Procelnic, din veacul al XIV-lea, a fost în satul său, Procelnici, cum ne arată documentul din 1490, Octomvrie 14[3].

нашего, алеѯандра воевода, и ѡт илиаша воевода и ѡт дѣда гсдвами, стефана воеводоу.

1 Arhiv. Stat. Bucureşti, Peceţi moldoveneşti: е(д)нѡ село, ꙋ волости кръхлигътꙋра, на имѣ дръгꙋшѣнїи, что сѣ тепер именꙋет михънилещїи, и съ млини, оу бахлꙋю . . . ѡ(т) илиаша саꙋла, снъ нѣгшин, и ѡ(т) племенник его, сима, и ѡ(т) братїа его, исанкѡ и ѡ(т) холовка, снове юршини, ѡ(т) кърсиx ꙋнокове стоїана и ивашка и лазора прочелника . . . и їспривилїи, что имали дѣдове их, стоїи и ивашкѡ и лазѡ(р) прочалник, ѡ(т) прѣдѣда нашего, алеѯандръ воеводи, и ѡ(т) илиа(ш) воеводи и ѡ(т) стараго стефана воеводи. Satul Mihaileşti a fost lângă satele Uricani, Brătuleni şi Voroveşti, Cogeşti şi Tăuteşti [Arhiv. Stat. Iaşi, Tr. 1369, op. 1556, dos. 40, fila 40 şi urm.; aici se aduce şi documentul din 1555, Aprilie 9; satul este foarte aproape de Iaşi şi de celelalte sate ale neamului Procelnic. Vezi Harta stat. major, planşa Iaşi, cit.].

2 Original, pe pergament, Acad. Rom. 5/70: бѡлѣринꙋ, панꙋ бѵчимꙋ, великомꙋ дворникꙋ долнѣи земли . . . викꙋпленїе, четвъртаа ча(ст) селѡ, ѡ(т) прочални(ч), ѡ(т) кръхлигжтꙋрѣ . . . кꙋпила . . . ѡ(т) дронца, дочка маѯина кърнѣча, бившаго чашника, внꙋка саꙋла прочалника . . . ѡ(т) ꙋрик за данїе, что имал дѣд ей, саꙋла прочалник, ѡ(т) стараго стефана воево(дї) (boierului, pan Bucium, marelui vornic de Ţara de Jos, . . . cumpărătură, a patra parte de sat, de Procelnici, din Cârligătură . . . a cumpărat . . . dela Dronţa, fiica lui Macsin Cârneci, fost ceaşnic, nepoata lui Saul Procelnicul . . . din uric de danie, ce a avut bunul ei, Saul Procelnic, dela Ştefan Voevod cel Bătrân). Documentul dela Ştefan cel Mare este cel din 1490, Octomvrie 14, de care a fost vorba mai sus.

3 Satul Hoveeşti, din Cârligătură, nu-l pot identifica. Să se compare însă, ca apropiere de nume, cu ховее⟨щин⟩, satul Havatii, care înpreună cu Bereştii, Dringeştii şi Negeştii, apare în uricul dela Ştefan cel Mare, din 6967 (1459), Iunie 12 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 31-34; I. Bogdan, Album paleografic moldovenesc, nr. 50]: села, именѵема берещин и дрин(н)жещин и хавати . . . великое привилие . . .; и еще ем(ѵ) потвердили есми село, на имѣ нежещин, на возовѣ потоцѣ (satele, numite Bereşti şi Dringeşti şi

Neamul puternic din întâia jumătate a veacului al XV-lea a mers apoi în scădere.

Havati . . . marele privilegiu . . .; şi încă i-am întărit satul, anume Negeşti, pe pârăul Vozova). *Ele erau unul lângă altul.* Bereştii sânt într'un trup cu *Dumeştii*, după un document, din 1765, Aprilie 22 [Creşterea colecţiilor Acad. Rom. 1911, p. 244; cp. ibid. 1749, Mai 15, moşia Berescul; ibid. 1912, p. 155, document din 1807, Octomvrie 12: moşia Bereasca dela ţinutul Cârligăturii; ibid. 1911, p. 254, document din 1808, Iulie 12: moşia Berescu dela ţinutul Cârligăturii; ibid., document din 1809, Ianuarie 27: moşia Berescul, dela Cârligătură, ce din vechi s'a numit la Fântâna Rece; ibid., document din 1809, Aprilie 9, la fel]. Dringeştii, pomeniţi şi în 6964 (1456), Iunie 30 [Paul Mihailovici, Album de documente moldoveneşti, din veacul al XV-lea, Iaşi, 1934, planşa 10; acelaşi, în Cercetări ist. (Iaşi), anul 8-9 [1] (1932-1933), pp. 213-215]: села . . . на имѣ Wнешн, на кръличътоурѣ . . . и воровеции и, на ба(х)лви, ме(ж) водичкою и ме(ж) дрнижецин, iar în documentul din 7001 (1493), Martie 13 [I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 24-26], al satelor Balomireşti şi Hoiseşti, se vorbeşte de «peste Bahluiu, drept la fântâna Dringăi . . .» şi unde se înpreună hotarul Negeştilor cu hotarul Hoiseştilor». Era deci pe acolo pe unde este dealul Drâncei. Negeştii erau lângă Hoiseşti [Harta stat. major, planşele Podul-Iloaei şi Iaşi, 1 : 50000]. Negeştii sânt pomeniţi, cu uric dela Ştefan cel Mare, şi în 7037 (1529), Martie 5 [Acad. Rom. Pecete 217]: село, на кръличатурѣ, на возово(м) потоцѣ, на има нежешн, где бы(л) нѣгъ фынкавꙋ(л). Pârâul Vozova era lângă Păuşeşti, cum se vede dintr'un document, dela Simeon Movilă Voevod, din 7115 (1607), Ianuarie 23 [Acad. Rom. 138/245]: половина село W(т) пъꙋше(щ), что ꙋ воло(ст) кы(р)лигътꙋри, съ мѣсто за мли(н), ꙋ потоцѣ рекома возꙋ.—Havatii este de bună seamă totuna cu satul Havatieşti, pe Bahlui (хаватїещи . . . что на ба(х)лвю) dintr'un uric dela Petru Şchiopul Voevod, din 7084 (1576), Aprilie 20 [Originalul, pe pergament, la Acad. Rom. 134/91]. Acesta este totuna cu Bârleştii, din jud. Iaşi, aşezat pe Bahlui [Dicţ. geogr. al jud. Iaşi, p. 25; Ind. stat. p. 198; Harta stat. major, planşa Belceşti, 1 : 50000], cum ne arată un document, din 7141 (1632), Noemvrie 2 [Ghib. Sur. 2, pp. 115, 117]: село ваватїещїи, что(с) именует брълещїи, и село спиноаса, на бахлꙋю (satul Vavatişti, ce se numeşte Bârleştii, şi satul Spinoasa, pe Bahluiu), şi altul din 7139 (1631), Aprilie 8 [ibid. pp. 157, 160]: W(т) село ваватїещи, что нинѣ именꙋется бърлещїи (din satul Vavatieşti, ce acum se numeşte Bârleşti). Vavatieşti, faţă de Havatieşti, este sau forma primitivă, Havatieşti fiind pronunţarea moldovenească a lui v ca h, sau, dacă Havatieştii este forma primitivă, atunci Vavatieşti este un pseudofonetism. Cp. Hăuşăşti, într'un document, din 1497, Martie 10 [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 214-216], acelaşi cu Hăvăşăşti, din 7107 (1599), Marte 23 [ibid.].

53.

1521, Aprilie 24.

Ştefan Voevod întăreşte înpărţeala satelor Mihăileşti, Fundeni, Goeşti, Ruptura şi moară în Berheci, între Coste, fiul Maruşcăi, nepotul său, Gane Zance, fiul Zancii, nepoatele lor, Ana, Mărina, Tudora, Anca şi Nastea, fetele lui Duma Micaci, şi nepoata lor, Mărina, fata lui Bogdănel, toţi nepoţii popei Filip.

Suret scos di pe alt suret, care este scris di pe un uric vechiu sârbesc dela Stefan Vvd., scris de Dumitru Popoviciu, în Hârlău, la let 7029, April 24.

Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Vvod., Domnu Ţării Moldovii înştiinţare facim prin această carte a noastră tuturor, cui vor căuta pre dânsa sau o vor auzi citindu-să, precum au venit, înainte noastră şi înainte boerilor noştrii a Moldovii, slugile noastre, Coste, ficiorul Maruşcăi, şi nepotul său, Gane Zance, ficiorul Zancii, şi nepoatile lor, Ana şi surorile ei, Mărina şi Tudora şi Anca şi Nastea, fetili Dumii Micaciului, şi iarăş nepoata lor, Mărina, fata lui Bogdănel, toţi nepoţi popii lui Filip, şi de a lor buna voia, de nime sâliţi, nici asupriţi, ş'au înpărţit între sâniş a lor drepti ocine. Şi s'au venit slugii noastre, lui Costea, feciorul Maruşcăi, satul Mihăileştii şi 350 zloţi tătărăşti, apoi şi slugii noastre, Ganei Zancei, ficiorul Zancii, s'au venit în partea lui giumătate de satu, de Fundeni, parte ce din sus, şi satul Goeştii . . . şi cu moară, pe Berheciu. Şi Grigorie să ţâe stupii şi 100 zloţi tătărăşti. Apoi şi în partea nepoţilor Anei şi surorilor ei, Mărinii şi Tudorii şi Ancăi şi Nastei, fetile Dumii Micaciului, li s'au venit în partea lor din giumătate de satu, de Fundeni, giumătati, şi giumătate de moară, din Berheciu, şi o parte de sat, de Ruptură. Apoi şi în parte nepoatelor Mărinei, fetii lui Bogdănel, s'au venit giumătate din giumătate de sat, din Fundeni, şi giumătate de moară, di pe Berheciu, şi o parte de satu, din Ruptură . . . Deci, văzând Noi a lor ce de bună voe tocmală şi buna înpărţală, ce ş'au tocmit şi au înpărţit între sâneş, Noi încă aşâjdire şi dela Noi am dat şi am întărit slugii noastre, Costii, ficiorului Maruşcăi, pe acel de mai sus scris satu, anume Mihăileştii, şi pe acei 350 zloţi

tătărăşti, ca să-i fie lui dela Noi uric, cu tot venitul, fiilor lui, nepoţilor, strănepoţilor, prestrănepoţilor şi la tot niamul lui, cine să va alege mai de aproape, nestrămutat, niciodăneoară, în veci.

Iar hotarul acelui de mai sus zis satu, anumi Mihăileştii, dispre toate părţile, să fie după vechiul hotar, până unde au apucat din vec.

Şi spre aceasta, esti credinţa a însuşi Domnii mele de mai sus scris, Ştefan Vvod., şi credinţa a pre iubit frate a Domnii mele, Petru, şi credinţa a tuturor boierilor noştrii mari şi mici.

Şi spre mai mare tăria şi întăritură tuturor acestor de mai sus scrisă, poruncit-am credincios boeriului nostru, Totruşan logft., să scrie şi cătră această carte noastră să lege şi a noastră peceti.

(Locul peceţii gospod.).

Di pe sârbie, pe limba moldoviniască, s'au tălmăcit, la anu 1801, iunii 19, de polcov. Pavăl Debriţ ot Mitropolie.

S'au posleduit cu sureţ şi este întocmai, Ioan Palade (?) păh.

Divanul. Copie aceasta posleduindu-să, din cuvânt în cuvânt, cu suretul scos di pi cel adivărat ispisoc sârbăsc, încredinţat de polc. Pavăl Tălmaci şi fiindu întocmai s'au încredinţat.

1827, Mart 11.

Balş vel logft., Ioan Cant. vel vorc.

Suretul de mai sus se află în colecţia Roznovanu, dela Stânca-Roznovanu, Iaşi. In lipsă de alte date, este greu de lămurit, unde veneau satele de mai sus. Atâta numai se poate spune, că erau în părţile pârăului Berheci. Aici, după un document dela Ştefan cel Mare, din 6999 (1491), Octomvrie 15, nepoţii lui popa Filip, care trăieşte sub Alexandru cel Bun, aveau satul Cernica, pe care-l vând lui Marco spătarul[1]. Acest sat, Cernica, a fost lângă Brăhăşeştii de Sus, din judeţul Te-

1 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 470-472: «Nastea şi soru-sa, Marta, fetele Magdii, şi cu a lor nepoţi, cu Coste şi cu Gane, toţi nepoţii popii lui Filip, . . . din uric dela moşul lor, popa Filip, ce-au avut el dela moşul nostru, dela Alexandru Vodă, un sat, pe Berheciu, anume Cernica . . . Iar hotarul acelui sat, ca să fie din hotarul Româneştilor, până la hotarul Itovăeştilor (la Bogdan: Istovăeştilor)».

cuci, aşezat pe Berheci[1]. Satul Mihăileşti, pe Berheci, nu mai este, azi. Un sat Mihaileşti, tot cam în aceste părţi, în ţinutul Agiudului, a fost al lui Ilie Huru comisul, pomenit, în 7015 (1507), Martie 6[2], arătat pe Sireti, între Şchiopi şi Bereşti. Era şi în veacul al XV-lea. Îşi are numele dela un vechiu Mihail[3].— Un sat Fundeni este în judeţul Tecuci, dar acesta este foarte departe de Berheci, aşezat pe Sireti[4]. În acelaşi judeţ, avem Fundoaia, în comuna Floreşti[5], apoi satele Fundătura, în comuna Muncelu[6], Răchitoasa[7] şi Bereşti[8]. Satele Fundătura sânt mai aproape de pârăul Zeletin, decât de Berheci[9]. Alte sate, Fundătura, sânt în judeţul Tutova[10]. Toate îşi au nume dela forma locului. Fundenii îşi pot avea numele dela un Fundea. Ele sânt foarte vechi[11]. — Un sat Rupturi a fost în judeţul Tecuci, în apropiere de Huruești, nu departe de pârăul Berheciului[12]. O

1 Frunzescu, Dicţionar topografic p. 106; Harta stat. major, planşele Tecuciul şi Adjudul şi Mărăşeştii, 1 : 100000.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 158, 159, 161, 166.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 860-861, etc. Pentru sate cu acest nume, vezi Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 291; Ind. stat. pp. 650-651; pentru trecut, cp. M. Costăchescu, cit. 2, p. 918; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 537, 166; I. Bogdan, D. Şt. 2. p. 567.

4 Frunzescu, cit. p. 199; Ind. stat., pp. 358, 574; Harta stat. major, planşa Nămoloasa şi Pechea, 1 : 100000.

5 Ind. stat., pp. 356, 574.

6 Ibid., pp. 360, 573.

7 Ibid., pp. 360, 573.

8 Ind. stat, pp. 360, 573.

9 Harta stat. major, planşele Bârlad, Răcăciuni şi Căiuţul, 1 : 100000.

10 Ind. stat., pp. 573, 392, 394.

11 Un sat Fundeşti, pe Jeravăţ, este pomenit în uricul din 6944 (1436), Iunie 13 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 444, 445, 448]: на жеравіца, селище фѹндещо(м). In 7003 (1495), Ianuarie 12 [I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 48-49]; половина селищи, на брхладѣ, на имѣ фоундѣнїи. Altul este cel din judeţul Roman, azi în trupul moşiei Bâra, pomenit în 6936 (1428), Septemvrie 3 [M. Costăchescu cit. 1, pp. 223-228]: фоундѣ . . . ⟨фоун⟩дѣн⟨їи⟩, на алб⟨инѣ⟩ . . .; хота(р) томоу селоу, фоундѣне(м) . . .; în 6992 (1484), Mai 13 [I. Bogdan. cit. 1 p. 278]: фѹндещїи, на албинѣ. Pentru sate cu acest nume, cp. Ind. stat. pp. 573-574.

12 Frunzescu, cit. p. 413; Harta stat. major, planşa Răcăciunii şi Căiuţul, 1 : 100000.

moşie nelocuită, Ruptura, este în judeţul Tutova, în apropiere de Ghidigeni, aşezată pe Bârlad[1]. Un sat, Ruptura, pe Berheci, lângă Oţăleşti şi Pădureni, azi în judeţul Bacău, şi numit mai târziu Brehneşti, este pomenit în 6999 (1491), Octomvrie 15[2], când era al neamului Teleagă. Îşi are numele dela starea locului[3].— În părţile Berheciului, nu mai este, azi, nici un sat, cu numele Goeşti[4].—Pentru Zance, să se compare Zancea diac, din 6943 (1435), Noemvrie 25[5] şi din 6944 (1436), Septemvrie 8[6]. Asemenea, Zanciul postelnicul, din 6943 (1435), Ianuarie 3[7], Aprilie 14[8].—Cunoscut este şi Duma Micaci, care se întâlneşte încă din 6944 (1435), Septemvrie 19, ca Duma Brănişterul[9]. Apare, ca spătar, în 6962 (1454), August 25[10]. Fără titlu de boie-

1 Frunzescu, cit. p. 412; Harta stat major, planşa Tecuciul, 1 : 100000.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 151-152; Harta stat. major, planşa Bacău, 1 : 100000; I. Bogdan, D. Şt. 1, p. 487.

3 Pentru satele Ruptura, cp. Ind. stat. p. 737; pentru trecut, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 930; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 199, 200.

4 In Moldova de azi, singurul sat Goeşti este cel din jud. Iaşi, fost în Cârligătură [Ind. stat p. 199, 588]. Acesta era şi în veacul al XIV-lea. Despre el e vorba, într'un uric dela Ştefan cel Mare, din 6999 (1491), Ianuarie 7 [originalul, pe pergament, în colecţia mea; I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 445-446]: на кръслигътȣрѣ, гоещїи и връстацїи. Altul a fost în jud. Fălciu, pe valea Bujorului, pomenit într'un document, dela Iancul Sasul Voevod, din c. 1580-1582 [Uricariul 18, pp. 192-193]: село, на имѣ гоещи, на долина бvжорvл, ȣ волост фалчискомȣ; în 7092 (1584), Martie [ibid. pp. 204-205]: ѿт село гоещ, за бvлинчани, что ест оу волост фалчїю, на долинȣ божорv, etc. [Ghib. Sur. 7, p. 318].

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 425, 426: пи(с) занча дїа(к).

6 Ibid. 1, pp. 485, 486: пи(с) занча дїа(к).

7 Ibid. 1, p. 401.

8 Ibid. 1, pp. 403, 404: вѣра пана занчѣ постелника. Cp. gârla Zancea, în 7010 (1502), Iulie 2 [M. Costăchescu, Doc. Mol. dela Şt. M. pp. 248, 251].

9 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 701, 702, 705: дȣма браницiарскыи.

10 Ibid. 2, p. 506: вѣра пана дȣми спатарѣ микачѫ; altul, cu aceiaşi dată, ibid. pp. 509, 510: вѣра пана дȣ⟨мы⟩ спьтарѣ микача.

rie, se găseşte în 6963 (1455), Iulie 2[1], August 15[2], August 20[3], August 29[4], Dechemvrie 12[5], în 6964 (1456), Fevruarie 18[6], Iunie 8[7]. Era fiul unui Micu.—Popa Filip, cum am văzut, a trăit sub Alexandru cel Bun, când erau toate satele, de care a fost vorba în documentul de mai sus.

54.

1521, Iunie 1.

Ştefan Voevod întăreşte lui Banul vornic, Gagea, urednic de Vaslui, şi Drăguş un loc de pustie, la Soholui, mai sus de Beachea.

† мл(с)тїєю бж҃їю[8], мы стєфа(н) воєво(да), г(с)п(д)рь землн молдавской, знаменито чинн(м) н с сн(м) листо(м) нашн(м) вьсѣ(м), кто на(н) вьзрн(т) нлн чтѹчн єго ѹслншн(т), ѡжє тотн нстннїн нашн слѹгн, слѹга на(ш), вѣрнїн па(н) банѹ(л) двѡ(р)никѹ н гажа, ѹрѧ(д)нн(к) ѡ(т) васлѹн, н дрьгѹ(ш), слѹжнлн на(м) правѹю <н>[9] вѣрнѹю слѹ(ж)бѹ. тѧ(м), мы видѣвшє н(х) правѹю <н>[9] вѣрною слѹжбѹ до на(с), жаловалн єсмы н(х) ѡсобною нашєн мл(с)тн н далн єсмы нмь ѡ(т) на(с) н ѹ нашєн землн, ѹ молдавской, є(д)но мѧсто ѡ(т) пѹстннн, на сохѹлѹѧ, по вышє бѣкн, да ѡсадѣт собн сєло н да є(ст) нмь ѡ(т) на(с) ѹрн(к) н сь вьсє(м) доходо(м), нмь н дѣтє(м) н(х) н ѹнѹчато(м) н(х) н прѧѹнѵчато(м) н(х) н прѧщїарѧтомь[8] н(х) н вьсємѹ родѹ н(х), кто сѧ нмь нзбєрє(т) ннблн(ж)нїн, нєпорѹшєнно, нннолнжє, на вѣкы. а хота(р) тон мѧсто ѡ(т) пѹстннн, що є(ст) на сохѹлѹн, по вышє бѧкн, да є(ст) ѡ(т) маткн сохѹлѹн, на сть(л)пь, а ѡ(т) толѧ, на дѧ(л), на а҃ стьлпь, н ѡ(т) толѣ чєрє(с) полє, до хотара мьнжннн, а па(к) нзвєрха да є(ст) ѡ(т)

1 Ibid. 2, pp. 540, 541: вѣра пана дѵмн мнкача.
2 Ibid. 2, pp. 544, 545: вѣра пана дѹмн мнкача.
3 Ibid. 2, pp. 550, 551: вѣра пана дѹмѣ мнкача.
4 Ibid. 2, pp. 558-561. I se întăreşte un loc de pustie, pârăul Cozîea, în Branişte a dela Bohotin, de unde şi numele de Brănişterul.
5 Ibid. 2, pp. 562, 563: па(н) дѹмѣ мнка(ч).
6 Ibid. 2, pp. 569, 570: вѣра пана дѹмн мнкача.
7 Ibid. 2, pp. 578, 579.
8 Sic.
9 н lipseşte.

ма(т)ка соχ8л8ѫ, на стълпъ и на верχ8 дѣла, на сталпъ, а ѡ(т) толѣ чере(с) поле, до где сѧ сонме(т)[1] съ χотарѡ(м) мънжини. то е(ст) ве(с) χота(р). а на то, е(ст) вѣра наше г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѧвъзлюбленаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра въсѧ(χ) боıаре наши(χ), вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана тала⟨ба⟩[2], пръка⟨ла⟩бѡ(м)[3] χотинск⟨ы(χ)⟩, вѣра пана косте и пана кондри, ⟨пръкалабѡве⟩[4] нем⟨е⟩цкы(χ)[5], вѣра пана петрика и пана тоадера, нов8гра(д)скы(χ), вѣра пана л8ка а(р)б8ре, портарѣ с8ча(в)ского, вѣра пана χрана спатара, вѣра ⟨пана⟩ ере⟨мїа вистѣ⟩рника, вѣра пана ша(р)пе постелника, вѣра пана сак8ына чашника, вѣра пана стрърча[1] столника, вѣра пана къцелѣна комиса и вѣра въсѧ(χ) боıаре наши(χ) молдавскы(χ) великы(χ) и малы(χ). а по наши(м) животѧ, кто б8де(т) г(с)п(д)ръ, ѡ(т) дѣтеи наши(χ) или ѡ(т) нашего рода или па(к) б8(д) кого бъ и(з)бере(т) г(с)п(д)ремь бити нашеи молдавскои земли, то(т) бы имь непор8шн(л) нашего дѣанїе[1] и потвръж(д)енїе, али бы и(м) 8твръди(л) и 8крѧпи(л), за н8же е(с)мы им[1] дали, за и(χ) прав8ю, вѣрною сл8жб8. а на болшеи крѧпость и потвръж(д)енїе, велѣли е(с)мы нашемоу вѣрном8 паноу, тотр8шан8 логофет8, писати и наш8 печа(т) привѣсити к сем8 лист8 нашем8. писа миχ8ца, оу χрълѡвѣ, влто ҂зѯ̃к̃д, м(с)ца юнїе а̃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că aceste adevărate slugi ale noastre, sluga noastră credincioasă, pan Banul vornic și Gagea, ureadnic de Vaslui, și Drăguș, au slujit nouă, cu dreaptă și credincioasă slujbă. De aceia, Noi văzând a lor dreaptă și credincioasă slujbă către Noi, i-am miluit cu deosebita noastră milă și le-am dat dela Noi și în Țara noastră, în Moldova, un loc de pustie, pe Sohului, mai sus de Beachea, ca să-și întemeieze sat și să fie lor dela Noi uric și

1 Sic.
2 In orig., ба lipsește.
3 In orig., ла lipsește.
4 Lipsește, în original.
5 In orig., е lipsește.

cu tot venitul, lor şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lor, cine li se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui loc de pustie, ce este pe Sohului, mai sus de Beachea, să fie din matca Sohuluiului, la stâlp, şi de acolea la deal, la un stâlp, şi de acolea peste câmp, până la hotarul lui Mânjea şi iarăşi din vârf, este din matca Sohuluiului, la stâlp şi la vârful dealului, la stâlp, şi de acolea peste stâlp, până unde se uneşte cu hotarul dela Mânjea. Acesta este tot hotarul.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa tuturor boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spatar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentru că le-am dat, pentru a lor dreaptă, credincioasă slujbă.

Iar pentru mai multă tărie şi înputernicire, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră, la această carte a noastră.

A scris Mihuţa, în Hârlău, în anul 7029, luna Iunie 1.

Originalul, pe pergament, cu pecetea pierdută, e la Acad. Rom. 87/66. O fotografie de pe original e în colecţia mea. O traducere, de pe original, e publicată, în Ghib. Sur. 18, pp. 114-115; acelaşi, Sur. ms 21, p. 145. Este menţionat în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 139.

Pustiea de pe Sohului era în sus de Beachea. Acesta este satul şi târguşorul Pechea, din judeţul Covurlui[1]. Bechea era şi în veacul al XV-lea. Îşi are numele dela Bechea[2].—Mânjina este în acelaşi judeţ[3]. Este pomenit, ca vale, şi în 6980 (1472), Iunie 25[4]. Îşi are numele dela un Mânjea[5].—Pârăul Soholui, Sohului, Suhului este pomenit din vechime[6]. — Banul vornicul este cunoscut şi din alte documente[7].—Gagea, ureadnic din Vaslui, poate este totuna cu Gagea, din documentul din 7026 (1518), Martie 24[8]. — Nu pot lămuri dacă cei trei stăpâni ai pustiei, din 1521, Iunie 1, erau sau nu fraţi.

55.

1521, Iunie 1.

Stefan Voevod întăreşte lui Grozav vornicul satele Sârbii şi Ciocodeeştii, cumpărate, cu 530 zloţi tătăreşti, dela Tudura, fiica Vasilcăi.

† мл(с)тїею[9] бж҃їею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли молдавскои, знаменито чини(м) и с си(м) листо(м) наши(м) вьсѣ(м), кто на(н) вьзри(т) или чтѹчи его ѹслиши(т), иже прїиде, прѣ(д) нами и прѣ(д) нашими молдавскими боıаре, тѹдѹра, дочка василчина, по еи добрѹю волю, ники(м) непонѹжена, анинрисиловала и продала свои правїи w(т)чини, w(т) еи правага ѹрика, що wна

1 Dicţ. geogr. al jud. Covurluiu, pp. 128-131; Ind. stat. pp. 125, 689; Harta stat. major, planşa Nămoloasa şi Pechea, 1 : 100000.

2 Cp. numele de persoană Beachia (бѣкıа), într'un document, din 7044 (1536), Aprilie 30 [originalul, pe hârtie, la Acad. Rom. 116/51: complectările după un suret, la Fundaţia Regele Ferdinand I, Iaşi (dela Ghibănescu), condica 9, fila 13].

3 Dicţ. geogr., cit., pp. 120-121; Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 281; Harta stat. major, cit.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., pp. 91, 92.

5 Cp. satele, Mânjina, Mânjeşti, Frunzescu cit.; Ind. stat, p. 645; pentru trecut, M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 918; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 537.

6 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 933, 935; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M., pp. 152, 153, 154.

7 Vezi mai sus, pp. 172-177.

8 Vezi mai sus, pp. 43-47.

9 Sic.

имала за раздѣленїе сь тю(т)ка ен, сь драгалинь, ѡ(т) дѣда г(сд)ва мы, стефана воево(дї), двѧ селъ, на имѧ срьбїи и чокодеещи, та продана[1] слꙋѕѣ нашемꙋ вѣрномꙋ, панꙋ грозавꙋ дворникꙋ, за ҂фл злать татарскы(х). и на(ш) слꙋга вѣрнїи, па(н) грозавь двѡ(р)ни(к), заплати(л) ꙋси, исполна, тоты прѧ(д)реченны(х) пинѣзи, ҂фл зла(т) татарскы(х), ꙋ рꙋки тꙋдꙋри, дочци василчина, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими боѧре. ино, мы выдѣ(к)ше[1] и(х) добрꙋи воли и тькмежи и полнꙋ заплатꙋ, а мы такѡ(ж)дере и ѡ(т) на(с) дали и потврьдили есмы слꙋѕѣ нашемꙋ вѧрномꙋ, панꙋ грозавꙋ двѡ(р)никꙋ[2], ти вышеписаны(х) селъ, на имѣ срьбїи и чокодеещи, како да е(ст) емꙋ ѡ(т) на(с) ꙋри(к) и сь вьсе(м) доходо(м), емꙋ и дѣте(м) его и ꙋнꙋчато(м) его и прѣоунꙋчато(м) его и прѧщѣрѣто(м)[1] его и вьсемꙋ родꙋ его, кто сѣ емꙋ избере(т) наибли(ж)нїи, непорꙋшенно, николиже, на вѣкы. а хота(р) тѧ(м) дво(м) села(м), на имѣ срьбїи и чокодеещи, да е(ст) ѡ(т) ꙋси(х) сторони[3], по старомꙋ хотарꙋ, по кꙋда и(з)вѣка ꙋжикали[1]. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѧра прѧвьзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѧра вьсѧ(х) боѧ(р) наши(х), вѧра пана исака, вѣра пана петра двѡ(р)ника, вѣра пана негрила, вѣра пана каска, вѧра пана гринковича и пана талаба, прькалабѡ(м) хотинскы(х), вѣра пана косте и пана ко(н)дри, немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, новꙋгра(д)скы(х)[1], вѧра пана лꙋка арбꙋре, портарѧ сꙋчавского, вѣра пана храна спат<арѣ, вѣра> пана еремїа кистѧрника, вѣра пана ша(р)пе постелника, вѣра пана сакꙋіана чашника, вѣра пана стрьча столника, вѧра пана кьцелѣна комиса и вѧра вьсѧ(х) б<оіа(р) наши(х) молдавскы(х) великы(х) и малы(х). а по наше(м)> животѣ, кто бꙋде(т) г(с)п(д)рь, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или па(к) бꙋ(д) кого бь избере(т) г(с)п(д)ремь бити нашеи <молдавскои> земли, то(т) бы емꙋ непорꙋши(л) нашего даанїа и потврьж(д)енїе, али бы емꙋ ꙋтврьди(л) и ꙋкрѧпи(л), за нꙋже е(ст) емꙋ праваа ѡ(т)нина и выкꙋпленїе, щоже ѡ(н) кꙋпи(л), за свои правы(х) пинѣзи. а на болшеи крѧпость и потврьж(д)енїе, велѣли есмы нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, тотрꙋшанꙋ логофетꙋ, писати и нашꙋ печа(т) привѣсити к семꙋ листꙋ нашемоу. писа михꙋца, ꙋ хрьлѡвѣ, влто ҂зкд, м(с)ца їюнїа а.

1 Sic.
2 In orig. двѡ(р)никꙋкꙋ.
3 In orig. сторини.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni, Tudura, fiica Vasilcăi, de a ei bună voie, de nimeni nesilită și nici asuprită, și a vândut ale sale drepte ocine, din al ei drept uric, ce ea a avut de înpărțeală cu mătușa ei, cu Drăgălina, dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, două sate, anume Sârbii și Ciocodeești, și le-a vândut slugii noastre credincioase, lui pan Grozav vornic, pentru 530 zloți tătărești.

Și sluga noastră credincioasă, pan Grozav vornic, a plătit toți deplin acești mai înainte numiți bani, 530 zloți tătărești, în mânile Tudurii, fiicei Vasilcăi, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie și tocmeală și deplină plată, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit slugii noastre credincioase, lui pan Grozav vornic, aceste mai sus scrise sate, anume Sârbii și Ciocodeești, ca să fie lui dela Noi uric și cu tot venitul, lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și răstrănepoților lui și întregului neam al lui, cine i se va alege mai deaproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestor două sate, anume Sârbii și Ciocodeești, să fie din toate părțile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința tuturor boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Negrilă, credința panului Vasco, credința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, dela Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Șarpe postelnic, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cățelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră şi întăritura, ci să-i întăriască şi înputerniciască, pentru că-i este lui dreaptă ocină şi cumpărătură, ce el a cumpărat, pentru ai săi drepţi bani.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră, la această carte a noastră.

A scris Mihuţa, în Hârlău, în anul 7029, luna Iunie 1.

Originalul, pe pergament, cu pecetea pierdută, se află la Acad. Rom. 134/87. O fotografie se află în colecţia mea. La Acad. Rom. cit., se află şi o traducere românească nouă.

Nu e uşor de identificat satele Sârbii şi Ciocodeeştii, întru cât nu cunosc nici un sat cu numele Ciocodeeşti, iar Sârbii sânt mai multe, în diferite părţi ale Moldovei [1]. Putem numai presupune, după locul unde erau alte sate ale boierului Grozav, ca şi ale lui Nan clucerul, din neamul căruia era Tudura, vânzătoarea, din 1521, Iunie 1 [2]. Astfel, Sârbii par a fi cei din comuna Nicoreşti, judeţul Tecuci [3]. Lângă aceştia, este satul Grozăveşti [4], care va fi fiind vechiul sat Ciocodeeşti, şi care şi-a schimbat numele după boierul Grozav. Nu prea departe, în acelaşi judeţ, este şi satul Poiana [5], sat cumpărat tot de Grozav vornicul, cu uricul din 7.030 (1522), Iulie 4 [6], dela copiii Draga-

1 Ind. stat., p. 751. Pentru trecut, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 931; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 312; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 547; I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 577.

2 I. Bogdan, D. Şt. 2. pp. 118-120; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 158, 159, 161, 164, 167, 216, 217, 218.

3 Frunzescu, cit. p. 432; Ind. stat., pp. 359, 751; Harta stat. major, planşa Adjud-Mărăşeşti, 1 : 100000. Alţi Sârbi, în jud. Tecuci, sânt în com. Muncelu [Frunzescu cit.; Ind. stat. pp. 361, 751; Harta stat. major, planşa Bârlad, 1 : 100000].

4 Frunzescu, cit., p. 226; Ind. stat. pp. 359, 594; Harta stat. major, planşa Bârladul, 1 : 100000.

5 Frunzescu, cit. p. 367; Ind. stat., pp. 361, 705; Harta stat. major, planşa Adjud-Mărăşeşti, cit.

6 Acad. Rom., Pecete 99; Arhiv. Stat. Bucureşti, Condica Asachi, 261,

linei, nepoţii lui Nan clucerul, dela acelaşi neam deci, ca şi cel din 1521, Iunie 1.—Boierul Grozav vornicul este cunoscut. Se întâlneşte întâia oară, în documentul de mai sus, din 1521, Iunie 1. În acest document, în divan, ca vornic, apare Petru, ceiace însemnează că Grozav nu era vornic mare, în acest an. Se întâlneşte apoi, în 1522, Iulie 4, tot cu ocazia cumpărării unui sat[1]. Ca boier, în divan, se întâlneşte, întâia oară, în 7032 (1524), Aprilie 10[2]. Din restul anului, lipsesc documente, cu boierii divanului. Se găseşte, în 7033 (1525), Fevruarie 12[3], în August 26[4], Septemvrie 9[5]. Din anii următori ai domniei lui Ştefăniţă Voevod, lipsesc documentele. Ca pârcălab de Roman, se întâlneşte şi în divanul lui Petru Rareş Voevod. Astfel, în 7035 (1527), Martie 9[6], Martie 13[7], Martie 15[8], Martie 16[9], Aprilie

fila 93 v.; Cercetări ist. (Iaşi), anul 8-9 [2] (1932-1933), pp. 84-85: село, на имѣ полꙗна, где бы(л) бѫда.

1 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom., Pecete 99.

2 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 142: вѣра пана грозава, паркалаба новогра(д)ского.

3 Originalul, pe pergament, în Arhiva Municipiului Chişinău; o fotografie e în colecţia mea; I. Minea, în Cercetări ist. (Iaşi), anul 4 [2] (1928), pp. 217-219: вѣра пана грозава, пркалаба новогра(д)ского.

4 Originalul, pe pergament, cu pecetea cea mare atârnată, la un particular din Chişinău; o fotografie e în colecţia mea; altă fotografie la Fundaţia Regele Ferdinand I, Iaşi; Documente din Basarabia, adunate de Visarion Puiu, ş. a., Chişinău, 1928, publicat de Şt. Gr. Berechet, pp. 53, 55; Arhivele Basarabiei, Chişinău, 3 (1931), p. 336; I. Minea, Cercetări ist., cit., 4 [2] (1928), pp. 139-140, cu data greşită, 7032 (1524), August 26: вѣра пана грозава, паркалаба но<во>гра(д)ского.

5 Originalul, pe pergament, Acad. Rom. 72/2; Coriolan, Petru Rareş, pp. 32-34: вѣра пана грозава новогра(д)ского.

6 O fotografie, la Acad. Rom., fotografii 2/16.

7 Ghib. Sur. 1, pp. 359, 361: вѣра пана данчꙋла и пана грозава, паркалабове новоградскыχ.

8 Ibid., pp. 120-121: вѣра пана грозава и пана михꙋла, пркалабове новоградскиχ; altul, cu aceiaşi dată, original, pe pergament, Acad. Rom. 100/2; o fotografie, în colecţia mea; Coriolan, Petru Rareş, pp. 37-40, cu data greşită; Martie 12; Ghib. Sur. 18, p. 123, 180: вѣра пана грозава и пана да<н>ч<оу>ла, паркалабѡ(в) <новоградс>кы(χ); altul, cu aceiaşi dată, original, pe pergament, Acad. Rom. ms 4606, fila 40, Ghib. Sur. 18, pp. 125, 126: la fel; altul, Orest Popescul, Câteva doc. mold. pp. 26-28.

9 Original, pe pergament, Acad. Rom. Pecete 21: вѣра пана грозава

16 [1], în 7036 (1528), Fevruarie 5 [2], Fevruarie 28 [3], Martie 4 [4], Martie 7 [5], Martie 11 [6], Martie 12 [7], Martie 13 [8], Martie 15 [9], Martie 16 [10], Martie 17 [11], Martie 18 [12], Martie 19 [13]. În acest de pe urmă loc, i se întăreşte seliştea Şendreşti, în Polocine. Apare, în Martie 20 [14], Martie 21 [15], Martie 22 [16]. În 7036 (1528), Martie 23 [17], se întăreşte lui Nicoară Grozav, pârcălabul Romanului, o jumătate de sat, pe Bârlad, Gârleştii. Aici, apare şi numele celalt al lui, Nicoară.

и пана данчȣла, новгра(д)ски(х); altul, cu aceiaşi dată, Acad. Rom. 5/68, la fel; altul, ibid. 108/62, la fel.

1 O planşă fotografică, după original, în Boabe de Grâu, Revistă de cultură, Bucureşti, anul 4/6, la fel.

2 Original, pe pergament, Arhiv. Stat. Bucureşti, secţ. ist.: вѣра пана грозава и пана да(н)чȣла, паркалабове новгра(д)скы(х).

3 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 150: la fel.

4 Original, pe pergament, Acad. Rom. 108/63: la fel.

5 Original, pe pergament, Acad Rom. 101/65; o tălmăcire veche, în Arhiva M. A. Sturza, Iaşi; T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, p. 60; Ghib. Sur. 24, p. 169: la fel; altul, cu aceiaşi dată, Arhiv. Stat. Bucureşti, pac. 23/1, la fel.

6 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 297; Ghib. Sur. 24, pp. 148, 150: la fel.

7 Original, pe pergament, Arhiv. Stat. Bucureşti, secţ. ist.: la fel.

8 Ghib. Sur. 18, pp. 128, 129: la fel; altul, cu aceiaşi dată, o fotografie, Acad. Rom., fotografii 5/37; Ghib., în revista Teodor Codrescu (Iaşi), anul 3 (1934), pp. 34, 35: la fel.

9 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 23; altul, cu aceiaşi dată, suret, Acad. Rom. 40/20.

10 Original, pe pergament, Acad. Rom. Pecete 24.

11 L. T. Boga, Doc. Basarabene, 5 (1929), Chişinău, pp. 9, 11; I. Minea, Cercetări ist. (Iaşi), anul 4 [2] (1928), p. 140: la fel; altul, cu aceiaşi dată, Acad. Rom. 75/71; ibid. ms. 929, fila 430: la fel; altul, original, pe pergament, Acad. Rom. Pecete 154: la fel.

12 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 235: вѣра пана грозава и пана да(н)чȣла, пръкалабове новгра(д)ски(х).

13 Original, pe pergament, Acad. Rom. 59/86: la fel; şi Ghib. Sur. 1, pp. 203-209.

14 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 25: la fel; altul, cu aceiaşi dată, la Arhiv. Stat. Bucureşti, secţ. ist.: la fel.

15 Original, pe pergament, Acad. Rom. 47/228: la fel.

16 Original, pe pergament. Acad. Rom. 108/8: la fel; altul, cu aceiaşi dată, ibid., neinventariat (dela Şaraga): la fel; altul, cu aceiaşi dată, Ghib., Sur. 2, pp. 336-339.

17 Arhiv. Stat. Iaşi, Tr. 1764, op. 2013, dos. 900, fila 3; ibid. Anaforale

Și tot astfel, apare, în Martie 27[1], în Martie 28[2], Aprilie 1[3], Aprilie 4[4], Aprilie 8[5], din 1528[6], în 7037 (1529), Martie 5[7]. În același an, Martie 9, apare ca vornic[8]. Tot așa, în Martie 10[9], Martie 11[10], Martie 16[11], Martie 17[12], Martie 19[13], Martie 20[14], Martie 22[15], Martie 23[16], Martie 24[17], Martie 25[18], Aprilie 23[19],

nr. 2, fila 35; Al Băleanu, în Cercetări ist. (Iași), anul 8-9 [2] (1932-1933), pp. 85-86.

1 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 26.

2 Ghib. Sur. 18, pp. 131, 133: la fel; altul, cu aceiași dată, Uricariul 18, pp. 108, 110: la fel.

3 Original, pe pergament, Acad. Rom. 6/51: la fel.

4 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 90; Ghib. Sur. 18, p. 135, un suret: la fel.

5 T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 27, 29; Wick., Woronetz und Putna, pp. 205-207: la fel; altul, cu aceiași dată, Arhiv. Stat. Iași, original, pe pergament, și suret, la Acad. Rom. 19/76, Uricariul 18, pp. 114, 117: la fel.

6 Orest Popescul, Câteva doc. mold., pp. 28-31: la fel.

7 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 217: la fel.

8 A. Sava, Doc. Lăpușnei, pp. 5-6; altul, cu aceiași dată, N. Iorga, Stud. și Doc. 6, pp. 139-140.

9 Original, pe pergament, Acad. Rom. 40/21: вѣра пана грозава дворника.

10 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 27: la fel; altul, cu aceiași dată, original, pe pergament, Muz. Municipal, Iași; Ghib. Sur. 18, pp. 138, 139: la fel.

11 Original, pe pergament, Acad. Rom. 47/229: вѣра пана грозава дворника.

12 Original, pe pergament, Acad. Rom, Pecete 140; Melchisedec, Cronica Romanului, 1, pp. 160, 162: la fel.

13 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 28: la fel.

14 Ghib. Sur. 9, pp. 18, 19: la fel.

15 O fotografie, de pe original, în colecția mea; Ghib. Sur. 18, pp. 141, 142: la fel; altul, cu aceiași dată, Acad. Rom. 70/49: la fel.

16 Original, pe pergament, în Arhiva Sf. Spiridon, Iași, moșia Pițcani, 1; Ghib. Isp. 1[1] pp. 56, 57: вѣра пана грозав дворника,

17 Original, pe pergament, Arhiv. Stat. București, Peceți moldovenești: la fel.

18 Original, pe pergament, Acad. Rom., Peceți 225: вѣра пана грозава дворника; altul, cu aceiași dată, original, pe pergament, Acad. Rom., Peceți 214; Ghib. Sur. 1, pp. 231, 233: вѣра пана грозава дворника; altul, original, pe pergament, Acad. Rom. 6/47; Coriolan, Petru Rareș, pp. 41-44; Ghib. Sur. 25, pp. 1-2: la fel.

19 Orest Popescu, Câteva doc. mold., pp. 31-33; Dan, Cronica Episco-

Aprilie 29 [1]. În Iunie, vornicul Grozav a comandat armata moldovenească, care a câştigat lupta dela Feldioara [2]. Se vede, că a fost însărcinat cu vornicia, anume pentru această luptă. În 7038 (1530), Martie 3, este iar pârcălab de Roman, înpreună cu Danciul [3]. După această dată, nu se mai întâlneşte sub Petru Rareş. Dar, sub Ştefan Lăcustă Voevod, apare ca pârcălab de Neamţ, în 7048 (1540), Martie 7 [4], Martie 23 [5], Mai 1 [6], Mai 11 [7], Mai 18 [8], Iunie 13 [9], Noemvrie 30 [10], în 1540 [11]. După această dată, nu se mai întâlneşte [12]. Într'un document, dela Petru Rareş Voevod, din 7054 (1546), Aprilie 2 [13], fiul său, Ion, vinde satul Şen-

piei de Rădăuţi, pp. 158-161; T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 30, 31: вѣра пана грозава дворника.

1 Orest Popescu, Câteva doc. mold. pp. 34-36: вѣра пана грозава дворника.

2 I. Ursu, Petru Rareş, pp. 13-15, 94.

3 Arhiv. Stat. Bucureşti, Peceţi moldoveneşti: вѣра пана грозави и пана да(н)чула, паркалабове новгра(д)скы(х).

4 Gr. Nandriş, Patru doc., facsimil 4 (aici, greşit, arătat ca dela Ştefan cel Mare): вѣра пана манѣ и грозава, паркалабове немецскы(х).

5 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 31; N. Iorga, Stud. şi Doc. 6, p. 615 : la fel.

6 Suret, la Fundaţia Regele Ferdinand I, Iaşi (dela Ghibănescu, Condica 2); Ghib. Sur. 1, p. 237.

7 Original, pe pergament, la Fundaţia Regele Ferdinand I, Iaşi, (dela Ghibănescu); o fotografie în colecţia mea; Ghib. Sur. 18, pp. 196, 198: вѣра пана манѣ и пана грозава, паркалабове немецкы(х).

8 N. Iorga, Procesele călugărilor dela Sântilie, în Anal. Acad. Rom., seria 3-a, tom. 4 (1925), secţ. ist. p. 412 : Manea şi Grozav, pârcălabi de Neamţ.

9 N. Iorga, Stud. şi Doc. 21, pp. 300-302.

10 Acad. Rom. ms 5235 (dela I. Bogdan), fila 22; T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, p. 20 (cu data greşită : 1539, Noemvrie 30); Wick., Geschichte der Klöster Homor, pp. 96-97; Ghib. Sur. 24, pp. 174: la fel.

11 N. Iorga, Stud. şi Doc. 11, p. 84.

12 I. Ursu, Petru Rareş, p. 94, se îndoieşte că cel de sub Ştefan Lăcustă Voevod e una şi aceiaşi persoană cu cel de sub Ştefăniţă Vodă şi Petru Rareş Vodă.

13 Original, pe pergament, la Acad. Rom. 37/6; Uricarul 10, pp. 104-105: Іѡ(н), сиъ грозавоу дворникоу . . . едно село, що ѹ полочине(х), на имѣ шендрещїи.

dreşti, în Polocine. Într'un alt uric, dela Alexandru Lăpuşneanu Voevod, din 7062 (1554), Mai 5[1], găsim pe Groza vistiernicelul, fiul lui Grozav vornic.

56.

1521, Iunie 3.

Stefan Voevod întăreşte între nepoţii Neagului satul, pe Bogdana, anume Rotumpaneşti, în trei părţi.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли мѡ(л)давскѡи, знаменитѡ чини(м) и с си(м) нашi(м) листо(м) вьсѣ(м), кто на не(м) вьзри(т) или его чтѹчи ѹслыши(т), ѡже прїидоша, прѧ(д) нами и прѧд[2] нашими мѡ(л)давскыми бѡлѧри, наши слѹгы, авьрь и сестри его, мьрїе и анна, и племенникь и(х), нистѡ(р), и сестра его, мьрїе, и племенникь и(х), михѹ(л), и братїѧ его, петрѧ и сестри и(х), федка и ангелина, и племенница и(х), анѹшка, и ти(ж) племенни(к) и(х), їѡ(н) и братїѧ его, петрѧ и тоадерь и тома и трифа(н), и сестра и(х), магдалинь, и ти(ж) племенникѡве и(х), їѡ(н) и братїѧ его, бьлѡ(ш) и тома и петрѧ и лазѧ, и сестри и(х), сѡрае[2] и сестра ихь, нѣгша, и сестра и(х), мьрїе, и племеникѡве и(х), дѹма и братїѧ его, кѡзма и тоадѣ[2], и племенникѡве и(х), тоадер[2] тазлѹ, и племенни(к) его, бѡгда(н), и сестра его, негрить, ѹси ѹнѹкѡве нѣгѹлови, по и(х) доброи воли, не‹кы›(м) непонѹжени а ниприсиловани и роздѣлили промежи собѡю свою правѹю ѡтнинѹ, ѡ(т) и(х) праваго ѹрика, непривилїе, що има(л) дѧ(д) и(х), нѣгѹ(л), ѡ(т) дѣда г(сд)ва мы, стефана воево(дї), едно село, на бѡгдана, на имѧ ротѹмпанещи. и роздѣлили тое село на три[3] части. и досталосѧ вь ча(ст) слѹѕѣ нашемѹ, авьрѹ, и сестра(м) его, мьрїи и анни, и племенникѹ и(х), нисторѹ, и сестра его, мьрїе, и племенникѹ и(х), михѹлѹ, и братѹ его, петри, и сестра(м) и(х), фе(д)ки и ангелини и анѹшки, и племенникѡ(м) и(х), їѡнѹ и братїѧ(м) его, петри и тоадерѹ и томи и трифанѹ, и сестри и(х), магдалини, досталосѧ и(м),

1 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 164: гроза вистерниче(л) . . . ѡтє(ц) его, гроза(в) дворни(к).
2 Sic.
3 Orig. pare a fi тре(т).

ѹ и(х) ча(ст), вы(ш)нѣа ча(ст) ѡ(т) того село. а па(к), слоуга(м) наши(м), їѡнѹ и братїа(м) его, балѡшѹ и томи и петри и лази, и сестра(м) и(х), сѡран [1], и сестри и(х), нѣгши, и сестри и(х), мърїи, досталоса и(м), ѹ и(х) ча(ст), втораа ча(ст) ѡ(т) того село. а пакъ слоуѕѣ нашемѹ, дѹми, и братїа(м) его, козми и тоади [1] достало са и(м), ѹ и(х) ча(ст), третаа ча(ст) ѡ(т) того село. ино, мы видѣвши и(х) доброю волю и токме(ж) и доброе и(х) роздѣленїе, що ѡни промежи собою роздѣлили и потокмили, а мы такѡ(ж) и ѡ(т) на(с) дали и потвръдили есмы прѣ(д)реченни(м) слѹга(м) наши(м) тоти вышеписаннїи ча(ст), вы(ш)нѣа и(х) ча(ст), втораа и третаа ча(ст) [1] ѡ(т) село, ѡ(т) ротѹ(м)панещъ, на богдана, како да е(ст) и(м) ѡ(т) на(с) оурикъ съ въсе(м) доходѡ(м), имъ и дѣте(м) и(х) и ѹнѹчато(м) и(х) и прѣѹнѹчато(м) и(х) и прѣщѹрато(м) и(х) и въсемѹ родѹ и(х), ктѡса и(м) избере(т) наиближнїи, непорѹшено, никѡлиже, на вѣкы. а хѡтаръ ты(м) прѣ(д)реченни(м) часте(м) ѡ(т) село, що на бѡгдана, ѡ(т) ротѹмпане(щ), да е(ст) и(м) ѡ(т) въсего хотара коликѡса и(м) приходи(т), а ѡ(т) инши(х) сторѡ(н), по старомѹ хотарѹ, кѹда извѣка ѡживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвъзлюбленнаго ми брата, петра, и вѣра бѡꙗ(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двѡ(р)ника, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана талабѫ, хотинскы(х), вѣра пана косте и пана кѡндрѫ, немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, новѡгра(д)скы(х), вѣра пана арбѹре, портарѣ сѹчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїа вистѣрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана съкѹꙗна чашника, вѣра пана стръча стѡлника, вѣра пана кацелѣна комиса и вѣра въсе(х) боꙗръ наши(х) мѡлдавскы(х) великы(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, кто бѹде(т) г(с)п(д)ръ нашеи з<емли, ѡ(т) дѣтеи наши(х)> или ѡ(т) нашего рѡда или пакъ бѹ(д) кого бъ избе<ре(т) г(с)п(д)ре(м)> быти нашеи мѡлдавскѡи земли, то(т) бы и(м) непорѹши(л) нашего дааніа и потвръжденїа, али що бы <и(м) оу>твръди(л) и ѹкрѣпи(л), за нѹже е(ст) и(м) праваа ѡтнина. а на бѡлш<еи> крѣпо(ст) и потвръжденїе томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есмы нашемѹ вѣрномѹ панѹ, тотрѹшанѹ логѡфетѹ, писати и печа(т) нашѹ привѣсити к семѹ нашемоу листоу. писа(л) дѹмитрѹ попови(ч), оу хрълѡвѣ, в лто ꙁѯкѳ, м(с)ца їоунїа г.

1 Sic.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, cunoscut facem și cu această carte a noastră tuturor, cari va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni, slugile noastre, Avăr și surorile lui, Mărie și Ana, și vărul lor, Nistor, și sora lui, Mărie, și vărul lor, Mihul, și frații lui, Petrea și surorile lor, Fedca și Anghelina, și vara lor, Anușca, și asemenea vărul lor, Ion și frații lui, Petrea și Toader și Toma și Trifan, și sora lor, Măgdălina, și asemenea verii lor, Ion și frații lui, Băloș și Toma și Petrea și Lazea, și surorile lor, Sorae și sora lor, Neagșa, și sora lor, Mărie, și verii lor, Duma și frații lui, Cozma și Toadea, și verii lor, Toader Tazlău, și vărul lui, Bogdan, și sora lui, Negrita, toți nepoții Neagului, de a lor bună voie, de nimeni nesiliți și nici asupriți, și au înpărțit între dânșii, a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric și cu privilegiu, ce a avut bunul lor, Neagul, dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, un sat, pe Bogdana, anume Rotumpanești. Și au înpărțit acest sat în trei părți.

Și s'a venit în partea slugii noastre, lui Avăr, și a surorilor lui, Măria și Ana, și vărului lor, Nistor, și surorii lui, Mărie, și vărului lor, Mihul, și fratelui lui, Petrea, și surorilor lor, Fedcăi și Anghelinei și Anușcăi, și verilor lor, Ion și fraților lui, Petrea și Toader și Toma și Trifan, și surorii lor, Magdalinii, s'a cuvenit lor, în partea lor, partea de sus din acest sat. Și iarăși, slugilor noastre, lui Ion și fraților lui, Baloș și Toma și Petrea și Lazea, și surorilor lor, Sorai, și surorii lor, Neagșei, și și sorii lor, Mărie, li s'a venit, în partea lor, a doua parte din acest sat. Și iarăși, slugii noastre, lui Duma, și fraților lui, lui Cozma și Toadea, li s'a venit, în partea lor, a treia parte din acest sat.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie și tocmeală și buna lor înpărțială, ce și-au înpărțit între dânșii și au tocmit, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit înainte numitelor slugilor noastre aceste sus scrise părți, partea lor de sus, a doua și a treia parte din sat, din Rotumpanești, pe Bogdana, ca să fie lor dela Noi uric, cu tot venitul, lor și copiilor lor și nepoților lor și strănepoților lor și răstrănepoților lor și întregului

neam al lor, cine se va alege lor mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestor înainte numite părţi de sat, ce-i pe Bogdana, din Rotumpaneşti, să fie lor din tot hotarul, cât li se vine, iar dinspre alte părţi, după hotarul cel vechiu, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului meu frate, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, dela Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentrucă este a lor dreaptă ocină.

Iar pentru mai multă tărie şi înputernicire acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră, la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Hârlău, în anul 7029, luna Iunie 3.

Original, pe pergament, cu pecetea pierdută, la Acad. Rom. 68/130. O fotografie, de pe original, în colecţia mea. O traducere, cu data 7029, Iulie 3, se află în Arhiv. Stat. Bucureşti, Condica Asachi, nr. 262. Este menţionat în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 139.

Nu pot identifica satul Rotumpaneşti, pe Bogdana. Un

pârău Bogdana cunosc în județul Vaslui și Tutova [1], altul, în județul Bacău [2], pe care nu se mai găsește vre-un sat cu numele Rotumpănești. Un sat Rotompănești, numit azi Rotopănești, este în județul Baia, pe Brădățel [3]. Și celalt, de pe Bogdana, își are numele dela străvechiul boier, Rotâmpan, Rotompan [4]. Era și în veacul al XIV-lea.

57.

1521, Iunie 5.

Stefan Voevod dăruiește lui Ion Turcul visternicel satul, din ținutul Cernăuților, Șizscouți, ce a fost ascultător de Șipineți.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воевода, господарь земли молдавскыи, знаменито чинн(м) н(с)сн(м) нашн(м) листо(м) всѣ(м), ктѡ на не(м) взрнтъ нли его чтоучи ѡуслышить, ѡже то(т) нстнны слꙋга на(ш), їѡ(н) тꙋркꙋ(л) внстерннче(л), слоужилъ на(м) право н вѣрно. тѣмъ, мы видѣвши право вѣрною слꙋжбꙋ его до на(с), жаловали есмы его ѡсобною нашею мл(с)тїю н дали есмы емꙋ ѡ(т) на(с), оу нашен земли, оу мѡлдавскѡи, едно село, ѡ(т) нашн(х) се(л), оу волости черновскѡн, що прислоухалъ къ шнпннце, на нмѧ шнзскѡвцн, како да естъ емꙋ оурн(к), с всѣ(м) доходо(м), емꙋ н дѣте(м) его н оунꙋчатомъ его н прѣоуꙋнꙋчато(м) его н пращꙋрѧто(м) его н всемꙋ родꙋ его, н кто емꙋ сѣ нзбере(т) нанблнжнїн, непорꙋшено, ннкѡлнже, на вѣкы. а хѡтаръ томꙋ вышепнсанномоу селоу, що оу волости черновце(х), на нмѧ шнзскѡвце(м), да естъ ѡ(т) ꙋсн(х) сторѡнъ, по старомоу хѡтарꙋ, по коуда нз вѣка ѡжнвалн. а на то, естъ вѣра нашего г(сд)ва вышепнсаннаго, мы стефана воево(дї), н вѣра прѣвъзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, н вѣра болѧръ нашн(х), вѣра пана нсака, вѣра пана петра двѡрннка, вѣра пана негрнла, вѣра пана васка, вѣра пана грнн-

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, p. 892; în special, ibid. 2, p. 470; D. Șt. 1, pp. 130, 131, 138.

2 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 344-346.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 159-161; Ind. stat., pp. 36, 734; Harta stat. major, planșa Cornu Luncei, 1 : 50000.

4 M. Costăchescu, cit.; și 2 p. 873; același, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 93, 94, 96, 97.

кѡвича и пана талабѫ, пръкалабѡве хотинскы(х), вѣра пана кѡсте и пана кондрѣ, пръкалабове немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, пръкалабѡве новогра(д)скы(х), вѣра пана лȣка арбȣре, портарїа сȣчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїꙗ вистѣрника, вѣра пана козма шарпе постелника, вѣра пана съкȣіана чашника, вѣра пана стръча стѡлника, вѣра пана тома къцелѣ(н) комиса ⟨и⟩ вѣра ȣси(х) боꙗро(в) наши(х) мѡлдавскы(х) великы(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, ктѡ боудетъ г(с)п(д)ръ нашеи земли, ѡ(т) дѣтии наши(х) или ѡ(т) нашего рѡда или пакъ боу(д) кого бъ избере(т) господаре(м) быти нашеи земли молдавскои, тотъ бы емȣ непорȣшилъ нашего данїа, али що бы емоу ȣтвръди(л) и оукрѣпи(л), понȣже есмы емȣ дали, за его правȣю и вѣрною слȣжбоу. а на болшее крѣпость и потвръжденїе томȣ въсемȣ вишеписанномȣ, велѣли есмы нашемȣ вѣрномȣ панȣ, тотрȣшанȣ логофетȣ, писати и печа(т) нашȣ закѣсити к семȣ листȣ нашемоу. писа(л) дȣмитрȣ ⟨по⟩пови(ч), оу хрълове, клто ҂зкѳ, м(с)ца юнїꙗ є.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că această adevărată slugă a noastră, Ion Turcul visternicel, a slujit nouă drept și credincios. De aceia, Noi văzând a lui drept credincioasă slujbă către Noi, l-am miluit cu deosebita noastră milă și i-am dat dela Noi, în Țara noastră, în Moldova, un sat, din satele noastre, în ținutul Cernăuților, care a ascultat de Șipinți, anume Șizcouți, ca să-i fie lui uric, cu tot venitul, lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și răstrănepoților lui și întregului neam al lui și cine i se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui mai sus scris sat, care-i în ținutul Cernăuților, anume Șizcouți, să fie din toate părțile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Negrilă, credința panului Vasco, credința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credința panului Costea și a panului Con-

drea, pârcălabi de Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Cozma Șarpe postelnic, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panulai Toma Cățelean comis, credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră, ci să-i înputerniciască și întăriască, pentrucă i-am dat, pentru a lui dreaptă și credincioasă slujbă.

Iar pentru mai mare tărie și înputernicire acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră, la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Hârlău, în anul 7029, luna Iunie 5.

Documentul de mai sus se păstrează în Arhiv. Stat. Cernăuți, pac. Șișcăuți, de unde l-a publicat T. Bălan, Cetatea Hmielov, Cernăuți, 1927, pp. 18-19, înpreună cu un suret, din 1809, Iunie 5. Apoi, în T. Balan, Doc. Bucovinene, pp. 21-23. O planșă fotografică, din care lipsește o treime, se află publicată în Ențiklopediia slavianskoi filologhii (Petrograd, 1916), planșa 100. După acest loc și T. Balan cit., îl dau și eu.

Satul Șizscouți este Șișcăuții, din județul Cernăuți[1]. În c. 1531, satul este vândut de Ion Turcul visternicel[2]. Era și în veacul al XIV-lea. Își are numele dela un Șizco[3]. Satul a fost

1 Dicț. geogr. al Bucovinei, de Grigorovіță, p. 218; Ind. stat., pp. 101, 783; Harta Bucovinei, de C. Brătescu.

2 T. Balan, Doc. Bucovinene 1, pp. 32-34: ѥдно село, ѹ волости черновскои, на имѣ шизкѡвцїи.

3 Cp. satele Șișcăuți, din jud. Hotin, Șișcani din jud. Fălciu și Putna [Ind. stat. p. 783]. Pentru trecut, cp. uricul lui Mihail dela Dorohoi, din 6945 (1437), Dechemvrie 20 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 541, 542, 543, 547: село, где шизко би(л); în 6964 (1456), Iunie 8 [ibid. 2, pp.

mai înainte domnesc, ascultând de ocolul Şipinţi, numit azi Şipeniţ, în acelaşi judeţ Cernăuţi[1]. Este pomenit, din cele mai vechi timpuri[2].

58.

1521, Iunie 14.

Stefan Voevod întăreşte urmaşilor lui Petre înpărţeala în satul de pe Lăpuşna, la Păr, anume Perenii.

<7029 Iunie 14>. Suret dipi ispisocul lui Stefan Vvd., D. Ţării Moldaviei, scris de Oanţa, în Suceava.

Înştiinţare facim pren această carte a noastră tuturor, cui vor căuta asupra ei sau o vor auzi cetindu-o, precum au venit, înnainte noastră şi înnainte tuturor boerilor noştri a Moldaviei, slugile noastri, Bratul, ficiorul Giurgii, şi verii lui, Balş şi fratile său, Buda şi sora lor, Ileana, fiei Anii, şi nepoată lor, Negşa, fata Anei, şi verile lor, Mara şi Stanca şi Cerna, fetile . . . [3] Anuşca şi Irina, fetile Andruşcăi Hârlău, toţi nepoţi . . . de bună voia lor, de nimeni sâliţi, nici asupriţi, ş'au înpărţit dreptă ocina lor, din drept uricul lor şi den ispisocul ci l-au avut moşul lor, Petre . . . <di la> Alixandru Vodă, un sat pi Lăpuşna, la Păr, anume Perenii, şi s'au venit în parte slugii noastri, Bratului, ficiorul Giurgii, şi verilor lui, Balş, şi frăţine-său, Budei, şi surorii lui, Ilenii, fiei Anii, s'au venit în parte lor giumătate . . . despre răsărit şi o moară pi Târnuşa, cum şi slugii noastre, Zbiarăi, şi surorilor lui, Armancăi . . . fiei lor, Andruşcăi Hârlău, şi verilor lor, Mariei şi Stancăi şi Cernii, fetilor Dumei Hârlău, şi nepoatei lor, Neagşii, fetei Anei, s'au venit în parte lor iarăş giumătate de sat, Perenii, giumătate ce din sus, parte dispre apus, şi moară în Târnuşa.

577, 578, 579, 580, 581]: села, на имѣ шизковци, где бы(л) юрїева двора, на прѹтѣ . . . и шизковци, где ходори(ч).

1 Dicţ. geogr. cit., p, 217 ; Ind. stat., pp. 101, 782 ; Harta Bucovinei, cit.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 619, 620, în 1400, Martie 25 ; în 1433, Dechemvrie 13 [ibid. 2, pp. 661, 662] ; în 1436, Septemvrie 23 [ibid. 2, pp. 706, 707, 708].

3 Lipsă un rând întreg.

Deci, văzând Noi această de bună voi a lor între dânşii tocmală şi bună înpărţală, Noi încă aşijderea şi dila Noi am dat şi am întărit mai sus numitilor slugi a noastre, Bratului, feciorul Giurgii, şi verilor lui, lui Balş şi frăţâne-său, Budei, şi surorii lor, Ilenii, ace di mai sus numită giumătate de sat, de Pereni, giumătate cei din gios, parte ce dispre răsărit şi moara pi Târnuşa, pentru ca să le fie lor dela Noi uric, cu tot venitul, şi fiilor lor, nepoţilor, strănepoţilor, prestrănepoţilor şi la tot neamul lor, cini li să va alegi mai de aproape, nestrămutat, niciodinioară, în veci.

Iar hotarul acei giumătăţi de sat, din Pereni, parte ce din gios, despre răsărit şi cu moară în Târnuşa, despre tot hotarul să fie giumătate şi după vechiul hotaru, pân unde s'au apucat din vac şi până undi au pus semne credincios boeriul nostru, Vlad uşeriul.

Precum, spre aceasta, esti credinţa a mai sus numitei Domniei Noastri, Ştefan Vvod. şi credinţa a preiubitului frate a Domniei Mele, Petru, şi credinţa a tuturor boerilor noştri a Moldaviei a mari şi mici.

Iar spre mai mare tărie şi întărirea tuturor acestora de mai sus scrisă, am poroncit credincios boeriului nostru, lui Trotuşan logofăt, să scrie şi cătră adivărată carte noastră această pecete noastră să legi.

«Di pi sârbie, pi limba moldovineasc<ă>, s'au tălmăcit, la anul 1808, Iul 4, polcovnic Pavăl Debrici[1] ot Mitropolii». Copia suretului este adeverită, la 1819, Septemvrie 24, de comisia hotărîturilor ţinutului Orhei, cu pecetia comisiei şi semnătura cilenului Sichiraş. Se păstrează în Arhiva Stat. Chişinău, Tribunalul regional, dos. 1339, fila 116. E publicat de A. Sava, Doc. Lăpuşnei, pp. 1-3. Aici, este pusă data documentului, 1521, Iunie 14, pe care nu ştiu dacă o are suretul sau nu.

Este satul Pereni, din judeţul Lăpuşna[2]. E pomenit adeseori[3]. Era şi sub Alexandru cel Bun şi poate chiar în veacul

1 In suret: Despre.

2 Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei, p. 163; Ind. stat., pp. 220, 690; Harta Basarabiei, de Nour (aici 2 sate Pereni).

3 A. Sava, cit. p. 314.

al XIV-lea. Îşi are numele dela Păr[1].— Interesant este numele Hârlău şi Zbierea. — Pârâul Lăpuşna este pomenit din vechi vremuri[2].

59.

1521, Iunie 24.

Stefan Voevod întăreşte lui Petrea Ungureanul a treia parte din satul Lipăeşti, unde a fost jude Dragomir, ce i-a fost dată de unchiul său, Mândrea, schimb, pentru o jumătate din via, din dealul Hârlăului.

Suret dupe ispisoc vechiu pe sârbie, dela Stefan Vvd., scris, în Suceava, de Dumitru Popovici, din leat 7029, Iuni 24.

Înştiinţare facem prin această carte a noastră tuturor, cui vor căuta spre dânsa sau o vor auzi cetindu-să, precum au venit, înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri a Moldovii, sluga noastră, Mândrea, şi de a lui bună voe, de nimini silit, nici asuprit, ş'au dat a sa dreaptă ocină şi cumpărătură, dintr'al său drept uric şi ispisoc de cumpărătură, ce l-au avut dela moşul Domnii mele, dela Stefan Vvd., a treia parte din satul Lipăeştii, unde au fost judele Dragomir, partea cea din sus, nepotului său, slugii noastre, Petrii Ungureanul. Iar sluga noastră, Petri Ungureanul, au dat unchiului său, slugii noastre, Mândrii, jumătate din viia lui, ce o are în dealul Hârlăului.

Şi văzând şi Noi a lor cea de bună voe tocmală, Noi încă aşijderea şi dela Noi am dat şi am întărit slugii noastre, Petrii Ungureanului, acea de mai sus arătată a treia parte din sat, din Lipăeşti, unde au fost judele Dragomir, partea cea din sus, ca să-i fie lui şi dela Noi uric cu tot venitul, lui şi fiilor lui, nepoţilor, strănepoţilor şi la tot neamul lui, cine i să va aleage mai de aproape, nestrămutat, niciodinioară, în veci.

Iar hotarul acei de mai sus numitei a treia părţi din sat, din Lipăeşti, unde au fost judele Dragomir, partea cea din sus,

1 Peste Prut, în jud. Orhei, în com. Trifeşti, este alt sat, Pereni [Arbore, cit.; Ind. stat. pp. 270, 690; Harta Basarabiei, cit.].

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 914; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M., p. 307; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 534.

să fie între cele doaoă părţi de sat, care le-au dat Mândrea Sfintei Mitropolii noastre, din Suceava, începând peste drum, la un stâlp, de acolea la alt stâlp, de acolea drept peste şăs, în marginea luncii, la un ulm, iar despre alte părţi, după vechiul hotar, până unde au apucat, din veac.

Şi spre aceasta, iaste credinţa a însumi Domnii mele de mai sus numit, Stefan Vvd., şi credinţa a prea iubit frate al Domnii mele, Petru, şi credinţa a tuturor boerilor Domnii mele a Moldovii, a mari şi mici.

Şi spre mai mare tărie şi întăritură acestor de mai sus scrise, poruncit-am credincios boeriului nostru, Totruşan logf., să scrie şi, către adevărată cartea noastră aceasta, pecetea noastră să leage.

De pe sârbie, pe limba moldoveniască, am tălmăcit, la anul 1803, Iuni 27, polcv. P<a>v<e>l Debr<ici> ot Mitro<polie>.

Suretul de mai sus se află la Acad. Rom. 13/219. Este menţionat şi în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 139.

Nu pot identifica satul Lipăeşti, pe care Mândrea îl avea dela Ştefan cel Mare. Era şi la începutul veacului al XV-lea. Îşi are numele dela un Lipai. — Petrea Ungureanul poate este totuna cu Petrea Ungureanul, care în 7039 (1531), Martie 26, cumpără dela Duma Băndici a treia parte din jumătate de sat, de Moeneşti[1].

60.

1521, Iunie.

Stefan Voevod pentru moşia Dombroenii, pe Cneja.

«7029, Iuni. Ispisocul Domnului Ştefan Vvd., cu a lui tălmăcire, întăritor lui Petre Ţarsco Groza şi altor ai lui pe o bucată de loc din moşâia Dombroenii, pe Cneja. Iar hotarul acei bucăţ de loc să fie după hotarul vechi».

1 Original, pe pergament, Acad. Rom , Pecete 226.

Regestul de mai sus se află în Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 69, fila 142, 146 v. E adus în pricina dintre postelniceasa Ruxanda Micleasca, proprietara moşiei Pochişcanii şi parte din Broeni, din ţinutul Covurluiului, pe pârăul Chinejii, şi răzăşii din moşia Fundeşti şi Ionăşăşti, alăture. Este menţionat şi într'o carte de judecată din 1818, August 2 [Uricaru 17, pp. 242-244]. Şi aici, moşia se numeşte «Dombroenii».

Dombroenii erau deci lângă Popişcani sau Pochişcani, în comuna Balinteşti, din judeţul Covurlui [1]. Nu pot da nici o lămurire asupra moşiei Dombroeni şi nici asupra proprietarului.— Chineja, vechiul pârău Cneja, este pomenit din vechi vremuri, începând din 6956 (1448), Iulie 15 [2]. Apoi, în 6967 (1459), Septemvrie 3 [3], în 7003 (1495), Ianuarie 10 [4].

61.

1521.

Ştefan Voevod întăreşte satul Petreştii, la Rebricea.

«Vlto 7029. Noi Stefan Voevoda facem ştire tuturor, cui să cade a şti, că iată acesti adevărate a noastre slugi, Ilie şi fraţii săi, Nastea şi surorile sale, Crâstina şi Magdalina, featele lui Ion, şi iarăşi fraţii lui, Anuşca, fata lui Giurgii, şi iarăşi sora lor, Marinca, fata Petrei, şi nepoata ei, Marenca, fata Giurgicăi, ni-am milostivit spre înşii şi li-am dat şi li-am întărit lor pre un sat, la Răbrice, anume Petreştii, ca să le fie lor dela Noi uric cu tot vinitul, lor şi ficiorilor, nepoţilor şi strănepoţilor.

1 Dicţ. geogr. al jud. Covurluiu, pp. 134, 16; Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 374; Ind. stat., pp. 123, 701; Harta stat. major, planşa Bereşti-Oancea, 1 : 100000.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 323, 325, 332, 333: селище комѫнеще(м), на оус<тїн> кнѧжа.

3 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 35-37: на кнѣжѣ, бран. Nu este Cneaja, în ţinutul Cârligăturii.

4 Ibid. 2, pp. 39-40: село, на кнѣжа, на нмѣ, где бн(л) до(м) дѣда н(х), нвана, н, ѹ тωмже хотарѹ, крѫницѣ, на нмѣ ампѹцнта.

Iar hotarâle acestui sat, dela Răbrice, anume Petreştii, ca să fie din toate părţile, după ale sale bătrâne hotare, precum din veci s'au ojovăit[1].

Şi spre aceasta, este credinţa Domnii mele şi a fratelui Domnii mele, Petra, şi credinţa a toţi boiarii, Isac vorc., Petru vorc., Petrica, Vasca, Grincovici, Talabă, păr. de Hotin, Coste i Condre, păr. de Niamţu, Petrică i Toader, pârc. de Cetate-Nouă, Luca Arbure, portariul de Suceavă, Hrana spat., Erimie vist., Şearpe post., Săcuian pah., Stârce stol., Căţălian comisul».

Documentul de mai sus se află la Arhiv. Stat. Bucureşti, Condica Asachi, nr. 262 (629), fila 42 (50).

În judeţul Vaslui, sânt cunoscute, azi, două sate, Petreşti, Chetreşti[2]. Pe pârăul Rebricea, din acest judeţ, satul Sasova, s'a numit mai înainte Petreşti[3]. Acesta este satul de care e vorba în uricul de mai sus. Îşi are numele dela un Petru. Era şi în veacul al XV-lea.— Pârăul Rebricea apare în documente, încă din 6931 (1423), Martie 31[4].

1 Corespunzător slavului ѡживали (au trăit).

2 Dicţ. geogr. al jud. Vasluiu, pp. 138, 40, 41; Ind. stat., pp. 398, 501. Pentru trecut, cp. uricul dela Ştefan cel Mare, din 6980 (1472), Iunie 1, [I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 245-246; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 87-90; o fotografie de pe original e în colecţia mea]: петрещін, на ви(л)нои, пониже потока корнило(р) (Petreşti, pe Vilna, mai jos de pârăul Cornilor). Acelaşi sat, în 6995 (1487), Martie 6 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 296-298]: ѡт хотара петрещилорь, . . . пониже поток корнилорь. Acesta este satul din com. Ipate. Satul Chetreşti, de pe Racova, este pomenit, în hotarnica Vasluiului, din 6999 (1491), Octomvrie 15 [I. Bogdan, D. Şt. 1, p. 482]: «pân la drumul Pietreştilor». Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 288, document din 7016 (1508).

3 Dicţ. geogr. al jud. Vasluiu, p. 162; Harta stat. major, planşa Iaşi, 1 : 100000.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 156-159. Vezi ibid. 2, p. 929.

62.

1522, Ianuarie 17.

Stefan Voevod întăreşte privilegii mănăstirii Putna.

În numele Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, Troiţă Sfânta <de> o fiinţă şi nedespărţită. Iată eu robul stăpânului meu, I<sus> H<ristos>, Ştefan Voevod, facem înştiinţare, cu aceastâ carte a noastră, că bine am voit Domniia noastră, cu bună voire şi cu curată şi luminată inimă şi cu toată voea noastră şi cu agiutoriul lui Dumnezău, ca să întărim a noastră sfântă mănăstire, Putna, unde iaste hramul Adormirea Prea Sfintei Curatei Preablagoslovitei Stăpânei noastre, Născătoarei de Dumnezău şi Pururea Fecioarei, Mariei, şi iaste igumen arhimandrit, rugătorul Chir Ananie, şi am dat şi am întărit acei sfinte mănăstiri a noastră, Putna, şi am dat voe, ca să trimită rugătorii noştri călugări, care trăesc la acea mănăstire, Putna, să meargă la peaşte, trei mrejă, de doao ori pe an, trii mreji, primăvara, trii mreji, toamna, la Dunăre sau la Ezer<e> sau la Nistru, sau unde vor merge acele mreji, mergând şi viind, cu peaşte, să fie slobode şi în pace şi făr de zăbavă şi făr de pagubă şi vamă, ca să nu plătească, nicăiuri, într'a noastră ţară, nici vama cea mare a Socevii, nici la margine, nici vama mică, nici măcar preţ de un ban.

Şi iarăşi, câte sate or fi supt ascultare mănăstirii Putna, ori în ţinutul Socevii, ori în ţinutul Cernăuţului, ori în fieşte care ţinut ar fi având sate, într'a noastră ţară, întru toate aceale sate, ca să n'aibă a umbla nici un feliu de judecători, nici starosteşti, nici alţi globnici, să nu umble, ca să ea dela acei oameni orice feliu de gloabă, nici pentru bătae, nici şugubină de mueri, în nici un feliu de gloabă, în toate gloabele aceale, ce vor fi, să le dea oamenii acei, dintr'aceale sate, să fie toate a mănăstirii noastre, Putna, fără cât, când i să va întâmpla vre-unui om, dintru aceale sate, să facă vre-o moarte de om, pre acela să-l prindă şi să-l aducă la Noi, iar gloaba şi acelue să fie a mănăstirii. Şi iarăşi de să va întâmpla cumva să aibă vre-o strâmbătate dela vre-un om dintr'aceale sate, pre acela să-l tragă înaintea noastră sau înaintea igumenului.

Aceaste toate să fie a Sfintei Mănăstiri a noastre, Putna, şi uric dela Noi, neruşiit, niciodată, în veaci.

Pentru aceaea, credinţa Domnii meale şi a prea iubit fratele Domnii meale, Petre, şi credinţa tuturor boerilor noştri mari şi mici.

Deci, cine va fi Domnu Ţării aceştiea, să nu strice a noastră danie şi miluire, ce mai vârtos să dea şi să întărească.

Iar pentru mai mare întăritură a tuturor celor de mai sus scrise, am poroncit credinciosului şi cinstit boeriului nostru, dumisale Totruşanul, să scrie şi a noastră peceate către această carte să o leage.

7030, Ghenarie 17.

Copie românească în Arhiva mănăstirii Putna, nr. 125. Dan, Mănăstirea şi Comuna Putna, p. 89. Menţionat în Wick., Woronetz und Putna, p. 182, înpreună cu rezumatul documentului, dela Ştefan cel Mare, din 6998 (1490), Martie 17. Cp. I. Bogdan, D. Şt. 1, p. 431. Copia din Arhiv. mănăstirii Putna a fost publicată de T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 23-24, după care îl dau şi eu.

Documentul este foarte inportant, pentru privilegiile mănăstirii Putna şi pentru vechiul drept românesc. Inportantă este «şugubina de mueri».

63.

1522, Ianuarie 29.

Stefan Voevod întăreşte Mitropolitului Sucevei, Teoctist, o prisacă, unde a fost mănăstirea, şi poeniţa cea mică, ce ascultă de mănăstire, cumpărate cu 80 de zloţi tătăreşti, dela nepoţii lui Petru Oarţă. Asemenea, a treia parte, din jumătate de sat, de Orţeşti, dată Mitropolitului de nepoţi ai lui Petru Oarţă.

† ма(с)тїю бжїєю, мы стєфань воєво(да), господарь землн мwлдавскои, знамєнитw чиниmь[1] и с симь нашимь листwмь вьсѣмь, ктw на нємь вьзрить или єго чтоучи wуслышить, wжє прїидwшѧ, прѣд[2] нами и прѣдь Ȣсими нашими мwлдавскыми бwѩри,

1 Aici şi în alte multe locuri, în acest document, este greu de deosebit ь de ъ.

2 Sic.

нашь слоуга, трифь, снь[1] маренинь, оунѹкь шарцинь, и племенникь его, васко, и сестри его, крхстина и гатїа, дѣти аннини, дочка сшрина, ѹси оунѹкwве петра шарца, по их доброи воли, никымь непонѹжени, аниприсилованни и продали свою правоую штнинѹ, ш(т) своего праваго ѹрика, испривилїе, що wни имали ш(т) прѣдѣда нашего, алеѯандра коеводы, една пасика, где был[2] мwнастырь, и полѣнка малаа, що прислоухаеть кх монастырѹ, молебникѹ нашемоу кѵрь деwктистѹ, митрополитѹ соучавскомоу, за wсмь десять злать татарскыхь. и мwлебникь нашь, кѵрь деwктисть, митрополить соучавскыи, заплатиль оуси тоти вышеписаннїи пинѣзи, п злать татарскыхь, оу рѹки слоуѕѣ нашемоу, трифоу, сноу маренинѹ, оунѹкоу шарциноу, и племенникѹ его, васкоу, и сестра(м) его, крхстини и гатїи, дѣтемх аноушчиннимх, дочка сорина, оусимь оунѹкwмь петра шарца, прѣд[2] нами и прѣднашими бохари. и оутw(м), такwжь, прїидwша, прѣд[2] нами и прѣднашими мwлдавскими бwхари, нашь слоуга, васко, и сестра его, гатїа, дѣти аннини, дwчка сорина, оуноукове петра шарца[3], по их доброи воли, никымь непоноужени а никприсилованни и дали свою правѹю штнинѹ, ш(т) своего праваго ѹрика, исприкилїе, що wни имали ш(т) прѣдѣда нашего, алеѯандра воеводы, ш(т) половина село, ш(т) шрцещх[1] третою часть, их части, нижнїи части, молебникоу нашемоу, кѵрь деwктистоу, митрополитоу соучавскомоу. ино, мы видѣвши их доброволною токмежх и полною заплатоу и доброе дааніе, такwжь и ш(т) насх дали и потврхдили есмы молебникоу нашемоу, кѵрь деwктистѹ, митрополитоу соучавскомоу, тое выше писанное пасика, где быль монастырх, и сполѣнкою и ш(т) половина село, ш(т) шрцещь, третою часть, частх васкова и сестри его, гатїи, нижнїи части, како да есть емоу ш(т) нась ѹрикх, сх вхсем[2] доходwмь. а по схмрти его, да боудетх тое вышеписанное мѣсто, где изволить дати, вх памѧть и вх мwлбж себѣ, непорѹшено, николиже, на вѣкы. а хотарь тои прѣдь реченнои пасици, где быль монастырь, и сполѣнкою, почении ш(т) пискх, ш(т) шбрѣжїе полѣни, та шбрѣжїемь, школо полѣни, до черленого габлwна, та прости оу по-

1 Aici și în alte multe locuri, în acest document, este greu de deosebit ь de х.

2 Sic.

3 Pare a fi: варци.

токь, та потокwмь долоу, чересь дороги, до где сѧ снимаеть потwкь сѫ теплицею, та теплицею гори, wколо пасици и wколо мwнастырѫ, та w(т) топлици, прости оу тоть пискѫ, где прѫво смо почали. а оу топлици, а бы оучинить соби млинѫ. а пакѫ хотарѫ тымь двwмѫ частемѫ село, w(т) wрцещѫ, w(т) половина село, третою часть, нижнимѫ частемѫ, да есть промежи ними, почеңши w(т) берегь топлици, та поперекѫ село, на столпь, и wколо столпа могила, w(т) толѣ прости чересь поле, на дрѹгїи столпь, и wколо столпа могила, w(т) толѣ на верхь wбрѣжїю, на мwгилѹ, та прости на банскоу дорогоу, що идетѫ w(т) бани кѫ нѣмца, та тою дорогою долоу и чересѫ потwкѫ, до полѣни, и таа полѣна оусѧ, до хотара трѫѕїемь, що была ѹзѧта w(т) дѣда г(сд)камы, стефана воеводы, w(т) хотара wрцещемѫ, за смѫрть едного епископа латинского, що сѧ оубиль, оу той полѣни, еще есмы ей дали молебникоу нашемоу, кѵрѫ деwктистоу, митрополитоу соучавскомѹ, а w(т) хотара трѫѕїемѫ, долоу да .естѫ, по старомоу хwтарѹ, до мwлдавѣ. то есть весѫ хотарѫ той пасици и тымѫ двомѫ нижнимѫ частемѫ село, w(т) wрцещѫ. а на то, есть вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воеводы, и вѣра прѣвѫзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра бwярѫ нашихѫ, вѣра пана исака, вѣра пана петра двwрника, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана талабѫ, прѫкалабwве хотинскыхь, вѣра пана косте и пана кондрѧ, прѫкалабwве немецкыхѫ, вѣра пана петрика и пана тоадера, прѫкалабwве новградскыхѫ, вѣра пана лоука арбѹре, портарѣ сѹчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїѧ вистѣрника, вѣра пана кwзма шарпе постелника, вѣра пана сѫкѹяна чашника, вѣра пана стрѫча стwлника, вѣра пана тома кѫцелѣна комиса и вѣра оусихь бwлѣрwвь нашихь мwлдавскихь великих и малыхѫ. а по нашемѫ животѣ, кто боуде(т) господарь нашей земли, w(т) дѣтїи нашихь или w(т) нашего рwда или пакѫ боудѫ кого бѫ изберетѫ господаремѫ быти нашей мwлдавской земли, тотѫ бы непорѹшилѫ нашего даанїа, али абы ѹтврѫдиль и оукрѣпилѫ. а на бwлшее крѣпwстѫ и потврѫжденїе томѹ вѫсемѹ вышеписанномоу, велѣли есмы нашемоу вѣрномоу панѹ, тотрѹшанѹ логwфетоу, писати и нашоу печатѫ привѣсити к семоу листоу нашемоу. доумитрѹ поповичь писалѫ, оу соучавѣ, влтw ҂зл҃, м(с)ца їаноуарїа к҃д.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, cari va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră și înaintea tuturor boierilor noștri moldoveni, sluga noastră, Trif, fiul Marenei, nepotul lui Oarță, și vărul lui, Vasco, și surorile lui, Crâstina și Gatia, copiii Anei, fiica Sorei, toți nepoții lui Petru Oarță, de a lor bună voie, de nimeni nesiliți și nici asupriți și au vândut a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric și cu privilegiu, ce ei au avut dela strămoșul nostru, Alexandru Voevod, o prisacă, unde a fost mănăstirea, și poenița cea mică, ce ascultă de mănăstire, rugătorului nostru, chir Teoctist, Mitropolitul Sucevei, pentru optzeci de zloți tătărești.

Și rugătorul nostru, chir Teoctist, Mitropolitul Sucevei, a plătit toți acești mai sus scriși bani, 80 de zloți tătărești, în mânile slugii noastre, lui Trif, fiul Marenei, nepotul lui Oarță, și vărului lui, Vasco, și surorilor lui, Crâstinei și Gatii, copiilor Anușcăi, fiica Sorei, tuturor nepoților lui Petru Oarță, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri.

Și întru aceasta, asemenea, au venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni, sluga noastră, Vasco, și sora lui, Gatia, copiii Anei, fiica Sorei, nepoții lui Petru Oarță, de a lor bună voie, de nimeni nesiliți și nici asupriți și au dat a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric și cu privilegiu, ce ei au avut dela străbunul nostru, Alexandru Voevod, din jumătate de sat, din Orțești, a treia parte, partea lor, partea de jos, rugătorului nostru, chir Teoctist, Mitropolitul Sucevei.

De aceia, Noi văzând a lor de bună voie tocmeală și plată deplină și bună danie, asemenea și dela Noi am dat și am întărit rugătorului nostru, chir Teoctist, Mitropolitul Sucevei, aceasta mai sus prisacă, unde a fost mănăstirea, și cu poenița și din jumătate de sat, de Orțești, a treia parte, partea lui Vasco și a surorii lui, Gatia, partea de jos, ca să-i fie lui dela Noi uric, cu tot venitul. Iar după moartea lui, să fie acest mai sus scris loc, unde va vrea să-l dea, întru pomenirea și ruga sa, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei înainte numite prisăci, unde a fost mă-

năstirea, şi cu poeniţa, începând din pisc, din obrejia poenii, apoi pe obrejie, înprejurul poenii, până la mărul roşu, apoi drept în pârău, apoi pe pârău la vale, peste drum, până unde se uneşte pârăul cu Tepliţa, apoi pe Tepliţa în sus, înprejurul prisăcii şi înprejurul mănăstirii, apoi dela Topliţa, drept în acest pisc, de unde întăi am început. Iar în Topliţă să-şi facă moară.

Şi iarăşi, hotarul acestor două părţi de sat, de Orţeşti, din jumătate de sat, a treia parte, a părţilor de jos, să fie printre dânsele, începând din ţărmul Topliţei, apoi deacurmezişul satului, la stâlp, şi înprejurul stâlpului movilă, de acolea drept peste câmp, la alt stâlp, şi înprejurul stâlpului movilă, de acolea la obârşia obrejiei, la movilă, apoi drept la drumul Băii, care merge dela Baea către Neamţ, apoi pe acest drum la vale şi peste pârău, până la poiană, şi această poiană toată, până la hotarul Târziilor, ce a fost luată de bunul Domniei mele, Stefan Voevod, din hotarul Orţeştilor, pentru moartea unui episcop latin, ce a fost omorît, în această poiană, încă am dat-o rugătorului nostru, chir Teoctist, Mitropolitul Sucevei, iar din hotarul Târziilor, în jos, să fie după vechiul hotar, până la Moldova, Acesta este tot hotarul acestei prisăci şi acestor două părţi de jos din sat, din Orţeşţi.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Cozma Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Toma Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dum-

nezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu strice dania noastră, ci să întăriască și înputerniciască.

Iar pentru mai mare tărie și înputernicire acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

Dumitru Popovici a scris, în Suceava, în anul 7030, luna Ianuarie 29.

Originalul, pe pergament, foarte frumos scris și foarte bine păstrat, dar cu pecetea pierdută, se află la Arhiv. Stat. București, secț. ist. Ibid. 2 traduceri vechi, din 1789, Iunie 20. Altă traducere ibid., M-rea Râșca, pac. 1. O fotografie, de pe original, în colecția mea. L-am publicat, înpreună cu toate lămuririle, ce le-am putut da, în lucrarea «Despre un episcop latin, omorît în Moldova, în timpul lui Ștefan cel Mare.—Despre Mitropolitul Teoctist (Știri într'un uric dela Ștefăniță Vodă, din 1522, Ianuarie 29), Iași, 1937, — extras din Anuarul Liceului Național, din Iași, 1935-1936. Documentul este rezumat și în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 139.

Prisaca, cumpărată de Mitropolitul Teoctist dela nepoții lui Petru Oarță, de sub Alexandru cel Bun, era în apropiere de satul Orțești, din comuna Drăgănești, județul Baea [1]. Mănăstirea ne arată că ne găsim în apropierea marilor mănăstiri, din munții Moldovei. Prisaca și poenița le cumpărase Mitropolitul încă din 7026 (1518), Dechemvrie 20 [2]. Dela Petru Oarță, își are numele satul Orțăști. Era și sub Alexandru cel Bun. În hotarnica satului, se arată pârăul Teplița sau Toplița și drumul ce merge dela Baea către Neamț, drum ce trece și azi, prin aceleași locuri, pe lângă Târzia, ca și în 1522 [3].— Satul Târzii se numește

1 Frunzescu, Dicționar topografic, p. 335, greșit : Ortești ; Dicț. statistic al României, Buc., 1915, 2, pp. 1160, 846 ; Ind. stat, pp. 679, 36 (la p. 679, greșit : Ortăști, la p. 36 : Orțești) ; Harta stat. major, planșa Drăgănești, 1:50000 : Orțești.

2 Vezi mai sus, pp. 75-79.

3 Harta stat. major, planșele Cornu-Luncei, Fălticeni, Drăgănești, Târgu-Neamț, 1 : 50000.

azi Târzia, în comuna Drăgăneşti, judeţul Baea [1]. Îşi are numele dela un Târziu. Era şi la începutul veacului al XV-lea [2]. Partea de cumpărătură din satul Orţăşti Mitropolitul Teoctist o dăruieşte mănăstirii Neamţului, cum ne arată un document din 7036 (1528), Ianuarie 16 [3]. Alte părţi din acelaşi sat au fost cumpărate de călugării mănăstirii Neamţului, cum vedem din documentul din 7038 (1530), Iunie 1 [4], la care se mai adaugă altele, cum ne arată documentul dela Petru Rareş Voevod, din 7046 (1538), Iunie 14 [5] şi cel dela Ilieaş Rareş Voevod, din 7056 (1548), Martie 2 [6]. Satul a fost până târziu al mănăstirii Neamţului [7].— Mitropolitul Teoctist este al doilea cu acest nume [8]. El păstoreşte după Gheorghe Mitropolitul, care se întâlneşte sub Ştefan cel Mare, în 6987 (1479), Septemvrie 20 [9], 6998 (1490) Martie 15 [10], în 7007 (1499), Iulie 12 [11], în 7010 (1502), Noemvrie 17 [12], în 7011

1 Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 472; Ind. stat., pp. 794, 37.

2 Un sat, Târzii, este în jud. Fălciu [Ind. stat., pp. 794, 163]; Târzieni este în jud. Orhei [Ind. stat., pp. 794, 268]; cel din Orhei este pomenit într'un document, din c. 1447, Aprilie 19 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 286]; un sat, Târzii, unde a fost cneaz Târziul, cu uric dela Ilieaş şi Ştefan, Voevozi, este pomenit într'un uric, dela Petru Rareş Voevod, din 7039 (1531), Mai 18 [original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 98; Uricarul 14, pp. 81-83; Cercetări ist. (Iaşi), anul 10-12 1 (1935-1936), p. 259]: ѡ(т) прѣоунков наши(х), илїаша и стефана воеводове, село тръзїини, где была кнѣзь тръзїоуа.

3 Acad. Rom. 175/16.

4 Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 73, fila 31v., Acad. Rom. 175/18.

5 Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 73, fila 31 v.

6 Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 73, fila 31v.; Melchisedec, Cronica Romanului 1, pp. 178-183.

7 Sama Mănăstirii Niamţul, în Buletinul Com. Ist. 1 (1915), p. 242.

8 Despre Teoctist I, vezi M. Costăchescu, Arderea Târgului Floci, pp. 26-28.

9 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 233, 235.

10 Ibid. p. 406: кур геѡргїем, митрополитомь сучавскимь; ibid., p. 419: кур геѡргїа, митрополита соучавского.

11 Ibid. 2, p. 425.

12 Ibid. 2, p. 209.

(1503)[1] şi care a murit probabil în 7019 (1511)[2]. Teoctist al II-lea păstoreşte, cred, încă din 1508, până în 1528, Ianuarie 15, cum vedem din Cronica lui Macarie[3] şi Letopiseţul lui Azarie[4]. Data morţii trebuie să fie 1528, Ianuarie 15, cum ne arată documentul din 7036 (1528), Ianuarie 16[5], în care monahul Nechifor, după ce arată că Mitropolitul Teoctist făcuse danie cătră mănăstirea Neamţului satul Orţăşti, spune: «Iară egumenul Sfintii Mănăstiri, ermonah, Chir Anastasie, şi cu toţi cei întru Hristos fraţi, ce s'au aflat întru acea vreme, s'au făgăduit să facă pomenirea totdeauna şi întru toate de o potrivă cu acel cu sfinţenie odihnit, părintele nostru, Teoctist, ce au fost mitropolit ... Iar la aceasta este mare mărturie, sfinţiţi episcopi, Chir Dorotei, dela târgul Romanului, şi Chir Teofan al Rădăuţului şi ieromo-

1 Iaţimirski, Slavianskiia i rusk. rukopisi Rumînskih bibliotek, Sanktpeterburg, 1905, p. 645.

2 I. Bogdan, Cronice inedite, pp. 96, 102: въ лѣтѡ ҂зѳ҃ї, прѣстави сѧ прѣѡсвѧщенныи митрополитъ, кѵрь геѡргїе старыи и ѡтъ прѣставленїа прѣѡсвѧщеннаго деѡктиста митрополита до геѡргїа митрополита сѫть лѣтъ л҃д (în anul 7019 (1511), a răposat prea sfinţitul mitropolit, chir Gheorghie cel Bătrân, şi dela răposarea preasfinţitului Teoctist Mitropolitul, până la Gheorghie Mitropolitul sânt ani 34). Teoctist I, Mitropolitul, a răposat în 6986 (1477), Noemvrie 18. Pr. Nicolae Popescu, în Gheorghe-David, Mitropolitul Moldovei, Bucureşti, 1936, p. 12, identifică pe Gheorghe Mitropolitul cu David Mitropolitul, pe care Cronica lui Grigore Ureche [Letopiseţul Ţării Moldovei până la Aron Vodă, ed. C. Giurescu, Bucureşti, 1916, p. 119] îl arată că a murit în 7017 (1509), Aprilie 1: «Credinţa noastră este că mitropolitul David este aceiaşi persoană cu mitropolitul Gheorghe şi că David este numai numele de schimnic luat de mitropolitul Gheorghe pe patul morţii». Se pare însă că acest David este un mitropolit străin, refugiat în Moldova. Cp. N. Iorga, Istoria bis. rom. ed. 2-a, vol. 1, pp 100-101: «S'ar părea că Putna a dat Moldovei, în Domnia lui Bogdan-Vodă Orbul . . . un Mitropolit, pe David, care muri la 1-iu April, 1509, dar e vorba, cred, de un Vlădică străin, poate muntean». I. Minea [Letopiseţele moldoveneşti scrise slavoneşte, Iaşi, 1925, p. 66] crede că David şi Gheorghe sânt diferiţi: «Mitropolitul David, răposat la 1 Aprilie, 1508, apoi Gheorghe, mort în 1511, urmaşul acestuia, alt Teoctist . . .»

3 I. Bogdan, Vechile cronice mold., pp. 153, 154, 203, 204, 274; Pr. Nicolae Popescu, Gheorghe-David, cit. pp. 9-10.

4 I. Bogdan, Letopiseţul lui Azarie, în Anal. Acad. Rom., tom. 31 (1909), seria 2-a, secţ. ist., pp. 101-102, 135-136.

5 Acad. Rom. 175/16; Pr. Nicolae Popescu cit., p. 10.

nahul Chir Macarie, egumenul mănăstirii Bistriței, și duhovnicul, proegumenul dela mănăstirea Putna, ieromonah Ananie și alți preuți călugări, *ce au fost și s'au aflat în Mitropolie, la răpăosare celui cu sfințenie odihnit, părintele nostru, Mitropolitul Teoctist*». Teoctist se întâlnește, ca stareț al mănăstirii Neamțului, în 6995 (1487), Noemvrie 1 [1] și în 7008 (1500), Martie 17 [2]. În 7010 (1502), Noemvrie 17, este episcop la Roman [3]. Ar urma deci, după documente, ca și după arătările lui Macarie și Azarie [4], că a fost egumen la Neamț, din 1485, după Iunie, până la 1502, Iunie, apoi episcop, la Roman, până în 1508, Iunie, și

1 I. Bogdan, D. Şt. 1, p. 312: монастирѫ ѡт нѣмца . . . гдє єст єгѹмєн, молєбник наш, кѹрѫ попѫ деѡктистѫ. Un egumen, Teoctist, este și la mănăstirea Pobrata, arătat în 6979 (1471), August 15 [Ibid. 1, p. 158]: монастирѫ ѡт побраты . . . єст єгѹмєнѫ, кир деѡктистѫ.

2 Ibid. 2, p 170; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., p. 239, rândul 9-11: монастироу ѡ(т) нѣмца . . . гдє єстѫ ігоумєнѫ, молєбникѫ нашѫ, кѵ(р) пѡ(п) деѡ(к)тистѫ.

3 I. Bogdan, cit. 2, p. 209: єпискѹпа долнєи митрополїи, ѡт романова трѫга, кѵр деѡктиста.

4 I. Bogdan, Cronice inedite, pp. 154, 203: по обходѣ оубо лѣта єдиного, мирскыимь же испльнь тогда сѫщимь седморо пѧть и тысѧщь равно и єдинь пришибаѧ сѧ вѫ єї того мѣсѧца, прѣждє ѕї каландѫ феврѹарїа, оус👁 о господи вѫ старости длѫѕѣ царскыи помазатель и молдавскыи оучитель, митрополить, кѵрь деоктисть, вѫ своєи емоу паствѣ отѫ бога дарованныи ждрѣбыи, при конци великымь и аггелскымь образомь прѣименовань бывь деодорь; мѫжь вѣдокь аще кто инь, ветхаа и нова до конца извыкь и много прѣжде ошестїа єго ꙗже по боѕѣ исправивь; отѫ младыхь бо ноктєи вѫ иночьствѣ отѫ добрѣ сѫ вѣдѣщїихь добродѣтелєнь свѣдѣтелствовань лѣть потроудивь безь мала ѕї вѫ нѣмецкомь игоуменствѣ, и вѫ нижнїи єпископїи й испльнь сѫврѫшивь, и на митрополитскомь прѣстолѣ дї и мѣсѧць й сѫблизь довольствовавь; вѫсѣхь же лѣть теченїа иже о христѣ подвига єго ѯ҃ и мало излишено . . . и свѧтопочившїи сѫ отьць, вѫ нѣмець прѣподобнѣ скѫтань бысть, вѫ монастири, идеже и отѫ младенства богоу вѫзложень (după trecere de un an, înplinindu-se atunci anii dela zidirea lumii de șepte ori cinci, asemenea și mii și adăugând încă un an [adică 7036], în 15 ale aceleiași luni [Ianuarie, — căci mai înainte se înseamnă moartea lui Ștefăniță

apoi până în 1528, Ianuarie 15, mitropolit în Suceava[1]. Ar mai urma că, în socoteala anilor[2], dată de Macarie şi Azarie, să fie o greşală. Alte date cunoscute, din viaţa acestui mitropolit, sânt

Voevod, aşa: въ лѣто ҂з҃л҃е, мѣсѧца генꙋарїа — în anul 7035 (1527), luna Ianuarie — şi urcarea pe tron a lui Petru Rareş Voevod, aşa: тогожде лѣта и мѣсѧца . . . наста на господство господинъ петръ воевода — în acelaşi an (1527) şi lună (Ianuarie) . . . fu ridicat la Domnie Domnul Petru Voevod], înainte de 17 ale Calendelor lui Fevruarie, a adormit întru Domnul, la adânci bătrâneţe, miruitorul domnesc şi dascalul Moldovei, Mitropolitul Chir Teoctist, căruia la moartea sa, cu dreptul, îi puseră marele şi îngerescul nume, de Teodor, fiind de Dumnezeu dăruit turmei sale; bărbat ştiutor ca nimeni altul, învăţase până la capăt cele vechi şi cele nouă şi mult bine făcuse în viaţa lui; călugărindu-se din tinereţe, toţi câţi l-au cunoscut mai de aproape mărturisesc, că a fost un făcător de bine, trudindu-se 17 ani, fără ceva, în egumenia dela mănăstirea Neamţului, şi săvârşind în Episcopia de Jos (Roman) 8 ani deplin, iar în scaunul de mitropolit înplinind 19 ani şi aproape 8 luni; a slujit cu totul lui Hristos 60 de ani şi mai bine . . . acest întru sfinţi răposat părinte a fost îngropat cu sfinţenie în mănăstirea Neamţului, unde din tinereţe fusese închinat lui Dumnezeu).

1 Cred că Mitropolitul Gheorghie, mort în 1511, se retrăsese din scaun, încă din 1508, Iunie. Pentru nepotrivirea între data morţii Mitropolitului Gheorghie şi suirea în scaun a Mitropolitului Teoctist, cp. I. Bogdan [Vechile cronice mold. p. 274], care, ţinând seama de David, din Cronica lui Ureche [Letopiseţul Ţării Moldovei, până la Aron Vodă, ed. C. Giurescu, Bucureşti, 1916, p. 119: «văleatul 7016 (1508), după Paşti, murit-au Radu Vodă, domnul muntenesc, şi pre urma lui au stătut la domnie Mihnea Vodă, carele au tăiat boerii. După aceia, în anii 7017 (1509), Aprilie 1, pristăvitu-s'au David mitropolitul»] şi punând pe Teoctist după dânsul, zice: «Deosebirea între datele lui Macarie şi Urechiă e neînsemnată; probabil că cea din urmă este mai exactă şi că Teoctist a fost ales mitropolit, la 1509, nu la 1508». Iar Pr. Nicolae Popescu, cit. p. 10-13, zice: «Nepotrivirea dintre data nesigură a morţii mitropolitului Gheorghe († 1511) şi data sigură a începutului păstoriei mitropolitului Teoctist al II-lea (1508, Maiu) bănuim că vine dintr'o greşală strecurată în unităţile datei. Adică, la alcătuirea sau la intercalarea notiţei despre moartea mitropolitului Gheorghe, s'a scris greşit ҂з҃ѳ҃і (7019-1511), în loc de ҂з҃ѕ҃і (7016-1508), care, cred că este data exactă a morţii mitropolitului Gheorghe. Iar din îndreptarea acestei date (1508, în loc de 1511), rezultă că, între mitropolitul Gheorghe († 1508) şi mitropolitul Teoctist al II-lea (1508, Mai — † 1528, Ianuarie 15) nu a mai păstorit alt mitropolit, în Moldova . . . Cronica lui Ureche pune moartea mitropolitului David, în anul 7017 = 1509, Aprilie 1. Dar, cum ştim precis că Teoctist al II-lea, urmaşul mitropolitului Gheorghe-David, a ajuns mitropolit, în anul 1508, Maiu, credem că data lui Ureche, despre moartea mitropolitului David, alias Gheorghe, trebue corectată în 7016-1508, Aprilie 1»

2 În Melchisedec, Cronica Romanului 1, pp. 133, 153, între episcopul

puţine. Aşa, de ex., însemnarea de pe o evanghelie, din 7020 (1512), când Teoctist era mitropolit, dar aminteşte de lupta Moldovenilor dela Cozmin, cu Polonii, din 7005 (1497), Octomvrie 26, când el era stareţ la Neamţ[1]. El a miruit, ca Domn foarte tânăr, pe Ştefăniţă Voevod, după moartea tatălui său, Bogdan Voevod, în 7025 (1517), Aprilie 20[2], despre care miruire vorbeşte Cronica lui Macarie[3], la fel cea a lui Azarie[4] şi după ei şi Ureche[5]. Tot astfel, a miruit şi pe Petru Rareş Voe-

Vasilie şi Macarie I, dela Roman, este loc gol. În N. Iorga, Istoria bis. rom. ed. 2-a, vol. 2, p. 333, Teoctist, ca episcop de Roman, e pomenit în 15 Noemvrie, 1502.

1 Melchisedec, în Revista p. istor., arh. şi fil., vol. 2[3] (1884), p. 140; acelaşi, în Notiţe ist. şi arh., pp. 2-3; I. Bogdan, Vechile cronice mold. p. 274; Iaţimirski, Slavianskiia i rusk. rukopisi Rumînskih bibliotek, Sanktpeterburg, 1905, p. 632; N. Iorga, Contribuţii la Istoria bis. noastre, în Anal. Acad. Rom. tom. 34 (1912), seria 2-a, secţ. ist. pp. 459(7)-460(8): исписаса сїе стое еv(г)лїе, данїемъ и повеленїемъ митрополита ѳеwктиста w(т) соучаки, иже и бы(ст) и настоателъ стмоу мѧстѹ семѹ немецкомѹ, въ врѣмѧ wно егда съѕиздасѧ сїѧ стаа цркве . . . въ тоже врѣмѧ прїиде и албертъ кра(л) лѣшескы съ мнwгож силож . . . стефанже воевода наиде нанъ крѣпко съ своими вои и разби его, на кwзминъ, влѣ(т) ҂з҃е, а г(сд)ва своего лѣто м҃ текѫщее, м(с)ца wктоврїа к҃ѕ, въ че(т) въ днъ стго димитрїѧ . . . исписа ⟨сѧ⟩ . . . влѣ⟨то⟩ ҂з҃к текѫщее (s'a scris această sfântă evanghelie, cu dania şi porunca Mitropolitului Teoctist din Suceava, care a fost şi cârmuitor al sfântului locaş acestuia dela Neamţ, în vremea aceia, când s'a zidit această sfântă biserică . . . în acea vreme a venit şi Albert, Craiul leşesc, cu multă putere . . . dar Ştefan Voevod a mers asupra lui tare, cu ostaşii săi şi l-a bătut la Cozmin, în anul 7005 (1497), iar al Domniei Sale al 40-lea an curgător, luna Octomvrie 26, într'o Joi, în ziua de Sfântul Dimitrie . . . s'a scris, în anul 7020 (1512), curgător). Pentru data 7005, Octomvrie 26, corespunzător anului 1497, Octomvrie 26, vezi Dr. Szentpétery Imre, Oklevéltani naptár, 1912, p. 67; N. Iorga, Istoria lui Ştefan cel Mare, pp. 230-242; I. Ursu, Ştefan cel Mare, Bucureşti, 1925, pp. 230-243.

2 Bogdan Voevod a murit în 7025 (1517), Aprilie 20, la miezul nopţii. Cp. Kozak, Inschriften, p. 89; Dan, Mănăstirea şi Com. Putna, p. 35.

3 I. Bogdan, Vechile cronice mold., pp. 151, 200, 271.

4 I. Bogdan, Letopiseţul lui Azarie, în Anal. Acad. Rom. seria 2-a, tom. 31 (1909), secţ. ist. pp. 98, 133.

5 Letopiseţul Ţării Moldovei până la Aron Vodă, ed. C. Giurescu, Bucureşti, 1916, p. 126.

vod, în 7035 (1527), Ianuarie 20[1], cum vedem din aceiaşi Cronică a lui Macarie[2] şi a lui Azarie[3]. Cum ne arată aceşti cronicari, el a fost înmormântat în mănăstirea Neamţului. — De o inportanţă considerabilă, este ştirea, că poiana, de lângă Târzii, dată lui Teoctist, fusese luată de Ştefan cel Mare, din hotarul Orţăştilor, pentrucă în ea a fost ucis un episcop latin. Această poiană este sau cea dela capătul dealului Târzia, dela miază-zi al satului cu acelaşi nume, sau satul Poiana, din comuna Brusturi, judeţul Baea, din apropiere de poiana de mai înainte[4]. Faptul este deosebit de însemnat, în legătură cu istoria catolicismului din Moldova, din vremea lui Ştefan cel Mare. Între episcopii catolici sau latini, din Moldova, din această vreme, cunoaştem pe Iohannes Rosa, episcop de Bacău[5], după Iohannes Sireteanul, pe la 1453, care, se pare că e totuna cu Ioan de Ryza, transferat, înainte de 1438, la scaunul Siretiului. El iscăleşte într'un document, Ioannes eppus Moldaviensis[6]. Apoi, Petru Csipser, care se întâlneşte ca episcop, în 1457, dar şi în 1438[7]. După el, Ioannes Nemulem, «alias Keminer vel Keminetz, din ordinul minoriţilor, numit la 8 Iulie, 1457[8]. Ioannes Nemulem sau Keminer sau Keminetz se pare că este acelaşi cu Ioannes

1 Data Ianuarie 20, o dă Cronica Moldo-polonă [în I. Bogdan, Vechile cronice mold., pp. 180, 230]; acelaşi, Cronice inedite, p. 129; Cronica lui Ureche, în Letopiseţul Ţării Moldovei, cit. p. 132.

2 I. Bogdan, Vechile cronice, cit., pp. 153-154.

3 I. Bogdan, Letopiseţul lui Azarie, cit., pp. 101, 135.

4 Ind. stat. pp. 704, 36; Dicţ. statistic al României, Buc 1915, 2, pp. 1168, 948; Harta stat. major, planşa Drăgăneşti, cit.

5 W. Schmidt, Romano-Catholici per Moldaviam episcopatus et rei romano-catholicae res gestae, Budapesta, 1887, p. 43, la Radu Rosetti, Despre Unguri şi episcopiile catolice din Moldova, în Anal. Acad. Rom., seria 2-a, tom. 27 (1904-1905), secţ. ist., p. 313.

6 Radu Rosetti, cit. Pentru Ioan al II-lea Rosa, Predicator, vezi şi N. Iorga, Istoria bis. rom., ed. 2-a, vol. 2, p. 318, între Episcopii de Moldova sau Baea Moldovei; asemenea, Victor Motogna, in N. Iorga, Rev. Ist. 8 (1922), p. 197, circa 1452-1455.

7 Radu Rosetti, cit. p. 314; N. Iorga, Istoria cit.: Petru din Czips (Czipser), la 30 Aprilie, 1438; asemenea, Victor Motogna, cit.

8 Radu Rosetti, cit., p. 314; N. Iorga, cit. p. 318: «Ioan al III-lea Minulem sau Ioan de Cameniţa, sufragan de Alba-Iulia, c. 8 Iulie, 1457—c. 1476»; N. Iorga, Stud. şi Doc., 1-2, p. XXXVI: la 1466, apare Ioan, episcop din Mol-

Simon Dawidicz, pomenit la 11 Septemvrie, 1461[1]. «Urmaşul lui Ioannes Nemulem, mort la 1472, fu Petru de Insula»[2]. După Petru de Insula, fu numit episcop «Moldaviensis», Thomas Batcha de Zagradino, iar ungur şi dominican, numit la 20 Septemvrie, 1497, şi sfinţit în Roma, la 28 Octomvrie următor. Cu două zile mai târziu, el se îndatori la achitarea serviciului «commune». Acesta exercită funcţiuni episcopale, în Transilvania, *dar îşi vizita Dioceza şi îşi găsi chiar moartea cu prilejul unei asemenea vizitări, fiind ucis de tâlhari, în satul Orleşti (?), lângă târgul Neamţului*[3]. *Acest Toma Batcha de Zagradino este deci epi-*

dova. «Ioan resida la „Hegen" (în Ardeal) şi se intitula „sufragan al lui Nicolae, episcop de Alba (Ardeal)» ; Victor Motogna, cit., p. 197. El a murit în 1472, după Radu Rosetti, cit.

1 Eubel, Zur Geschichte der Römisch-Katolischen Kirche in der Moldau, în Römische Quartalschrift, pe 1898, 1, p. 112, la Radu Rosetti, cit. p. 314 ; N. Iorga, Istoria cit., p. 318 : «Ioan Simion (Dawidicz) [acelaşi ?], pomenit la 11 Septembrie, 1461» ; Victor Motogna, cit.

2 Radu Rosetti, cit. p. 314 ; N. Iorga, Stud. şi Doc. 1-2, p. XXXVII : îl aflăm ambasador al lui Ştefan cel Mare, în Occident, în 1476 : «Petru era la Roma, în 20 Mart, când Papa anunţa lui Ştefan că-i va numi trimisul «episcop de Moldova», precum i s'a manifestat, din partea Domnului, dorinţa. La 3 April, se dădea de ştire Voevodului moldovean că Petru a şi fost făcut episcop catolic, fiind scutit, cum nu se făcea adesea, de plata anatelor. La 9 ale lunii, se acorda indulgenţe de jubileu, pentru cei ce se vor ruga, în anumite condiţii, în «biserica cea mare din Baia», — din «oraşul Baia» (civitas moldaviensis), se adauge îndată». Dar, Baea fiind arsă, în lupta cunoscută, acest Petru ar fi stat la Cetatea Albă, unde era o puternică colonie de Genovezi,— ibid. p. XXXVIII : «Petru care fusese numit formal la 29 Mart 1476 şi consacrat la 31 din aceiaşi lună, va fi residat de fapt în Cetatea Albă, dar episcopia lui trebuie să fi luat sfârşit, cel mai târziu, odată cu căderea oraşului în mâna Turcilor, la 1484» ; acelaşi, Istoria, cit. ed. 2, vol. 1. p. 106 ; acelaşi, vol. 2, p. 318 : «Petru de Insula, Minorit, 29-31 Mart, 1476 [aici, greşit : 1446, cp. însă ed. 1, vol. 2, p. 338 : 29-31 Mart : 1476]. Stă la Cetatea-Albă (1484 ?) ; Victor Motogna cit. La Radu Rosetti cit. p. 315 : «Acest Petru fusese paroh la Waldhut, în Ardeal, şi îl vedem dându-şi la 13 Ianuarie 1477, titlul de «Episcop Moldaviensis» şi sufragan al bisericii de Alba în Transilvania. Iar la 1479 Papa Sixt IV dă o misiune de absolvire în provincia vecină Episcopului «Moldaviensis».

3 La Radu Rosetti, cit., p. 315, după Eubel şi Schmidt. Din nefericire, nu am putut avea la îndămână nici cartea lui Eubel, nici cea a lui Schmidt, ca să văd de unde îşi au ei informaţia. Satul Orleşti (?) de mai sus este greşală, în loc de Orţeşti.

scopul latin ucis, în poiana de lângă Orţăşti. El călătorea pe drumul ce duce dela Baea la târgul Neamţ şi în jos pe valea Moldovei, spre satele catolice, drum ce trece chiar prin satul Poiana[1]. Omorîrea s'a întâmplat, probabil, în 1503, curând după 21 Fevruarie, căci un document al regelui Vladislav al Ungariei, «Datum Bude, feria tercia proxima ante festum cathedre Beati Petri Apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo tertio»[2], spune că episcopul Toma de Segedin primeşte, în schimbul renunţării sale la scaunul episcopal moldovenesc (dela Baea), în favoarea magistrului Anthonius de Thaucz, notar al lui Ştefan cel Mare, veniturile abaţiei Sfântului Anian de Tihon[3]. Se vede, că n'a avut parte să-şi ia în primire noua sarcină, fiind ucis, probabil, pentru a fi jăfuit.

64.

1522, Fevruarie 4.

Stefan Voevod întăreşte un schimb între Ieremia vistiernicul şi Iurie vornicul cu Ioanichie, egumenul dela Moldoviţa. Moldoviţa primeşte satul Petinea, pe Başeu, între Braneşti şi Vlaşineasa, dând celor doi boieri jumătate din satul Ostăpceani, în Turia, unde a fost vătăman Ostapco. Mai întăreşte mănăstirii şi ţigani.

† мл҃(с)тїю бж҃їею, мы стефа(н) воевода, господарь земли мѡ(л)давскои, знаменито чини(м) и с сим наши(м) листо(м) всѣ(м), кто на не(м) возри(т) или его чоучи ѹслыши(т), ѡже прїиде, пръ(д) нами и пръ(д) нашими мѡ(л)давскими бѡꙗри, наш[4] слоуга, їѡ(н) дїꙗ(к), по свою доброю волю, ники(м) непонѹже(н) а ниприсилова(н) и прода(л) свою правоую ѡтчинѹ и выкѹпленїе свое, ѡ(т) своего праваго ѹрика, испривилїе коупежное, що ѡ(н) имѣлъ[4] ѡ(т) родителѣ г(сд)вамы, богдана воево(дї), едно село, на баши, на имъ петинѣ, межди бранеции и влашинѣсою, нашемоу вѣрномоу паноу, еремїи вистѣрникѹ, и слѹзѣ нашемоу вѣрномоу, панѹ юрїи дворникѹ, за три ста и петь десѧ(т) зла(т) татарски(х). и нашь вѣрнїи па(н)

1 Harta stat. major, planşa Drăgăneşti, cit.

2 Dr. Szentpétery Imre, Oklevéltani naptár cit., p. 108.

3 Documentul s'a publicat, în extras, de Victor Motogna, în N. Iorga, Rev. Ist. cit. pp. 197-198, şi complect, de acelaşi, în Articole şi documente, contribuţii la Istoria Românilor, din v. XIII-XVI, Cluj, 1923, pp. 51-53.

4 Sic.

єремїꙗ вистѣрникъ, и па(н) юрїи дворни(к) заплатили оуси тоти вышеписаннїи пинѣзи, тї зла(т) татарски(х), оу р8ки слоузѣ нашемоу вѣрномоу, їwноу дїакꙋ, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими молдавскими боꙗри. и оу то(м), на(ш) вѣрнїи па(н), єремїꙗ вистѣрникъ, и панъ юрїи дворникъ измѣноули тое прѧ(д)реченное село, на имѣ петинѣ, на баши, межд8 бранещи и влашинѣсою, съ нашъ молебни(к), съ їwаникїемъ, їгоумено(м), и съ въсѣми братїꙗми w(т) нашего монастыра, w(т) молдавици. и молебникъ нашъ, їwаникїе їг8менъ, съ въсѣми братїꙗми w(т) мо(л)давици дали нашемоу вѣрномоу пан8, єремїи вистѣрник8, и пан8 юрїи дворник8, измѣнн8 за н(х) село, правая wтнина монастырская и далнїє ивашка армѣнчича, н(с)привилїє що wни имали w(т) дѣда г(сд)вамы, стефана воеводи, половина село, w(т) wстъпча(н), оу тоурїи, где былъ ватама(н) wстапко. ино, мы видѣвши н(х) доброю волю и токме(ж) и доброю нхъ измѣнн8, що wни промежи собою измѣн8ли и потокмили, по н(х) доброи воли, а мы также и w(т) на(с) дали [1] и потвръдили есмы тое выше писанное село, на имѣ петинѣ, на баши, межд8 бранещи и влашинѣсою, како да є(ст) монастиреви нашемоу w(т) молдавици w(т) на(с) 8рикъ, съ въсе(м) доходо(м), непор8шено, николиже, на вѣки. а пакъ, привилїє w(т) родителѣ г(сд)вамы, w(т) богдана воєво(дї), w(т) що к8пи(л) на(ш) вѣрнїи па(н), єремїꙗ вистѣрникъ, и па(н) юрїи дворникъ и пакъ привилїє w(т) прѣ8ника [2] нашего, w(т) стефана воєво(дї), w(т) що бы(л) к8пи(л) слоуга на(ш), їwнъ, а тїи привилїи еще н(х) дали 8 р8ки молебник8 нашемоу, їwаникїю їгоумен8, и въсѣ(м) братїꙗ(м) w(т) молдавици, прѧ(д) нами и прѧ(д) наши боꙗри. а хотаръ томоу пре(д)реченномоу сел8, на имѣ петинѣ, що на баши, междоу бранещи и влашинѣсою, да є(ст) w(т) 8сн(х) сторw(н), по старомоу хотар8, по к8да извѣка wживали. и такожъ, дали и потвръдили есмы монастыреви нашемоу w(т) молдавици правїи н(х) цигани, на имѣ рад8(л) и жена его, зоика, съ дѣтми н(х), що да(л) тоти цигани монастыреви нашемоу w(т) мо(л)давици їw басара(б) воевода, покоинникъ г(с)п(д)ръ оуггровлахїискwи земли, и данч8(л) гърва(н) и жена его, ѕъна, съ дѣтми н(х), що г(сд)вомы нхъ да(л) нашем8 монастыр8 w(т) молдавици. тое въсе вышеписанное, 8си вышеписаннїи цигани, да є(ст) монастыреви нашемоу w(т) мо(л)-

1 дали de două ori.
2 Sic.

давици w(т) на(с) ѹрикъ, съ въсе(м) доходw(м), непорѹшено, николиже, на вѣки. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвъзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра бwꙗр[1] наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двwрника, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана талабѫ, пръкалабове хотински(х), вѣра пана косте и пана кондрѫ, пръкалабове немецки(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, пръкалабове новогра(д)ски(х), вѣра пана арбѹре, портарѣ сѹчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана съкѹꙗна чашника, вѣра пана стръча столника, вѣра пана къцелѣна комиса и вѣра ѹси(х) болѣрwвъ наши(х) мо(л)давски(х) велики(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, кто боудетъ г(с)п(д)ръ нашеи земли, w(т) дѣт<еи> наши(х) или w(т) нашего рода или пакъ боу(д) кого бъ избере(т) г(с)п(д)ремъ быти нашеи молдавскои земли, то(т) бы непорѹши(л) нашего даанїа, али а бы ѹтвръди(л) и оукрѣпи(л). а на болшее крѣпостъ и потвръжденїе томоу въсемоу вышеписанномоу, велѣли есмы нашемоу вѣрномоу панѹ, тотрѹшанѹ логофетѹ, писати и печа(т) нашѹ привѣсити ксемоу листоу нашемоу. писа(л) дѹмитрѹ попови(ч), оу сѹчавѣ, в лто ҂зл҃, м(с)ца феврѹарїа д҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni, sluga noastră, Ion diac, de a lui bună voie, de nimeni nesilit şi nici asuprit, şi a vândut a sa dreaptă ocină şi cumpărătura sa, din al său drept uric şi cu privilegiu de cumpărătură, ce el a avut dela părintele Domniei mele, Bogdan Voevod, un sat, pe Başeu, anume Petinea, între Braneşti şi Vlaşineasa, credinciosului nostru pan, Ieremia vistiernic, şi slugii noastre credincioase, lui pan Iurie vornic, drept trei sute şi cinci zeci de zloţi tătăreşti.

Şi credinciosul nostru pan, Ieremia vistiernic, şi pan Iurie vornic au plătit toţi aceşti mai sus scrişi bani, 350 zloţi tătăreşti, în mânile slugii noastre credincioase, lui Ion diac, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni.

Şi întru aceasta, credinciosul nostru pan, Ieremia vistiernic,

1 Sic.

şi pan Iurie vornic au schimbat acest înainte numit sat, anume Petinea, pe Başeu, între Braneşti şi Vlaşineasa, cu rugătorul nostru, cu Ioanichie egumen, şi cu toţi fraţii din mănăstirea noastră, din Moldoviţa. Şi rugătorul nostru, Ioanichie egumen, cu toţi fraţii din Moldoviţa au dat credinciosului nostru pan, Ieremia vistiernic şi pan Iurie vornic, schimb pentru satul lor, dreapta ocină mănăstirească şi danie a lui Ivaşcu Armeancici, cu privilegiu, ce ei au avut dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, jumătate de sat, din Ostăpceani, în Turia, unde a fost vătăman Ostapco.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie şi tocmeală şi bunul lor schimb, ce ei între dânşii au schimbat şi au tocmit, de a lor bună voie, şi Noi asemenea şi dela Noi am dat şi întărit acest mai sus scris sat, anume Petinea, pe Başeu, între Braneşti şi Vlaşineasa, ca să fie mănăstirei noastre dela Moldoviţa, dela Noi uric, cu tot venitul, nestricat, niciodată, în veci.

Şi iarăşi, privilegiul dela părintele Domniei mele, dela Bogdan Voevod, din care a cumpărat credinciosul nostru pan, Ieremia vistiernic, şi pan Iurie vornic, şi iarăşi privilegiul dela străunchiul nostru, dela Stefan Voevod, din care a fost cumpărat sluga noastră, Ion, aceste privilegii încă le-a dat în mânile rugătorului nostru, Ioanichie egumen şi tuturor fraţilor din Moldoviţa, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

Iar hotarul acestui înainte numit sat, anume Petinea, care-i pe Başeu, între Braneşti şi Vlaşineasa, să fie din toate părţile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi asemenea, am dat şi am întărit mănăstirei noastre dela Moldoviţa drepţii lor ţigani, anume Radul şi femeia lui, Zoica, cu copiii lor, ce a dat aceşti ţigani mănăstirei noastre dela Moldoviţa Io Basarab Voevod, răposatul Voevod al Ţării Ungro-Vlahiei, şi Danciul Gârvan si femeia lui, Zâna, cu copiii lor, ce Domnia mea i-am dat mănăstirii noastre dela Moldoviţa. Toată aceasta mai sus scrisă, toţi sus scrişii ţigani, să fie mănăstirei noastre dela Moldoviţa dela Noi uric, cu tot venitul, nestricat, niciodată, în veci.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac,

credința panului Petru vornic, credința panului Negrilă, credința panului Vasco, credința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, pârcălabi de Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credința panului Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Șarpe postelnic, credința panului Săcuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cățelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu strice dania noastră, ci să înputerniciască și întăriască.

Iar pentru mai multă tărie și înputernicire a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră de această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Suceava, în anul 7030, luna Fevruarie 4.

Originalul, pe pergament, bine păstrat, cu pecetea cea mare atârnată, la Arhiv. Stat. Iași, între cele găsite, în 1880, când cu arderea Palatului Administrativ, din Iași. Pecetea este stricată. Pe ea nu se deosebește decât : . . . лн молда . . . O traducere, cu greșeli, făcută de N. Beldiceanu, este publicată în Uricarul 14, pp. 75-77. Aici: «Petina, între Braniștea și Vlășineasa» și «Stânceni, la Turia, unde a fost vataman Ostapcul». O altă traducere se află la Acad. Rom. 142/116. De pe original, cu puține abateri, a fost publicat, în Uricariul 18, pp. 90-97. Un rezumat german, poate, după originalul slavon, a fost publicat în Wick., Moldowiza p. 77. Aici: «sein Dorf an der Bascha, Namens: Pitină, zwischen der Waldstätte und dem Moraste» și «das halbe Dorf Ostăpcana bei Turia, wo der Ataman Ostapek gewesen». După Wick. și un extras făcut în 1775 de egumenul Putnei, Vartolomeu Măzăreanu, se află publicat în Hurm. Doc. 2[3] p. 407.

Satul Petinea, pe Bașeu, nu mai este. Va fi dispărut sau

și-a schimbat numele. Era poate lângă Vlăsinești, în județul Dorohoi[1], al cărui nume ar putea fi în legătură cu Vlașineasa, din 1522, Fevruarie 4, și care este pe Bașeu. Este foarte vechiu. Era și la începutul veacului al XV-lea. Își are numele dela un Vlașin, Vlasin. Poate este același cu Vlașinești, din 6954 (1446), Iunie 20[2]. — Nici satul Branești nu mai este. Un sat Branești, pe Sitna[3], departe de Bașeu, se întâlnește într'un uric, dela Petru Rareș Voevod, din 7036 (1528), Martie 7[4], în altul dela Ștefan Lăcustă Voevod, din 7048 (1540), Noemvrie 30[5], când era al mănăstirii Homorului, și în altul, dela Alexandru Lăpușneanu Voevod, din 7063 (1555), Aprilie 20[6]. Acesta nu poate fi totuna cu cel din 1522, Fevruarie 4, și nici cu satul Brăești, din județul Dorohoi[7], acesta fiind departe de Bașeu și fiind de sub Alexandru cel Bun și până în veacul al XVII-lea, al neamului Braevici, cum vedem din documente din 7053 (1545), Dechemvrie 14[8], din 7113 (1605), Fevruarie 28[9],

1 Dicț geogr. al jud. Dorohoiu, pp. 363-364; Ind. stat., pp. 147, 839; Harta stat. major, (Harta Basarabiei), planșele Rădăuți-Lipcani, Ștefănești-Varatic, 1 : 100000.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 266-267. Pentru Vlașin, ibid. 2, p. 887; I. Bogdan, D. Șt. 2, p. 544. Cp. într'un uric dela Ștefan cel Mare, din 7003 (1495), Ianuarie 17 [o fotografie de pe original, la Arhiv. Stat. București; publicat de Constantin Solomon și Constantin A. Stoide, Un uric necunoscut dela Ștefan cel Mare, în Revista Arhivelor, București, vol. 3 [2], nr. 8 (1939), pp. 321, 323]: на тѹтовѣ, на имѣ полищѣнїи, где би(л) влашин(н).

3 Harta stat. major, planșele Botoșani și Ștefănești-Varatic, 1:100000.

4 Original, pe pergament, Acad. Rom. 101/65; T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 57-60; Ghib., Sur. 24, pp. 168, 169; N. Iorga, Stud. și Doc. 16, p. 157: село, на ситнон, на имѣ бранещи.

5 Ghib. Sur. 24, p. 173; Acad. Rom. ms 5235 (dăruit de I. Bogdan), fila 22; T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, p. 20 (cu data greșită: 1539, Noemvrie 30).

6 T. Balan, cit. 1, pp. 55, 57; Acad. Rom. ms 111 (Condica Humorului), fila 64 v., 65 r.: село, на ситнон, по имѧ бржнещи, ѡба коутове.

7 Dicț. geogr. al jud. Dorohoiu, pp. 31-33; Ind. stat. pp. 149, 467; Harta stat. major, planșa Botoșani, 1 : 100000.

8 Acad. Rom. 13/278: ѡ(т) ѹрика, що има(л) дѧ(д) и(х), бори(с) браевича, ѡ(т) прѣ(дѣ)да г(сд)вамы, алеѯа(н)дра воевѡ(дї) . . . село ѡ(т) бржe(щ).

9 Acad. Rom. 13/271.

Martie 28[1], 7114 (1605), Noemvrie 9[2], 7114 (1606), Iunie 22[3]. Brăeştii îşi au numele dela străvechiul boier Brae, întemeietorul neamului Braevici, pe când Braneştii îşi au numele dela un străvechiu Bran. — În Turia, era satul Ostăpceni, care cred că e totuna cu Ostopenii sau Şalarii, de lângă Perieni, din judeţul Iaşi, în fosta plasă a Turiei[4]. Un sat Ostopceni este în comuna Rânghileşti, din judeţul Botoşani, lângă Bobuleşti, dar nu cred că Turia se întindea până aici[5]. Îşi are însă numele dela acelaşi Ostapco, vătămanul din Turie. Satul din Turie este pomenit şi în 6981 (1473), Ianuarie 8, când se întăreşte mănăstirei Moldoviţa[6]. Ostapco va fi trăit, pe la începutul veacului al XV-lea[7].— Turia este numele unui deal, acoperit cu pădure, în partea de miază-noapte a satului Perieni, ca şi al unui podiş, care se întinde până la dealurile Tabăra, Popei, până în şesul Prutului, apoi podişul Capul Dealului, Găureni, Borşa, până în şesul Ji-

1 Acad. Rom. 13/276.

2 Acad. Rom. 13/266.

3 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 188.

4 Dicţ. geogr. al jud. Iaşi, pp. 168, 172, 173; Harta stat. major, planşa Ţigănaşi, 1 : 50000.

5 Ind. stat. pp. 63, 680; Frunzescu, Dicţionar topografic p. 336; Harta stat. major, planşa Ştefăneşti-Varatic (Harta Basarabiei), 1 : 100000. Acesta nu este arătat, în Turia. Cp. de ex. intr'un document din 7107 (1599), Aprilie 1 [Originalul la Acad. Rom. 103/10]: села ѡ(с)тъ(п)чани, что е(ст) понижє тръга щєфънєщи, мє(ж)<дȣ сєл>нща ръ(н)гилєщи и мє(ж)дȣ бъ(с)качани (satului Ostăpceani, ce este mai jos de târgul Ştefăneşti, între selişte a Rânghileşti şi între Băscaceani).

6 Wick., Moldowiza p. 68; I. Bogdan, D. Şt. pp. 178-179: «Auch Iohann Armencin hat dem genannten Kloster die Hälfte des Dorfes Ostăpcana gegeben, im Zinut Iassi, den untern Antheil, wo Ostapek, Wătăman von Turia, gewesen».

7 Un sat Ostăpcani, pe Bistriţa, a fost al mănăstirii Tazlăul. E pomenit în 7060 (1552), Aprilie 29 [Originalul, pe pergament, Arhiv. Stat. Bucureşti, secţ. ist.; traducere, ibid. M-rea Pobrata pac. 13]: ѡстъпканїи, на бистрици . . . било ѡ(т) ѡко(л) каменнои двѡ(р) (Ostăpcanii, pe Bistriţa, . . . a fost din ocolul curţii din Peatra); acelaşi, în 7078 (1570), Iunie 15 [Ghib. Sur. 2, pp. 252-254]: єдно сєло, на бистрицѫ, на имѣ остѫпканїи. Cp. Ostapcu Ogorilcu, în 6954 (1446), Ianuarie 26 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 241-243]: ѡстапкѵ ѡгори(л)кѵ.

jiei [1]. În vechime este și numele unui pârău. Își are numele dela slav. тγρъ, zimbru, și ar însemna deci un vechiu ținut al zimbrilor, bourilor. Cea mai veche amintire a Turiei o găsim în vremea lui Ștefan cel Mare, într'un document din 7010 (1502), Fevruarie 22 [2], cu privire la satul Bășani. Apoi, în 7058 (1550), Fevruarie 2, cu privire la satul Păuleni [3]. Se întâlnește, în 7060

1 Dicț. geogr. al jud. Iași, pp. 235-236; Harta stat. major, planșele Țigănași și Bivolari, 1 : 50000.

2 I. Bogdan. D. Șt. 2, pp. 193-195 : «pe Turiia Bășenii, unde au fost Bașa». Din acest sat, a rămas numele văii și al dealului Bășenilor, lângă Borșa, Șetrăreni și Țigănași [Harta stat. major, planșa Țigănași, cit.; în Dicț. geogr. cit. p. 24, greșit: Băseni]. Același sat este pomenit într'un document din 7060 (1552), Mai 5 [Arhiva Sf. Spiridon, din Iași, moșia Borșa, seliștea Bășani, plic 1, nr. 2; Ghib. Isp. 1[1] pp. 92-96 : aici greșit : 7058 (1550), Mai 5] : четвρътаа ча(ст) село, на тоγρїи, на имѣ бъшанїи, ча(ст) где биль до(м) стецкови. Aici, se vorbește și de uricul ce l-au avut străbunii, Mihăilă gramaticul și Petrea, dela Alexandru cel Bun. Deci satul era și în veacul al XIV-lea.

3 Originalul la Fundația «Regele Ferdinand I», Iași (dela Ghibănescu, condica 17, nr. 6); Ghib. Sur. 19, pp. 11-13: селище микотово . . . що сѣ тепе(ρ) зову(т) пъулѣнїи, на тγρїю. Păuleni sânt în com. Hermeziu, din jud. Iași [Dicț. geogr. al jud. Iași, pp. 169-170; Ind. stat. pp. 203, 686; Harta stat. major, planșa Bivolari, cit] Satul mai este pomenit în 7060 (1552), Mai 6, 7092 (1583), Noemvrie 17, 7111 (1603), Aprilie 1 [originalele, în colecția mea; le-am publicat în Revista Arhivelor (București), 1 (1924), p. 121-124]. In originalul din 7111, Aprilie 1, se vorbește de privilegiile dela Ștefan Voevod cel Bătrân (cel Mare) și dela Bogdan Voevod, care s'au pierdut de oști și de Leși, când au mers cu oaste până în Țara Muntenească. Aici, Turia apare ca pârâu: ѡко(л)-ними мещїаши рекучи а(ж) привилїе старїи, что имали прѣдѣдове и(х), ѡ(т) стара(г) стефана воево(де) и потвръ(ж)денїе ѡ(т) бо(г)дана воево(де) . . . е(д)но село, на имѣ пъулѣнїи, на турїе(м) потоци, съ стави и съ мѣ(с)то за ста(ві), на тои потоци, у воло(ст) іа(с)-кому, а то(тї) привилїе изгубили и(х), за вои(с)ки и за лѣхове, къ(да) пъ(т)ше(с)твовали до му(н)тѣ(н)скои земли (megieșii de prin prejur zicând că privilegiile vechi, ce le-au avut străbunii lor, dela Ștefan Voevod Bătrânul și de întăritură dela Bogdan Voevod . . . un sat, anume Păulenii, pe pârăul Turiei, cu iazuri și cu locuri de iazuri, pe acest pârău, în ținutul Iașului, aceste privilegii le-a pierdut, din pricina oștilor și a Leșilor, când au mers cu oaste, până în Țara Muntenească). Pârăul Turiei este numit azi al Frasinului și izvorăște de lângă movila Paladi, trece pe la Roșcani, Căuești, Păuleni, Rădeni și lângă satul Probota se varsă în bălțile Prutului [Dicț.

(1552), Martie 31, document în care se întărește lui Hodco dela Turia, o seliște «undi să chiamă la Prisaca lui Ignatu, din sus de Rădiul Lungu, la Turie» [1], despre care se vorbește și în 7062 (1554), Aprilie 13 [2]. Asemenea, se întâlnește, într'un uric din 7060 (1552), Aprilie 28, în care e vorba de o bucată de pământ și pădure, în Turia, din hotarul seliștei Dobrului, la capătul de jos al Turiei, pe pârăul iazului Dobrului [3]. Urmărind deci ținutul, el era destul de întins, dela miază-noapte la miază-zi, dela Roșcani în jos, până la Țigănași (din vechiu, Căminărești) și dela răsărit la apus, dela Probota la Borșa [4]. Numele de Turia este un corespunzător al lui Zubră, Zubru (zimbrul), dela care își au numele satele Zabriceni, Zăbriceni, Zubrăuți, Zubreuți, Zubrești, Zubricăuți, Zubriceani, Zubricouți, Zubrouți, Zăbrăuț [5], ce ne arată existența de altă dată a zimbrilor, la noi [6]. E interesant, că nu prea departe de Turia este și pârăul Cozancea, adică al caprei [7]. — Ieremia vistiernicul este cunoscut [8]. — Tot astfel și Ion diacul [9]. —Foarte interesantă este dania de țigani, făcută de Basarab Voevod, Domnul Țării Muntenești, mănăstirii Moldovița.

geogr. al jud. Iași, p. 100;.Harta stat. major, planșa Sculeni-Fălești (Harta Basarabiei), 1 : 100000.

1 Acad. Rom. 116/53; și Ghib. Sur. 19, p. 16. Rădiul Lung este lângă satul Șătrăreni [Harta stat. major, planșa Țigănași, 1 : 50000].

2 Acad. Rom. 76/161; Uricarul 6, pp. 232, 238.

3 Original, pe pergament, Acad. Rom. 6/49: єдна бȣкатȣ землю и съ лѣсѡ(м), ȣ тȣрїю, ѡ(т) хотара селища добрȣлова, на нижнїи коне(ц) тȣрїю, на потоцѣ ставȣ добрȣловȣ.

4 Harta stat. major, planșele Țigănași și Bivolari, cit.

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 887, 945; același, Doc. Mold. dela Șt. M. p. 316; același, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 558, 559, 217 și mai ales, p. 218.

6 Alături de numele slav, este și cel latin: Boureni.

7 Vezi mai sus pp. 53, 60.

8 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 116, 117 și 530.

9 Ibid. p. 531.

65.

1522, Martie 10.

Stefan Voevod întăreşte lui Toader, pârcălabul de Cetatea Nouă, o bucată de sat, din Rusi, în Cobile, anume Cutul, cumpărată, cu 160 zloţi tătăreşti, dela Mihul Cârlig şi sora lui, Neacşa şi Stanca, fiii Anuşcăi, fiica Ilinii, nepoata Balicioaei, din privilegiu dela Alexandru cel Bun.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли молдавскои, знаменито чини(м) и с си(м) листо(м) наши(м) вьсѣ(м), кто на(н) вьзри(т) или чтѹчи его оуслыши(т), оже прїидоша, пра(д) нами и пра(д) нашими молдавскими боіари, слѹга на(ш), михѹ(л) кьрлигѹ, и сестра его, нѧкша и станка, дѣти анѹшчини, до(ч)ка илина, ѹнѹка баличоаии, по и(х) доброи воли, ники(м) непонѹжени а ниприсиловани и продали свою правѹю отнинѹ, о(т) и(х) праваго ѹрика и испривилїе, що они имали о(т) прѣдѣда нашего, алеѯандра воево(дї), една бѹкатѹ село, о(т) рѹси, ѹ кобиле(х), на имѧ кѹтѹль, нашемѹ вѣрномѹ панѹ, тоадерѹ, пркалабѹ новогра(д)скомѹ, за ҂рѯ зла(т) тата(р)ски(х). и на(ш) вѣрнїи па(н), тоаде(р), пркалаб [1] новогра(д)скы, о(н) заплати(л) ѹси тоти вышеписаннїи пинѣзи, сто и ше(ст) десѧ(т) зла(т) тата(р)скы(х), оу рѹкы слѹѕѣ нашемѹ, михѹлови кьрлигѹ, и сестри его, нѧкши и ста(н)ки, пра(д) нами и пра(д) нашими молдавскими боіаре. ино, мы видѣвше и(х) доброи воли и та(к)ме(ж) и полною заплатѹ, а мы такождере и о(т) на(с) дали и потврьдили есмы нашемѹ вѣрномѹ панѹ, тоадерѹ, пркалабѹ новогра(д)скомѹ, тотѹ вышепра(д)реченное бѹкатѹ селω, о(т) рѹси, ѹ кобиле(х), на имѧ кѹтѹл [1], како да е(ст) емѹ о(т) на(с) ѹри(к) и сь вьсе(м) доходо(м), емѹ и дѣте(м) его и ѹнѹчато(м) его и прѣѹнѹчато(м) его и прѣщѹрѧто(м) его и вьсемѹ родѹ его, кто сѧ емѹ избере(т) наиближни, непорѹшенно, николи, на вѣки. а хота(р) тои вишеписа(н)нои боукатѹ село, о(т) рѹси, ѹ кобиле(х), на имѧ кѹтѹ(л), да е(ст) о(т) ѹси(х) сторо(н), по старомѹ хотарѹ, по кѹда извѣка ожнвали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвьзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра боіа(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дво(р)ника, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гри(н)ковича и пана талабѫ, хоти(н)ски(х), вѣра пана косте и пана ко(н)-

1 Sic.

дри, нємецки(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)скы(х), вѣра пана арбѹре, портарѧ сѹчавскога, вѣра пана храна спатарѧ, вѣра пана еремїѧ вистѧ(р)ника, вѣра пана шарпе посте(л)ника, вѣра пана сакѹїана чашника, вѣра пана стрѫча сто(л)ника, вѣра пана кацелѣна комиса и вѣра вѫсѧ(х) боїа(р) наши(х) молдавски(х) великы(х) и мали(х). а по наше(м) животѧ, кто боуде(т) г(с)п(д)рѫ нашеи земли, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего рѡ(да) или па(к) бѹ(д) кого бгъ извере(т) бити г(с)п(д)ре(м) нашеи молдавскои земли, тѡ(т) би емѹ непорѹши(л) нашего данїа и потврѫжденїа, алиби емѹ оутврѫди(л) и оукрѣпи(л), занѹже есмы емѹ дали и потврѫдили, за его правѹю, вѣрною слоужбѹ и за що ѡ(н) кѹпи(л), за свои правїи пинѣзи. а на болшее крѣпѡ(ст) и потврѫж(д)енїе томѹ вѫсемѹ вишеписанномѹ, велѣли есмы нашемѹ вѣрномѹ панѹ, тотрѹшанѹ логофетѹ, писати и нашѹ печа(т) привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. писа ѡанца, оу хрѫловѣ, вꙗто ꙁл҃, м(с)ца ма(рт) і днъ.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni, sluga noastră, Mihul Cârlig, și sora lui, Neacșa și Stanca, copiii Anușcăi, fiica Ilinei, nepoata Balicioanei, de a lor bună voie, de nimeni nesiliți și nici asupriți și au vândut a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric și cu privilegiu, ce ei au avut dela străbunul nostru, Alexandru Voevod, o bucată de sat, din Rusi, în Cobile, anume Cutul, credinciosului nostru pan, Toader, pârcălabul dela Cetatea Nouă, drept 160 zloți tătărești.

Și credinciosul nostru pan, Toader, pârcălab dela Cetatea Nouă, el a plătit toți acești mai sus scriși bani, o sută și șese zeci zloți tătărești, în mânile slugii noastre, lui Mihul Cârlig, și surorii lui, Neacșii și Stancăi, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie și tocmeală și plată deplină, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit credinciosului nostru pan, Toader, pârcălab dela Cetatea Nouă, această sus numită bucată de sat, de Rusi, în Cobile, anume Cutul, ca să fie lui dela Noi uric și cu tot venitul, lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și răstrănepoților lui și

întregului neam al lui, cine i se va alege mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei mai sus scrise bucăţi de sat, din Rusi, în Cobile, anume Cutul, să fie din toate părţile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, dela Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Arbure, portar dela Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Caţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră şi întăritura, ci să-i înputernicească şi întărească, pentru că i-am dat şi întărit, pentru a lui dreaptă, credincioasă slujbă şi pentru că el a cumpărat, pentru ai săi drepţi bani.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire a acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Oanţa, în Hârlău, în anul 7030, luna Martie 10 zile.

Original, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea cea mare atârnată, asemenea foarte bine păstrată, se găseşte la Acad. Rom., Pecete 139. Pe pecete, se află: † пєчать іѡ стєфана воєводы, господар зємли молдавскои. Ibid., şi o traducere, 63/186. O fotografie, depe original, se află în colecţia mea. Un regest, într'o carte de judecată, din 1826, Martie 20, se află în colecţia mea. Ibid., Leahul Cârlig, în loc de Mihul Cârlig.

Rezumat, cu totul greşit, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 140.

Satul Rusii este Ruşii, aproape de Misihăneşti, Roşiori, Neguşeni şi Căutişeni, din judeţul Roman[1], în comuna Roşiori[2], sate ce apar în regestele, din cartea de judecată, de care a fost vorba mai sus. Bucata de pământ, Cutul, din satul Rusi, în Cobile, trebuie să fi fost în partea de sus. Partea de jos a satului fusese cumpărată, în vremea lui Ştefan cel Mare de boierul Fete Gotcă, dela Fedca, fiul Mândrei, nepotul Balicioaei, după cum se vede, dintr'un uric, tot dela Ştefăniţă Voevod, din 7032 (1524), Aprilie 10[3], când boierul Toader, la această dată, logofăt, cumpără şi această jumătate de sat. Nu se păstrează uricul ce l-a avut Balicioaea dela Alexandru cel Bun. Satul Rusi era şi în veacul al XIV-lea. Numele lui ne arată, ca şi în alte cazuri, o veche aşezare de Slavi, Ruşi[4].—Cobâlele sânt o regiune întinsă, care se afla în judeţul Romanului şi al Bacăului, un ţinut al epelor, cailor, unde erau crescătorii de epe, în veacurile trecute. Cea mai veche amintire o găsim în 6922 (1414), August 2[5]: панъ тоадерж питикъ . . . едино село, на кобылѣ, где мѹ е(ст) домъ, где е(ст) былъ вѣришь станиславъ. Datele aceste ne vorbesc de localitatea Iapa, din comuna Boteşti, judeţul Bacău[6], de Chiticeni (pronunţarea moldovenească, în loc de Piticeni), în comuna Secueni, acelaşi judeţ[7], după numele lui Toader Pitic, sat Piticeni, pe care-l găsim şi în uricul lui Petru Rareş Voevod,

1 Harta stat. major, planşele Icuşeşti şi Băceşti, 1 : 50000.

2 Dicţ. statistic al României, Buc. 1915, 2, pp. 792, 1176; Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 413; în Ind. stat., lipseşte.

3 Originalul, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 142.

4 Pentru satele Ruşi, Ruseni, etc., cp. Ind. stat. pp. 737-738. Pentru trecut, vezi M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2 p. 930; acelaşi, Doc. dela Şt. M. p. 312; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 546; I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 576, etc.

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 103, 104, 105, 106.

6 Ibid., p. 105.

7 Ibid., p. 106; Ind. stat., pp. 31, 505; Harta stat. major, planşa Bacău, 1 : 100000.

din 7036 (1528), Martie 4[1] şi 28[2], în altul dela Ilieaş Rareş Voevod, din 7056 (1548), Martie 23[3], apoi în altul dela Ştefan Rareş Voevod, din 7060 (1552), Aprilie 5[4], în cel dela Bogdan Voevod, din 7079 (1571), Iunie 14[5]. — Cobilele, ca sat, poate Iapa, este pomenit în documentul dela Alexandru cel Bun, din 6936 (1428), Iulie 11[6]. — Aici, sânt Gâdinţii[7], pomeniţi în 6937 (1429), Iunie 3[8], apoi în 7008 (1500), Martie 22[9]. — Asemenea, satul La Movilă sau Sub Movilă, din 6942 (1434)[10] şi din 7002

1 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom. 108/63; Uricariul 18, pp. 104: четврътою ча(ст) село ѡ(т) питича(н), ꙋ кобыле(х), ни(ж)нѣа ча(ст).

2 Uricariul 18, pp. 108, 109, 110: ѡт половина село ѡт питич, половина, срѣднаа част. Aici, este pomenit şi bunul, Toader Pitic.

3 Originalul, pe pergament, la Acad. Rom. 108/54; Uricariul 18, pp. 135, 136, 137, 138, 141; traducere în Uricariul 1, ed. 2, pp. 150, 151: испривилїе . . . що ималь прѣдѣдь и(х), тоадерь питикь, ѡ(т) пре(д)ко(в) г(сд)ва ми, їлїаша и стефана, воеводове, ѡ(т) половина село, що на кобъле, где быль дво(р) прѣдѣда и(х), що сѣ тепер зовоу(т) питичанїи (cu privilegiu . . . ce a avut străbunul lor, Toader Pitic, dela străunchii Domniei mele, Ilieaş şi Stefan, Voevozi, din jumătate de sat, ce-i la Cobâle, unde a fost curtea străbunului lor, ce acum se numesc Piticianii).

4 Originalul, pe pergament, la moştenitorii lui Dumitru Rosetti-Teţcanu, la Teţcani, jud. Bacău: испривилїе . . . що ималь прѣдѧдь и(х), тоадерь питикь, ѡ(т) пре(д)кѡ(в) г(сд)ва ми, илїаша и стефана, воекодове, ѡ(т) половина село, що на кѡбъле, где биль двѡ(р) прѣдѣда и(х), що сѣ тепер зовꙋ(т) питичанїи (traducerea ca în nota precedentă). Pe verso documentului şi: Ispisoc pe Piticeani ot Roman.

5 Uricariul 18, pp. 190, 191, 192: четврътаа част село ѡт питичан, нижнаа част, v кобилех.

6 Cercetări ist. (Iaşi), anul 8-9[1] (1932-1933), p. 201; Paul Mihailovici, Album de documente moldoveneşti din veacul al XV-lea, Iaşi, 1934, planşa 3: двѣ црки оу ко(би)ли.

7 Ind. stat., pp. 300, 576: în com. Sagna, jud. Roman; Harta stat. major, planşa Roman, 1 : 100000.

8 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 269, 270, 273: гъдинци, на кобжле.

9 I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 173, 174: на серетѣ, на имѣ гыдинци, где быль дворь негринь.

10 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1 pp. 399, 400. El era lângă Cârneşti, Ceretiani şi aproape de Bogdăneşti, aceştia în com. Secueni, jud. Bacău [Ind. stat., pp. 31, 459; Harta stat. major, planşele Roman şi Bacău, cit.].

(1494), Martie 11[1]. — Alături, era şi satul Cârneştii, pomenit în 7002 (1494), Martie 11[2]. — Nu departe de Ruşi, în comuna Negri, este satul Căutişeni[3], care s'a numit mai înainte Ilieşeşti, pomenit întăia oară, în 6944 (1436), Mai 3[4], apoi în 7043 (1535), Martie 3[5] şi în 7054 (1546), Aprilie 12[6]. — Alte sate, pe Cobâle, sânt cele ale lui Dan Mesehnă, din 6944 (1436), Septemvrie 19: satul lui Rozca Petru, identificat cu Roşiorii, de lângă Ruşi şi Misihăneşti[7]. Poate Oneştii[8], Câteştii[9], pomeniţi şi în 7054 (1546), Mai 2[10]. Virişeştii[11], poate acelaşi cu «Vereaşanii, unde

1 I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 36, 37: ѿт ѹрика дѣда их, михѹла крънѹла, едно село, ѹ кобѫлех, на имѣ под могилѹ, где бил иван ѹ берести . . . привилїе старое . . . ѿт ѹиков наших, ѿт илїаша воеводї и ѿт стефана воеводї, коли били и мирѹ (din uricul bunului lor, Mihul Cârnul, un sat, în Cobâle, anume sub Moghilă, unde a fost Ivan în Ulmi . . . privilegiul vechiu . . . dela unchii noştri, dela Ilieaş Voevod şi dela Stefan Voevod, când au fost în pace).

2 I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 34-36: половина село, на кобѫлех, на имѣ кръненщїи . . . привилїе старое . . . ѿт ѹиков наших, ѿт илиаша воеводї и ѿт стефана воеводї, коли били и мирѹ (jumătate de sat, la Cobâle, anume Cârneştii . . . . privilegiu vechiu . . . . dela unchii noştri, dela Iliieaş Voevod şi dela Stefan Voevod, când au fost în pace).

3 Ind. stat., pp. 299, 492; Harta stat. major, planşa Bacăul, cit.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 438-439: Ivan Cauteş . . . satul Ileiaşăştii, pe Cobâlea, unde iaste casa lui.

5 Arhiv. Stat. Iaşi, Tr. 1764, op. 2013, dos. 4318, fila 18, traducere veche; regest în Ghib. Sur. 5, p. 181; acelaşi, Sur. 18, p. 188.

6 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 174: половина село ѿ(т) илїешещь, на кобилѣ(х), що сѣ тепер зовѹ(т) къѹтишанїи. Aici, se pomeneşte şi uricul ce l-a avut pe acest sat Manciul Moica vornic, dela Alexandru cel Bun.

7 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 487-493: на имѧ роз<к>а петрѫ, на кобылѣ; Ind. stat., pp. 301, 734; Harta stat. major, planşa Bacău, cit.

8 M. Costăchescu, cit.

9 M. Costăchescu, cit.: кытещїи.

10 Acad. Rom. 65/131: Câteştii . . . pre Cobâlea; o traducere veche, la Fundaţia «Regele Ferdinand I», Iaşi (dela Ghibănescu) Ghib. Sur. 18, pp. 219-220, greşit: Cositeştii.

11 M. Costăchescu, cit.: виришещїи.

au fost Vereș», la Cobâle, din 7054 (1456), Martie 29[1]. În acesta de pe urmă, este arătat un Ion Odobă, ce trăiește în timpul lui Ștefan cel Mare, dela care își are numele satul Odobești, fost în județul Romanului, azi în județul Bacău[2], pentru despărțirea hotarului căruia, de moșia Silivestrii, este adus documentul din 1546, Martie 29[3]. Tot aici, sânt Selevestreanii[4], același cu Silvestrii[5], numit azi Tisa-Silvestri, în același județ, Bacău, în comuna Odobești[6], pomenit și în 6989 (1481), Fevruarie 1, din care se vede că de demult a fost al lui Dragoș Viteazul[7]. — Nu departe de Căutișeni, era satul Ciritieani, pomenit în 6948 (1440), Noemvrie 12[8] și în 6999 (1491), Ianuarie 17[9]. În documentul din 1440, Noemvrie 12, apare și satul Călienești, Călineștii[10], din comuna Negri, județul Roman, care se întâlnește și în 6945 (1437), Fevruarie 7[11] și în 6999 (1491), Ianuarie 17[12].— Aici, pe Cobâle, erau Draganiteștii[13]. — Asemenea, Drăgeștii, din comuna Dămienești, județul Roman[14], și care se întâlnesc

1 O copie de pe o traducere veche, a lui Evloghie dascal, din 7271 (1763) era la Ghibănescu ; alta a fost publicată de Ghib. Sur. 9, pp. 24-25.

2 Frunzescu, Dicționar topografic, p. 327 ; Ind. stat., pp. 32, 674 ; Harta stat. major, planșa Bacău, cit.

3 Uricarul 6, pp. 308, 310.

4 M. Costăchescu, cit. : сєлєвєстрѣнїи.

5 Frunzescu, cit. p. 437.

6 Ind. stat. pp. 32, 798.

7 I. Bogdan, D. Șt. 1 pp. 248-250 : сєло, ꙋ кобылє, на имѣ сєливєстрїи, ѡва кꙋти.

8 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M., 2, pp. 73-76 : Ciumuleasa din Cobâle . . . pe Cobâle, auume Ciritieanii.

9 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 456-457 : сєло, на имѣ чєрєтїѧни, ꙋ кобълє.

10 Ind. stat., pp. 299, 487 ; Harta stat. major, planșa Bacău, cit.

11 Paul Mihailovici, în Cercetări ist. (Iași), anul 8-9[1] (1932-1933), pp. 202-205; același, Album de documente moldovenești, din veacul al XV-lea, Iași, 1934, planșa 4 : гдє домъ драгомировъ, на кобылѧ(х), на имѧ калїанєщи.

12 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M., pp. 271-273.

13 Suret defect în actele dela Stânca-Roznovanu, Iași ; «la Cobâli, Draganiteşti . . . la amândouă malurile Siretului».

14 Ind. stat., pp. 299, 555 ; Harta stat. major, planșa Bacău, cit.

în 1489 (?) Martie 15 [1].—Alt sat, Nănești, pe Cobâle, este arătat într'un uric din 7063 (1555), Aprilie 11 [2]. — Avereștii, din județul Roman [3], sânt pomeniți în 7084 (1576), Aprilie 17 [4]. — Muncelul, din comuna Giurgeni, nu departe de Averești, același județ [5], pomenit în 7097 (1589) [6]. Dacă ne mărginim numai la aceste date, până la sfârșitul veacului al XVI-lea, vedem că regiunea Cobâlelor era foarte întinsă, dela Gâdinți, până la Silvestrii, dela miază-noapte la miază-zi, și dela Misihănești și Ruși la Călinești, dela răsărit la apus. Pentru acest ținut al epelor, poate al vechilor cai sălbatici, cp. Cozia, ținutul caprelor, și Turia, ținutul bourilor [7]. — Toader, pârcălabul de Cetatea-Nouă și apoi logofăt, este cunoscut [8].

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M., pp. 136-138: «Drăgeștii, pre Cobâle».

2 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 44: сєло ѡ(т) нѫнєщı, на кобилє.

3 Ind. stat., pp. 298, 433; Harta stat. major, planșele Roman și Bacău, cit.

4 Suret, la Acad. Rom. 17/7; Arhiv. Stat. Iași, Anaforale 15, fila 70: Avereștii, pe Cobile.

5 Ind. stat., pp. 300, 661; Harta stat. major, planșa Bacău, cit.

6 Acad. Rom. 63/9: «Muncelul cel de pe Cobili».

7 Alte Cobâle erau în părțile Tutovei, de care vorbește uricul din 6944 (1436), Iunie 13 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 444, 445, 448]: на бръладѣ, єдно мѣсто, межд8 лє8ринцємъ и бъксънєщъ, и повышє кобыла. Altele sânt cele din 6944 (1436), Iunie 15 [ibid. 1 pp. 449, 450, 452]: на коб<ы>лѣ (?), гдє былъ инка(ш). Altă Cobâlă este cea din jud. Dorohoi, pomenită în 6975 (1467), Octomvrie 2 [I. Bogdan, D. Șt. 1 pp. 122-124]: сєло бабишєво, на имѣ кобълїєи вишныи, гдє бил дом стана бабиша (satul lui Babiș, anume Cobâlia de Sus, unde a fost casa lui Stan Babiș). Altă Cobâle, azi Cobâlna, în ținutul Sorocei, este pomenită, în 6990 (1482), Aprilie 15 [I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 261-263]: сєло, на имѣ кобылїѧ, на днистри.

8 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 553, și în special, pp. 14-15. Vezi mai sus pp. 61-66.

66.

c. 1522, Aprilie 17.

Stefan Voevod întăreşte lui Tăbuciu Mititelul şi fratelui său, Frece, satele Disculţii, jumătate din Găureana, Ciorseceştii, ce se chiamă Arămeştii, Hărmăneştii, Rusciorii, pe Siret, peste Cobâla, unde a fost Stan jude, Dumbrăviţa, unde a fost Giurge jude, Petreştii, pe pârăul Diineţului, unde a fost Gavrilă Diaţu, jude.

Io Stefan Vvd., cu mila lui Dumnezeu, Domn Ţărei Moldovei, facem ştire, precum au venit, înaintea noastră şi înaintea tuturor boiarilor noştri, slugele noastre, Tăbuciu Mititelul şi fratele său, Frece, şi au adus a lor dresuri, ce au dela moşul Domniei mele, Stefan Voevod, pe satul Disculţii, ce este în ţinutul Trotuşului, şi pe jumătate din Găureana, pe pârăul Turbata, şi pe satul Ciorseceştii, ce se chiamă acum Arămeştii, unde au fost Aramă jude[1], ce este în ţinutul Neamţului, şi satul Hărmăneştii şi satul Rusciorii, pe Siret, despre amează noapte, peste Cobâla, în ţinutul Romanului, unde au fost Stan jude, despre amează, peste Cobâla, valea pe Siret, şi satul Dumbrăviţa, unde au fost Giurge jude, şi satul Petreşti, pe pârăul Diineţului, unde au fost Gavrilă Diaţu, jude, din capul pârăului Diineţului, valea pe amândouă părţile apei Diineţului, pâră la pârău Zmeului, ce este în ţinutul Ajudii şi cu tot venitul.

Deci, Domnia mea şi cu tot sfatul Domniei mele, dacă am văzut a lor drepte urice, ce au dela moşul Domniei mele, Stefan Voevod, pre a lor drepte sate şi ocini, ce scriu mai sus, şi Domnia mea încă m'am milostivit şi am făcut lor dela Noi uric de întăritură slugilor noastre, lui Tăbuciu Mititelul, şi frăţinisău, Frecii, pre a lor drepte sate şi ocini de mai sus scrise.

Iar hotarul acelor sate să fie despre toate părţile, după hotarele vechi, pe unde au umblat din vechiu.

Şi spre aceasta, este credinţa Domniei mele de mai sus scrisă, Ştefan Voevod, şi credinţa a prea iubit fratele Domniei mele, Pătru, şi credinţa a tuturor boierilor noştri.

1 Nu cumva e greşală, în loc de Aramă jude, Avram jude, din Uricarul 14, cit. ?

Iar după a noastră viiaţă, cine va fi Domn Ţării aceştiea să nu strice a noastră danie şi întăritură, ci mai vârtos să dea şi să întăriască.

Iar pentru mai mare credinţa şi întăritură acelor de mai sus scrisă, am poroncit cinstit şi credinciosului boiariului nostru, d-sale lui Ştefan Trotuşianu, logofăt, să scrie şi a noastră pecete către această carte a noastră să o lege.

Veleat 7010, April 17.

S'au tălmăcit de Loghin dascalul, la letu 7270, Iunie 20.

S'au scris de Gheorghie Loghin paharnic, ot scoala gospodŭ.

După un suret, din colecţia Th. Codrescu, s'a publicat de acesta în Uricariul 14, pp. 105-107. Data 7010 (ЗІ) este greşală, cred, în loc de ЗЛ (7030). Cu data 7010, April 16, se află un regest în Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale 116, fila 19, în care e vorba de un proces între moşiile Borzeşti şi Descultii dela ţinutul Bacău şi Bogdana şi Găuriana, aceasta din urmă a M-rei Bogdana.

Documentul, deşi traducere defectuoasă, este exact, cum ne arată un document dela Alexandru Lăpuşneanul Voevod, din 7063 (1555), Mai 2, pentru aceleaşi sate [1]. În acest an, trăiesc chiar proprietarii din 1522: тъбѹ(ч) митютелю(л) и бра(т) его, фрѫча . . . и(с)привилїе, щo имали дѣдове и прѣдѣдове и(х), ива(ш)ко тъбѹ(ч) и ша(н)дро хрѣ(с)ка, ѿ(т) даанїе, ѿ(т) прѣ(д)кове наши(х), ѿ(т) илїа и стефана, воеводове, и(с)привилїе, щo има(л) прѣдѣ(д) и(х), ива(ш)ко тъбѹ(ч), ѿ(т) дѣда г(сд)вами, стефана воево(да), на село чо(р)съчещїи, щo сѣ тепе(р) именѹю(т) сѣ аръмещїи, и хръмънещїи, на сиретѣ, и рѹ(с)чорїи, где би(л) жѹде ста(н), и дѹмбръвица, ѹ кобъле(х), где би(л) жѹде жѹржа, и половина село ѿ(т) гъоурѣна, на тѡтрѹ(ш), ни(ж)нѣа ча(ст), и половина село, ѿ(т) де(с)кѹлци [2].

1 Originalul, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 108.

2 Tăbuci Mitiutelul şi fratele lui, Frăcea . . . din privilegiu, ce au avut bunii şi străbunii lui, Ivaşco Tăbuci şi Şandro Hreasca, de danie, dela înaintaşii noştri, dela Ilie şi Ştefan, Voevozi, din privilegiu, ce a avut străbunul lor, Ivaşco Tabuci, dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, pe satul Ciorsăceştii,

Disculţii, din vechiul ţinut al Trotuşului, mai târziu al Băcăului, nu mai este. Era lângă satul Borzeşti, Găuriana şi Bogdana [1]. Îşi are numele dela un Desculţul. Era şi în vremea lui Ştefan cel Mare. — Găureana a dispărut, asemenea, ca sat, lăsându-şi numele în valea Găureana, lângă satul Buciumi, aproape de Borzeşti [2]. Îşi are numele dela forma locului [3]. — Nu ştiu dacă pârăul Turbata, pe care era aşezat satul Găureana, îşi mai păstrează numele [4]. Numai dacă Turbata nu va fi fiind o greşală, în loc de Totruş, cum e în 1555, Mai 2. — Satul Ciorsăceşti, care în 1522 se numea Arămeşti, este, cred, totuna, cu satul Arămeşti, din judeţul Roman, lângă Cârligi, Broşteni, Urzici, Bahna [5], aproape de Sireti. În timpuri foarte vechi, în veacul al XIV-lea şi începutul celui de al XV-lea, s'a numit Ciorsăceşti. Poate acesta este satul lui Ionaş Viteazul, de pe Sireti, pomenit în uricul lui Roman Voevod, din 6900 (1392), Martie 30 [6]. Numele şi-l are are dela un străvechiu Ciorsac [7]. După un cneaz Aramă,

ce acum se numesc Arămeştii, şi Hărmăneştii, pe Sireti, şi Rusciorii, unde a fost jude Stan, şi Dumbrăviţa, în Cobâle, unde a fost jude Giurgea, şi jumătate de sat, de Găureana, pe Totruş, partea de jos, şi jumătate de sat, de Desculţi.

1 Hărţile stat. major, planşele Răcăciunii şi Căiuţul şi Târgul-Ocna, 1 : 100000.

2 Harta stat. major, planşa Târgul-Ocna, cit.

3 Pentru sate cu acest nume, cp. Frunzescu, Dicţionar topografic, pp. 207, 166; Ind. stat., p. 578, 300, 64.

4 Pentru o moşie, Turbata, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 16, 18; pentru pâraie, cu numele acesta, cp. ibid. 1, p. 124, I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 206-208, în jud. Neamţ, într'un uric, din 6983 (1475), Mai 7: до потока тоурбата; şi în 7054 (1546), Martie 30 [original, pe pergament, la Acad. Rom., Pecete 146; Ghib. Sur. 1, pp. 210, 212]. Acesta este în hotarul satului Băloşeşti, la Iucaş.

5 Harta stat. major, planşele Icuşeşti, Buhuş, 1 : 50000 ; Frunzescu, cit. p. 9; în Indic. stat., lipseşte.

6 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 7, 8, 9, 10: чюрсачкѫцы.

7 Cp. satul Ciorsăceşti, pe Şomuz, pomenit între satele lui popa Iuga, în 6942 (1434), Aprilie 24 [M. Costăchescu, cit. 1, pp. 386, 387, 388, 389]: на шимоузѣ, чорсѫчещи; altul a fost pe Moldova, cu uric dela Ilieaş şi Ştefan, Voevozi, pomenit într'un uric, din 6996 (1488), Octomvrie 15 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 354-360]: едно село, на имѣ чорсѫчещїи, где бил дед ихъ, тиба, на молдавѣ, оу грѹшово поле (un sat, anume Ciorsă-

şi-a luat numele de Arămeşti. Este totuna, cred, cu satul Arămeşti, al lui Ivan Porcu, care, împreună cu altele, în aceste părţi, apare, în 6956 (1448), Iulie 27 [1]. Asemenea, apare, în 6999 (1491), Ianuarie 16, în hotarnica satului Urgiceani, azi Urzici [2], şi în 7005 (1497), Ianuarie 3 [3]. — Satul Hărmăneşti va fi fiind cel din comuna Ruginoasa, judeţul Baea, aşezat pe Sireti, cum se arată, în documentul din 1555, Mai 2 [4]. Îşi are numele dela un vechiu Hărman, Herman [5]. — Dumbrăviţa, de lângă Hărmăneşti [6], ar putea fi identificat cu satul din c. 1522, Aprilie 17, dacă acesta n'ar fi arătat la Cobâle. Aici, fusese de demult jude Giurgea. Era şi în veacul al XV-lea. Îşi are numele dela o dumbravă [7]. — La Cobâle, erau şi Rusciorii, pe care i-aşi identifica cu satul Roşiori, din comuna Dămieneşti, judeţul Roman [8], din regiunea Cobâlelor [9], dacă n'ar fi arătat pe Sireti. L-am identificat, în alt

ceştii, unde a fost bunul lor Tiba, pe Moldova, în Câmpul Perilor). Pentru un cneaz Ciorsac, vezi M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 215, 218.

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M., 2, pp. 342, 343, 346: арѫмещи.

2 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 449, 450: хѡтар томꙋ селꙋ, ꙋрџичѣнилѡрь . . . до троѧна, ꙋ краи дꙋброви, ѡт брѡщѧн . . . до хотарѣ арѫмещилѡрь (hotarul acestui sat, Urgiceanilor . . . până în Troian, în marginea dumbrăvii, dela Broşteni). Cp. Broşteni, lângă Arămeşti.

3 I. Bogdan, cit. 2, pp. 93-95. Aici, popa Ivan Aramă cumpără satul Urzicenii, iar în hotarnică apare iarăşi: «hotarul acelui de mai sus numit sat, anume Urzicenii . . . pân la troian, în margine dumbrăvii, despre Broşteni . . . până în hotarul Arămeştilor». Satul deci se numea aşa de mai înainte, popa Aramă, coborîndu-se, poate, din vechiul jude Aramă.

4 Ind. stat., pp. 37, 601; Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 231; Harta stat. major, planşa Ruginoasa şi Paşcani, 1 : 50000. Cp. satul Hărmăneasa, de lângă Heleşteni, jud. Roman [Frunzescu, cit. p. 231; Harta stat. major, planşa Târgu-Frumos, 1 : 50000].

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, 847; I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 519; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. 2, p. 284; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 528.

6 Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 178; Ind. stat., pp. 558, 36; Hărţile stat. major, planşele Ruginoasa şi Paşcani, 1 : 50000.

7 Cp. Dumbrăviţa, de pe Şomuz, din 6955 (1447), August 22 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 288, 289, 291] şi din 6978 (1470), Aprilie 1 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 145, 147]: на шимꙋзѧ, дꙋмбравица.

8 Ind. stat. pp. 301, 734; Harta stat. major, planşa Bacăul, 1 : 100000.

9 Vezi documentul din 7030 (1522) Martie 10, mai sus, pp. 337-341.

loc, cu satul lui Rozca Petru, care, înpreună cu altele dela Cobâle, se întăreşte lui Dan Mesehnă, în 6944 (1436), Septemvrie 19 [1]. Îşi are numele dela acest Rozca sau Roşca. Aici, fusese de demult jude Stan. Era şi la începutul veacului al XV-lea [2].—Pârăul Diineţului, Dieneţului, este în judeţul Bacău [3], pomenit şi în 6998 (1490), Martie 15 [4]. Pe acest pârău, este satul Petreşti, în comuna Horgeşti, judeţul Bacău [5]. Aici, a fost de demult Gavril Diaţu. Satul era şi în veacul al XV-lea. Îşi are numele dela un Petre [6].—Neamul lui Tăbuci nu este destul de bine cunoscut. Un Tăbuci trăieşte sub Alexandru cel Bun. Se întâlneşte întâia oară, în 6915 (1407), Martie 8 [7], ca Tobuciu, în Octomvrie 6 [8], apoi în 6919 (1411), Aprilie 14 [9], în 6920 (1412), Aprilie 3 [10], în 6922 (1414), August 2 [11], în 1415 [12]. După această dată, nu se mai în-

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 487, 488, 489, 490: на имѧ роз<к>а петрѫ, на кобылѣ. Că acesta este, se vede dintr'un document, din 7089 (1581), Mai [Suret la Fundaţia «Regele Ferdinand I», Iaşi (dela Ghibănescu), Condica 9, fila 15; altul, la Arhiv. Stat. Bucureşti, M-rea Bistriţa, pac. 11]. Este vorba de hotarele satelor Săcueni şi Bogdăneşti: hotarul Ciumăleştilor, drumul la Căutişeni, hotarul Prăjeştilor, alături cu hotarul Roşciorilor [cp. Harta stat. major, planşa Bacăul, 1 : 100000].

2 Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 929; I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 576.

3 Harta stat. major, planşa Răcăciunii şi Căiuţul, 1 : 100000.

4 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 403, 405: села, на имѣ гѫлешещїи, на ѹстїе ркѫтѫша, и монастирь, що ест на ѹстїе дїенеца, и сѫ ѹсими полѣни, що кѫ немѹ прислѹхают, и пѫнчещїи и хоржещїи и половина ѿт нѫнещи, где бил галеш (satele, anume Găleşeştii, la gura Răcătăului, şi mănăstirea, ce este la gura Dieneţului, şi cu toate poenile, ce ascultă de dânsa, şi Pănceştii şi Horgeştii şi jumătate de Năneşti, unde a fost Galeş).

5 Ind. stat., pp. 32, 692; Harta stat. major, planşa Răcăciunii şi Căiuţul, 1 : 100000.

6 Pentru satele Petreşti, cp. Frunzescu, cit. pp. 351, 352; Ind. stat., pp. 692, 693.

7 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 56, 58.

8 Ibid. 2, p. 629: панѫ тобучь.

9 Ibid. pp. 81, 83: вѣра пана табоучѧ.

10 Ibid. 1, p. 97.

11 Ibid. 1, pp. 104, 105: вѣра жѹпана табѹча.

12 Ibid. 1, pp. 122, 124: вѣра пана тобѹча.

tâlneşte. Ivaşco Tăbuci şi Şandru Hreasca, de sub Ilie şi Ştefan, Voevozi, şi Ştefan cel Mare, vor fi fiind fiii sau nepoţii lui. Acest Ivaşco Tăbuci, de sub Ştefan cel Mare, ce avea sate, pe Cobâle, este, poate, Tăbuci din Cobâle, care apare în uricul din 6980 (1472), Aprilie 25[1], când vinde satul Ostriţa, de pe Prut[1]. Tăbuci Mitiutelul şi fratele său, Frăcea, sânt arătaţi strănepoţi ai lui Ivaşco Tăbuci, de sub Ştefan cel Mare. Un Tăbuci dela Boian, care trăieşte sub Alexandru cel Bun şi care poate fi din divanul acestui Domn, îl găsim într'un uric din 7031 (1523), Ianuarie 4[2], unde găsim mulţi urmaşi ai lui, în altul dela Petru Rareş Voevod, din 7036 (1528), Aprilie 8[3] şi în altul dela Alexandru Lăpuşneanul Voevod, din 7068 (1560), Aprilie 3[4].

67.

1522, Iunie 1.

Stefan Voevod întăreşte lui Şendrică şi nepoatelor sale de frate, fetele lui Sima Tâmpină, satul Şilişeul de Jos şi o bucată de loc din hotarul târgului Dorohoiului.

Suret de pe ispisoc sirbesc, dela Stefan Vvod., din vleat 7030, Iunie 1.

Facem înştiinţare cu această carte a noastră tuturor, cine pe dânsa va căuta sau cetindu-s<ă> va auzi, precum au venit, înainte noastră, sluga noastră, Şendrica, şi nepoatele de frate a lui, Vasutca şi Neacşa, fetile Simii Tâmpină, şi s'au jeluit noao cu mare jalobă, cu mare mărturie, cu megiiaş de pe înpregiur, zicând că dresele ce-au avut ei, dela strămoşul Domniei meale, Alexandru Vvod., şi dresele dela moşul Domnii meale, Stefan Vvod., pe satul Şilişeu de Gios şi pe acea bucată de pământ, ce-au rămas din hotarul târgului Dorohoiului, aceale drese s'au prăpădit, când au venit Leşii în Pământul nostru.

1 I. Bogdan, D. Şt. 1, p. 169: пан тѫбоучь ѡт кобылєх и брат єго, пожарь, и сєстра их, настасїꙗ.

2 Wick., Woronetz und Putna, pp. 203-205.

3 Ibid. pp. 205-207; T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 26-29.

4 T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 65-69.

Deci, Noi văzând a lor mare jalobă şi mărturie, ce-au mărturisit noao, cu megiiaş de pe înpregiur, aşijderea şi dela Noi am dat şi am întărit slugii noastre, Şendricăi, şi nepoatelor lui, Vasutcăi şi Neacşii, fetelor Simii Tâmpină, pre acel de mai sus zis sat, Şilişeul de Gios, şi acea bucată de pământ, ce-au rămas, din hotarul târgului Dorohoiului, ca să fie lor dela Noi uric şi cu tot venitul. Însă giumătate a acelui sat, Şilişeul de Gios, partea despre Buhaicin, şi loc de mori pe pârău, în dreptul casii Simii Tâmpină, să fie Vasutcăi şi surorii sale, Neacşii, fetelor Simii Tâmpină, iar ceialaltă giumătate dintru acelaş sat, din Şilişeul de Gios, ce este despre Pomârla, şi loc de moară pe pârău, din sus de Monastira, să fie slugii noastre Şendricăi, şi o bucată de pământ, ce-au rămas din hotarul târgului Dorohoiului, ce este din gios de satul lor, de către Pomârla, acealea să fie lor în doao, lor şi feciorilor lor, nepoţilor şi strănepoţilor lor şi a tot neamul lor, ce să va alege mai aproape, neruşuit, niciodată, în veaci.

Iar hotarul acelui sat, Şilişeul de Gios, este lor din pârăul Buhaiului, cu Strojoacele şi drept peste pădure şi peste Vina şi pe deasupra Tăutrelor, la movila Bortoasă şi drept la vârfurile Ezerului, cu amândoao vârfurile şi cu lunci.

Şi spre aceasta, este credinţa Domnii meale de mai sus scris, Stefan Vvod., şi credinţa a preaiubit fratelui Domnii meale, Petru, şi credinţa tuturor boiarilor Domnii meale a mari şi mici.

Ia<r> după a noastră viiaţă, cine va fi Domn, din fii şi neamul nostru, sau pe cine va alege Dumnezeu a fi Domn Ţării Moldovii, să nu strice a noastră danie şi întăritură, ci mai ales să dea şi să întărească, de vreme ce şi Noi am dat, pentrucă este a lor dreaptă ocină.

Şi pentru mai mare tăriia şi întăritura acelor de mai sus scrise, am poroncit credinciosului boiarului nostru, dumisale Totruşanului logofăt, să scrie şi a noastră peceate, către această carte a noastră, să o leage.

S'au tălmăcit de Gheorghie Evloghi dascal, 1786 Oct. 9.

Acest suret posleduindu-l şi cu ispisocul celu adevărat, l-amŭ aflat întocma şi l-am iscălit, protoierei Mihai Strilbiţchii

tipografŭ, din poronca dums. vel logf., fiind şi eu cu părintili Mihai, la posloduit, am iscălit. Dum. logft.

Scoţindu-se la judecată suretul acestui ispisoc şi fiind prepus, ca nu cumva să fii tălmăcitura greşită s'au rânduit pe Dumitraşcu logf. de divan, de li-au dus la preutul Mihai şi de iznoavă, posleduind suretul cu ispisocul cel adevărat l-au aflat întocma şi spre încredinţare s'au adiverit şi cu a me iscăltură, 1786 Oct. 18. [Iscăliturile a 6 boeri].

Dau suretul acestui document după cum se află la Acad. Rom. 52/34. Ibid., 52/39 se află alt suret, cu data 1522, Iunie 30, pe care îl dau mai jos.

Suretul ispisocului <dela> Stefan Vodă pe tot satul Şilişăul ot ţinutul Dorohoiului, din velet 7030, Iuni 30.

Facem ştire cu această carte a noastră tuturor, cui voru vede sau vor auzi citindu-l, că au venit înainte noastră a noastră slugă, Şendrică, şi nepoţii săi de frate, Văsutca şi alţi copii mai mici, fiii Timpiniloru (?) şi ni-au jăluit noă cu mare jalobă şi cu mare mărturie, cu înpregiuraşii megieşi, zicându că diresă, ce au avut iai dela strămoşul Domnii meli, Alexandru Voevodu, şi diresă dela moşul Domnii meli, Ştefan Voevodu, pe satul Şilişăul de Gios, şi pe ace bucată de pământ, ce s'au despărţit de hotarul Dorohoiului, acele diresă au pierit, cându au venit Leşii, în Pământul nostru. Şi dar Noi văzând mare jalobă şi mărturie, ce ni-au mărturisit ei noă, cu înpregiuraşii megieşi, iarăşi şi Noi aşijdere am dat şi am întărit slugii noastri, Şendrică, şi nepoţiloru de frate a lui, Vasutcăi şi mai micilor copii, fiiloru Timpinilor (?), acelu numit sat, anume Şilişăul de Gios, şi ace bucată de pământ, ce s'au despărţit de cătră hotarul târgului Dorohoiului, ca să le fie şi dela Noi uricu, cu tot venitul. Dar esti giumătate de acel sat, Şilişăul de Gios, parte de cătră Buhai, ci au şi locuri de mori pre pârău, înpotriva casăi ficioriloru Timpii, Vasutcăi şi a surorilor ei mai mici, fetelor ficiorilor Timpii, şi iarăşi altă giumătate de sat, de acelaş şat, de Şilişăul de Gios, ce esti de cătră Pomârla, şi cu locu de moară, pre pârău, pe din sus de Mănăstire, ca să fie slugii noastre, Şindricăi, şi o bucată de pământ, ce s'au despărţit de cătră hotarul târgului Do-

rohoiului, ce esti pe din gios, de către satul Pomârla, tij ca să le fie loru în doă, loru şi copiilor lor şi nepoţilor şi strănepoţilor şi răstrănepoţâlor.

Un regest, după o anafora din 1796, Noemvrie 18, pentru Pomârla, din judeţul Dorohoi, şi ispisocul din 1796, Dechemvrie 3, se aflâ în Ghib. Sur. 18, p. 119. Şi aici, data este Iunie 30. Este citat, cu data de 1 Iunie, şi în Ghib. Sur. 14, p. XI. Diferenţa de dată rezultă din confundarea lui а (1) cu л (30). Întâiul suret este citat şi în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 140.

Satul Şilişeul de Jos este Hilişeul din judeţul Dorohoi, format din Hilişeul Curt, Hilişeul Gafencu şi Hilişeul Vârnav[1]. Cred că apare, întâia oară, în documentul din 6944 (1436), Septemvrie 19: панъ микѫ силишовскыи (pan Micul dela Silişeşti sau dela Silişeu)[2]. Silişeu sau Cilişeu trebuie să fie forma cea mai veche. Era şi în veacul al XIV-lea. Din partea lui Şendrică, s'a desvoltat satul Şendriceni, de alături[3]. — Pomârla este la miază-noapte de Hilişeu Vârnav[4], sat foarte vechiu, care era şi în veacul al XIV-lea. În timpul lui Alexandru cel Bun, era stăpânit de protopopa Draghie. Este pomenit deseori, în documente. Astfel, în 7044 (1536), Ianuarie 11[5], în 7054 (1546), Martie 1[6], etc. Numele să-i fie în legătură cu mârli, deci cu păsto-

1 Dicţ. geogr. al jud. Dorohoi, pp. 172-175; Ind. stat. pp. 148, 603; Harta stat. major, planşa Dorohoi-Nowosielica (Harta Basarabiei), 1 : 100000.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 701, 702.

3 Dicţ. geogr. al jud. Dorohoi, pp. 311-313; Harta stat. major, cit.; vezi istoricul satului, în Ghib. Sur. 14.

4 Dicţ. geogr. al jud. Dorohoi, pp. 272-273; Ind. stat., pp. 148, 708; Harta stat. major, cit.

5 Original, pe pergament, la Acad. Rom. 134/88: ⟨исприві⟩лїє, щѡ имa(л) прѣдѧ(д) єи, протопо(п) драгїѧ, ѡ(т) прѣдѧда г(сд)вамы, алеѯандра воєводы, ѡ(т) пѧтѹю ча(ст) село померла (din privilegiu, ce a avut străbunul ei, protopopa Draghie, dela străbunul Domniei mele, Alexandru Voevod, din a cincia parte a satului Pomerla).

6 Original, pe pergament, la Acad. Rom., Pecete 227; un suret în Ghib. Sur. 1, pp. 366-367: изпривилїє, щѡ има(л) прѣдѣ(д) и(х), по(п) драгїю, ѡ(т) прѣдѣда г(сд)вами, алеѯандра воєво(дї), петаа ча(ст) села ѡ(т) помрѫла. Despre popa Draghie, M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 206-207.

ritul? — Târgul Dorohoiului a avut hotar vechiu, ca şi celelalte oraşe din Moldova. — Pârăul Buhaiului (şi Buhaicin) s'a păstrat ca nume[1]. Asemenea Vina sau Vilea, din care a ieşit Ghilea, de azi[2]. — Apare şi Iezerul. — Nu mai găsesc Strojoacele, Tăutrele. — Un boier Şendrică, numit şi Şendrică dela Dorohoi, poate acelaşi cu Şendrică Tolocico este cunoscut[3]. Este greu de admis ca acesta, care apare până la 1467, Octomvrie 9, să fie totuna cu Şendrică din 1522, Iunie 1. Acesta, înpreună cu fratele său, Sima Tâmpină, vor fi fiind fiii celuilalt Şendrică. — Foarte interesantă e ştirea despre pierderea dreselor de sub Alexandru cel Bun şi Ştefan cel Mare, din pricina unei năvăliri polone, care va fi fost sub Bogdan Voevod.

68.

1522, Iunie 2.

Stefan Voevod întăreşte lui Ivanco Reapede jumătate de sat, în Moghilă, unde cade drumul Horgei în Bujor, partea de către Nârnova.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефан воевода, господарь земли молдавскои, знаменито чиним и с сим нашим листом вьсам, кто нань вьзрит или его чтѹчи оуслышит, ѡже тот истїнїи наш слѹга, иванко рѣпеде, жаловали есмы иго особною нашои милостию, дали и потврьдили есмы емѹ ѡт нас и оу нашеи земли, оу молдавскои, его правою ѡтнинѹ и вькѹплені свое и исприкилїе кѹпежное, що ѡн имал ѡт дѣда господствами, стефана воеводї, половина село, ѹ могилѹ, где ѹпадает пѹт хоржин оу бѹжѡр, част ѡт кь нꙑрновѣ, що ѡн быль кѹпил ѡт драгана армаша, како да ест емѹ и ѡт нас оурик и сь вьсем доходѡм, емѹ и дѣтем его и внѹчатом его и преоунѹчатом и прѣщѹрѣтѡм и вьсемѹ родѹ его, кто сѣ емѹ

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 364-365.

2 Ibid. Cp. Vilia, Vilie, Vilna, Vinea, M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 943. Vilna, dela Vaslui, din 6908 (1400), Septemvrie 11 [ibid. 1, pp. 43, 44, 45], apare ca Vina, în 6946 (1438), Martie 5 [ibid. 2, pp. 14, 16] şi în 7001 (1493), Martie 7 [I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 14, 15, 16]: едно село, на виннои, на имѣ где бил дѡм алеѯин. Acesta e numit azi: Gelna, Gilna, cu ge, gi, pronunţat moldoveneşte.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 491-492.

избєрєт наиближнїи, нєпорꙋшєно, николижє, на вѣки. а хотар тои половини сєло, оу могилꙋ, гдє ꙋпадаєт пꙋт хоржин оу бꙋжѡр, части ѡт нꙑрновѣ, да єст ѡт оусєго хотара половина и по старомꙋ хотарꙋ, по кꙋда извѣка ѡживали. а на то, єсть вѣра нашєго господства вышєписаннаго, мы стєфана воєводї, и вѣра прѣвꙑзлюблєннаго брата господства ми, пєтра, и вѣра болꙗр наших, вѣра пана исака, вѣра пана пєтра дворника, вѣра пана нєгрила, вѣра пана гринковича и пана талабы, хотинскы(х), вѣра пана костє и пана кондри, нємєцкых, вѣра пана пєтрика и пана тоадєра, паркалабовє новградскых, вѣра пана лꙋка арбꙋрє, портарѣ сꙋчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана єрємїа вистѣрника, вѣра пана шарпє постєлника, вѣра пана сакꙋꙗна чашника, вѣра пана стрꙑчи столника, вѣра пана кꙑцєлѣна комиса и вѣра вꙑсѣх болꙗр наших молдавскых вєликых и малых. а по нашєм животѣ, ⟨кто бꙋдєт господарь⟩, ѡт дѣтєи наших или от нашєго рода ⟨или пак бꙋд⟩ кого богꙑ избєрєт господарєм бити нашєи молдавскои ⟨зємли . . . . [1] а на болшєю⟩ крѣпость и потвꙑрждєнїє томꙋ вꙑсємꙋ вышєписанномꙋ, вєлѣли єсми нашємꙋ вѣрномоу панꙋ, тотрꙋшанꙋ логофєтꙋ, писати и нашꙋ пєчать завѣсити к сємꙋ нашємꙋ листоу. пис маржирє малаєв, оу хрꙑлѡв, влѣто ҂ꙁл҃, їоунїи в҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că pe această adevărată slugă a noastră, Ivanco Reapede, l-am miluit cu deosebita noastră milă, i-am dat și i-am întărit lui dela Noi și în Țara noastră, în Moldova, a lui dreaptă ocină și cumpărătura sa și cu privilegiu de cumpărătură, ce el a avut dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, jumătate de sat, În Moghilă, unde cade drumul Horgei în Bujor, partea de către Nârnova, ce el a fost cumpărat dela Dragan armaș, ca să-i fie lui și dela Noi uric și cu tot venitul, lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților și răstrănepoților și întregului neam al lui, cine i se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei jumătăți de sat, În Moghilă, unde cade

1 Două rânduri stricate.

drumul Horgei în Bujor, partea de către Nârnova, să fie din tot hotarul jumătate și după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Negrilă, credința panului Grincovici și a panului Talabă, dela Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, dela Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, pârcălabi dela Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Șarpe postelnic, credința panului Săcuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cățelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn, din copiii noștri sau din neamul nostru sau ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, ...

Iar pentru mai mare tărie și înputernicire a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Marjire al lui Malai, în Hârlău, în anul 7030, Iunie 2.

Dau documentul de mai sus, după L. T. Boga, Doc. Basarabene, 5, pp. 5-7. Aici, se spune că originalul se află în Arhiv. Stat. Chișinău, e scris pe pergament și are pecetea lipsă. Are pe verso: Ștefan Voevod din let 7030, Iunie 2, pe giumătatea de sat, În Movilă, unde cade drumul Horjii, în Bujor, despre Nârnova. Un rezumat, în românește, de pe original este publicat de I. Minea, în Cercetări ist. (Iași), anul 4^2 (1929), p. 139. O traducere, din 1804, se păstra la moșia Zorleni, după care publică un rezumat N. Iorga, Stud. și Doc. 6, p. 11. Citat și în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 140.

Nu pot identifica satul În Moghilă, care era dincolo de Prut. Era în apropiere de Horgești, Horjăști, din comuna Min-

gir, judeţul Cahul, pomenit în 6981 (1473), Dechemvrie 9, şi 6990 (1482), August 10[1]. —Bujorul este pârău şi vale, care dă în pârăul şi valea Nârnovei[2]. — Pentru Moghila, satul de aici, cp. o mărturie hotarnică, din 1791, Dechemvrie 21, pentru satul Petricani, din apropiere, în care se aduce şi un uric dela Ştefan cel Mare, din 6997 (1489), Ianuarie 9, al acestui sat, şi în care arată că se megieşeşte cu Dragomireştii, Bujorul şi Bobicenii. Aici, apare şi Movila Petricăi[3]. În mărturia hotarnică din 1791, Dechemvrie 21, apare şi Movila lui Fulger. — Ivanco Reapede este necunoscut.

69.

1522, Iunie 4.

Stefan Voevod pentru Belzăşti.

«7030, Iuni 4. Copii di pi ispisoc a Dom. Ştefan Vvod., cuprinzător di o bucată pământ moşii, din hotarul Belzăştilor, din gios».

Dau acest scurt regest, aşa cum l-am aflat, în Arhiv. Stat. Iaşi, Tr. 1146, op. 2, 1300, dos. 56, fila 472v.

Este probabil vorba de satul Belzeni, din comuna Dragomireşti, judeţul Tutova[4]. Acesta este pomenit într'un document dela Ştefan cel Mare, din 6995 (1487), Ianuarie 13[5]. Îşi are numele dela un Belzea. Era şi la începutul veacului al XV-lea.

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 115-117.
2 Ibid. Aici, toate lămuririle.
3 L. T. Boga, Doc. Basarabene 20, pp. 143-150.
4 Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 39; Ind. stat. pp. 393, 450; Harta stat. major, planşele Vaslui şi Bacău, 1 : 100000.
5 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 292-293; un suret foarte bun, la d. G. T. Kirileanu, Peatra-Neamţ.

70.

1522, Iunie 21.

Stefan Voevod întăreşte lui Andreica jumătate de sat de Oeşani, pe Răzina, cumpărată, cu 200 zloţi tătărăşti, dela Gavril, Pârvul şi Magda, fiii lui Giurge Cetereanul.

Suret dela Stefan Voevod, leat 7030, Iunie 21.

Facem înştiinţare, precum au venit, înainte noastră şi 'nainte boerilor noştri, slugile noastre, Gavril şi frate său, Pârvul, şi sora lor, Magda, fecior Giurgii Cetereanul, de a lor bună voe, de nime siliţ, şi au vândut a lor dreaptă ocină, dintr'a lor dreptu uric şi dires, ce au avut tatăl lor, Giurge Cetereanul, cu mărturie dela Domnie me, giumătate de sat, de Oeşani, pe Răzina, cari giumatati este de cătră Drăguşan<i>, aceia au vândut-o slugii noastre, Andricăi, dreptu 2 sute de zloţi, cari bani i-au dat deplin sluga noastră, Andriica, în mânule slugilor noastre, Gavril ş'a fratilui lui, Pârvul, şi surorii lor, Magdii, feciorii Giurgii Ceteareanul.

Pentru aceia, şi Noi văzând a lor plată deplin, am dat şi am întărit slugii noastre, Andriicăi, pre ace giumătate de sat, ce scrii mai sus, anume Oeşanii, pre Răzina, cari giumătate iaste despre Drăguşani, ca să fie lui cu tot venitul, lui şi copiilor lui, nepoţ şi strănepoţi şi a tot neamul, ce să va alege mai deaproape, neruşăit, nici odănăoară, în veaci.

Iar hotarul acei giumătate de sat, din Oeşani, pe Răzina, cari giumătate iaste despre Drăguşani, să fie din tot hotarul giumătate, iar despre alte părţi, după hotarul cel vechiu, pe unde au umblat de vec.

Pentru aceia, credinţa noastră şi a preiubit fratelui Domnii meale, Petru Voevod, şi credinţa tuturor boerilor noştri, dela dumnalui Petru vel vornic, pân la dumnalui Căţălin vel comis şi credinţa boerilor noştri mari şi mici.

Deci, după a noastră viaţă, cini va fi Domnu Ţărâi aceştie, să nu strice a noastră danie, ce mai vârtos să dea şi să întărească, de vreme că iaste lor cumpărătură pre a lor drepţi bani.

Iar pentru mai buna credinţa şi întăritura, am poroncit cinstitului şi credinciosului boeriului nostru, dumsali Trotuşanului

vel logofăt, să scrie şi a noastră peceti către această carti să o legi.

S'au scris de Simeon, în Hârlău.

Tălmăcitu-s'au de Evloghie dascal, în şcoala sloveniască, lt 7261, Iulie 23, în zilele <lui> Ioan Matei Ghica Voevod.

Suretul de mai sus se află la Acad. Rom. 137/72. Un regest din actele lui B. Catargiu mi l-a comunicat d. G. T. Kirileanu, Peatra-Neamţ. Citat şi în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 140.

Satul Oeşani, pe Răzina nu mai este azi. L-am întâlnit şi într'un document dela Ştefan cel Mare, din 7012 (1502), Iunie 10[1]. Se găseşte şi într'un alt document dela Bogdan Voevod, din 7077 (1569), Mai 25[2]. Un pârău Rezina este în judeţul Bălţi, aproape de Ungheni[3]. Aici, este şi un sat Rezina, în comuna Cetireni[4], ce e în legătură cu Giurge Citereanul, din 1522. În documentul dela Ştefan cel Mare, este vorba de un Lupe, feciorul Giurgei Oeşanului. Satul era şi la începutul veacului al XV-lea. Îşi are numele dela un Oaeş, în legătură poate cu păstoritul.

71.

1522, Iunie 24.

Stefan Voevod întăreşte lui Dragotă şi vărului său, Neagul, a patra parte din satul Răduești, pe Stebnic, şi a patra parte din moară, partea de jos, cumpărate cu două sute de zloţi tătăreşti, dela nepoata lor, Drăgae, fiica lui Toader.

† мл҃(с)тыю бж҃їею, мы стефа(н) воєво(да), г(с)п(д)ръ земли молдавскои, знаменито чини(м) и с си(м) листѡ(м) нашим(м) въсе(м), кто на(н) възрит или чточи его ѹслыши(т), ѡ(ж) прїиде, прѣ(д) нами и прѣ(д) нашеми боıаре, дръгае, до(ч)ка тоадера, по еи доброю воли, неки(м) непонѹ(ж)енна а неприсилована и продала свою

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M, pp. 244-245.

2 Ibid.; şi Ghib. Sur. 9, pp. 34-36. Aici, Oişenii pe pârăul Râpilor.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, p. 551.

4 Ind. stat. pp. 43, 41, 730, 500; Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei, p. 90; Harta Basarabiei, de Nour.

правою ѡ(т)чинѹ, ѡ(т) своего праваго ѹрика, що ѡна имала ѡ(т) кѹнеже, ѡ(т) дѣда г(сд)ва мы, стефана воево(да), четврьта ча(ст) село, ѡ(т) рьдѹеци, на стебникь, и четврьта ча(ст) и ѡ(т) млина, ни(ж)наа ча(ст), ѹникѡ(м) свои(м), слѹга(м) наши(м), драготь и племенникѹ его, нѣгѹлѹ, за двѣ ста зла(т) тата(р)скы(х). и заплатили наше слѹги, драготь и племени(к) его, нѣгѹ(л), ѹси тоти вышеписа(н)ни пинѣзи, два ста зла(т) тата(р)скы(х), ѹ рѹки драгае, дочка тоадера, прѣ(д) нами и прѣ(д) нашеми боѧре. ино, мы видѣвше и(х) доброю волю, тьк(к)меже и по(л)на заплатѹ, а мы тако(ж)дере и ѡ(т) <на(с)> [1] есмы дали и потврьдили слѹга(м) наши(м), драготь и племеникѹ его, нѣгѹлѹ, тотѹ четврьтою ча(ст) село, ѡ(т) рьдѹеци, на стебникь, и четврьта ча(ст) ѡ(т) млина, ни(ж)наа ча(ст), како да е(ст) емѹ ѡ(т) на(с) ѹри(к) и сь вьсе(м) доходѡ(м), и(м) и дѣте(м) и(х) и ѹнѹчато<(м)> [2] и(х) и прѣѹнѹчато<(м)> и(х) <и прѣщѹрѣто(м)> [2] и(х) и вьсемѹ родѹ и(х), кто сѣ и(м) избере(т) наибли(ж)ни, непорѹшенно, николиже, на вѣки. а хота(р) тои четврьтою ча(ст) село, рьдѹеци, на стебникь, и четврьта ча(ст) ѡ(т) млина, ни(ж)на ча(ст), да е(ст) ѡ(т) ѹсего хотара четврьта ча(ст). а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(да), и вѣра прѣвьзлюбленаго брата г(сд)вомы, петра, и вѣра боѧ(р) нами(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дво(р)ника, вѣра пана негрила, вѣра пана гри(н)ковича и пана талаба, хоти(н)ски(м) [3], вѣра пана косте и пана ко(н)дри, немецки(х), вѣра пана петрики и пана тоадера, новогра(д)ски(м) [3], вѣра пана лѹка а(р)бѹре, по(р)тарѣ сѹчавскомѹ [3], вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїа вистѣрника, вѣра пана ша(р)пе постелника, вѣра пана ськѹѧна ча(ш)ника, вѣра пана стрьча столника, вѣра пана кьцелѣна комиса, вѣра вьсѣ(х) боѧ(р) наши(х) мо(л)давски(м) [3] велики(х) и мали(х). а по наши(м) животѣ, кто бѹде(т) г(с)п(д)рь, ѡ(т) дѣтие [3] наши(х) или ѡ(т) нашего ро(да) или па(к) бѹ(д) кого бь избере(т) бити г(с)п(д)ре(м) нашеи молдавскои земли, то(т) би и(м) непорѹши(л) нашего даанїе, алиби и(м) ѹкрѣпи(л) и оѹтврьди(л), за [4] нѹже есми и(м) дали и потврьдили, за що е(ст) и(м) права ѡ(т)чина, за що ѡни кѹпили, на свои прави пинѣзи. а на болшеи

1 In original lipseşte.
2 м lipseşte.
3 Sic.
4 за de două ori.

крѣно(ст) и потврьжденїе томѵ вьсемѵ вышеписанномѵ, велѣли есмы нашемѵ вѣрномѵ панѵ, тотрѵшанѵ логофетѵ, писати и нашѵ печа(т) привѣсити к семѵ листѵ нашемоу. писа(л) симиѡ(н), ѹ хрьло(в), вл҃то з҃л҃, їѹнїе к҃д.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri, Drăgae, fiica lui Toader, de a ei bună voie, de nimeni nesilită şi nici asuprită, şi a vândut a sa dreaptă ocină, din al său drept uric, ce ea a avut de cumpărătură, dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, a patra parte din sat, din Răduești, pe Stebnic, şi a patra parte şi din moară, partea de jos, unchilor săi, slugilor noastre, lui Dragotă şi vărului său, Neagul, pentru două sute de zloţi tătăreşti.

Şi au plătit slugile noastre, Dragotă şi vărul lui, Neagul, toţi aceşti mai sus scrişi bani, două sute de zloţi tătăreşti, în mânile Dragaei, fiica lui Toader, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie, tocmeală şi plată deplină şi Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugilor noastre, lui Dragotă şi vărului lui, Neagul, această a patra parte de sat, din Răduești, pe Stebnic, şi a patra parte din moară, partea de jos, ca să fie lui dela Noi uric şi cu tot venitul, lor şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lor, cine li se va alege lor mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei a patra parte din sat, din Răduești, pe Stebnic, şi a patra parte din moară, partea de jos, să fie din tot hotarul a patra parte.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, dela Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panu-

lui Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spatar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis, credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentru că le-am dat şi întărit, pentru că le este lor dreaptă ocină, pentru că ei au cumpărat, pe ai lor drepţi bani.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire a acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Simion, în Hârlău, în anul 7030, Iunie 24.

Original, pe pergament, bine păstrat, fără pecete, la Fundaţia «Regele Ferdinand I», Iaşi (dela Ghibănescu), după care îl dau. A aparţinut mai înainte lui I. Negrea, proprietar în Oşăşti, judeţul Vaslui. Atunci, avea pecetea atârnată, pe care se citea: печать Їѡ стефана воеводы, господар земли молдавскои. A fost publicat cu unele abateri de Ghib. în Uricarul 23, pp. 23-27. Ibid., şi un suret făcut de dascalul Gh. Evloghie, în 1784, Dechemvrie 14. A fost publicat, apoi, de Ghib. Sur. 1, pp. 157-162. O copie slavonă cu greşeli, se află la Arhiv. Stat. Bucureşti, Condica Asachi, nr. 262, fila 43 (51) şi în nr. 261, fila 452 (454). Menţionat şi în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 140.

Satul Rădueşti este în comuna Petreşti, judeţul Vaslui[1], aşezat pe Stemnic[2]. Satul era şi în întâia jumătate a veacului al XV-lea. Îşi are numele dela un Rădoiu. — Stebnicul, Stemnicul, pârâu, să nu se confunde cu Stavnicul[3]. Stebnicul apare

1 Dicţ. geogr. al jud. Vaslui, p. 158; Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 392: Rădueştii-Cuzăi.

2 Harta stat. major, planşa Vaslui, 1 : 100000.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 17, 18, 202, 203; acelaşi, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, p. 340.

întâia oară, în 6945 (1437), Mai 15[1], apoi în 6950 (1442), August 30[2], în 6959 (1451), Iulie 10[3], şi după acesta[4]. Regiunea este locuită din adâncă vechime.

72.

1522, Iunie 25.

Stefan Voevod întăreşte surorilor, Mariei şi Magdei, o bucată de sat, din Condreşti, pe pârâul Teleajinei, din partea de sus a satului, mai sus de toloaca satului, cumpărată, cu 200 de zloţi tătăreşti, dela Mareş, nepotul Micului Totoescul.

† мл͞(с)тїю б͞жїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли мо(л)давскои, знаменито чини(м) и с си(м) наши(м) листо(м) всѣ(м), кто на не(м) възри(т) или его чтѹчи оуслыши(т), ѡже прїиде, прѣднаши и пръ(д) нашими мѡ(л)давскыми боꙗри, на(ш) слѹга, маре(ш), ѹноу(к) микѹла тотоескѹла, по свою доброю волю, ники(м) непонѹже(н) аниприсилова(н) и прода(л) свою правѹю ѡтнинѹ, ѡ(т) своих(х) правы(х) оурикѡвъ, исприваїе дѣда его, микѹла тотоескѹла, що ѡ(н) имѣ(л) ѡ(т) прѣѹника нашего, ѡ(т) стефана воево(дї), и исприваїе за потврьжденїе, що ѡ(н) имѣ(л) ѡ(т) г(сд)ва мы, еднѹ бѹкатѹ село, ѡ(т) кондре(щ), на пото(к) телѣжино(в), ѡ(т) вышнѹю ча(ст) село, по выше толока се(л)скаа, та прода(л) марїи и сестри еи, магди, за с҃ зла(т) татарски(х). и мърїе и сестра еи, магда, заплатили оуси тоти вышеписаннїи пинѣзи, с҃ зла(т) татарскы(х), ѹ рѹки слѹѕѣ нашемѹ, марешѹ, оунѹкоу микѹла тотоескоула, пръ(д) нами и прѣд нашими боꙗри. ино, мы видѣвши и(х) доброво(л)ною токме(ж) и по(л)ною заплатѹ, тако(ж) и ѡ(т) на(с) дали и потврьдили есмы мърїи и сестри еи, магди, тое вышеписаное бѹкатѹ село, ѡ(т) кондре(щ), на пото(к) телѣжиновъ, ѡ(т) вышнѹю ча(ст) село, по выше толока се(л)скаа, како да е(ст) и(м) ѡ(т) на(с) ѹри(к), съ всѣ(м) доходѡ(м), имъ и дѣте(м) и(х) и ѹноучато(м) и(х) и

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 515, 516, 517: до ст⟨емниковь⟩ дѣль. Ar putea fi şi: ст⟨ебниковь⟩ дѣль.

2 Ibid. 2, pp. 101, 102, 103, 104: бонтещїи, на стебникѵ.

3 Ibid. 2, p. 398: Albeştii, pe Stemnic.

4 Pentru timpul lui Ştefan cel Mare, vezi ibid. 2, p. 104 şi I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 579.

прѣѹноучато(м) и(х) и праштрѧто(м) и(х) и вьсемѹ родѹ и(х), кто сѧ и(м) изберe(т) наиближнїи, непорѹшено, николиже, на вѣки. а хотарь тои прѧ(д)реченнои бѹкати село, ѡ(т) ко(н)дре(щ), що на пото(к) телѣжино(в), ѡ(т) вышнѹю ча(ст) село, промежи мареша, да е(ст) поче(н)ши ѡ(т) коне(ц) хреблю, що е(ст) выше толока се(л)скаа, та прости на дѧ(л), на сере(д) дила, ѹ еди(н) стль(п), ѡ(т) това прости на дрѹгїи дѧ(л) симиникѡ(в), междѹ двѣма могилома, ѡ(т) толѣ прости чере(с) дѧ(л) симиникѡ(в), проти(в) дорогѹ негриловѹ, та прости до где излѣзе(т) дорога негрилова излѣса, та дорогою, до еди(н) дѹбь, ѡ(т) това прости на дѧ(л), поѹлѣсѡ(м), на верхь дила, где сѧ снимае(т) сь хота(р) циганещо(м), ѡ(т) това гори дѣло(м), до где сѧ снимае(т) сь хота(р) сьрьчинещо(м), а ѡ(т) выше, по старомѹ хотарѹ, до потока телѣжини, та потокою телѣжинѣ, долѹ до коне(ц) хреблю, що е(ст) выше толока се(л)ска, где прьво есмо почали. то е(ст) ве(с) хота(р) тои бѹкати село промежи мареша. а на то, е(ст) вѣра нашего г(с)д)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(д)ї, и вѣра прѣвьзлюбленнаго ми брата, петра, и вѣра боꙗ(р) нашии(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана талабѫ, хоти(н)ски(х), вѣра пана косте и пана ко(н)дрѧ, неме(ц)ки(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)ски(х), вѣра пана арбѹре, портарѣ сѹчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїа вистѣрника, вѣра пана шарпе посте(л)ника, вѣра пана сьѹꙗна чашника, вѣра пана стрьча сто(л)ника, вѣра пана кьцелѣна комиса и вѣра ѹси(х) болѣро(в) наши(х) велики(х) и мали(х). а по наше(м) животѣ, кто бѹде(т) г(с)п(д)рь нашеи земли, ѡ(т) дѣтїи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или па(к) бѹ(д) кого бь изберe(т) г(с)п(д)ре(м) быти нашеи мо(л)давскои земли, то(т) бы непорѹши(л) нашего дааниїа, али а бы и(м) ѹтврьди(л) и ѹкрѣпи(л), заньже есмы и(м) дали и потврьдили, за що ѡни соби кѹпили, за свои правїи пинѣзи. а на бѡ(л)шее крѣпо(ст) и потврьжденїе томѹ вьсемѹ вышеписа(н)номѹ, велѣли есмы нашемѹ вѣрномѹ панѹ, тотрѹшанѹ логофетѹ, писати и печа(т) нашѹ привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. писа(л) дѹмитрѹ попови(ч), ѹ хрьловѣ, в лѣто ꙁ҃л҃, м(с)ца їѹнїа к҃е.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a

noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni, sluga noastră, Mareș, nepot lui Micul Totoescul, de a sa bună voie, de nimeni nesilit și nici asuprit și a vândut a sa dreaptă ocină, din ale sale drepte urice și cu privilegiul bunului lui, Micul Totoescul, ce el a avut dela străunchiul nostru, dela Stefan Voevod, și cu privilegiu de întăritură, ce el a avut dela Domnia mea, o bucată de sat, din Condrești, pe pârăul Teleajinei, din partea de sus a satului, mai sus de toloaca satului, pe aceasta a vândut-o Mariei și surorii ei, Magdei, pentru 200 de zloți tătărești. Și Mărie și sora ei, Magda, au plătit toți acești mai sus scriși bani, 200 de zloți tătărăști, în mânile slugii noastre, lui Mareș, nepotul lui Micul Totoescul, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri.

De aceia, Noi văzând a lor tocmeală de bună voie și plată deplină, asemenea și dela Noi am dat și am întărit Măriei și surorii ei, Magdei, această mai sus scrisă bucată de sat, din Condrești, pe pârăul Teleajinei, din partea de sus a satului, mai sus de toloaca satului, ca să le fie lor dela Noi uric, cu tot venitul, lor și copiilor lor și nepoților lor și strănepoților lor și întregului neam al lor, cine li se va alege mai deaproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei înainte numite bucăți de sat, din Condrești, ce-i pe pârăul Teleajinei, din partea de sus a satului, printre Mareș, să fie începând din capătul iezeturei, ce este mai sus de toloaca satului, apoi drept la deal, la mijlocul dealului, într'un stâlp, de acolo drept la alt deal, al lui Siminică, între două movile, de acolea drept peste dealul lui Siminică, înpotriva drumului lui Negrilă, apoi drept până unde iese drumul lui Negrilă din pădure, apoi pe drum, la un stejar, deacolo drept la deal, prin pădure, la vârful dealului, unde se înpreună cu hotarul Țiganeștilor, de acolo în sus la deal, până unde se înpreună cu hotarul Sărăcineștilor, iar din sus, după vechiul hotar, până la pârăul Teleajinei, apoi pe pârăul Teleajinei, la vale, până la capătul iezeturei, ce este în sus de toloaca satului, unde întâiu am început. Acesta este tot hotarul acestei bucăți de sat, prin mijlocul lui Mareș.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului meu frate, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, dela Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Arbure, portar dela Suceava, credinţa panului Hrană spatar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu strice dania noastră, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentru că le-am dat şi întărit, pentru că ei şi-au cumpărat, pentru a lor drepţi bani.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire a acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Hârlău, în anul 7030, luna Iunie 25.

Originalul, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea pierdută, se află la Acad. Rom. 70/48. O fotografie e în colecţia mea. Un suret, cu data greşită 7100, Iunie 25, se află la Acad. Rom. 157/41. În el sânt şi alte greşeli. Îl voiu da mai jos, ca exemplu de veche traducere. Un regest, cu data 7030, Iulie 20, se află la Arhiv. Stat. Iaşi, Tr. 1146, op. 2, 1300, dos. 50, fila 24 r. şi altul ibid. fila 20 r., cu data 7100 Iunie 25. Rezumat şi în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 140.

«Suret dela Stefan Voevod, let 7100, Iuni 25.

Adică au venit, înainte noastră şi înainte a noştri boeri moldoveneşti, sluga noastră, Mariş, nepot Micului Totoiascului, de a lui bună voi, di nimi sâlit, nici asuprit, au vândut a sa

driaptă ocină, dintru al său drept uric, din dres moşului său, a Micului Totoiascului, ce au avut dela uncul nostru, Ştefan Voevod, şi din dres di întăritură, ce au avut dela Domnie me, o bucată de sat, din Condreşti, pi pârău Telejnii, din partea satului din sus, din bătătura satului, acei au vândut Marii şi surorii ei, Magdii, drept 200 zloţi tătărăşti. Şi Marii şi sora ei, Magda, au plătit toţi acii bani, ci scrii mai sus, în mânule slugii noastre, Mariş, nepot Micului Totoiasc, înainte noastră şi înainte boerilor noştri.

Deci, Noi văzând a lor bună învoială şi tocmală şi plată deplin şi dela Noi am dat şi am întărit Marii şi surorii ei, Magdii, pi ace bucată, ci scrii mai sus a satului, din Condreşti, pi pârău Telejnii, din partea satului din sus, pi din sus di bătătura satului, ca să fii lor dela Noi uric, cu tot vinit, lor şi copiilor lor, nepoţilor, strănepoţilor şi a tot niamu, ci să va alegi mai de aproapi, nirăşluit, nici odinioară, în veci.

Iar hotaru acei bucată de 'loc, din Condreşti, ci s'au zis mai sus, ci esti pi pârău Telejnii, din parte satului din sus, pi mijlocu Marişului, ci să începi din coada iazului, ci esti mai pi din sus di bătătura satului din sus, de acolo drept la deal, pi muche dialului, la un stâlp, de acolo, drept la alt deal a Sâminicului, între doă movili, de acolo drept la dial, pisti dialu Săminicului, înpotriva drumului Negrului, din drept până undi să coboară drumu Negrului din păduri, din drum până la un stejar, de acolo drept la dial, pin păduri, muche dialului, undi să înpreună cu hotaru Ţâgăneşti şi de acolo în sus muche dialului, până undi să înpreună cu hotaru Sărăcineştilor, iar pi din sus după hotaru cel vichiu, până la pârău Telejnii, deci pi pârău Telejnii, în gios, până la coada iazului, ci esti mai pi din sus di bătătura satului, undi s'au început dintăi.

Atâta esti tot hotaru acei bucată de sat, prin mijlocu Marişăi.

Deci, credinţa Domnii mele, ci scrii mai sus, Eu Ştefan Voevod şi credinţa preiubitului meu frati, Petru, şi credinţa boerilor noştri, duml. Isac şi Petru vorc. şi credinţa dumi. Negrii şi Vascăi şi Gricovi, pârcălabii de Hotin, şi credinţa dumi. Coste şi Condre, pârcalabii de Niamţu, şi credinţa dum. Petru şi Toader, pârcălabii de Cetate Noă, şi credinţa dumi. Arbure, portariu de Suceava, şi credinţa dum. Hrană spat. şi Irimii vist. şi

dum. Şărpi post. şi dum. Săcuian pahr. şi credinţa dum. Stârce stolc. şi Caţalan comis şi credinţa a tuturor boerilor noştri a mari şi mici.

Iar după a noastră viiaţă, cini va fi Domn Ţării noastri, din fii noştri sau din niamu nostru sau iarăş pi cini va alegi Dumnezău să fii Domn Ţării noastre, să nu strâci a noastră danii, ci încă să o şi întăriască, di vremi că Noi am dat şi am întărit, pentru că au cumpărat, pi a lor drepţi bani.

Iar pentru mai mari întăritură, ci scrii mai sus, am poroncit dum. credinciosului nostru, Trotuşanului tret. logf., să scrii carte noastră şi să legi de dânsa şi pecete noastră.

Acest suret, ci s'au scos, s'au întărit cu a me iscălitură, Safta Racoviţă clucereasă.

Această còpii poslăduindu-să de mini, di pi altă copii, ci să afla la răzăşâi di Condreşti, scos cu slova lui Ion Cărăcaş, fiiastru dumsale cluceresăi, Saftei Racoviţâi, şi încredinţat cu iscălitura dumsale cluceresăi, încă iscălită, tot cu condeiu a fiiului său şi fiind întocmai s'au încredinţat de mini şi pi aceia s'au oprit la mine, din mâna dmsale sardarului, Gheorghii Iosăpesc, ca să apuc pi dumnei clucereasa, să scoată pi acel adivărat hrisov şi când mi s'ar ceri, di către dml. sardar, să aibă a o da copie. Costandin Paladi vorc., 1819, Iuni 25. Post. Ioan Jora.

Aceaste còpii fiind scoasă di răposata clucereasa, Safta Răcoviţoaei, di pi acel adivărat ispisoc a domnului Ştefan Vodă şi din însuş încredinţată, cu iscălitura sa, că esti întocmai cu acel adivărat ispisoc, cari còpii luându-să di răposat vorc., Costantin Paladi dela sardar Iosupăsc<u>, i-am dat altă còpii asămini încredinţată di către răps. vorc. şi di pi aceia scoţându-să şi còpie aceasta, cari fiind întocmai cu aceia ci esti încredinţată di răps. vorc., Costantin Paladi, s'au încredinţat şi di către mini, însă şi răps. vorc. la încredinţare ci faci, ari puţână greşală, undi zâci că esti scoasă cu slova lui Ion Cărăcaş, fiiastru cluceresâi Saftii, au trebuit să zică, că esti scoasă cu slova lui Ion Racoviţă, carii esti fiiastru, iar nu Cărăcaş, cari spre ştiinţă s'au însămnat aice, 1830, Maiu 19. Ion Jora postelnic.

Satul Condreşti este azi în trupul satului Telejna de Sus,

din județul Vaslui[1]. Satul este pomenit și într'un document dela Petru Rareș Voevod, din 7041 (1533), prin care nepoții lui Neculai Totoescul, același cu Micul Totoescul, din 1522, numit în 1533 și Micul postelnicul, își înpart satul Condrești[2]. Satul era și la începutul veacului al XV-lea. Își are numele dela un Condre. — Satul lui Mareș, din hotarnică, este satul Mărășeni, din apropiere de gura Telejnei[3], care dă în Bârlad. Acesta este satul lui Dămăcuș stolnicul, cu uric dela Alexandru cel Bun, pomenit în uricul Vasluiului, din 6999 (1491), Octomvrie 15[4]. Era și în veacul al XIV-lea. Își are numele dela un jude Mareș[5]. — Satul Sărăcinești este în trupul satului Telejna de Sus[6]. Este foarte vechiu. Era și la începutul veacului al XV-lea. Își are numele dela un Saracin[7]. — Drumul lui Negrilă ne amintește de satele Ludești și Bârzești, de peste Bârlad[8], care pe

1 Dicț. geogr. al jud. Vaslui, pp. 51, 189; Frunzescu, Dicționar topografic, p. 480; Ind. stat., pp. 397, 795; Harta stat. major, planșa Vaslui, 1 : 100000.

2 Suret din veacul 18, în colecția mea; l-am publicat în Buletinul Ion Neculce, Iași, fasc. 5 (1925), pp. 197-198; citat și în Arhiv. Stat. Iași, Tr. 1146, op. 2, 1300, dos. 56, fila 685 r.

3 Dicț. geogr. al jud. Vaslui, p. 113; Ind. stat., pp. 397, 642; Harta stat. major, planșa Vaslui, cit.

4 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 479, 486: «din uricul a moșului lor, a lui Dămăcuș stolnic, ce l-au avut el dela moșul nostru, dela Alexandru Voevod, un sat, pe Bârlad, din sus de Vaslui, anume Măreștenii, unde au fost Mareș giudele».

5 Pentru sate cu acest nume, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, p. 917; același, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 160, 161, 166; I. Bogdan, D. Șt. 2, p. 566.

6 Dicț. geogr. al jud. Vaslui, pp. 163, 186, 189.

7 Un sat Sărăcinești este pomenit într'un document dela Ioan Voevod, din 7071 (1563), Mai 19 [original, pe pergament, la Acad. Rom. Pecete 91; suret în Cercetări ist. (Iași), anul 10-12[1] (1934-1936), pp. 267-269]: ѡ(т) хота(р) село сѫрѫчинещин(м); altul a fost pe Sireti, al mănăstirii Moldovița, pomenit în 7063 (1555), Mai 26 [Wick., Moldowiza, p. 85] și în 7085 (1577), Noemvrie 8 [Ghib. Sur. 19, pp. 99, 100, 101, 102]: на село митещїи и на село, на сѫрьчинещи, что на сирѣтѫ. Acesta de pe Sireti, sub Alexandru cel Bun, se numea Sorocenouți, cum vedem dintr'un uric dela Bogdan Voevod, din 7024 (1516), Dechemvrie 10 [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 405, 406, 407, 408, 409], iar mai târziu Sarafinești.

8 Harta stat. major, planșa Vaslui, 1 : 100000.

vremea lui Alexandru cel Bun au fost ale boierului Negrea sau Negrilă, cum ne arată un document din 7003 (1495), Ianuarie 24[1]. — Neamul Totoescul este puțin cunoscut. Își are numele dela un sat Totoești[2]. — Pârâul Telejina, Telejna, este pomenit în 6970 (1462), Octomvrie 5[3], în 6987 (1479), Aprilie 29[4], în 6992 (1484), Mai 13[5], în 6997 (1489), Ianuarie 22[6], în 7008 (1500), Martie 27[7], etc. Regiunea este locuită din vechime tare[8].

73.

1522, Iunie 26.

Stefan Voevod întărește lui Gavril Calapod, fiul lui Petru stolnic, satele, pe Sireti, trei părți din satul unde au fost juzi Dragoș și Simeon, unde a fost curtea lui Petru stolnic, și satul Purcelești, cu mori, și Vlădeștii, lângă Purcelești, și Bratieștii și Borileștii, tot pe Sireti, cu mori.

† мл(с)тїю бжїєю, мы стєфа(н) воєвода, г(с)п(д)рь землн мѡ(л)давскѡи, знамєнито чини(м) и с си(м) наши(м) листо(м) вьсѣ(м), ктѡ на нє(м) вьзри(т) или єго чтѹчи оуслыши(т), ѡжє то(т) истинныи на(ш) слоуга, гаврилъ калапо(д), снъ пана пєтра стѡ(л)ника, слѹжи(л) на(м) правою и вѣрною слѹжбою. тѣмъ, мы видѣвши правовѣрною слѹ(ж)бѹ єго до на(с), жаловали єсмы єго ѡсобною нашєю мл(с)тїю и дали и потврьдили єсмы ємѹ єго правїи ѡтнини, дѣднини и выкѹплєнїи и измѣнни ѡща єго, пана пєтра сто(л)ника, ѡ(т) єго правы(х) оурикѡвь, исприви лїи ѡ(т) прѣдѣда нашєго, алє-

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. pp. 189-192.

2 Unul în jud. Neamț, altul în jud. Iași [Frunzescu, Dicționar topografic, p. 490; Ind. stat. pp. 252, 801]. Cel dela Neamț era și în 6922 (1414), Dechemvrie 22 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 111, 112, 114].

3 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 61-62: глодѣни, на тєлѣжни.

4 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 223-225: сєлищє, на тєлѣжиновѧ потоцѣ, на имѣ дрьнкьлъєщїи.

5 Ibid. 1, pp. 276-278: сєло, на имѣ глодѣнїи, на вєрхь тєлѣжинѣи și сєло, на имѣ глодѣнїи, на вєрхь тєлѣжиновѣ потока.

6 Ibid. 1, pp. 369-370: Dobrienești, pe pârâul Telejna.

7 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. pp. 233-236: сєло, щѻ на вєрхь потока тєлѣжнинова, на имѣ ѡ(т) рьшкани.

8 Un sat Telejina a fost în jud. Covurluiului, pomenit în 6967 (1459), Ianuarie 3 [M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. pp. 22, 23, 24, 28]: тєлєжина.

ѯандра воеводы, и исправилїи ѡ(т) дѣда г(сд)ва мы, стефана воево(дї), села, на сиретѣ, три части село, где бы(л) драгоше и симеѡ(н) жоудеве, где бы(л) двѡрх ѡца его, пана петра стѡ(л)ника, и село наимѣ пѹрчелещїи и сх млини и село владещїи, по(д)ли пѹрчеле(щи), и село братїещїи и викѹпленїе мтере его, кираки, село на сиретѣ(ж), на имѣ ѳорилещїи и сх млини, на сиретѣ. тое вхсевышеписанное да естх емѹ ѡ(т) на(с) ѹрикх, сх вхсе(м) доходѡ(м), емѹ и дѣте(м) его и ѹноучато(м) его и прѣѹноучато(м) его и пращѹратѡ(м) его и вхсемѹ рѡдѹ его, кто сѧ емѹ изькере(т) наиближнїи, непорѹшено, николиже, на вѣкы. а хѡтар[1] ты(м) вышеписанни(м) села(м) да естх имх ѡ(т) ѹси(х) сторѡ(н), сх вхсѣми и(х) старими хотарми, покѹда извѣка ѡживали. а на то, естх вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воеводы, и вѣра прѣвхзлюбленнаго брата г(сд)вамы, петра, и вѣра боıарх наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двѡ(р)ника, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана талабѫ, пркалабове хотинскы(х), вѣра пана косте и пана кондрѧ, пркалабѡве немецкы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, пркалабове новогра(д)скы(х), вѣра пана арбѹре, портарѣ соучавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїѧ кистѣрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана схкѹıана чашника, вѣра пана стрхчи стѡ(л)ника, вѣра пана кхцелѣна комиса и вѣра ѹси(х) бѡıарх наши(х) мѡ(л)давскы(х) великы(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, ктѡ бѹде(т) господарх нашеи земли, ѡ(т) дѣтїи наши(х) или ѡ(т) нашего рѡда или пакх боу(д) кого бх изькере(т) господаре(м)[2] быти нашеи мѡ(л)давскѡи земли, то(т) бы непорѹши(л) нашего даанїа и потвржденїа, али абы емѹ оутврхди(л) и ѹкрѣпи(л), занѹже есмы емѹ дали и потврхдили, за его правѹю и вѣрнѹю слѹжбѹ и за що сѹ(т) емѹ правїи ѡтчини. а на бѡлшее крѣпѡ(ст) и потвржденїе томѹ вхсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есмы нашемѹ вѣрномѹ панѹ, тотрѹшанѹ логофетѹ, писати и печа(т) нашѹ привѣсити кхемоу листоу нашемѹ. писа(л) дѹмитрѹ попови(ч), оу хрхлѡвѣ, влтѡ ѕ҃л҃, м(с)ца ïоунïа к҃ѕ҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, cunoscut facem și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se,

1 Sic.
2 Orig. are господарет.

că această adevărată slugă a noastră, Gavril Calapod, fiul panului Petru stolnic, a slujit nouă, cu dreaptă și credincioasă slujbă. De aceia, Noi văzându-l pe dânsul, cu drept credincioasă slujbă către Noi, l-am miluit pe dânsul, cu deosebita noastră milă și i-am dat și i-am întărit lui ale lui drepte ocini, moșteniri și cumpărături și schimburi ale tatălui lui, pan Petru stolnic, din ale lui drepte urice, cu privilegii dela străbunul nostru, Alexandru Voevod, și cu privilegii dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, satele, pe Sireti, trei părți, satul unde au fost juzi Dragoșe și Simeon, unde a fost curtea tatălui ~~lor~~, pan Petru stolnic, și satul anume Purcelești și cu mori și satul Vladești, lângă Purcelești, și satul Bratiești și cumpărătura mamei lui, Chiraca, satul tot pe Sireti, anume Borilești și cu mori pe Sireti. Toată această mai sus scrisă să-i fie lui dela Noi uric, cu tot venitul, lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și răstrănepoților lui și întregului neam al lui, cine i se va alege mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestor mai sus scrise sate să le fie din toate părțile, cu toate vechile lor hotare, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Negrilă, credința panului Vasco, credința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, pârcălabi de Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, pârcălabi de Cetatea Nouă, credința panului Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spatar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Șarpe postelnic, credința panului Săcuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cățelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră și întăritura, ci să-i întăriască și înputerniciască, pentru că i-am dat și întărit, pentru a lui dreaptă și credincioasă slujbă și pentru că-i sânt lui drepte ocine.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Hârlău, în anul 7030, luna Iunie 26.

Originalul, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea cea mare atârnată, asemenea foarte bine păstrată, a fost în colecția Roznovanu, dela Stânca-Roznovanului, județul Iaşi, după care a trecut, prin cumpărare, la anticarul I. Kupermann, din Iaşi, şi dela acesta în biblioteca Universității din acest oraş, unde se păstrează azi. Pe pecete, se află scris: † печать їѡ стефана воеводы, господар земли молдавскои. Pe verso documentului, este scris: пꙋрчелешин(і) сꙑ бръташи сꙑ влꙑдешин(і) сꙑ борлешин(і) ши пꙋ(р)чꙗлешї ... то(т) ла пꙑ(ш)ка(ни). A fost publicat, cu unele abateri, de Ghib. Sur. 21, pp. 88-91. De aici, este rezumat în Horia I. Ursu, Ştefăniță Voievod, p. 141. Aici, greşit: Brăileştii, în loc de Borileşti.

Satele de care e vorba sânt pe Sireti, în jos de Paşcani[1]. Cel întâiu, cu uric dela Alexandru cel Bun, unde au fost juzii Dragoşe şi Simeon, sânt Stolnicenii Prăjescului, din județul Baea[2]. Îşi are numele dela boierul Petru stolnicul[3].— În trupul Stolnicenilor, este satul Purceleşti[4], pomenit întâia oară sub Alexandru cel Bun, în 6937 (1429), Ianuarie 10, când era al lui Craciun Purcelescul, ca şi după această dată. Era şi în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela un Purcel[5]. — Alături, era şi satul Vladeşti, pomenit întâia oară în 6951 (1443), Mai 28, când era al lui Tador Vlădescul[6]. Era şi la începutul veacului al XV-lea.

1 Harta stat. major, planşele Paşcani şi Miroslăveşti, 1 : 50000.

2 Ind. stat., pp. 38, 772.

3 Pentru sate numite Stolniceni, ibid. p. 772; Frunzescu, Dicționar topografic, p. 461.

4 Frunzescu cit., pp. 386, 461; Harta stat. major, planşa Miroslăveşti, cit.: selişţea Purceleşti.

5 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 239-242.

6 Ibid. 2, pp. 140-144: село, на серетѣ, на имѧ влꙑдешин, по(д)ли пꙋрчелешин.

Iși are numele, probabil, dela Vlad dela Sireti[1].— Peste Sireti, este satul și schitul Brătești, în aceiași comună cu Stolnicenii Prăjescului[2]. Un uric dela Ștefan cel Mare, din 6981 (1473), Octomvrie 14, ne arată cum acest sat a ajuns în stăpânirea lui Petru stolnic. Satul a fost mult înainte al lui Petru Ponici, care ucigând pe Andriță, tatăl lui Petru stolnic, acesta dă în pâră pe Ilca, fiica lui Ponici, și, mai adăugând 40 de zloți tătărăști, ia în stăpânire satul[3]. Satul este străvechiu. Era și la începutul veacului al XV-lea. Își are numele dela un Bratul[4]. — Alt sat, Borilești, nu mai este azi. Dintr'un document, de mai târziu, dela Petru Șchiopul Voevod, din 7095 (1587), Aprilie 16, aflăm că la această dată se numește Tămăduiani[5]. Din acesta a rămas

1 Ibid. 2, cit. p. 886; asemenea 1, p. 115, 304.

2 Frunzescu, cit. p. 65; Ind. stat. pp. 37, 468.

3 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 186-189; Originalul, pe pergament, în colecția mea: слѵга на(ш), па(н) петрѣ, на(ш) столни(к), снъ андрици, и тѣга(л) на до(ч)кѵ пана петра понича, на илцѣ, за съмртъ ѡ(т)цѣ его, андрицѣ. ино, илка не заприла сѧ за <т>отѵ съмртъ андрицева, що его оубн(л) петрѵ пони(ч), ѡ(т)ць илцѣ, але оустала прѧ(д) нами . . . и заплатила илка съмртъ андрицева, що его оуби(л) петрѵ пони(ч), ѡ(т)ць илцѣ, оу рѵкы слѵѕѣ нашемѵ, панѵ петрѵ столникѵ, и дала емѵ едно село свое, на серетѧ,именемъ брътїещїи, а па(н) петрѣ еще прида(л) илцѣ за тое село м҃ зла(т) татарскы(х) и стали на вѣчны ми(р) (sluga noastră, pan Petru, stolnicul nostru, fiul lui Andriță, și s'a plâns în contra fiicei panului Petru Ponici, contra Ilcăi, pentru moartea tatălui lui, Andriță. Iar Ilca n'a tăgăduit această moarte a lui Andriță, ce l-a omorît pe el Petru Ponici, tatăl Ilcăi, ci s'a sculat înaintea noastră . . . și a plătit Ilca moartea lui Andriță, ce l-a omorît pe el Petru Ponici, tatăl Ilcăi, în mânile slugii noastre, panului Petru stolnic, și i-a dat lui un sat al său, pe Sireti, cu numele Brătieștii, iar pan Petru încă i-a mai dat Ilcăi, pentru acest sat, 40 de zloți tătărești, și au stat în veșnică pace).

4 Cp. satele Brătești, Brăteni, Brătulești, Brătuleni [Frunzescu, Dicționar topografic, pp. 65, 66, 67; Ind. stat. pp. 468, 469; pentru trecut, M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, p. 894; I. Bogdan, D. Șt. 2, p. 549].

5 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 307 (verso: Uric pre Tămădueni, ce sântu la Pășcani, pre Siret, vlost Suceavschii); Ghib. Sur. 21, pp. 115-118: тоаде(р) апрѡ(д) и сестра его, тодосїѧ, дѣти пѫтра(ш)ко калап(ѡ)д, и племениковe и(х), анна и сестра еꙗ, ангелина,

numele şesului Tămădueni, între Paşcani şi Blăgeşti[1]. Din document, se vede că satul Borileşti a avut un uric dela Alexandru cel Bun. Era şi în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela un Borilă[2]. — Boierul Petru stolnic este cunoscut. Se întâlneşte întâia oară, ca stolnic al doilea, în 1473, Octomvrie 14, de care a fost vorba mai sus. Apoi, în divan, în 6986 (1478), Fevruarie 11[3], fiind deci stolnic mare, şi în documentele următoare acestei date, până în 6995 (1487), Martie 8[4], când se întâlneşte cea din urmă oară. În acelaşi an, Octomvrie 12, apare ca stolnic Matei[5]. Soţia boierului Petru stolnic se numea Chiraca. Tatăl lui era Andriţă. Ei se numeau şi Calapod.

до(ч)ци настасци, ѹсии внѹци киръки, кнѣгини пътръ сто(л)ника . . . є(д)но село, на сирѣ(т), на имѧ бо(р)леши, и(ж) сѣ именѹє(т) тепе(р) тъмъдѹianїи, и съ поро(м), ѹ сирѣта, и(с)привилїи за кѹпе(ж)но, что има(л) баба и(х), кирѣка, ѡ(т) стара(г) алеѯандрѹ вое-во(дї), що ѡна соби кѹпила ѡ(т) внѹци михълескѹла (Toader aprod şi sora lui, Todosia, copiii lui Pătraşco Calapod, şi verii lor, Ana şi sora ei, Anghelina, fiicele Nastascăi, toţi nepoţii Chireacăi, cneaghina lui Pătru stolnic, . . . un sat, pe Sireti, anume Borleşti, care se numesc acum Tămăduianii, şi cu pod, în Sireti, cu privilegiu de cumpărătură, ce a avut buna lor, Chireaca, dela Alexandru Voevod cel Bătrân, ce ea şi l-a cumpărat dela nepoţii lui Mihăilescul).

1 Harta stat. major, planşa Paşcani, cit.

2 Alt sat Borileşti este cel din Câmpul lui Dragoş, pomenit încă din 6927 (1419), Aprilie 8 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 131-133].

3 I. Bogdan, D. Şt. 1, p. 219.

4 I. Bogdan, D. Şt. 1, p. 302; 2 p. 534; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., p. 292.

5 I. Bogdan, cit. 1, pp. 517, 518.

74.

1522, Iunie 27.

Stefan Voevod întăreşte lui Sava, fratelui său, Paşco, şi verei lor, Zoica, nepoţii lui Simion Totoescul, jumătatea de jos, din satul Totoeşti, pe Valea Albă, iar jumătatea de sus lui Ilea şi Marei, fiii Tomii.

<† мл(с)тїю бж҃їєю, мы стєфа(н) воєвода, г(с)п(д)рь земли молдавскои>, знаменито чини(м) и с си(м) наши(м) листо(м) вьсѣ(м), кто на не(м) вьзри(т) или его чтꙋчи оуслыши(т), ѡже тоти истиннїи наши <слоуги, савва и бра(т) его, пашко, и племеница и(х)>, зоика, оуноукове симиѡна тотоєскꙋла, и ти(ж) племеникове <и(х)>, илѣ и сестра его, мара, снове томини, жалова<ли есми и(х) ѡсобною нашею мл(с)тїю, дали и пот>вьрдили есмы и(м) ѡ(т) на(с), ꙋ нашеи земли, и(х) правꙋю ѡтнинꙋ, село на имѣ тотоєщи, на бѣло(м) потоцѣ, половина ѡ(т) того село, ѡ(т) тотоє(щи), <ныжнѣа ча(ст), да е(ст) слоуга(м) наши(м), савви и братоу его>, пашко, и племеници и(х), зоики, оуноукѡ(м) симиѡна тотоєскꙋла, <а др>ꙋгаа половина село, ѡ(т) тотоєщь, вы(ш)нѣа <ча(ст), да е(ст) слоуги нашемоу, или, и сестри его, мари, снове(м) томини>. тое вьсе вышеписанное да е(ст) и(м) ѡ(т) на(с) оурикь, сь вьсе(м) доход<о(м), имь и дѣте(м) и(х) и оуноу<чато(м) и(х) и прѣꙋнꙋчато(м) и(х) и пращꙋрѣто(м) и(х) и вьсемꙋ родꙋ и(х), кто сѣ и(м) изберe(т) наиближнїи, непо>рꙋшено, николиже, на вѣкы. и тако(ж) есмы дали и потврьдили <слꙋѕѣ> нашемꙋ, пьшканꙋ, и сестри его, армѣ<нки, ѡ(т) того(ж) село, тотоєщи>, ѡ(т) части илини и сестри его, мари, ѡсмою ча(ст), що бы(л) имь <даанїе ѡ(т)> тотоєскꙋ(л). тое що бы и(м) ѡ(т) на(с) оурикь, сь <вьсе(м) доходо(м), имь и дѣте(м) и(х) и оуноучато(м) и(х) и праоуноучато(м)> и(х) и пращꙋрѧто(м) и(х) и вьсемꙋ родꙋ и(х), кто и(м) боуде(т) наиближ<нїи, непорꙋ>шено, николиже, на вѣкы. а хотарь томꙋ <селꙋ, на имѣ тотоєщи, да е(ст) ѡ(т) оусн(х) сторо(н), по старомꙋ> хотарꙋ. а па(к) хотар тою ѡсмꙋю ча(ст) село, ѡ(т) вышною половина село, ѡ(т) тотоєщь, ѡ(т) части или и сестри его, мари, <да е(ст) посвꙋда ѡсмꙋю ча(ст), покоуда> извѣка ѡживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воєво(дї), и вѣра прѣвьзлюбленнаго ми <брата, петра, и вѣра боѩ(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана> петра двѡрника, вѣра пана негрила, вѣра пана

<васка, вѣра пана> гринковича и пана талабꙋ, хотинскы(х), вѣра <пана кости и пана кондри, немецкы(х), вѣра пана петрики и пана> тоадера, новогра(д)скы(х), вѣра пана арбꙋре, <портарѣ сꙋчавскаго, вѣра пана> храна спатарѣ, вѣра пана еремїа <вистѣрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана сꙑкꙋяна чашника>, вѣра пана стрꙑча сто(л)ника, <вѣра пана кꙑцелѣна комиса и вѣра вꙑсѣ(х)> болѣровꙑ наши(х) мо(л)давски(х) <великы(х) и малы(х). а по нашеи(м) животѣ, кто боуде(т) г(с)п(д)рꙑ нашеи земли, ѡ(т)> дѣтии наши(х) или ѡ(т) нашего рода <или па(к) боу(д) кого бꙋ избере(т) г(с)п(д)ре(м)> быти нашеи мѡ(л)давскои <земли, то(т) бы и(м) непороуши(л) нашего даанїа и потврꙑжденїа, али бы и(м)> оутврꙑди(л) и ꙋкрѣпи(л), за нꙋже есмы <и(м) дали и потврꙑдили, за и(х) правꙋю и вѣрнꙋю слоужбꙋ и> за що е(ст) и(м) правꙋю ѡтчинꙋ. <а на болшꙋю прѣпость и потврꙑжденїе томоу вꙑсемоу вышеписан>номꙋ, велѣли есмы нашемꙋ вѣрномоу панꙋ, тотрꙋшанꙋ логофетоу, писати и печа(т) нашꙋ привѣсити к се<моу листꙋ нашемꙋ. писа(л) . . . . .> оу хрꙑловѣ, в лто ҂ꙁл, м(с)ца їоунїа кꙁ.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că pe aceste adevărate slugi ale noastre, Sava şi fratele lui, Paşco, şi vara lor, Zoica, nepoţii lui Simion Totoescul, şi asemenea verii lor, Ilea şi sora lui, Mara, fiii Tomei, i-am miluit cu deosebita noastră milă, le-am dat şi le-am întărit dela Noi, în Ţara noastră, a lor dreaptă ocină, satul anume Totoeşti, pe Valea Albă, jumătate din acest sat, din Totoeşti. Jumătatea de jos să fie slugilor noastre, Savei şi fratelui lui, Paşco, şi verei lor, Zoica, nepoţii lui Simion Totoescul, iar cealaltă jumătate de sat, de Totoeşti, partea de sus, să fie slugilor noastre, lui Ilea, şi surorii lui, Marei, fiii Tomii. Aceasta toată de mai sus scrisă să fie lor dela Noi uric, cu tot venitul, lor şi fiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lor, cine li se va alege lor mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Şi asemenea, am dat şi am întărit slugii noastre, lui Păşcan, şi surorii lui, Armeancăi, din acest sat, Totoeşti, din partea Ilei şi a surorii lui, Mara, a opta parte, ce a fost lor

danie dela Totoescul. Aceasta să le fie lor dela Noi uric, cu tot venitul, lor şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lor, cine le va fi mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat, anume Totoeşti, să fie din toate părţile, după vechiul hotar. Şi iarăşi hotarul acestei a opta parte din sat, din partea de sus a satului, din Totoeşti, din partea Ilei şi a surorii lui, Marei, să fie pretutindeni a opta parte, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre de mai sus scris, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului meu frate, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, dela Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spatar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentru că le-am dat şi întărit, pentru a lor dreaptă şi credincioasă slujbă şi pentru că le este lor dreaptă ocină.

Şi pentru mai mare tărie şi înputernicire a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris . . . în Hârlău, în anul 7030, luna Iunie 27.

Originalul, pe pergament, a fost al lui Spiridon Irimescu, dela care a trecut la Ghibănescu, iar azi e la Fundaţia «Regele Ferdinand I», Iaşi. Îl dau după original. Din pergament, lipseşte

o treime, întăia, din stânga, după cum a fost îndoit. Pe verso: Ispisoc di la Ştefan Vodă, pe Totoeşti, 7040 (greşit), Iunii 27. Are pecetea cea mare de ceară roşie atârnată, din care o parte e ruptă. Pe ea e scris: ⟨† печать⟩ ïѡ стефана воеводы ⟨господар земли⟩ молд⟨авскои⟩. A fost publicat, cu unele abateri, în Ghib. Sur. 18, pp. 116-119. Un suret al lui Evloghie dascalul, din 7269 (1761), Martie 29, cu data 7040 (prin confundarea lui л = 30, cu м = 40) este arătat într'o anaforà din 1817, Octomvrie 17 (dela Spiridon Irimescu, trecută la Ghibănescu), în care e vorba de un proces al Totoeştilor. [Ghib. Sur. ms 42, p. 253]. În acest an, 1817, Octomvrie 17, uricul era întreg, şi după aceastá anaforà s'au complectat unele din numele ce lipsesc în originalul documentului dat mai sus.

Satul Totoeşti este pe Valea Albă, în comuna Războieni, judeţul Neamţ [1]. E pomenit întăia oară, în 6920 (1414), Dechemvrie 20 [2]. Era şi în veacul al XIV-lea. Îşi are numele dela Totoiu (Tot=Slovacul+oiu) [3].

75.

1522, Iunie 30.

Stefan Voevod dăruieşte Episcopiei de Rădăuţi un loc de prisacă, la obârşia Crasnei, anume Hruzca, unde a fost de demult prisaca domnească.

† ма(с)тїю бжею, мы стефа(н) воево(да), г(с)и(д)рьземли молдавскои, знаменито чини(м) и с си(м) наши(м) листо(м) всѣ(м), кто на(н) взри(т) или его чтѹчи ѹслыши(т), ѡ(ж) благопроизволи(х) г(сд)вомы, свои(м) благы(м) произволенїе(м) и ч(с)ти(м) и свѣтли(м) ср(д)це(м), сѫ всеѧ нашеѧ доброѧ волеѫ, и ѹчини(х), за вѫ здравїе и спсенїе г(сд)ва мы и дадѡ(х) нашемѹ стомѹ їпѵск⟨ѹп⟩їю ѡ(т) радѡ(в)це(х), идеже е(ст) хра(м) стго архиїерарха и чѹдотворца николаѧ и идеже е(ст) їепѵскѹ(п), малеи(к) на(ш), кѵ(р) на-

1 Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 490; Ind. stat. pp. 252, 801; Harta stat. major, planşa Miroslăveşti, 1 : 50000. Aici, greşit: Tutueşti.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 111-114: на бѣло(м) потоцѣ . . . село негоещи, междоу тотоещи и междоу лекеть миклоѹша.

3 Alt sat, Totoeşti, este în jud. Iaşi [ibid.].

хомїе, едно мѣсто ѡ(т) пасикȣ, на верхь красной, на имѣ хрȣ(з)ка, где была издавна наша пасика, како да е(ст) нашемȣ стомȣ їепꙋ(с)кȣпїю ѡ(т) радѡ(в)це(х) ѡ(т) на(с) ѹри(к) и съ въсе(м) доходѡ(м), непорȣшенно, николиже, на вѣки вѣчныи. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвъзлюбленнаго мы брата, петра, и вѣра боia(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дво(р)ника, вѣра пана негрила, вѣра пана гринковича и пана талабж, па(р)калабове хотинскы(х), вѣра пана косте и пана кондрѣ, неме(ц)кы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)скы(х), вѣра пана лȣка а(р)бȣре, портарѣ сȣчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїа кистѣрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана сакȣiана чашника, вѣра пана стръча столника, вѣра пана къцелѣна комиса и вѣра въсѣ(х) боia(р) наши(х) молдавскы(х) великы(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, кто бȣде(т) г(с)п(д)ръ ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего ро(да) или па(к) бȣ(д)кого бгь избере(т) г(с)п(д)ре(м) бити нашеи молдавскои земли, то(т) би не порȣши(л) <нашего> даанїа, али би ѹтвръди(л) и ѹкрѣпи(л). а кто сѣ покȣси(т) раздрȣшити наше даанїе, таковїи да е(ст) прок<лѣ(т) ѡ(т) га ба, съ>тво(р)шаго нбо и землѣ и ѡ(т) сты(х) вї връхѡ(в)ни(х) ап(с)лъ и ѡ(т) сты(х) кд пр(о)р(о)кь бжїи(х) и ѡ(т) сты(х) тїи <ѡтцъ никеиск>ы(х) и ѡ(т) въсѣ(х) сты(х), иже ѡ(т) вѣка бѹ ѹгожди(в)ши(х) и да е(ст) подобе(н) їоудѣ и проклѣтомȣ арїю <и да имае(т) ȣчастїю и(с) т>ѣми їȣдеие, иже възъпиша на га іса ха, кръвь его на ны(х) и на чѧдѣхь и(х), иже е(ст) и <бѫде(т), амин(н). а на б>ȣлшее крѣпо(ст) и потвръжденїе томȣ вышеписанномоу, велѣли есмы <нашемȣ вѣрномȣ пан>ȣ, тотрȣшанȣ логофетȣ, писати и нашȣ печат привѣсити к семоу нашем<оу листоу. пи(с) м>аржире малае(к), оу хрълѡвѣ, влто ҂зл̃а. їоунїе л̃ д(н).

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, cunoscut facem și cu această carte a nvastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că am binevoit Domnia mea, cu a noastră bunăvoire și curată și luminată inimă, cu toată a noastră bună voie, și am făcut pentru sănătatea și mântuirea Domniei mele și am dat sfintei noastre episcopii dela Rădăuți, unde este hramul sfântului arhierarh și făcător de minuni, Nicolaie, și unde este episcop, ru-

gătorul nostru, Chir Pahomie, un loc de prisacă, la obârşia Crasnei, anume Hruzca, unde a fost de demult prisaca noastră, ca să fie sfintei noastre episcopii dela Rădăuţi, dela Noi uric şi cu tot venitul, nestricat, niciodată, în vecii vecilor.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre de mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului meu frate, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spatar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră, ci să le înputerniciască şi întăriască.

Iar cine va îndrăzni să strice dania noastră, acela să fie blăstămat de Domnul Dumnezeu, făcătorul cerului şi pământului şi de cei 12 sfinţi fruntaşi apostoli şi de cei 24 sfinţi prooroci ai lui Dumnezeu şi de cei 318 sfinţi părinţi dela Nicheia şi de toţi sfinţii, cari din veac au plăcut lui Dumnezeu şi să fie asemenea cu Iuda şi procletul Arie şi să aibă parte cu acei Iudei, cari au strigat asupra Domnului Iisus Hristos, sângele lui asupra lor şi a copiilor lor, care este şi va fi, amin.

Şi pentru mai multă tărie şi înputernicire a acestei de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră, la această carte a noastră.

A scris Marjire Malai, în Hârlău, în anul 7030, Iunie 30 zile.

Originalul, pe pergament tare, cu pecetea pierdută, se află în mânăstirea Putna, Inventar, nr. 10 [Dan, Mănăstirea şi Com. Putna, p. 89]. Partea stângă de jos a pergamentului şi o parte, de care era legat şnurul cu pecetea, sânt rupte. Crucea dela

început şi litera iniţială sânt foarte frumos scrise şi înflorite. A fost publicat de Dan, Cronica Episcopiei de Rădăuţi, pp. 156-158, şi de T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 24-26, după care locuri îl dau şi eu. În amândouă locurile, unele greşeli de traducere. Parte din document este copiat şi în ms 5235, dela Acad. Rom. (dela I. Bogdan, fila 18). Menţionat şi în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 141. În Dan cit., în traducere, greşit: pe vârful Crasnei, în loc de obârşia Crasnei, care este un pârău, iar în rezumatul dela început: prisaca Hrusca, din dealul Crasnei. La fel, greşit, şi în T. Balan: pe vârful Crasnei, iar în rezumatul dela început: prisaca Hruzca, din Crasna. O traducere slavonă, cu greşeli, se află în Arhiv. Stat. Bucureşti, Condica Asachi, nr. 262, fila 44 (52).

Crasna este un pârău, pe acolo pe unde sânt satele Crasna Putnei şi Crasna Ilschi, din judeţul Storojineţ[1]. Numele este străvechiu, din vremea slavilor[2]. — Numele Hruzca nu s'a mai păstrat. Poate e în legătură cu rus. грузъ (greutate, sarcină) sau cu грусть (supărare)[3].

1 Dicţ. geogr. al Bucovinei, de Grigoroviţă, p. 76; Ind. stat., pp. 344, 531; Harta Bucovinei, de C. Brătescu.

2 Ind. stat. p. 531. Pentru trecut, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 900; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 303; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 521 şi mai ales, pp. 209, 210; I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 555; Cp. Frumoasa, sat şi pârău, în jud. Câmpulung [Dicţ. geogr. al Bucovinei, cit. p. 98], care în 6964 (1456), Iunie 13 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 582, 583, 585] este arătat cu numele slavon: до краснои, ceia ce ne-ar arăta cum scriitorii documentelor slavizau numele româneşti. Cp., pentru numele din Bucovina, cel din 6996 (1488), Ianuarie 15 [I. Bogdan, D. Şt. 1, p. 322]. iar pentru lămurire şi M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 208, 254, 256.

3 Cp. Prisaca Hrusca, la gura Curvei, într'un document din 7056 (1548), Martie 1 [Ghib. Sur. 19, pp. 3-6]: селище хрѹска до ѹстїє коѹрва, care era probabil, în Moldova, de peste Prut.

76.

1522, Iulie 2.

Ştefan Voevod întăreşte lui Iucşa Piteş şi surorilor lui, Armancăi, Anuşcăi, Dragnăi şi verilor lor, Ilie şi Sora, înpărţeala unei a patra parte din satul Borole.

«Còpie. Suret di pe uricul sârbăsc dela Ştefan Vvod., din let 7030, Iuli 2.

Cu mila lui Dumnezeu, Noi Ştefan Vvod., Domn Ţării Moldovvii, înştiinţare facem cu această a noastră carte tuturor, cine va căuta spre dânsa sau cetindu-să va auzi, adecă au venit, înainte noastră şi înainte boerilor noştri a Moldovvii mari şi mici, sluga noastră, Iucşa Piteş, şi sora lui, Armanca i Anuşca i Dragna şi nepotul lor[1], Ilie, şi nepoata lor[2], Sora, şi au înpărţit între dânşii drepte a lor ocini şi moşii, din dreptul lor uric şi dresuri, ci au avut ei dela moşul Domniei mele, Ştefan Vvod., a patra parte de sat, din Borole.

Şi au rămas în parte slugii noastre, Iucşii Piteşu, şi surorilor lui, Armancăi i Anuşcăi i Dragnii, în parte lor, din a patra parte de sat, din Borole, a triia parte, parte din gios. Şi iarăş nepoatii lor, Sorii, au rămas în partea iai, din a patra parte a triia parte de sat, din Borole, pe din sus de Piteş. Şi iarăşi nepotului lor, Ilie, au rămas în parte lui tij a triia parte din a patra parte de sat, din Borole, pe din sus de Sora.

Şi văzând Noi a lor de bună voe tocmală şi înpărţală, dar Noi asămini şi dela Noi am dat şi am întărit slugii noastre, Iucşii Piteş, şi surorilor lui, Armancăi i Anuşcăi i Dragnii, şi nepotului lor, Ilie şi Sorii, aceia de mai sus scrisă a patra parte de sat, din Borole, ca să fie şi dela Noi uric şi cu tot venitul, lor şi fiilor lor, nepoţilor, strănepoţilor şi străstrănepoţilor şi la tot niamul lor, cine să va alegi mai de aproapi, neclintit, nici odinioară, în veci.

Dar hotarul acii a patra parte de sat, din Borole, între Ilie şi între Sora, să fie până în Salce, pe din gios de casa lui Ilie

1 În loc de vărul lor.
2 În loc de vara lor.

şi de acolo pân în stâlp, pe din gios de casa Lupşii, iar despre alte părţi, după hotarul vechi, pe unde au apucat, din veci.

Şi spre aceasta, este credinţa Domniei mele de sus arătat, Noi Ştefan Vvod., şi credinţa preiubitului frate a Domniei meli, Petre, şi credinţa boerilor noştri, credinţa giupânului Isac i Petru vorc. i Negrila i Grincovici i Talaba di Hotin i Coste i Condri din Niamţ i Petrica i Toader de Cetate Noaă i Arbure, portar de Suceavă i Hran spat. i Irimia vist. i Şarpe post. i Secuian pahr. i Caţelian com. şi credinţa tuturor boerilor noştri a Moldovei mari şi mici.

Dar după viiaţa noastră, cine va fi Domn din fiii noştri sau din neamul nostru sau ori pe cini va alege Dmnezeu a fi Domn, în Pământul nostru a Moldovvii, acela să nu strice a noastră danie şi întăritura, ci să le întăriască, fiindcă Noi li-am dat şi li-am întărit, pentru că le este driaptă ocină.

Şi spre mai mare tărie şi întăritură, am poroncit cinst. şi credincios boerului nostru, giupânului Trotuşan vel logf., să scrie şi să spânzure pecete noastră la această adevărată a noastră carte.

Au scris Oanţa, în Hârlău, la anul 7030, Iulie 2.

l. p. gspod.

S'au tălmăcit de către Andrei Talmaci capt., Iuni 27, ⟨1⟩794.

Fiind întocmai scoasă di pe suretul uricului celui adivărat sârbăsc, s'au încredinţat şi de către noi, ⟨1⟩817, Iuni 3. Ştefan . . . Ion Spe . . . Teodor Mavrodin.

Suretul documentului de mai sus se află la Acad. Rom. 8/77. Un suret, din acelaşi an, 1794, Iunie 27, care a fost al preutului A. Dubău, din Molniţa, judeţul Dorohoi, deosebit întru câtva ca formă de cel de mai sus, este publicat de Ghib. Sur. 18, pp. 176-177. Acelaşi, Sur. ms 14, p. 125. Îl dau mai jos, ca exemplu de variantă a aceluiaşi suret. După Ghib., menţionat în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 141. Aici, greşit: Borâie, în loc de Borâle, cum e la Ghib. Am îndreptat în suret «nepotul» şi «nepoata», prin «vărul» şi «vara», după un document dela Alexandru Lăpuşneanu Voevod, din 7066 (1558), Martie 21 [originalul, pe hârtie, la Arhiv. Stat. Iaşi, ne-

inventariate], în care apare драго(т) и бра(т) его, гидїѡ(н), и племенни(к) и(х), драго(т) трепꙋдѵ(ш), снꙋ зо<и>чи(н), и племениковє и(х), ю<кша пи>те(ш) и сестри его, а(р)ма(н)ка и ан<ѵшка> и дра(г)на, <дѣти> магдини, и племениковє и(х), ил<ѣ, дѣти зах>арїичи(н), и племеница и(х), сорꙋ, дѣти ко(з)м<и>, и племениковє и(х), пꙋ(н)тѣ и тоаде(р), дѣти попа ива(н)ка, ꙋси ѵнꙋкове мирославови и ꙋси ѵнѵкове и(л)<чи>ни . . . и(з)привилїе за ра(з)деленїе, що ѡ(нї) има(лї) ѡ(т) брата г(сд)ва ми, мла(да)го стефана воєво(дї), . . . ѡ(т) четврꙋ<тою> ча(ст) село, ѡ(т) боржле, половина ча(ст) . . . (Dragotă și fratele lui, Ghidion, și vărul lor, Dragotă Trepăduș, fiul Zoicăi, și verii lor, Iucșa Piteș și surorile lor, Armanca și Anușca și Dragna, copiii Magdei, și verii lor, Ilea, fiul Zahariei, și vara lor, Sora, copilul Cozmei, și verii lor, Pântea și Toader, copiii popei Ivanco, toți nepoții lui Miroslav și toți nepoții Ilcăi . . . din privilegiu de înpărțeală, ce ei au avut dela fratele Domniei mele, Ștefan Voevod cel Tânăr, . . . din a patra parte de sat, din Borâle, jumătate de parte).

«Suret de pe uric sârbesc dela Stefan Vodă, din leat 7030, Iulie în 2 zile.

Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domn Țării Moldaviei, înștiințare facem cu această a noastră carte tuturor, cine va căuta spre dânsa sau cetindu-se va auzi, adică au venit, înaintea noastră și înaintea boiarilor noștri ai Moldaviei a mari și mici, sluga noastră, Iucșa Pitiș, și surorile lui, Armeanca, Anușca, Dragna, și vărul[1] lor, Ilie, și vara[2]) lor, Sora, și au înpărțit între dânșii drepte a lor ocini și moșii, din dreptul lor uric și deresă, ce-au avut ei dela moșul Domniei meale, Stefan Voevod, și patru părți din sat, din Borâle. Și au rămas în parte slugii noastre Iucșii Pitișu și surorilor sale, Armancii, Anușcăi i Dragnei, în partea lor, din a patra parte din sat, din Borâle, a treia parte, parte din gios. Și iarăși nepoatei lor, Sorii, au rămas în partea ei din a patra parte a treia parte, pe din sus de Pitiș. Și iarăși nepotului lor, Ilie, au rămas în partea lui tij a treia parte, din a patra parte din sat din Borâle, pe din sus de Sora.

1 În suret: nepotul.
2 În suret: nepoata.

Şi văzând Noi a lor de bună voe tocmală şi împărţală, deci Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugii noastre, Iucşâi Pitiş şi surorilor sale, Armancăi i Anuşcăi i Dragnei, i nepotului lor, Ilie, şi Sorii acea de sus scrisă a patra parte din sat din Borâle, ca să fie şi dela Noi uric şi cu tot venitul, lor şi fiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi la tot neamul lor, cine se va alege mai de aproape, neclintit, niciodinioară, în veaci.

Iar hotarul acei a patra parte din sat din Borâle între Ilie şi între Sora să fie până în Sălcii, pe din gios de casa lui Ilie şi de acolo până în stâlpul din gios de casa Lupşei, iar pe despre alte părţi după hotarul vechiu, pe unde din veci au apucat.

Şi spre aceasta, iaste credinţa Domniei meale de sus arătat, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei meale, Petru, şi credinţa boiarilor noştri, credinţa giupânului Isac i Petre vornic i Negrilă i Grincova i Talabă de Hotin i Coste i Condre de Neamţ, i Petrică, Toader de Cetatea Noă, i Arbure, portar de Suceavă, i Hran spătar i Eremie visternic i Şarpe postelnic i Săcuianu paharnic i Căţălean comis şi credinţa tuturor boiarilor noştri ai Moldaviei mari şi mici.

Dar după viaţa noastră, cine va fi Domn din fiii noştri sau din niamul nostru sau ori pe cine va aleage Dumnezeu a fi Domn în pământul nostru, a Moldovii, acela să nu strice a noastră danie şi întăritură şi să le întăriască, fiindcă Noi le-am dat şi le-am întărit, pentru că le iaste dreaptă ocină.

Şi spre mai mare tărie şi întăritură, am poruncit cinstit şi credincios boiariului nostru, giupânului Totruşan logofăt, să scrie şi să spânzure peceatea noastră la această adevărată a noastră carte.

Au scris Oanţa, în Hârlău, la anul 7030, Iulie 2 zile.

S'au tălmăcit de către Andrei Tălmaciu căpitan, Iunie 27, 1794».

Satul Borole, Borâle este Borolea, din comuna Hăneşti, judeţul Dorohoi [1]. Este pomenit întâia oară, într'un document

1 Dicţ. geogr. al jud. Dorohoi, p. 28; Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 57; Ind. stat. pp. 146, 463; Harta stat. major (Harta Basarabiei), planşa Rădăuţi-Lipcani, 1 : 100000.

dela Ilie Voevod, din 6940 (1432), August 14, când era al boierului Isaiea[1]. Unii din vechii stăpâni ai satului i-am văzut în documentul dela Alexandru Lăpuşneanu, din 1558, Martie 21: Miroslav şi Ilca. Un urmaş al lui Trepăduş, din 1558, îl găsim într'un document, dela Bogdan Lăpuşneanu Voevod, din 7078 (1570), Iulie 25: Boboiug, fiul lui Trepăduş[2].

77.

1522, Iulie 2.

Stefan Voevod dăruieşte mănăstirii Tazlăului două sălaşe de ţigani.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли мw(л)да(в)ской, знаменито чини(м) и с си(м) нашим(м) листо(м) вьсѣ(м), кто на(н) вьзри(т) или его чтѹчи wѹслыши(т), wже благопроизволи(х) г(сд)во мы, нашим(м) благы(м) произволенїе(м) и ч(с)ти(м) и свѣтли(м) ср(д)це(м), сь вьсеѫ нашеѩ доброѫ волеѩ и w(т) ба помощїа и оучини(х) за вьздравїе и спсенїе г(сд)вамы и дали есмы w(т) на(с) нашемѹ стомѹ монастирѹ, w(т) тазловѣ, идеже е(ст) хра(м) рw(ж)дество прстѣи вл(д)чици нашеи, бци, марїи, и идеже е(ст) їегѹме(н) мабии(к) на(ш), кї(р) мона(х) пансїе, два салаши циганскыи, на имѣ данчѹ(л), сь женою его и сны и(х), їw(н), и сь женою его и челѣди и(х), како да сѹ(т) нашемѹ стомѹ монастирѹ, w(т) тазловѣ, w(т) нас[3] оури(к) и сь вьсе(м) доходw(м) ихь, непорѹшенно, николиже, на вѣки вѣчныѫ. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписанаго мы, стефа(на) воево(дї), и вѣра прѣвьзлюбленнаго брата г(сд)ва мы петра, и вѣра боѩ(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника[4], вѣра пана негрила, вѣра пана гринковича и пана талабѫ, паркалабове хотинскы(х), вѣра пана косте и пана кондрри[3], паркалабове неме(ц)кых[3], вѣра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)скы(х), вѣра пана лѹка а(р)бѹре, портарѣ

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 344, 346.

2 Original, pe pergament, la Acad. Rom., depuneri particulare (I. Arapu, din Botoşani); o traducere veche, ibid. 122/104: крьстина, дw(ч)ка species боботюгоѹ, снѹ трепѫдѹшоѹ. Pentru Boboiug, cp. documentul din 1518, Aprilie 22.

3 Sic.

4 дворниника.

с8ча(в)ского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїа вистѣрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана сак8ѧна чашника, вѣра пана стрѫча столника, вѣра пана кѫцелѣна комиса и вѣра вѫсѣ(х) боѧ(р) нашн(х) молдавскы(х) великы(х) и малы(х). а по на<ше>(м)[1] животѣ, кто б8де(т) г(с)п(д)рѫ, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или па(к) б8(д) кого бгъ изберe(т) г(с)п(д)ре(м) бити нашеи молда(в)скои земли, то(т) бы нашем8 стом8 монастир8 непор8ши(л) нашего дааніа. а кто сѣ пок8си(т) пор8шити наше даанїе, таковыи да е(ст) проклѣ(т) ѡ(т) га ба, сѫтворшаго нбо и землѣ, и ѡ(т) сты[2] вї врѫхѡ(в)ни(х) ап(ст)ль и ѡ(т) сты(х) кд прр(ѡ)кѫ и ѡ(т) сты(х) тиї ѡте(ц) никенскы(х) и ѡ(т) вѫсѧ(х) сты(х), иже ѡ(т) вѣка б8 оугождѫши(х) и да е(ст) подобенъ ioудѣ и проклѣтом8 арїю и да има(т) 8частїе сѫ ѡнѣми їѡудеие, еже вѫзѫпишѧ на га и на ха, крѫ(в) его на ни(х) и на чѣдѣхь и(х) и естъ и бѫде(т), вѣкы. а на б8лшее крѣпѡ(ст) и потвѫрждению том8 вѫсем8 вышеписанном8, велѣли есмы нашем8 вѣрном8 пан8, тотр8шан8 логофет8, писати и наш8 печа(т) привѣсити к семоу нашем8 листоу. писа(л) ма(р)жире малае(в), оу хрѫлѡвѣ, влто ,зл̃а, їоулїе в̃ д(н).

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că am binevoit Domnia mea, cu a noastră bunăvoire și curată și luminată inimă, cu toată a noastră bună voie și cu ajutor dela Dumnezeu, și am făcut pentru sănătatea și mântuirea Domniei mele și am dat dela Noi sfintei noastre mănăstiri, dela Tazlău, unde este hramul Naşterei Prea Sfintei Stăpânei noastre, Născătoare de Dumnezeu, Maria, și unde este egumen rugătorul nostru, chir monah Paisie, două sălașe de țigani, anume Danciul, cu femeia lui și fiul lor, Ion, și cu femeia lui și sălașele lor, ca să fie sfintei noastre mănăstiri, dela Tazlău, dela Noi uric și cu tot venitul lor, nestricat, niciodată, în vecii vecilor.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Negrilă, cre-

1 In original, на(м).
2 Sic.

dința panului Grincovici și a panului Talabă, pârcălabi dela Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, pârcălabi dela Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credința panului Luca Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Șarpe postelnic, credința panului Sacuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cățelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu strice sfintei noastre mănăstiri dania noastră.

Iar cine ar cuteza să strice dania noastră, acela să fie blăstămat de Domnul Dumnezeu, făcătorul cerului și al pământului, și de sfinții 12 fruntași apostoli și de sfinții 24 prooroci și de sfinții 318 părinți dela Nicheia și de toți sfinții, cari din veac au plăcut lui Dumnezeu și să fie asemenea lui Iuda și blăstămatul Arie și șă aibă parte cu acei Iudei, cari au strigat asupra Domnului și asupra lui Hristos, sângele lui asupra lor și asupra copiilor lor și este și va fi, în veci.

Iar pentru mai mare tărie și înputernicire a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Margire al lui Malai, în Hârlău, în anul 7030, Iulie 2 zile.

Original, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea cea mare atârnată, în mare parte sfărmată, la Arhiv. Stat., București, Peceți moldovenești, M-rea Tazlău. O fotografie e în colecția mea. O traducere de Enache Paninopolu, polcovnic, se află în Arhiv. Stat., București, secț. ist., M-rea Sf. Sava, din Iași, 30/1. Un rezumat din textul slavon se află în Arhiv. Stat. București, Condica Asachi, nr. 261, fila 547 r.. Este menționat în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 141.

Mănăstirea Tazlău este în satul Tazlău, din județul Neamț[1].

1 Ind. stat., pp. 250, 789; Harta stat. major, planșa Buhuși, 1 : 100000.

Ea este zidită de Ştefan cel Mare, fiind terminată în 7005 (1497), Noemvrie 8[1]. Aici, era şi mai de dinainte o mănăstire, căreia Ştefan cel Mare îi face danii, în 6989 (1481), Fevruarie 1[2], în 6989 (1481), Martie 12[3], în 6999 (1491), Ianuarie 16[4]. Ea era făcută tot de dânsul, cum vedem din uricul din 6999 (1491), Aprilie 20[5]. I se întăreşte o danie şi în 6999 (1491), Octomvrie 15, când e vorba şi de branişţea de prinprejurul mănăstirei[6]. Probabil că această mănăstire de dinainte de 1497 era de lemn. Poate că mănăstirea era în legătură şi cu locurile de origină a părinţilor lui Ştefan cel Mare.

78.

1522, Iulie 4.

Stefan Voevod întăreşte lui Grozav vornicul satul Poiana, unde a fost Bâda, cumpărat, cu 270 zloţi tătăreşti, dela Dumca, Urita, Anuşca şi Văsilea, fiii Dragalinii, nepoţii clucerului Nan.

† мл(с)тїю) бжїею, мы стефа(н) воевo(да), г(с)п(д)рь земли мw(л)давскwи, знаменитw чини(м) и с си(м) нашим(м) листw(м) вьсѣ(м), ктw на не(м) вьзри(т) или его чтѹчи ѹслыши(т), wже прїидwша, пр(д) нами и пр(д) нашими мw(л)давскыми бwıари, на(ш) слѹга, дѹ(м)ка, и сестри его, ѹрита и анѹшка и вьсилѣ, ѹси снwве

1 Melchisedec, Notiţe ist. şi arh., pp. 89-90; N. Iorga, Inscripţii, 2, pp. 220-221; G. Balş, Bisericile lui Ştefan cel Mare, în Bul. com. mon. ist., anul 18 (1925), p. 75: иже и сьз(д)ати нача(с), влто ѕ҃з҃д҃, м(с)ца ıѹ(л) д҃, и сьврьшн(с) влто ѕ҃з҃е҃, а г(сд)ва его лѣто ма текьщее, м(с)ца ное и҃ (care a început a se zidi, în anul 7004, luna Iulie 4, şi s'a terminat în anul 7005, iar al Domniei lui al 41-lea an curgător, luna Noemvrie 8).

2 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 248-250: дали есми тоти два села, борилещїи и дрьготещїи свтомѹ нашемѹ монастирю wт тазлова.

3 Ibid. 1, p. 251.

4 Ibid. 1, pp. 450-455: нашь свтыи монастир wт великого тазлова, що ест на ѹстїе пищоаса, идеже ест храм рождество пресвтѣи чистѣи . . . нашеи богородици . . . марїи.

5 Ibid. 1, pp. 463-466: нашь свтыи монастир, иже сьтворих на великом тазлове.

6 Ibid. 1, pp. 472-476.

драгалини, оуси ѕнѕкове нана ключника, по и(х) доброи воли, никы(м) непонѕжени а ниприсиловани и продали свою нравѕю штниноу, ш(т) свои(х) правы(х) ѕрикш(в), исправилїа, що шни имали ш(т) прѣѕникшвъ наши(х), ш(т) илїаша и ш(т) стефана, воеводш(в), и исправилїе за раздѣленїе, що шни имали ш(т) дѣда г(сд)вамы, стефана воево(дї), едно село, на имѣ потана, где бы(л) бъда, слѕѕѣ нашемѕ вѣрномѕ, панѕ грозавѕ двшрникѕ, за двѣ стѣ и седе(м) десѧ(т) зла(т) татарскы(х). и на(ш) вѣрны слѕга, па(н) гршзавъ двшрни(к), заплати(л) оуси тоти вышеписаннїи пинѣзи, со зла(т) татарски(х), ѕ рѕки слѕѕѣ нашемѕ, дѕ(м)ки, и сестра(м) его, ѕрити и анѕшки и васили, снш(м) драгалини, ѕси оунѕкш(м) нана клю(ч)ника, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими бштари. ино, мы видѣвши и(х) доброволною токме(ж) и по(л)ною заплатѕ, тако(ж) и ш(т) на(с) дали и потвръдили есмы слѕѕѣ нашемѕ вѣрномѕ, панѕ грозавѕ двшрникѕ, тое вышеписанное село, на имѣ потана, где бы(л) бъда, како да естъ емѕ ш(т) на(с) ѕри(к), съ въсе(м) доходш(м), емѕ и дѣте(м) его и ѕноучато(м) его и прѣѕноучато(м) его и пращѕрѧто(м) его и въсемѕ родѕ его, кто сѧ емѕ извере(т) наиближнїи, непорѕшено, николиже, на вѣкы. а хота(р) томѕ[1] прѧ(д)реченномѕ селѕ, на имѣ потани, где бы(л) бъда, да е(ст) по старомѕ хотарѕ, ш(т) оуси(х) сторш(н), по коуда извѣка шживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвъзлюбленнаго ми брата, петра, и вѣра бшта(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двшрника, вѣра пана негрила, вѣра пана васка, вѣра пана гринковича и пана талабж, хоти(н)ски(х), вѣра пана косте и пана ко(н)дрѧ, немецк<ы(х)>, вѣра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)скы(х), вѣра пана арбѕре, портарѣ сѕчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїа вистѣрника, вѣра пана шарпе посте(л)ника, вѣра пана съкѕтана ча(ш)ника, вѣра пана стръча столника и вѣра ѕси(х) болѣрш(в) наши(х) мо(л)давскы(х) велики(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, ктш бѕде(т) г(с)п(д)р<е(м)> нашеи земли, ш(т) дѣтеи наши(х) или ш(т) нашего ршда или пакъ бѕ(д) кого бъ извере(т)· г(с)п(д)ре(м) быти нашеи мш(л)давскшй земли, <то(т) бы не п>орѕши(л) нашего даанїа, али а бы емѕ оутвръди(л) и ѕкрѣпи(л), за нѕже <есмы> емѕ дали и потвръдили, за его правѕю и вѣрнѕю слѕжб<ѕ> и за що ш(н) соби кѕпи(л),

1 томѕ e de două ori.

за свои правїи пинѣзи, а на бѡ(л)шее крѣпо(ст) и потвръжденїе томȣ въсемȣ вышеписанномȣ, велѣли есм<ы> нашемȣ вѣрномȣ панȣ, тотроушанȣ логофетȣ, писати и печа(т) нашȣ привѣсити к семȣ листȣ нашемȣ. писа(л) дȣмитроу попови(ч), оу хрълов́ѣ, в лѣтѡ ҂зл҃ м(с)ца їоулїа д҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni, sluga noastră, Dumca, și surorile lui, Urita și Anușca și Văsilea, toți fiii Dragalinei, toți nepoții lui Nan clucerul, de a lor bună voie, de nimene nesiliți și nici asupriți, și au vândut a lor dreaptă ocină, din ale lor drepte urice, cu privilegiu ce ei au avut dela străunchii noștri, dela Iliaș și dela Stefan, Voevozi, și cu privilegiu de înpărțeală, ce ei au avut dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, un sat, anume Poiana, unde a fost Bâda, slugii noastre credincioase, lui pan Grozav vornic, drept două sute și șepte zeci de zloți tătărești.

Și credincioasa noastră slugă, pan Grozav vornic, a plătit toți acești mai sus scriși bani, 270 zloți tătărești, în mânile slugii noastre, Dumca, și surorilor lui, Urita și Anușca și Văsilea, fiii Dragalinei, toți nepoții lui Nan clucerul, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri.

De aceia, Noi văzându-i pe dânșii cu tocmeală de bună voie și plată deplină, asemenea și dela Noi am dat și am întărit slugii noastre credincioase, lui pan Grozav vornic, acest mai sus scris sat, anume Poiana, unde a fost Bâda, ca să-i fie lui dela Noi uric, cu tot venitul, lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și răstrănepoților lui și întregului neam al lui, cine i se va alege mai deaproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui înainte numit sat, anume Poiana, unde a fost Bâda, să fie după vechiul hotar, din toate părțile, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului meu frate, Petru,

și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Negrilă, credința panului Vasco, credința panului Grincovici și a panului Talabă, dela Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, dela Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credința panului Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spătar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Șarpe postelnic, credința panului Săcuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu strice dania noastră, ci să-i întăriască și înputerniciască, pentru că i-am dat și întărit, pentru a lui dreaptă și credincioasă slujbă și pentru că el și-a cumpărat, pentru ai săi drepți bani.

Iar pentru mai mare tărie și înputernicire a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, lui Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Hârlău, în anal 7030, luna Iulie 4.

Original, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea cea mare atârnată, la Acad. Rom., Pecete 99. Pe pecete, se citește: † печать Їѡ стефана воеводы, господар земли молдавскои. O fotografie e în colecția mea. O traducere veche, din Arhiv. Stat. Iași, documente necatalogate, făcută de Stamate, biv vel pitar, în Iași, 1813, Marte 10, a publicat Al. Băleanu, în Cercetări ist. (Iași), anul 8-9 ² (1932-1933), pp. 84-85. O traducere veche se află în Arhiv. Stat. București, Condica Asachi, 261, fila 93 v. și alta ibid. nr. 262, fila 45 v. O traducere se află în ms 929, fila 428, dela Acad. Rom. Toate sânt, în general, exacte.

Satul Poiana, din document, trebuie să fie unul din satele cu acest nume, din județul Tecuci, unul în comuna Colonești,

altul în comuna Poiana[1], mai curând acesta din urmă, căci prin apropiere erau și alte sate, care au fost ale lui Nan clucerul. Aici erau și satele Sârbii și Ciocodeeștii, cumpărate de Grozav vornicul, în 1521, Iunie 1, tot dela urmași ai clucerului Nan[2]. Satul era și la începutul veacului al XV-lea.— Neamul lui Nan clucerul este cunoscut[3]. — Cariera vornicului Grozav, apoi pârcălab de Roman și Neamț, este cunoscută[4].

79.

1522, Iulie 4.

Ștefan Voevod pentru o bucată de pământ din satul Bulzești.

Cu mila lui Dumnezeu, Ștefan Voivodu, Domnul Pământului Moldovei, știut să fii prin această foae a nostra, pentru auzirea tutulor, pentru că au vinitu înaintea nostră și la a nostrei boeri, sluga noastră, Maxin starostile, și cu fratele său, Stan, și nepotul a lui, Sorea, și nepotul Drăghici și nepoata Maria și Matfa și Stanu și Anușca și frate a lor, Veseia, și strănepoți a loru, Cozma și sora a lui, Dodea, și văru lor, Lozir, și sora a lui, Florea, și Gherghina, și fiica ei, Cristina, și Greilă și frate a lui, Negul, și văru lor, Ilie Vasile, și frate a lor, Trifanu, și sora a lor, Nesca, vărul ei, Fântâreanul, fiul Stanii, și fiu a lui Todiru, fiii lui Bobin, și aceste surori, fiicii Necșii, Triponu, Ilucăl și frate a lor, Vanco, și nepotu Danciul și sora a lui, Anușca, și strănepotu ei, Rodul, și frate Oaniche și Stanciu și sora, Sora și Cerne, și strănepoata a lor, Parasca, și soră a lor, Cotia, și Drăghici, nepot a lor, frate și surori a lui Stan Bora, și nepotu Nicul, după dânșei, de a lor buna voi, de nimi seliți, <nici asupriți>[5], ș'au vândut cu întrebaria tutulor, dintru a lor dreptu uric, în vedenia și înaintea

1 Frunzescu, Dicționar topografic, p. 367; Ind. stat., pp. 359, 361, 705.

2 Vezi mai sus, pp. 290-294; Harta stat. major, planșa Adjud-Mărășești, 1 : 100.000.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 158, 160, 161, 164, 217, 218; același, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 165-166.

4 Vezi mai sus, pp. 294-298.

5 In traducere : slovani (în loc de : neprisilovani).

Domnii noastre, Ştefan Voivodu, o bucată de pământ din Bulzeşti, din hotarul din sus, şi jumătate din jumătatia din fântână, în josu, şi au vândut slugii noastre, Cristea, şi strănepotu a lui, Petrea, şi strănepoata, Stana, în 120 zloţi tătăreşti, slugilor noastre, Cristea şi Petru şi Stana, au plătit toţi şi au înplinit de sus scrieria, 120 zloţi tătărăşti, în mânile slugei noastre, Maxim starostele[1] şi frate a lui, Stanu, şi nepotu, Sorea şi Drăghiciu, şi nepoata, Maria şi Matfa şi sora ei, Anuşca, şi frate a lor, Vaseia, şi strănepotu, Cozma, şi sora lui, Dodea, şi frati a ei, Lazir, şi sora lui, Florea şi Gherghina, fiici Cristina şi Greil şi Negul şi văru lor, Ilie Vasile şi Trifan şi sora lui, Neşca şi Fântânenul, fiu surorii lui Todir şi fiu surorii lui Trofan şi Lucăi şi Vanco şi Oanichi şi Danciu şi sora lui, Anuşca, şi strănepotu a lor, Rodul, Ioaneşu şi Stanciu şi sora lui, Sora şi Cerne, strănepot a lor, Parasca, şi sora a ei, Cotine, şi Drăghici şi cu toţi fraţii şi surori, cu toţi au fostu cătră Noi şi înaintia boerilor noştri, în vedenia de sus şi de a lor bună voi ş'au primit plata deplin, dându-li şi dela Noi întăriria slugilor noastri, Cristina şi strănepot, Petru, şi nepoata lor, Stana, pentru o bucată pământu din Bulzeşti, din hotarul din sus, şi jumătate din jumătatia Fântânii, în jos, şi li-am dat şi dela Noi uric a Domnii noastre, Ştefan Voivodu, atâta pentru dânşii, cât şi pentru fii lor şi nepoţii loru şi strănepoţii loru, adunaţi fiind toţi credincioşi boerii noştri, credincios panu boer Isac, credincios boer Andronachi, credincios boer Negrila, credincios boeru Toma ot Hotinu, credincios boeru Costin, credincios boeru Condria Nemeschi, credincios boeru Todir Novogradschi[2], credincios boeru Todir, portariu Sucevschi, credincios boeriu Hrana spătariu, credincios boeriu Irimia, credincios boeriu Şerban postelnicu, credincios boeru Saculin ceaşnic[3], credincios boeru Starga stolnicul, credincios boeru Dolin (?) comis, credincios boeru Totruşanu şi toţi boerii noştrii mari şi mici s'au scris mai sus, ca se li fii veşnic uric a Domnii noastre, Ştefanu Voivodu, într'aceasta foae întărită.

1 In traducere : Marile starostile.
2 In traducere: Novoroschi.
3 In traducere: gaşnic.

Și spre credință, am spânzurat și pecetia noastră.
Am scris eu Mihuți, în Hârlău, velet ҂ꙁл҃, Iuli д҃.
Di pe adivăratul uric, am tălmăcit-o din limba slavonesca, pe graiuri moldovenești, întocmai după glăsuiria uricului, Alexie Stoian.

Dau documentul de mai sus, așa cum se găsește în traducerea pe care mi-a comunicat-o d. profesor C. Stoide, din Tecuci. Este o traducere foarte greșită. Este același document de sigur, cu cel publicat în N. Iorga, Stud. și Doc. 16, p. 157. Aici, nu este dat numele satului. N. Iorga spune că a văzut originalul, pe pergament, cu pecetea atârnată, la o expoziție istorică din Iași. De aici, este rezumat și în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 141. Dau mai departe rezumatul din Iorga, pentru că este oarecare nepotrivire între numele din aceste două locuri.

Hârlău, 4 Iulie, 7030. Ștefan Vodă pentru Maxin starostea și fetele, Drăghiță și Mărie și Marta și rudele, Anușca, Văsiiu, Cozma, Dodă, Lazor, Floare, Gherghina, Crâstina, Negulŭ, Ilie, Trifoilă, Neagșa, Fântâreanul, fiul Stanei, Toader, fiul lui Bobinŭ, Triponŭ, Luică, Ivanco, Onica, Danciul, Oaneș, Sară, Cernă, Parasca, Cetină, Bură, Nastea.

Nu pot identifica satul Bulzești, după datele ce le am. Era și în veacul al XV-lea Își are numele dela un Bulzea.

80.

1522, Iulie 4.

Stefan Voevod întărește lui Stroe Faur a treia parte din jumătate de sat de Oșmelești, cumpărată, cu 110 zloți tătărești, dela Bercea.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли мо(л)давскwи, знаменито чини(м) и с си(м) наши(м) листо(м) вь-сѣ(м), кто на(н) вьзри(т) или его чтѹчи ѹслыши(т), wже прїиде, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими мо(л)давскыми боꙗри, на(ш) слѹга, берча, по свою доброю волю, ники(м) непонѹже(н) анипрїсилова(н)

и прода(л) свою правѹю ѡтнинѹ, ѡ(т) своего праваго ѹрика, испривилїе кѹпежное, що ѡ(н) има(л) ѡ(т) дѣда г(сд)вамы, стефана воево(дї), ѡ(т) половина село, ѡ(т) ѡшмелещх, третѹю ча(ст) село, вышнѣа ча(ст), слѹѕѣ нашемѹ, строи фаѹрѹ, за р҃ї зла(т) татарски(х). и на(ш) слѹга, строе фаѹрх, заплати(л) ѹси тоти вышеписаннїи пинѣзи, р҃ї зла(т) татарскы(х), ѹ рѹки слоѹѕѣ нашемѹ, берчи, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими боꙗри. ино, мы видѣвши и(х) доброволною токме(ж) и полною заплатѹ, тако(ж) и ѡ(т) на(с) дали и потврхдили есмы слѹѕѣ нашемѹ, строи фаѹрѹ, ѡ(т) половина село, ѡ(т) ѡшмелещх, третѹю ча(ст), ча(ст) вышнѣа, како да естх емѹ ѡ(т) на(с) ѹри(к), сх вхсе(м) доходо(м), емѹ и дѣте(м) его и ѹнѹчато(м) его и прѣѹнѹчато(м) его и пращѹрѧто(м) его и вхсемѹ родѹ его, ктѡ сѧ емѹ избере(т) наиближнїи, непорѹшено, николиже, на вѣки. а хотарх тои прѣ(д)реченнои третѹю ча(ст), ѡ(т) половина село, ѡ(т) ѡшмелещх, вышнѣа ча(ст), да е(ст) ѡ(т) вхсего хотара тои половинии село третѹю ча(ст), а ѡ(т) инши(х) сторѡ(н), по старомѹ хотарѹ, по кѹда извѣка ѡживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвхзлюбленнаго ми брата, петра, и вѣра бѡꙗрх наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана негрила, вѣра пана каска, вѣра пана гри(н)ковича и пана талабѫ, хоти(н)скы(х), вѣра пана косте и пана кѡ(н)дрѧ, немецки(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)ски(х) [1], вѣра пана арбѹре, портарѣ сѹчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїѧ вистѣрника, вѣра пана шарпе посте(л)ника, вѣра пана схкѹꙗна ча(ш)ника, вѣра пана стрхча стѡ(л)ника, вѣра пана кхцелѣна комиса и вѣра ѹси(х) болѣрѡ(в) наши(х) велики(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, кто бѹде(т) г(с)п(д)рх нашеи земли, ѡ(т) дѣтїи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или пакх бѹ(д) кого бх избере(т) г(с)п(д)ре(м) быти нашеи мо(л)давскои земли, то(т) бы непорѹши(л) нашего даанїа, али абы ѹтврхди(л) и ѹкрѣпи(л), за нѹже есмы емѹ дали и потврхди<ли> [2], за его правѹю слѹжбѹ и за що ѡ(н) соби кѹпи(л), за свои правїи пинѣзи. а на бѡ(л)шее крѣпо(ст) и потврхжденїе томѹ вхсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есмы нашемѹ вѣрномѹ панѹ, тотрѹ-

1 In original, новоновогра(д)ски(х).

2 In original, потврхди.

шанꙋ логофетꙋ, писати и печа(т) нашꙋ привѣсити к семоу листꙋ нашемоу. писа(л) дꙋмитрꙋ попови(ч), ꙋ хръловѣ, в лѣто ӡлѯ, м(с)ца їоуліа д.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, cunoscut facem și cu această carte a noastră tuturor, cine va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni, sluga noastră, Bercea, de a lui bună voie de nimeni nesilit și nici asuprit, și a vândut a sa dreaptă ocină, din al său drept uric, cu privilegiu de cumpărătură, ce el a avut dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, din jumătate de sat, din Oșmelești, a treia parte din sat, partea de sus, slugii noastre, lui Stroe Faur, drept 110 zloți tătărești.

Și sluga noastră, Stroe Faur, a plătit toți acești mai sus scriși bani, 110 zloți tătărești, în mânile slugii noastre, Bercea, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri.

De aceia, Noi văzând a lor de bună voie tocmeală și plată deplină, asemenea și dela Noi am dat și am întărit slugii noastre, lui Stroe Faur, din jumătate de sat, din Oșmelești, a treia parte, partea din sus, ca să-i fie lui dela Noi uric, cu tot venitul, lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și răstrănepoților lui și întregului neam al lui, cine i se va alege mai deaproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei înainte numite a treia parte, din jumătatea satului, din Oșmelești, partea de sus, să fie din tot hotarul acestei jumătăți de sat a treia parte, iar din alte părți, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre de mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului meu frate, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Negrilă, credința panului Vasco, credința panului Grincovici și a panului Talabă, dela Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, dela Neamț, credința panului Petrică și a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credința panului Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spatar, credința panului Ieremia vistiernic,

credința panului Șarpe postelnic, credința panului Săcuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cățelean comis și credința tuturor boierilor noștri mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu strice dania noastră, ci să înputerniciască și întăriască, pentru că i-am dat și întărit, pentru a lui dreaptă slujbă și pentru că el și-a cumpărat, pentru ai săi drepți bani.

Iar pentru mai mare tărie și înputernicire a acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră, la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Hârlău, în anul 7030, luna Iulie 4.

Original, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea pierdută, la Acad. Rom. 40/19. O fotografie e în colecția mea. O traducere veche prescurtată se află în Arhiv. Stat. București, Condica Asachi, nr. 261, fila 85 r., cu data 7030, Iulie. Alta, ibid. nr. 262, fila 45, (53), în rezumat. Rezumat în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 141. Aici, greșit: Smelești, în loc de Oșmelești.

Un sat Oșmelești, pe Sireti, care se numește Miclești, mai sus de Șișcani și Mărtinești, în vadul Trotușului, este pomenit, într'un uric dela Petru Rareș Voevod, din 7054 (1546), Mai 17[1]. Aici, deci, spre apus de Șișcani, pe Sireti, în județul Putna și către apa Trotușului, trebuiește căutat satul vechiu, Oșmelești,

1 Original, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 36; Arhiv. Stat. București, Condica Asaehi, nr. 261, fila 85 r.; Ghib. Sur. 18, p. 223, cu data 7054, Mai 14; Arhiv. Stat. Iași, Tr. 1765, dos. 49, f. 237, publicat de Al. Băleanu, în Cercetări ist. (Iași), anul 10-12 1 (1934-1936), pp. 263-264: ѡцеве н(х), андреи до(л)ха и бра(т) его, миклѣ, и сестра ихь, мѫрꙋшка, •ѡ(т) ро(дї)телѣ г(сд)вами, стефана воево(дї), двѧ села, на сирѣтѣ, на имѣ торчещїи и ѡшмелещїи, що сѣ тепе(р) зовоу(т) миклещїи, що повише ши(ш)ка(н) и мѫртинещь, ꙋ врода тотрꙋшѧ (părinții lor, Andrei Dolha și fratele lui, Miclea, și sora lor, Mărușca, dela părintele Domniei mele, Stefan Voevod, două sate, pe Sireti, anume Torceștii și Oșmeleștii, care acum se numesc Micleștii, ce-i mai sus de Șișcani și Mărtinești).

care după Micle, din vremea lui Ştefan cel Mare, s'a numit, în vremea lui Petru Rareş Voevod, Micleştii şi din care azi nu mai găsesc nici o urmă [1]. Satul Oşmeleşti este foarte vechiu. Era şi înainte de Ştefan cel Mare.

81.

1522 (?), Iulie 5.

Stefan Voevod întăreşte lui Andruşco satul Socii, la obârşia Dumitrei, cumpărat, cu 140 zloţi tătăreşti, dela Mariica, fiica lui Boldor şi a Muşei.

«5 Iulie, 70<30>. Stefan Vodă arată că Mariica, fiica lui Boldor şi a Muşei, dă moşia sa, pe care tatăl ei, Boldor vornicul şi Muşa, <o aveau>, de cumpărătură, dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod. Satul e Socii, la obârşia Dumitrei. Se dă lui Andruşco, pentru 140 zloţi tătăreşti. Divanul: Isac, Petru vornic, Negrilă, Vasco, Gr<incovici>, Talaba, pârcălabi de Hotin, Coste şi Condre, pârcălabi de Neamţ, Petru şi Toader, pârcălabi de Roman, Arbore, portar de Suceava, Hrana spătar, Eremia visternic, Şarpe postelnic, Sacuian ceaşnic, Stârcea stolnic . . . <Că>ţel<ean>».

Original, pe pergament, în colecţia Al. Callimachi. Îl dau, după N. Iorga, Stud. şi Doc. 5, p. 211. Aici, şi parte din textul slavon: марїнка, дочка болдора и мѹши . . . ѡтць его (?), болдѡр двѡрник . . . ѡ(т) кѹпеж, ѡт дѣда гсвамы, стефана воеводї . . . на верхь дѹмитри, pe care, în textul de mai sus, le-am dat în traducere.

Satul Socii, la obârşia Dumitrei, este pomenit şi într'un document dela Ştefan cel Mare, din 7001 (1493), Martie 5, împreună cu altele [2], ca şi în altul, dinainte de Ştefan cel Mare,

1 Ind. stat., pp. 287, 783, pentru Şişcani; Harta stat. major, planşele Răcăciunii şi Căiuţul, Adjud-Mărăşeşti. 1 : 100000.

2 I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 7-12: Mărina şi Stana, fetele lui Dragomir Banul, nepoatele Şoldii dela Dumitra, îşi înpart seliştele şi moşiile unchiului lor, Soldea «pe Dumitra, anume Şoldenii şi Socii şi Bârlăleştii şi Spirenii şi Drăgomăneştii şi Lăţăştii şi Sărăţineştii şi Fântâna lui Solomon şi Fântâna lui Epure şi Cioranii».

din 6960 (1452), Septemvrie 10[1] când era al lui Ignat postelnicul. Era în județul Tutova, nu departe de Epureni, Schineni, Bârlălești, Sărățeni, Lățești, valea Șoldeni și dealul Cioranilor[2]. Pe aici, era și pârăul Dumitra, care nu se mai păstrează, ca nume. Satul era și la începutul veacului al XV-lea[3].—Cariera lui Boldor, Boldur, este bine cunoscută. Se întâlnește ca vistiernic, în divanul lui Ștefan cel Mare, începând din 6987 (1479), Martie 9[4], până în 6999 (1491), Aprilie 20[5]. Din acelaș an, 15 Octomvrie, apare ca vornic[6], până în 7011 (1503), Fevruarie 2[7]. În lunile următoare, din acest an, nu se mai întâlnește. Astfel, în 26 August[8], Septemvrie 13[9], Septemvrie 18[10], Septemvrie 30[11], Octomvrie 6[12]. După un document, din 1522, Octomvrie 31[13], numele lui era Sima Boldur. Soția lui se numea Mușa. Poate Ivan Boldur, din 6951 (1443), Martie 6[14], este tatăl lui Sima Boldur. Poate, iarăși, că Boldur, care apare cu jupâneasa lui, Nastea, în 6973 (1465), Dechemvrie 30, este totuna cu Ivan Boldur. După un document, din 7150 (1642), Mai 28, se vede că așezarea lui a fost în satul Brănișteni, de peste Prut, document în care se mai vorbește de vii în Soltănești, de satul Părăuceni, la Buzoaea, ce se numesc Brăniștenii, și satul Boldurești, toate pe Prut[15].

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 412-414.

2 Harta stat. major, planșa Fălciul, 1 : 100000.

3 Pentru satele Socii, cp. Ind. stat. p. 765 ; Frunzescu, Dicționar topografic, p. 449 ; pentru trecut, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, p. 932 ; I. Bogdan, D. Șt. 2, p. 578.

4 I. Bogdan, D. Șt. 1, p. 222.

5 Ibid. 1, p. 464 ; ibid., p. 462, documentul din 6999 (1491), Martie, în care Boldur e vornic, trebuie să aibă data de lună greșită. Vezi și M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M. p. 277.

6 I. Bogdan, D. Șt. 1, p. 467.

7 Ibid. 2, p. 216.

8 Ibid. 2, pp. 222, 225.

9 Ibid. 2, pp. 228.

10 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Șt. M., pp. 256, 257.

11 I. Bogdan, D. Șt. 2, pp. 231, 234.

12 Ibid. 2, p. 241; M. Costăchescu, cit., pp. 261, 263. Cp. I. Bogdan, cit. 2, p. 509 ; M. Costăchescu, cit. p. 277.

13 Vezi mai jos, sub acest an.

14 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. pp. 119, 121, 125.

15 Ibid. 2, p. 125.

82.

1522, Octomvrie 25.

Stefan Vodă întăreşte lui Marco, Nezăcutul şi Cristian, moşia din valea Sării.

«Suretul de pe o mărturie de urice, ce-au făcut Marco, din Vale Sarii, 7030, Octomvrie 25 dni».

† Dăm ştire, cum ni-au făcut izvoade pe urice, anume Marcul din Vale Sării şi Nezăcutul şi Cristiian, cum Noi ni-am făcut urice şi zapise, ca s<ă> ne ţinem a noastră driaptă ocină şi moşiia din Vale Sărei, pân în apa Caceului, pe amândoao părţile de apa Putnii, unde iaste loc de hrană, şi s'au făcut acest uric denainte lui Ştefan Vodă [1] cel mai di dimultu şi denainte acelora boiari, anume Isac şi Pătru, vornici, şi Negrilă şi Grincoviciu şi Talab<ă>, pârcălab ot Hotin, şi Coste şi pana Condre, Nemschih, şi Petrica şi Tudoran, <Novo>gradschih, şi Arbure, portar Suceavschii, şi Hrana spatar şi Irimie vist. şi Şarpe postelnicul şi Săcuian păharnicul şi Strece stolnicul şi Caţelena [2] comisul şi credinţa tuturor boiarilor Moldaviei mari şi mici.

Iar după a noastră viaţă, cine va fi Domnu în Ţara Moldovii, oricine va fi din ficiorii noştri sau din ruda noastră, rudă, care-i va alegi Dumnezeu, în Ţara Moldovii, deci Domnia mia li-am făcut în urice şi tărie, ca să fie tare şi puternici cu a noastră tărie şi mărturie, denainte boiarilor noştri, cum àu cumpărat Marcul şi Nezăcutul şi Crâstiian, ş'au cumpărat pe ai lor bani.

Spre mai mare tărie, Trătuşanul logofătul au scris acestu uric, ca să fie neschimbat, nici odănaoară, în veci, cu aciastă carte a nostră cum mai sus iaste scris, di la Noi tărie.

Pisana Oanţa, u Iasoh, vleto 7241, Mart 9 dni., Tanasie uricar am scris.

Acest suret defect este la Arhiv. Stat. Iaşi, neinventariat. După actele dela Stânca-Roznovanu, Iaşi, îl publică Ghib. Sur.

1 In suret: Pătru Vodă.
2 In suret: Gagilena.

21, pp, 87-88. Documentul este puţin suspect. Boierii sânt cei din 1522.

Valea Sării este sat şi pârău, în Vrancea, judeţul Putna[1]. Caceul este pârăuaşul Căciiu, în comuna Bârşeşti [2].

83.

1522, Octomvrie 29.

Stefan Voevod întăreşte lui Toader Caşotă sulger a opta parte din satul Goeşti şi a opta parte din satul Vrâstaţi, cumpărate, drept 80 zloţi tătăreşti, dela Ion, fiul lui Mircea Caşotă.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воевo(да), г(с)п(д)ръ земли мѡ(л)давскѡи, знаменито чини(м) и с си(м) нашии(м) листо(м) въсѣ(м), кто на не(м) възри(т) или его чтѹчи ѹслыши(т), ѡже прїиде, пр(д) нами и прѣд[3] нашими бѡяри, на(ш) слѹга, їѡ(н), снъ мирчи кашота, по своꙋ доброю волю, ники(м) непонѹже(н), анипринсилова(н) и прода(л) своꙋ правѹю ѡтнинѹ, ѡ(т) своего правагo ѹрика, ѡ(т) ѹрика дѣда его, братѹла витѣзѣ, и па(к) исприкилїе ѡ(т) дѣда г(сд)ва мы, стефана воеводи, ѡсмою ча(ст) село, ѡ(т) гоещъ, своꙋ ча(ст), и ѡсмою[4] ча(ст) село, ѡ(т) връстацъ, своꙋ ча(ст), та прода(л) внѹкѹ своемѹ, слѹѕѣ нашемѹ вѣрномѹ, тоадерѹ кашоти сѹлжарѹ, за п҃ зла(т) татарски(х). и на(ш) вѣрныи слѹга, тоаде(р) кашота сѹ(л)жа(р), заплати(л) ѹси тоти вышеписаннїи пинѣзи, п҃ зла(т) татарски(х), ѹ рѹки ѹнкѹ своемѹ, слѹѕѣ нашемѹ, їѡнѹ, снѹ мирчи кашота, пр(д) нами и пр(д) нашими боꙗри. ино, мы видѣвши и(х) доброво(л)ною токме(ж) и по(л)ною заплатѹ, тако(ж) и ѡ(т) на(с) дали, потврьдили есмы слѹѕѣ нашемѹ вѣрномѹ, тоадерѹ кашоти сѹ(л)жарѹ, тоти вышеписаннїи ѡсмою ча(ст) село, ѡ(т) гоещъ, и ѡсмою ча(ст) село, ѡ(т) връста(ц), како да е(ст) емѹ ѡ(т) на(с) ѹри(к), съ въсе(м) доходо(м), емѹ и дѣте(м) его и ѹнѹчато(м) его и прѣѹнѹчато(м) его и праціѹрато(м) его и въсемѹ родѹ его, кто емѹ бѹде(т) наиближнїи, непорѹшено, николиже, на вѣки. а хота(р) ты(м)

1 Dicţ. geogr. al jud. Putna, pp. 308-311 ; Ind. stat., pp. 286, 824 ; Harta stat. major, planşa Soveja şi Munţii Vrancei, 1 : 100000.

2 Dicţ. geogr, cit. p. 53.

3 Sic.

4 In orig. : ѡ(т)смою.

пра(д)реченни(м), wсмꙋю ча(ст) село, w(т) гоещь, и wсмꙋю ча(ст) село, w(т) врьста(ц), да е(ст) н(м) w(т) вьсего хотара wсмаа ча(ст), а w(т) инши(х) сторw(н), по старомꙋ хотарꙋ, по кꙋда извѣка wживали. а на то е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвьзлюбленнаго ми брата, петра, и вѣра боιар[1] наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана негрила, вѣра па<на>[2] гринковича и пана талабѫ, хотински(х), вѣра пана косте и пана кондри, немецки(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)ски(х), вѣра пана арбꙋре, портарѣ сꙋчавского, вѣра пана храна спьтарѣ, вѣра пана еремїѧ вистѣрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана ськꙋιана чашника, вѣра пана стрьча сто(л)ника, вѣра пана кьцелѣна комиса и вѣра ꙋси(х) болѣровь наши(х) молдавски(х) велики(х) и мали(х). а по наше(м) животѣ, кто бꙋде(т) г(с)п(д)рь нашеи земли, w(т) дѣтеи наши(х) или w(т) нашего рода или па(к) бꙋ(д) кого бь избере(т) г(с)п(д)ре(м) быти нашеи мо(л)давскои земли, то(т) <би> непорꙋши(л) нашего даанїа и <потврь>ж(д)енїа, али а бы емꙋ оутврьди(л) и оукрѣпи(л), занꙋже есмы емꙋ дали и потврьдили, за его правовѣрною слꙋжбꙋ и за цю соби кꙋпи(л), за свои <правїи пинѣзи>. а на болше крѣпость и потврьжденїе томꙋ вьсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есмы нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, тотрꙋшанꙋ логофетꙋ, писати и печа(т) нашꙋ привѣсити к семоу листоу нашемꙋ. писа(л) дꙋмитрꙋ по<по>ви(ч)[3], оу ιасwхь, влтw ꙁ҃л҃а, м(с)ца w(к)товрїа к҃д҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri, sluga noastră, Ion, fiul lui Mircea Caşotă, de a sa bună voie, de nimeni nesilit şi nici asuprit, şi a vândut a sa dreaptă ocină, din al său drept uric, din uricul bunului lui, Bratul Viteazul, şi iarăşi cu privilegiu dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, a opta parte din sat, din Goeşti, partea sa, şi a opta parte din sat, din Vrâstaţi, partea sa, pe aceasta a vândut-o nepotului său,

1 Sic.
2 In original, на lipseşte.
3 In original, по lipseşte.

slugii noastre credincioase, lui Toader Caşotă sulger, drept 80 zloţi tătăreşti.

Şi sluga noastră credincioasă, Toader Caşotă sulger, a plătit toţi aceşti mai sus scrişi bani, 80 de zloţi tătăreşti, în mânile unchiului său, slugii noastre, lui Ion, fiul lui Mircea Caşotă, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

De aceia, Noi văzând a lor tocmeală de bună voie şi plată deplină, asemenea şi dela Noi am dat, am întărit slugii noastre credincioase, lui Toader Caşotă sulger, aceste mai sus scrise, a opta parte din sat, din Goeşti, şi a opta parte din sat, din Vrâstaţi, ca să fie lui dela Noi uric, cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi întregului neam al lui, cine îi va fi mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestor înainte numite, a opta parte de sat, de Goeşti, şi a opta parte de sat, de Vrâstaţi, să le fie lor din tot hotarul a opta parte, iar despre alte părţi, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului meu frate, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, dela Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu strice dania noastră şi întăritura, ci să-i întăriască şi înputerniciască, pentru că i-am dat şi întărit, pentru a lui drept credincioasă slujbă şi pentru că şi-a cumpărat, pentru ai săi drepţi bani.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Iaşi, în anul 7030, luna Octomvrie 29.

Originalul, pe pergament, cu pecetea pierdută, a fost în arhiva dela Stânca-Roznovanu, Iaşi, de unde, prin cumpărare, a trecut la anticarul E. Şaraga, din Iaşi, şi dela acesta la Acad. Rom. 216/52. O fotografie e în colecţia mea. A fost publicat, cu unele abateri, de Ghib. Sur. 1, pp. 244-248.

Asupra satului Goeşti am scris o monografie, publicată în Buletinul Ion Neculce, Iaşi, fasc. 3 (1923), pp. 31-46. Goeştii sânt în vechiul ţinut al Cârligăturii, azi în judeţul Iaşi[1]. Vrâstaţii sânt trupul Brezilei de azi[2]. Ştiri mai multe despre aceste sate, care merg şi până în veacul al XIV-lea, aflăm într'un uric dela Ştefan cel Mare, din 6999 (1491), Ianuarie 7, în care se întăreşte lui Mircea şi surorii lui, Anuşca, şi lui Lazor şi fraţilor lui, Dragotă şi Andruşco şi surorilor lor, Neaga şi Mărina, şi lui Coste şi surorii lui, Fedca, şi nepotului lor, Toader, şi surorilor lui, Sofiica şi Nastea, fiii lui Ivanco Vrâstatul, şi Stanei, fiica lui Dragomir Caşotă, şi nepotului ei, Ion, şi surorii lui, Fedca, fiii lui Mircea Caşotă, nepoţii Bratului Viteazul, satele Brătuleştii şi Fedeleşanii şi, la Cârligătură, Goeştii şi Vrâstaţii . . . Şi privilegiile ce ei au avut pe aceste sate, dela bunul Domnului, dela Alexandru Voevod, şi alt privilegiu dela unchiul Domnului, dela Ilieaş Voevod, ei le-au pierdut, cum este la ştirea Domnului şi a boierilor[3]. Din acest document, se vede că satul Goeştii a

1 Dicţ. geogr. al jud. Iaşi, pp. 106-107 ; Ind. stat., pp. 199, 588 ; Harta stat. major, planşa Podul-Iloaei, 1 : 50000.

2 Dicţ. geogr. cit. p. 39; Harta stat. major, cit.

3 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 444-446 ; originalul, pe pergameet, în colecţia mea : мирча и сестра єго, а(н)ноу(ш)ка, и слѹга на(ш), лазѡ(р), и братїа єго, драготъ и андрѹшко, и сестри и(х), нѣга и мърина, и слѹга на(ш), костє и сестра єго, фєдка, и непоти и(х), тоадер и сестри єго, софїнка и настѣ, снве иванка връстата, и стана, до(ч)ка

avut un uric dela Bratul Viteazul, unul din contimporanii descălicării Moldovei. Era, cred, şi în vremea întemeierii Moldovei. Îşi are numele dela un Goe[1].—Celalt sat, Vrâstaţi, îşi are numele dela Vrâstatul. Era şi la începutul veacului al XV-lea.— Din documentul dela Ştefan cel Mare, nu se prea vede lămurit legătura rudelor lui Ivanco Vrâstatul. Mai lămurit este neamul lui Bratul Viteazul. Poate el se numea Bratul Caşotă. Caşotă este o formaţiune din Caş + otă, ca şi Dragotă, Başotă, Narotă, etc. Fiii lui erau Dragomir Caşotă şi Grozea Caşotă. Că aceştia erau fraţi, vedem dintr'un document dela Alexandru Lăpuşneanu Voevod, din 7066 (1558), Aprilie 14[2]. Neamul lor se vede şi dintr'un alt uric, dela Ştefan cel Mare, din 6999 (1491), Ianuarie 16[3]. Urmaşii Căşoteştilor stăpânesc în satul Goeşti şi

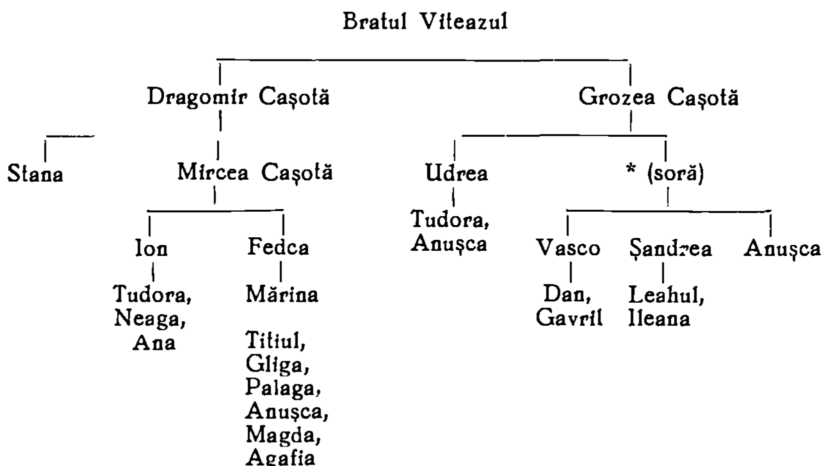
драгомира кашотѫ, и непоти ен, їѡ(н) и сестра его, федка, сн҃ве мирча кашотѫ, непотове братѹла витѣзѣ . . . села, на имѣ брѫтѹлещїи и феделешанїи, и, на крѫлигѫтѹрѣ, гоещїи и врѫстацїи . . . а па(к) привилїе, що имали ѡни на ти(х) сель, ѡ(т) дѣда нашего, ѡ(т) алеѯа(н)дра воево(дї), и дрѹгое привилїе ѡ(т) оуика нашего, ѡ(т) илїѫша воево(дї), а ѡни загибли, ка(к) е(ст) на ѹзнанїе нашега г(сд)ва и болѣрѡ(м) наши(м).

1 Un sat, Goeşti, a fost în părţile Berheciului, pomenit îe 7029 (1521), Aprilie 24 [vezi mai sus, p. 283, 286], altul a fost în jud. Fălciu, pe valea Bujorului [ibid. p. 286]. Alt sat, Goeşti, este în jud. Dolj [Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 218; Ind. stat. pp. 136, 588].

2 Ghib. Sur. 19, pp. 37-40: Tudora şi surorile ei, Neaga şi Anna, featele lui Ion, şi nepoţii lor, Titiul şi frate-său, Gliga, şi surorile lor, Palaga şi Anuşca şi Magda şi Agafia, fiii Mărinei, fetei Fedcăi, fii Mircei, nepoţi ai lui Dragomir Caşotă, şi nepoata lor, Anuşca, şi nepoţii lor de frate, Leahul şi soru a lui, Ileana, fii Şandrii, şi nepoţii lui, Dan şi frate-său, Gavril, fii al lui Vasco, fii a lui Udrea, toţi nepoţi a lui Grozea Caşotă . . . din ispisoacele ce le-au avut moşii lor, Dragomir Caşotă şi frate-său, Grozea Caşotă, dela strămoşul nostru, Alexandru Vodă, şi din ispisoc de întăritură, ce l-au avut părinţii lor, Mircea şi Udrea, dela moşul nostru, dela bătrânul Ştefan Voevod, satele, anume Sârbii, în gura Lohanului, care acum se numesc Căşoteştii, şi cu mânăstire, şi cu Tecuceştii, în dreptul Căşoteştilor, şi în dreptul gurii Lohanului, de ceia parte de Crasna, Faurii, şi pe Horăiata, unde a fost Vâlce, şi în matca Chigheciului, unde au fost Silea, şi peste deal, pe Ialpuh, fântânele Căşoteştilor».

3 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 446-448: стана, дочка драгомира кашотѫ, и братаничи ен, їѡн и сестра его, федка, сынове мирча ка-

Vrâstaţi, până în vremea lui Petru Şchiopul Voevod, în 7097 (1589), Iunie 25, când Gliga, fiul Mărinei, nepot Fedcăi, vinde, din privilegiu ce a avut buna lui dela Ştefan Vodă cel Bătrân şi din privilegiu de înpărţeală, ce a avut maica lui, Mărina, dela Ştefan Vodă cel Tânăr, jumătate din sat, din Goeşti, în ţinutul Cârligăturii, însă jumătatea de către pădure, şi jumătate de sat, de Vrâstaţi, partea din sus, boierului Nistor Ureche, vornic de gloate, pentru 1200 zloţi tătăreşti [1].—Am avea deci următoarea spiţă de neam a lui Bratul Viteazul, până pe la 1560:

Urmaşii lui Grozea Caşotă nu sânt absolut siguri. Bratul Viteazul nu poate fi totuna cu Bratul Straovici şi nici cu Bratul

шотѫ, и дочки ѹдрѣ, на имѣ тѹдора и сестра ѥи, аннѹшка, и сестричичи оудрѣ, на имѣ шандрѣ и брат ѥго, васко, и сестра их, анноушка, оунѹкове грозѣ кашотѫ . . . ѥдно село, на смилои, на имѣ где бил балач (Stana, fiica lui Dragomir Caşotă, şi nepoţii ei de frate, Ion şi sora lui, Fedca, fiii lui Mircea Caşotă, şi fiicele lui Udrea, anume Tudora şi sora ei, Anuşca, şi nepoţii de soră ai lui Udrea, anume Şandrea şi fratele lui, Vasco, şi sora lor, Anuşca, nepoţii lui Grozea Caşotă . . . un sat pe Smila, anume unde a fost Balaci).

1 Originalul, pe pergament, Acad. Rom. 216/51; ibid. 175/66; Ghib. Sur. 21, pp. 122-126: глига, снѫ мѫрини, внѹк федчини . . . испривилїю за потврѫжденїе, что имала баба ѥго, ѡ(т) стараго стефана воеводи и испривилїю за раздѣленїе, что имала мтка ѥго, мѫрина,

Netedul[1]. Tot dela Bratul Viteazul își are numele satul Frăteni, azi trup de moșie în Goești[2]. O dovadă că Bratul cel vechiu este numele slavizat al lui Frate[3]. Interesantă este evoluția cuvântului Vrâstați în Brezila, vrâstat și breaz, însemnând, în acest caz, acelaș lucru.—Celalt trup de moșie, din Goești, Șăpticeni[4], era sat în vremea lui Ștefan cel Mare, pomenit în hotarnica satelor Sinești și Onișcani, de alături, în 7009 (1501), Dechemvrie 14[5]. — Regiunea aceasta era locuită și în veacul al XIV-lea. — Satul Goești a fost în stăpânirea neamului Ureche, din 1589, vre-o sută de ani. După toate datele ce am, aici a locuit Grigore Ureche, cronicarul, aici a murit și aici trebuie să fie înmormântat.—În jumătatea satului Goești, de către miază-noapte, rămasă nevândută, urmașii lui Bratul Viteazul, numiți Frăteni, au întemeiat satul Frăteni, care, ca sat și trup de moșie, a trăit deosebit de Goești, până târziu, când a intrat iar în Goești[6]. Frătenii s'au numit în loc de Brăteni, dovadă cum cancelaria slavonă slaviza numele românești. Partea din Vrâstați, din sus, către Goești, intrată în stăpânirea neamului Ureche, își duce viața aparte, urmașii lui Bratul Viteazul rămânând stăpâni, în

ѡ(т) младаго стефана воеводи, половина село ѡ(т) гоещи, ѹ волости кръланґътѵ(р)скїи, але половина ѡ(т) къ бѹковинѹ, и половина село ѡ(т) връстаци, вишнаа половина, та продал слѹзѣ нашемѹ вѣрномѹ, нисто(р) ѹрѣкє, дво(р)ник голотнии, за е(д)на тисѣ(ч) и двѣ стѣ злати татарски(х).

1 Pentru aceștia, vezi M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M, 2, pp. 831.

2 Dicț. geogr. al jud. Iași, pp. 100-101; vezi M. Costăchescu, Satul Goești, în Buletinul Ion Neculce cit.; în Harta stat. major, planșa Podul-Iloaei cit., lipsește.

3 Alți viteji sânt: Costea Viteazul, Grozea Viteazul, Dragoș Viteazul, Dragoi Viteazul, Ioaniș Viteazul [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M., indice].

4 Dicț. geogr. al jud. Iași, p. 220; Harta stat. major, cit.; M. Costăchescu, Satul Goești, cit.

5 I. Bogdan, D. Șt. 2, pp. 184, 188: а хотар вышеписанним селам, на имѣ синещем и ѡничканѡм . . . межи ѡничкан и гоещи . . . над шептешан (hotarul mai sus scriselor sate, anume al Sineștilor și Onicicanilor, . . . între Onicicani și Goești . . . deasupra Șapteșanilor).

6 Dicț. geogr. al jud. Iași, pp. 100-101; M. Costăchescu, satul Goești, cit.

partea de jos, de cătră pădure, unde se va întemeia moşia Lacul Negru, cunoscută ca trup de moşie, Lacul, în Goeşti, şi până azi[1].

84.

1522, Octomvrie 31.

Stefan Voevod întăreşte lui Măteiu şi unchiului lui, Ivan Lungul, şi lui Duma şi Toadea, satul Mălineşti, în Glodureale, pe Botnişoara, şi o selişte tot pe Botnişoara, mai sus de Resteiani, sub pădure, cumpărate, cu 280 zloţi tătăreşti, dela Măgdălina, fiica lui Sima Boldor vornic.

† мл(с)тїю бж҃їєю, мы стєфа(н) воєво(да), г(с)п(д)ръ зємли мо(л)давскои, знамєнито чини(м) и с си(м) наши(м) листо(м) въсѣ(м), кто на нє(м) възри(т) или єго чтѹчи ѹслыши(т), ѡжє прїидє, прѧд нами и прѣд нашими мо(л)давскими болѣри, мъгдълинъ, дочка бѡ(л)дѡра двѡрника, по єи доброи воли, ники(м) нєпонѹжєна а ниприсилована и продала свою правѹю ѡтнинѹ, ѡ(т) єи правàго ѹрика, ѡ(т) ѹрика ѡц҃а єи, сима бѡ(л)дора дворника, що ѡ(н) има(л) ѡ(т) дѣда г(сд)вамы, стєфана воєводы, єдно сєло, на имѣ мълинєщи, ѹ глодѹрѣлє, на ботнишоарѣ, и ѡдна сєлищѣ ти(ж) на ботнишоарѣ, по вышє ѡ(т) рєстєга(н), по(д) самою лисѹ, слѹга(м) наши(м), мътєю и ѹнкови єго, иванѹ лѹнгѹлови, и дѹми и тоади, за двѣстѣ и ѡсмъдєсѧтє зла(т) татарски(х). и наши слѹги, мътєю и ѹнкъ єго, ива(н) лѹнгоѹ(л), и дѹма и тоадєр[2] заплатили ѹси тоти вышєписаннїи пинѣзи, с҃п зла(т) тата(р)ски(х), ѹ рѹки мъгдълини, дъщи сими бо(л)дора двѡрника, прѣд нами и прѣд нашими болѣри, ино, мы видѣвши и(х) доброво(л)ною токмє(ж) и по(л)ною заплатѹ, тако(ж) и ѡ(т) на(с) дали и потврьдили єсмы слѹга(м) наши(м), мътєю и ѹнкѹ єго, иванѹ лѹнгѹлови, и дѹми и тоадєроѹ, тоє вышєписанноє сєло, на имѣ мълинєщи и глодѹрѣлє, на ботнишоарѣ, и тоє сєлищє, ти(ж) на ботнишоарѣ, по вышє ѡ(т) рєстєѡа(н), по(д) самѹю лисѹ, како да є(ст) и(м) ѡ(т) на(с) ѹрикъ, съ въсє(м) доходѡ(м), имъ и дѣтє(м) и(х) и ѹнѹчато(м) и(х) и прѣѹнѹчато(м) ихъ и пращѹрѣто(м) и(х) и въсємѹ родѹ и(х), кто и(м) бѹдє(т) наиближнїи, нєпорѹшєно,

1 Dicţ. geogr. al jud. Iaşi, p. 143; Harta stat. major, planşa Podul-Iloaei, cit.

2 Sic.

николиже, на вѣки. а хота(р) томꙋ прѫ(д)реченномꙋ селꙋ, щѡ ꙋ глодꙋрѣле, на ботнишоарѣ, на имѣ мълинещо(м), и тои селищи, ти(ж) на ботнишоарѣ, по выше ѡ(т) рестеѡа(н), щѡ по(д) самꙋю лисꙋ, да е(ст) и(м), ѡ(т) ꙋси(х) сторѡ(н), съ въсѣми и(х) старими хотарми, по кꙋда извѣка ѡживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвъзлюбленнаго ми брата, петра, и вѣра бꙗѡ(р) наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана негрила, вѣра пана гринковича и пана талаби, хотински(х), вѣра пана косте и пана кѡндрѫ, немецки(х), вѣра пана арбꙋре, портарѣ сꙋчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїѫ вистѣрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана съкꙋꙗна чашника, вѣра пана стръча столника, вѣра пана къцелѣна комиса и вѣра ꙋси(х) болѣрѡ(в) наши(х) мѡлдавски(х) велики(х) и мали(х). а по наше(м) животѣ, ктѡ бꙋде(т) господаръ нашеи зе<мли, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или па(к) бꙋ(д)> кого бъ избере(т) г(с)п(д)ре(м) быти нашеи мѡ(л)давскои земли, то(т) би и(м) непорꙋши(л) нашего даанїа и потвръжденїа, али а бы <и(м)> ꙋтвръди(л) и ꙋкрѣпи(л), за нꙋже <дали и потвръдили есмы и(м)>, за и(х) правою слꙋжбꙋ и за щѡ ѡни <соби кꙋпили, на свои> прави пинѣзи. а на болшеи крѣпостъ и потвръжденїе томꙋ въсемꙋ вышеписан<номꙋ>, велѣли есми нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, тотрꙋшанꙋ логофетꙋ, писати и печа(т) нашꙋ привѣсити к семоу листꙋ нашемоу. писа(л) дꙋмитрꙋ попови(ч), оу ꙗсѡ(х), в лѣтѡ ҂зл҃а, м(с)ца ѡктоврїа л҃а.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni, Măgdălina, fiica lui Boldor vornic, de a ei bună voie, de nimene nesilită şi nici asuprită, şi a vândut a sa dreaptă ocină, din al ei drept uric, din uricul tatălui ei, Sima Boldor vornic, ce el a avut dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, un sat, anume Mălineşti, în Glodureale, pe Botnişoara, şi o selişte asemenea pe Botnişoara, mai sus de Resteiani, chiar sub pădure, slugilor noastre, lui Măteiu şi unchiului lui, lui Ivan al Lungului, şi Dumei şi Toadei, drept două sute şi optzeci de zloţi tătăreşti.

Şi slugile noastre, Măteiu şi unchiul lui, Ivan Lungul, şi

Duma și Toader, au plătit toți acești mai sus scriși bani, 280 de zloți tătărești, în mânile Măgdălinei, fiica lui Sima Boldor vornicul, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri.

De aceia, Noi văzând a lor de bună voie tocmeală și plată deplină, asemenea și dela Noi am dat și am întărit slugilor noastre, lui Măteiu și unchiului lui, lui Ivan al Lungului, și Dumei și lui Toader, acest mai sus scris sat, anume Mălinești și Glodureale, pe Botnișoara, și această seliște, asemenea pe Botnișoara, mai sus de Resteoani, chiar sub pădure, ca să le fie lor dela Noi uric, cu tot venitul, lor și copiilor lor și nepoților lor și strănepoților lor și răstrănepoților lor și întregului neam al lor, cine le va fi mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui înainte numit sat, ce-i în Glodureale, pe Botnișoara, anume al Mălineștilor, și al acestei seliști, asemenea pe Botnișoara, mai sus de Resteoani, ce-i chiar sub pădure, să le fie lor, din toate părțile, cu toate vechile lor hotare, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre de mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului meu frate, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Isac, credința panului Petru vornic, credința panului Negrilă, credința panului Grincovici și a panului Talabă, dela Hotin, credința panului Costea și a panului Condrea, dela Neamț, credința panului Arbure, portar de Suceava, credința panului Hrană spatar, credința panului Ieremia vistiernic, credința panului Șarpe postelnic, credința panului Săcuian ceașnic, credința panului Stârcea stolnic, credința panului Cățelean comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice dania noastră și întăritura, ci să le întăriască și înputerniciască, pentru că le-am dat și întărit, pentru a lor dreaptă slujbă și pentru că ei și-au cumpărat, pentru ai lor drepți bani.

Iar pentru mai mare tărie și înputernicire a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, To-

trușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Iași, în anul 7030, luna Octomvrie 31.

Originalul, pe pergament, cu pecetea pierdută, era la d. Sever Zotta, în Iași. O fotografie e în colecția mea. A fost publicat, cu oarecare abateri, în Arhiva soc. ist. fil., Iași, 41 (1934), pp. 12-17. Un suret, tălmăcit de Gheorghe Evloghie dascal, din 1777, Fevruarie 22, se află la d. V. Panopol, București. Un regest, într'un document din 1781, Martie 2, se află la d. G. T. Kirileanu, din Peatra-Neamț. După un zapis de vânzare, din 1781, Martie 2, din actele lui Ghica-Dumbrăveni, un regest se află publicat în Ghib. Sur. 24, p. 93. După acest loc, e menționat în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 139, cu data 1521, Octomvrie 31.

Pârăul Botnișoara este peste Prut, în județele Chișinău și Bender [1]. — Satul Mălinești nu-l mai găsesc azi. Era și în vremea lui Ștefan cel Mare. Își are numele dela un Mălin [2]. — Nu mai găsesc nici satul Resteiani, Răsteiani, dela un Resteu, Răsteu. Era și în vremea lui Ștefan cel Mare. — Neamul lui Sima Boldor, vornicul, este puțin cunoscut. În afară de fiica lui Măgdălina, mai cunoaștem pe Mariica, din 1522 (?), Iulie 5 [3].

1 Arbore, Dicț. geogr. al Basarabiei, p. 35; Harta Basarabiei, de Nour.

2 Un sat Malinești, pe Bârlad, la stejarul roșu, care era și în veacul al XIV-lea, fost al neamului Stravici, cu uric dela Alexandru cel Bun, este pomenit în 7010 (1502), Fevruarie 17 [I. Bogdan, D. Șt. 2, pp. 191-193]: єдно селѡ, на брълад̂ѣ, на имѣ малинєщи, ѹ красного дѹба; asemenea, în 7011 (1503), August 8 [ibid. 2, pp. 219-221]. Alt sat, Mălinești, este în jud. Hotin [Harta Basarabiei, de Nour].

3 Vezi mai sus, pp. 397-398.

85.

1522, ⟨luna ?⟩ 26.

Stefan Voevod întăreşte împărţeala satului Cioreceşti, între Banul vornic şi Toader Bârlad şi Ştirbeţ şi nepotul lui de frate, Lie, fiul Guşului, şi verii lui, Lupe şi fraţii lui, Ion şi Fătul, şi surorile lor, Negrita şi Parasca, fiii lui Dragoşin.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли мѡ(л)да(в)скѡи, знаменито чини(м) и с си(м) наши(м) листо(м) въсѧ(м), кто на(н) възри(т) или его чтȣчи ѹслыши(т), ѡже прїидоша, прѧ(д)нами и прѧ(д) ѹсими нашими мо(л)да(в)скыми боѩри, на(ш) вѣрнїи слȣга, па(н) баноѹ(л) дворни(к), и тоаде(р) бръла(д) и щирбе(ц) и братани(ч) его, лїе, снъ гȣшȣлѡ(в), и племеникове его, лȣпе и братїа его, ιѡ(н) и фътоѹ(л), и сестри и(х), негритъ и параска, снове драгошини, по и(х) доброи воли, никы(м) непонȣжени а ниприсиловани и раздѣлили ⟨ме⟩жи собою и(х) правою ѡтнинȣ и въкȣпленїе ихъ, и(з)привилїе, що ѡни имали ѡ(т) дѣда г(сд)ва мы, стефана воево(дї), едно село, на имѣ чоречещи. и досталосѣ въ ча(ст) слȣѕѣ нашемȣ, банȣлови дворникȣ, че(т)въртою ча(ст) село, ѡ(т) чоречещи, вы(ш)нѣ⟨а⟩ ча(ст), що емȣ да(л) тотȣ че(т)врътои ча(ст) село, ѡ(т) чоречещи, ѹнико его, гаври(л) врѣме(ш), по своеи доброи воли. а въ ча(ст) слȣѕѣ нашемȣ, тоадерȣ бръладȣ, досталосѧ че(т)въртою ча(ст) село, чоречещи, нижнѣа ча(ст). а па(к) въ ча(ст) щи(р)беца и братанича его, лїе, снȣ гȣшȣловȣ, досталосѣ того(ж) село че(т)въртаа ча(ст), вы(ш)нѣа ча(ст). а въ ча(ст) лоѹпе и братїѩ(м) его, їѡнȣ и фътȣлоѹ, и сестра(м) и(х), негрити и параскы, сно(м) драгошинѡ(м), досталосѣ ѹ и(х) че(т)вертою ча(ст) того(ж) село, ѡ(т) чорече(щ), нижнѣа ча(ст). ино, мы видѣвши и(х) доброво(л)ною тъкме(ж) и доброе и(х) раздѣлїи, ⟨що межи собою раздѣлили⟩, по своеи доброи воли, а ми тако(ж)де(р) и ѡ(т) на(с) дали и по(т)въpдили есмы слȣѕѣ нашемȣ ⟨вѣрно⟩мȣ, панȣ банȣлоѹ дво(р)никȣ, тотȣ че(т)въртою ча(ст) село, ѡ(т) чорече(щ), вы(ш)нѣа ча(ст), како да е(ст) емȣ ѡ(т) на(с) ѹри(к) и съ ⟨въсе(м)⟩ доходѡ(м), емȣ и дѣте(м) его и ѹнȣчато(м) его и прѣоѹнȣчато(м) п пращоѹрѧтѡ(м) и въсемȣ родȣ его, ⟨кто сѣ емȣ⟩ изберe(т) наиближнїи, непорȣшенно, николиже, на вѣки. а хота(р) тои четвъртои ⟨ча(ст) село, ѡ(т) чорече(щ), вы(ш)нѣа ча(ст)⟩, да е(ст) ѡ(т) ѹсего хотара

⟨четвъртаа ча(ст), а ѡ(т) иниши(х)⟩ сторо(н), по старомȣ хотарȣ, по кȣда из⟨вѣка ѡживали⟩. а на то, є(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воєво(да), и вѣра прѣвъзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра боꙗ(р) наши(х), вѣра пана исака и вѣра пана петра дворника, вѣра пана негрила и вѣра пана гринковича и пана талабѫ, хотинскы(х), и вѣра пана косте и пана кондри, немє(ц)кы(х), и вѣра пана петра и пана тоадєра, новогра(д)скы(х), и вѣра пана лȣка арбȣре, по(р)тарѣ сȣчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана єремїа вистѧрника, вѣра пана шарпе постелника, вѣра пана съкȣꙗна ча(ш)ника, вѣра пана стръчи столника, вѣра пана къцѣлана комиса и вѣра въсѧ(х) боꙗ(р) наши(х) молда(в)скы(х)[1] великы(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, которїи бȣде(т) г(с)п(д)ръ, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или па(к) бȣ(д) кого бъ изберє(т) г(с)п(д)ре(м) быти нашеи мо(л)давскои земли, то(т) бы емȣ непорȣши(л) нашего даанїа и потвръжденїа, али бы емȣ ѹтвъ(р)ди(л) ⟨и ѹкрѣпи(л), защо есмы⟩ емȣ дали и ѹкрѣпи(л), за его правою и ⟨вѣрною⟩ слȣжбȣ и за що є(ст) емȣ праваа ѡтнинȣ. ⟨а на болшее⟩ крѣпостъ и потвъ(р)ждэнїе томȣ въсемȣ вышеписанномȣ, велѣли есмы нашемȣ вѣрномȣ тотрȣшанȣ логофетȣ[2], писати и нашȣ печа(т) завѣсити к семоу листȣ нашемȣ. исписах[3] ⟨мар⟩жире малає(в), оу хрълѡвѣ, влто ҂з҃л҃ . . . к҃ѕ҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveni, credincioasa noastră slugă, pan Banul vornic, şi Toader Bârlad şi Ştirbeţ şi nepotul lui de frate, Lie, fiul Guşului, şi verii lui, Lupe şi fraţii lui, Ion şi Fătul, şi surorile lor, Ņegrita şi Parasca, fiii lui Dragoşin, de a lor bună voie, de nimeni nesiliţi şi nici asupriţi, şi şi-au înpărţit între dânşii a lor dreaptă ocină şi cumpărătura lor, din privilegiu, ce ei au avut dela bunul Domniei mele, Ştefan Voevod, un sat, anume Ciorecești.

1 La Ghib., молда(в)скы(м).
2 In original, логофетȣтȣ.
3 Sic.

Şi s'a venit în partea slugii noastre, Banului vornic, a patra parte din sat, din Cioreceşti, partea de sus, ce i-a dat această a patra parte de sat, de Ciorecești, unchiul lui, Gavril Vreameș, de a sa bună voie. Şi în partea slugii noastre, lui Toader Bârlad, s'a venit a patra parte de sat, de Ciorecești, partea de jos. Şi iarăşi, în partea lui Ştirbeţ și a nepotului lui de frate, Lie, fiul Gușului, s'a venit din acest sat a patra parte, partea de sus. Şi în partea Lupei și a fraților lui, lui Ion și Fătul, și a surorilor lor, Negrita și Parasca, fiii lui Dragoşin, s'a venit lor a patra parte din acelaşi sat, din Ciorecești, partea de jos.

De aceia, Noi văzând a lor tocmeală de bună voie şi buna lor înpărţeală, ce şi-au înpărţit între dânşii, de a lor bună voie, şi Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit slugii noastre credincioase, lui pan Banul vornic, aceasta a patra parte de sat, de Ciorecești, partea de sus, ca să-i fie lui dela Noi uric și cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi nepoților lui şi strănepoților lui şi răstrănepoţilor lui şi întregului neam al lui, cine i se va alege mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei a patra parte de sat, de Ciorecești, partea de sus, să fie din tot hotarul a patra parte, iar dinspre alte părţi, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre de mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credința boierilor noştri, credinţa panului Isac şi credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă şi credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, dela Hotin, şi credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, şi credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, şi credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spatar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceașnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, oricine va fi Domn, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice

dania noastră şi întăritura, ci să-i întăriască şi înputerniciască, pentru că i-am dat şi i-am întărit, pentru a lui dreaptă şi credincioasă slujbă şi pentru că este lui dreaptă ocină.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire a acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru Totruşan logofăt, să scrie şi pecetea noastră să atârne la această carte a noastră.

A scris Marjire al lui Malai, în Hârlău, în anul 7030 . . . 26.

Originalul, pe pergament, rău păstrat şi cu pecetea pierdută, a fost al neamului Frimu, din satul Bârzeşti, judeţul Vaslui, de unde a fost copiat şi publicat de Ghib. Sur. 1, pp. 113-118. Îl dau, după copia făcută de Ghib., diferită puţin de cea publicată. Documentele au ars, odată cu casele bătrânului Frimu. O traducere, cu unele greşeli, şi data 7010, se află la Arhiv. Stat. Bucureşti, Condica Asachi, 261 (628), fila 501 (503).

Satul Cioriceşti a fost lângă Bârzeşti, judeţul Vaslui, în faţa haltei, din şesul Bârladului[1]. Din el, n'a mai rămas azi nici o urmă, ca nume, contopindu-se de bună seamă, în satul Bârzeşti. Era şi în prima jumătate a veacului al XV-lea. Numele îi vine dela un Cioarec, uneori pronunţarea moldovenească a cuvântului şoarec, sau Cioric, Şoric (cioric, şoric, pielea porcului, pârlită).— În vremea lui Ştefan cel Mare, satul era a patru stăpâni: a Banului vornic, dată de unchiul său, Gavril Vreameş, altă parte a lui Toader Bârlad, alta a lui Ştirbeţ şi a fratelui său, Guşul, şi alta a lui Dragoşin.—Pe Ion Banul vornic l-am întâlnit într'un uric, din 7028 (1520), Aprilie 21, când cumpără satul Hădărăeşti, pe Bârlad[2]. În 7029 (1521), Iunie 1, i se întăreşte lui şi lui Gagea, ureadnic de Vaslui, şi lui Drăguş o pustie, pe Sohuluiu, mai sus de Beachea[3]. În 7035 (1527), Martie 15, prin schimb, Ion Banul vornic, dând satul на стѹдєници, гдє <был бар>бович ванѣ (pe Studeniţa, unde a fost Barbovici Vanea), primeşte сєло, на бръладѣ, на имѣ бръзєщїи, гдє был бръзѧ (satul,

1 Ghib. Sur. 1, p. 117; Dicţ. geogr. al jud. Vaslui, pp. 20-21; Ind. stat. pp. 398, 448; Harta stat. major, planşa Vasluiul, 1 : 100000.

2 Vezi mai sus, pp. 172-177.

3 Vezi mai sus, pp. 287-290.

pe Bârlad, anume Bârzeştii, unde a fost Bârzea)[1]. Poate acest Ion Banul era din neamul lui Dragomir Banul, ale cărei fete, Mărina şi Stana, le întâlnim într'un document, din 7001 (1493), Martie 5[2].—Neamul lui Toader Bârlad nu este bine cunoscut[3].

86.

1522, ⟨luna, ziua?⟩

Stefan Voevod întăreşte înpărţeala satului Bârlădeşti şi Ciulina şi lunca şi o gârlă, peste Prut, lui Gavril Bârlad şi nepoţilor lui de frate, Cupcea Bârlad, Filimon, Dragotă, Purcar, Ana, Vasilca, Tudora şi Armeanca, fiii lui Petre Bârlădescul.

† мл҃(с)тїю бжїею, мы стефа(н) во<е>во(да), г(с)п(д)ръ земли мо(л)да(в)скои, знаменито чини(м) и с си(м) наши(м) листо(м) въсѣ(м), кто на(н) възри(т) или его чтȣчи оуслыши(т), ѡже прїидоша, прѣ(д) нами и прѣ(д) оусими нашими мѡ(л)да(в)скыми боꙗри, наши слȣги, гаври(л) бръла(д) и братаничи его, кȣ(п)ча бръла(д) и братїа его, филимѡ(н) и драготъ и пȣ҃рка(р), и сестри и(х), а(н)на и васи(л)ка и тȣдора и армѣ(н)ка, сноке петри бръладескȣла, по и(х) доброи воли, ники(м) непонȣжени, а нипрнсиловани и раздѣлили и(х) правою ѡтнинȣ, ѡ(т) и(х) праваго оурика, испривилїе кȣпе(ж)но, щѡ ѡни имаю(т) ѡ(т) дѣда г(сд)вамы, стефана воево(дї), е(д)но село, за прȣтѡ(м), на имѣ бръладещи. и досталосѣ въ ча(ст) слȣѕѣ нашемȣ, гаврилȣ бръладȣ, половина село, ѡ(т) бръладе(щ), ни(ж)нѣа ча(ст), и половина ѡ(т) чȣлина и лȣгȣ оусю и е(д)нȣ гърлȣ, щѡ оу лȣѕи, и половина ѡ(т) е(д)нȣ гърлȣ, щѡ изходи(т) из прȣта. а па(к) въ ча(ст) братаниче(м) его, кȣ(п)чи бръладȣ и братїа(м) его, филимонȣ и драготы и пȣ҃ркарȣ, и сестра(м) и(х), анни и васи(л)ки и тȣдори и армѣнки, сн҃ѡ(м) петри бръладе(с)кȣла, досталосѣ, оу и(х) ча(ст), половина тогѡ(ж) села, за прȣто(м), на имѣ бръладещи, вы(ш)нѣа ча(ст), и половина чȣлина и кола(к) ве(с) и е(д)нȣ гърлоу, щѡ изходи(т) из прȣта, половина. ино, мы видѣвши и(х) добровѡ(л)ною тъкме(ж) и доброе и(х) раздѣленїе, а ми тако(ж)де и ѡ(т)

1 Ghib. Sur. 1, pp. 119-124.
2 I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 7, 11.
3 Vezi documentul din 7030 (1522), mai departe, nr. 86.

нас[1] есмы дали и потвърдили слꙋѕѣ нашемꙋ, гаврилꙋ бръладꙋ, тотꙋ прѣ(д)ре(ч)нное половина село, ѡ(т) бръладе(щ), за прꙋто(м), ни(ж)нѣка ча(ст), и половина ѡ(т) чꙋлина и лꙋга ꙋсѣ и гръла, що ꙋ лꙋѕи, и половина ѡ(т) е(д)нꙋ гърлꙋ, що и(з)ходи(т) ѡ(т) прꙋта, како да сꙋ(т) емꙋ ѡ(т) на(с) оури(к) и съ въсе(м) доходѡ(м), емꙋ и дѣте(м) его и оунꙋчато(м) его и прѣꙋнꙋчато(м) его и праищꙋрѣто(м) его и въсемꙋ ро(дꙋ) его, кто сѣ емꙋ избере(т) наибли(ж)нїи, непорꙋшенно, николиже, на вѣки. а хота(р), про межи ними, да е(ст) поче(н)ши ѡ(т) фꙋ(н)д колака, прꙋсти[1] ꙋ еди(н) дꙋ(б) вели(к), а ѡ(т) толѣ оу дрꙋгїи дꙋ(б), що е(ст) оу гꙋмно гаврила бръла(да), и ѡ(т) толѣ право оу прꙋ(т), а ѡ(т) прꙋта па(к) наза(д), до то(т)же дꙋ(б), що оу гꙋ(м)но гаврила бръла(да), и ѡ(т) толѣ правꙋ оу дре(в) цркви, та чере(с) поле, оу рꙋ(п)тꙋръ троіана, а ѡ(т) толѣ оу ꙋгли, оу гърлꙋ, що е(ст) бли(з)ко горꙋ, та право на горꙋ, выше заподїіа нанова и ѡ(т) толѣ право чере(с) ди(л), оу долинꙋ, оу ма(т)кꙋ воронова, оу рꙋ(п)<тꙋ>рꙋ[2] и ѡ(т) толѣ рꙋ(п)тꙋрою, на горꙋ, оу еди(н) столпь, що постави(л) на(ш) вѣрнїи па(н), вла(д) оуша(р), на горꙋ ꙋ(н)толовꙋ, ѡ(т) лапꙋ(ш)ною. то е(ст), промежи ними, ве(с) хота(р), а ѡ(т) инши(х) сторѡ(н), по старомꙋ хотарꙋ, по кꙋда извѣка ѡживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписа(н)наго, мы стефана боево(дї), и вѣра прѣвъзлюбле(н)наго брата г(сд)ва ми, петра, и вѣра боіа(р) наши(х). вѣра пана исака, вѣра пана петра двѡ(р)ника, вѣра пана негрила, вѣра пана гри(н)ковича и пана талаба, па(р)калабове хоти(н)скы(х), вѣра пана косте и пана кондри, неме(ц)кы(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, новогра(д)скы(х), вѣра пана лꙋка а(р)бꙋре, по(р)тарѣ сꙋча(к)скѡ(г), вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїа вистѣрника, вѣра пана ко(з)ми шарпе посте(л)ника, вѣра пана сакꙋіана ча(ш)ника, вѣра пана стръчи столника, вѣра пана тома кацелѣна комиса и вѣра въсѣ<(х)>[3] наши(х) мо(л)да(в)скы(х) боіарѡ(в) велики(х) и мали(х). а по наше(м) животѣ, кто бꙋде(т) г(с)п(д)ръ нашеи земли, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего рѡда или па(к) бꙋ(д) кого бгъ избере(т) г(с)п(д)ре(м) бити нашеи мо(л)да(в)скои зем(л)и, то(т) би непорꙋши(л) нашего даанїа и потвръж(д)енїа, <али би имъ оутвръди(л) и оукрѣ>пи(л), за

1 Sic.
2 тꙋ lipsește.
3 х lipsește.

нѹже есмы емѹ[1] дали <и потвръдили за н(х) правовѣрноую слѹжбѹ и за що е(ст) имъ правда w(т)нина и раздѣленїе. а на болшею> крѣпw(ст) и потвържд(д)енїе <томѹ въсемѹ кышеписанномѹ, велѣли есмы нашемѹ вѣрномѹ панѹ, тотрѹшанѹ логофетѹ,> писати и нашѹ печа(т) <привѣсити к семѹ листѹ нашемѹ. писа . . . . . влто> ѕ҃л҃ м(с)ца . . .

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, cine va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră și înaintea tuturor boierilor noștri moldoveni, slugile noastre, Gavril Bârlad și nepoții lui de frate, Cupcea Bârlad și frații lui, Filimon și Dragotă și Purcar, și surorile lor, Ana și Vasilca și Tudora și Armeanca, fiii lui Petrea Bârlădescul, de a lor bună voie, de nimeni nesiliți și nici asupriți, și au înpărțit a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric și privilegiu de cumpărătură, ce ei au dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, un sat, peste Prut, anume Bârlădești.

Și s'a venit în partea slugii noastre, lui Gavril Bârlad, jumătate de sat, din Bârlădești, partea de jos, și jumătate din Ciulina și lunca toată și o gârlă, ce-i în Luzea, și jumătate din o gârlă, ce iese din Prut. Și iarăși, în partea nepoților lui de frate, Cupcea Bârlad și fraților lui, Filimon și Dragotă și Purcar, și surorilor lor, Ana și Vasilca și Tudora și Armeanca, fiii lui Petre Bârlădescul, s'ą venit, în partea lor, jumătate din acest sat, peste Prut, anume Bârlădești, partea de sus, și jumătate din Ciulina și tot Colacul și o gârlă, ce iese din Prut, jumătate.

De aceia, Noi văzând a lor tocmeală de bună voie și buna lor înpărțială, și Noi asemenea și dela Noi am dat și am întărit slugii noastre, lui Gavril Bârlad, această înainte numită jumătate de sat, de Bârlădești, peste Prut, partea de jos, și jumătate din Ciulina și lunca toată și gârla, ce-i în Luzea, și jumătate din o gârlă, ce iese din Prut, ca să-i fie lui dela Noi uric și cu tot venitul, lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și răstrănepoților lui și întregului neam al lui, cine i se va alege mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

1 Sic.

Iar hotarul, printre dânsele, să fie începând din fundul Colacului, drept la un stejar mare şi de acolea la un alt stejar, ce este în ariea lui Gavril Bârlad şi de acolea drept în Prut, şi dela Prut iarăşi înapoi, până la acelaşi stejar, ce-i în ariea lui Gavril Bârlad, şi de acolea drept în lemnul bisericii şi peste câmp, în ruptura Troianului, şi de acolea în colţ, în gârla, ce-i aproape de deal, apoi drept la deal, în sus de zăpodiea Nanului, şi de acolea drept peste deal, în vale, în matca Voronovei, în ruptură şi de acolea pe ruptură, la deal, la un stâlp, ce l-a pus credinciosul nostru pan, Vlad uşar, la dealul Untului, dela Lăpuşna. Acesta este tot hotarul, printre dânşii, iar dinspre alte părţi, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Luca Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Cozma Şarpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Toma Caţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu strice dania noastră şi întăritura, ci să le înputerniciască şi întăriască, pentru că i-am dat şi întărit, pentru a lor drept credincioasă slujbă şi pentru că le este lor dreaptă ocină şi înpărţială.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire a acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris . . . . . . anul 7030, luna . . .

Originalul, pe pergament, cu pecetea pierdută, se află la Arhiv. Stat., Bucureşti, secţ. ist., dela M-rea Bogdana, 41. Par-

tea de jos a documentului e ruptă şi dispărută. Ibid., se află şi o traducere nouă. Fără dată, este menţionat în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 141.

Aşi crede că satul Bârlădeşti, de peste Prut, este totuna cu satul Bârlădeni, moşie nelocuită, numită şi Ursăreşti, în judeţul Cahul[1], dar o baltă Ciulina, aproape de care era şi satul Bârlădeşti, este şi în sus pe Prut, aproape de satul Ciulineşti, de dincoace de Prut, fost în comuna Probota, judeţul Iaşi[2], azi în comuna Ţigănaşi[3], pomenit încă de sub Alexandru cel Bun, în 6937 (1429), Iunie 19[4] şi în 6951 (1443), Noemvrie 29[5]. Balta Ciulina este pomenită în hotarnica satelor, de pe apa Prutului, anume a Verejenilor şi a Ciulineştilor, într'un document dela Ştefan cel Mare, din 7008 (1500), Martie 30[6]. Ea poate să fi fost şi dincolo de Prut, unde se va fi întins hotarul celor două sate, din 1500. În aceste părţi, peste Prut, nu mai găsesc azi satul Bârlădeşti, care era şi în veacul al XV-lea. Un sat Bârlădeni, peste Prut, este în judeţul Hotin[7]. Amândouă îşi au numele dela un Bârlad. — Colacul trebuie să fie o baltă, dincolo de Prut. E pomenit şi într'un document din 7048 (1540), Mai 1[8]. — Neamul Bârlad nu e bine cunoscut. Din document, se vede că Gavril Bârlad era frate cu Petrea Bârlădescul. Unul din fiii acestuia se numeşte Cupcea Bârlad. Un Toader Bârlad am găsit, într'un document din 1522 <luna ?> 26[9]. Într'un document defect, dela Petru Rareş Voevod, din 7054

1 Frunzescu, Dicţionar topografic, pp. 32, 502.

2 Ibid. p. 120.

3 Dicţ. statistic al României, 1, p. 486: Probota Ciulineşti; Harta stat. major, planşa Ţiganaşi, 1 : 50000; Harta Basarabiei, Sculeni-Făleşti, 1 : 100000.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 280, 281, 283: чѹлинєщiи.

5 Ibid. 2, pp. 194, 195, 200.

6 I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 176-178: «peste baltă, la şesul Prutului . . . în ţărmurile bălţii Ciulinii . . . deci preste Ciulină şi preste luncă, în ceea parte de Ciulina . . . drept la Prut».

7 Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei, p. 30; Ind. stat., pp. 175, 447; Harta Basarabiei, de Nour.

8 Un suret, la Fundaţia «Regele Ferdinand I», Iaşi (dela Ghibănescu), condica 2; publicat, cu unele greşeli, în Ghib. Sur. 1, pp. 236-237: «sat, anume Şărbaca, pe Ciuluc, la Colac».

9 Vezi mai sus, pp. 411-415.

(1546) <luna?> 1[1], găsim copiii lui Dan Bârlad, Triful, Danciul, Gavril şi sora lor, Bura, cumpărători în satul Cercaşea, pe Ielan. După documentul din 1522, de mai sus, am avea deci următoarea spiţă de neam:

Bârlad (?)

- Gavril Bârlad
- Petrea Bârlădescul
  - Cupcea Bârlad, Filimon, Dragotă, Purcar, Ana, Vasilca, Tudora, Armeanca.

Un Bâlco Bârlădescul, care vinde o prisacă, mai sus de Hlăpeşti, în pădure, unde a fost Văleşoae, găsim în 6991 (1483), Septemvrie 3[2]. Neamul şi satele sânt vechi tare.

87.

1523, Ianuarie 4.

Stefan Voevod întăreşte urmaşilor lui Ţabuci din Boian un schimb de sate, anume a treia parte din Boianul Mare, pe Prut, jumătate de sat, din Pilipcea, deasupra Nistrului, şi a treia parte din Todereşti, în zăpodie, la Jijiea, înpotriva viilor lui Dragoş.

† мл(с)тїю бжїєю, мы стєфа(н) воєво(да), г(с)п(д)ръ зємли молда(в)ской, знамєнито чини(м) исси(м) листо(м) наши(м) въсѣ(м), кто на(н) възри(т) или чтѹчи єго ѡуслиши(т), ѡжє прїидоша, пръ(д) нами и пръ(д) нашими болѣри, наши слѹги, їѡ(н) и братїа єго, михаила(ш) и симїѡ(н) и добрѹлє(ц), и сєстра и(х), настаска, снвє бръхлини, и племєникове и(х), герма(н) и бра(т) єго, петрика, и сєстри и(х), мълина и ва(с)ка, снвє зоичини, и ѹико и(х), сима, и племєни(к) и(х), на(ш) вѣрнїи па(н), ива(н)ко, писа(р) на(ш), снъ добрѹло(в), ѹси ѹнѹковє ѡлєнини, дъщери табѹчєви ѡ(т) боѩна, по и(х) добрѹю воли, ники(м) нєпонѹжєни анинрисиловани и

1 Uricariul 18, pp. 130, 132.
2 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 274-275: бълко бръладєскѹл.

измѣнили промежи собою свои правїи wтнини. и наши слꙋги, їw(н) и братїа его, михаила(ш) и симїw(н) и добрꙋле(ц), и сестр(а) и(х), настаска, сн҃ве брълини, и племенникове и(х), герма(н) и бра(т) его, петрика, и сестри и(х), малина и васка, сн҃ве зоичини, и ꙋнико и(х), сима, ꙋси ꙋнꙋкове wленини, дъщере табꙋчеви w(т) боꙗна, дали племеникꙋ своемꙋ, нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ, иванкꙋ, писареви нашемꙋ, свою правꙋю wтнинꙋ, що сѣ било достало, ꙋ и(х) ча(ст), третꙋю ча(ст) село, w(т) великїи боꙗ(н), на прꙋтѣ. а па(к) на(ш) вѣрнїи па(н), ива(н)ко, писа(р) на(ш), да(л) и(з)мѣнꙋ племеникw(м) свои(м), за тотꙋ третꙋю ча(ст) село w(т) боꙗна, що было сѣ пришло ꙋ и(х) ча(ст), свое правꙋю w(т)нинꙋ и выкꙋпленїе свое, половина село, w(т) пилипча, на(д) нистрѫ, що w(н) кꙋпи(л) тое половина село, w(т) ꙋика своего, w(т) пана дашка, сн҃а исаикова, за ҃т зла(т) тата(р)скы(х) и исправилїе w(т) кꙋпе(ж), що w(н) има(л) w(т) на(с), що w(н) бы(л) кꙋпи(л) тое половина село, w(т) пилипча, w(т) племеника своего, w(т) илїꙗша, сн҃а ми(т)кова, ꙋнꙋка бꙋхꙋшева, и третꙋю ча(ст) село, w(т) (то)дерещи, що сꙋ(т) ꙋ заподїи, на жежїи, ꙋ проти(в) драгошеви(х) виноградw(в), що w(н) кꙋпи(л) тотꙋ третꙋю ча(ст) село w(т) софїика, дочка богдана, за ҃с зла(т) тата(р)скы(х), прѣ(д) нами и прѫ(д) нашими болѣре. ино, мы видѣвше и(х) добрꙋю волю и тъкмежи и добрꙋю измѣнꙋ, а мы такw(ж)дере и w(т) на(с) е(сми) дали и потвръдили слꙋга(м) наши(м), їwнꙋ и братїа(м) его, михаилашꙋ и симиwнꙋ и добрꙋлецꙋ, и сестра(м) и(х), настаски, сн҃ве брълини, и племенико(м) и(х), ге(р)манꙋ и братꙋ его, петрики, и сестра(м) и(х), малени и васки, снw(м) зоичини(м), и ꙋникw(м) и(х), сими, тоты прѫ(д)реченны(х), половина село, w(т) пилипча, на(д) нистрѣ, и третꙋю ча(ст) село, w(т) тодерещи, що сꙋ(т) ꙋ заподїи, на жежїи, ꙋ проти(в) драгꙋшеви(х) виноградw(в), како да е(ст) и(м) w(т) на(с) ꙋри(к) и съ въсе(м) доходо(м), и(м) и дѣте(м) и(х) и ꙋнꙋчато(м) и прѣꙋнꙋчато(м) и(х) и въсемꙋ родꙋ и(х), кто сѣ и(м) изберe(т) наиближнїи, непорꙋшенно, николиже, на вѣки. а хота(р) тои половини село, w(т) пилипча, що на(д) нистрѣ, да е(ст) w(т) ꙋсего хотара половина, а хота(р) тои третꙋю ча(ст) село, w(т) тодерещи, що сꙋ(т) ꙋ заподїи, на жежїи, проти(в) драгоше(в) виноградw(в), такw(ж) да е(ст), w(т) ꙋсего хотара, третꙋю ча(ст), а w(т) и(н)шн(х) сторони, да е(ст) по старомꙋ хотарꙋ, по кꙋда извѣка ꙋживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписа(н)наго, мы стефана воевo(дї), и вѣра прѣвъзлюбленаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра

болѣрє наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана пєтра двѡ(р)ника, вѣра пана нєгрилъ, вѣра пана гринковича и пана талабь, пръкалабо(м) хоти(н)скы(х), вѣра пана костє и пана кондри, нємєцки(х), вѣра пана пєтрика и пана тоадєра, новꙋгра(д)скы(х)[1], вѣра пана арбꙋрє, портарѣ сꙋчавского, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана єрємїѧ вистѣрника, вѣра пана шарпє постєлника, вѣра пана сакꙋıана чашника, вѣра пана стръча столника, вѣра пана кьцєлѣна комиса, <и> вѣра въсѣ(х)ь бо<лѣрь> наши(х) вє<лики(х) и мали(х)>. а по нашн(м) животѣ, кто бꙋдє(т) г(с)п(д)ръ ѡ(т) дѣтїи наши(х) или ѡ(т) нашєго рода или кого бъ извєрє(т) г(с)п(д)рє(м) бити нашєи молдавскои зємли, то(т) бы и(м) нєпорꙋши(л) нашєго дааніа и потвръж(д)єнїє, алибы и(м) ꙋтвръди(л) и ꙋкрѣпи(л), за нꙋжє є(ст) им[1] праваа ѡтнина. а на болшєи крѣпость и потвръж(д)єнїє, вєлѣли єсмы нашємꙋ вѧрномꙋ панꙋ, тотрꙋшанꙋ логофєтꙋ, писати и нашоу печа(т) привѣсити к сємꙋ листоу нашємоу. писа михꙋца кривєскꙋ(л), въ сꙋчавѣ, влто ҂з҃л҃а҃, м(с)ца гє(н)ва(р) д҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri, slugile noastre, Ion și frații lui, Mihailaș și Simion și Dobruleț, și sora lor, Nastasca, fiii lui Bârlă, și verii lor, Gherman și fratele lui, Petrică, și surorile lor, Mălina și Vasca, fiii Zoicăi, și unchiul lor, Sima, și vărul lor, credinciosul nostru pan, Ivanco, pisarul nostru, fiul Dobrului, toți nepoții Olenii, fiica lui Tabuci din Boian, de a lor bună voie, nesiliți de nimeni și nici asupriți, și au schimbat între dânșii dreptele lor ocine. Și slugile noastre, Ion și frații lui, Mihailaș și Simion și Dobruleț, și sora lor, Nastasca, fiii lui Bârlă, și verii lor, Gherman și fratele lui, Petrică, și surorile lor, Malina și Vasca, fiii Zoicăi, și unchiul lor, Sima, toți nepoții Olenii, fiica lui Tabuci din Boian, au dat vărului lor, credinciosului nostru pan, Ivanco, pisarul nostru, a sa dreaptă ocină, ce i s'a venit, în partea lor, a treia parte de sat, din Boianul Mare, pe Prut. Și iarăși, credinciosul nostru pan, Ivanco, pisarul nostru, a dat schimb verilor lui, pentru această a treia

1 Sic.

parte din sat din Boian, ce s'a venit, în partea lor, a sa dreaptă ocină şi cumpărătură a sa, jumătate de sat, din Pilipcea, deasupra Nistrului, ce el a cumpărat această jumătate de sat, dela unchiul său, dela pan Daşco, fiul lui Isaico, drept 300 de zloţi tătărăşti şi cu privilegiu de cumpărătură, ce el a avut dela Noi, ce el a fost cumpărat această jumătate de sat, de Pilipcea, dela vărul său, dela Iliieaş, fiul lui Mitco, nepotul lui Buhuş, şi a treia parte de sat, din Todereşti, ce sânt în zăpodie, la Jijiea, în potriva viilor lui Dragoş, ce el a cumpărat această a treia parte de sat dela Sofiica, fiica lui Bogdan, pentru 200 de zloţi tătăreşti, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie şi tocmeală şi bun schimb, şi Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugilor noastre, lui Ion şi fraţilor lui, lui Mihailaş şi lui Simion şi lui Dobruleţ, şi surorilor lor, Nastascăi, fiii lui Bârlea, şi verilor lor, Gherman şi fratelui lui, Petricăi, şi surorilor lor, Malenii şi Vascăi, fiii Zoicăi, şi unchilor lor, Sima, aceste mai înainte numite, jumătate de sat, din Pilipcea, deasupra Nistrului, şi a treia parte din sat, din Todereşti, ce sânt în zăpodie, la Jejiea, în potriva viilor lui Dragoş, ca să le fie lor dela Noi uric şi cu tot venitul, lor şi copiilor lor şi nepoţilor şi strănepoţilor lor şi întregului neam al lor, cine se va alege lor mai deaproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei jumătăţi de sat, de Pilipcea, ce-i deasupra Nistrului, să fie din tot hotarul jumătate, iar hotarul acestei a treia parte de sat, din Todereşti, ce sânt în zăpodie, la Jejiea, în potriva viilor lui Dragoş, asemenea să fie, din tot hotarul, a treia parte, iar dinspre alte părţi, să fie după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre de mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Coste şi a panului Condre, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană

spatar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn, din copiii noştri sau din neamul nostru sau pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu le strice danieă şi întăritura, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentru că este lor dreaptă ocină.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofătul, să scrie şi să atârnę pecetea noastră, la această carte a noastră.

A scris Mihuţa Crivescul, în Suceava, în anul 7031, luna Ianuarie 4.

Original, pe pergament, bine păstrat, cu pecetea pierdută, se află la Arhiv. Stat., Bucureşti, depuneri particulare, I. V. Stârcea, nr. 3. Verso: Uric pre Boian şi pre Pilipcea şi pre Todereşti. Ibid., o traducere germană şi alta românească, nouă, făcută de Stoica Nicolaescu. O traducere germană a publicat Wick., Woronetz und Putna, pp. 203-205. După acest loc, e rezumat, cu totul greşit, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 141: «Ştefăniţă confirmă împărţirile făcute între ei a lui Ion şi a fraţilor săi, la Poiana mare, pe Prut sau Plopii, pe Nistru», ceia ce nu corespunde de loc cu fondul documentului.

Satul Boianul Mare este în judeţul Cernăuţi, aşezat, în adevăr, pe Prut[1]. Sub Alexandru cel Bun, satul a fost al lui Tabuci şi al fiului său, Pătraşco, cum se vede dintr'un document din 7036 (1528), Aprilie 8, în care se vorbeşte şi de un proces, cu documente falşe şi cu câştig, asupra satului Boianul Mare, din partea lui Ivanco pisarul, în vremea lui Ştefăniţă Voevod, pe care l-a pierdut apoi, în viclenie, râdicându-se contra lui Ştefăniţă Vodă[2]. Despre satul Boianul Mare şi proprietatea din

1 Dicţ. geogr. al Bucovinei, de Grigoroviţă, pp. 15-16; Ind. stat., pp. 99, 460; Harta Bucovinei, de C. Brătescu.

2 Originalul, pe pergament, la Arhiv. Stat. Bucureşti, depuneri particulare, I. V. Stârcea; după o copie slavonă, a fost publicat în T. Balan. Doc. Buco-

el, vorbesc apoi documentele din 7055 (1547), Aprilie 1[1] şi din 7068 (1560), Aprilie 3[2], în care găsim şi amănunte inportante asupra neamului lui Tabuci şi Stârcea, şi altele de după acestea.

vinene, 1, pp. 26-29; o traducere germană, în Wick., Woronetz und Putna, pp. 205-207: па(н) їѡ(н) стрѫча, пръкала(б) хотинскїи, и бра(т) его, михоу(л) стрѫча, пръкала(б) кикиливерскїи, и сестра и(х), фе(д)ка, дѣти настини, оунoукове табоучини, . . . село, на проутѣ, на имѣ великїи боꙗ(н), и съ оусими прикоу(т)ки, що тѣга(л) на ни(х), за тое село, въ младости братанича г(сд)вамы, стефана воево(дї), нѣкїи иванко, що бы(л) писар, и съ едними кривими привилїами, що ѡ(н) тогди и(х) взял(л) и пото(м) ѡ(н) пакы изгоуби(л) свою ча(ст) того село, ꙋ хиклѣнствѣ, коли възд(д)вигноу(л) и съ иними невѣрними едного лотра г(с)п(д)ре(м), на братанича г(сд)вами, стефана воеводы, и на нашꙋ землю . . .; а великое привилїе, що имал дя(д) и(х), пѫтра(ш)ко, снъ табоучевъ, ѡ(т) прѣдѣда нашего, ѡ(т) александра воево(дї) . . . (pan Ion Stârcea, pârcălab de Hotin, şi fratele lui, Mihul Stârcea, pârcălab de Cetatea-de-Baltă, şi sora lor, Fedca, copiii Nastei, nepoţii lui Tabuci, . . . satul, pe Prut, anume Boianul Mare, şi cu toate cuturile, ce s'a plâns contra lor, pentru acest sat, în tinereţea nepotului de frate al Domniei mele, Stefan Voevod, un oarecare Ivanco, ce a fost pisar, şi cu nişte privilegii strâmbe, ce el atunci l-a luat dela dânşii şi după aceia el iarăşi a pierdut partea sa, din acest sat, în hiclenie, când a râdicat şi cu alţi necredincioşi pe un lotru ca Domn, asupra nepotului de frate al Domniei mele, Stefan Voevod, şi asupra Ţării noastre . . .; iar privilegiul cel mare, ce a avut bunul lor, Pătraşco, fiul lui Tabuci, dela străbunul nostru, dela Alexandru Voevod . . .).

1 Originalul, pe hârtie, la Arhiv. Stat. Bucureşti, depuneri particulare, I. V. Stârcea, cit. şi T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, p. 46; Wick., Woronetz und Putna, pp. 208-209: дали есмы слꙋгѣ нашемꙋ, матїашꙋ стрѫчи дiꙗкꙋ, снъ їѡна стрѫчи, би(в)шїи па(р)калабѡ(м) хотински(м) . . . ѡ(т) великого боꙗна, ꙋ волости чѡ(р)нѡ(в)скѡи, . . . ча(ст) михула, би(в)шїи па(р)калабѡ(м), ꙋ ба(л)тинскїи гра(д), . . . що изгꙋби(л) снъ его, дрѫги(ч), би(в)шїи вистїꙗ(р)нико(м) (am dat slugii noastre, lui Matiaş Stârcea diac, fiul lui Ion Stârcea, fost ca pârcălab de Hotin, . . . din Boianul Mare, în ţinutul Cernăuţului . . . partea lui Mihul, fost ca pârcălab în Cetatea-de-Baltă, ... ce a pierdut fiul lui, Drăghici, fost ca vistiernic).

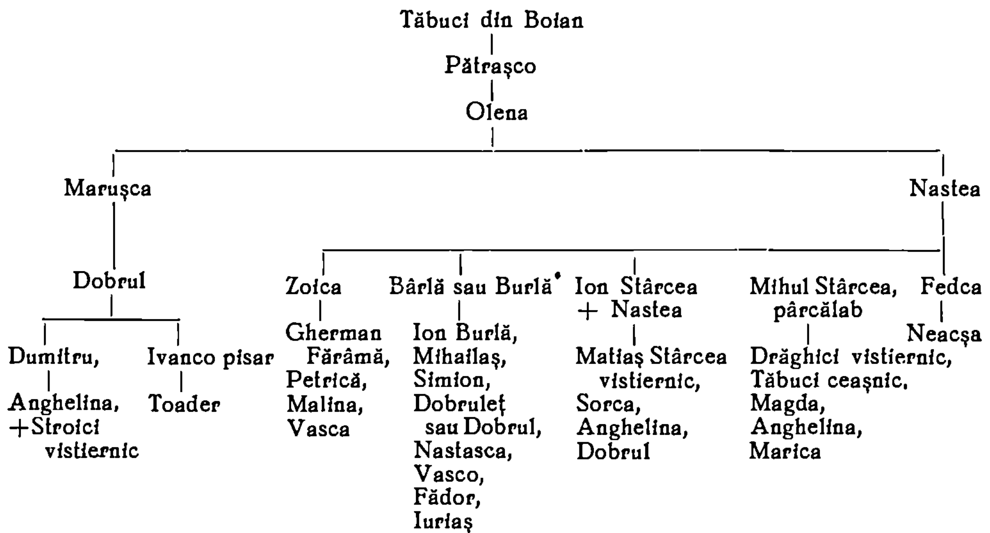
2 Originalul, pe pergament, la Arhiv. Stat. Bucureşti, depuneri particulare, I. V. Stârcea, cit.; T. Balan, Doc. Bucovinene, 1, pp. 65-69: нѣкша, дочка фе(д)ки, внoука настини, дѫщи пѫтра(ш)ко, и племени(к) ей,

Satul era și în veacul al XIV-lea. Își are numele, poate, dela slavul бои, războiu[1]. — Nu pot identifica satul Pilipcea, de pe Nistru, de nu va fi fiind totuna cu satul de mai târziu Pilipăuți, din ținutul Cernăuților, pe care-l găsim într'un document,

тѫбоу(ч), бившїи ча(ш)ни(к), и сестри его, магда и ангелина и марїнка, дѣти мих8ла стрѫча, прѫкалаба, и ти(ж) племенни(к) и(х), матїа(ш) стрѫча, и се(с)три его, сорка и а(н)гелина, дѣти їwана стрѫча, прѫкалаба, и ти(ж) племенни(к) и(х), тоаде(р), снѫ ива(н)ко(в), и племеница и(х), ангелина, кнѣгинѣ строича ви(с)тѣрника, до(ч)ка д8митрова, дѣти добр8лови, wн8чата мар8(ш)чини, до(ч)ки wленини, прѣ8ноучкове стараго тѫб8ча, и ти(ж) племени(к) и(х), фѫрѫмѫ, и се(с)три его, малина и вас8(т)ка, дѣти зоичини, и братаничеве и(х), б8рлѫ, и братїе и(х), михѫила(ш) и симїw(н) и ва(с)ко и доброу(л) и федо(р) и юрїа(ш), и се(с)тра и(х), наста(с)ка, дѣти б8(р)лови, 8н8кове настини, до(ч)ки wленини, прѣ8н8чата стараго тѫб8ча . . . . . w(т) 8рико(в), що имала прѣбаба и(х), wлена, вн8ка тѫб8чева, исприви лїе, на потврѫжденїе, що wна имала w(т) прѣдѣда нашего, але(к)са(н)дра воево(дї), и ис привилїе на потврѫжденїе, що wна имала w(т) пре(д)ко(в) наши(х), илїаша и стефана, и исприви лїе за марторїе и за потврѫжденїе, що имала мар8(ш)ка и настѣ, w(т) дѣда нашего, стараго стефана воево(дї), е(д)но село, на пр8тѣ, оу волости черно(в)скои, по имѣ боиноу(л) (Neacșa, fiica Fedcăi, nepoata Nastei, fiica lui Pătrașco, și vărul ei, Tăbuci, fost ceașnic, și surorile lui, Magda și Anghelina și Marica, copiii lui Mihul Stârcea, pârcălab, și asemenea vărul lor, Matiiaș Stârcea, și surorile lui, Sorca și Anghelina, copiii lui Ioan Stârcea, pârcălab, și asemenea vărul lor, Toader, fiul lui Ivanco, și vara lor, Anghelina, cneaghina lui Stroici vistiernicul, fiica lui Dumitru, copiii Dobrului, nepoții Marușcăi, fiica Olenei, strănepoții lui Tabuci cel Bătrân, și asemenea vărul lor, Fărâmea, și surorile lui, Malina și Vasutca, copiii Zoicăi, și nepotul lor de frate, Burlea, și frații lui, Mihăilaș și Simion și Vasco și Dobrul și Fedor și Iuriaș, și sora lor, Nastasca, copiii lui Burlă, nepoții Nastei, fiica Olenei, strănepoții lui Tabuci cel Bătrân . . . din urice. ce a avut străbuna lor, Olena, nepoata lui Tăbuci, și din privilegiu, de întăritură, ce ea a avut dela străbunul nostru, Alexandru Voevod, și din privilegiu de întăritură, ce ea a avut dela înaintașii noștri, Iliiaș și Stefan, și din privilegiu de mărturie și de întăritură, ce au avut Marușca și Nastea, dela bunul nostru, Stefan Vodă cel Bătrân, un sat, pe Prut, în ținutul Cernăuțului, anume Boianul . . .).

1 Sate cu numele Boian mai avem în jud. Sălaj, Târnava-Mică, Turda [Ind. stat. p. 460].

din 7130 (1622), Martie 12 [1] şi în altul din 7160 (1652), Aprilie 23 [2] şi pe care azi nu-l mai găsesc. Era şi în veacul al XV-lea.— Satul Todireşti, pe Jijiea, este Todirenii, din judeţul Botoşani [3]. Îşi are numele dela un Toader [4]. Era şi în veacul al XV-lea. Este arătat în zapodie, care cred că înseamnă loc de trecere, pod, peste un râu.— Nu pot identifica viile lui Dragoş.—Documentul este inportant, căci ne arată neamul lui Tăbuci cel Bătrân şi al lui Stârcea. Am avea următoarea spiţă:

Ştirile din această spiţă de neam sânt date după documentele din 1523, Ianuarie 4, de mai sus, apoi după cel din 1528, Aprilie 8, din 1547, Aprilie 1, 1560 Aprilie 3. Ea nu este, în anumite date, absolut exactă. Astfel, Olena, în documentul

1 T. Balan, Doc. Bucovinene 3, p. 4: симиѡн ѡт пилипѹвци.

2 T. Balan. Doc. Bucovinene 1, p. 257.

3 Ind. stat. pp. 63, 798; Harta stat. major (Harta Basarabiei), Ştefăneşti-Waratik, 1:100000.

4 Satele cu acest nume sânt multe. Cp. Ind. stat. p. 798. Unele erau şi la începutul veacului al XV-lea. Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 939; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M., p. 314; I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 582.

din 1523, apare ca fiică a lui Tabuci din Boian, iar în 1560, Aprilie 3, apare ca nepoată de fiu sau fiică a lui Tabuci. În 1528, Aprilie 8, Pătraşco apare ca fiu al lui Tabuci. În 1560, Aprilie 3, Nastea, mama boierilor Stârcea, apare şi ca fiică a Olenei, dar şi a lui Pătraşco.

Ca rude apropiate cu boierii Stârcea, apare şi un boier Daşco, fiul lui Isaico, şi un Ilieaş, fiul lui Mitco, nepotul lui Buhuş.

Tabuci de sub Alexandru cel Bun poate fi totuna cu boierul Tabuci, care apare în divanul lui Alexandru cel Bun, cum vedem din documente, ca cel din 6919 (1411), Aprilie 14[1] şi din 6922 (1414), August 2[2]. El a slujit şi sub domnii Moldovei, din veacul al XIV-lea.

88.

1523, Ianuarie 8.

Stefan Voevod întăreşte lui Toader cămăraşul a treia parte din satul Cândeşti, din Câmpul lui Dragoş, cumpărată, cu 280 zloţi tătăreşti, dela Ion, dela Neagul şi Urîta, fiii lui Mihail, şi dela verii lor, Nicoară şi sora lui, Nastea.

† ма̄(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли молда(в)скои, знаменито чини(м) и с си(м) листо(м) наши(м) всѣ(м), кто на(н) взри(т) или чтѹчи его ѹслиши(т), ѡже прїидоша, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими болѣ̄ри, наши слѹги, їѡ(н) и бра(т) его, нѣгѹ(л), и сестра и(х), ѹрита, сиве михаилови, и племени(к) и(х), никоарь, и сестра его, настѧ, по и(х) добрѹю воли, ники(м) непонѹжени, а ниприсиловани и продали свои правѹю ѿ(т)нинѹ, ѿ(т) и(х) праваго ѹрика и испривилїа, що има(л) дѣ(д) и(х), кънде, ѿ(т) прѣдѣда нашего, ѿ(т) стефана воево(дї), четврьтѹю част село, ѿ(т) кьндещи, ѹ драгошевѹ поле, та продали слѹѕѣ нашемѹ, тоадерѹ камарашѹ, за с̄п злa(т) тата(р)скы(х). и на(ш) слѹга, тоаде(р) камара(ш), заплати(л) ѹси, исполна, тоты вышеписанны(х) пинѣзи, сп зла(т) тата(р)скы(х), ѹ рѹки наши(м) слѹга(м), їѡнѹ и братѹ его, нѣгѹлѹ, и сестра(м) и(х), ѹрити, сн̄ѡ(м) михаило(в), и племеникѹ

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 81, 83: вѣра пана табоѹчѧ.

2 Ibid. p. 104, 105: вѣра жѹпана табѹча; ibid. p. 108.

и(ⷯ), никоари, и сестри его, насти, прѧ(д) нами и прѧ(д) нашими болѣре. ино, мы видѣвше и(х) добрѫю волю и тъкме(ж) и полнѫю заплатѫ, а мы такѡ(ж)дере и ѡ(т) на(с) дали и потврьдили есмы слѫѕѣ нашемѫ, тоадерѫ камарашѫ, тотѫ четвръттѫю ча(ст) село, ѡ(т) къ<н>де(щ)[1], како да е(ст) емѫ ѡ(т) на(с) ѹри(к) и съ всѣе(м) дѡ-<ходо>(м)[2], емѫ и дѣте(м) его и ѹнѫчато(м) его и прѣѹнѫчато(м) и прѣщарато(м)[3] его и въсемѫ родоу его, кто сѣ емоу изере(т) наибли(ж)нїи, непорѫшенно, николиже, на вѣки. а хота(р) тои четвръттѫю ча(ст) село, ѡ(т) къндe(щ), да е(ст) ѡ(т) въсего хотара, четвръттою ча(ст), а ѡ(т) иши(х) сторони, по старомѫ хотарѫ, по коуда и(з)вѣка ѫживали[3]. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвъзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра въсѣ(х) болѣри наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра двѡ(р)ника, вѣра пана негрила, вѣра пана гринковича и пана талаба, пръкалабо(в) хоти(н)скы(х), вѣра пана косте и пана кондри, неме(ц)ки(х), вѣра пана петрика и пана тоадера, новѫгра(д)скы(х)[3], вѣра пана арбѫре, по(р)тарѣ сѫча(в)скога, вѣра пана храна спатарѣ, вѣра пана еремїа вистѧ(р)ника, вѣра пана ша(р)пе постелника, вѣра пана сакѫѩна чашника, вѣра пана стръча столника, вѣра пана къцелѣна комиса и вѣра въсѣ(х) болѣри наши(х) велики(х) и мали(х). а по наши(м) животѣ, кто бѫде(т) г(с)п(д)ръ ѡ(т) дѣтїи наши(х) или ѡ(т) нашего рода или кого бъ и(з)бере(т) г(с)п(д)ре(м) бити нашеи молда(в)скои земли, то(т) бы емѫ непорѫши(л(нашего даанїа, и по(т)връди(л)[3] и ѫкрѣпи(л), заноу(ж) е(ст) емѫ правaa ѡтнина и въкѫпленїа. а на болшеи крѣпо(ст) и потвръж(д)енїе, велѣли есмы нашемѫ вѣрномѫ паноу, тотрѫшанѫ логофетѫ, писати и нашѫ печа(т) привѣсити к семѫ листѫ нашемоу. писа михѫца кривe(с)кѫ(л), ѫ сѫча(в), влто ҂ѕ҃л҃а. ге(н) и҃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri, slugile noastre, Ion şi fratele lui, Neagul, şi sora lor, Urita, fiii lui Mihail, şi vărul lor, Nicoară, şi sora lui, Nastea, de a lor bună

1 In original, къде(щ).
2 In original, дѡ(м).
3 Sic.

voie, de nimeni nesiliţi şi nici asupriţi, şi au vândut a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric şi privilegiu, ce a avut bunul lor, Cânde, dela străbunul nostru, dela Stefan Voevod, a patra parte de sat, din Cândeşti, în Câmpul lui Dragoş, şi au vândut slugii noastre, lui Toader camaraş, drept 280 zloţi tătăreşti.

Şi sluga noastră, Toader camaraş, a plătit toţi, deplin, aceşti mai sus scrişi bani, 280 zloţi tătăreşti, în mânile slugilor noastre, lui Ion şi fratelui lui, Neagul, şi surorilor lor, Uritei, fiii lui Mihail, şi vărului lor, Nicoară, şi surorei lui, Nastei, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie şi tocmeală şi plată deplină şi Noi asemenea şi dela Noi am dat şi întărit slugii noastre, lui Toader camaraş, această a patra parte de sat, de Cândeşti, ca să-i fie lui dela Noi uric şi cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi întregului neam al lui, cine i se va alege mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei a patra parte de sat, de Cândeşti, să fie din tot hotarul a patra parte, iar despre alte părţi, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre de mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa tuturor boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Grincovici şi a panului Talabă, pârcălabi dela Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Arbure, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spatar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn din copiii noştri sau din neamul nostru sau pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice dania noastră, şi să înputerniciască şi întăriască, pentru că-i este lui dreaptă ocină şi cumpărătură.

Iar pentru mai mare tărie și înputernicire, am poruncit credinciosului nostru pan, Totrușan logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Mihuța Crivescul, în Suceava, în anul 7031, Ianuarie 8.

Originalul, pe pergament, bine păstrat, cu pecetea cea mare atârnată, în foarte bună stare, la Arhiv. Stat., București, Peceți moldovenești. Pe pecete, se citește: † печать Їѡ стефана воеводы, господар земли молдавскои. O fotografie e în colecția mea. O traducere veche, din 1811, Fevruarie 2, făcută de polcovnicul Ivan Panenopol, se află la Arhiv. Stat. din București, secț. ist., M-rea Bisericani, XIV. Aici, data este greșită, 20 Ianuarie, în loc de 8. Este rezumat în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 141. Aici, «Toader cămărașul de vistierie», în loc de Toader camarașul.

Satul Cândești este și azi în județul Neamț[1]. Este pomenit și în 7050 (1542), Mai 31[2], în 7063 (1555), Mai 9[3], etc. Își are numele dela Cânde, din vremea lui Ștefan Vodă, fiul lui Alexandru cel Bun, dela care Cânde avea uric[4]. Este arătat în Câmpul lui Dragoș, care era foarte întins[5].

1 Ind. stat., pp. 249, 494; Harta stat. major, planșa Buhuși, 1 : 50000.

2 Acad. Rom. 73/5 : село кѫндещи, ѹ драгоше(в) по<лѣ>.

3 Original, pe pergament, la Arhiv. Stat., București, Peceți moldovenești; ibid., la secț. ist., o traducere din 1811, Fevruarie 2; Hasd. Arh. Ist. 1[1], pp. 110-111 : село, по имѣ кѫндещїи, ѹ драгошева полѣ. Aici, pomenită și Todosia, fiica lui Toader cămărașul, și un alt cumpărător în sat : Grigorie Fierăvici logofăt.

4 Sate cu numele Cândești sânt în jud. Romanați, Buzău, Muscel, Rădăuți, Râmnicul-Sărat, Dâmbovița și Dorohoi [Ind. stat., pp. 493-494], unele foarte vechi, care erau și la începutul veacului al XV-lea [cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, pp. 299-302; I. Bogdan, D. Șt. 2 p. 551].

5 Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, p. 896 și mai ales ibid. 1, pp. 133-134, 470-472. La cele spuse aici, să se adauge, că se întâlnește în 6983 (1475) [Ghib. Sur. 24, p. 163; un suret la preutul V. Gervescu, Roznov, jud. Neamț] : satul Măstacăni, pe câmpul lui Dragoș; asemeeea, în 7005 (1497), Martie 13 [un suret la d. G. T. Kirileanu, din Peatra-Neamț] : Grozeștii, în Câmpul lui Dragoș.

89.

1523, Martie 15.

Stefan Voevod întăreşte lui Ivan Racişte ceaşnic a treia parte din satul Ţiganeşti, pe Putna, şi cu moară, în Putna, care-i fusese dăruită de Bogdan Voevod.

† мл(с)тїю бж҃їею, мы стефа(н) воевода, господарь землн мωлдавскωи, знаменнто чнни(м) и с сн(м) нашн(м) листω(м) всѣ(м), ктω на не(м) вꙁрн(т) или его чтѹчи оуслышн(т), ωже то(т) истинныи слоуга на(ш) вѣрныи, иванъ рачище чашникь, слоужилъ прѣжде стопочившомоу родителю г(сд)вамы, богданоу воеводы, правѹю и вѣрноую слѹжбою, а дне(с) слоужи(т) на(м) право и вѣрно. тѣмъ, мы видѣвши правѹю и вѣрнѹю слоужбѹ его до на(с), жаловали есмы его ωсобною нашею милостїю и дали есмы емоу ω(т) насъ, оу нашеи земли, оу мωлдавскωи, третѹю часть село, ω(т) циганещь, що на поутнои, и съ млинω(м), на пѹтнои, що была[1] коупи(л) тотѹ третѹю часть село стопочившїи родите(л) г(сд)вамы, богда(н) воевода, ω(т) андреика и бра(т) его, филиппъ, и сестра и(х), сωръ, дѣти щефѹлови, и ω(т) оунѹкωве и(х), їω(н) боукатъ и братїѧ его, трифъ и драготъ, снωве малинини, и ω(т) племенникωве и(х), тома и бра(т) его, петрѧ, и сестра ихъ, сωфїнка, дѣти бънила. оуси ѹноукωве бръсана, испривилїе, що ωни имали ω(т) дѣда г(сд)ва мы, стефана воеводы, за рк҃ зла(т) татарскы(х). тое въсе вышеписанное да естъ емѹ ω(т) на(с) оурикъ, съ въсе(м) доходω(м), емѹ и дѣте(м) его и оунѹчатω(м) его и прѣоунѹчатω(м) его и пращѹрѧтω(м) его и въсемѹ рωдѹ его, ктω сѧ емѹ изберетъ наиближнїи, непорѹшено, никωлиже, на вѣкы. а хотаръ тои третои ча(ст) село, ω(т) цигане(щ), що на поутнои, и съ млинω(м), на поу(т)нои, да е(ст) ω(т) въсего хωтара третаа частъ, а ω(т) инши(х) стωронъ, по старомѹ хотарѹ, по коуда извѣка ωживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воеводы, и вѣра прѣвъзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра бωiаръ наши(х), вѣра пана исака, вѣра пана петра дворника, вѣра пана негрила, вѣра пана тълабѫ, вѣра пана арбѹре, вѣра пана гринковича и пана тоадера, пръкалабове хотински(х), вѣра пана косте и пана кωндрѧ, пръкалабωве немецки(х), вѣра пана тоадера, пръкалаба новогра(д)-

[1] Sic.

ского, вѣра пана петрика, портарѣ соучавского, вѣра пана храна спхтарѣ, вѣра пана еремїѫ вистѣрника, вѣра пана скъкѹꙗна чашника, вѣра пана стръча столника, вѣра пана къцелѣна кѡмиса и вѣра ѹси(х)[1] болѣрѡвь наши(х) мѡ(л)давски(х) велики(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, ктѡ боуде(т) господаръ нашеи земли, ѡ(т) дѣтїи наши(х) или ѡ(т) нашего рѡда или пакь бѹ(д) кого бъ избере(т) господаре(м) быти нашеи мѡ(л)давскѡи земли, то(т) бы непорѹшил(л) нашего даанїа, али а бы емѹ оутвръди(л) и ѹкрѣпи(л), за нѹже есмы емѹ дали и потвръдили, за и(х) правою и вѣрною слѹжбоу. а на бѡ(л)шее крѣпость и потвръжденїе томѹ въсемѹ вышеписанномѹ, велѣли есмы нашемѹ вѣрномѹ панѹ, тотрѹшанѹ логофетѹ, писати и печа(т) нашоу закѣсити к семоу листѹ нашемоу. писа(л) дѹмитрѹ попови(ч), оу ꙗсѡ(х), влтѡ ҂зл҃а, м(с)ца ма(р)тїа єї.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că această adevărată slugă a noastră credincioasă, Ivan Racişte ceaşnic, a slujit mai înainte sfântrăposatului părintelui Domniei mele, Bogdan Voevod, cu dreaptă și credincioasă slujbă, iar astăzi slujeşte nouă drept și credincios.

De aceia, Noi văzând dreaptă și credincioasă slujbă a lui către Noi, l-am miluit cu deosebita noastră milă și i-am dat dela Noi, în Țara noastră, în Moldova, a treia parte din sat, din Țiganeşti, ce-i pe Putna, și cu moară, pe Putna, ce a fost cumpărat această a treia parte de sat sfântrăposatul părintele Domniei mele, Bogdan Voevod, dela Andreica și dela fratele lui, Filip, și sora lor, Soră, copiii Ştefului, și déla nepoții lor, Ion Bucată și frații lui, Trit și Dragotă, fiii Malinei, și dela verii lor, Toma și fratele lui, Petrea, și sora lor, Sofiica, copiii lui Bănilă, toți nepoții lui Bârsan, cu privilegiu, ce ei au avut dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, pentru 120 zloți tătăreşti.

Acest tot mai sus scris să fie lui dela Noi uric, cu tot venitul, lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și întregului neam al lui, cine i se va alege mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

1 Pare a fi: ѹси(м).

Iar hotarul acestei a treia parte din sat, din Ţiganeşti, care-i pe Putna, şi cu moară, pe Putna, să fie din tot hotarul a treia parte, iar dinspre alte părţi, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Tălabă, credinţa panului Arbure, credinţa panului Grincovici şi a panului Toader, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Costea şi a panului Condrea, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Toader, pârcălab de Cetatea Nouă, credinţa panului Petrică, portar de Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Săcuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu strice dania noastră, ci să-i înputerniciască şi întăriască, pentru că i-am dat şi întărit, pentru a lor dreaptă şi credincioasă slujbă.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Iaşi, în anul 7031, luna Martie 15.

Originalul, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea cea mare atârnată, asemenea în foarte bună stare, la Arhiv. Stat. Bucureşti, Peceţi moldoveneşti. Pe pecete, se citeşte: † печать їѡ стефана воеводы, господар земли молдавскои. O fotografie e în colecţia mea. O traducere se află la Acad. Rom. 19/56. Originalul, care a făcut parte din Grefa Curţii de Apel, din Iaşi, a fost publicat de Ghib. Sur. 1, pp. 370-375. Rezumat, în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 142.

Satul Ţiganeşti, pe Putna, nu mai este, azi. Poate este totuna cu Ţigăneii, pe Dimaci, pomeniţi într'un uric dela Ştefan cel Mare, din 7003 (1495), Ianuarie 12[1], Dimaciul fiind foarte aproape de Putna şi în apropiere fiind un loc, numit Cotul Ţiganului[2]. El este pomenit, în documentul lui Alexandru Lăpuşneanu Voevod, din 7060 (1552), Noemvrie 12[3] şi din 7061 (1553), Aprilie 24[4], şi mai târziu, în 7188 (1679), Octomvrie 18[5]. Sub Ştefan cel Mare, era în stăpânirea lui Bârsan. Era şi la începutul veacului al XV-lea. Îşi are numele dela un Ţigan[6]. — Ivan Racişte ceaşnic este necunoscut.

90.

1523, Martie 25.

Stefan Voevod întăreşte urmaşilor lui Vlad Dolhici satele Dolheştii, pe Crasna, Iverenii, peste Prut, la obârşiea Săratei, seliştea Vizdita, pe Sărata, loc de moară, la obârşiea Crasnei şi a Crâsnişoarei, şi loc de prisacă.

«7031, Mart 25. Suret de pe ispisocul Domnului Ştefan Vvod., tălmăcit de dascalul Evloghii, prin cari întăreşti lui Sima Duşăscul şi fratelui lui, Toma, şi sora lor, Onţa, ficiorii Oanii Duşăscului, şi mătuşii lor şi surorilor ei, Malea şi Stana, surorile Oanii Duşăscului, pre a lor drepti ocini, dintru a lor drept uric şi dires, ci au avut moşul lor, Vlad Dolhici, dela Alixandru şi Ştefan Vvd., pe satul anumi Dolheştii, pe Crasna, şi Iverenii pisti Prut, la obârşâe Saratii, şi o sălişti, anumi Vizdita, pi

1 I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 45-46: село, 8 димач, на имѣ цигънеии.

2 Harta stat. major, planşele Focşani şi Iveşti, 1: 50000.

3 Originalul, pe hârtie, la Arhiv. Stat., Bucureşti, M-rea Bistriţa, 7/1: ѡ(т) хотара циганещи(м), що на пѵ(т)ною рѫцѣ.

4 Originalul, pe hârtie, ibid. 7/2: ѡ(т) хота(р) цигѫнещи(м), що на пѵ(т)нои рѣцѫ.

5 A. Sava, Doc. Putnene 1, p. 26.

6 Sate, cu numele Ţigăneşti, sânt în jud. Ilfov, Muscel, Orhei, Tecuci, Teleorman, Bihor [Ind. stat. p. 808]. Pentru trecut, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 940. Pentru vechimea lor, cp. циганещїи, în 6928 (1420), Aprilie 25 [ibid. 1, pp. 135, 136, 139] şi în 6945 (1437), Dechemvrie 20 [ibid. 1, pp. 541, 543, 551]: село на верхъ резины, гдє циганъ сиди(т).

Sărata, şi loc de prisacă, în poiană, şi în obârşâe Crasnii loc de moară şi la obârşâe Crâsnişoarii loc de prisacă. Toate aceli de mai sus să fii a lor cu tot venitul i ficiorilor, nepoţilor şi strănepoţilor lor şi a tot niamul lor, ci să va alegi mai aproapi, nerăşuit, nici odeneoară în veci».

Dau documentul de mai sus, aşa cum se află în Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 25, fila 39. E vorba de moşia Dolheşti, din judeţul Fălciu. Cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, p. 52[1]. Îşi are numele dela Dolh, tatăl sau bunul lui Vlad Dolhici, din 1406, Mai 1. Era şi în veacul al XIV-lea[2].— Era aşezat pe Crasna, pârău care este foarte des pomenit şi din adâncă vechime, semn că era foarte populat[3].—Crăsnişoara va fi fiind

1 Vezi şi Dicţ. geogr. al jud. Fălciu, pp. 52-53 ; Ind. Stat. pp. 551, 162; Harta stat. major, planşa Răducăneni şi Prisăcani, 1 : 100000.

2 Pentru satele Dolheşti, Dolheni, cp. Ind. Stat. p. 551. Ele sânt multe: în jud. Neamţ, Baia, în jud. Someş. Ele sânt foarte vechi. Cele din Moldova, despre care am ştiri, erau şi în veacul al XIV-lea. Cel din jud. Baia, fost al boerului Şăndrea hatmanul, avea uric dela Alexandru cel Bun, cum ne arată uricul dela Ştefan cel Mare, din 7010 (1502), Fevruarie 22 [I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 195-197]: еще двѣи старїи привилїи, що имали их соджщеке wт нашего деда, wт алеѯандра воеводи, на тоежь вишеписаннсе село, на долхещи, що на шꙋмꙋзѣ (încă două privilegii vechi, ce le-au avut răzăşii lor, dela bunul nostru, dela Alexandru Voevod, pe acest mai sus scris sat, pe Dolheşti, ce-i pe Şumuz). Era în stăpânirea tatălui sau a bunului lui Şăndrea hatmanul şi în 6906 (1398), Iulie 2 [M. Costăchescu, cit. 1, pp. 16, 19; un regest mai complect, în Arhiv. Stat. Iaşi, Condica K, 325, fila 107 v.]. Asemenea, în 6912 (1404), Iulie 20 [M. Costăchescu cit., pp. 49-51]. Asemenea, în 7036 (1528), Ianuarie 16 [Acad. Rom. 175/16]: «satul . . . care este pe Şomuz, anume Dolheştii». Satul din jud. Neamţ, de lângă Almaş, este pomenit încă din 6936 (1428), Iulie 11 [Paul Mihailovici, Album de documente moldoveneşti din veacul al XV-lea, Iaşi, 1934, planşa 3 şi acelaşi, în I. Minea, Cercetări ist. (Iaşi), anul 8-9[1] (1932-1933), pp. 200-201]: цpко(в) до(л)хa михаила. Asemenea, în 6944 (1436), Aprilie 12, când era al lui Baico [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 427], arătat lângă Almaş. Negreşti şi Dobreni.

3 Dicţ. geogr. al jud. Vaslui, p. 50; Dicţ. geogr. al jud. Fălciu, p. 41; Harta stat. major, planşele Răducăneni şi Prisacani, Huşii, Vasluiu, 1 : 100000. Pentru trecut, cp. M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 900, I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 555, şi în special M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 208-210.

pârăul Crâsnița, de pe teritorul comunei Dolhești[1].—La obârșiea Săratei, de peste Prut, este arătat satul Iverenii, azi necunoscut și căruia îi corespunde Fântâna Veprova, în 1406, Mai 1[2].—Pe aici, va fi fost și satul Vizdita, azi necunoscut, în aceste părți[3].— Pârăul Sărata este dincoace de Prut și altul, dincolo de Prut[4]. Ceva mai sus de gura Săratei, de peste Prut, a fost târgul Sărata, a cărui amintire mai era în 6997 (1489), Martie 13[5].—Urmașii lui Vlad Dolhici, Oană Dușăscul și Sima Dușăscul își au numele dela un sat al lor, Dușăști[6].

91.

1523, Martie 25.

Ștefan Voevod întărește urmașilor Tintiului satul Tintești, la obârșiea pârăului Dodova, și a treia parte din Pribești, partea Ciortoanei.

ꙁ҃ла҃, ма(рт) к҃е. ма(с)тїю б(ж)їю, мꙑи стефа(н) воевода и г(с)п(д)рь зе(м)ли мо(л)да(в)ской, знаменито чини(м) сси(м)[7] нашим(м) ли(с)то(м) вьсѣ(м), кто на не(м) вьзри(т) или его чтѹчи ѹслыши(т), ѡ(ж) тоти истиннїи на(ш) слѹга, пьтрѹ, и сестри е(г),

1 Dicț. statistic al României, Buc. 1, 1914, p. 386.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 1, p. 51-52: «Fântâna Veprova, diasupra Săratii», va fi fost în original «крьница вепрова, на врьхь сьратѣ».

3 Un sat Vizdita, cu pronunțarea moldovenească Ghizdita, este în jud. Soroca [Dicț. geogr. al Basarabiei, p. 102; Ind. stat. pp. 340, 585; Harta Basarabiei, de Nour].

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 930-931; I. Bogdan D. Șt. 2, pp. 576-577; mai ales, M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 5-7.

5 I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 372-375: едноу селищоу, за проутом, где бил тргь сьрати, повыше оустїе сьрати (o seliște, peste Prut, unde a fost târgul Săratei, mai sus de gura Săratei).

6 Probabil, satul Dușești, din jud. Neamț. [Ind. stat., pp. 251, 560]. Pentru acesta, cp. documentul dela Ilie și Ștefan Voievozi [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Șt. M. 2, pp. 114-116]. Cp. I. Bogdan, D. Șt. 1, pp. 50-61. Era și în veacul al XIV-lea, cum vedem din documentul lui Alexandru cel Bun, din 9936 (1428), Iulie 11 [Paul Mihailovici. Album de documente cit., planșa 3 și în I. Minea, Cercetări ist., cit, pp. 200-201]: цркo(в) ѡ(т) доушещи (biserica din Dușești).

7 In copie: ѹси(м).

анꙋ(ш)ка и илѣ, дѣти ти(н)тюлови, жаловали есмы и(х), wсобною нашею м(л)стїю, и дали и потве(р)дили есмы и(м) и(х) правїи w(т)-нини, w(т) и(х) праваго ꙋрика, и(с)привилїе, що има(л) wте(ц) и(х), ти(н)тю(л), w(т) пре(д)ко(в) наше(х), w(т) илїаша и w(т) стефана воеводы, вꙿ села, на имѣ где би(л) дw(м) wца и(х), ти(н)тюла, що сѧ тепе(р) зове(т) ти(н)тещїи, на wбꙿ(р)шїе додова потока, и где би(л) крꙿ(с)тѣ, и третꙋю ча(ст) село w(т) прибещи, чо(р)тоанева ча(с)тое. вꙿсѧ вꙑшеписанное да е(ст) и(м) w(т) на(с) ꙋри(к), сꙿ вꙿсе(м) доходо(м) и дѣте(м) и(х) и ꙋнꙋчато(м) и(х) и прѣꙋнꙋчато(м) и(х) и прѣщꙋрѧто(м) и(х) и вꙿсе(м) родꙋ и(х), ктосѧ им избере(т) наибли(ж)нїи, непорꙋшенно, николиже, на вѣки. а хота(р) тое(м) пре(д)реченни(м) села(м), на имѣ ти(н)тещо(м)[1], що на wбꙿ(р)шїе додова потока, и гдѣ би(л) крꙿ(с)тѣ, да е(ст) и(м), сꙿ вꙿсеѣми[2] и(х) старими хота(р)ми, w(т) ꙋси(х) сторо(н), по кꙋда извѣка wживали. а хота(р) тои третое ча(с)ти w(т) село, w(т) прибещи, да е(ст) w(т) вꙿсѣка хотара, третаа ча(ст), а w(т) инши(х) сторо(н), по старомꙋ хотарꙋ, по кꙋда извѣка wживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вꙑшеписанного ми, стефана воеводи, и вѣра прѣвозлюбленнаго ми брата, петра, и вѣра болѧри наши(х), Totruşan vl. log. i Isac i Petra vornic i Negrilă i Talab(ă) i Arbure i Grincovici i Toader, parc. de Hotin, i Costea i Condre, pârcălabi de Neamţu, i Toader, parc. ot Novogradskih, i Petrica, portar de Suceavă, i Hranca[2] spat. i Irimiia vist. i Săcuian pah. i Stârcea stolnic i Căţelean comis[3].

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod şi Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut, cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că aceste adevărate slugi ale noastre, Pătru şi surorile lui, Anuşca şi Ilea, copiii Tintiului, i-am miluit pe ei, cu deosebita noastră milă, şi le-am dat şi le-am întărit lor ale lor drepte ocine, din al lor drept uric şi privilegiu, ce a avut tatăl lor, Tintiul, dela înaintaşii noştri, dela Ilieaş şi dela Stefan, Voevozi, în satul, anume unde a fost casa tatălui lor, Tintiul, care acuma

1 In copie: пи(н)тещо(м).
2 Sic.
3 În copie: Cârlea.

se numeşte Tinteştii, la obârşiea pârăului Dodova, şi unde a fost Crâstea, şi a treia parte din sat, din Pribeşti, partea Ciortoanei. Toate cele de mai sus scrise să le fie lor dela Noi uric, cu tot venitul, şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lor, cine li se va alege lor mai deaproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestor mai înainte numite sate, anume Tinteşti, ce-s la obârşiea pârăului Dodova, şi unde a fost Crâstea, să le fie lor, cu toate vechile lor hotare, din toate părţile, pe unde din veac au trăit. Şi hotarul acestei a treia parte din sat, din Pribeşti, să fie din tot hotarul a treia parte, iar dinspre alte părţi, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului meu frate, Petru, şi credinţa boierilor noştri.

Documentul de mai sus, o copie slavonă, se află la Arhiv. Stat. Bucureşti, Condica Asachi, nr. 262 (629), fila 47 (55). Ibid., fila 46 (54), se află un rezumat românesc al documentului.

Nu pot identifica satul Tinteşti. Era însă, probabil, în judeţul Fălciu, unde găsim pârăul Dodova sau Dodu, pomenit in aceste părţi, încă din c. 1415 [1], ca şi satul Dodeşti [2]. Pe acesta din urmă îl găsim în 6946 (1438), Mai 17 [3], ca şi în 6983 (1475), Martie 11 [4]. Satul Tinţeşti avea uric dela Ilie şi Ştefan, Voevozi. Îşi are numele dela Tintiul [5]. Aici fusese, înainte de Tintiul, Crâstea. Era şi la începutul veacului al XV-lea.—Satul Pribeşti

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 121, 122, 123, 125, 126: чрѣзь пото(к) додовь, на дѣль прѹтовь.

2 Dicţ. geogr. al jud. Fălciu, p. 51; Ind. stat. pp. 160, 551.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 20-21.

4 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 197-199: «un sat, pe Jâgălia, anume Dodeştii .

5 Un Ignat şi Ion Tintiul găsim în uricul dela Ştefan Voevod, din 6991 (1483), Septemvrie [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 274-276]: игнатѹ и братѹ его, їωнѹ тинтюлѹ. Aceştia cumpără: половина селищи ωт шопрълѧнъ (jumătate din selişte, din Şopârleani). Cp. Şopârlenii, în com. Râşeşti, jud. Fălciu [Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 451].

este în comuna Codăeşti, judeţul Vaslui [1]. Este pomenit şi în uricul mănăstirei Dobrovăţului, din 7011 (1503), Octomvrie 6 [2]. Îşi are numele dela un Pribici, pe care îl găsim în acelaşi uric din 1503 [3]. Partea vândută din Pribeşti, în 1523, este numită partea Ciortoanei, nume ce ne aminteşte de satul Ciorteşti, de lângă Pribeşti [4]. Ciortoanea este soţia unui Ciortea, dela care îşi are numele satul Ciorteşti, care era şi în veacul al XV-lea.

92.

1524, Aprilie 10.

Stefan Voevod întăreşte lui Toader logofătul jumătate din satul Rusi, partea de jos, cumpărată, cu 260 zloţi tătăreşti, dela Marina, Magda şi Anuşca, fetele Mogăi, fiul lui Fete Gotcă, iar acestuia îi era de cumpărătură dela Fedca, nepoata Bilicioaei. Îi mai întăreşte ţigani, cumpăraţi în Ţara Ungurească, cu 7320 de aspri, şi alţi ţigani dăruiţi de Domn, din ţiganii lui Ivanco logofătul, pierduţi de acesta în viclenie.

† ма(с)тїю бжїєю, мы стєфа(н) воєво(да), г(с)п(д)рь землн молдавскои, знамєннто чинн(м) н с нн(м) лнстѡ(м) нашн(м) вьсѣ(м), кто на(н) вьзрнть нлн чтѹчн єго ѹслышнть, ѡжє прїндоша, прѣ(д) намн н прѣ(д) вьсѣмн нашнмн молдавскнмн болрє, марєна н сєстрн єн, магда н аннѹшка, дочкы могнни, сна фєтє готка, по нхь доброн волн, нннкмь нєпонѹжєнн, а ннпрн(сн)лованн, н продалн своѫ правѹѫ ѡтннѹ, ѡ(т) нхь праваго ѹрнка н выкѹплєнїа дѣда нхь, фєтє готка, половнна сєла, ѡ(т) прнкѹтѡ(к) фєтѣ готка, ѡ(т) рѹсн, нижнѧа часть, що бнль кѹпнль тотѹ половннѹ сєла фєтє готкь ѡ(т) фєдка, сна мьндрнна, внѹка бнлнчоанѧ, н испрнкилїє, що нмала былнчоає ѡ(т) прѣдѣда нашєго, алєѯандра воєводы, та продалн нашємѹ вѣрномѹ панѹ, тоадєрѹ логофєтѹ, за с҃ѯ зла(т) татарскнхь. н нашь вѣрнїн пань, тоадєрь логофєть, заплатнль ѹсн тотн вышєпнсаннїн пннѣзн, с҃ѯ злать татарскн(х), ѹ рѹкы ма-

1 Ind. stat. pp. 397, 713; Harta stat. major, planşa Iaşi, 1 : 100000.

2 I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 240, 243; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 260, 263, 268: на долннн прнбєщєм.

3 M. Costăchescu, cit.: до конца дѹбров<н пр>нбнчнна (la capătul dumbrăvii lui Pribici).

4 Ind. stat., pp. 396, 510; Harta stat. major, planşa Iaşi, cit

рени и сестри еи, магди и анн8шки, дочкамь могиннмь, сн҃а фетѣ готка, прѣ(д) нами и прѣ(д) нашими боꙗре. ино, мы видѣвше ихь доброи воли и токмежь и полн8ю заплат8, а мы такожде и ѡ(т) на(с) есмы дали и потврьдили нашем8 вѣрном8 пан8, тоадер8 логофет8, тое прѣ(д)реченное половина села, ѡ(т) прик8тѡ(к) фете готка, ѡ(т) р8си, нижнꙗа часть, како да есть ем8 ѡ(т) на(с) 8рикь и съ въсемь доходѡ(м). и оу томь, такожь дали и потвръдили есмы нашем8 вѣрном8 пан8, тоадер8 логофет8, свои правїи и питомїи и вык8пленни холопи цигани, що ѡ(н) ихь к8пиль на свои(х) прави(х) пинѣзи, ѡ(т) земли оугръскои, на имꙗ нисторь съ женои и съ и(х) дѣти и калѣ съ женою и съ ихь дѣти и рад8ль и негритѣ и виша и стоика и нѣг8ль и драгань и боба и рад8ль и дѣти ихь и да(л) за ни(х) ҂ѯ҃т҃к асприи. и такѡ(ж) дали есмы ѡ(т) на(с) нашем8 вѣрном8 пан8, тоадер8 логофет8, цигани иванка логофета, що ѡ(н) ихь изг8биль оу хитлѣнство, на имꙗ тоадерь съ женою и съ матерею своею и л8пе и др8гїи тоадерь съ женою и славь и кинч8ль съ женою и съ и(х) дѣти и пакы съ и(х) вн8чата и прѣвн8чата и съ въсемь родѡ(м), що ѡ(т) ихь тѣла сꙗ б8деть тѣгн8ти. тое въсе вышеписанное да есть ем8 ѡ(т) на(с) оурикь и съ въсе(м) доходѡ(м), ем8 и дѣтемь его и оун8чатѡ(м) его и прѣоун8чатѡ(м) его и пращ8рѣтѡ(м) его и въсем8 род8 его, кто сꙗ емоу изберетъ наиближнїи, непор8шенно, николиже, на вѣкы. а хотарь тои вышеписанннои половини села, ѡ(т) прик8тѡ(к) фетѣ готка, ѡ(т) р8си, нижнои части, да есть ѡ(т) оусего хотара половина, а ѡ(т) иnши(х) сторѡ(н), по старом8 хотар8, по к8да извѣка ѡживали. а на то, есть вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго[1], мы стефана воеводы, и вѣра прѣвъзлюбленнаго брата г(сд)вамы, петра, и вѣра боꙗрь наши(х), вѣра пана храна дворника, вѣра па<на> негрила, вѣра пана гринковича, вѣра пана талаба, вѣра пана барбѡ(в)ского и пана влада, па(р)калабѡ(в) хотински(х), вѣра пана кръже и пана скрипка, паркалабѡ(в) немецки(х), вѣра пана грозава, паркалаба новогра(д)скога, вѣра пана х8р8 спатара, вѣра пана лич8ла постелника, вѣра пана фелѣ чашника, вѣра пана збїарѣ столника, вѣра пана хръса комиса и вѣра въсꙗ(х) боꙗ(р) нашн(х) молдавски(х) велики(х) и мали(х). а по наше(м) животꙗ, кто б8деть г(с)п(д)ръ нашеи земли, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего ро(да)

1 In original: вышеписасаннаго.

или па(к) боу(д) кого бь изберетъ г(с)п(д)ре(м) быти нашеи земли, то(т) што бы емꙋ непорꙋшиль нашего даанїа и потврьжденїа, али бы емꙋ оутврьдиль и оукрѣпиль, за нꙋже есмы емꙋ дали и потврьдили, за его правовѣрнꙋю слꙋжбꙋ и за що w(н) кꙋпиль, за свои правїи пинѣзи. а на болшꙋю крѣпостъ и потврьжденїе томꙋ вьсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есмы писати и нашꙋ печать завѣсити к семꙋ листꙋ нашемꙋ. писа їw(н), оу хрьловѣ, влто ҂зл҃в, м(с)ца априлїа і҃ дне.

Pe îndoitură: расмотри(х) перо. Verso, greşit: 7072.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, cine va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveni, Marena şi surorile ei, Magda şi Anuşca, fiicele Mogăi, fiul lui Fete Gotcă, de a lor bună voie, de nimeni nesilite şi nici asuprite, şi au vândut a lor dreaptă ocină, din al lor drept uric şi cumpărătura bunului lor, Fete Gotcă, jumătate de sat, din pricutul lui Fete Gotcă, din Rusi, partea de jos, ce a fost cumpărat această jumătate de sat Fete Gotcă dela Fedca, fiul Mândrei, nepot Bilicioanei, şi cu privilegiu, ce a avut Bilicioae dela străbunul nostru, Alexandru Voevod, pe aceasta au vândut-o credinciosului nostru pan, Toader logofăt, drept 260 zloţi tătăreşti.

Şi credinciosul nostru pan, Toader logofăt, a plătit toţi aceşti mai sus scrişi bani, 260 zloţi tătăreşti, în mânile Marenei şi a surorei ei, Magdei şi Anuşcăi, fetele lui Moga, fiul lui Fete Gotcă, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

De aceia, Noi văzând a lor bună voie şi tocmeală şi plată deplină, şi Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit credinciosului nostru pan, Toader logofăt, această înainte numită jumătate de sat, din pricutul lui Fete Gotcă, din Rusi, partea de jos, ca să-i fie lui dela Noi uric şi cu tot venitul.

Şi întru aceasta, asemenea am dat şi am întărit credinciosului nostru pan, Toader logofăt, ai săi drepţi şi adevăraţi şi cumpăraţi robi ţigani, ce el i-a cumpărat pe ai săi drepţi bani, din Ţara Ungurească, anume Nistor cu femeia şi cu copiii lor

şi Calea cu femeia şi cu copiii lor şi Radul şi Negritea şi Vişa şi Stoica şi Neagul şi Dragan şi Boba şi Radul şi copiii lor şi a dat pentru dânşii 7320 de aspri.

Şi asemenea, am dat dela Noi credinciosului nostru pan, lui Toader logofăt, ţiganii lui Ivanco logofăt, ce el i-a pierdut în hiclenie, anume Toader cu femeia şi cu mama sa şi Lupe şi alt Toader cu femeia şi Slav şi Chinciul cu femeia şi cu copiii lor şi iarăşi cu nepoţii şi cu strănepoţii şi cu tot neamul, ce se vor purta din trupul lor.

Toată această mai sus scrisă să-i fie lui dela Noi uric şi cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi întregului neam al lui, cine i se va alege mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei mai sus scrise jumătăţi de sat, din pricutul lui Fete Gotcă, din Rusi, partea de jos, să fie din tot hotarul jumătate, iar despre alte părţi, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre de mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Hrană vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Grincovici, credinţa panului Talabă, credinţa panului Barbovschi şi a panului Vlad, pârcălabi de Hotin, credinţa panului Cârjă şi a panului Scripcă, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Grozav, pârcălab de Cetatea Nouă, credinţa panului Huru spatar, credinţa panului Liciul postelnic, credinţa panului Felea ceaşnic, credinţa panului Zbiarea stolnic, credinţa panului Hârsu comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după a noastră viaţă, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, acesta să nu-i strice daniea noastră şi întăritura, ci să-i înputerniciască şi întăriască, pentru că i-am dat şi am întărit, pentru a lui dreptcredincioasă slujbă şi pentru că el a cumpărat, pentru ai săi drepţi bani.

Şi pentru mai mare tărie şi înputernicire a acestei toate

de mai sus scrise, am poruncit să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Ion, în Hârlău, în anul 7032, luna Aprilie 10 zile.

Originalul, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea cea mare atârnată, la Acad. Rom., Pecete 142. Pe pecete: † печать їѡ стефана воеводы, господар земли молдавскои. л (=30), din dată, e unit jos, ca Δ, ceia ce a făcut pe unii să fie cetit ca о (=70), ca dela Ştefan Vodă Tomşa, din 7072 (1564). Boerii arată că e dela Ştefăniţă Vodă. O fotografie e în colecţia mea. Ca din 7072, dela Ştefan Vodă Tomşa, a fost socotit şi de N. Iorga, Istoria Românilor, 5 (Vitejii), o fotografie, la p. 86. Tot astfel, se găseşte într'o Carte de Judecată, din 1826, Martie 10, unde e rezumat, şi în care e vorba de despărţirea hotarului moşiei Ruşii a Sfintei Episcopii a Romanului, de către moşia Neguşănii, răzăşască, ca şi de despărţirea Neguşănilor de către Căutişeni, dela ţinutul Romanului [în colecţia mea]. Aici, e rezumat astfel: «7072 April 10. Uric dela Stefan Vod., întăritoriu lui Toader logf. pe giumătate de sat, din cotunul lui Fete Gotcă, di Rusi, parte di gios, ce l-au cumpărat, cu 260 zloţi tătăreşti, dela Mărina şi surorile sale, Magda şi Anuşca, fiicile lui Moghină, ficiorul lui Fete Gotcă, pe care şi ele l-au avut cumpărat dela Fedco, ficiorul Mădrenii, nepotul Balicioai, cu uric, ce-au avut Bilicioaia, dela strămoşul Domniei sale, Alexandru Vvd.». Ibid., şi 7030 (1522), Mart 10. Tot cu această dată, 7072, April 10, e şi într'o Condică de Anaforale, la Arhiv. Stat. Iaşi, şi Uricarul 6, p. 229. Cu aceiaşi dată greşită şi în M. Costăchescu, Arderea Târgului Floci, p. 45.

Despre satul Rusi, numit azi Ruşii, a fost vorba în documentul din 7030 (1522), Martie 10 [1]. Din documente de mai târziu, vedem că acest sat se numeşte Rusâi Goei, după numele lui Goea, pârcălabul de Cotnari, care cumpără jumătate de sat, în 7077 (1569), Noemvrie 30, cu documentul dela Bogdan Voevod [2]. În apropiere, erau şi «Rusii, ce să cheamă Călugă-

1 Vezi mai sus, pp. 334-341.

2 Original, pe hârtie, la Acad. Rom. 61/3; ibid., o traducere din 1824, Ghenarie 22: половинна селѡ ѡ(т) рȣси, что є(ст) оуковѫли, ȣ воло(ст) рома(н)скои . . . гѡıа, прѫкала(б) кѡ(т)на(р)скїи.

reni»[1]. Uricul dela Alexandru cel Bun, ce l-a avut Bilicioaea sau Bâlicioaea, nu s'a păstrat. Soţul ei, Bilici, este necunoscut.— Fete Gotcă este cunoscutul boier de divan, pârcălab de Roman, din vremea lui Ştefan cel Mare, care apare, întâia oară, în 6977 (1469), Fevruarie 9[2], şi până în 6992 (1484), Mai 29[3], uneori fără titlu de pârcălab de Roman. Neamul lui este puţin cunoscut[4].—Interesantă este ştirea cu ţigani, cumpăraţi din Ţara Ungurească. — Ivanco logofătul, care a pierdut, în viclenie ţiganii săi, cred că este acelaşi cu Ivanco pisarul, fiul lui Dobrul, scoborîtor din Tabuci din Boian, despre care a fost vorba în uricul din 7031 (1523), Ianuarie 4[5] şi despre care un alt uric din 7036 (1528), Aprilie 8[6], arată că pierduse în viclenie o parte din satul Boianul Mare, când ridicase, înpreună cu alţi necredincioşi, pe un lotru ca Domn, în contra lui Ştefăniţă Voievod[7]. El se întâlneşte, ca Ivanco Dobrulovici, în 7022 (1514), Dechemvrie 8[8]. Ca pisar, se întâlneşte, în 7024 (1516), Dechemvrie 10[9]. El nu se întâlneşte des. Va fi fost ucis, în răscoala contra lui Ştefăniţă Voievod, sau, pribegit, va fi murit în ţări străine.

1 In 7155 (1647), August 6 [în Cartea de Judecată, din 1826, Martie 10, de care a fost vorba].

2 I. Bogdan, D. Şt. 1, p. 134: вѣра пана фете готкъ.

3 Ibid. p. 286. Cp. asemenea, ibid. 2, pp. 596. 517; asemenea, M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 282.

4 Un fiu al său, Moga, care are pe cele trei fiice, din uricul de mai sus. Cp. M. Costăchescu, Arderea Târgului Floci, p. 45, unde trebuie de îndreptat Moghilă în Moghină. La fel şi în M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 102, 107.

5 Vezi mai sus, pp. 420-428.

6 Ibid.

7 Despre această răscoală, vezi M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 38; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M, pp. 29-31, etc.

8 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 329.

9 Ibid. pp. 398, 400; altul, cu aceiaşi dată, ibid. pp. 406, 408; cp. ibid. pp. 414, 415.

93.

1524, Iunie 28.

Stefan Voevod întăreşte lui Mihailaş satul Coleţcăuţi, de cumpărătură.

«Tălmăcire di pe uric vechi pe sârbii, dela Ştefan Vvd., Domnu Ţării Moldavii, scrise de Dumitru Popovici, în Vasluiu, la let 7032, Iunii 28.

Cu mila lui Dumnezeu, Noi Ştefan Vvod., Domnu Ţării Moldavviei, iată au venit înainte noastră şi înainte boerilor noştri a Moldovii, a mari şi mici, slugile noastre [lipsă] şi au vândut a lor driaptă ocină şi moşii, un satu anume Coleţcăuţi [lipsă] lui Mihăilaş. Deci Noi văzând a lor de bună voi tocmală şi plată deplin, Noi încăşi dela Noi i-am dat şi i-am întărit lui Mihăilaş acel di mai sus numit satu, ca să-i fie şi di la Noi driaptă ocină şi moşii şi uric şi întăritură, cu tot venitul, lui şi fiilor lui şi la tot neamul lui, cini i se va alege mai aproapı, nestrămutat, niciodinioară, în veci.

Iar hotarul acelui sat să-i fii dispre toate părţile, după hotarâle vechi, pe undi di veci s'au apucat.

Şi spre aceasta, este credinţa Domnii noastre, Noi Ştefan Vvod., şi credinţa tuturor boerilor noştri ai Moldovii a mari şi mici.

Iară după viaţa noastră, cini va fi Domnu în Pământul nostru al Moldovvii, acela să nu strâce această întăritură a noastră, ce mai vârtos să-i de şi să-i întăriască, pentru că el ş'au cumpărat pe însuş drepţi banii lui.

Şi spre mai mare tăriia şi întăritura tuturor acelor di mai sus scrise, am poroncit cinstit credinciosu boerului nostru, dumisali logftului [lipsă] să scri<e> şi pecete noastră să o legi cătră aciastă adivărată carte a noastră.

Din linba sârbască, pe linba moldovenească, s'au tălmăcit încât s'au putut, fiind uricu vechiu rupt şi slovele ştersă, precum să vedi, de mine, Ion Stamate pit., în Iaş, la 1814, fevr. 5.

Departamentul pricinilor streine. Aceasta tălmăcire s'au cercetat în departament, faţă fiind şi ispisocul orighinal, cari

tălmăcire fiind iscălită de dlui Ioan Stămate tălmaciul departamentului și mărturisită fiind, că este întocma cu origninalul, pentru cari s'au încredințat de către noi. In Eși, 1814, Noemv. 17.
Copie vidimata Colițcăuții.

Documentul acesta, așa cum e dat mai sus, se păstrează la Acad. Rom. 187/6. Aici, sânt două traduceri vechi. În una, numele satului e Colecăuți. El are data 7012 (1504), Iunie 28, în loc de 7032 (1524), Iunie 28, prin confundarea lui л (= 30), cu ї (= 10). Documentul este dela Ștefăniță Voievod și nu dela Ștefan cel Mare. Aceasta ne-o arată numele diacului, Dumitru Popovici, apoi faptul că Ștefan cel Mare nu putea cu trei zile, înainte de moarte, să fie în Vaslui, de unde să dea acest document. L-am publicat și în Buletinul Ion Neculce, Iași, fasc. 7 (1929), pp. 169-170.
Nu pot identifica satul Colețcăuți. Poate că e Colicăuții, din județul Hotin [1].

94.

1525, Fevruarie 12.

Stefan Voevod întărește mănăstirei Moldovița jumătate din satul, de ceia parte a Bâcului, în potriva Laznei lui Albaș, la Fântâna cea Mare, partea de sus, cu lac și moară în Bâc, dăruite de Ieremia fost vistiernic, căruia îi era de cumpărătură dela urmașii pisarului Oțel.

† мл(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воевода, господарь землн мωлдавскωи, знаменито чини(м) и с си(м) наши(м) листω(м) вь·сѣ(м), ктω на не(м) вьзри(т) или его чтоучи ѹслыши(т), ωже прїиде, прѣднами [2] и прѣд [2] нашими мωлдавскыми бωѩри, слоуга нашь, еремїѧ, бывшїи вистѣрникь, по его доброю волю [3], никымь непонѹженъ а ниприсилованъ и дальсвою правоую ωтнинѹ и выкоуплєнїа своего, половина село, по тои сторони бька, противъ албашевѹ лазню, оу великои крьници, вышнѣа полокина, и сь ставω(м)

1 Arbore, Dicț. geogr. al Basarabiei, p. 72; Ind. stat. pp. 175, 518; Harta Basarabiei, de Nour.
2 Sic.
3 Sau: доброи воли.

и сѫ млинѡ(м), на бѫцѣ, щѡ ѡнъ коупилъ таа половина село ѡ(т) ıакоба, с͞на ѡцела писара, и ѡ(т) оунꙋка его, авера, испривилїа дѣда и(х), ѡцела писара, щѡ ѡнъ имал ѡ(т) прѣоуникѡвъ[1] наши(х), ѡ(т) наїꙗша и ѡ(т) стефана, воевод<ове>, та далъ нашемоу с͞томоу манастырꙋ ѡ(т) мѡлдавицѫ, идеже естъ хра(м) благовѣщенїю прч(с)тѣи бцꙋ и где естъ їгоумен[2] мѡлебникъ намъ, кѵ(р) їѡаникїе низкыи. ино, мы видѣвши его даанїе, щѡ ѡнъ далъ, по своѥ доброю волю, такожъ и ѡ(т) на(с) дали и потврьдили есмы тое вьсе вышеписа(н)ное, да естъ томоу с͞томоу нашемꙋ манастирꙋ ѡ(т) на(с) оурикъ, сѫ вьсе(м) доходѡ(м), непорꙋшено, никѡлиже, на вѣкы. а хотаръ тои прѣдьреченнои половини село, щѡ по тои сторѡни бѫка, противъ албашевоу лазни, ꙋ великою крънници, вышнои половини, и сѫ ставо(м) и сѫ млинѡ(м), на бѫцѣ, ѡ(т) горѣ да естъ по старомоу хотароу, а здолоу да естъ почениши ѡ(т) хребли става кешеневского, <оу>се хотарѡ(м) шарпе постелника, до врьхъ дѣла, щѡ на(д) тогатинъ. то естъ весь хотаръ. а на то, естъ вѣра нашего г(с)два вышеписаннаго, мы стефана воеводы, и вѣра прѣвьзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра бѡıа(р) наши(х), вѣра пана храна двѡрника, вѣра пана негрила, вѣра пана тѫлабѫ, вѣра пана гринковича, вѣра пана влада, пръкалаба хотинского, вѣра пана кръже и пана скрипко, пръкалабѡве немецкы(х), вѣра пана грозава, пръкалаба новогра(д)ского, вѣра пана ба(р)бѡвскы, пѡ(р)тарѣ сучавского, вѣра пана хоурꙋ спътарѣ, вѣра пана личꙋла посте(л)ника, вѣра пана тоадера вистѣрника, вѣра пана фелѫ чашника, вѣра пана збїꙗрѣ столника, вѣра пана хръса комиса и вѣра ꙋсн(х) болѣрѡвъ наши(х) мѡлдавскы(х) великы(х) и малы(х). а по наше(м) животѣ, кто боуде(т) г(с)п(д)рь нашеи земли, ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего рѡда или пакъ боу(д) кого бъ изберетъ господаре(м) быти нашеи мѡлдавскѡи земли, то(т) бы непорꙋшилъ нашего даанїа, али абы ꙋтврьди(л) и оукрѣпи(л). а на болшее крѣпостъ и потврьжденїе томꙋ вьсемꙋ вышеписанномꙋ, велѣли есмы нашемꙋ вѣрномоу панꙋ, тоадерꙋ логофетꙋ, писати и печа(т) нашꙋ завѣсити к семоу листоу нашемоу. писалъ доумитроу попови(ч), оу хрълов, влтѡ ҂з͞л͞г, м(с)ца февроуарїа в͞i.

1 ѡ ca оо.
2 Sic.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri, sluga noastră, Ieremia, fost visternic, de a lui bună voie, de nimeni nesilit și nici asuprit, și a dat a sa dreaptă ocină și cumpărătura sa, jumătate de sat, de cealaltă parte a Bâcului, înpotriva Laznei lui Albaș, în Fântâna Mare, jumătatea de sus, și cu lacul și cu moara, pe Bâc, ce el a cumpărat această jumătate de sat dela Iacob, fiul lui Oțel pisarul, și dela nepotul lui, Aver, cu privilegiul bunului lor, Oțel pisarul, ce el a avut dela străunchii noștri, dela Iliiaș și dela Stefan, Voevozi, pe aceasta a dat-o sfintei noastre mănăstiri dela Moldavița, unde este hramul Bunavestirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și unde este egumen rugătorul nostru, Chir Ioanichie Scurtul.

De aceia, Noi văzând a lui danie, ce a dat, de a sa bună voie, asemenea și dela Noi am dat și am întărit aceasta toată mai sus scrisă, să fie acestei sfinte a noastre mănăstiri, dela Noi uric, cu tot venitul, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei înainte numite jumătăți de sat, ce-i de cealaltă parte a Bâcului, în potriva Laznei lui Albaș, în Fântâna Mare, jumătatea de sus, și cu lacul și cu moara, pe Bâc, din sus să fie după vechiul hotar, iar din jos să fie începând din iezătura lacului Cheșenăului, tot pe hotarul lui Șarpe postelnicul, până la vârful dealului, ce-i deasupra Togatinului. Acesta este tot hotarul.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Hrană vornic, credința panului Negrilă, credința panului Tălabă, credința panului Grincovici, credința panului Vlad, pârcălab de Hotin, credința panului Cârje și a panului Scripco, pârcălabi de Neamț, credința panului Grozav, pârcălab de Cetatea Nouă, credința panului Barbovschi, portar de Suceava, credința panului Huru spătar, credința panului Liciul postelnic, credința panului Toader vistiernic, credința panului Felea ceașnic, credința panului Zbierea stolnic, credința panului Hârsu comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu strice daniea noastră, ci să înputerniciască și întăriască.

Iar pentru mai mare tărie și înputernicire a acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Toader logofătul, să scrie și pecetea noastră să atârne la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici, în Hârlău, în anul 7033, luna Fevruarie 12.

Originalul, pe pergament, cu pecetea pierdută, se afla în Arhiva Municipiului Chișinău. O fotografie e în colecția mea. Este menționat în documente de mai târziu, din 1800, Iulie 18, care privesc neînțelegerea dintre mănăstirea Sfânta Vineri din Iași, proprietara moșiei Chișinău, și Buicanii a sfântului Arhanghel, metohul Gălații, și moșiile Visterniceni și Ghițăoani [în I. Halipa, Trudî bessar. gubern. ucen. arh. kommissii, 1, pp. 186, 187] și din 1800, Septemvrie 8 [ibid. pp. 190, 207], etc. Asemenea, în Ghib. Sur. 10, pp. 196, 197, 199, 200 și în Ghib. Sur. 18, pp. 119-120. După original, textul slavon și traducere, este publicat, cu abateri, de I. Minea, în Cercetări ist. (Iași), anul 4[2] (1929), pp. 217-219. Este menționat, după Ghib. Sur. 18, în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 142.

Despre datele cuprinse în acest document, vezi uricul din 7025 (1517), Dechemvrie 15 [mai sus, pp. 15-21].

95.

1525, August 26.

Stefan Voievod întărește lui Nicoară Varzaru și fratelui său, Toader, un loc de prisacă, unde a fost prisaca Cauei, pe hotarul satului Vărzăreștilor, cumpărat, cu 33 de zloți tătărești, dela One și surorile lui, Frăsira, Neagșa și Anesia, copiii lui Lupe Câmârzănescul.

† мл(с)тїю бжею [1], мы стефа(н) воєво(да), г(с)п(д)ръ земли молдавскои, знаменито чини(м) и с си(м) наши(м) листѡ(м) всѣ(м), кто на не(м) взри(т) или єго чтѹчи оуслыши(т), ѡже нрїндоша, прѣ(д) нами и прѣ(д) оусими нашими молда(в)скыми болѣри,

1 Sic.

на(ш) слꙋга, ѡне, и сестри его, фръсира и нѣгша и аннесїа, дѣти лꙋпе кръмръзънескꙋла, по и(х) доброи воли, никы(м) непонꙋжени, а ниприсиловани и продали свою правою ѡтнинꙋ и бъкꙋпленїе [1] ѡца и(х), лꙋпе кръмръзънескꙋла, на хота(р) села ва(р)ѕарещѡ(м), е(д)но мѣсто ѡ(т) пасика, где была пасика кавина, и виногра(д), та продали слꙋга(м) наши(м), нико<аръ в>а(р)ѕарꙋ и братꙋ его, тоадерꙋ, за три десѧ(т) и три зла(т) тата(р)скы(х) [2]. и наши слꙋги, никоаръ ва(р)ѕа(р) и бра(т) его, тоаде(р), заплатили ꙋсе спо(л)на выше писаннїи пинѣзи, <три десѧ(т) и три зла(т) тата(р)ск>ы(х), оу рꙋки слꙋѕѣ нашемꙋ, ѡне, и сестра(м) его, фръсири и нѣгши и аннесїи, дѣте(м) лꙋпе къмръзънескꙋла [1]. и па(к) ѡни привилїе ѡ(т) кꙋпе(ж), що има(л) ѡте(ц) и(х), <лꙋпе кр>ъмръзънескꙋ(л), ѡ(т) ро(дї)телѣ г(сд)ва ми, богдана воево(дї), еще еи дали оу рꙋки слꙋга(м) наши(м), никоаръ ва(р)ѕарꙋ и братꙋ его, тоадерꙋ, прѣ(д) нами и прѣ(д) оусими нашими молдавскыми болѣри. ино, мы видѣвши и(х) доброволною тъкме(ж) и полнаа заплата, а ми тако(ж) и ѡ(т) нас [1] есмо [1] дали и потвръдили слꙋга(м) наши(м), никоаръ ва(р)ѕарꙋ и братꙋ его, тоадерꙋ, тотꙋ прѣ(д)реченною пасикꙋ, що оу хота(р) села ва(р)ѕарещо(м), и виногра(д), где была пасика кавина, како да естъ и(м) ѡ(т) нас [1] оури(к) и съ въсе(м) доходѡ(м), и(м) и дѣте(м) и(х) и оунꙋчато(м) и(х) и прѣꙋнꙋчато(м) <и(х)> [3] и прашꙋрѣто(м) и(х) и въсемꙋ ро(дꙋ) и(х), кто сѣ и(м) избере(т) наиближнїи, непорꙋшенно, николиже, на вѣки. а хота(р) тои паси(цї), що на хота(р) варѕарещѡ(м), где была пасика кавина, да естъ колко сѣ приходи(т) хота(р) еднои пасици и по старꙋ(м) [1] хотарꙋ. а на то, естъ вѣра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвъзлюбленнаго брата г(сд)вами, петра, и вѣра боꙗ(р) наши(х), вѣра пана храна двѡ(р)ника, вѣра пана негрила, вѣра пана гринковича, вѣра пана талаба, вѣра пана вла(да), па(р)калаба хотинского, вѣра пана кръже и пана скри(п)ка, па(р)калабове неме(ц)кїи, вѣра пана грозава, паркалаба но<во>гра(д)ского [4], вѣра пана барбѡ(в)скѡ(г), пѡ(р)тарѣ сочa(в)ского, вѣра пана хꙋрꙋ спатарѣ, вѣра пана тоадера вистїꙗрника, вѣра пана фели ча(ш)ника, вѣра пана <личꙋ>ла постелника, вѣра пана збїꙗри сто(л)ника, вѣра пана хръса комиса и вѣра въ<сѣ(х)

1 Sic.
2 Sau -ски(х).
3 Lipseşte.
4 во lipseşte.

бога(р) наши(х) вели>ки(х) и мали(х). а по наше(м) животѣ, кто бѹде(т) г(с)п(д)ръ нашеи земли, w(т) дѣтеи наши(х) или w(т) нашего ро(да) или па(к) бѹ(д) кого бгъ избере(т) г(с)п(д)ре(м) быти нашеи мо(л)да<вскои земли>, то(т) би непорѹши(л) нашего даанїа и потвръж(д)енїа, али бы и(м) ѹтвръди(л) и ѹкрѣпи(л), за нѹже есмо [1] имъ дали и потвръдили, за и(х) правовѣрною слѹ(ж)бо [1] и за що дали свои правїи пинѣзи. а на бw(л)шее крѣпwстъ и потвръж(д)енїе томѹ въсемѹ вышеписанномоѹ, велѣли есмо [1] нашемѹ вѣрномѹ болѣринѵ [1], панѹ тоадерѹ логофетѹ, писати и <нашѹ печа(т)> завѣсити ксемѹ нашемоѹ листоѹ. ѹ хрълwвѣ, писа ма(р)жире малаеви(ч), влто ꙁѯлг, ав(гста) [1] кѕ.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, cunoscut facem şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că au venit, înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveni, sluga noastră, One, şi surorile lui, Frăsira şi Neagşa şi Anesia, copiii lui Lupe Cârmârzănescul, de a lor bună voie, de nimeni nesiliţi şi nici asupriţi, şi au vândut a lor dreaptă ocină şi cumpărătură a tatălui lor, Lupe Cârmârzănescul, pe hotarul satului Varzareştilor, un loc de prisacă, unde a fost prisaca lui Cauia, şi via, pe aceasta au vândut-o slugilor noastre, lui Nicoară Varzaru, şi fratele lui, Toader, drept trei zeci şi trei de zloţi tătăreşti.

Şi slugile noastre, Nicoară Varzar şi fratele lui, Toader, au plătit tot deplin mai sus scrişii bani, trei zeci şi trei zloţi tătăreşti, în mânile slugii noastre, Onei, şi surorilor lui, Frăsirei şi Neagşei şi Anesiei, copiii lui Lupe Câmârzănescul.

Şi iarăşi ei privilegiul de cumpărătură, ce a avut tatăl lor, Lupe Cârmârzănescul, dela părintele Domniei mele, Bogdan Voevod, încă l-au dat în mânile slugilor noastre, lui Nicoară Varzaru şi fratelui lui, Toader, înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveni.

De aceia, Noi văzând a lor tocmeală de bună voie şi plată deplină şi Noi asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit slugilor noastre, lui Nicoară Varzaru şi fratelui lui, Toader, această

1 Sic.

înainte numită prisacă, ce-i în hotarul satului Varzareştilor, şi via, unde a fost prisaca Cauiei, ca să le fie lor dela Noi uric şi cu tot venitul, lor şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor lor şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lor, cine li se va alege mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestei prisăci, ce-i pe hotarul Varzareştilor, unde a fost prisaca Cauiei, să fie cât vine hotarul unei prisăci şi pe vechiul hotar.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Hrană vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Grincovici, credinţa panului Talabă, credinţa panului Vlad, pârcălab dela Hotin, credinţa panului Cârje şi a panului Scripco, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Grozav, pârcălab de Cetatea Nouă, credinţa panului Barbovschi, portar de Suceava, credinţa panului Huru spatar, credinţa panului Toader vistiernic, credinţa panului Felea ceaşnic, credinţa panului Liciul postelnic, credinţa panului Zbiarea stolnic, credinţa panului Hârsu comis şi credinţa tuturor boierilor noştri mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu strice daniea noastră şi întăritura, ci să le întăriască şi înputerniciască, pentru că le-am dat şi întărit, pentru că au dat ai lor drepţi bani.

Iar pentru mai mare tărie şi întăritură acestei toate de mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru boier, pan Toader logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

În Hârlău, a scris Margire Malaievici, în anul 7033, August 26.

Originalul, pe pergament, cu pecetea cea mare atârnată, e la un particular din Chişinău, înprumutat d-lui Aurel Sava, după care am făcut o fotografie. Pe pecete, se află: ⟨† печать їѡ стефана воеводы⟩, господар земли молдавскои. O fotografie se află

şi la Fundaţia Regele Ferdinand I, Iaşi (din actele Ghibănescu). A fost publicat de Şt. Gr. Berechet, în Documente din Basarabia, Chişinău, 1928, pp. 52-55, cu data August 27. A fost publicat şi de N. Murzachevici, în Zapiski odessk. obşt. 4 pp. 331-332. Cp. Şt. Gr. Berechet, în Revista Arhivelor, Bucureşti, 3 (1926), pp. 335-356. Cu data greşită, 7032 (1524), August 26, şi cuprinsul greşit, e rezumat de I. Minea, în Cercetări ist. (Iaşi), anul 4 [2] (1928), pp. 139-140. Aici: «confirmă fiilor lui Lupu Crămăzănescul satul Vărzăreşti». După acest loc şi după Şt. Gr. Berechet, în Documente din Basarabia cit., Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 142, scoate dintr'unul două documente.

Şt. Gr. Berechet, în Documente din Basarabia cit., spune că uricul de mai sus era al unei proprietărese din satul Vărzăreşti, din judeţul Orhei, deci aici este satul, din 1525, August 26 [1]. Satul îşi are numele dela un vechiu Vărzar, a cărui mănăstire este pomenită încă din 6928 (1420), Aprilie 25 [2]. — Cauia [3], Cârmârzănescul sau Câmârzănescul [4] nu şi-au lăsat numele în vre-un sat, din apropiere de Vărzăreşti. — Interesantă e forma cu rotacism, Frăsira.

1 Arbore, Dicţ. geogr. al Basarabiei, p. 226; Harta Basarabiei, de Nour; numit în Ind. Stat. pp. 220, 831, Vărzăreştii-Noi. In jud. Lăpuşna, fost Chişinău, alte două sate, Vărzăreşti şi Vărzăreştii-Noi [Arbore cit.; Harta Basarabiei, cit.; Ind. stat. 220, 216, 831].

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 135, 136, 140.

3 Cp. Căueşti, numele unei văi, în jud. Soroca [Dicţ. geogr. al Basarabiei, p. 51], apoi sate, în jud. Tutova, Vaslui, apoi Căuia de Sus şi de Jos, în jud. Tecuci [Ind. stat. pp. 491, 492]. Unul în jud. Iaşi [Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 103].

4 Un sat Cămârzani a fost în jud. Suceava (azi Baia), lângă Ciumuleşti [Frunzescu, cit. p. 91] Un Cămârzan, pârcălab de Orhei, se găseşte în divanul lui Petru Şchiopul Voevod, din 7085 (1576), Noemvrie 8 [Ghib. Sur. 19, pp. 100, 101]; în 7085 (1576), Dechemvrie 8 [originalul, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 209]: вѣра пана бү(чү)ма и пана кѫмрѫзана, прѫкалабове ѡрхеински(х); în 7085 (1577), Martie 16 [originalul, pe pergament, la Acad. Rom. Pecete, 296]: вѣра пана бүчома и пана кѫмѫрзана, прѫкалабове ѡ(р)хеински(х). Numele se găseşte şi azi, în Moldova.

96.

1525, Septemvrie 9.

Stefan Voevod întărește nepoților lui Voruntar satul Voruntarești, pe Covurlui.

† мл(с)тїю бж҃їею, мы стефа(н) воевода, господарь земли мωлдавскωи, знаменито чини(м) и с си(м) наши(м) листω(м) вьсѣ(м), <к>то на не(м) вьзри(т) или его чтоучи ωуслыши(т), ωже тоти истиннїи наши слоугы, лазω(р) и братїа его, фрацїань и тоадерь и сестри и(х), параска и аноушка (?), дѣти станини, и племенникове и(х), ωника и сестри его, сорь и мьрїе, дѣти мароушки, и ти(ж) племенникове и(х), влашинь и братїа его, костинь и дѹмитрь и їωнь, и сестри и(х), армѣнка и мика, дѣти малини, оуси оунѹкωве вороунтарѣ, слоужили на(м) право и вѣрно. тѣмь, мы видѣвши правовѣрною <слѹж>бѹ ихь до на(с), жаловали есмы и(х) ωсобною нашею мл(с)тїю и дали и потврьдили есмы имь ω(т) на(с), оу нашеи земли, оу мω(л)давскωи, ихь правѹю ωтнинѹ и дѣднинѹ, едно село, на ковѹрлоуи, на имѣ ворѹнтарещїи. тое да е(ст) имь ω(т) на(с) оурикь, сь вьсе(м) доходω(м). али да е(ст) имь тое село на три части, имь и дѣте(м) ихь и оунѹчато(м) ихь и прѣѹноучато(м) ихь и пращѹрято(м) ихь и вьсемѹ рωдѹ ихь, ктω ся имь изберe(т) наибли(ж)нїи, непорѹшено, никωлиже, на вѣкы. а хотарь томѹ прѣ(д)реченномѹ селѹ, що на ковоурлоуи, на имѣ ворѹнтарещо(м), да е(ст) имь по старомѹ хотарѹ, ω(т) ѹсн(х) сторω(н), по коуда извѣка ωживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва <вы>шеписаннаго, мы стефана воево(дї), и вѣра прѣвьзлюбленнаго брата г(сд)ва мы, петра, и вѣра бωярь наши(х), вѣра пана храна двωрника, вѣра пана негрила, вѣра пана <гри>нкови<ча>, вѣра пана тьлабж, вѣра пана влада, хотинского, вѣра пана крьже и пана скрипка, немецкы(х), вѣра пана грозава новогра(д)ского, вѣра пана барбωвс<каго>, портарѣ сѹчавского, вѣра пана хѹрѹ спьтарѣ, вѣра пана тоадера вистѣрника, вѣра пана личѹла постелника, вѣра пана феля чашника, вѣра пана збїярѣ столника, вѣра пана хрьса комиса (н) вѣра ѹси(х) бωлѣрω(в) наши(х) мωлдав<ски(х)> великы(х) и малы(х). а по наше(м) жи>вотѣ, ктω бѹде(т) г(с)п(д)рь нашеи земли, ω(т) дѣтїи наши(х) или ω(т) наше<го рода> или бѹ(д) кого бь изберe(т) господаремь быти нашеи <земли мо(л)давскои, то(т) бы непорѹши(л) нашего даанїа, али абы ѹтврьди(л) и ѹкрѣпи(л), занѹже есмы имь>

далѝ и потвръдили[1], за и(х) правȣю слоуж<бȣ> и за що е(ст) <и(м) права ѡ(т)нина>. а на бѡлшее крѣпостъ и потвръжденїе томȣ въ-се<мȣ вышеписанномȣ, велѣли> есмы нашемȣ вѣрномȣ панȣ, тоа-дерȣ логофетȣ, писати и нашȣ печа(т) привѣсити к семȣ нашемȣ листоу. писа(л) дȣмитроу попови(ч) . . . . . . <влто> ҂з̃л̃г, м(с)ца се(п)тевріа д̃.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care va căta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că aceste adevărate slugi ale noastre, Lazor și frații lui, Frațian și Toader, și surorile lor, Parasca și Anușca (?), copiii Stanei, și verii lor, Onică și surorile lui, Soră și Mărie, copiii Marușcăi, și asemenea verii lor, Vlașin și frații lui, Costin și Dumitru și Ion, și surorile lor, Armeanca și Mica, copiii Malei, toți nepoții lui Voruntar, au slujit nouă drept și credincios.

De aceia, Noi văzând a lor drept credincioasă slujbă a lor către Noi, i-am miluit cu deosebita noastră milă și le-am dat și le-am întărit dela Noi, în Țara noastră, în Moldova, a lor dreaptă ocină și moștenire, un sat, la Covurlui, anume Voruntareștii. Acesta să le fie lor dela Noi uric, cu tot venitul.

Insă să le fie lor acest sat în trei părți, lor și copiilor lor și nepoților lor și strănepoților lor și întregului neam al lor, cine li se va alege mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat numit mai înainte, ce-i la Covurlui, anume al Voruntareștilor, să le fie după vechiul hotar, din toate părțile, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri, credința panului Hrană vornic, credința panului Negrilă, credința panului Grincovici, credința panului Tălabă, credința panului Vlad dela Hotin, credința panului Cârje și a panului Scripcă, dela Neamț, credința panului Grozav, dela Cetatea Nouă, credința panului Barbovschi, portar de Suceava, credința panului Huru spătar, credința panului Toader vistiernic, credința panului Liciul postelnic, credința

1 In original, pare a fi: потвръдилили.

panului Felea ceaşnic, credința panului Zbiarea stolnic, credința panului Hârsu comis şi credința tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viața noastră, cine va fi Domn Țării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Țării noastre, Moldovei, acesta să nu strice daniea noastră, ci să înputerniciască şi să întăriască, pentru că le-am dat şi întărit, pentru a lor dreaptă slujbă şi pentru că este lor dreaptă ocină.

Iar pentru mai multă tărie şi înputernicire acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Toader logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Dumitru Popovici . . . . . în anul 7033, luna Septemvrie 9.

Original, pe pergament, cu pecetea pierdută, la Acad. Rom. 72/2. O fotografie e în colecția mea. A fost publicat, cu unele abateri, în G. Coriolan, Petru Rareş, înainte de urcarea sa pe tron şi Petru Pribeagul, Bucureşti, 1909, pp. 32-34.

Satul Voruntăreşti, pe Covurlui, nu mai este, astăzi. Era și în veacul al XV-lea. Îşi are numele dela Voruntar [1]. — Pârăul

1 Cp. Satul Volintireşti, din jud. Roman [Frunzescu, Dicționar topografic, p. 530], pomenit în uricul lui Ștefan cel Mare, din 7011 (1503), Septemvrie 30 [I. Bogdan, D. Șt. 2, pp. 233, 235, 237, 238]: єдно село . . . на имѣ баичанє, на серетѣ . . . . . вышє wрѕєщь, нижє ворнѹтарѣ (un sat . . . anume Baiceani, pe Sereti . . . în sus de Orzeşti, în jos de Voruntaru). Acesta este pomenit şi într'un uric, dela Iancul Voevod, din 7089 (1581), Mai 11 [Uricarul 14, pp. 153-155; Arhiv. Stat. Iaşi, Condica Mitropoliei Moldovei, 1818, fila 621]: «Mărica şi sora ei, Elisafta, fetile Salomii, şi rudenia lor, Veisa, ce au fost portar, şi fratile său, Ionaşco, cu sora lor, Agafiia, feciorii Măricăi, şi rudeniile lor, Anna şi fratile ei, Ieremiia Barbovschii, ficiorii Sofronii, toți nepoți lui Ion Vorontar şi Sofiicăi, şi strănepoți lui Şărbic şi Olinii . . . satul Vorontăreşti, pe Siretiu, din uricu de înpărțală, ce-au avut moşul lor, Ion Vorontariu, dela bătrânul Ştefan Vvd.». Acelaşi, în 7140 (1632), Iulie 4 [N. Iorga, Stud. şi Doc. 5, pp. 217-218]: Voruntăreşti, în ținutul Romanului. Un Crâstea Vornutai este pomenit într'un uric din 6942 (1434), Octomvrie 8 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 395-397]: крѫстѧ ворнѹтаи, căruia i se întăreşte satul гдє є(ст) романѣса, межд҄ѹ бахлѹими.

Covurluiului, lacul Covurluiului[1], cărora le corespunde, ca nume, iezerul Covurluiul, Cuhurluiul sau Cugurluiul, de dincolo de Prut, sânt pomenite din vechime. Iezerul dela Covur, de dincolo de Prut, este pomenit încă din 6953 (1445), Fevruarie 20[2]. Cel de dincoace de Prut este pomenit în 6943 (1435), Septemvrie 1[3]. Apoi, lacul şi pârăul, în 6956 (1448), Iulie 15[4], Septemvrie 3[5], în 6976 (1468), Septemvrie 24[6]. Pârăul este pomenit asemenea în 6999 (1491), Octomvrie 16[7], etc.

97.

c. 1525.

Stefan Voievod întăreşte lui Bogdan medelnicerul satul dela obârşiea Topolovăţului, anume Găiceani, cu mănăstirea, cumpărată, dela Gliga, Lazor şi Petrea, fiii lui Toma Mâtiutel.

† ма̄(с)тїю бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли мо(л)давскои, знаменито чини(м) и с си(м) наши(м) листо(м) вьсѣ(м), кто на не(м) вьзри(т) или чьт<оучи его оуслыши(т), иже то(т) истиннїи на(ш)> слѹга вѣрнїи, па(н) богда(н) ме(д)лнича(р), слѹжи(л) на(м) право и вѣрно. тѣмже, мы видѣвши его право и вѣрною слѹжбою до на(с), жаловали е<смы его особною нашею ма(с)тїю и дали есмы> емѹ ѡ(т) на(с), ѹ нашеи земли мо(л)давскои, едно село, на врь(х) тополовеца, на имѣ гьичани, и сь монастире(м), що быль кѹпиль <тое село . . .[8] ѡ(т)> глига и ѡ(т) братїа его, ѡ(т) лазѡ(р) и петрѣ, ѡ(т) снѡ̄(в) томи мытютела. тое вьсе вышеписанное село,

1 Harta stat. major, planşele Tecuciul, Bereştii şi Oancea, Galaţii, 1 : 100000 ; Dicţ. geogr. al jud. Covurluiu, pp. 39-40.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 217.

3 Ibid. 2, pp. 682-683: млины коворлѹнскыи.

4 Ibid. 2, pp. 324, 325: селище мынево, на коврьлѹи . . . и ıазерь коврьлѹнскїи.

5 Ibid. 2, pp. 355, 356, 357: села, на коврьлѹю.

6 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 130-131 : половина ѡзера кокѹрлѹиское и село . . . на ковѹрлѹи, на имѣ рьдичещїи.

7 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., pp. 152-156: кьцелещїи, на ковоурлѹи.

8 Lipsesc c. 30 litere.

на имѣ гъичани, <що на връ(х) тополовєца и съ монастирє(м) да єст ємȣ съ въ>[1]сє(м) доходѡ(м), ємȣ и дѣтє(м) єго и ѹнȣчатѡ(м) єго и прѣѹнȣчато(м) єго и прашȣрѣто(м) єго и въсємȣ родȣ єго, кто сѣ ємȣ <извєрє(т) наиближнїи, нєпорȣшєно, ни>[1]колижє, на вѣки. а хотаръ томȣ сєлȣ, на имѣ гъичано(м), и съ монастирємь, на връ(х), на тополѡ(в)ци, да єсть ѡ(т) въс<и(х) сторо(н), по въсѣми своими стары>[1]ми хотари, покȣда извѣка ѡживали. а на то, є(ст) вѣра нашєго г(сд)ва вышєписаннаго, мы стєфана воєводы, и вѣра <прѣвъзлюблєннаго брата г(сд)ва мы, пєтра>, [1] и вѣра боıарѡ(в) наши(х), вѣра пана храна двѡ(р)ника, вѣра пана нєгрила, вѣра пана гринковича, вѣра пана талаба, <вѣра пана влада, паркалаба хотинско>[1]го, вѣра пана кръжи и пана скрипка, паркалабовє нємєцкы(х), вѣра пана грозава, паркалаба новоградского, вѣра <пана барбовского, портарѣ сȣчав>ского, вѣра пана хȣрȣ спатарѣ, вѣра пана тоадєра вистѣрника, вѣра пана личȣла постє(л)ника, вѣра пана фє<лѧ чашника, вѣра пана звїарѣ стол>[1]ника, вѣра пана хръса комиса и вѣра въсѧ(х) болѣрѡ(в) нашихь молдавскы(х) вєликы(х) и малы(х). а по <нашє(м) животѣ, кто бȣдє(т) господа(р), ѡ(т) дѣ>тєи нашихь или ѡ(т) нашєго рода или пакь бȣ(д) кого бгъ извєрє(т) г(с)п(д)рє(м) быти нашєи молдавскои <зємли, то(т) бы ємȣ нє порȣши(л) нашєго даа>нїа, али бы ємȣ ѹтвръди(л) и ѹкрѣпи(л), за нȣжє єсмы ємȣ дали ѡ(т) на(с) и потвръдили, за єго право и вѣрно <слȣжбȣ. а на болшєю крѣпо(ст) и потвръждє>[1]нїє томȣ въсємȣ вышє писанномȣ, вєлѣли єсмо [2] нашємȣ вѣрномȣ панȣ, тоадєрȣ логофєтȣ, писати и наш<ȣ пєча(т) привѣсити к сємȣ нашємоѹ [1] ли>стоѹ. писа(л) ма(р)жирє малаєви(ч), ѹ хрълѡ<вѣ, в лто ҂з҃л҃г, м(с)ца . . . >.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că această adevărată slugă a noastră credincioasă, pan Bogdan medelnicer, a slujit nouă drept şi credincios. De aceia, Noi văzând a lui dreaptă şi credincioasă slujbă către Noi, l-am miluit cu deosebita noastră milă şi i-am dat dela Noi, în Ţara noastră, a Moldovei, un sat, la obârşiea Topolovețului, anume Găiceani,

1 Lipsesc c. 30 litere.
2 Sic.

şi cu mănăstirea, ce a fost cumpărat acest sat . . . dela Gliga şi dela fraţii lui, dela Lazor şi Petrea, dela fiii lui Toma Mâtiutel.

Acest tot mai sus scris sat, anume Găiceani, ce-i la obârşiea Topolovețului, şi cu mănăstirea să-i fie lui cu tot venitul, lui şi copiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi răstrănepoţilor lui şi întregului neam al lui, cine i se va alege mai aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat, anume al Găicenilor, şi cu mănăstirea, la obârşie, la Topoloveţ, să fie din toate părţile, pe toate vechile sale hotare, pe unde din veac au trăit.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Hrană vornic, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Grincovici, credinţa panului Talabă, credinţa panului Vlad, pârcălab de Hotin, credinţa panului Cârjă şi a panului Scripcă, pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Grozav, pârcălab de Cetatea Nouă, credinţa panului Barbovschi, portar de Suceava, credinţa panului Huru spatar, credinţa panului Toader vistiernic, credinţa panului Liciul postelnic, credinţa panului Felea ceaşnic, credinţa panului Zbiarea stolnic, credinţa panului Hârsu comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, Moldovei, acesta să nu-i strice daniea noastră, ci să-i întăriască şi înputerniciască, pentru că i-am dat şi întărit, pentru a lui dreaptă şi credincioasă slujbă.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Toader logofătul, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Margire Malaevici, în Hârlău, ⟨în anul 7033, luna . . .⟩

Originalul, pe pergament, cu pecetea cea mare atârnată, la Acad. Rom., Pecete 120. Din pergament, lipseşte a treia parte. Pe pecete se citeşte : † печать їѡ стефана воеводы, господар ⟨земли⟩

молдавскои. O fotografie e în colecţia mea. A fost publicat, necomplect, în Coriolan, Petru Rareş, cit., pp. 34-36. Este menţionat în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 142.

Satul Găiceani cred că este totuna cu satul Găiceana, din judeţul Tecuci [1].— Numele pârăului Topoloveţ nu s'a mai păstrat. El face parte din aceiaşi familie cu Topliţa, Topoliţa [2]. — Toma Mâtiutelul este necunoscut. Un Mitutelul, cu neamul său, apare într'un uric dela Bogdan Voevod, din 7016 (1508), Martie 25 [3]. — Bogdan medelnicerul este necunoscut.

98.

1525.

Stefan Voevod întăreşte lui Oană Matos şi nepoatelor lui satul Donceştii, pe Cohorlui.

Suret di pi uric dila Ştefan Vodă, din vlet 7033.

Precum au venit înainte Mării sali sluga Mării sali, Oanna Matos, şi cu nepoată sa, Marii, şi cu suru-sa Naste, fata lui Matos, jeluindu-să cu mare jalubă şi cu o 'ncredinţată mărturii, dzicând precum au întăritură de cumpărătură, dila moşul Domnii sale, Ştefan Vod., pe un sat, anoame Donceştii, pe Cohorlui, şi iară dila Domnia sa întăritură, precum au cumpărat acel sat dila Gavril Batoş, nepot lui Amalei, dreptu dou sute şi cincidzăci zloţi tătăreşti..

Iară aceli întărituri au arsu în casa lui, când au aprinsu Platir [4].

Aşijdere, mărturisind, carele şi noo ne-au mărturisit şi văzând a lor mare jalobă şi mărturie, precum ei ne-u aratat şi nou pela megiiaş de prejur şi ne-u arătat şi uricile arsă. Aşijdere, şi Noi am dat şi i-am întărit slugii noastre, lui Oanii Ma-

1 Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 202; Dicţ. statistic al României, Buc. 1915, 2, p. 866; Harta stat. major, planşa Răcăciunii şi Căiuţul, 1 : 100000.

2 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 939; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voievod, p. 554; I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 583.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voievod, pp. 254, 255, 256: митѹтелѹ(л).

4 Sic.

tos şi nepoţii lui, Marii, şi surori-sa Nasta, fetii lui Matos, pre acel mai sus pomenit sat, Donceştii, pe Cohorloi, ca să fii şi <de> la Noi uric cu toto vinitul, cupiilor lui şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi a stre<ne>poţelor lui şi a toate neamurile lui, cine s'ar alegi mai aproape, neclintit, nici odănăoară, în veci.

Iar hotarâle acelui loc mai sos pomenit sat, anomi Donceştii, pe Guhorlui, ca s<ă> fii de toate părţile, cu toate locurile hotar<e>lor, pe unde au fost de vac.

Suretul de mai sus, cu totul defect, se află la .Acad. Rom. 37/9. Se află menţionat şi în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 142. Aici, greşit, Cohoreni, în loc de Cohorlui.

Satul Donceşti nu mai este, astăzi. El trebuie să fi fost acolo unde este valea Donceştilor, în comuna Măstăcani, judeţul Covurlui [1]. Era şi în veacul al XV-lea. Îşi are numele dela un Donciu [2].

99.

1518, ⟨Ianuarie 22⟩ [3].

Stefan Voevod întăreşte lui Andruşco Boldur satul Criveştii, la Bârlad, moară şi prisacă, cumpărate cu 200 de zloţi tătăreşti, dela sora-sa, Maria. Asemenea, satul Hănăşăştii, pe Elan, cumpărat cu 400 de zloţi, dela nepoţii lui Oană Ureacle.

«Lt. 7026. Ispisoc dela Stefan Vvd. Insămnare facem cu această carte a noastră tuturor, cui să cade a şti, că iată au venit, înaintea noastră şi dinaintea boiarilor noştri moldoveneşti mari şi mici, Maria, fata lui Boldur vornicul, şi au vândut, de

1 Dicţ. geogr. al jud. Covurluiu, p. 67 ; Harta stat. major, planşa Galaţi, 1 : 100000.

2 Cp. un Donciul pisar, gramatic, în 6941 (1433), Noemvrie 16 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 594-595] : писа до(н)чѫ грамматикѫ ; asemenea, în 6956 (1448), Octomvrie 10 [ibid. 2, pp. 369, 370] : пи(с) дончѣ. Un sat Donceşti a fost în jud. Bacău, pomenit într'un uric dela Ştefan cel Mare, din 7000 (1492), Octomvrie 14 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 505, 506, 507, 508] : половина село ѡт дончещи, що сѫт на донча. Acesta, înpreună cu alt sat, Stăneşti, este pomenit într'un document din 7267 (1759), Mai 29 [N. Iorga, Stud. şi Doc. 7, pp. 302-303], când este amintit şi uricul din 6946 (1438), dela Ilie şi Ştefan, Voevozi, dat lui Trifu Sogne, pe satele Stăneşti şi Donceşti.

3 Documentele interne ce urmează au fost găsite, după ce se ajunsese cu tipărirea până aici.

bună voia sa, a ei dreaptă ocină, dintru a lor drept uric, dela părintele ei, Boldur vornicul, ce au avut de cumpărătură dela moşul Domnii meale, răposatul Stefan Vvd., slugii noastre, lui Andruşco Boldur, fratele Mariei, un sat, anume Criveştii, la Bârlad, şi cu moară, în Bârlad, şi cu prisacă, drept 200 [1] de zloţi tătărăşti.

Şi i-au plătit sluga noastră, Andruşco Boldur, deplin, toţi acei bani mai sus scrişi, 200 [1] de zloţi, întru mânule surori-sa, Mariei, dinaintea noastră şi dinaintea boiarilor noştri.

Şi iarăşi, au venit, înaintea noastră <şi> înaintea [2] a lor noştri boiari mari şi mici, boiariul nostru, dumnealui Oana Tarcanul, med<e>l<niciar>, şi fratele său, Dragoş, şi surorile lor, Stana şi Marta, feciorii lui Ilie Huru, comisul, şi săminţia lor, Lupul Lepovăţ şi surorile lui, Fatoşe şi Neaga şi Boaghe [3], feciorii lui Ilisânii, toţi nepoţii Oanii Urecle, şi au vândut a lor ocină, dintru a lor drept uric şi drese, ce au avut ei dimainainte, dela Ilieaş şi Ştefan Vvd. şi dela moşul Domnii meale, Stefan Vvd., aceia au vândut slugii noastre, lui Andruşco Boldur, un sat, pe Elan, anume Hănăşăştii, drept 400 [4] de zloţi.

Şi le-au făcut sluga noastră, Andruşco, plata de plin, toţi aceşti bani, 400 [4] zloţi, în mâna boiariului nostru credincios, Oana Tarcanul med., şi fratelui său, Dragoş, şi surorilor lor, Stanei şi Martei, şi feciorii lui Ilie Hur<u>, comisul, şi săminţiilor, Lupe Lipovăţ şi surorilor lor, Fatoşăi şi Neagăi şi Boaghei, feciorii Ilisinii, toţi nepoţii Uriclei [5], denaintea noastră şi denaintea a lor noştri boiari.

Şi iarăşi, aşijderea, au mai venit, înaintea noastră şi înaintea a lor noştri moldoveneşti boiari mari şi mici, Dragna, fata Marinei, nepoata Iubaninei, de a sa bună voe, au vândut a ei dreaptă ocină, din drese, ce au avut, dela moşul Domnii meale, Stefan Vvd., jumătate din iazerul Hrăceatele slugii noastre, lui Andruşco Boldur, drept 200 [1] de zloţi tătărăşti.

1 In traducerea veche : с҃.
2 In traducerea veche : anaintea.
3 In traducerea veche : боаге.
4 In traducerea veche : ү҃.
5 Sic.

Şi sluga noastră, Andruşco Boldur, i-au făcut plată deplin aceşti bani de mai sus scrişi, două sute[1] zloţi, în mânule Dragnei, fetei Marinei, nepoata Iubaninei, denaintea noastră şi denaintea a lor noştri moldoveneşti boiari.

Iar hotarâle acelor sate, anume Criveşti[2], la Bârlad, şi cu moară, în Bârlad, şi cu priseaci şi celalt sat, la Elan, anumi Hănăşăştii, şi iazerul Hrăceatele, ca să fie din toate semnele, după bătrânele hotare, precum au umblat din veci.

Şi Noi văzând a lor bună voie şi tocmală şi deplin plată, dela Noi aşijderea încă am dat şi am întărit slugii noastre, lui Andruşco Boldur, pre acele sate, anume Criveşti[2], la Bârlad, şi cu moară, la Bârlad, şi cu priseacă şi pre celalalt sat, anume Hănăşăştii, şi iazerul Hrăceatele, ca să-i fie lui dela Noi uric, cu tot venitul, lui şi feciorilor lui, nepoţilor şi strănepoţilor şi a tot neamul, ce să va alege mai de aproape, nestricat, nicіodinioară, în veci».

Documentul de mai sus se află la Arhiv. Stat. Bucureşti, Condica Asachi, nr. 261 (628), fila 257 v. (529)-528 r. (530). Traducerea are data 7026. Este acelaşi document cu cel din 7026, Ghenar 22, de unde am luat data Ianuarie 22[3].

Satul Criveşti este în judeţul Tutova, aşezat pe Bârlad[4]. În timpul lui Ştefan cel Mare, a fost al lui Boldur vornicul, ai cărui fii sânt Maria şi Andruşco Boldur[5]. Este pomenit şi în 7037 (1529), Martie 16[6]. Era şi la începutul veacului al XV-lea[7].—

1 In traducerea veche : ҫ̃.

2 In traducerea veche : Crivleşti.

3 Vezi mai sus, pp. 31-32.

4 Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 148; Ind. stat. pp. 392, 535; Harta stat. major, planşa Tecuciul, 1 : 100000.

5 Vezi documentul din 1522 (?), Iulie 5 şi 1522, Octomvrie 31, pentru neamul lui Boldur vornicul.

6 Arhiv. Stat. Iaşi, Anaforale nr. 78, fila 54v. şi Anaforale nr. 19, fila 55; Ghib. Sur. 9, pp. 16, 236-237: «pe Bârlad, satul Neagomireşti, unde au şăzut Dragomir Petre, din sus de Criveşti».

7 Pentru sate cu acest nume, vezi Ind. stat. p. 535. Toate sânt foarte vechi. Cel dela Strunga, din jud. Roman, sub Alexandru cel Bun, era al boierilor Giurge şi Costea Stravici, cum ne arată un document, din 7053 (1545), Aprilie 4 [originalul, pe pergament, la Arhiv. Stat. Iaşi; o fotografie e în colecţia mea; Ghib. Sur. 1, pp. 380-386], deci era şi în veacul al XIV-lea.

Hănăşăştii sânt Hănăşenii, din comuna Murgeni, judeţul Tutova, aşezat pe Elan[1]. Satul, sub Ilie şi Ştefan, Voevozi, fusese al lui Oană Ureacle. Îşi are numele dela un Hanăş. Era şi în veacul al XIV-lea[2]. — Documentul ne dă ştiri despre neamuri însemnate de boieri, din veacul al XV-lea. Aflăm astfel pe fiii lui Ilie Huru, comisul: medelnicerul Oana Tarcanul, Dragoş, Stana şi Marta[3]. Pe aceştia documentul îi arată ca seminţie, — ceia ce în suretele vechi corespunde cu племенникове, adică veri, — cu Lupul Lipovăţ, Fatoşe, Neaga şi Boaghe, feciorii Ilisânii şi nepoţii lui Oană Ureacle. Ilisei, cred că era însurat cu o soră a lui Ilie Huru, comisul. Era fiul lui Oană Ureacle, boier foarte cunoscut, înainte de Ştefan cel Mare[4]. Nu ştiu dacă acesta este

1 Ind. stat. pp. 390, 600; Harta stat. major, planşa Fălciul, 1 : 100000.

2 Alte sate, Hănăşeni, sânt în ţinutul Cahul, peste Prut [Frunzescu, Dicţionar topografic, p. 230; Ind. stat., pp. 82, 600].

3 Despre Ilie Huru, comisul, vezi I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 520, 521; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., p. 284, 285, 86-87. Boerii Efrim şi Danciul Huru, din prima jumătate a veacului al XVI-lea, sânt arătaţi fiii lui Oană Huru şi nepoţii lui Petru Huhule, într'un document dela Petru Rareş Voevod, din 7054 (1546), Aprilie 20 [suretul la Fundaţiea Regele Ferdinand I, Iaşi (dela Ghibănescu), Condica 1, fila 5-6; Ghib. Sur. 5, pp. 177-179; Ghib. Sur. ms 14, p. 334; Acad. Rom. 157/17; Arhiv. Stat. Iaşi, divanul domnesc, Tr. 1357, op. 1543, dos. 60, fila 16]. Aici, şi fraţii lor: Mihociu, Maria, Maruşca şi Stanca. Dar un document, din 7027 (1519), Iunie 4 [vezi mai sus, pp. 108-115] ne arată ca fiu al lui Petru Huhule pe Isaiea dela Răcătău, pe care documentul dela Ştefan cel Mare, din 6998 (1490), Martie 15 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 403-405] îl arată înpreună cu nepoţii săi de soră, Pătru Farcaş şi Marta, fiii Stanei, şi cu nepoţii săi de frate, Toma şi Ana, fiii lui Danciul. Despre acelaşi neam, după arătările unui document, din 7016 (1508), Fevruarie 16, vezi M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 211-216. Poate soţia lui Oană Huru este o fiică, necunoscută, a lui Petru Huhulea. Documentul din 7005 (1497), Martie 20 [I. Bogdan, D. Şt. 2, pp. 118-120] arată pe o soră, Anca, a lui Ilie Huru, comisul, şi o nepoată de frate a lor, Măria.

4 Vezi M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 866 (Oană Ureacle), 885 (Vană Ureacle, Vană Ureacle, vornic), 884 (Ureacle, Ureache păharnic, păhărnicel), 852 (Ion Urecle, Ion Urecle păhărnicel) 1, pp. 536-540. Intr'un uric, dela Ieremia Moghilă Voeood, din 7106 (1598), Aprilie 10 [Ghib. Sur. 20, pp. 74-78; originalul. pergament, la Fundaţia Regele Ferdinand I, Iaşi] se spune că, în timpul lui Alexandru Lăpuşneanu Voevod, Pătraşco pârcălabul cumpărase двѣ ча(с)ти за ѡ(т)нинѹ ѡ(т) село стѫницани, что ѡ(н) соби кѹнила ѡ(т) агафїа, дъща їѡанѹ стѫницанѹ(л), ѡт и(с)привилїа, еже има(л) прѣ(д)ка еи, ѹрѣке пѫхърничел за даанїе ѡ(т) илїа и

străbunul lui Nistor şi Grigorie Ureche [1], dar ştiu sigur că bunul lui Nistor Ureche, în timpul lui Ştefan cel Mare, era Danciul Ureache, cum ne arată un document, dela Ieremia Moghilă Voevod, din 7108 (1600), Aprilie 8. Acest Danciul Ureache trăieşte şi în vremea lui Petru Rareş Voevod. Din acelaşi document, se vede că înaintaşii lui Nistor Ureche au stăpânit Fundenii, ce se numesc Lăţcanii pe Albâia, sat luat apoi de Domnii de mai înainte şi dat sub ascultarea ocolului domnesc din târgul Romanului [2]. — Aproape de Hănăşeni, lângă Prut, este şi

ѡ(т) стефана воєво(дї) (două părţi de ocină din satul Stânigeani, ce şi-a cumpărat dela Agafia, fiica lui Ioan Stânigeanul, din privilegiu, ce l-a avut înaintaşul ei, Ureache păhărnicel de danie dela Ilie şi del Stefan, Voevozi).

1 Vezi şi M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. pp. 73-74.

2 O fotografie de pe original e în colecţia mea: потврж(ж)даε(м) нашεмѹ вѣрномѹ . . . панѹ нисторѹ ѹрѣкε, великомѹ <дво(р)никѹ>, его правою ѡ(т)чинѹ и дѣ(д)нинѹ, ѡ(т) испривилїε за викѹпленїε, что има(л) дѣ(д) его, да(н)чѹ(л) ѹрѣкε, ѡ(т) стараго стефана воεво(дї), и ѡ(т) и(с)привилїε, за потврждεнїε, ти(ж), что ѡ(н) има(л) ѡ(т) стара(г) петра вѡεводи . . . ѡ(т) село хотинεщи . . . такождεрε, даεм и потврждаεм нашε(мѵ) . . . панѵ ни(с)торѹ оурѣкε, великомѹ дво(р)никѹ . . . ѡ(т)нинѹ и дѣ(д)нинѵ, ѡ(т) и(с)привилїε за вислѹжεнїε, что има(л) дѣ(д) его, да(н)чѹ(л) ѹрѣкε, ѡ(т) стараго стефана воεводи, εдно мѣ(с)то за пѵ(с)тини, ѹ кржници брътиловы, что(с) нѣ имεнѵεт брътѵлεщїи, на ѩ(л)пѵ(х) . . . что тоε вишεрεчεнноε мѣсто за пѵ(с)тини . . . до(с)тало(с) емѹ, ѡсо(б)но ѡ(т) кх н(н)ши(х) его сжро(д)ники, за нεжε до(с)тало(с) сжро(д)нико(м) его, по на дрѹги(х) мѣ(с)ти (întărim credinciosului nostru . . . pan Nistor Ureache, marelui vornic, a lui dreaptă ocină şi moştenire, din privilegiu de cumpărătură, ce a avut bunul lui, Danciul Ureache, dela Stefan Voevod cel Bătrân, şi din privilegiu de întăritură, asemenea, ce el a avut dela Petru Voevod cel Bătrân . . . din satul Hotineşti . . . ; asemenea, dăm şi întărim la al nostru . . . pan Nistor Ureache, marele vornic, . . . ocina şi moştenire, din privilegiu de slujbă, ce a avut bunul lui, Danciul Ureache, dela Stefan Voevod cel Bătrân, un loc de pustie, la Fântâna lui Brătilă, ce acuma se numeşte Brătuleştii, la Ialpuh, . . . care acest mai sus scris loc de pustie . . . i s'a venit lui, deosebit de către alte rude ale sale, pentru că s'a venit rudelor sale, prin alte locuri). панѹ нисторѹ ѹрѣкε . . . его правою ѡ(т)нинѵ и дѣ(д)нинѹ, ѡ(т) тогож вишεрεчεннаго привилїε и паки и ѡ(т) дрѹгих привилїε старих, что имали дѣдовε и прѣдѧдовε его, ѡ(т) стараго алеѯа<н>дра вѡεвѡди, ε(д)но село,

balta Hârşeti, Hrăceatele din 1518[1]. Marina, mama Dragnei, din 1518, este arătată fiica lui Dragomir Banul, în 7001 (1493), Martie 5[2]. Acesta era înrudit cu boierii Iuban[3].

на имѣ фѹндѣнїи, что(с) нн҃ѣ именѹет лъцканїи, на потока а(л)бъıа, и съ мѣсто за млин, ѹ а(л)бъıа, что тое вишереченное село, на имѣ фѹ(н)дѣнїи, что(с) нн҃ѣ именѹт лъцканїи, что на а(л)бъıа . . . било възѣто ѿ(т) прѣ(ж)них г(с)п(д)рїе и дано бы(ст) прислѹхати къ ѡколѹ нашемѹ, ѿ(т) тръ(г) рома(н) (lui pan Nistor Ureache . . . a lui dreaptă ocină şi moştenire, tot din acelaşi privilegiu mai sus numit şi iarăşi şi din alte privilegii vechi, ce au avut bunii şi străbunii lui, dela Alexandru Voevod cel Bătrân, un sat, anume Fundeanii, ce acum se numesc Lăţcanii, pe pârăul Albâia, şi cu loc de moară, în Albâia, ce acest mai sus numit sat, anume Fundeanii, ce acuma se numesc Lăţcanii, ce-s pe Albâia . . . a fost luat de Domnitorii de mai înainte şi a fost dat să asculte de ocolul nostru, din târgul Roman). Uricul, dat de Alexandru cel Bun, lui Fundea, pentru satul Fundeanii, pe Albinea, este cel din 6936 (1428), Septemvrie 3 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 1, pp. 223-228]. Asupra Fundenilor, pe Albânea, şi a Laţcanilor, se păstrează şi uricul dela Ştefan cel Mare, din 6992 (1484), Mai 13 [I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 278-280], înainte ca satele să fi intrat în ocolul târgului Romanului. În acest an, satele se întăresc lui Dragoş, ginerele lui Severin, soţiei lui, Anuşcăi, surorii ei, Stanei, fiicele lui Severin (драгоше, зѣт северин . . . ѡтнина женѣ его, анѹшци, села, на имѣ фѹндещїи, на албинѣ, и такождере, ѹ томже хотарю, село, на имѣ лацканїи . . . емѹ и женѣ его, анѹшци, и сестри еи, стани, дъщери северини). Prin femei, cred, Nistor Ureche era coborîtor şi din Fundea, ca şi din Severin şi fiicele sale, Anuşca şi Stana.

1 Harta stat. major, planşa Fălciul, 1 : 100000.

2 Vezi mai sus, p. 32.

3 Vezi M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 853, 856; M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M. p. 85; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 532, 534.

100.

1518, Fevruarie 20.

Stefan Voevod întăreşte lui Cozma Şarpe, postelnicul, jumătate din satul Plopeşti, pe Trotuş, cumpărată, cu 180 de zloţi tătăreşti, dela Cerna şi Bura, nepoatele de soră ale lui Balea Plopescul, şi altă jumătate de sat, cumpărată, cu 200 de zloţi tătăreşti, dela Sacotă.

«7026, Fevr⟨uarie⟩ 20. мл(с)тїю б(ж)їю, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь зе(м)ли мо(л)да(в)скои, знаменито чини(м) иси(м) ли(с)тw(м) наши(м) вьсѣ⟨м⟩[1], кто на не(м) вьзри⟨т⟩[2] или чтѹчи его ѹслъıши(т), wже прїидоша, прѣ(д) нами и прѣ(д) нашими мо(л)да(в)скими боꙗре, че(р)на и сестра еи, бѹра, сестричечеве бали плопь(с)кѹла, по и(х) доброи воли, ники(м) непонѹжени, анинрисиловани и продали свои правѹи w(т)нино(у), w(т) и(х) праваго оурика, исправилїе, що ималь оунико и(х), балѣ плопьскѹлѹ, w(т) пре⟨д⟩ко(в)[3] наши(х), w(т) илїаша и w(т) стефана, воеводw(в), половина село, w(т) плопещи, на тотрѹша, вышнѣа ча(ст), нашемѹ вѣрномѹ панѹ, козми шарпе, посте(л)никѹ, за рп̃ зла(т) татарскъıх. и на(ш) вѣрнїи пань, козма ша(р)пе, по(с)те(л)ни(к), w(н) заплати(л) оуси испо(л)на тоти вишеи писаннїи пинѣзи, рп̃ зла(т) татарскъıх, и оу рѹкъı черни и сестри еи, бѹри, сестричиче⟨ве⟩ бали плопе(с)кѹла, и прѣ(д) нами и прѣ(д) нашими боꙗре. и w тw(м), тако(ж) пр(ї)иде, прѣ(д) нами и прѣ(д) нашими мо(л)да(в)ски боꙗре, слѹга нашь, сакоть, по свои доброи воли, ники(м) непонѹже(н), анинрисилован и прода(л) свои правѹи w⟨т⟩(н)инѹ[4] и выкѹпленїе, що има(л) w(н) w(т) че(р)на и w(т) сестри е(i), w(т) бѹра, сестричичеве бали плопь(с)кѹла, исправилїа, що wни имаю(т) w(т) пре(д)ко(в) наши(х), и w(т) илїаша и w(т) стефана, воеводо(в), половина село, w(т) плопещи, нижниаа ча(ст), на тротѹша, нашемѹ вѣ(р)номѹ панѹ, козми ша(р)пе, по(с)те(л)никѹ, за с̃ зла(т) татарскъı(х). и на(ш) вѣ(р)нїи пань, ко(з)ма ша(р)пе, по(с)те(л)ни(к), w(н) заплатиль ѹси испо(л)на тоти вишеписанїи пинѣзи, с̃ зла(т) татарскъıх, оу рѹкъı сакоти, прѣ(д) нами и прѣ(д) нашими боꙗре. а па(к), привилїа, що има(л) сакота на тотѹ половина село, на плопещи, що на тотрѹши, на ни(ж)ноую ча(ст), w(т) дѣда

1 In copie, м lipseşte.
2 In copie, т lipseşte.
3 In copie, д lipseşte.
4 In copie, т lipseşte.

г(сд)вми, ѡ(т) стєфана воєво(дї), ѡ(т) кѹпє(ж), ѡ(н) на(с) марториса(л), а(ж) єи изгѹби(л)[1]. ино, єслы сѧ знаидє(т) тои привилїє, боу(д) гдє, а ѡ(н), ни са(м) сакота, ни єго дѣти, ни вє(с) рѡ(д) єго, да нє имає(т) тѣгати, николи, а ни добивати на тотѹ половинѹ сєлѹ, ѡ(т) плопєщи, на ни(ж)нѹю ча(ст), що на тотроу(ш), а ни на(к) ѡ(т) дѣтє наши(х) или ѡ(т) нашєго рода, боу(д) кто бѹдє(т) г(с)п(д)рє(м) нашєи зємли мо(л)да(в)скои, да и(м) нє дръжа(т) зако(н), понєжє са(м) свѣдѣтє(л)ствова(л) на(м), а(ж) тота привилїє, що ѡ(н) ималь ѡ(т) дѣда г(сд)вамы, ѡ(т) стєфана воєво(дї), ѡ(т) коупє(ж), на тоє половина сєло, на плопєщи, на ни(ж)нѹю ча(ст), ѡ(н) єи изгѹбилъ[1]. ино, ми видѣвшє и(х) доброи воли а тъ(к)мє(ж) и полнѹю заплатѹ, а ми тако(ж)дєрє и ѡ(т) на(с) дали и потвръдили єсмъı нашємѹ вѣрномѹ панѹ, ко(з)ми ша(р)пє, по(с)тє(л)никѹ, тотѹ вышєписа(н)ноє сєло, на имѣ плопєщи, ѡба ча(с)ти, и вы(ш)нѣа и нижнѣа, како да є(ст) ємѹ ѡ(т) на(с) оури(к) и съ въсє(м) доходо(м), ємѹ и дѣтє(м) єго и оунѹчатѡ(м) єго и прѣѹнѹчато(м) єго и въсємѹ родѹ єго, кто сѧ ємѹ извєрє(т) наиближ(ж)нїи, нєпорѹшєнно, николижє, на вѣкъı. а хотар томѹ сєлоу, на имѣ плопєщо(м), що є(ст) на тотрѹши, ѡбѡ(м) частє(м), да є(ст) ѡ(т) ѹсн(х)[2] сторо(н) хота(р), по старомоу хота(р), по кѹда извѣка ѡживовали. а на то, є(ст) вѣра нашєго г(сд)ва вышєписа(н)наго, мы стєфана воєво(дї), и вѣра прѣвозлюблєннаго[3] брата г(сд)вамы, пєтра, и вѣра въсѧ(х) боıа(р) наши(х). лт ӡѕкѕ, фє(в) к.

Totruşan logof., Isac, Petre vorc., Şendre i Negrilă i Vasca i Grincovici i Tălab, pâr. ot Hotin, Coste i Condre, pâr. ot Niamţu, Petre i Toader, pâr. Novograd, Arbure, portariul de Suceavă, Hrana spăt., Erimie vist., Săcuian păh., Stârce stol., Cătălian comis.

Copia slavonă de mai sus se află la Arhiv. Stat. Bucureşti, Condica Asachi, nr. 262 (629), fila 33 (41)-34 (42). O altă copie, cam asemănătoare cu aceasta, căreia îi lipseşte însă sfârşitul şi data, se află ibid., Condica Asachi, nr. 261 (628), fila 636 (638). Pe cât se vede, ea nu poate fi departe de original.

1 In copie, изглѹби(л).
2 In copie, х lipseşte.
3 Sic.

In loc de traducere, dau mai departe suretul, ce se păstrează în Arhiv. Stat. Bucureşti, M-rea Tazlău, pachet 7, nr. 1:

«Suret. Cu mila lui Dmzău, Noi Ştefan Vvod., Domnu Ţării Moldovii, facim ştire cu această a noastră carte tuturor, cini va căuta spre dânsa sau cetindu-s va auzi, adică au venit, înainte noastră şi înainte boiarilor noştri a Moldovii, Cerna şi soro-sa, Bura, verile lui Bali Plopăscul, de a lor bună voia, de nimine siliţ, nici asupriţ, şi au vândut driaptă a sa ocină, dintr'a lor drept uric şi drese, ce-au avut unchiul lor, Bale Plopăscul, dela ai noştri di mai înainte, dela Ilieş şi Ştefan Vvod., giumătati sat, din Plopeşti, pe Totruş, parte din sus, credinciosului nostru giupân, Cozmii Şarpe, post., drept 180 zloţi tătăreşti.

Şi credincios giupânul nostru, Şarpe post., el au plătit toţ deplin acii de sus scriş 180 zloţ tătărăşti, în mânule Cernii şi surorisa, Burii, verilor lui Bali post., înainte noastră şi înainte boerilor noştri.

Şi pentru aceia, tij, au venit înainte noastră şi înainte boerilor noştri a Moldovii sluga noastră, Sacotă, de a sa bună voia, de nimi silit, nici asuprit, şi au vândut driaptă a sa ocină şi moşii şi cumpărătură, ce-au avut el dela Cerna şi soro-sa, Bura, verile lui Bali Plopăscu şi drese, ci-au ii dela Ilieş şi Ştefan Vvod., di mai înainte di Noi, giumătati di sat, din Plopeşti, parte din gios, pe Totruş, credincios giupânului nostru, Cozmii Sarpe post., drept 200 zloţi tătărăşti.

Şi credincios giupânul nostru, Cozma Şarpe, post., el au plătit toţ deplin acii de sus scriş bani, 200 zloţi tătărăşti, în mânule Sacotii, înainte noastră şi înainte boerilor.

Dar iarăş drese, ce-au avut Sacotă pe acea giumătati di sat, pe Plopeşti, ci-i pe Totruş, pe parte din gios, dela moşul Domniei mele, Ştefan Vvod., di cumpărătură, el mi-au mărturisit că li-au prăpădit. Şi di s'or găsi acele drese ori undi, nici singur Sacota, nici copiii lui, nici tot niamul lui, să n'aibă a-l tragi nici odată, nici a să giudeca, pentru acea giumătati di sat, din Plopeşti, pe parte din gios, ci esti pe Totruş, cum nici din fiii noştri sau din niamul nostru, oricini va fi Domnu, în Pământul nostru, a Moldovii, să nu le ţii giudecata, fiind că singur ni-au mărturisit că acele drese ce-au avut dela moşul Domniei

mele, Ştefan Vvodu, di cumpărătură, pe aceia giumătati di sat, pe Plopeştii, parte din gios, el li-au prăpădit.

Şi văzând Noi a lor de bună voia tocmală şi plata deplină, iar Noi asămine şi dela Noi am dat şi am întărit credincios giupânului nostru, Cozmii Şarpe, post., acel di sus scris sat, Plopeştii, amândoă părţile din sus şi din gios, ca să-i fii lui dela Noi uric cu tot venitul, lui i ficiorilor lui i nepoţilor i strănepoţilor şi la tot niamul lui, cini să va alegi mai de aproapi, neclintit, nici odinioară, în veci.

Iar hotarul acelui sat, anumi Plopeşti, ci esti pe Totruş, amândoă părţile, să fii din toate părţile hotar, după hotarâle vechi, pe undi au înblat din veci.

Şi spre aceasta, esti credinţa Domniei mele de sus scris, Noi Ştefan Vvod., şi credinţa preiubitului frate Domniei mele, Petru, şi credinţa boerilor noştri, credinţa giupânului Isac, credinţa giupânului Petre vorc., credinţa giupânului Şandrii, credinţa giupânului Negrila, credinţa giupânului Vasco, credinţa giupânului Grincovici i credinţa Talabii, pârcălab di Hotin, credinţa giupânului Coste şi Condre, pârcălabi di Niamţu, credinţa giupânului Negrilă i Toader, pârcălabi di Cetate Noâ, credinţa giupânului Arbure, port. di Suceava, credinţa giupânului Hrana spat., credinţa giupânului Eremii vist., credinţa giupânului Sacuian pah., credinţa giupânului Strâci stol., credinţa giupânului Caţelian comis şi credinţa tuturor boerilor noştri a Moldovii mari şi mici.

Iar după viiaţa noastră, cini va fi Domnu, în Pământul nostru, din fiii noştri sau din niamul nostru sau ori pe cini va alegi Dnzău a fi Domnu în Pământul nostru a Moldovii, acela să nu strămuti a nostră danii şi întăritură, ci mai ales să le întăriască, fiind că i-am dat şi i-am întărit, pentru a lui driaptă şi cu credinţă slujbă şi pentru că el ş-au cumpărat pe drepţi banii săi.

Şi spre mai mari tării şi întăritură acelor toate de sus scrise, am poroncit credincios boeriului nostru, giupânului Totruşan logf., să scrii şi pecete noastră să spânzuri, la această adivărată a nostră carte

Au scris Oanţa, în Hârlău, let 7026, Fevr. 20.

S'au tălmăcit asămine di mini <1>796 Fevr. 24, Andrei Tălmaciu căpt.»

Toate lămuririle asupra datelor din acest document să se vadă la documentul din 7026 (1518) Dechemvrie 31 (vezi mai sus, p. 92-96).

101.

1519, Iunie 27.

Stefan Voevod întăreşte lui Giurgiu Oţel şi surorii lui, Ana, fiii lui Dragomir Oţel, satul Boziani, dela obârşiea Albânei, cu mânăstirea şi cu amândouă pârăiaşele.

† мл(с)тию бжїею, мы стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рь земли молдавскои, знаменито чини(м) иси(м) листо(м) наши(м) вьсѣ(м), кто на(н) вьзри(т) или чточи [1] его ѹслыши(т), ѡ(ж) то(т) исти(н)ни на(ш) слѹга, жѹ(р)жа ѡце(л), и сестра его, а(н)на, снве драгомира ѡцела, жаловали есмы и(х) ѡсобною нашею мл(с)тию, дали и потврьдили есмо [1] и(м), ѹ нашеи земли, ѹ молда(в)скои, и(х) правѹю ѡтинѹ, испрївилїе и ѡ(т) ѹрика, що има(л) ѡць и(х), драгомирь ѡцель, ѡ(т) кѹпеже, ѡ(т) дѣда г(сд)ва мы, стефана воево(дї), село, на име бозиiани, на врь(х) албьнею, и сь монасти(р) и сь ѡбама пото(ч)ки. щоже емѹ прода(л) тое село и монастирь племени(к) его, ста(н)чѹ(л) и сестра его, негрита, снве попа иннаша, за ҂ѱс зла(т) тата(р)скы(х). тое вьсе вышеписанное село, на име бозиiани, на а(л)бьнею, сь монасти(р) и сь ѡбама пото(ч)кы, да е(ст) слѹѕѣ нашемѹ, жѹ(р)жи и сестри его, а(н)ны, снове драгомира ѡцела, ѡ(т) на(с) ѹрикь и сь вьсе(м) доходо(м), и(м) и дѣте(м) и(х) и ѹнѹчато(м) и(х) и прѣѡнѹчато(м) и(х) и прѣщорѣто<(м)> [2] и(х) и вьсемѹ родѹ и(х), кто сѣ и(м) извере(т), наиближни, непорѹшенно, николиже, на вѣкы. а хота(р) томѹ село [1] да е(ст) ѡ(т) ѹси(х) сторони, по старомѹ хотарѹ, по кѹда извѣкка ѡживали. а на то, е(ст) вѣра нашего г(сд)ва вышеписа(н)наго мы, стефана воево(дї), и вѣра прѣвьзлюбленномѹ [1] братѹ [1] г(сд)ва мы, петра, и вѣра боiа(р) наши(х), вѣра пана iсака, вѣра пана петра дво(р)ника, вѣра пана ша(н)дра, вѣра пана негрила, вѣра пана васко, вѣра пана гри(н)ковича и пана тьлькь [1], хоти(н)скы(м) [1], вѣра пана [3] косте и пана кондри, немецкы(м) [1], вѣра пана петрики и пана тоадера, новогра(д)скы(м) [1], вѣра пана арбѹре сѹча(в)скомѹ [1], вѣра пана храна спьтарѣ, вѣра пана еремїи вистарьника [1], вѣра пана ша(р)пе постелника, вѣра пана

1 Sic.
2 м lipseşte.
3 In original, панана.

сакȣıана чашника, вѣра пана стръча столника, вѣра пана къцелѣна комиса и вѣра бої͡а(р) наши(х) мо(л)давски(х) великы(х) и мали(х). а по наши(м) животѣ, кто бȣде(т) г(с)п(д)ръ нашеи земли, ѡ(т) <дѣтеи> наши(х) или ѡ(т) нашего рода или па(к) бȣ(д) кого бь и(з)бере(т) бы(тї) г(с)п(д)ре(м) нашеи земли, то(т) би и(м) непорȣши(л) нашего дааніа и потвръжденіа, алы бї и(м) ȣкрѣпи(л) и ȣтвръди(л), за нȣ<же . . . . . .> ȣтвръди(л)[1], за нȣже есмы и(м) дали, за що е(ст) и(м) пра<ва>а[2] ѡтнина. а на болшеи крѣпость и потвръжденїе томȣ въсемȣ вышеписа(н)номȣ, велѣли есмы нашемȣ вѣрномȣ панȣ, тотрȣшанȣ логофетȣ, писати и нашȣ печа(т) прївѣсити к семȣ листȣ нашемȣ. писа(л) симиѡ(н), въ хрълове, вл҃то ҂зкз, ію(н) кз.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, cari vor căuta la dânsa sau cetindu-se o vor auzi, că această adevărată slugă a noastră, Giurgea Oțel și sora lui, Ana, fiii lui Dragomir Oțel, i-am miluit pe ei, cu deosebita noastră milă, le-am dat și le-am întărit lor, în Țara noastră, Moldova, a lor dreaptă ocină, din privilegiu și din uric, ce a avut tatăl lor, Dragomir Oțel, de cumpărătură, dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, satul, anume Boziiani, la obârșiea Albânei, și cu mănăstirea și cu amândouă pârăiașele. Ce i-a vândut lui acest sat și mănăstire vărul lui, Stanciul și sora lui, Negrita, fiii lui popa Ilieaș, pentru 190 de zloți tătărești.

Tot acest mai sus scris sat, anume Boziiani, la Albânea, cu mănăstirea și cu amândouă pârăiașele să fie slugii noastre, lui Giurgea și surorii lui, Ana, fiii lui Dragomir Oțel, dela Noi uric și cu tot venitul, lor și copiilor lor și nepoților lor și strănepoților lor și răstrănepoților lor și întregului neam al lor, cine li se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat să fie din toate părțile, după vechiul hotar, pe unde din veac au trăit.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei

1 Șters. Se pare că înainte de ȣтвръди(л) a fost за нȣже есмы и(м) ȣкрѣпи(л).

2 ва lipsește.

mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri, credinţa panului Isac, credinţa panului Petru vornic, credinţa panului Şandru, credinţa panului Negrilă, credinţa panului Vasco, credinţa panului Grincovici şi a panului Tălabă, dela Hotin, credinţa panului Coste şi a panului Condrea, dela Neamţ, credinţa panului Petrică şi a panului Toader, dela Cetatea Nouă, credinţa panului Arbure, dela Suceava, credinţa panului Hrană spătar, credinţa panului Ieremia vistiernic, credinţa panului Şarpe postelnic, credinţa panului Sacuian ceaşnic, credinţa panului Stârcea stolnic, credinţa panului Căţelean comis şi credinţa boierilor noştri moldoveni mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi ori pe cine Dumnezeu va alege, să fie ca Domn Ţării noastre, acesta să nu le strice daniea noastră şi întăritura, ci să le înputerniciască şi întăriască, ... pentru că le-am dat, pentru că le este lor dreaptă ocină.

Iar pentru mai mare tărie şi înputernicire acestei toate mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Totruşan logofătul, să scrie şi să atârne pecetea noastră la a această carte a noastră.

A scris Simion, în Hârlău, în anul 7027, Iunie 27.

Originalul, pe pergament, foarte bine păstrat, cu pecetea cea mare atârnată, bine păstrată, se află la d. profesor Tzigara-Samurcaş, din Bucureşti. O fotografie, în colecţia mea, căpătată prin d. Aurelian Sacerdoţeanu, directorul general al Arhiv. Stat. Bucureşti. Pe pecete, se citeşte : † печать Їѡ стефана воеводы, господар землі молдавской.

Despre satul Boziani, la obârşia Albânei, sat numit azi Oţăleni, în comuna Bâra, judeţul Roman, a fost vorba într'un document dela Ştefan Voevod, fiul lui Alexandru cel Bun, din 6954 (1446), Martie 5[1]. Acesta este Ştefan Voevod şi nu Ştefan cel Mare, cum s'ar crede şi de care e vorba în uricul din 1519, Iunie 27. În acest document din 1446, Martie 5, e vorba tocmai de cumpărarea satului Boziani, dela obârşiea Albânei, de

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, p. 247-250; Ind. stat. pp. 681, 300.

către Dragomir Oțel dela verii lui, Stanciul, numit aici Cormohuz, și dela sora lui, Negrita, fiii popei Ilieaș. Nu poate fi vorba de satele Bozieni, din comuna Bozieni, lângă Băcești, și Bozienii lui Balș, din comuna cu acest nume [1]. Oțălenii vin tocmai la obârșiea Albinei sau Albuei, cum se numește pârăul, azi [2].—Din nefericire, documentul acesta nu ne întregește, cu mult, știrile despre neamul lui Oțel [3].

102.

1521, Iunie 4.

Stefan Voevod întărește mănăstirii Bistrița satul Calienești, pe Cobâle, unde a fost casa lui Dragomir, mănăstirea și viea, date de boierul Cozma.

<†> ма(с)тїю бжїю, мы стефа(н) воевω(да), г(с)п(д)рь землн мо(л)да(в)скон, знаменнтω чинн(м) н ссн(м) нашн(м) лнсто(м) всѣ(м), кто на не(м) възрн(т) нлн его чтѹчн ѹслышн(т), ωже тω(т) нстиннїи на(ш) вѣрны па(н), козма, прїнде, прѧ(д) намн н прѧ(д) нашимн мо(л)да(в)скымн боıарн, по своıо доброю волю, ннкн(м) непонѹже(н) аннприснлова(н) н да(л) въ задшїе н спсенїе свое, правѹю ωтннпѹ н выкѹпленїе свое, ω(т) свон(х) правн(х) ѹрнко(в), нспрнвнлїе ω(т) прѣѹнкωвъ нашн(х), ω(т) нлїаша н ω(т) стефана, воеводо(в), н нспрнвнлїе кѹпежное, що ω(н) нма(л) ω(т) дѣда г(сд)вамн, стефана воево(дї), едно село, ѹ кобыле(х), где бн(л) дω(м) драгомнро(в), на нмѧ калїенещн, н мона(с)тырь, съ вино(м)градω(м) [4], на ѹстїе потока, ѹ тωмжде хотарѹ, мона(с)тиревы [1] нашемѹ ω(т) бн(с)трнцн, ндеже е(ст) хра(м) ѹспенїю пр(с)тѣн вл(д)чцн нашен, бце, н гдѣ е(ст) егѹме(н) моле(б)нн(к) нашь, кѵ(р) снлнωань. нно, мын вндевшн его доброво(л)ное данїе, що ω(н) да(л) въ задшїе н спсенїе свое, а мы тако(ж) н ω(т) на(с) далн н потвръдн(лн) есмы тое внщеннса(н)ное село, где бы(л) дω(м) драгомнро(в), ѹ кобнле(х), на нмѧ кълїннещн, н мона(с)тн(р) съ вино(м)градω(м) [4], на <ѹ>стїе потока, ѹ то(м)жде хотарн, како да е(ст) томѹ стомѹ нашемѹ бистрнче(с)комѹ монастырн, нде(ж) е(ст) хра(м) пр(с)тѣн

1 Ind. stat. pp. 465, 299, 297.

2 M. Costăchescu, cit. 1, pp. 223-227.

3 M. Costăchescu, cit. 2, pp. 867-868 ; acelaşi, Doc. Mold. dela Şt. M., p. 291 ; acelaşi, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, p. 541. Vezi mai sus, documentul din 1525, Fevruarie 12.

4 Sic.

в̅л(д)чци нашєи, бци, и гдє є(ст) єгȣмє(н) молє(б)ник на(ш), кѵ(р) силєѡанъ, ѡ(т) на(с) ȣрикъ, съ вьсѣ(м) доходо(м), нєпорȣшєнно и нєпо<дви>жно, николижє, на вѣкы. а хотар томȣ прє(д)рєчєнномȣ сєлȣ, на имѧ кълїєнєщо(м), гдє бы(л) дѡ(м) драгомирѡ(в), що ȣ кобылє(х), и мона(с)тырь и виноградȣ, да є(ст) ѡ(т) оусти(х) сторо(н), старꙑ(м) хотаро(м), кȣда извѣка ѡживали. а па(к) привилїи, що ѡ(н) има(л) <ѡ(т) прѣоуи>ко(в) наши(х), ѡ(т) илїаша и ѡ(т) стєфана, воєводо(в), <и> ѡ(т) дѣда г(сд)вамꙑ, стєфана воєводы, ѡ(н) єщє и(х) да(л) оу рȣки молєбникȣ нашє<мȣ,[1] кѵ(р)> силиѡа(н) їєгȣмє(н) и вьсѧ(м) братїѧ(м), прѣ(д) нами и прѧ(д) нашими мо(л)да(в)скꙑми боꙗри. а на то, є(ст) вѣра нашєго г(сд)ва вишє[2] писаннаго, мꙑ стєфана воєводы, и вѣра прѣвьзлюблєннаго брата г(сд)вами, пєтра, и вѣра боꙗръ наши(х). лѣ(т) ҂з҃к҃ѳ, ю(н) д҃.

тотрȣша(н) лого(фт), пєтрє во(р), нєгрилъ и васка, гри(н)кови(ч), талабъ пъ(р) дє хоти(н), костє и ко(н)дрє, пъ(р) дє нꙗ(м)цѵ, пєтрикъ и тоадє(р), пъ(р) дє рома(н), лѵка а(р)бѵрє, по(р)тарю(л) дє сѵчавъ, храна спа(т), єримїє ви(ст), шє(р)пє по(с), съкѵꙗ(н) пъ(х), стъ(р)чє сто(л), кьцълꙗ(н) комисѵ(л).

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut şi cu această carte a noastră tuturor, cui va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că acest adevărat credincios al nostru pan, Cozma, a venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni, de a sa bună voie, de nimeni nesilit şi nici asuprit, şi a dat, pentru sufletul şi mântuirea lui, dreapta ocină şi cumpărătura sa, din ale sale drepte urice, din privilegiu dela străunchii noştri, dela Ilieaş şi dela Stefan, Voevozi, şi din privilegiu de cumpărătură, ce el a avut dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, un sat, în Cobâle, unde a fost casa lui Dragomir, anume Calieneşti, şi mănăstirea cu viea, la gura pârăului, tot în acelaşi hotar, mănăstirei noastre dela Bistriţa, unde este hramul Adormirei Preacuratei Stăpânei Noastre, Născătoare de Dumnezeu, şi unde este egumen rugătorul nostru, Chir Silioan.

De aceia, Noi văzând a lui danie de bună voie, ce el a dat, pentru sufletul şi mântnirea sa, şi Noi asemenea şi dela

1 În copie: нашь.
2 În copie: пишє.

Noi am dat şi am întărit acest sat scris mai sus, unde a fost casa lui Dragomir, în Cobâle, anume Căliineşti, şi mănăstirea cu viea, la gura pârăului, tot în acelaşi hotar, ca să fie acestei sfinte mănăstiri a noastre dela Bistriţa, unde este hramul Preacuratei Stăpânei noastre, Născătoare de Dumnezeu, şi unde este egumen, rugătorul nostru, Chir Sileoan, dela Noi uric, cu tot venitul, nestricat şi neclintit, niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat numit mai înainte, anume Calieneşti, unde a fost casa lui Dragomir, ce-i în Cobâle, şi mănăstirea şi viea, să fie din toate părţile, pe vechile hotare, pe unde au trăit din veac.

Şi iarăşi, privilegiile, ce el le-a avut dela Ilieaş şi dela Stefan, Voevozi, şi dela bunul Domniei mele, Stefan Voevod, el încă le-a dat, în mânile rugătorului nostru, Chir Silioan, egumen, şi tuturor fraţilor, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei noastre mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, şi credinţa preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, şi credinţa boierilor noştri.

Anul 7029, Iunie 4.

Copia documentului de mai sus se află în Arhiv. Stat. Bucureşti, Condica Asachi 261 (628), fila 572 (574).

Este vorba de satul Călineşti, din comuna Negri, judeţul Roman [1]. Este pomenit, întâia oară, în 6945 (1437), Fevruarie 7 [2], apoi în 6948 (1440), Noemvrie 12 [3], în 6999 (1491), Ianuarie 17 [4]. În acesta de pe urmă, Cozma Uşeriu — Cozma, din documentul de mai sus—cumpără satul. Dragomir din Cobâle se întâlneşte şi într'un uric, tot din 6999 (1491), Ianuarie 17 [5]. Satul Calieneşti îşi are numele dela un Calian. Era şi la începutul veacului al XV-lea. — Cobâlele sânt cunoscute [6].

1 Ind. stat. pp. 299, 487 ; Harta stat. major, planşa Icuşeşti, 1 : 50000.

2 Paul Mihailovici, Album de documente moldoveneşti, din veacul al XV-lea, Iaşi, 1934, planşa IV, şi acelaşi, în I. Minea, Cercetări ist. (Iaşi), anul 8-9 [1] (1932-1933), pp. 202-205.

3 M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M., 2, pp. 73-76.

4 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Şt. M., pp. 271-273.

5 I. Bogdan, D. Şt. 1, pp. 456-457.

6 Vezi mai sus, pp. 334-341, 342-347.

103.

1518, Ianuarie 28 — 1520, Octomvrie.

Stefan Voevod întăreşte episcopiei Rădăuţilor satul Havarona, în ţinutul Dorohoiului, pentru sufletul mamei sale, Stana. Asemenea, o prisacă, în hotarul târgului Cernăuţilor, şi o alta, în hotarul Voroveştilor, aceasta din urmă, după moartea episcopului de Rădăuţi, Pahomie.

<†> ма̄(с)тїю б(ж)їю, мы стефа(н) воево(да) и г(с)п(д)ръ зе(м)ли мо(л)да(в)ской, знаменито чини(м), исси(м) наши(м) листо(м) вьсѣ(м), кто на не(м) възри(т) или его чтѹчи ѹслышит(т), ѡ(ж) прїиде, пре(д) нами и пре(д) нашими мо(л)да(в)скими боѧ(р), наш вѣ(р)ныи слѹга, па(н) кашотъ клю(ч)ни(к), ѹнѹ(к) ѡловѣ(н)чи(н), по его доброю волю, нūкым непонѹже(н) и ни приснлова(н), и прода(л) своѫ правою ѡ(т)нинѹ, ѡ(т) своего праваго ѹрика, и(с)привилїе[1] за ма(р)торїю, що ѡ(н) има(л) ѡ(т) г(сд)вмьи. що има(л) дѣ(д) егѡ, ѡловѣ(н)къ, привилїи ѡ(т) прєдєда нашегѡ, але҃ѯа(н)дра воєводї, и ѡ(т) прѣѹ(н)ко(в) наши(х), ѡ(т) илїаша ї ѡ(т) стефана, воєводове, на то село, на хаваронѧ, ѹ дорого(н)ской държави, пожегли и(х) лѣхове, ѹ до(м) ти(м)пинъ и ше(н)дричи(н) ѡ(т) шилишъва. та прода(л) тое село, хакаронѧ, самомѹ г(сд)вмьи, за ше(ст) сѫ(т) зла(т) тата(р)скых. и го(с)по(д)ства ми заплати(л)[2] ѹси тоти вышеписанїи и пинѣзи х҃ зла(т) тата(р)ски(х), ѹ рѹки слѹзѣ нашемѹ вѣ(р)номѹ, пано[3] кашоти кли(ч)никѹ, ѹнѹкѹ ѡловѣ(н)чинѹ, пре(д) нашими боѧ(р)[3]. и заплати(в)ше г(сд)вмьи въсе испо(л)на, х҃ зла(т) тата(р)скых, и г(сд)вмьи, оутo(м), бл̄го прои(з)воли(х), наши(м) бл̄ги(м) прои(з)воленїе(м) и чи(с)ти(м) и свѣтли(м) ср(д)цем и съ въсѣю нашею доброю волею, и ѹчини(х)мо, въ за дшїе и спасенїе матери г(сд)вмьи, стани, и дали есмьи тое въшеписанное село, на имѧ хаворонѧ[3], ст̄ѣи епи(с)копи(і) радо(в)ской, иде(ж) е(ст) хра(м), иже въ стых ѡца нашего, а(р)хїера(р)ха[4] и чѹдотво(р)ца николи, и иде(ж) е(ст) молѣ(б)ни(к) на(ш), ки(р) пахомїе, епи(с)ко(п), како да е(ст) томѹ ст̄мѹ епи(с)копїи радо(в)ской, ѡ(т) на(с) ѹри(к), съ въсе(м) доходо(м), непорѹшенно и непоколѣбимо, николиже, на вѣкы вѣ(ч)ныѧ. и привилїе

1 In copie, и(с)правилїе.
2 In copie, заплатити.
3 Sic.
4 In copie, а(р)хїара(р)ха.

за ма(р)торїю, що има(л) па(н) кашотъ клю(ч)ни(к) ѡ(т) г(сд)вмъı, на тое селѡ, на ҳаворонѧ, еще есмъı еи дали, ȣ рȣки [1] молѣ(б)никȣ нашемȣ, кѵ(р) паҳомїе, епи(с)ко(п) радо(в)скомȣ, прѣ(д) нашими бояр) [2]. и еще ȣчини(ҳ)мо г(сд)вмъı, въ за дшїе и спсенїе матери г(сд)вмъı, стани, и дали есмъı ѡ(т) на(с) томѵ(ж) стмȣ епи(с)копїю радо(в)скою, е(д)нȣ пасикȣ, ȣ ҳота(р) че(р)но(в)ского тръга, где бъıли пчели гръмазови, би(в)шаго старо(с)та. и тое да е(ст) ȣри(к) ѡ(т) на(с) стѣи епи(с)копїи радо(в)скои, непо(д)ви(ж)но, николиже, на вѣкъı. и ȣ то(м), прїидошѧ, прѣ(д) нами и прѣ(д) нашими мо(л)да(в)скими бояр), слȣга на(ш), пътрȣ ва(р)ти(к), по свою доброю волю, ники(м) непонȣже(н), аниприсилова(н), и прода(л) свою правою ѡ(т)нинȣ и въıкȣпленїе свое, ѡ(т) своего праваго ȣрика, и(с)привилїе кȣпе(ж)ное, що ѡ(н) има(л) ѡ(т) родителѣ г(сд)вмъı, бо(г)дана воеводи, е(д)нȣ пасикȣ съ садѡ(м), ȣ ҳота(р) вороведѡ(м), бли(з) потока кръница(м), та прода(л) молѣ(б)никȣ нашемȣ, кѵ(р) паҳомїю, епи(с)копȣ ѡ(т) радо(в)цеҳ, за двѣ стѣ зла(т) тата(р)скъıҳ, и молѣ(б)ни(к) наш, кѵ(р) паҳомїе, епи(с)кѡ(п) радо(в)скъıи, заплати(л) ȣси тоти въıшеписаннїи пинѣзи, с҃ зла(т) тата(р)скъıҳ, ȣ рȣки слȣзѣ нашемȣ, пътрȣ ва(р)ти(к), прѣ(д) нами и прѣ(д) нашими бояри. ино, мъı видѣ(в)ше и(ҳ) доброво(л)ною то(к)ме(ж) и по(л)ною запаатȣ, тако(ж) и ѡ(т) на(с) дали и пѡтвъ(р)дили есмъı молѣ(б)никȣ нашемȣ, кѵ(р) паҳомїе, епи(с)ко(п) радо(в)скомȣ, тое прѣ(д)реченное пасикȣ и съ садѡ(м), що ȣ ҳота(р) вороведо(м), бли(з) потока кръница(м), како да е(ст) емȣ ѡ(т) на(с) ȣри(к), съ въсѣ(м) доҳодѡ(м) и по сомъ(р)ти [2] его, да е(ст) емȣ, въ за дшїе и памѧ(т), стмȣ епи(с)копїи радо(в)скои, иде(ж) е(ст) хра(м), и(ж) въ сти(ҳ) ѡца нашего, а(р)ҳїепа(р)ҳа и чюдотво(р)ца, николы, непорȣшенно, николи(ж), на вѣкъı ве(ч)нъıѧ. а ҳота(р) томȣ въıшеписанномȣ селȣ, на имѧ ҳаворонѧ [2], що ȣ дорогȣ(н)скои и [2] де(р)жа(в), да е(ст) по старомȣ ҳотарȣ, ѡ(т) ȣси(ҳ) сторо(н), по кȣда и(з)вѣка ѡживали. а ҳота(р) пасици, где били пчели грȣмазо(в), би(в)шаго старо(с)та, що ȣ ҳота(р) че(р)но(в)ского тръга, да е(ст) поче(н)ши ѡ(т) два бере(с)ти росоҳати, до коне(ц) дороги, на един(н) явѡ(р), та ѡ(т) явора на един(н) ли(п) росоҳа(т), ѡ(т) липо на горȣ, та дорогои и до прȣ(т). то е(ст) ве(с) ҳота(р) тои

1 In copie, рики.
2 Sic.

пасищи. а хота(р) пасищи и сѫ садѡ(м), що ѹ хотара[1] воровещиѡ(м), близ(ѹ) потока крьница(м), да е(ст) поче(н)ши ѡ(т) еди(н) ꙗсе(н), що е(ст) вꙑше пасикѹ, ѡ(т) толѣ право на конє(ц) става, на еди(н) дѹ(б), ѡ(т) толѣ по[2] ѡбѣ сторо(н) потока ставови, до хребли, та долѹ, ти(м)же потоко(м), до пло(т) цариии і ѡ(т) толѣ ѡколи пасищи[3], до више писаннаго ꙗсина. то е(ст) вѣ(с) хота(р). а на то, е(ст) вєра нашего г(сд)ва вышеписаннаго, мꙑи стєфа(н) воєво(дї), і вѣра прѣвьзлюбленнаго брата г(сд)вми, петра, и вєра боꙗ(р) наши(х).

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod şi Domnul Ţării Moldovei, facem cunoscut, şi cu această carte a noastră tuturor, care va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se, că a venit, înaintea noastră şi înaintea tuturor boierilor noştri moldoveni, credincioasa noastră slugă, pan Caşotă clucer, nepotul lui Oţel, de a lui bună voie, de nimeni nesilit şi nici asuprit, şi a vândut a lui dreaptă ocină, din a lui drept uric, şi cu privilegiu de mărturie, ce el a avut dela Domniea mea.

Privilegiile ce a avut bunul lui, Oţel, dela străbunul nostru, Alexandru Voevod, şi dela străunchii noştri, dela Ilieaş şi dela Stefan, Voevozi, pe acest sat, pe Havarona, în ţinutul Dorohoiului, le-au ars Leşii, în casa lui Timpină şi a lui Şendrică din Şilişău.

Şi a vândut acest sat, Havarona, chiar Domniei mele, pentru şese sute de zloţi tătăreşti.

Iar Domniea mea a plătit toţi aceşti mai sus scrişi bani, 600 zloţi tătăreşti, în mânile slugii noastre credincioase, lui pan Caşotă clucer, nepotul lui Oţel, înaintea boierilor noştri.

Şi plătind Domniea mea tot deplin, 600 zloţi tătăreşti, iar Domniea mea, întru aceasta, a binevoit, cu a noastră bună voire şi curată şi luminată inimă şi cu toată a noastră bună voie, şi am făcut, pentru sufletul şi mântuirea maicei Domniei mele, Stanei, şi am dat acest mai sus scris sat, anume Havorona, sfintei episcopii dela Rădăuţi, unde este hramul celui întru sfinţi

1 хотаро.
2 бо.
3 In copie, писищи.

părintele nostru, arhierarh şi făcător de minuni, Neculai, şi unde este rugătorul nostru, chir Pahomie, episcop, ca să fie acestei sfinte episcopii dela Rădăuţi, dela Noi uric, cu tot venitul, nestricat şi neclintit, niciodată, în vecii vecilor.

Iar privilegiul de mărturie, ce a avut pan Caşotă, clucer, dela Domniea mea, pe acest sat, pe Havorona, încă l-am dat în mânile rugătorului nostru, chir Pahomie, episcop dela Rădăuţi, înaintea boierilor noştri.

Şi încă am făcut Domniea mea, pentru sufletul şi pentru mântuirea maicei Domniei mele, Stana, şi am dat dela Noi tot aceleiaşi sfinte episcopii dela Rădăuţi o prisacă, în hotarul târgului Cernăuţilor, unde au fost albinele (prisaca) lui Grumază, fost staroste. Şi aceasta să fie uric dela Noi sfintei episcopii dela Rădăuţi, nestricat, niciodată, în veci.

Şi întru aceasta, au venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni, sluga noastră, Pătru Vartic, de a lui bună voie, de nimeni nesilit şi nici asuprit, şi a vândut a sa dreaptă ocină şi cumpărătura sa, din al său drept uric, din privilegiu de cumpărătură, ce el a avut dela părintele Domniei mele, Bogdan Voevod, o prisacă cu grădină, în hotarul Voroveştilor, aproape de pârăul Fântânilor, şi a vândut-o rugătorului nostru, chir Pahomie, episcop de Rădăuţi, pentru două sute de zloţi tătărăşti.

Şi rugătorul nostru, chir Pahomie, episcop de Rădăuţi, a plătit toţi aceşti mai sus scrişi bani, 200 de zloţi tătărăşti, în mânile slugii noastre, lui Pătru Vartic, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri.

De aceia, Noi văzând a lor tocmeală de bună voie şi plată deplină, asemenea şi dela Noi am dat şi am întărit rugătorului nostru, chir Pahomie, episcop dela Rădăuţi, această prisacă înainte numită şi cu grădina, ce-i în hotarul Voroveştilor, aproape de pârăul Fântânilor, ca să-i fie dela Noi uric, cu tot venitul, şi după moartea lui, să-i fie pentru sufletul şi mântuirea lui, sfintei episcopii dela Rădăuţi, unde este hramul celui întru sfinţi părintele nostru, arhierarh şi făcător de minuni, Neculai, nestricat, niciodată, în vecii vecilor.

Iar hotarul acestui sat scris mai sus, anume Havorona,

care-i în ținutul Dorohoiului, să fie după vechiul hotar, din toate părțile, pe unde din veac a trăit.

Și hotarul prisăcii, unde au fost albinele lui Grumază, fost staroste, ce-i în hotarul târgului Cernăuților, să fie începând dela doi ulmi înbinați, până la capătul drumului, la un arțar, la un teiu înbinat, dela teiu în sus, apoi pe drum și până la Prut. Acesta este tot hotarul acestei prisăci.

Iar hotarul prisăcii și cu grădina, ce-i în hotarul Voroveștilor, aproape de pârăul Fântânilor, să fie începând dintr'un frasin, ce-i în sus de prisacă, de acolea drept la capătul lacului, la un stejar, de acolea pe amândouă părțile pârăului lacului, până la iezetură, apoi în jos și pe același pârău, până la gardul țarinei, de acolea înprejurul prisăcii, până la frasinul mai sus scris.

Și la aceasta, este credința Domniei noastre de mai sus scrise, Noi Stefan Voevod, și credința preaiubitului frate al Domniei mele, Petru, și credința boierilor noștri.

Dau documentul de mai sus, copie slavonă, așa cum se găsește în Arhiv. Stat., București, Condica Asachi, nr. 629, pp. 348 (356)-349 (357). Aici, data documentului, pusă la început, e 7169 (1660), Oct. 8. Și însemnarea : Pe Havorne, la Dorohoiu a episcopiei Rădăuților. Data 7169 (1660), Octomvrie 8, ar putea să facă pe cineva să creadă, că documentul este dela Ștefan Lupu Vodă, care domnește în acest an, 1661, dacă cuprinsul documentului nu ne-ar arăta că avem de-a face cu un document dela Ștefăniță Voevod, fiul lui Bogdan Voevod. Documentul trebuie să aibă data, curând după 7026 (1518), Ianuarie 28, când, cred că a murit Doamna Stana, mama lui Ștefăniță Voevod, și când i s'a așezat piatra pe mormânt, în mănăstirea Rădăuți [1], și înainte de 7028 (1520), Octomvrie 6 [2], când se întăresc episcopiei de Rădăuți unele din satele sale și în care document apar și unele din datele cuprinse în documentul dat mai sus. În acest document, dat mai sus, apare și satul Havarona, pe care nu-l mai întâlnim, în 1520, Octomvrie 6, semn că, până la această dată, el a fost înstrăinat de episcopia de Rădăuți. Cred că data

1 M. Costăchescu, Doc. Mold. dela Bogdan Voevod, pp. 371-372.
2 Vezi mai sus, pp. 261-269.

copiei de mai sus, 7169, Octomvrie 8, e data când, pe vremea lui Ştefăniţă Lupul Voevod, s'a făcut copia slavonă a documentului original. — Despre prisaca din hotarul Cernăuţilor şi cea din hotarul Voroveştilor a fost vorba la documentul din 1520, Octomvrie 6. — Satul Havarona, Havorona, este Havârna, din judeţul Dorohoi, aşezat pe pârăul Başeului[1]. Dacă sub Alexandru cel Bun, satul era al lui Oţel, Olovenco, el era şi în veacul al XIV-lea. Numele Havârna este răspândit în aceste părţi, unde un pârău pe moşiea Havârna se numeşte Havârneanca, cum tot astfel se numeşte o vale, pe moşiea Cordăreni, iar un rădiu, Hovârneanu este pe moşiea Mlinăuţi[2]. Pârăul acesta, Havârneanca, este numit Havoronca, şi apare în hotarul satului Baliţa, pe Başeu, sat numit azi Balinţi, vecin cu Havârna, într'un uric dela Petru Rareş Voevod, din 7054 (1546), Aprilie 23[3]. — Clucerul Caşotă poate este din neamul lui Bratul Viteazul[4]. Prin femei, cred, era nepotul boierului Oţel, Olovenco, de sub Alexandru cel Bun[5].— Actele vechi ale satului Havaronea, dela Alexandru cel Bun şi Ilieaş şi Ştefan, Voevozi, au ars în casa lui Sima Timpină şi a lui Şendrică, în Şilişău, ca şi cele ale satului Şilişeu, când cu venirea Leşilor[6].

1 Dicţ. geogr. al jud. Dorohoiu, pp. 154-156; Ind. stat., pp. 146, 600; Harta stat. major, planşa Vorniceni, 1 : 50000.

2 Dicţ. geogr. cit. p. 156.

3 Originalul, pe pergament, Acad. Rom., Pecete 37 ; Wick., Woronetz und Putna, pp. 106-108; Ghib. Sur. 24, pp. 176: село, оу волости дорогѹ(н)скои, на баши, . . . на имѣ балица, . . . до где ѹпадаеть хаворонка, ѹ баши (satul, în ţinutul Dorohoiului, pe Başeu, . . . anume Baliţa, . . . până unde cade Havoronca în Başeu). Un vad, Havoronea, pe Nistru, apare într'un document din 6964 (1456), Martie 1 [M. Costăchescu, Doc. Mold. în. Şt. M. 2, pp. 575-577]: три бро(д)ве, на (д)нистрѣ, хаворонѣ.

4 Vezi mai sus, pp. 400-407.

5 Vezi mai sus, pp. 15-20. Pentru numele Olovenco, vezi I. Bogdan, D. Şt. 2, p. 532.

6 Vezi mai sus, pp. 347, 351.

II.

DOCUMENTE EXTERNE.

104.

1518, Fevruarie 18.

Mihail, Episcopul Milcoviei, cheamă la sinodul, ce se va ţinea în Moldova, la târgul Trotuş, pe decanii şi preuţii catolici din decanatele Baia Moldovei, Vrancea, Milcov, Siret, Chilia, Cetatea Albă, ca şi pe cei din districtele Moldovei, de dincolo de Carpaţi, din Braşov, Sibiu şi din Secuime.

In nomine Domini, Amen. Anno Nativitatis Ejusdem 1518, Indictione sexta, die vero Saturni, quæ fuit sexta Mensis Martii, in Civitate Cibiniensi, Milcoviensis Dioeceseos, Pontificatus autem Sanctissmi in Christo Patris et Domini nostri, Dni Leonis, Divina Providentia, pape Decimi, Anno Ejus sexto, in mea Notarii publici ac Testium Infrascriptorum præsentia, Honestus et Discretus Stephanus de Darock, Strigoniensis Dioeceseos familiaris et Procurator legitimus Reverendi in Christo Patris et Domini, Domini Michaelis Episcopi Ecclesiæ Milkoviensis Cathedralis Teræ Moldaviensis, personaliter constitutus, mihique Notario publico subscripto quasdam literas præfati Reverendi Dni Episcopi et sigillo suo annulari signatas, convocatæ Sacræ Synody exhibuit et præsentavit hujusmodi sub tenore.

Michæl Dei et Apostolicæ sedis gratia, Episcopus Ecclesiæ Milkoviensis Cathedralis Regni Moldaviensis, Venerabilibus et Egregiis Archi-Presbyteris, Decanis, nec non Plebanis, sub Comitatibus et Archi-Presbyteriatibus ac Decanatibus Milkoviensi, Moldabanensi, Barczensi, Cibiniensi, Varanczensi, Sepsensi, Bistriciensi, Kysdensi, Cozdensi, Gyorgoyensi, Sepessensi, Kysdi Vásáriensi, Mikyensi, Orbayensi, Srethiensi, Kylyerensi, Nesteralbensi nec non vices Eorum gerentibus, qua sub Iuris dictione

et Dioecesi nostra præfata Milkoviensi ubilibet existentibus et commorantibus, Salutem et paternam in Dno Benedictione! Cum Sacro-Sancta Sedes Apostolica totius orbis, sanctissima fidei nostræ catholicæ et Orthodoxæ Mater et Magistra de plenitudine potestatis per universum orbem Ecclesiis Cathedralibus legitimos Episcopos sibi cum plenitudine potestatis ad Pape gubernationem substituit, tribuens omnimodam, per temporalem successionem in terris et in celis ligandi solvendigue, districte præcipiens Ipsos audire, et eorum Iussionibus parere, transgressores vero rebellionis veneno imbutos per exclusionem a Regno Dei et sancta Ecclesia catholica et orthodoxa abscissos inter ethnicos et publicanos cum perditionis et mortis filiis computare: cum licet Ecclesia nostra Cathedralis præfata Milkoviensis Regni Moldaviensis paganorum furore dudum usque ad fundamenta misere est diruta, cujus regimini jugi, quantum nobis ex alto concessum est, cura attentiori præsidemus, meditantes ea, quæ ad reintegrationem territorii nostri, Dioeceseos Gregisque Dominici inibi coadunationem necessario visa sunt, salutaribus exortationibus et opportunis Sinodalium edictis in pristinum statum feliciter deduci debere; ne populus Nobis commissus per nostram taciturnitatem illorum improborum efficeretur præda raptorum, quorum suggestione, sui Pastoris veri et legitimi spiritualia incrementa contempnentes pabula dispendi temere sorbere solent, in nostre et dicte Ecclesie Milkoviensis præjudicium, enervationem et suppressionem, ne forte ejus hostilitatis furorum, prescriptione temporis aut vi qualicunque vocabuli Moldaviensis Ecclesiæ et Dioeceseos nostre prædicte præjuditium molientes, cum vero per canonicam et populi inibi Christiani electionem et Principis Regni illius Jure Patronatus illius Ecclesie Milcoviensis fundamenta ex Sacro-Sanctæ Sedis (gratia) firmata sunt hactenus adeo nobis subjecta, ut nulli ambiguum esse potest. Sed[1] enim nomenque ignoratur a pluribus, scitur a paucis, sed ne unum fortasse ex vobis decipiat ignorantia, aut fallat multos affectio, cum interest vestri et interesse debet, non ad nostram, sed Ecclesiæ prædictæ Milkoviensis et vestri, qui illi Juri Dioecesano subjecti,

1 Mallem legere: Sedes enim (Benkő).

fieri permonstramus utilitatem, sententia etiam vestra in præmissis necesario est expetenda, ne Ecclesia prædicta perinde majoribus partitiones patiatur incommodis, aut Jure abalienationis præscriptio, aut semine polluatur alieno, aut spiritualibus incrementis enervetur, aut vitiis nutriatur, sed potius virtutibus plantetur; quare Vos omnes et singulos supra dictos per praesens Edictum publicum, valvis hujus Ecclesiæ Thartrossensis affixum, citamus et evocamus, Vobisque nihilominus universis et singulis supra dictis Archi-Presbyteris, Decanis et Plebanis, vicesque Eorum gerentibus, in virtute sanctæ obedientiæ et sub Excommunicationis sententia districte præcipimus, committimus et mandamus, quatenus Vos omnes juxta dignitatis suæ statum suppellicati et pluviali desuper induti, juxta modum et consvetudinem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ ad sexagesimum diem, a die præsentium publicationis et notificationis, exclusive computandum, quæ erit Dominica II. post Festum Pascæ proxime futurum. Quorum dierum viginti primos pro primo, secundos vero viginti dies pro secundo et tertios et ultimos viginti dies pro ultimo et peremtorio termino et canonica monitione, vobis præfigimus et assignamus, compareatis, prout quilibet, vestrum comparere debeat et teneatur, in Ecclesia B-te Marie Virginis parochiali Oppidi Tatros proximiori Ecclesiæ nostræ prædictæ Milkoviensi, sicut præmissum est Cathedrali Moldaviensi dirutæ, ubi Spiritus Sancti gratia primitus invocata, quæ pro communi utilitate Reipublicæ' Ecclesiæque Milkoviensis, ac fidei SacroSanctæ Catholicæ et Orthodoxæ prævisa fuerint, Synodali Constitutione ultro citrque in D-no conclusa approbabimus, certificantes nihilominus Vos omnes et singulos supra dictos et quemlibet vestrum insolidum per hoc publicum Edictum hujus Almæ Ecclesiæ Tatrosiensis (valvis) affixum, quod contra contumaces et rebelles, et in termino praedicto non comparentes per Excommunicationis sententiam rite et legitime procedere, et eos excommunicare non omittemus, contumacia vel absentia illorum in aliquo non obstante. Et quod si vobis locus ille pro hac Sacro Sancta Synodali celebratione per Nos deputatus, aliquo canonico impedimento obstante, tutus et securus non existimaretur accessus, citra assecuritatem et salvum conductum Principis no-

stri patentibus literis suis omnibus adire illic volentibus concessum, de majoris partis consensu et de beneplacito saltem, non tempestive per vestros nuncios speciales informare ne desinatis, ad alium ex tunc locum propinquiorem in dicta Dioecesi, ubi melius et commodius visum fuerit, deputari curabimus. Datum feria quinta ante Dominicam Invocavit, quæ fuit decima octava Mensis Februarii Anno Domini millesimo quingentesimo decimo octavo.

Post quarum quidem literarum præscriptarum exhibitionem, præsentationem et receptionem: Ego Notarius subscriptus pro parte præfati Reverendi D-ni Episcopi, per eundem procuratorem fui requisitus, quatenus præfatas literas Convocatorias Sinody Sanctæ, per ipsum, sicut præmissum est, in termino videlicet proximo celebrande, ad omnium et singulorum Archi-Presbyterorum, Decanorum et Plebanorum notitiam deducere et publicare deberem, officio mei thabelionatus incumbendo, quare cognovi hujusmodi requisitionem fere justam et consonam rationi, præmissas literas sine diminutione et augmento, vel variatione aliquali de verbo ad verbum prout scripte et sigillo annulari consignatæ erant diligenter transsumpsi et transscripsi, nec non transsumtum hocce præfato Stephano Procuratori et familiari, qui supra tradidi et concessi. Acta sunt hæc et facta, Anno, Indictione, die, mense loco et Pontificatu, quibus supra, in domo habitationis mee solite et consvete. Præsentibus ibidem Circumspectis Magistris Petro Sartoris et Bartholomeo Heltner, Cursoribus Capitulorum Cibinii residentibus, testibus fide dignis ad præmissa vocatis atque rogatis.

Et ego Lucas Duerner Haynburgen. Pataviensis Dioeceseos publicus sacra Apostolica authoritate Notarius, quia prædictis requisitioni, literarumque præscriptarum præsentationi et transsumti petitioni aliisque omnibus et singulis præmissis, dum sic, ut præmittitur, fierent et agerentur, una cum prænotatis testibus interfui præsens, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, idcirco præsens publicum Instrumentum manu mea propria scriptum exinde confeci, et in hanc publicam formam redigi, atque signo et nomine meis solitis et consvetis roborando consignavi, in fidem et testimonium omnium et singulorum præmissorum rogatus et requisitus.

După N. Densuşianu, în Hurm. Doc. 2[3], pp. 294-296 şi Benkő, Milkovia, t. 1, pp. 227-234. Asemenea şi Radu Rosetti, Despre Unguri şi Episcopiile catolice din Moldova, în Anal. Acad. Rom. seria 2-a, tom. 26 (1904-1905), secţ. ist., pp. 317-319.

105.

1518, Mai 4.

Stefan Voevod încheie un tratat de pace şi alianţă cu Sigismund, Regele Poloniei.

† вх имѣ wца и сна и стго дха, тр(w)цє ста и єдино сѫщна и нєраздѣлима, сє а(з) рабь вл(д)кы га моєго, і(с)ү х(ст)а, мл(с)тїю бжїєю, мы, їwа(н) стєфа(н) воєво(да), г(с)п(д)рх зємли молдавскои, ꙗвно чини(м) исси(м) наши(м) листо(м), вхсѣ(м) кто на нєго посмотри(т) или єго чтѹчи ѹслыши(т), каждомѹ комѹ потрєби зна бѹдє(т), и(ж) коли наиꙗснѣишїи прїатє(л) на(ш), жигмонть, кра(л) полскыи и великїи кнзь литовскыи, рѹскїи, прѹскыи, кнѣжа жимонтскои и ины(х), жада(л) w(т) на(с), прє(з)посла своєго, пана юрїа крѹпского, пана ливовского, староста бєлзскаи, а бы єсмо w(т)новили и потврхдили ми(р) и покои вєчнїи и записы, кторыи има(л) єго мл(с)тх и(з)наши(м) wцє(м), з богдано(м) воєводою. и мы стєфань воєво(да) знаючи, и(ж) ка(ж)домоү наимоцнѣишомоү панствѹ вєлми є(ст) пожиточно заховати ми(р) и покои и(з)иншими панствы прилє(ж)ними и сѹсє(д)ными, а(з) влаꙗа(м) зємлѧ(м) наши(м), зємли мо(л)давскои и зємлѧ(м) кролѣ єго мл(с)ти и длѣвтискоү, которїи завжи(д) маю(т) w(т) моцпоганскы(х), аз далосѧ є(ст) на(м) слѹшно то(т) ми(р) и покои вичнїи w(т)новити и потврхдити, ꙗкожє єго w(т)новѣємы и потврхжѣємы сси(м) наши(м) листw(м), такw(ж) и мы стєфа(н) воєво(да) и снаши(м) брато(м), с пєтро(м), хочємо ми(р) и покои вичнїи дєржати и ховати и(з)наиꙗснѣиши(м) жигмонто(м), кралє(м) по(л)ски(м) и искорѹною полскою и и(з) зємлѣми єго мл(с)ти и слѹбѹє(м) наши(м) слово(м), зана(с) и пото(м) по на(с) бѹдѹчи(м) и за панны ра(д)ними нашими и за ѹсн(х) по(д)даннїи наши зємлѧ мw(л)да(в)скои, и(ж) бѹдємо ми(р) и покои вичнїи дє(р)жати и ховати, моцно и нєпорѹшєнно, спрє(д)рєчєнни(м) жигмонто(м) кралє(м)

1 Sic.

єго мл(с)ти, с прїꙗтеле(м) нашн(м) и н(з)дє(т)ми єго н(з) дє(т)ми
дѣтен єго мл(с)ти и н(з)радами єго мл(с)ти и сє всєми по(д)дан-
нимн и землѣми єго мл(с)ти и пото(м) боудȣчїн(м) єго. а тако(ж)
землѧ наша мо(л)давска и пановє нашн ра(д)нїн и оуси по(д)да-
нныи нашн то(т) ми(р) и покон кичнїн маю(т) дръжати и ховати,
на вѣкы вѣчныꙗ, бє(з) всєго нашєго нагабанїа и бє(з) нагабанїа
дѣтен нашн(х) и бє(з) нагабанїа въсѧ(х) по(д)данны(х) нашн(х)
земли мо(л)давскои и пото(м) бȣдȣчїн(м) нашн(м), ажє ѡ(т) нє-
нѣшнѣго днє на прє(д), такє(ж) слȣбȣємо жигмонтȣ, кролєви
єго мл(с)ти, и дѣтє(м) єго и дѣтє(м) дѣтен єго мл(с)ти и пото(м)
бȣдȣчи(м) єго и землѣмь єго мл(с)ти, проти(в) татаро(в) и ини(м)
н(х) нєпрїꙗтелє(в) завжи(д) ра(д)ни и помо(ч)ни боудє(м) и бȣдємо
н(м) помагати мєчє(м) и лю(д)ми во(д)лє моци нашєн. тако(ж) и
кра(л) єго мл(с)тъ и пото(м) бȣдȣчи єго мл(с)ти по(д)лȣгь моцни(х),
на(ш) стєфанȣ воєво(дї) и братȣ нашємȣ, пєтрȣ, и нашєн земли
мо(л)давскои и пото(м) бȣдȣчии(м) нашн(м), проти(в) татаро(м) и
въсѧ(м) инны(м) нєпрїꙗтелє(м) нашн(м), въсєгда ра(д)ни и помочни
маю(т) быти и имаю(т) на(м) помагати мєчє(м) и лю(д)ми, кȣлко бȣ-
дє(т) єго м(л)стъ моць. и тє(ж) слȣбоуємо мы н(з) нашєю радою изов-
сими по(д)данними нашими жигмонтоу, кралю полскомоу, и дѣ-
тє(м) єго и дѣтє(м) дѣти єго мл(с)ти и рада(м) и по(д)данни(м)
и землѣмь єго мл(с)ти, а бы(х)мо были прїꙗтелє(м) н(х) прїꙗтели,
а нєпрїꙗтелє(м) н(х) мл(с)ти нєпрїꙗтели, завжи(д). а тако(ж) кра(л)
жигмо(н)ть єго мл(с)ти и дѣтен єго мл(с)ти и дѣтен дѣти єго и
по(д)данныи єго и н(з) землєю єго м(л)сти маю(т) бити нашн(м)
прїꙗтелє(м) прїꙗтели, а нєпрїꙗтелє(м) нашн(м) нєпрїꙗтели, за(в)жды.
и тако(ж) жа(д)ного нєпрїꙗтелѣ жигмонта кралѣ єго мл(с)ти, ко-
торын бы сѧ имєнова(л) быти г(с)п(д)рє(м) землѧ(м) рȣскы(м), алибо
подолскы(м), коли бы пришо(л) до на(с) и до нашєго брата, пєтра,
или до по(д)данни(х) нашн(х) или до нашєн мо(л)да(в)скои земли, мы
и пото(м) бȣдȣчии(м) нє имає(м) таковогo члка прїнимати, а ни
мєстца, а ни поживлєнїє, нигдє, нє имаємо ємȣ дати, в нашєн
земли, ани оу кого ѡ(т) по(д)данни(х) нашн(х), али ѡ(т) таковогo
члка, колисє гдє ȣчȣє(т) н(з)наидє(т) бȣ(д) гдє внашєн земли, или
бȣ(д) в кого в нашн(х) по(д)данни(х), мы маємо єго въгнати и въ-
пȣдити про(ч), з нашєн земли, абы нє мєшка(л) ни жа(д)ного часа
по(д) нашн(м) па(н)ство(м), ани имаємо єго дръжати, кȣшкоды
прїꙗтелѣ нашєго, жигмонта кралѣ єго мл(с)ти, и пото(м) бȣдȣ-

чин(м) и по(д)данни(м) его и землѣ(м) его мл(с)ти, ни ꙗвно, ни потае(м)но. а таке(ж) жа(д)ного непрїꙗтелѣ нашего, которїи бы сѧ хотѧ(л) назвати г(с)п(д)ре(м) земли молдавскои, коли бы пришо(л) до нашего прїꙗтелѣ, жигмо(н)та кралѣ его мл(с)ти, или б8(д) до которы(х) по(д)да(н)ны(х) его мл(с)ти и земле(х) его мл(с)ти мае(т) его вꙑгнати и вꙑп8дити про(ч), и(з) свои(х) землѧ(х), абы не мешка(л) жа(д)ного часа по(д) свои(м) панство(м), а не имае(т) <е>го [1] дрꙑжати к8шкодѣ нашеи и пото(м) б8д8чїи(х) наши(х) и по(д)да(н)ни(х) наши(х) земли мо(л)давскои, ни ꙗ(в)но, ани потае(м)но. а та(к) е(ст)ли сѧ прил8чи(т) та побѣгне(т) нѣкоторїи болѣры(н) или сл8га прїꙗтелѣ нашего, жигмонта кралѣ его мл(с)ти, до на(с) или б8(д) где, до нашеи земли или до наши(х) по(д)данни(х), то(т) бы мѧ(л) дослати сѧ до своего г(с)п(д)рѣ, до жигмонта кралѣ его мл(с)ти, просити соби ми(р) и ласкы, са(м) чре(с) себе або чре(с) наш8 причин8 и прости(л) бы его прїꙗте(л) на(ш), жи(г)мо(нт) кра(л) его мл(с)ты, ем8 бы слобо(д)но и доброво(л)но верн8тисѧ до своего г(с)п(д)рѣ, до жигмо(н)та кралѣ его мл(с)ти. па(к) ли(ж) бы не имѧ(л) прощенїа на(м) не дрꙑжати его, ни вна(с), а нигде в наши(х) землѧ(х) не мешкати ем8, а ни ꙗвно, а ни потае(м)но. а па(к) а(ж) сѧ прил8чи(т) да побегне(т) коꙗри(н) или сл8га или по(д)даннїи на(ш), до жи(г)монта кралѣ его мл(с)ти, и до зе(м)лѧ(х) его или б8(д) до кого ѡ(т) по(д)данни(х) его мл(с)ти, то(т) мае(т) просити собѣ ми(р) и ла(с)к8 ѡ(т) на(с) са(м), чре(с) себе или пре(з) причин8 жи(г)монта кралѣ его мл(с)ти, прїꙗтелѣ нашего, е(ст)ли бы собѣ взѧ(л) ми(р) а ла(с)к8 ѡ(т) на(с) ем8 бы слобо(д)но и доброволно верн8тисѧ до на(с), до своего г(с)п(д)рѣ, и до нашеи земли мо(л)давскои, па(к)ли не има(л) бы ѡ(т) на(с) прощенїа, тогди жигмо(н)ть кра(л) его мл(с)ть, не имае(т) дрꙑжати его всебе, ани впо(д)да(н)ни(х) свои(х), ани вземлѧ(х) его мл(с)ти <м>ешкати емоу ни ꙗвно, анипотае(м)но. и те(ж) сл8б8емо мы прїꙗтелеви нашем8, жи(г)монтоу кралю его мл(с)ти и дѣте(м) его и дѣте(м) дѣтеи его мл(с)ти и землѣ(м) его мл(с)ти, и(ж) ни жа(д)нои шкоды, а ниважденїе, ани не прїазни не имаемо емоу вдилати, а ни вчинко(м), ани радою, а ни ꙗвно, а ни потае(м)но. а е(ст)ли бы(х)мо доро-з8мѣли скоторою сторони, ѡ(т) каковы(х) непрїꙗтелеи его какое зло, або шкоды, або прикаженїе, мы тогди прїꙗтелеви нашемоу, жиг-

[1] е lipseşte.

монтоу кралю его мл(с)ти, и дѣте(м) его и землꙗ(м) его мл(с)ти тое мы имаемо ем8 вхсе сказати и поведати. а тако(ж) и жиг-мо(нт) кра(л) его мл(с)тх и дѣти и по(д)даннїи его мл(с)ти на(м) стефан8 воево(дї) и брат8 г(сд)вами, петр8, и дѣте(м) наши(м) и нашеи земли жа(д)нои шкоди и перекази и неприꙗ(з)ни, не имае(т) вчинити, ани вчинко(м), а ни радою, ани ꙗвно, ани потае(м)но. а е(ст)ли дороз8мѣю(т) какое зло, ѡ(т) кокови(х) наши(х) непрїꙗтеле(в), тогди жи(г)мо(нт) кра(л) его мл(с)ть мае(т) на(м) дати знати и поведати [1]. а тако(ж), коли с хоче(т) наиꙗснѣишїи лон(ш), кра(л) 8грхскїи и чески, и иснаши(м) прїꙗтеле(м), жигмонто(м), крале(м) по(л)ски(м) его мл(с)ти, за е(д)но с нами оучинити воиска и поити сами с своими парс8нами и со всѣми и(х) моцами и землѣми на т8рецкаго црѣ и на его земли, а тогди имаемо мы стефа(н) воево(да) са(м) своею парсоунною и сх вхсею своею землею мо(л)да(в)-скою и оусеми нашими моцами ехати за е(д)но на т8рецкаго црѣ, ли(ш) бжи, того не давай, бхде(т)ли тогди на на(с), котораꙗ не моц [2], да не б8демо мочи ехати за е(д)но зы(х) мл(с)ты, мы тогди имаемо послати своего брата, петра, и зо всею нашею землею мо(л)-давскою и те(ж) до того веремени и до того часа, жигмо(нт) кра(л) полскїи его мл(с)тх, за ѡ(д)но знаꙗснѣиши(м) свои(м) вн8-ко(м), лонише(м), крале(м) оугрхскы(м) и чески(м), на(м) стефаноу воево(дї) и брат8 нашем8, петр8, и земли нашеи, мо(л)давскои, по-мо(ч)ни маю(т) быти и по(д)ле на(с) стати к8 проти(в) црви т8рс-ком8. а таке(ж), мы стефа(н) воево(да) и знаши(м) брато(м), с пе-тро(м), до того часа и до того вереме(ни) б8д8(м) слышати ѡ(т) т8рко(в) вести, мы имаемо дати ѡ б8(д)во(м) кроле(м) знати коу(л)ко кро(т) б8д8(м) мочи. а па(к), мы стефа(н) воево(да) и бра(т) на(ш), петрх, ни радою, ни помочи, не имае(м) и(м) быти, а ни давати, али к8(л)ко б8д8(м) мочи, а бы(х)мо и(м) были непрїꙗтели. а е(ст)ли бы црь т8рецкы прїеха(л) с своею па(р)с8ною и(з)воисками своими звеликими на жигмо(н)та кралѣ его мл(с)ти и на его земли и притисн8(л) бы на(с) и дали бы(х)мо и(м) помо(ч) ѡ(т) <вел>и-кого натиск8 и на сил8 и не б8д8(м) ина(к) мочи оучинити, бже того не давай [3], и боуде(т) наша помо(ч) с т8рки на жи(г)мо(н)та

1 знати и поведати nesigur.
2 Sic.
3 Pare a fi давли.

кралѣ єго мл(с)ти и бꙋде(т) томꙋ зна(к) и дово(д), а(ж) єсмо дали ѡ(т) великого нати(с)кꙋ и на силꙋ и припꙋженїа, то(г)ди за то ми(р) межи нами, а бы сѧ не злама(л) и не приказил(л). а тако(ж), кꙋпце(м) ѡ(т) землѧ(х) жигмонта кралѣ єго мл(с)ти да є(ст) и(м) слобо(д)но и доброволно и ѡтворенно, по нашеи земли, ходити и торговати, заплативши свое правое мыто, по старомоу законꙋ и по старомꙋ складꙋ. а тако(ж) и наши(м) кꙋпце(м) ѡ(т) нашеи земли, мо(л)давскои, да є(ст) и(м) слобо(д)но и доброволно по земли(х) жигмонта кралѣ єго мл(с)ти ходити и торговати, по старомꙋ законꙋ и по старомꙋ складꙋ, заплативши свое правое мыто. а тако(ж), про дило кривди грани(ч)нїи, ѡ(т) ѡбо(х) сторо(н), мы єсмы лишили на старости хотинскы(х) и черновецкы(х) и на пото(м) бꙋдꙋчи старости хотинскы(х) и черновскы(х). и на то є(ст)ли бысѧ пригодила кривда и шкода некоторомꙋ по(д)данномꙋ и(з) земли(х) и ѡ(т) по(д)данны(х) жигмонта кралѣ єго мл(с)ти или бꙋ(д) ѡ(т) кого ѡ(т) єго земли(х), таковїи которомꙋ бꙋде(т) кривда имае(т) жадати справе(д)ливо(ст) ѡ(т) старосте(в) хотинскы(х) и черновецкы(х), а тїи старости хотинскыи и черновецкїи маю(т) мѣти моц на(д) ка(ж)ды(м) ѡ(т) по(д)данны(х) наши(х), маючи бга пре(д) ѡчима, а бы ꙋчинили ка(ж)домꙋ справе(д)ливо(ст) люде(м) жигмонта кролѣ єго мл(с)ти и ѡ(т) земли(х) єго. и тако(ж), наши(м) по(д)данны(м), которыи(м) сѧ пригоди(т) кривда ѡ(т) по(д)данны(х) и ѡ(т) земли(х) жигмо(н)та кролѣ єго мл(с)ти, то(т) тако(ж) имае(т) жадати справе(д)ливо(ст) ѡ(т) старосте(в) каменецкы(х) и галицкы(х), а ѡ(ни) те(ж) а бы мели мо(ц) ѡ(т) своего г(с)п(д)ра на(д) ка(ж)ды(м) оучинити справе(д)ливо(ст), имаючи бга пре(д) ѡчима. а коли сѧ прилꙋчи(т) нѣкотора знаменита[1] кривда а незгода, межи старостами, тогди мы имаемо дати знати прїꙗтелеви нашемоу, жигмонтоу, кралю по(л)скомꙋ, а жи(г)мо(нт), кра(л) по(л)скыи єго мл(с)тѣ, тако(ж) на(м) имае(т) дати знати, тогди имае(м) збо(х) сторѡ(н) свои(х) пано(в) знаменити(х) послати, абы таковое ри(ч) досмотрили исправедливо(ст) ꙋчинили, а тыи кривды и шкоды, которыи сѧ пригодѧ(т) межи по(д)даннимии з ꙋбо(х) сторо(н), а бы тїи вышеписанныи вси пото(к)ми. а є(д)нанїе и приꙗзны не имаю(т) быти зламанны, а сне(м) мае(т) быты зобꙋ(х) сторо(н) намѣстце(х) стара давна, на которы(х) пере(д) ты(м) бывали. тое

[1] In original: знамьменита.

вхсе вышеписанное, мы вышеписаннїи стефа(н) воево(да), г(с)п(д)рх земли мо(л)давскои, и бра(т) г(сд)ва мы, петрь, слꙋбꙋемо слово(м) нашим(м) г(с)п(д)рскы(х) и сх вхсѣми нашими панны ра(д)ними великими и малими и сх вхсѣми по(д)данними нашеи земли мо(л)давскои прїателеви нашемꙋ, наиіаснѣишомоу жигмонтꙋ, кралю полскомꙋ и великомоу кнзоу литовскомоу и иныи(х) земль и дѣте(м) его мл(с)ти и дѣте(м) дѣтеи его мл(с)ти и вхсе(м) дѣдиче(м) его мл(с)ти и по(д)данни(м) его мл(с)ти моцно и непорꙋшенно и незламанно имаемо држжати и наплхнити бе(з) вхсѧкого хиклѣнства и бе(з) жа(д)нои зра(дї) и бе(з) вхсѣкои хитрости. а на бо(л)ше крѣпо(ст) и потврхж(д)енїе кꙋ стало и веры, велѣли есмы нашоу печа(т) привѣсити к семоу нашемꙋ листꙋ. писанѡ, вх хрхловѣ, влто ꙁ҂ѯк҃ѕ, м(с)ца маи д҃.

Traducere. În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, Troiţa Sfântă, Cea de o fiinţă şi nedespărţită, iată Eu robul Stăpânului Dumnezeului meu, Isus Hristos, cu mila lui Dumnezeu, Noi, Ioan Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, cunoscut facem, şi cu această carte a noastră, tuturor, cari vor căuta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, orişicui îi va fi de trebuinţă să ştie, că prea strălucitul prieten al nostru, Sigismund, Craiul Poloniei şi Marele Cneaz al Litvaniei, Rusiei, Prusiei, al Cnezatului Jimoit şi al altora, a dorit dela Noi, prin trimisul său, pan Iurie Crupschi, pan al Liovului, staroste de Belzc, ca să înoim şi să întărim pacea şi liniştea veşnică şi scrisorile, pe care le-a avut Domnia Sa, dela părintele nostru, dela Bogdan Voevod.

Şi Noi Stefan Voevod ştiind că fiecărui principat, celui mai puternic, îi este de mare folos să încheie pace şi linişte şi cu alte principate binevoitoare şi vecine şi cu puterile ţărilor noastre, a Ţării Moldovei şi ale Ţărilor Măriei sale Craiului şi pentru năvălirea, pe care totdeauna o au din partea puterilor păgâneşti, şi ni s'a dat nouă să auzim, că se învoieşte şi întăreşte această pace şi linişte veşnică, precum o înoim şi o întărim şi cu această scrisoare a noastră, asemenea şi Noi Stefan Voevod şi cu fratele nostru, cu Petru, dorim să ţinem şi să legăm pace şi linişte veşnică şi cu preastrălucitul Sigismund, craiul Poloniei, şi cu Regatul Polon şi cu ţările Măriei Sale şi făgăduim cu

scrisul nostru, pentru Noi și pentru cei ce vor fi după Noi și pentru domnii sfetnici ai noștri și pentru toți supușii noștri, din Țara Moldovei, că vom ținea și vom lega pace și liniște veșnică, în chip puternic și neclintit, cu mai înainte numitul Măria Sa Regele Sigismund, cu prietenul nostru și cu copiii lui și cu copiii copiilor Măriei sale și cu sfaturile Măriei sale și cu toți supușii și Țările Măriei sale și cu cei ce vor veni după dânșii.

Și deasemenea, Țara noastră a Moldovei și sfetnicii noștri și toți supușii noștri vor ținea și vor strânge această pace și liniște veșnică, în vecii vecilor, fără nici o pagubă a noastră și fără de paguba copiilor noștri și fără de paguba tuturor supușilor noștri, din Țara Moldovei, și a celor ce vor veni după Noi, că din această zi, înainte, astfel făgăduim Măriei sale Regelui Sigismund și copiilor lui și copiilor copiilor Măriei Sale și a celor ce vor veni după el și Țărilor Măriei sale, că vom fi în contra Tătarilor și a altor dușmani ai lor, totdeauna, cu sfatul și puterea și le vom ajuta cu sabia și cu oameni, după puterile noastre.

Tot astfel și Măria sa Craiul și cei ce vor fi după Măria Sa, după puteri, vor fi totdeauna sfătuitori și ajutători, nouă, lui Ștefan Voevod și fratelui nostru, Petru, și Țării noastre, Moldovei, și celor ce vor fi după Noi, în contra Tătarilor și în contra tuturor altor dușmani ai noștri și ne vor ajuta cu sabia și cu oameni, pe cât va putea Măria Sa.

Și deasemenea, făgăduim Noi și cu sfatul nostru și cu toți supușii noștri lui Sigismund, Regele Poloniei, și copiilor lui și copiilor copiilor Măriei Sale și dietei și supușilor și Țărilor Măriei sale, să fim prietenilor lor prieteni, iar dușmanilor Domniilor lor dușmani, totdeauna.

Și tot astfel, Măria Sa Regele Sigismund și copiii Măriei Sale și copiii copiilor lui și supușii lui și cu Țara Măriei sale vor fi prieteni prietenilor noștri, iar dușmanilor noștri dușmani, totdeauna.

Și asemenea, pe orice dușman al Măriei sale Craiului Sigismund, care și-ar da nume că este domn al Țărilor Rușilor sau Podoliei, de-ar veni la Noi sau la fratele nostru, la Petru, sau la supușii noștri sau în Țara noastră, a Moldovei, Noi și cei ce vor fi după Noi pe un asemenea om nu-l vom primi și nici

nu-i vom da adăpost, nici hrană, nicăiri, în Țara noastră, și nici la vreunul din supușii noștri, ci despre un astfel de om, când se va auzi, că a intrat undeva, în Țara noastră, sau la vre-unul din supușii noștri, Noi îl vom izgoni și scoate afară, din Țara noastră, ca să nu întârzie nici un ceas, în principatul nostru, și nu-l vom ținea, spre paguba prietenului nostru, Măria sa Regele Sigismund, și a celor ce vor fi după dânsul și a supușilor lui și a Țărilor Măriei sale, nici pe față, nici în ascuns.

Și asemenea, pe orice dușman al nostru, care ar vrea să-și dea nume de Domn al Țării Moldovei, când ar veni la prietenul nostru, Măria sa Regele Sigismund, sau la oricare din supușii Măriei sale și țările Măriei sale, îl va alunga și da afară, din țările sale, ca să nu întârzie nici un ceas, în principatul său, și nici să nu-l păstrați, spre paguba noastră și a celor ce vor veni după Noi și a supușilor Țării noastre, Moldovei, nici pe față, nici în ascuns.

Și asemenea, dacă s'ar întâmpla, ca să pribegiască vre-un boier sau slugă a prietenului nostru, a Măriei sale Regelui Sigismund, la Noi sau oriunde, în Țara noastră sau la supușii noștri, acesta să-l trimită, la Domnul său, la Măria sa Regele Sigismund, să-și ceară pace și îndurare, singur prin sine sau prin mijlocirea noastră și iertându-l pe el prietenul nostru, Măria sa Regele Sigismund, să-i fie liber și de bunăvoie a se întoarce la Domnul său, la Măria sa Regele Sigismund. Și iarăși, dacă n'ar avea iertare, Noi să nu-l ținem, nici la Noi și nici nicăiri în Țările noastre, să nu întârzie, nici pe față și nici în taină.

Și iarăși, dacă s'ar întâmpla ca să fugă boier sau slugă sau supușii noștri, la Măria sa Regele Sigismund, sau în țările lui sau la oricare din supușii Măriei sale, acesta își va cere pace și îndurare dela Noi singur, prin sine sau prin mijlocirea Măriei sale Regelui Sigismund, prietenul nostru, și dacă-și va dobândi pace și îndurare dela Noi, să-i fie slobod și de bunăvoie a se întoarce la Noi, la Domnul său și în Țara noastră a Moldovei. Iar dacă nu ar avea iertare dela Noi, atunci Măria sa Regele Sigismund nu-l va ținea la sine și nici la supușii săi și nici să nu întârzie în țările Măriei sale, nici pe față, nici în ascuns.

Și de asemenea, făgăduim prietenului nostru, Măriei sale

Regelui Sigismund şi copiilor lui şi copiilor copiilor Măriei sale şi ţărilor Măriei sale, că nu-i vom face nici o pagubă, şi nici o duşmănie şi nici stricăciuni, şi nici cu fapta, nici cu sfatul, nici pe faţă şi nici în ascuns.

Iar dacă cumva am înţelege din vre-o parte, din partea vreunor duşmani ai lui, de vre-un rău sau pagubă sau intrigi, atunci Noi prietenului nostru, Măriei sale Regelui Sigismund, şi copiilor lui şi ţărilor Măriei sale, să avem a-l înştiinţa şi spune despre toate.

Şi tot astfel şi Măria sa Regele Sigismund şi copiii şi supuşii Măriei sale nu ne vor face nouă, lui Stefan Voevod şi fratelui Domniei mele, Petru, şi copiilor noştri şi Ţării noastre nici o pagubă, nici intrigi şi nici neplăceri, nici cu fapta, nici cu sfatul, nici pe faţă, nici în ascuns.

Iar dacă ar înţelege de vre-un rău, din partea unor duşmani ai noştri, atunci Măria sa Regele Sigismund ne va da de ştire şi ne va spune.

Şi de asemenea, când ar vrea preastrălucitul Ludovic, Regele Ungariei şi Cehiei, şi cu prietenul nostru, Sigismund, Măria Sa Regele Poloniei, să facă oaste, înpreună cu Noi şi să meargă ei singuri, cu persoanele lor şi cu toate puterile lor şi ţările lor, în contra Impăratului turcesc şi a ţării lui, atunci şi Noi Ştefan Voevod, singur cu persoana noastră şi cu toată Ţara noastră a Moldovei şi cu toate puterile noastre vom pleca înpreună contra Impăratului turcesc, Dumnezeule, să ne păzeşti de aceasta.

Iar dacă s'ar întâmpla atunci asupra noastră vre-o neputinţă, ca să nu putem pleca înpreună cu Măriile sale, atunci Noi vom trimite pe fratele nostru, pe Petru, şi cu toată Ţara noastră a Moldovei şi asemenea, până la această vreme şi până la acest ceas, Măria sa Regele Sigismund al Poloniei, înpreună cu preaslăvitul nepot al său, Ludovic, Regele Ungariei şi al Poloniei, ne vor sta în ajutor nouă, lui Stefan Voevod şi fratelui nostru, Petru, şi Ţării noastre, Moldovei, şi vor sta lângă Noi, înpotriva Impăratului turcesc.

Şi tot astfel, Noi Stefan Voevod şi cu fratele nostru, cu Petru, în ce ceas şi în care vreme vom auzi despre veştile Turcilor, Noi vom da de ştire despre orice Regilor, ori de câte ori

vom putea. Şi iarăşi, Noi Ştefan Voevod şi fratele nostru, Petru, nici cu sfatul, nici cu puterile nu vom fi contra lor, nici nu vom da, ci pe cât vom putea să le fim lor duşmani.

Iar dacă ar fi ca Impăratul turcesc să vie, cu persoana sa şi cu armatele sale cele mari, în contra Măriei sale Regelui Sigismund şi a ţării sale şi ne-ar sili pe Noi şi le-am da ajutor, din cauza marei mulţimi şi puteri şi n'am putea să facem altfel, Doamne, să nu ne dai aceasta, şi va fi puterea noastră cu Turcii în contra Măriei Sale Craiului Sigismund şi-i va fi acestuia ştiut şi dovedit, că am dat de mare strânsoare şi de putere şi constrângere, atunci, pentru aceasta, pacea dintre noi să nu se strice şi să nu se înrăutăţiască.

Şi de asemenea, neguţătorilor din ţara Măriei sale Regelui Sigismund să le fie slobod şi de bună voie şi deschis să umble prin Ţara noastră şi să târguiască, plătind vama lor dreaptă, după legea veche şi după înţelegerea cea veche.

Şi asemenea, în ceiace priveşte strâmbătăţile de graniţă, din amândouă părţile, am lăsat staroştilor de Hotin şi de Cernăuţi şi staroştilor de Hotin şi de Cernăuţi, care vor veni după dânşii.

Şi la aceasta, dacă s'ar întâmpla vre-o strâmbătate şi pagubă vreunui supus din ţările şi dintre supuşii Măriei sale Regelui Sigismund sau oricăruia din ţările lui, acela căruia i-ar fi strâmbătate, va cere dreptate dela starostii de Hotin şi de Cernăuţi şi aceşti staroşti de Hotin şi de Cernăuţi vor avea putere asupra oricărora dintre supuşii noştri, având pe Dumnezeu înaintea ochilor, ca să le facă fiecăruia dreptate, oamenilor Măriei sale Regelui Sigismund şi din ţările lui.

Şi tot astfel, supuşilor noştri, cărora s'ar întâmpla strâmbătate din partea supuşilor şi din partea ţărilor Măriei sale Regelui Sigismund, acesta, asemenea, va cere dreptate dela staroştii din Cameniţa şi din Galiţia şi ei asemenea să aibă putere dela Domnitorul lor asupra oricărora, să facă dreptate, având pe Dumnezeu înaintea ochilor.

Şi când s'ar întâmpla vre-o strâmbătate cunoscută şi neînţelegere, între staroşti, atunci vom da de ştire prietenului nostru, lui Sigismund, Regele Poloniei, şi Măria Sa Regele Polo-

niei, Sigismund, deasemenea ne va da nouă de ştire şi atunci vom trimite de amândouă părţile boierii noştri cunoscuţi, pentru ca să privească un asemenea lucru şi să facă dreptate, şi aceste strâmbătăţi şi pagube, care s'ar întâmpla între supuşii din amândouă părţile, aceştia de mai sus scrişi toate să le înpace.

Şi unirea şi prieteniile nu vor fi înrăutăţite, ci cu ea vor fi de amândouă părţile viceregatelor cele de demult, care au fost înainte de acestea.

Toate aceste mai sus scrise, Noi mai sus scrisul Stefan Voevod, Domnul Ţării Moldovei, şi fratele Domniei mele, Petru, făgăduim cu scrisul nostru domnesc şi cu toţi sfetnicii noştri mari şi mici şi cu toţi supuşii Ţării noastre, Moldovei, prietenului nostru, preaslăvitului Sigismund, Regele Poloniei şi marelui Cneaz al Litvaniei şi altor ţări şi copiilor Măriei sale şi copiilor copiilor Măriei sale şi tuturor proprietarilor Măriei sale şi supuşilor Măriei sale, că le vom ţinea puternic şi neclintit şi nestricat şi le vom înplini fără de nici o viclenie şi fără de nici o schimbare şi fără de nici o înşelăciune.

Iar pentru mai mare putere şi întăritură şi credinţă, am poruncit ca să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

Scrisă, în Hârlău, în anul 7026, luna Mai 4.

Dau documentul de mai sus, aşa cum se găseşte în I. Bogdan, Album paleografic moldovenesc, planşa 78. De aici, se vede că originalul se află scris pe pergament şi are pecetea cea mare de ceară roşie a Domnului, atârnată de şnur roş, înpreună cu alte opt peceţi tot de ceară roşie mai mici, ale boierilor, asemenea atârnate. Legenda pe pecetea Domnului nu este destul de clară, pentru a fi cetită. Ibid. Album, textul, Introducere şi rezumate, p. 23, arătat, greşit, ca fiind din 1548, Mai 4, dela Ştefan Vodă, fiul lui Petru Rareş.

Documentul este extrem de inportant, pentru legăturile lui Stefan Voevod cu Polonii. Textul tratatului regelui Sigismund, în latineşte, despre care este vorba, este cel din 1517, Dechemvrie 2, şi altul din 1518, Martie 9, pe care le dau mai jos. Luca Cârjă, boerul moldovean, e numit humelnic. El este totuna cu cel din 1509, prins în lupta cu Polonii [Hasd. Arh. Ist. 1^2 pp.

185-187]: «Captivorum insignes erant triginta, inter quos magistratibus prestabant Logoffet, Humiennik Kyrsza magnus dispensator, Petrica et Dobrosteph» [ibid. p. 3], din care cea mai veche cronică moldovenească, scrisă româneşte [Letopiseţul Ţării Moldovei până la Aron Vodă, ed. C. Giurescu, Bucureşti, 1916, p. 122] face: «adecă logofătul şi un homelnic, cărora nu le putem afla numele, fără numai a Cârstii, Petrica şufariul, Dobrostâmp». Cp. M. Costăchescu, Documentele Moldoveneşti dela Bogdan Voevod, pp. 180, 186.

⟨1517, Dechemvrie 2⟩. In nomine Domini. Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus D. g. rex Polonie, Mg. dux Lithuanie, nec non terrarum Cracovie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cujavie, Russie, Prussie ac culmensis, elbingensis Pomeranieque etc. dominus et heres, manifestum facimus universis et singulis presentes lecturis. Quia cum mgcus. dnus. Stephanus, vojevoda terre moldaviensis, amicus sincere nobis dilectus, sedem patris sui olim mgci. Ioannis Bohdani, vojevode, assecutus, a nobis per suum nobilem Lucam Kirsza, oratorem et officialem suum, qui Kumiennik dicitur, postulasset: ut cum eo antiqua federa et inscriptiones, que cum eodem patre suo olim Bohdano, vojevoda, fecimus, innovaremus et confirmaremus, nos cognoscentes, cuilibet etiam potentissimo dno. expedire multum concordiam et fedus mutuum cum aliis vicinis dominis et presertim his utriusque nostrum propter invalescentem in dies hostium Christianorum potentiam, equum censuimus illa renovare et confirmare, renovamus et confirmamus harum serie literarum. Et volumus nos Sigismundus, rex, fedus et pacem perpetuam, tenere et habere cum eodem mgco. Stephano, vojevoda, et Petro, ejus fratre, ac terra moldaviensi, pollicemurque verbo nostro regio pro nobis, successoribus nostris et consiliariis ecclesiasticis et secularibus ac universis subditis regni et dominiorum nostrorum eandem pacem perpetuam cum ipso mgco. Stephano, vojevoda, et Petro, fratre, ejus, pueris ipsorum, pueris puerorum et successoribus ipsorum, bojaris et universis subditis ac terra eorum moldaviensi tenere ac inviolabiliter observare in perpetuum; regnumque et dominia nostra ac consiliarii ac omnes

subditi nostri tenebunt et observabunt. Ipseque Stephanus, vojevoda, et Petrus, ejus frater, securi esse debent et sua impetrabunt in terra sua moldaviensi absque ullo nostro, liberorum, successorum et subditorum nostrorum impedimento, nunc et in posterum.

Pollicemur insuper, quod Stephano, vojevode, et Petro, ejus fratri, pueris ipsorum, pueris puerorum et terre eorum moldaviensi contra omnes illorum inimicos consilis et auxilio nostro assistemus, ipsosque ab eisdem inimicis tuebimur et defendemus pro posse nostro, armis et gentibus nostris et successores nostri defendent. Et similiter vojevoda Stephanus et Petrus, ejus frater, successoresque ipsorum nobis, successoribusque nostris contra omnes hostes nostros assistent et consilia atque auxilia sua pro posse suo prestabunt armis et gentibus.

Pollicemur etiam cum consiliariis nostris Stephano, vojevode, et Petro, ejus fratri, pueris ipsorum et pueris puerorum ipsorum erimus inimici inimicis et amicis ipsorum erimus et esse volumus semper amici. Ipse etiam Stephanus, vojevoda, et Petrus, frater ejus, pueri ipsorum, pueri puerorum ipsorum et subditi ipsorum terre moldaviensis erunt et esse debent amicis nostris amici et inimicis nostris inimici.

Item quod nullum inimicum Stephani, vojevode, et Petri, ejus fratris, qui se appellaret dnum. terre moldaviensis et veniret ad nos aut subditos regni et dominiorum nostrorum suscipiemus, nec locum usque illi aut victum dabimus in terris nostris et apud subditos nostros, sed ubi talis compertus homo foret in terris nostris apud quemcunque ex subditis nostris, abire illum et pellere de terris nostris mandabimus, ut nullo tempore maneat in dominiis nostris, nec illum fovebimus nec tenebimus in damnum Stephani, vojevode, et Petri, ejus fratris, successorumque et subditorum ipsorum ac terre moldaviensis, occulte seu manifeste.

Et si contingeret, quod aliquis bojarus aut servus Stephani, vojevode, profugeret ad nos et terras aut subditos nostros, is querere poterit sibi gratiam apud dnum. suum Stephanum, vojevodam, per se aut per intercessionem nostram, et si eam obtinebit, liberum erit illi et securum reverti ad dnum. suum Ste-

phanum, vdam. Quod si gratiam et veniam consequi non posset, nos illum non servabimus apud nos et subditos nostros in terris ac dominiis nostris neque occulte neque manifeste.

Etiam pollicemur Stephano, vde., amico nostro, quod si contingeret et permissione divina, quod procul absit, ipsum et Petrum, ejus fratrem, propter potentiam alicujus validi hostis, cui resistere non posset, exire de terra sua ad regnum Polonie aut alia dominia nostra, tum ex eo casu terre nostre aperte erunt illis et matri eorum, uxoribus, sororibus et liberis eorum et universe familie seu generi ipsorum et bojaris cum uxoribus, cum liberis et subditis eorundem cum thesauris et rebus omnibus, que ad eos spectant; liberumque erit eis venire ad nos, terras, castra et civitates nostras et manere libere et secure, ubicunque illis visum fuerit. Nosque in casu eo ipsum Stephanum, vdam., et Petrum, fratrem ejus, ac matrem, conjuges, liberos ipsorum cum uxoribus, cum pueris ipsorum amore et benivolentia nostra prosequemur et in gratia ac honore conservabimus. Habebuntque ipsi libertatem in terris nostris manentes, recuperare terram suam moldaviensem. Et cum id facere voluerint, nos Sigismundus, rex, omnibus viribus et potentiis nostris illos adjuvabimus, ut repetere et recuperare possent terram ipsam suam moldaviensem, et cum dnus. deus adjuverit, quod eandem terram suam recuperabunt, liberum erit et securum et apertum ipsi Stephano, vde., et Petro, ejus fratri, amicis nostris, absque omni incommodo et damno exire de terris nostris cum matre et conjugibus suis, cum sororibus suis, cum universo genere et omnibus bojaris ac uxoribus eorum, thesauris eorum et omnibus, que habuerint ad terram suam moldaviensem.

Item pollicemur Stephano, vde., et Petro, ejus fratri, pueris et servis eorum ac pueris puerorum ipsorum et terre moldaviensis, quod nullum damnum et impedimentum illis faciemus, nec ullam hostilitatem seu inimicitiam, cum illis facto aut consilio occulte aut manifeste habebimus. Et si intellexerimus undecunque et a quibuscunque inimicis aliquod malum aut damnum illis imminere, id nos Stephano, vde., et Petro, ejus fratri, et liberis eorum ac terre moldaviensi significabimus. Et similiter Stephanus, vda., et Petrus, ejus frater, et liberi ac subditi

ipsorum nullum detrimentum et damnum nobis et terris nostris inferre, nullas quoquo inimicitias nobiscum exercere debent facto aut consilio, occulte aut manifeste. Et si intellexerint, aliquod malum a nostris hostibus nobis imminere, ipse Stephanus, vda., et Petrus, ejus frater, debent nobis illud indicare et significare.

Preterea si quando nos generalem expeditionem unacum Sermo. principe dno. Ludovico, rege Hungarie et Bohemie, nepote nostro charissimo, prout id cum dei auxilio facere intendimus, facere voluerimus contra Turcorum imperatorem et terram illius, nosque ipsi in personis nostris cum omnibus potentiis dominiorum nostrorum in eadem expeditione proficiscemur, ipse Sermus. dnus. Ludovicus, rex, ibit in terram Bessarabie et Transalpinam, illicque Danubium trajiciet, nos etiam ibimus in terram cesaris Turcorum et habita mutua intelligentia cum eodem Sermo. dno. Ludovico. rege, nepote nostro charissimo, et mgco. Stephano, vda., et Petro, ejus fratre, illac ibimus et Danubium trajiciemus, qua nobis melius et utilius videbitur. Et tum Stephanus, vda., solus in persona sua cum tota terra sua moldaviensi una nobiscum contra eundem imperatorem Turcorum ire debebit, nisi, quod absit, gravi infirmitate detineretur, propter quam solus in persona sua ire nobiscum non posset, quia tunc et eo casu Petrum, suum fratrem, cum omnibus suis potentiis mittere nobiscum et expedire debebit. Priusquam vero ejusmodi generalem expeditionem contra cesarem Turcorum faciemus, nos Sigismundus, rex, una cum Sermo. nepote nostro, dno. rege Ludovico ipsum Stephanum, vdam., et Petrum, ejus fratrem, ac terram eorum moldaviensem protegemus ab eodem cesare Turcorum et defendemus illisque contra ipsum assistemus et auxilium prestabimus.

Similiter, quoque Stephanus, vda., cum Petro, fratre suo, quecunque nova interim audiverit de Turcis, nobis illa et dicto Sermo. nepoti nostro, dno. regi Ludovico, quantum poterit, significare debebit. Et neque consilium neque auxilium ipse Stephanus, vda., et Petrus, ejus frater, dabunt Turcis adversum nos. Sed quantum maxime poterunt, erunt illis inimici.

Quod si Stephanus, vda., et Petrus, ejus frater, per Turcorum imperatorem et ejus exercitum oppressi cogerentur vi et

armis dare auxilia contra terras nostras, ipsique magne potentie resistere non valentes ferrent auxilia Turcis adversus terram nostram, fedus et pax perpetua inter nos propterea violari ac rumpi non debet, in quantum constaret, illos vi ad hoc coactos fuisse.

Item mercatoribus Stephani, vde., et terre moldaviensis liberum erit et securum ire per terras nostras et mercari et negocia sua exercere, solutis vectigalibus et theloneis consuetis et servato jure antiquorum emporiorum seu depositoriorum.

Et similiter, nostris mercatoribus et subditis liberum esse debet, et securum et aptum, ire per terram moldaviensem ac mercari et negocia sua exercere, solutis vectigalibus et theloneis antiquis et servato jure antiquorum depositoriorum.

Si que autem injurie et damna evenient inter subditos utrinque circa fines, nos cognitionem illarum camenecensi et haliciensi capitaneis pro tempore existentibus committemus, sic quod cum facta fuerit aliqua injuria aut damnum alicui subdito de terra moldaviensi, ab aliquo subdito nostro, is, cui facta erit injuria, petere debet justitiam a capitaneis camenecensi et haliciensi, et ii ipsi capitanei habebunt potestatem in unumquemque subditum nostrum, ut facere possint cum eis justitiam, deum pre oculis habentes, hominibus Stephani, vde., et terre moldaviensis. Similiter, si cuipiam ex subditis nostris facta erit injuria aut damnum a subditis aut aliquo homine Stephani, vde., et terre moldaviensis, is petere debet justitiam a capitaneis choczimensi et czarnoviensi. Illi vero potestatem et auctoritatem habere debent a dno. suo de omnibus, deum habentes pre oculis, justitiam ministrare.

Quod si aliqua gravis, magna injuria et dissensio accideret inter capitaneos, nos id Stephano, vde., significabimus, et ille nobis vicissim, et uterque nostrum oratores et consiliarios suos solennes mittere debebit. Qui simul convenientes de ejusmodi injuria et differentia cognoscant et justitiam faciant. He autem injurie et damna, que utrinque inter subditos nostros evenerint, hoc fedus et pacem perpetuam inter nos violare et frangere non debent. Conventus vero ad componendum et cognoscendum utrinque de ejusmodi injuriis et damnis fieri debent in locis consuetis, in quibus hactenus fuit tentus et habitus.

Hec omnia supradicta nos Sigismundus, rex Polonie, et Mg. dux Lithuanie etc. pollicemur verbo nostro regio cum omnibus archiepiscopis, episcopis, consiliariis nostris ecclesiasticis et secularibus et subditis regni et dominiorum nostrorum amico nostro, Stephano, vde. terre moldaviensis, et Petro, ejus fratri, pueris illorum et pueris puerorum ipsorum, omnibus heredibus et subditis illorum firmiter tenere, implere et inviolabiliter observare sine fraude et dolo, successoresque et subditi nostri observabunt.

In cujus rei fidem et testimonium sigillum nostrum presentibus appendi fecimus. Actum et datum Vilne fer. IV, prox. post fest. S. Andree, anno domini MDXVII, regni nostro anno XI.

Presentibus reverendis in Christo patre episcopo premisliensi et regni vicecancellario, Petro Tomiczki, nec non generosis Ianussio Swirczewski, bieczensi et sandecensi, ropczicensi et trebowliensi et militum nostrorum mercenariorum in hoc. Mg. ducatu capitaneo, Nicolao Volski, sochaczoviensi, Ioanne Kosczyeleczki, Kovaliensi, Petro Kriski, sieprcensi et capitaneo plocensi, castellanis, Ioanne Latalski, gnesnensis, cracoviensis et lancicensis ecclesiarum preposito, Andrea Kriczki, Stanislao Chroberschi, pincerna et capitaneo crzestoviensi, Derslao Zaliwski, magistro coquine cracoviensis, Nicolao Tomiczki, tribuno lanciciensi, capitaneo costensi et prefecto stabuli, Silvestro Ozarowski, succamerario et burgrabio cracoviensi et capitaneo zavichostensi, Iacobo Rosnowski, dapifero posnaniensi, nostris sincere et fidelibus dilectis. Datum per manus prefati reverendi in Christo patris dni. Petri, epi premisliensis et regni nostri vicecancellarii sincere nobis dilecti.

După Acta Tomiciana, t. IV, pp. 153-157. Cod. R. Hurm. Doc. 2[3] pp. 261-265.

<1518, Martie 9>. In nomine Domini, Amen. Ad perpetuam rei memoriam, Nos Sigismundus, Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, nec non terrarum Cracoviæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cuiaviæ, Russiæ, Prussiæ ac Culmensis, Elbingen. Pomeraniæque etc. Dominus et Hæres. Manifestum facimus universis et singulis præsentes lecturis seu audituris. Quia

cum Magnificus Dominus Ioannes Stephanus Woiewoda terræ Moldavien. amicus sincere Nobis dilectus, sedem Patris sui, Magnifici olim Ioannis Bohdani Woiewodæ assecutus, a Nobis per suum Nobilem Lucam Kirsza, oratorem et officialem suum, qui Kumiennik dicitur, postulasset, ut cum eo antiqua fœdera et inscriptiones, quæ cum eodem patre suo olim Bohdano Woiewoda fecimus, innovaremus et confirmaremus, Nos cognoscentes cuilibet etiam potentissimo Domino multum expedire concordiam et fœdus mutuum cum aliis vicinis Dominiis, et præsertim his utriusque nostrum propter invalescentem in dies magis hostium Christianorum potentiam, æquum censuimus illa renovare et confirmare, renovamusque et confirmamus harum serie literarum, et volumus Nos Sigismundus Rex fœdus et pacem perpetuam tenere et habere cum eodem Magnifico Stephano Woiewoda et Petro, eius fratre, ac terra Moldavien. pollicemurque verbo nostro regio pro Nobis, succesoribus nostris, et consiliariis ecclesiasticis et sæcularibus, ac universis subditis Regni et Dominiorum nostrorum, eadem pacem perpetuam cum ipso Magnifico Stephano Woiewoda et Petro, fratre eius, pueris ipsorum, pueris puerorum et succesoribus ipsorum, Boiaris et universis subditis ac Terra eorum Moldaviensi tenere, et inviolabiliter observare in perpetuum, regnumque et dominia nostra, ac consiliarii et omnes subditi nostri tenebunt et observabunt, ipseque Stephanus Woiewoda et Petrus, eius frater, securi esse debent, et imperabunt in terra sua Moldaviensi, absque ullo nostro, liberorum, successorumque et subditorum Regni et dominiorum nostrorum impedimento nunc et in posterum.

Pollicemur insuper quod Stephano Woiewodæ et Petro, eius fratri, pueris ipsorum et terræ eius Moldaviensi, contra omnes illorum inimicos consilio et auxilio nostro assistemus et consilia atque auxilia nostra illis pro posse nostro præstabimus, ipsosque ab eisdem inimicis tuebimur et defendemus armis et gentibus nostris et successores nostri defendent. Et similiter, Woiewoda Stephanus et Petrus, eius frater, successoresque ipsorum, Nobis successoribusque nostris, contra Tartaros et omnes hostes nostros assistent et consilia atque auxilia sua pro posse suo præstabunt armis et gentibus.

Pollicemur etiam cum consiliaris nostris Stephano Woiewodæ et Petro, eius fratri, pueris ipsorum et pueris puerorum ipsorum, Boiaris et subditis ipsorum ac terræ eorum Moldaviensi, quod inimicis ipsorum erimus inimici et amicis ipsorum erimus et esse volumus semper amici.

Ipse etiam Stephanus Woiewoda et Petrus, eius frater, pueri ipsorum, pueri puerorum ipsorum et subditi ipsorum terræ Moldaviensis, erunt, et esse debent nostris amicis, amici, et nostris inimicis semper inimici.

Item quod nullum inimicum Stephani Woiewodæ et Petri eius fratris, qui se appellaret Dominum terræ Moldaviens. et veniret ad Nos, aut subditos regni et dominorum nostrorum, suscipiemus, nec locum usquam illi, aut victum dabimus in terris nostris et apud subditos nostros, sed ubi talis homo compertus foret in terris nostris apud quemcumque ex subditis nostris, abire illum et pellere de terris nostris mandabimus, ut nullo tempore maneat in dominiis nostris, nec illum fovebimus, nec tenebimus in damnum Stephani Woiewodæ et Petri, eius fratris, successorumque et subditorum ipsorum, ac terræ Moldaviensis, occulte seu manifeste.

Similiter, Stephanus Woiewoda et Petrus, eius frater, nullum inimicum nostrum, qui se appellaret dominum terræ Russiæ aut Podoliæ, ad se, aut aliquem ex subditis suis terræ Moldaviensis, venientem suscipient, nec locum usque illi, aut victum dabunt in terra sua Moldavien. et apud subditos suos, sed ubicumque talis homo repertus foret in terra eorum Moldavien. apud quemcumque ex subditis ipsorum, abire illum et pellere de terra et Dominio suo mandabunt, ut nullo tempore maneat in dominio ipsorum, nec illum tenebunt, nec fovebunt in damnum nostrum, successorum ac subditorum nostrorum, regnique ac dominiorum nostrorum, occulte seu manifeste. Et si contingeret, quod aliquis Boiarus aut servus Stephani Woiewodæ profugeret ad Nos et terras aut subditos nostros, is poterit quærere sibi gratiam apud Dominum suum, Stephanum Woiewodam, per se aut per intercessionem nostram. Et si eam obtinebit, liberum illi erit et securum reverti ad Dominum suum, Stephanum Woiewodam. Quod si gratiam et veniam consequi non posset, nos illum non ser-

vabimus apud nos et subditos nostros in terris et dominiis nostris, neque occulte, neque manifeste.

Similiter, si contingeret, quod aliquis Nobilis servitor aut subditus noster fugeret ad Stephanum Woiewodam et Petrum, eius fratrem, aut quemcumque subditum in terra ipsorum, is quæret gratiam apud Nos per se ipsum, aut intercessione dicti Stephani Woiewodæ, et si illam obtinuerit, erit illi liberum et securum redire ad Nos, regnumque ac dominia nostra, quod si gratiam et veniam nostram consequi non posset, Stephanus Woiewoda et Petrus, eius frater, illum non servabunt apud se, et subditos suos in Terra eorum Moldaviensi, nec occulte, nec manifeste.

Etiam pollicemur Stephano Woiewodæ, amico nostro, quod si contingeret ex permissione divina, quod procul absit, ipsum et Petrum, eius fratrem, propter potentiam alicuius validi hostis, cui resistere non posset, exire de terra sua ad Regnum Poloniæ aut alia Dominia nostra, tunc in eo casu terræ nostræ apertæ erunt illis et uxoribus eorum et matri eorum, sororibus et liberis eorum et universæ familiæ seu generi ipsorum et Boiaris ipsorum, cum uxoribus, cum liberis et subditis eorumdem, cum thesauris et rebus omnibus, quæ ad eos spectant, liberumque erit eis venire ad nos, terras, castra et civitates nostras, et manere libere et secure, ubicunque illis visum fuerit. Nosque in eo casu ipsum Stephanum Woiewodam et Petrum, eius fratrem, ac matrem ipsorum, coniuges ipsorum, liberos ipsorum, cum uxoribus, cum pueris ipsorum, gratia et benevolentia nostra prosequemur et in gratia ac honore conservabimus. Habebuntque ipsi libertatem in terris nostris manentes recuperare terram suam ipsam Moldaviensem, et cum id facere voluerint, Nos Sigismundus, Rex, viribus et potentiis nostris illos adiuvabimus, ut repetere et recuperare possent terram ipsam suam Moldaviensem et cum Dominus Deus adiuverit, quod eandem terram suam recuperabunt, liberum erit et securum et apertum ipsi Stephano Woiewodæ et Petro, eius fratri, amicis nostris absque omni incommodo et damno exire de terris nostris cum matre et coniugibus suis, cum liberis suis, cum sororibus suis, cum universo genere suo et omnibus Boiaris suis ac uxoribus eorum, pueris et servis

eorum, thesauris eorum et omnibus quæ habuerint, ad terram suam Moldaviensem.

Item, pollicemur Stephano Woiewodæ et Petro, eius fratri, et pueris eorum, ac pueris puerorum ipsorum et terræ Moldaviensis, quod nullum damnum et impedimentum illis faciemus, nec ullam hostilitatem seu inimicitiam cum illis facto aut consilio, occulte aut manifeste habebimus. Et si intellexerimus undecunque aut a quibuscunque inimicis aliquod malum aut damnum illis imminere, id Nos Stephano Woiewodæ et Petro, eius fratri, et liberis illorum ac terræ Moldaviensis significabimus et similiter Stephanus Woiewoda, et Petrus, eius frater, et liberi ac subditi ipsorum nullum detrimentum et damnum Nobis et terris nostris inferre, nullas quoque inimicitias Nobiscum exercere debent facto aut consilio, occulte aut manifeste. Et si intellexerint aliquod malum a nostris hostibus Nobis imminere, ipse Stephanus Woiewoda et Petrus, eius frater, debent Nobis illud indicare et significare.

Praeterea si quando Nos generalem expeditionem una cum Serenissimo Principe Domino Ludovico Hungariæ et Bohemiæ etc. Rege, Nepote nostro charissimo, prout id cum Dei auxilio facere intendimus, facere voluerimus, contra Turcorum imperatorem et terram illius, nosque ipsi in personis nostris cum omnibus potentiis dominiorum nostrorum in eandem expeditionem proficiscemur, ipse Serenissimus Nepos noster, Dominus Ludovicus, Rex, ibit in terram Bessarabiæ et Transalpinam, illicque Danubium traiiciet, Nos etiam ibimus in Terram Cæsaris Turcorum et habita mutua intelligentia cum eodem serenissimo Domino Ludovico, Rege, nepote nostro charissimo, et Magnifico Stephano Woiewoda et Petro, eius fratre, illac ibimus et Danubium traiiciemus, qua Nobis melius et utilius videbitur. Et tunc, Stephanus Woiewoda solus in persona sua cum tota terra sua Moldaviense una Nobiscum contra eundem imperatorem Turcorum ire debebit, nisi, quod absit, gravi infirmitate detineretur, propter quam solus in persona sua ire Nobiscum non posset, quia tunc et in eo casu Petrum, suum Fratrem, cum omnibus suis potentiis mittere Nobiscum et expedire debebit.

Priusquam vero eiusmodi generalem expeditionem contra

Cæsarem Turcorum faciamus, Nos Sigismundus Rex, una cum serenissimo nepote nostro, Domino Ludovico, ipsum Stephanum Woiewodam et Petrum, eius fratrem, ac Terram Moldaviensem protegemus ab eodem Cæsare Turcorum et defendemus, illisque contra ipsum assistemus et auxilium præestabimus.

Similiter, quoque Stephanus Woiewoda cum Petro, fratre suo, quæcunque nova interim audierit de Turcis, Nobis illa et dicto serenissimo Nepoti nostro, Domino Regi Ludovico, quantum poterit, significare debebit et neque consilium, neque auxilium ipse Stephanus Woiewoda et Petrus, eius frater, dabunt Turcis adversum Nos, sed quantum maxime poterint erunt illis inimici.

Quod si Stephanus Woiewoda et Petrus, eius frater, per Turcorum imperatorem et eius exercitum oppressi cogerentur vi et armis dare auxilia contra terras nostras, ipsique magnæ potentiæ resistere non valentes, ferrent auxilia Turcis adversus terram Nostram, fœdus et pax perpetua inter Nos propterea violari et rumpi non debet, in quantum constaret illos vi coactos fuisse.

Item, mercatoribus Stephani Woewoda<e> e Terra Moldaviensi liberum erit et securum ire per terras nostras et mercari ac negotia sua exercere, solutis vectigalibus in theloneis consuetis, et servato iure antiquorum Emporiorum seu Depositoriorum.

Et similiter, nostris Mercatoribus et subditis liberum esse debet et securum et apertum ire per terram Moldaviensem ac mercari ac negotia exercere, solutis vectigalibus et teloneis antiquis et servato iure antiquorum depositoriorum.

Si quæ autem iniuriæ et damna evenient inter subditos utriusque circa fines, Nos cognitionem illarum Camenecen. et Halicien. Capitaneis pro tempore existentibus committemus, sic, quod cum facta fuerit aliquà iniuria, aut damnum alicui subdito de terra Moldavien. ab aliquo subdito nostro, is cui facta erit iniuria petere debet iustitiam a capitaneis Camenecen. et Halicien., et hi ipsi Capitanei habebunt potestatem in unumquemque subditum nostrum, ut facere possint cum eis iustitiam, Deum præ oculis habentes, hominibus Stephani Woiewodæ de

terra Moldavien. Similiter, si cuipiam ex subditis nostris facta erit iniuria, aut damnum a subditis aut aliquo homine Stephani Woiewodæ et terræ Moldavien., is petere debet iustitiam a capitaneis Chocimen. et Czarnovien., illi vero potestatem et auctoritatem habere debent a. Domino suo, Stephano Woiewoda, de omnibus Deum præ oculis habendo iustitiam ministrare.

Quod si aliqua gravis magna iniuria et dissensio accideret inter Capitaneos nostros et ipsius Stephani Woiewodæ, Nos id Stephano Woiewodæ significabimus et illi <ille> Nobis vicissim et uterque nostrum oratores et consiliarios suos solennes mittere debebit, qui simul convenientes de eiusmodi iniuria et differentia cognoscant et iustitiam faciant. Eæ autem iniuriæ et damna, quæ utrinque inter subditos evenerint, hoc fœdus et pacem perpetuam inter Nos violare et frangere non debent.

Conventus vero ad componendum et cognoscendum utrinque de eiusmodi iniuriis et damnis, fieri debet in locis consvetis, ubi hactenus fuit tentus et habitus.

Hæc omnia supradicta Nos Sigismundus, Rex Poloniæ et Magnus Dux Litvaniæ etc., pollicemur verbo nostro regio cum omnibus Archiepiscopis, Episcopis, Consiliariis ecclesiasticis et sæcularibus et subditis Regni et dominiorum nostrorum, amico Nostro Magnifico Stephano Woiewodæ terræ Moldavien. et Petro, eius fratri, pueris illorum et pueris puerorum ipsorum, omnibus hæredibus et subditis ipsorum, firmiter tenere, implere et inviolabiliter observare sine fraude et dolo, succesoresque et subditi nostri observabunt. In cuius rei fidem et testimonium nostrum et consiliariorum regni nostri sigillum nostrum præsentibus appendi fecimus. Actum et Dat. Cracoviæ, in conventu generali, feria tertia proxima, post Dominicam Oculi. An. Domini Millesimo quingentesimo decimo octavo. Regni nostri An. duodecimo, Præsentibus Reverendissimo et Reverendis in Christo Patribus, Dominis Ioanne, Archiepiscopo Gnesen. Legato Nato et Primate, Ioanne Cracovien., Mathia Vladislavien., Erasmo Plocen., Petro Premislien. et Regni nostri Vicecancellario, Ioanne Culmen. Episcopis, nec non Magnificis, Venerabilibus et Generosis Spithkone de Iarosław Castellano Cracovien., Christo-

phoro de Szydłowiecz Palatino et Capitaneo Cracovien. et Regni nostri Cancellario, Nicolao de Dąbrowica. Sandomirien. et exercituum regni nostri capitaneo generali, Ioanne Iaranth de Brudzewo Lancicien., Othe de Chodecz Russiæ et Capitaneo Halicien. et Colomien., Andrea de Thanczyn Lublinen. et Chełmen. ac Rathnen, Capitaneo, Andrea de Nisczyce Plocen. Palatinis, Nicolao de Szydłowiec Sandomirien. et Regni nostri thesaurario et Capitaneo Radomien. et Olstinen., Nicolao Iordan de Zakliczyn Wonicen. et Scepusien. Osswianczymien. Zatorien. Capitaneo ac Procuratori Cracovien. generali, Georgio Krupski de Orchow, Leopolien. et Capitaneo Belsen., Ioanne Bochotnicki de Lesznicza Vislicien., Stanislao Milecki Zawihosten., Stanislao de Sprowa Zarnovien. et Capitaneo Opocznen., Victorino de Szienno Małogosten., Nicolao Cikowski Polanecen. et Gladifero et Burgrabio Cracovien., Nicolao Kuropatwa de Laczuchow Chełmen et Petro Kryski Sierpecen. et Capitaneo Plocen. Castellanis, Stanislao de Chodecz Marschalco regni nostri et Capitaneo Leopolien., Ioanne Latalski Gnesnen. Cracovien. Lancicien., Andreæ Krzycki Sreden. et S. Michælis Plocen. et Canonico Cracovien., Præpositis,— Stanislao Chroberski Pincerna et Capitaneo Chrzeschowien., Derslao Zaliwski Magistro Coquinæ, Silvestro Ozarowski Succamerario, Capitaneo Zawihosten. Burgrabiis Cracovien., Nicolao Thomiczki Præfecto stabuli curiæ nostræ et Capitaneo Costen., Petro Hmitha de Wisznice Præmislien., Stanislao de Pilcza Grodecen., Stanislao de Pilcza Sanocen., Capitaneis, cæterisque officialibus, dignitariis et aulicis nostris sincere et fidelibus dilectis. Dat. per manus præfati reverendi in Christo Patris Domini Petri Episcopi Præmislien. Regni Nostri Vicecancellarii sincere nobis dilecti.

După Dogiel, Codex diplomaticus Regni Poloniæ, 1², pp. 610-613, din Arhiva Regatului, Lib. 21, nr. 22, fol. 284, la N. Densuşianu, în Hurm. Doc. 2³, pp. 287-291. Data este 1518, Martie 9 [Dr. Szentpétery Imre, Oklevéltani Naptár p. 84] şi nu Martie 7, cum e în G. Şincai, Hronica Românilor, Iaşi, 1853, t. 2, pp. 138-142, unde publică traducerea românească a documentului, după Dogiel. Cp. A. D. Xenopol, Ist. Rom., ed. 3-a, vol. 4, p. 218.

Dau-mai departe documentul din Acta Tomiciana, t. IV, pp. 152-153, după Hurm. Doc. 2^{3}, pp. 260-261, unde, cu data 1517, este un rezumat al unui act diferit, cred, de cele date mai sus.

⟨1517⟩. Quod postquam dms. vojevoda Moldavie misit Vilnam primum, deinde Cracoviam ad Mtem. regiam oratorem suum Kirsza ad declarandum voluntatem et desiderium suum, ut antiqua federa inter Mtem. suum regnumque et dominia sua ac inter patrem illius defunctum terramque Moldavie facta renovarentur, quodque obtulit se eadem federa servare velle majori studio et integritate quam pater suus, Mtas. regia grato animo suscepit hanc rem a dno. vojevoda et consiliariis terre Moldavie literasque firmissimas eorundem federum dari dicto oratori mandavit ac illas juramento, licet non fuit opus secundo id facere, iterum roboravit. Proinde ut ipse vojevoda similes literas daret et etiam juramentum cum consiliariis et primoribus suis tam ipse quam frater ejus, Petrus, prestaret, facturus iterum hoc idem juramentum una cum eodem fratre suo, postea quando ad etatem legitimam pervenient.

Secundo: quod sit libertas eundi in Turciam mercatoribus subditis sue Mtis. juxta privilegia et federa antiqua, alioquin esset ea res inconveniens mutue concordie, amicitie et federibus; quodque cives leopolienses habent privilegia vetera de emporio et depositorio suo, que illis per Mtem. regiam violari non possunt.

Tertio: quod Mtas regia commisit dno. palatino sandomiriensi, exercituum regni sui capitaneo generali et aliis capitaneis ac prefectis militum suorum: ut incumbente necessitate terre moldaviensi, ferret auxilium illi gentibus et stipendiariis Mtis. sue. Et proinde ipse vojevoda etiam provideret, ut, cum necessitas esset, terris Mtis. sue auxilium ex terra moldaviensi prestaretur.

Quarto: quod ad componendas et discernendas injurias, que fiunt aut facte sunt inter subditos Mtis. regie et vojevode moldaviensis, fieri debeat conventus in Czirvone pro fer. II. post fest. S. Petri et Pauli, apostolorum proxima. Ad quem Mtas. sua deputavit, dnos. palatinum sandomiriensem, palatinum Russie, palatinum Podolie et capitaneum camenecensem.

Preterea dicatur de furtis, que ex terra moldaviensi multa in terris Podolie patrantur et aliis multis injuriis, que subditis Mtis. regie per subditos dni. vojevode moldaviensis inferuntur, postuleturque ab eodem dno, vojevoda et ejus consiliariis, ut ejusmodi mala cohibeant et pro injuriis illatis satisfacere precipiant.

Item, ut non arestentur subditi Mtis. regie in terra moldaviensi, sed ut justitiam apud capitaneos quisque Valachus querat ex vi federum.

Hec singula premissa salute et credentia diffusius, ita ut expediet, dicentur.

După Acta Tomiciana, t. IV, pp. 152-153, şi Hurm. Doc. 2[3] pp. 260-261.

Dau asemenea, mai departe, tratatul dintre Sigismund, Regele Poloniei, şi Ştefan, Voevod al Moldovei, din 1519, August 7.

<1519, August 7>. Sigmunt, s boszei laski, crol Polski, wielkie Kniąze Litewske, Rvski, Pruski etc. pan i dziedzic, jawno cziniemi tim-to listem wssitkim, nynyeissim y potim będącim, isze chcząc vczinic a postanowicz pokoi a sprawiedliwoscz miedzi poddanemi coroni nassei, a zwalascza ziem Rvskich y Podolskich, s gednei stroni, a miedzi wielmoznim panem Stefanem vojevodą y iego poddanemi ziemie Moldawskiei, s drugiey stroni, kv ktorei rzeczi takego pokoiv postanowieniv a srządzeniv wislalismi bili, s obogey stroni, na dzien piątkowi blisszi po swięczie nawiedzenia pannei Mariey, lata narodzenia boszego niszei napissanego, wielmosznego Ottą s Chodcza, voievodą Ruskich ziem y tess Haliczkego, Colomyskego y Sniatinskego starostę, a vrodzonego Mikolaya Iskrziczkiego, stolnika ziemie Cameneczkei, s vrodzonemi a slachetnimi radami a vrządniki pana Stefana, woyewodi Moldawskego, s Hrinkewiczem[1] y Tabą, starostami Chocimskemi, s Iwonyssem schatrassem, Kyrsszą humyennikem, Petricą, starostą Czarnowiestkim, z drvgey stroni, ktorzi będąc pospolv postanowili y namowili vedle porvczenia nassego crolewskiego y tess pana Stefana, vojewodi Moldaw-

1 In Acta Tomiciana: Rhinkewiczem.

skiego, iako od tich czassow ma się zachowacz miedzi obiema stronoma prawo pograniczne. Item, naperwe ma biwacz na kaszdi rok sgiem na swięta s. troyce, na brzegv rzeky Dnyestra, preciw zamkv Chocimowi. Item, drugi sgiem ma biwacz na Colaczinie tak weswanemv mieyscv po tim seymie nad Nestrem we dwie niedzieli. A iednogo rokv sgiem ma biwacz na ziemi a na stronie ziem nassich Podolskich y Ruskih, a drugiego roku na ziemi, na brzegv y na stronye pana voiewodi Moldawskiego takiess pod Chocimem y takiess na Colaczinie. Item, na tych seimach ma bicz naprzod sprawiedliwoscz ludziem y poddanem wssitkim nassim, a przewozi wolne bicz maią przess zadney zaplaty. Item, na tych to seymiech, gdi bi kogo obwiniono, tedi ma bicz przisiąga samotrzecią; ale na kogo bendzie zaloba, ma pierwey postawicz czterech swiadkow, a s tichto czterech swiadkow powod abo ten, cto zaluye, ma dvu wybierac, ctore bendzie chciall, a cy dwa swiadkowie, ktore powod obierze, wespolek s jsczem mayą przisiągą vczinicz wodle obiczaia przisięgi zwiklego. Item, o slodziegiak tak postanowili, isze o slodzieystwo obwinieni, czteri razi moze sią przysięgą wiprawic, a po czwartim razie o zlodeystwo obwinioni nie ma przisisiągac, ale ma bicz obiesson yako yuss iawni zlodzey, a thim swego zlego vczinkv zaplatą wziącz. Item, gdi kto będzie miall potrzeba gydz s nassich ziem de ziemie Moldawskiey pana Steffana, voyewodi Moldawskiego, za sladem zlodzeyskim za swoim towarem vkradzionim, ten ma chodzic w takiey przigodzie bes listow tichto starost pogranicznicznych bezpiecznie y dobrowolnie przez wselkiego hamowania. Item, komv się stanie wielika krziwda a niesprawiedliwosc, tedi takowi czlowiek ma prossic sobie listv v tichto starost pogranicznich, a za takim listem abi gemv sprawiedliwosc, bila vczinions.

Item, kto pobieszi za zlodzegem abo za rozboyczą swoym sladem naglim abo gorączim, a znaidzie swoy towar lycem, tedi taky zlodzey ma bicz obieszoni, a towar abo rzecz kradziona czlowiekowi ma bicz wroczona; wssakoss s tego towarv dziesiąti gross ma dacz ten czlowiek y polozic, a policznego dac oboya strona nie będzie powinna. Item, gdi s nassey crolewskey ziemie do ziemie pana vojevodi Moldawskiego zlodzieie sna-

mienyci vciekli bi a zbiezeli, tedy zlodzey taky ma bidz obieszon. A takiess gdibi s ziemie pana vojevodi Moldawskego do nassey ziemie crolewskey zlodzyegie takowi vciekli, tedi taki zlodzey znakomiti ma bidz obieszon. A wssakoss z takimi zlodzieimi s listi tichto starost kaszdi ma chodzicz. A gdy ony to napiszą a w lisciech swoich oznaimią, iss iest snakomiti zlodzey, taki za dowodem listow takich staroscinich pogranicznich ma wziąc zaplatą vczinkv swego zlodzieiskiego. Item, gdi bi pan ktori abo ziemianin yle vrządnik wataman rzekl, isze tego zlodziegia nie mass v niego, tedi tento pan, ziemianin abo vrządnik wataman ma rzec na swą wiarą y na dusszą, isze v niego i v geho gymieniv takiego zlodziegia nie massz. A wssakoss to ma bidz za takim obiczaiem rosvmiano: gdzie bi pan swą ossobą bil sam a myesszkal w gimieniv, tedi takye przirzeczenie ma bidz vcziniono. A iesli bi sią to sstalo v ziemianina prostego, tedi ten ziemianin ma sam tilko przisiąc a tim sam siebie i gimienie swoye oczisscitz. Ale vrzsędnici, voitowie y watamanowie, gdzie pan swą glova nie męszka w gimieniv, maią przisiąc w ten obiczai: isze takiego zlodzieya w gimieniv gich rządow a doglądania nie mass. Item, gde bi kto nie chciall przissiąc, yako wissey opisano gest, tedi taki ma gimieniem szkodę wssitką placic, iako czlowiek vszkodzony będzie sskodą sszaczowall, abo zlodzieya iemu ma vidac abo dac. A kiedi otprzyşiąze, tedi ten czlowiek zlodzieia swego ma y będzie volen sobie patrzicz a sszvkac, a starostowie moczni będą kasszdego zlodzieya moczą pana sswego poimac y obiessic. Item, gesli bi sią to tak nalazlo, iss bi ktori nesprawiedliwie przisiągl, a zlodziey nalezion bi bil w geho giemieniv, ktori przisiągl, tedi ten a taky ma obiema stronoma y z obu stron skodą wssitką placic abo zlodzieya vidac. Item, kto będzie slad gonic za swem towarem abo za ktorą szkodą y przyydzie sladt na tę stronę Nestrv, tedi on ma stąmpic trzi stopienie ot brzegv, ktorego pana ziemia będzie, a ten pan ma ten sladt wsiąc, a swoia zemią ocziscitz. A ma swiadki abo gednego swiatka zostawicz na sladv a sam poydz y dac snac, cziya iest ziemia. A gdi gego ziemia bendzie pusta, tedi ten czlowiek, kto gorączo gony, ma obwiescitz gymienie nablissze od onego myeiscza, czo goni sladt, a tak ma bicz vcziniono s obv stron. A gdi bi kto tego sladv nie bendzie

mogl otprawic, tedi taky wssitką sszkodą ma oprawic y zaplacic. A kiedi ten pan bendzie mowic, ze nie iest gego ziemia, a nie dan gest gemu sladt, tedi ma pan sam przisiądz, a wataman samotrzec, a tim ma swą ziemią oczisczitz. Item, kto będzie mocz sobie lyst za swoyą skodą wiprawicz v starosth granicznych, tedi ten czlowiek ma dacz za lyst dwie asprze, a w bronach s obv stron nic dac ludzie nie mayą. Item, kvpczi s obv stron hamowani, a zabawieni bic nie mayą za zlodzieyski vcinki, ani v tich kvpczow zadni towary any kony zabawiac a zapowiedziec nie ma; a yesli kto zastanie swoi towar, rzeczi abo konie, tedi ten kvpiec ma dacz zastąmpczą, a postawic go ma na mieyscv, gdzie bi seymi przerzeczone trafili bi sią a bili. Item, gdi bi ktori czlowiek z obogey stroni konia abo towar swoy v drvgiego zastal, w ziemi nassey, tedi tacy ludzie mayą się zawodzic zastąmpczami przet starostami nassemi, Camienieczkim y Haliczkim, w ktorey ziemi taka rzec isz bi sią przidala. A gdi bi takiess przidalo sią ludziem a paddanim ziemie Moldawskiey a pana Steffana, voyewodi Moldawskiego, tego sprawa a zachod taky ma bidz przet starostami pana Steffana voyewodi, Chocimskim y Czarnowieczkim. Item, takowi zachodztza ma sią zawodzic do czwartego zachodce, a ot czwartego ma taky towar pieniadzmi, placitz abo, gdi bi nie mial pieniądzi, tedi gardlem ma zaplacic. Item, poberczniczy s obv stron, gdzie ktorego czlowieka abo zlodzieya gymą, tedi cy pobeczniczi tego czlowieka abo zlodzieya postawic maią przed stąrostami, a yesli bi bil winyen, tedi sszyią vczinkv zbidz ma. Item, kto bi przissedl za zlodziegiem, a naydzie swe lice, tedi starostowie takiemv czlowiekv wssitko mayą wrocicz, a wsszakoss starostam s tego dziesiąti gross ma bidz dan. Item, kto sią sprawi przet starostami, temv wssitko ma bidz wroczono, telko ma dacz dwanasczie aspr viesznego. Item, iesli bi pobiercznicy kogo gymą, abo czlowieka albo zlodzieia, a ot niego wssitko odbiorą a przet starosty go przywiodą a ot zlodziegia czo wgiąwszi abo giąwszi go, starosczie nie powiedzą, to tych gardla nieodputsne placyc mayą, gdi się na nie dowiedzą. Item, cy pobercznicy prawych lvdzi any gimowac any bątowac any przeskadzac any ych odzierac nie mayą. Item, gdi bi kto s oboiey strony dziewkę,

zonę abo wdowę sgwalcill abo gwaltem wziąll, tedy taky gwaltownyk ma placyc osmnascie kop Podolskich a na Valaską lidzbą aspramy szescdziesiąt zlotich Valaskich. Item, yesli bi nat takim gwaltownykiem zamordowanie stalo się, o takiego nie ma bic nic mowiono. Item, a kto dziewkę s gey dobrą wolą a prziasliwie vesmie, ma dac poltori kopi a lidzbi Walaskey piącz zlotich asprami. Item, gwaltem abi zadni z obv stron na nyego ymienie nie nagiesdzall, a yestli kto bendzie na kogo nagieszdzal s obv stron, a bendzie tego znak, tedi starostowie z obv stron bendą povinni ogladac a dostateczenie dowiedziec sią o tim gwalcie. A iestli bendzie tak prawda, tedi gwaltownik bendzie powinien placic wssitką szkodę s obv stron, na kogo gwaltv dowiodą, abo gardlem ma gwaltownik placic szkodą. Item, ma bidz wolnosc s obv stron gimienia osadzac na swem brzegv kazdemv. Item, zaplatę, ktorą na seymie ktorim skazą na kim, tedi ludziom nassim poddanim we dwie niedzieli, a potim ludziem pana voievodzinim za tydzien zaplata ma bidz uczyniona. A to wssitko wissey postanowienie tak sią skutecznie stalo, kv ktorey rzeczi vtwierdzeniv zachowania z srządzenia y vmowi wisszey opisaney pieczęc nasszą kazalismi przywiesic k temv to listowi, ktory yest pisan a dan w Crakowie, w niedziela blisszą przet s. Wawrzinem lata ot narodzenia bozego MDXIX, a krolowania nassego roku trzinastego.

Traducere. Sigismund, din mila lui Dumnezeu, Regele Poloniei, Mare Duce al Lituaniei, Domn şi Moştenitor al Rusiei, Prusiei, etc., facem cunoscut cu această carte tuturor celor de faţă şi care vor fi după aceasta, că dorind a face pace şi a hotărî dreptate, între supuşii Regatului nostru, mai ales cei din ţările Ruşilor şi ale Podolilor, pe de o parte, şi între prea puternicul Domn, Stefan Voevod, şi supuşii lui, din Ţara Moldovei, pe de altă parte, am trimis, din amândouă părţile, pentru aşezarea şi îndeplinirea acestei numite păci, în cea dintâi zi de Vineri, după sărbătoarea Venirei Fecioarei Mariei, în anul mai jos scris, dela naşterea Domnului nostru, pe prea puternicul Otto din Hodeţ, Voievodul Ţărilor Rusiei şi Staroste al Haliciului,

Colomeei şi Sniatinului, şi cu nobilul Nicolaie Iskrziczki, stolnicul Ţării Cameniţei, înpreună cu prea nobilii sfetnici şi dregători ai Domnitorului Ştefan, Voevodul Moldovei, cu Hrincovici şi Talabă, staroşti de Hotin, cu Ioaniş şetrarul, cu Cârjă humelnicul şi cu Petrică, staroste de Cernăuţi, pe de altă parte, care, după însărcinarea noastră regească şi a Domnitorului Stefan, Voevodul Moldovei, cu toţii înpreună au tocmit şi au aşezat dreptul de hotar, care, de acuma înainte, urmează a fi păzit de amândouă părţile.

Astfel, mai întâi, în fiecare an, în ziua de Sfânta Treime, se va ţinea un consiliu, pe malul fluviului Nistru, în faţa cetăţii Hotinului.

Asemenea, un alt consiliu se va ţinea la locul numit Colacin, peste două săptămâni, după dieta cea de lângă Nistru.

Şi într'un an, dieta se va ţinea pe pământul şi de partea ţării noastre, a Podoliei şi a Rusiei, iar în alt an, pe pământul şi de partea Domnitorului Voievod al Moldovei, asemenea sub Hotin şi la Colacin.

Asemenea, la aceste diete se va face mai întâi dreptatea oamenilor şi a tuturor supuşilor noştri şi trecerea va avea loc fără nici o plată.

Asemenea, la aceste consilii, dacă cineva va fi învinuit, trebuie să jure cu alţi doi. Dar acesta contra căruia s'ar face plângerea, trebuie mai întâi să aducă patru marturi şi din aceşti patru marturi acuzatorul sau cel ce se jăluieşte trebuie să aleagă doi, care i-ar plăcea, şi aceşti doi marturi, pe care i-ar alege acuzatorul, vor jura înpreună cu cel acuzat, după formula obicinuită a jurământului.

Asemenea, despre furi aşa s'a hotărit, ca cel învinuit de furt, să poată să scape, prin jurământ, de patru ori, iar după a patra oară, de va fi învinuit de furt, nu va mai fi primit la jurământ, ci, fiind cunoscut ca fur, va fi spânzurat, şi în felul acesta îşi va priimi plată, pentru faptă.

Asemenea, dacă cineva ar avea nevoie să treacă din ţările noastre, în Ţara Moldovei, a Domnitorului Stefan, Voevodul Moldovei, ca să urmăriască pe furi şi lucrurile sale furate, acesta să aibă voie a trece, fără cărţile staroştilor dela graniţă, fără frică, în bună voie şi fără piedică.

Asemenea, dacă cuiva i s'ar face mare strâmbătate şi nedreptate, atunci acel om îşi va cere carte dela staroştii de margine şi pe temeiul unei astfel de cărţi să i se facă dreptate.

Asemenea, cine va alerga, răpede şi cu grabă, după urmele furului sau ale tâlharului şi-şi va găsi de faţă lucrul său, atunci un astfel de fur va fi spânzurat, iar averea sau lucrul furat va fi înapoiat omului. Numai cât din acest lucru acest om trebuie să dea şi să puie al zecelea groş, iar darea «policzne» [1] nu va fi plătită de nici o parte.

Asemenea, dacă din regatul nostru ar fugi în ţara Voevodului Moldovei nişte furi vestiţi, atunci aceşti furi vor fi spânzuraţi acolo. Şi tot astfel, dacă din ţara Domnitorului Voevod al Moldovei ar fugi în regatul nostru nişte furi asemenea vestiţi, atunci asemenea furi cunoscuţi vor fi spânzuraţi aici. Numai cât urmărirea unor astfel de furi se va face cu cărţile staroştilor. Iar dacă aceştia vor întări şi vor face cunoscut cu cărţile lor, că este vre-un fur cunoscut, atunci la aducerea cărţilor staroştilor dela margine, tâlharul îşi va primi plata pentru fapta sa de furt.

Asemenea, dacă vre-un boier sau ţăran sau slujbaş sau vătăman ar spune că un asemenea fur nu se află la dânsul, atunci acest boier, ţăran sau slujbaş sau vătăman va spune pe credinţa şi pe sufletul său, că tâlharul nu se găseşte la dânsul sau în proprietatea sa. Dar aceasta se va înţelege după următorul obiceiu: numai dacă boierul el însuşi ar fi şi ar locui pe proprietatea sa, atunci o astfel de declaraţiune verbală ar avea vre-o valoare. Iar dacă ar fi acolo numai un simplu ţăran, atunci acest ţăran va depune jurământ şi atunci se va salva pe el însuşi şi proprietatea sa. Iar slujbaşii, paznicii şi vătămanii, acolo unde boierul el însuşi nu locuieşte în proprietatea sa, vor jura în următorul chip: că un astfel de fur nu se află pe proprietatea dată în grija şi supravegherea lor.

Asemenea, dacă cineva n'ar vrea să jure, aşa cum e scris mai sus, atunci acesta va plăti cu averea sa toată paguba, câtă şi-o va preţui omul păgubaş, sau să-i arate şi să-i dea pe fur.

1 Plată judecătorească, pentru dovedirea furtului. Vezi Hasd., Arh. Ist. 1[2] p. 4.

Iar dacă ar jura, atunci acest om e liber să-şi caute şi să-şi găsiască pe furul său, iar starostii vor fi volnici, ca pe oricare, în numele Domnului lor, să-l prindă şi să-l spânzure.

Asemenea, dacă s'ar afla astfel, că cineva a jurat strâmb şi talharul ar fi în proprietatea aceluia care a jurat, atunci acesta, din amândouă părţile şi la amândouă părţile, sau va plăti toată paguba sau va da pe tălhar.

Asemenea, dacă cineva şi-ar urmări paguba sa sau a altuia oarecare şi aceste urme ar fi aflate de partea aceasta a Nistrului, atunci el va face trei paşi dela ţărm, al oricărui stăpân ar fi pământul, şi acest stăpân trebuie să primiască aceste urme şi să-şi curăţe proprietatea sa. Dar acela trebuie să lase marturi, măcar unul acolo şi el să se ducă şi să dea de ştire aceluia al căruia este proprietatea. Iar dacă această proprietate ar fi pustie, atunci acest om, care urmăreşte furtul, va alerga cât mai răpede şi va da de veste stăpânului celui mai apropiat de acest loc, unde duc urmele şi astfel va fi făcut de amândouă părţile. Iar dacă cineva nu ar putea să îndepărteze dela dânsul aceste urme, atunci el va înplini şi va plăti toată paguba. Iar când acest domn ar spune că nu-i a lui această proprietate şi şi nu ştie nimic despre furt, atunci acest domn trebuie să jure el însuşi şi să mai jure vătămanul cu alţi doi şi în acest fel să-şi curăţiască toată proprietatea.

Asemenea, cine va voi să-şi capete scrisoare, pentru paguba sa, dela starostii de margine, atunci acest om va da pentru scrisoare doi aspri, iar pentru trecerea fluviului, şi dintr'o parte şi din alta, oamenii nu vor da nimic.

Asemenea, neguţătorii, din amândouă părţile, să nu fie niciodată înpiedicaţi sau zăboviţi, pentru fapte de furt, şi nici caii unor astfel de neguţători nu vor fi zăboviţi sau opriţi. Iar dacă cineva îşi va recunoaşte marfa sa, lucruri sau cai, atunci acest neguţător va da un chezaş şi-l va înfăţişa la locul unde se va ţinea un consiliu, din cele de care a fost vorba mai sus.

Asemenea, dacă vre-un oarecare om, din amândouă părţile, şi-ar afla calul sau lucrul său, la altul, în ţara noastră, atunci aceşti oameni se vor duce cu chezeşi, înaintea starostilor noştri, dela Cameniţa şi Halici, în al căror ţinut se va fi în-

tâmplat cazut. Iar dacă acest lucru s'ar întâmpla oamenilor şi supuşilor din Ţara Moldovei şi ai Domnului Stefan, Voevodul Moldovei, atunci judecata despre lucrul furat va avea loc, înaintea starostilor Domnului Stefan, dela *Hotin* şi *Cernăuţi*.

Asemenea, această trecere a lucrului furat din mână în mână se va urmări până la a patra trecere, iar dela a patra persoană se va plăti asemenea lucru cu bani, iar dacă nu ar avea bani, cu care să plătiască, atunci îl va plăti cu moartea.

Asemenea, străjerii, din amândouă părţile, când ar prinde vre-un om sau fur, atunci acei străjeri pe acest om sau fur îl vor duce dinaintea starostilor şi, dacă va fi vinovat, atunci va plăti cu capul pentru fapta sa.

Asemenea, cine ar urmări furul şi-l va descoperi, starostii unui asemenea om îi vor înapoia totul, numai cât starostilor trebuie să le dea din zece groşi unul.

Asemenea, acel care îşi va dovedi dreptatea înaintea starostilor i se va întoarce totul înapoi, dând numai doisprezece aspri, pentru «vieszne».

Asemenea, dacă străjerii ar prinde pe cineva, vre-un om sau fur şi vor lua tot dela dânsul şi-l vor duce înaintea starostelui şi nu vor spune starostelui nimica despre cele ce au luat dela fur, atunci fiind dovedită vina lor, vor plăti cu moartea.

Asemenea, aceşti străjeri nu vor prinde oameni drepţi, nici nu-i vor năcăji, opri sau prăda.

Asemenea, dacă cineva, dintr'o parte sau alta, va viola sau va răpi vre-o fată, femeie sau văduvă, atunci acest violator va plăti optsprezece mărci poloneze, sau în aspri moldoveni şeizeci de zloţi moldoveneşti.

Asemenea, dacă un asemenea violator va fi ucis, în executarea faptei, pentru moartea lui nu va urma nici o reclamaţiune.

Dacă luarea fetei va fi de bună voia ei şi fără violenţă, atunci răpitorul va plăti o marcă şi jumătate sau după cursul moldovenesc cinci zloţi în aspri.

Asemenea, din amândouă părţile, nimeni să nu intre cu puterea, în proprietatea altuia, iar dacă cineva ar năvăli, dintr'o parte sau alta, şi ar rămânea semne de aceasta, atunci starostii,

din amândouă părţile, vor fi datori, ca să cerceteze şi să dovediască de partea cui cade această violenţă. Şi dacă o vor afla adevărată, atunci cel ce a intrat cu puterea, din orice parte ar fi, va fi obligat să plătiască toată paguba aceluia contra căruia s'a intrat cu puterea, sau cel ce a intrat cu puterea va plăti cu capul.

Asemenea, fiecare va fi volnic, din amândouă părţile, ca să întemeieze sate, pe ţărmul său.

Asemenea, plăţile care au fost hotărîte în consiliu se vor îndeplini dela oamenii noştri, în două săptămâni, şi după aceasta dela oamenii Domnitorului Voevod, într'o săptămână.

Intreg acest aşezământ mai sus scris recunoscându-se folositor, pentru a lui întărire şi păzire, în ce priveşte condiţiunile şi învoiala de mai sus scrisă, am poruncit a atârna pecetea noastră cătră acest act, care este scris şi dat în Cracovia, în Duminica apropiată, înainte de s. Laurenţiu, în anul Naşterei Domnului, 1519, în al treisprezecelea an al Domniei noastre.

Documentul polonez de mai sus a fost publicat de mai multe ori. În Wiszniewski, Pomniki, Krakow, 1837, t. 4, pp. 144-152. Apoi, în Acta Tomiciana t. 5, pp. 90-93. În Hasd. Arh. Ist. 1^2 pp. 1-6, înpreună cu traducerea în româneşte. Şi apoi, după Acta Tomiciana, de E. Kalužniacki, în Hurm. Doc. II^3, pp. 700-706, înpreună cu traducerea în limba latină. Eu îl dau după Kalužniacki. La Hasd., data e 1519, Dechemvrie. Ea este însă 7 August, 1519 [Dr. Szentpétery Imre, Oklevéltani naptár, p. 125].

106.

1519, Mai 30.

Stefan Voevod scrie Bistriţenilor despre un om al său, Matei Deş, care este chinuit la Bistriţa, pentru omor.

Stephanus, Dei gracia dominus et Waivoda regni Moldavie. Prudentes et circumspecti domini, vicini et amici sincere dilecti. Refert et loguitur nobis is Matheus Desw admodum lamentabiliter, subditus noster, quomodo Dominaciones Vestre propter

humicidium et mortem unius hominis dire et crudeliter supramodum simbulum a dicto subditto nostro extorquerent et adhuc ulterius recipere vellent. Ideo, rogamus Dominaciones Vestras veluti vicinos et amicos bonos, causa vicinitatis et respectu amicicie, quatenus Dominaciones Vestre subdittum nostrum cum consanguineis illius mortis concordari et discordias ipsorum sedari velint, ne ita amplius et plus propter hoc humicidium petere et torquere expectent, quia iam tantum dicit solvisse, quod amplius penitus nihil reddere potest, ita ut vix anhelatur, et omnem facultatem suam in hac re expendit. Ideo, gracia nostre Amicicie sitis pacifici, et vobis maioribus studere tum opere atque[1] amicicia conabimus. Dominaciones Vestras reliquum valere optamus. Datum Balovie, in die Rogacionum, anno millesimo quingentesimo decimo nono.

Verso: Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistriciensibus, vicinis et amicis sincere dilectis.

Pecete roşie: † печать Їω стефань воеводы и гнь.

Dau documentul de mai sus, care se păstrează în Arhiva oraşului Bistriţa, aşa cum se află publicat de N. Iorga, în Hurm. Doc. 15[1], pp. 319-320. Se află publicat asemenea şi în C. Moisil, Douăsprezece scrisori domneşti din Arhiva oraşului Bistriţa, Bucureşti, 1897, pp. 17-18. De aici, este rezumat în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 133.

107.

1520, Septemvrie 10.

Stefan Voevod scrie Braşovenilor despre reclamaţia unui italian,. Vicensius, pentru nişte boi.

Stephanus Waywoda, Dei gracia dominus moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, vicini et amici honorandi. Questus est nobis Dragycha, subdictus noster, qualiter Vicencius Italus, gener Iacobi Itali, quum istucc regnum nostrum residebat,

1 La Moisil: alias.

a subdicto nostro emisset, quatuor boves, quorum hucusque precia ipsorum recussasset. Propterea, rogamus Dominaciones Vestras quatenus Dominaciones Vestre subdicti nostro de dicto Vincencio Italo legem et iusticiam faciant, ea lege ut ipsum subdictum nostrum contentum reddat, ne propterea plures fatigas vel expensas facere cogatur. Quin autem Dominaciones Vestre fecerint, et nos pro eo arestare et proferre mittemus. Datum Zwchwawye, feria secunda post festum Nativitatis Marie Virginis, anno 1520.

Verso: Prudentibus ac circumspectis dominis iudici et iuratis brassoviensibus, vicinis et amicis honorandis.

Original, cu pecetea roşie, ruptă. Scrisoare de duct italian. În Braşov, Arhiva oraşului, colecţia Fronius I, nr. 145. Dau documentul, aşa cum se găseşte în N. Iorga, Hurm. Doc. 15[1], p. 248. De aici, se află rezumat şi în Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 133.

108.

1521, Mai 17.

Stefan Voevod scrie Bistriţenilor pentru un om al său, Paul Dinga, şi despre oameni din Moldova, opriţi şi închişi, voind să se întoarcă acasă.

Stephanus, Dei gracia, dominus et Wayvoda regni Moldavie. Prudentes et circumspecti domini amici et vicini nobis charissimi. Hunc Paulum Dinga, servitorem nostrum, presencium videlicet exhibitorem, ad Dominaciones Vestras pro nonnullis hominibus pridem in hoc regnum ingredire volentibus, per vos autem, ut dicitur, detentis, incarceratis et plurimum dampnificatis misimus, rogantes Dominaciones Vestras quatenus eedem dictis et relatibus eiusdem, nomine nostro eisdem referentis, fidem indubiam, credenciam adhiberi velint. Reliquum vos feliciter valere optamus.

Datum Bahlovie, feria sexta proxima ante festum Pentecosten, anno Domini 1521.

Verso: Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis Bistricie, amicis et vicinis nobis charissimis.

Original, în Arhiva oraşului Bistriţa. Îl dau astfel cum se găseşte în N. Iorga, Hurm. Doc. 15[1], p. 250. Se află şi în C. Moisil, cit. p. 19. Rezumat şi în Horia I. Ursu, cit. 133.

109.

1521, Iulie 15.

Stefan Voevod recomandă Braşovenilor pe omul său, Ştefan Vach, ce-l trimite la dânşii.

Stephanus Way<vo>da, Dei gracia dominus regni moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, vicini et amici syncere dilecti. Per hunc Stephanum Vach, theloniatorem, servitorem et exhi<bi>torem presencium scilicet nostrum, Vestris Dominacioribus nonnichil significandum duximus, rogantes igitur easdem quatenus eedem dictis eiusdem loco persone nostre eisdem referentis fidem, creden<ciam> non dubiam adhibere velint. Datum ex loco campestro, feria secunda post festum Margarethe Virginis, anno millesimo quingentesimo vigesimo primo.

Verso: Prudentibus et circumspectis dominicis iudici et iuratis brassoviensibus, vicinis et amicis sincere dilectis.

Original, cu pecete, bourul având steaua în frunte şi o floare la stânga: nu mai e blazonic, ci zugrăvit, cu legenda: † пєчатъ <їѡ> стєфана воєводы и гнь, scrisoare germană. Se păstrează în Arhiva oraşului Braşov. Îl dau după N. Iorga, Hurm. Doc. 15[1], p. 252. Se află rezumat şi în Horia I. Ursu, cit. p. 133. La N. Iorga cit. —şi după el la Horia I. Ursu —, data documentului e 1521, Iulie 22. Însă în 1521, feria secunda post festum Margarethe Virginis este în 15 Iulie [Dr. Szentpétery Imre, Oklevéltani naptár, pp. 49 şi 77].

110.

1522, Fevruarie 13.

Stefan Voevod scrie Bistriţenilor să ajute pe Toma Aurarul şi pe alţi oameni din Moldova, pentru ca să aducă în Moldova nişte fugari moldoveni.

Stephanus Wayvoda, Dei gracia dominus regni Moldavie. Prudentes et circumspecti domini, vicini et amici syncere dilecti. Nonnulli homines et laboratores nostri qui in civitate vestra insudantur, nunc, certis pecuniis nostris pro auro datis, ad civitatem vestram profugarunt. Ideo et pro hac re, Thomas auricampsor, servitor noster, quendam hominem nostrum gracia extorquendi illuc ad vos dimittit. Propterea, rogamus Dominaciones Vestras quatinus Dominaciones Vestre homini nostro super quos debitum extorqui querunt iusticiam et satisfaccionem administrare faciant.

Datum Zwchawye, feria quinta post festum Scolastice Virginis, anno millesimo quingentesimo vigesimo secundo.

Verso: Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistrichiensibus, vicinis et amicis nobis syncere dilectis.

Original, în Arhiva oraşului Bistriţa. Dau documentul după N. Iorga, Hurm. Doc. 15[1], p. 257. Se află şi în C. Moisil, cit., pp. 20-21. Rezumat şi în Horia I. Ursu, cit., p. 133.

111.

1522, Martie 4.

Toma Vaida scrie din Baea senatului cetăţii Bistriţa, pentru un om al său, Ona, trimis la dânşii.

Salutem plurimam. Cum perpetuo famulatu honorandi viri ac domini mei multum dilecti etc. Supplico Vestrarum Dominationum, quatenus ostendetis præsentes latori, famulo meo, Ona nomine, veram iustitiam erga concives vestros nomine Bartusch Mihay, Scharahy Schymon, quibus dedi pecuniam domini mei Magnifici 13 centa denarios, insuper fertum vendiderunt 32 nehezík de auro, quod aurum debebant adducere ad manus meas.

Pro nunc, oro et rogo, ut adducatur aurum vel pretium auri, ne deteriora sequuntur. Desuper est et aliter inhabitans Vestræ Dominationis nomine Horody Mihay unacum Kumulesch Péter, qui susceperunt denarios 20 florenos absque orthone medietatem, recipiam solus super Kumulesch Péter, reliquam mediam partem oro Vestris Dominationibus dare in manus famuli mei, quia dominus meus gratiosus petit a me rationem. Hertel Alberth etiam tenetur 5 centa denarios et se<x> florenos in nomine nostro. Quapropter, rogo V-ras Dominationes, quæcunque lator præsens dicit, ut velitis ei fidem adhibere creditivam. Valeant V-ræ Dominationes.

Datum Moldawiæ, die Sancti Adriani, 1522.

Thomas Wayvoda pronunc Moldaviæ existente, Vestrarum Dominationum perpetuus servitor.

Prudentibus ac circumspectis viris iudici[1] ac iuratis Bistriciensibus[2] dominis ac amicis charissimis præsententur.

Original, în Archivum comitatus Beszterczenaszód, Besztercze, nr. 749.

Dau documentul de mai sus, după Andreas Veress, Acta et Epistolæ relationum Transylvaniæ Hungariæque cum Moldavia et Valachia, 1, Budapest, 1914, p. 124. Ibid., p. 123 un facsimil. La Veress, data e 1522, Fevruarie 4. Dar «die Sancti Adriani» corespunde lui 4 Martie [Dr. Szentpétery Imre, Oklevéltani naptár p. 38].

112.

<1523>.

Solia lui Stefan Voevod la Regele Poloniei, cerând creştinilor să se uniască contra Turcilor. Mai roagă pe Rege şi despre alte lucruri.

Hospodar moy, Stefan woyevoda, przialhel W. M. dal vam howorithy y wspomynathy W. M., iakosch y perethim[3] dawal y wspominal W. M., za dielo pohanych, kako sobyrayvth[4] y

1 In original: iudicis.
2 Wistriciensibus.
3 In loc de: pered thim.
4 In Acta Tomiciana: kako sobvvth.

yako sya potwierszaivt na Chrestyianstwo y kako plenyat ym zemlu y horodow dobywayvt y biervth, a my Chrestyianstwo toho nie smotrzimo. Drvhoye, smotrzeyte W. M., yako thak rok, ktory minvl, iako vczinily korunye Vherskiey. Przisly na nich vielykimy moczamy y wzely y dobyly od nych Bielyhradv, kothori bil zamek worotha zaklvczene pohanom, suchoiv y vodoyv. A tieper boh naschemy hrechy ym odworyl, ysz ynsche hrody pobraly y zemlv plenili Seremskv y inschich myest dosyth snyskaly[1]. A krol Vherski y rady yeho ni teho nie osmotrzily y nye posterehly sa czassv, odnako by sa obronyly. Bo hospodar yecho miloscz, kako są dowiedal, sze Thurci cyahnutz na thvyu koronu Vherskuyu, ieho miloscz cząsto dawal wyedenye cralewy ieho milosczi y woyevode Ierdelskiemv, aby sią pazily, y przyhotowaly moczno voyskamy y moczniv, aby dawal wyedenye wssym panvm Chrestianskim y na pomocz prochal y wssy panowye Chrestiansky pomohli przecziw pohanum, a ych miloscz nye chotiely themv vieritzy, yeno snayete W. M. dobrze, kako są stalo wsse thoye za niedbalstwem y za niezhodu ych m<ilo>sczi. A pak tedi, gdi Tureczky cessar myel yechathy kv Belyhradu, byl w then czass possel hospodarski v czara, y koly yeho odpustyl, a Peri-bassa rekl yemu vsthnie: Wiely swoyemv hospodarv, Stefanu woyewode, kothoroyv sluzbv przikazaiet yemu czar, abi tak vdzielal, a czar budęth nan laskaw. Y kako porosumiel hospodin moy k tomu y rada yeho milosczi, ony są thomv mnoho dywyly, ysch są thako sthalo. Y thodysch popratal y wsbyl woysko prothiw Tatarvm, aby yeho miloscz mial kak są odmowithy y odpyerothy thvyu-to slvzbu[2]. Y pothum, bes mieskania tak są poruschyl czar z Belyhradv, on przislal do hospodara moyeho Thulaka, sczo W. M. iest konyecz, ys lysthem y napysano do hospodara, tak dayvczi viedanie, ysch thyachnet na coronu Vherskv. A thy, Stefanie woyewoda, aby yessi posel swoyeyv[3] moczu nam na pomocz na Sakolskuyv

1 In Acta Tomiciana : y skoly.
2 In Acta Tomiciana: slvzby.
3 In Acta Tomiciana : swyeyv.

ziemliv y sayedno s tobu Bassaraba[1], woyewoda Multianski, y s wamy maieth bythy Machmet, szandzak Nykopolsky[2]. Pro thoto, hospodarovy nassemv barzo cziasko stalo y radzie yeho milosczi, y dywowal szie, schto mayeth vczinithy, kak by są toho mohly odpierathy y sbawythy, alye naboley wssye thoyv woynoyv, schto leszymo przethyw Tatar y strzeszymy swoyey zemle. A druhoye mnohymy[3] datki, kaphtany y haspry y kony, a tho wssye dlya Chrzesthianstwa. Y tho Thulak poschol y odprovadzil yeho czeresh[4] naschv zemlv. A Bassaraba woyewoda poslal z Machmetom na Ceculi swoye pani y voyska. Nie bilo themv dwie niedzieli, asze przibyehl druchy koniecz, y thod snaschol hospodara na woynie, takos s lysthem po thomusch napyssano, aby hospodar passyl y pospieschal. Y hospodinv vielmy czyasko stalo, ale takze, yako mohl, swoyu raduyu odmovil są y odpieral sią, yako y perethim, y dathkamy. A thimi czassy poslal do crola Vherskieho y do radi yeho y do Ierdelskoho woyewodi lysth Thureczkoho czessarza poslal, aby vierily y porozumiely thomv lysthv ⟨czessara⟩ Thureczkogo, a ony themv nye vierzily any chotiely odpierathy y bronycz sią, kakze y Waschey Mylosczi snayetzie ych passenie y nieschodv. Pothom, hospodar voysko rospustil y sam poyechal do Soczawy. Y bil w Soczavie dwie niedziely, a byl poiechal od Soczawy ko Crolowy, y koly byly na dorossze v Syeretha, hdye most przez Syreth, tudz yeho podkal honiecz od dolyeschneho starosty y powiedal, asz tyahnie possel vielyky od Thureczkoho czessarza. A hospodar kak porozvmial, on w thot czass poslal lysthy po wsym panvm y ziemlanvm, ysch wsbyl ych na voynv opyath naprothyw Tatarvm, a Turczina zabawyly na dorosze, poky woyna poczala syą sbyeracz. A kak przyschol tod possel do hospodara y przyniosl od czara na lysthv napyssano barzo vielykym hnyewem y rzek: kto nye slucha roskazanya czessarskieho, iest sdraycza. A rzek tak: Nusze tepier abysz ynaczey nie udilal, alye aby yesz besz wssicho mieskanya ys seho wierneho

1 In Acta Tomiciana: Bassara.
2 In Acta Tomiciana: Nykolsky.
3 In Acta Tomiciana: umohymy.
4 In Acta Tomiciana: czereth.

y pocztieveho Synan-byha za iedno s tobu mayetz bythy y vaschu sluzbv wydziety y Czakelskvyv zemlv by yesczie plenyly, aby byla nasseho hospodara. A tak, hospodarovy naschemv y rade yeho vyelmy stalo tzyasko y mnoho są odpieral Turkom [1], a druhoye rekl tak: kak ya mayv yechathy na Czakuli? A Czakuli sutz y sluchayvth kralia Vherskieho, a my maym myr s kralem Vherskym. Thesz koly my poydim na Czakulskv zemlv, thedy Lachowye zasadutz moyv zemlv, bo odny ludy szutz z Huhry, bo kral Vherski yiesth hnuk krala Polskiego, a Lithewskoye knyasthwo thakosch yesth odno, a Thatarowye s druhoye stronu. Ino choczecz cesarz moyv zemlv zahubily narokom y spustoschitzy, a pothim ny od koho yemv dany nie bandzie. Y mnoho rzeczy bylo s thym poslem. A daliey hospodar koly porozvmyal, asch nam tzyaschko a od Chrzestianstwa choczeli by nasz rosluczytzy, yeho m. mnoho są radyl a do slesz zaplakal y rzekl yeho m. swoym panvm radnym, staroy <y> mlodvye rade: Panowie, kothora nam budet lepscha, s pohaninem na Chrzestiany czyly s Chrestiany bythy w dobrim chowanyv y w mieru y w sprziiasny kv protziw pohanu? Y thesz yeho m. pythal swoyv radv starvyv, dzieda swoyeho, Stefana rady, kako są chowala nasza zemla Woloska? Ony thak powiedaly yeho m., ysch nascha zemla Woloska w przyasny swyatoy koronie Vherskiey y Polskiey thako są chowala: Y rzekl yeho m.: Tak koly bywalo przi pierwych naschich, przy dziedzie y oyczv naschym, my takiesz wesmimo boha na pomocz y mathku bozu y derzimo wespolek s Chrestiany, a pohanyna od syebye odbyvaymy yako mohucz. Thosz, hospodar nasch poslal podkanclereho vyelykoho y podskarbyeho wyelikoho potayemnymy rzeczemy, kako byl mohl nasz zbawycz od takowoho natysku. A on mnoho są toho odpyeral, a dalyey rzek: Woysmu thothu czehontu od wasz na swoyu hlawv, na swoyv schygv, ale dawaythe nam sto tzysyaczy haspr okromye ynschich darow. Thosz, thye-to panowye daley, abysch przisly schestydziesiąnt tyssyantz haspr a pyanczosth baranow oprocz ynschych darow, kawtany ve sloczie a czothirystha tysyaczy haspr y kony y schvby. Y

1 In Acta Tomiciana: Tatarvm.

laskuyv bozuyv y sczesczim Chrestianiskim thod Thurczin nas vrathowal, bo są przihodzyl branyecz naschey zemly panskoho rodu[1] dolyschneh zemly. Y hospodar tho czinyt dlya Crhestianstwa, a nie dal pomoczy pohanom na Chrestianstwo. A pak, pothim Derthsthortski sanczak przislal do hospodara nascheho, kotory Dunay derszyt proczyw Multhyanskiey zemly y naschey, posla sweho do hospodara ys lysthom od czessarza Tvreczkogo, proschaczy dorohu y pomotzy, czeres naschu zemlv, na W. M. Y hospodar moy woyewoda thoho nye dopusthil y rekl tako: Wolen czar, alye my toho vczinutzy nye mozimy, bo my mamy myer y przyiesn s krolem Polskim, a nascha zemla leszicz miedzy zemlamy crala Vherskeho y miedzy zemlamy crala Polskieho, y czessarz yeho m. vczinicz pohybiel naschey zemly. Ale yesmy prossyly czara, aby naschol sobye ynscheye dorohy, bo Tvrczy thęsch naschu zemlu poschkodiet y pokazath. Y koly ieho m. thoye rosprawil, thako poroszumial ieho m. swoyv raduyv, aze tho iesth taki sandczak sly nyeprzyiethel Chrzestiansky. A hospodar nasch myel ynsche szaloby pochranyczne y poslal do czessarza zalobamy pana Iuryeho marschalka y mnoho potyahal na nyeho y dawal mzdu czterem basscham po trzydzyesczy tysyączy haspr, y bozuyv pomoczu theho-to sandczaka s thoho-to zamkv ssadzily. A tieper, W. M. snayethe, kak mieli dobywati Rodyssa, ktory iesth iakosch klucz y wrotha wszemv Chrzestianstvv zaklvczone, boze ym nie pomagay, proto smotrzeyte W. M., iesly boh naschimy Chrzestianskiemy hrzechy y Rodossa dopusti ym dobythy, to insze wsye Chrzestianstwo pod yh rukamy budeth, boze toho nie daway. Ale hospodar nasch ymayeth posla v czessarza, poslan yesth s skoly po obiczaiu, y trzy honczy, iako iescze lyete poslany, szadny s nych do syho czassv nie moze przythy, alie iesly kothory przidecz, skoroyu nowinuyu hospodar nasch dast W. M. snatzii. Bo wsze Multhiansku zemlv y panstwo skazily y popsowaly y rossypali y postavili tam Tvrczina ymieniem Machmeta y panow possiekli, panye y dzietzi y ymienye po-

1 In Acta Tomiciana. Iar la Kaluzniacki: bo sa prihodzyl branyecz naschey zemly od pohanskoho rodu. Textul din Acta Tomiciana il cred exact.

braly y zemlv popalili y zwoyowali. A kotory nie chotiely pohanvm sluzethy y thesz kotoreho hospodara ony sobye podviely na hospodarstwo Radulv woyewodu, y thot Tvrczin[1] przischol s woyskamy swemy na nieho y vichnal yeho procz s zemle do Vherskey zemle y bithvv miely s nym y mnoho sla y smyertzy sa vczinilo. A pothim, woyewoda Hardelski sprathal sylne woysko na osmydesyat tysyancz ludie vibornich y poyechal do Machmeta na Multianskv zemlv zahodno z Radulem woyewodu, y Machmet nye smyel ych doszdathy y poschel perez Dunay, tholko malo drabow preschlo za nymy perez Dunay na dubassiech y vipalyly try syola Tvreczkoye zemly. A iako sye wernvl[2] Hardelski woyevoda de Huher, a Machmet przysschel s czotyry sandczaky kv Dunayv y powiedaly hospodarowy naschemv, asze chotiath thyye sandczahowye voysko poprathaty, nye snaymy, kuda ich mysl. A do cralya iego m. Vherskeho kolko razow possylayeth hospodar nasz, dayvczy ieho m. snacz o pohaniech, kako y do W. M., y nie snaymy, gde mieskayeth, a Chrestianstwo nie dbayeth. Ale by mu treba swoye zemle y panstwa bronithy y ostrzegaty od pohanstwa, bo niepatrzeniem y niechledaniem ych m. y rady yeho m. snayethe, kako sa stalo y kako vdielali pohanstwo koronie Vherskiey. A druhoye W. M. dal powiedatzi hospodar nasch v thaynye, ys tiepyer pultori nyedele pred bozim naroszeniem lezal hospodar nasz na voynye, a tot sandzhak, kothori postawyon myesto thoto sandzhaka, sczo ieho vytahal hospodar od sandzhanstwa, przyslal do hospodara posla sweho ymyety przyyestu s naschim hospodarem po obyczayv y po navcze czessara Thureczkoho, bo kto stanye sandzhakem na Dersthory, on math nauka y obyczaye od czara, aby myely poslathy do hospodara nascheho posla. Thosz hospodar . . .[3] A tot possel od sandzhaka, odprawiwszy swoye posselstwo, a on thudsze prossil w tot czass hospodara, aby bylo malo panow w radie przy hospodarv, bo rekl, ys math potayneye reczy od sandzhaka. Hospodar wczinil tak y prosil prossbuyv od sandzaka, aby hospodar nasch powyedal yemu,

1 La Kaluzniacki: Tvrcrin.
2 In Acta Tomiciana: werwl.
3 Lipsă.

kako myeskayeth korona Polska s knyastwem Lithewskim, o susziediech y czy iesth miedzy nimy reky vielikie y lasy y hori. Alie nie thv yno hospodar nasch y rada yeho m. vielmi są themv dywowaly. Y hospodar thodisch v tot czass dal yemu odpowyedz: Dla czeho nasz proszit y pytayeth nasz brath sandzak o czudzich zemlah y panstwah? Bo my nye wyedaym czudzich zemel y panstw, kako myeskayuth, alie snaym naszu zemlu y coronu Polska y knyastwo Lythewskie snaym, ys mayvth pana sweho, crala ieho milosczi, ys yeho miloscz swoiei zemle zawiedayet y panuyeth, a my do thoho diela nie mamy, bo myeskaym yz ieho m. w dobrim miru y prziiasny. A on rekl tak: Wschak lvdie vasche chodzucz po thoye zemlu y znayutz. A hospodar moy iemv rekl: Iesth pravda, ysch chodzieth naschy lvdy, alie nie chodieth rospythaty czvdzey zemlii y panstwa, yno chodzietz rozprawicz swoie dyela y sasyą nazad. Y hospodar nasch y rada yeho mczi. vielmy są thomv dywowaly y byly ich m. vielikom smuthku. I kak poschel Turczin do hospodii, a hospodar moy s pany radami nie mohli themv porosvmietzy, alie poslal iedneho pana theho Tvrczina czestowacz na hospodv y dal yemv naukv czestowacz yeho y vpoytzy y o tych rzeczach od nieho vipythaty. Y tak nam powyedal y rekl prostho: Hospodar vasz nie choczet powyedatzy dlia prosby swoho brata sandzhaka. Alie my dobre vyedaymi, kak lezy zemla Polska s knyasthwem Lithewskim, bo chodyly esmo z Marchoczem, koly chodil na Polskuyu zemla y u letie y zymie, asch do Lwowa, ot Lwowa do Chorypakowa [1] chodyl Markocz. Y hospodar moy, prziiatel W. M., porosumiewschy thym nieprziietelskim rzeczam pohanskim, ieho m. tzyasko stalo y radye ieho m., prothiw czemv, Milosczïwy cralu, bo ieho m. tak porozumial z swoyeyu raduyv, asseby chotiel nasz roslutzitzy od Chrestianstwa y od W. M., czehoz, boze thoho nie daway. Y hospodar moy, porosumiawschy thakoiv pohanstwu natzhyskv ieho mczi., thodisch bes myeskania protyw thoto sandzhakowa posla ieho m. thakosch poslal swoyeho posla, pana Iuryeho marschalka, kothory biwal v W. M. w poselstwye y s pomynki dla prziasny, iako

1 Kaluzniacki crede că poate fi, în loc de: do hori krakowa.

on przislal do nasch, y daly yemv nauku dowyedatzy są y rospytatzy o thyh rzeczach, o kotorich nasz rospytano ot toho sandzhakowa posla. Y kak[1] nam budeth powiedatzy nasz possehel o tich rzeczach, my[2] W. M. damy vyedati besz zamyeskania a o ynschich nowiniech, sczo są budem dowyedathy. Protho, nasch wieliky, dobry pryatel, tak snaythe W. M., asze my ys naschuyv raduyv nye choczemy są luczicz od Chrestianstwa y od W. M., poky budem ziwy y budzym w moczy szderszaczy są dy bozey volyey. Protho, W. M. moszete rozumiethy, kakie natiski mayet hospodar nasch od pohanow. Yno, nasz wieliki, dobry przyetelu, smotrzeyte W. M., przy W. M. panstwe y crolyestwye, aby nye zahynulo Chrestianstwo, bo, daliboh, W. M. mayete panstwo y crolyestwo velyko, a radv vyeliku y sheroku y thothyye rzeczy wsy, kothoreye sut odt pohanstwa, aby W. M. racziły thye pered soboyv wsyatzy y so wsym Chrestiansthwem ku protyw nyeprzyetelum wstathy y bronythy są. Y tesch bi W. M. y swyathemv oyczv papiezowy y czessarv y cralem y wsym panum Chrzestianskim dawayte snathy, aby są obvdyly y obrothily y staly lyczem moczno protyw pohanvm, nyeprzyetelem Chrestianskim, bo znayethe W. M., yako przeththim lony y syecho lyetha, schto vdyelaly pohanstwo Vherskey zemly y do thoho czassu, iako rossypaly y pokazaly panstwo y zemlv Multanską y postawily hospodara Turczina, Machmetha. A sam czessar Tvreczky se wsymy swoymy moczamy, polem y morzem, poiechal na Chrestianstwo y dobywayeth Rodossa, boze yemu nye pomahay. A yesli, boze[3] thoho nie day, Rodossa dobudyet, tho insse wsszie Chrestiansthwo pod ych rukami budet. Protho, W. M. hledeyte, poky stoyt lyczem ku thim sthoronam, bo, koly są oberniet[4] y budet po yeho voly lyczem ku Chrestiansthvv, thody budet vielmy thaysko wsyemv Chrestianstwv. A tak, W. M. na tho baczte, kak są thody staniet, bo hospodar moy, przyetel W. M. ⟨y⟩ wsyemu Chrestianstwu, spominayecz y dayet vyedetzy M. W., y Vascha by M. ⟨y⟩ wsye Chrestianstwo wstali moczno za hodnoho pretyw themv pohanv

1 In Acta Tomiciana: tak.
2 In Acta Tomiciana: mu.
3 La Kaluzniacki: bose.
4 In Acta Tomiciana: oberuiet.

w dobrey zhodzie y laskawo, iako stoy nohocz ku palczv. A thakiesch hospodar moy, przyietel W. M., prosicz W. M. y wssich panow Chrzestianskich, aby W. M. nye raczily yecho opustithy od swoyey lasky Chrzestianskiey, bo yeho m. choczeth rad viernye a sprawyedlywye swoyeyv moczv, kol no mv boh dal, bitzy s Chrzestianstwem y s Wassoyu M. naprothiw themv niepriathelv. Tolko Chrzestianstwo y W. M. nye racztzie <yeho> odmyethatzy od Chrzestianstwa y od swoyey lasky. A yesly yeho m. hospodara y nascheho <y> zemlv yeho m. odlutzyte od syebye y od Chrzestianstwa, tho yvsse boh budetz wyedatzy y themv zaplatzity, bo hospodar nasch, przyyatel W. M., vielykye nathysky mayetz od pohanstwa dlya Chrestianow, yako y samy W. M. mayethe. Takiesch, snayetie W. M., yze hospodar moy, przyyatel W. M., ys swoyeyv radvyv, przy sych czassych, doradil są o kralach y o panych Chrzestianskich, kothory crol y pan Chrestiansky mial by thak dosthoyen y muder bythy prawythy y skoythy y wodyty y tak vielykye rzeczy y zhody Chrestianskie protyw pochanum, nyeprzyetelum Chrzestianskim, alye yeho m., hospodar moy, swoyv raduyv doradyl są y nye mohl snaythy ynscheho takoweho crala y pana dostoyna y mudra w thakyey rowny, aby mohl thakye rzeczy y schody weyllkie vodzitzy, tolko W. M., bosze racz W. M., pomahacz y wsyemv Chrestianstwv. Y daliboh, W. M. thako by raczyl z swoyv raduyv na tho wsthupitzy y boha na pomoczy wsyatzy y mathku bozu y byly by W. M. vielikym vibornym hethmanem y vodythelem y prawytel wszyemv Chrestianstwv. Bo dalyboch, kolko panow Chrzestianskich yesth y kolko yh hospodar moy snayet y rada yeho m., y nye mohut snaythy thakowoho crala y pana dostoynoho, yako W. M., bo sutz inszeye panovye y crolewye Chrestiansczy, yedno sutz mlady, y druhich nye snayemo, a y ony tesz nye snayuth tak vielykich rzeczy y zhod wodytzy. Proto, W. M. raczte tho przed sobv wsyatzy y smotrzeite the rzeczy, kothora ma bytzy naprzod, aby nye zahynulo Chrzestianstwo przy dnyach cralesthw W. M. Bo, yesly bogh dopusczith y pokazayeth[1] naszu zemlyv[2] y pan-

1 In Acta Tomiciana: pokazyth.
2 In Acta Tomiciana: zomluyv.

stwo, W. M. smotrzeythe, thody tak są dostanieth y druhym pansthwom Chrestianskim. Ale W. M. raczthe porozumietzy na nasshe possolstwo, bo tho yesth possolstwo nabolsche. W. M. mayete panstwo wyelyko y radv vieliku y schoroku, mozete W. M. radzitz są y thoho odsterehatzy. Howorythy y prossythy crala yeho m. o kostzy y o skarby czyothky hospodarskoye, kothoryye dal hospodar y swoyeyv czothkvyv do knyaza Tiedora Wysniowskoho: koly nye wszoho choczecz datzy dobrowolnie, kako bylo przecze smowyono y pothekmleno, kromya[1] thich darow, stho yemu dano y szalowano od hospodara. O Tathary, kako mayeth myr cral yeho m., y hospodar nasch thakosz mayet myr, alye mir pohansky yesth, yako pohansky, bezviernye. Y thimy razy czar[2] Prekopsky possol so wsyv ordvyv na Chasdorokany, boze day, aby odthul nye wischly. A Tureczky czessar odstvpyl od Rodossa nazad w swoyv zemlv, yakoby schescz dny chodu, a okolo Rodossa postawil woyska y try bassy s nymy. Powyedatzy o Ostaphyeya, ysch iesth wielmu chor y prossyl hospodara nascheho, aby dal crolewy yeho milosthy o thym wyedziecz. Prossytzy crala ieho m. od hospodara, aby nam dal dorohv, yako od siebye odpustitzy na Lublyn kupythy hospodarv potrzeby, kothore daye napominky Turkom: sobole, byelky, hornostaye, rybye zuby, czothyry postawy sthamethv y ynsche reczy drobne. Prositzy crala yeho m. za pyeddczesyad czetnary olowa za hospodarskye pyenyeszye na pobyanye mytropoly Soczawskie, kothorvyu sbudowal y poswyatzil syeho lyetha y lysth u crala yeho m. vprossytzy dla mytha thoho olowa. Za sgiem od Braczlawya aby byl, kak bwylo staradawna, na berehu Dnyestra vdyelathy sprawyedlwoscz zs oboyv sthoronv. Tesch hospodar moy mnoho tuszit y natysku mayet od Turkow za thyye-tho owcze, schto ych pobraly Braczlawyanye od nascheye zemle, bo ony mayvth wolu pasthy sobye owcze na hospodarskoye zemly, bo hospodaru ony dayvth horsczinu y platzil hospodar za thyye-tho owcze Turkom mnoho na sorok czyssyacz haspir. A tepier thakosch za syye owcze, schczo ych pobraly na naschv storonv powyscha Orchyya Wynnyczanie y Chmil-

1 In Acta Tomiciana: kronya.
2 In Acta Tomiciana: czer.

niczanie dewiet tyssacz owyecz, y starostha Soroczky honyl za nimy y vrathowal poltrzetzy thyssyecz y poymal cztyry czloweky y tepier sutz w poimanyv. A Turczy tepier tzussacz, abychmo thy owcze ym placzily, yno hospodaru vielmy yest tzyaschko za thy owcze od Turkow. A koly by braly na Tureczkvye zemlu y nie pohnaly by naschuyv storonuyv, nyktho by ym od naszey zemly solowa nye rekl, alye nam[1] czyasko, schto zonu peres naschv zemlv hospodarskv y beruth od nassey zemle.

Traducere. Domnul meu, Stefan Voevod, prietenul Măriei Voastre, vă vorbeşte şi vă aminteşte Măriei Voastre, după cum şi mai înainte v'a trimis vorbă şi v'a adus aminte despre lucrul păgânilor, cum se adună şi cum se întăresc, în potriva creştinătăţii şi cum îi pradă pământul, cum îi atacă şi îi cuprind oraşele, şi noi, creştinătatea, nu băgăm în seamă.

Apoi, uitaţi-vă, Măria Voastră, ce au făcut, în anul acesta, ce a trecut, Regatului Unguresc. Au plecat asupra lor cu puteri mari şi au luat şi au cuprins dela dânşii Belgradul, care a fost o cetate, ca o poartă închisă contra păgânilor, pe uscat şi pe apă. Şi acuma, Dumnezeu, pentru păcatele noastre, le-a deschis-o lor şi au cuprins şi alte oraşe şi au prădat Ţara Sermiei şi au ocupat şi multe alte locuri. Iar Regele Ungariei şi senatul lui nici acest lucru nu l-au băgat în seamă şi nici nu l-au prevăzut la timp, ca să se apere.

Însă Măria Sa, Domnitorul meu, cum a aflat că Turcii se pregătesc de război în contra Regatului Unguresc, Măria sa îndată a dat de ştire Măriei Sale Regelui şi Voevodului Ardealului, ca să se păziască şi să-şi pregătiască puternic oştile şi să dea de ştire tuturor principilor creştini şi să-i cheme în ajutor.

Şi toţi principii creştini ar fi putut să-i ajute contra păgânilor, dar Măriile Sale n'au voit să ne creadă de acest lucru şi ştiţi Măria Voastră bine, cum s'a întâmplat totul, din cauza nepăsării şi neînţelegerei Măriilor Sale.

Şi iarăşi, tocmai atunci când Impăratul Turcilor se pregătia să plece cu război, în contra Belgradului, solul Domnitorului

1 In Acta Tomiciana : wam.

era la Sultan şi când i-a dat drumul să plece, Peri-Paşa i-a spus aşa: spune Domnului tău, lui Stefan Voevod, că orice însărcinare i-ar da Sultanul, aşa să facă şi Sultanul va fi bucuros de aceasta. Şi cum a înţeles Domnul meu şi divanul Domniei sale de aceasta, mult au stat şi s'au gândit ce este de făcut. Şi îndată, a pregătit şi a trimis armata în potriva Tătarilor, pentru ca Măria Sa să aibă o îndreptăţire şi să scape de o asemenea însărcinare.

Şi după aceia, fără întârziere, Sultanul s'a mişcat cătră Belgrad şi a trimis cătră Domnul meu un tulac, care este, Măria Voastră, un curier, şi cu o carte, scrisă Domnului meu, dându-i astfel de ştire, că pleacă contra Regatului Unguresc: «iar, Tu, Stefane Voevod, trebuie să pleci cu oastea Ta, în ajutorul nostru, în Ţara Săcuilor, şi înpreună cu Tine, Basarab, Voevodul Muntenesc, şi cu voi va fi şi Mahmet, sangiacul Nicopolei».

Din cauza aceasta, Domnitorul nostru şi divanul Măriei Sale mult s'au mâhnit şi s'au gândit, ce trebuie să facă, cum ar putea să se mântuie şi să scape de aceasta. Insă cel mai bun din toate i s'a părut acel război, pe care îl ducem contra Tătarilor şi ne apărăm Ţara noastră. Şi apoi cu multe daruri, haine şi aspri şi cai, şi toate aceste pentru creştinătate. Şi acel tulac a plecat şi a trecut prin Ţara noastră.

Iar Basarab Voevod a trimis cu Mahmet, la Săcui, boerii săi şi armata.

N'au trecut două săptămâni, după această, şi soseşte un alt curier şi a chemat pe Domn la război, asemenea cu carte, scriind la fel, ca Domnul să plece şi să se grăbiască.

Şi Domnul foarte tare s'a întristat şi aşa, cum a putut, cu divanul său a răspuns că nu poate şi s'a înpotrivit, ca şi mai înainte, şi cu daruri.

Şi tot atunci, a trimis la Regele Ungariei şi la senatul lui şi la Voevodul Ardealului, a trimis cartea Sultanului Turcilor, pentru ca ei să creadă şi să înţeleagă această carte a Sultanului Turcilor, dar ei n'au crezut, nici atunci, şi nici n'au vrut să se înpotriviască şi să se apere, cum ştiţi, Măria Voastră, nepăsarea şi neînţelegerea lor.

După aceia, Domnul a dat drumul oastei și el însuși a plecat la Suceava. Și a stat în Suceava două săptămâni și a plecat din Suceava către Hârlău și când a ajuns în drumul Siretiului, unde-i podul peste Sireti, îl ajunge un curier, dela vornicul de Țara de Jos și-i aduce vestea despre sosirea unui sol mare dela Sultanul Turcilor.

Și Domnitorul când a aflat, în același ceas a trimis cărți la toți boierii și țăranii și i-a chemat iarăși la oaste, contra Tătarilor, și-l întârzie pe turc în drum, până când oastea a început a se aduna.

Și cum a ajuns acel sol la Domn, i-a adus dela Sultan carte scrisă cu multă mânie și zicând așa: «cine nu ascultă porunca Sultanului, e trădător». Și zise așa: «așa dar, degrabă, altfel să nu faci, să fii fără de nici-o întârziere, înpreună cu acest credincios și prea cinstit Sinan-bei, care va fi cu tine și va observa slujba voastră, să ocupi Țara Secuilor, ca să fie a Domnului nostru».

Și atunci, Domnul nostru și divanul lui mult s'au întristat și mult s'a apărat în fața Turcilor și apoi a vorbit așa: «cum voi pleca contra Săcuilor? Căci Săcuii sânt și ascultă de Regele Ungariei și Noi avem pace cu Regele Ungariei. Apoi, când vom pleca în contra Țării Săcuilor, atunci Leșii vor ocupa Țara mea, căci unii oameni sânt cu Ungurii, și Regele Ungariei este nepotul Regelui Poloniei și Principatul Litvaniei asemenea este cu dânșii și Tătarii de partea cealaltă. Și apoi, dacă vrea Sultanul să piardă Țara mea și s'o pustiească de bunuri, Noi nu vom avea de unde să-i dăm tributul». Și multe a mai vorbit cu acel sol.

Și după aceasta, când Domnul a înțeles, că e greu de noi și voiesc să ne despartă de creștinătate, Domnia sa mult a stat de vorbă și a plâns și a vorbit boierilor săi de divan, bătrâni și tineri, cu cuvintele: «boierilor, ce este mai bine să facem, să ne unim cu păgânii contra creștinilor sau să fim cu creștinii, în bună înțelegere și în pace și prietenie, în contra păgânilor?» Și atunci Domnia sa întrebă divanul său, pe bătrânii din divanul bunului său, Ștefan, cum s'a ținut Țara noastră Românească. Și ei au răspuns așa Domniei Sale, că Țara noastră Românească

s'a păstrat, în legătură sfântă cu Regatul Ungariei și al Poloniei. Și răspunse Domnia sa: «așa cum a fost în vremea înaintașilor noștri, în vremea bunului și părintelui nostru, tot astfel și Noi vom chema pe Dumnezeu în ajutor și pe Maica Domnului și vom ține legătura cu creștinii și vom respinge, cum vom putea, pe păgân dela Noi».

Atunci, Domnul nostru a trimis pe marele subcancelar și pe marele subvistier, cu cuvinte de taină, cum ar putea să ne scape de asemenea nevoie.

Iar acela (turcul) mult s'a apărat și mai departe a spus: «primesc această greutate dela voi pe capul meu, pe gâtul meu, însă dați-mi o sută de mii de aspri, în afară de alte daruri».

Atunci, acești boieri, mai departe, i-au spus: să primiască șesezeci de mii de aspri și cinci sute de berbeci, afară de alte daruri, caftane aurite, patru sute de mii de aspri și cai și blăni.

Și din mila lui Dumnezeu și norocul creștinilor, acel turc ne-a cruțat, căci s'a întâmplat ca el să fie prins de război, din Țara noastră, de neam boieresc, din Țara de Jos[1].

Și Domnul a făcut aceasta pentru creștinătate și nu a dat ajutor păgânilor, contra creștinătății.

Și iarăși, după aceasta sangeacul Dârstorului, care stăpânește Dunărea, în fața Țării Muntenești și a noastre, a trimis la Domnul nostru un sol al său, cu carte dela Sultanul Turcilor, cerând drum și ajutor, prin Țara noastră, contra Măriei Voastre. Și Domnul meu, Voevodul, nu primi aceasta și vorbi astfel: «Impăratul este volnic, dar Noi nu putem să facem aceasta, căci avem pace și prietenie cu Regele Poloniei, și Țara noastră este așezătă între țările Regelui Ungariei și între țările Regelui Poloniei, și Măria sa Sultanul va face pagubă Țării noastre». Dar, am rugat pe sultan, ca să-și găsiască alt drum, căci altfel Turcii vor călca și vor strica Țara noastră.

Și când Domnia sa a făcut aceasta, atunci a înțeles Domnia sa, cu divanul său, că acest sangiac este mare dușman al creștinilor.

1 După textul din Acta Tomiciana. După îndreptarea din Kaluzniacki, ar fi: s'a întâmplat ca Țara noastră să fie ocupată de neamul păgânilor, care ocupaseră Țara de Jos.

Şi Domnul nostru a avut şi nemulţămiri la hotare şi a trimis la Sultan, cu plângeri, pe pan Iurie vornicul, şi mult s'a plâns contra lui (sangiacului) şi a dat daruri la patru paşi, câte treizeci de mii de aspri, şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, acest sangeac a fost mutat din această cetate.

Şi acum, Măria Voastră ştiţi, cum au început să atace Rodosul, care este ca o cheie şi ca o poartă închisă, pentru toată creştinătatea — Dumnezeu să nu le ajute —, pentrucă vedeţi Măria Voastră, dacă Dumnezeu, pentru păcatele noastre ale creştinilor, le va îngădui să ocupe Rodosul, atunci toată creştinătatea va fi sub mânile lor, Dumnezeu să nu dea aceasta.

Insă Domnul nostru are la sultan sol, trimis cu şoimi, după obiceiu, şi trei călăreţi, cari, deşi sânt trimişi din vară, niciunul din ei, până în acest ceas, n'a putut să vie, iar dacă vre-unul dintre dânşii va veni, Domnul nostru va da de ştire Măriei voastre, cât mai degrabă.

Cât priveşte Ţara şi Domnia Muntenească, ştim că au stricat-o şi au sfărâmat-o şi au risipit-o şi au pus acolo pe un turc, cu numele Mahmet şi au tăiat pe boieri şi boieroaice şi copii şi au răpit averi şi au ars şi pustiit cu război ţara. Iar care dintre dânşii n'au vrut să slujiască păgânilor şi Domnului lor, şi-au ales ca Domn pe Radul Voevod şi acel turc a plecat cu oştile sale contra lui şi l-a alungat din Ţară, în Ţara Ungurească, şi a avut lupte cu el şi mult rău şi moarte s'a făcut.

Iar după aceasta, Voevodul Ardealului a strâns o oaste puternică, ca la optzeci de mii de oameni aleşi, şi a plecat contra lui Mahmet, în Ţara Muntenească, înpreună cu Radul Voevod, şi Mahmed n'a cutezat să-i aştepte şi a plecat peste Dunăre, urmărit peste Dunăre numai de puţini dărăbani, în dubase[1], şi care au ars trei sate din Ţara Turcească.

Iar dacă s'a înturnat Voevodul Ardealului în Ungaria, Mahmet ar fi venit cu patru sangeaci la Dunăre şi au spus Domnului nostru, că aceşti sangeaci voiesc să adune armată, dar noi nu ştim care-i gândul lor.

In ce priveşte pe Măria sa Regele Ungariei, de câte ori a

1 La Kaluzniacki: trunchiuri scobite, la Hasdeu: şaice.

trimis Domnul nostru, dându-i de ştire Măriei Sale despre păgâni, precum dăm şi Măriei Voastre, nu ştim pe unde întârzie şi de creştinătate nu se îngrijeşte. Dar tocmai el trebuie să-şi păziască ţara sa şi principatul şi să le apere de păgâni, căci ştiţi ce s'a întâmplat şi ce au făcut păgânii Regatului Ungariei, din cauza neîngrijirei şi a nepăsării Măriei sale şi a senatului Măriei sale.

Apoi, Domnul nostru dă de ştire Măriei Voastre, în taină, că, de curând, că vre-o săptămână şi jumătate, înainte de Naşterea Domnului, fiind Domnul nostru la oaste, acest sangeac, care fusese pus în locul acelui sangeac, pe care îl scosese Domnul din locul de sangeac, a trimis solul său la Domnitor, ca să întăriască prietenie cu Domnitorul, după obiceiu şi după învăţătura Sultanului Turcilor, căci, cine este sangeac la Dârstor, are învăţătură şi aşa-i obiceiul din partea Sultanului, ca să trimeată sol la Domnul nostru.

Astfel, Domnul[1] . . . Şi acel sol al sangeacului, îndeplinindu-şi solia sa, îndată rugă pe Domn, ca să rămâie puţini boieri în divan, lângă Domn, căci a zis că are să-i spuie lucruri de taină, din partea sangeacului.

Domnul făcu astfel şi întrebă (solul), în numele sangeacului, ca Domnul nostru să-i spuie, cum se înpacă Regatul Poloniei cu Principatul Litvaniei, despre vecini, şi ce râuri mari sânt între dânsele şi ce păduri şi munţi.

Dar Domnul nostru şi divanul Măriei sale mult s'au minunat de aceasta. Şi Domnul tot atunci i-a răspuns: «pentru ce ne cere şi ne întreabă fratele nostru, sangeacul, despre ţări şi principate străine? Căci Noi nu ştim despre ţările şi principatele străine cum trăiesc, ci ştim despre Ţara noastră şi ştim despre Regatul Poloniei şi Principatul Litvaniei, că au domnul lor, Măria Sa Regele, care administrează şi stăpâneşte ţara Măriei sale şi Noi nu avem treabă cu acela, ci ţinem cu Măria sa bună pace şi prietenie».

Şi el a vorbit aşa: «Oamenii voştri umblă prin acea ţară şi o cunosc».

1 Lipsă.

Dar Domnul meu i-a răspuns: «adevărat este, că oamenii noştri umblă, dar nu umblă ca să spioneze ţările şi principatele străine, ci umblă, ca să-şi facă treburile lor şi, după ce şi le-au făcut, se întorc înapoi».

Şi Domnul nostru şi divanul Măriei sale mult s'au mirat şi erau cu mare tulburare.

Şi cum a plecat turcul la gazda sa, iar Domnul meu şi boierii divanului nu puteau să înţeleagă ce este şi au trimis pe un boier, să cinstiască pe acest turc, la gazdă, şi i-a dat învăţătură, să-l cinstiască şi să-l înbete şi să afle dela dânsul ce-i cu acele vorbe.

Şi astfel el ne-a spus şi a vorbit, simplu: «Domnul vostru nu vrea să dea răspuns rugăminţei fratelui său, sangeacul, dar noi ştim bine, cum stă Ţara Poloniei cu Principatul Litvaniei, căci am umblat cu Marcoci, când am umblat în Ţara Poloniei, şi vara şi iarna, până şi la Liov, şi Marcoci a umblat dela Liov, până la Cracovia» [1].

Şi Domnul meu, prietenul Măriei Voastre, înţelegând aceste cuvinte de duşmănie ale păgânului, Măria Sa şi divanul Măriei Sale au rămas foarte întristaţi şi pentru aceia, Milostive Rege, pentru că Măria Sa şi divanul său astfel au înţeles, Dumnezeu să nu le ajute aceasta, că păgânii voiesc să ne despartă de creştinătate şi de Măria Voastră.

Şi domnul meu, înţelegând de această ameninţare a păgânătăţii, Măria Sa, îndată, fără întârziere, trimise la acel sangeac, ca sol al Măriei Sale, pe pan Iurie vornicul, care a fost în solie şi la Măria Voastră, şi cu daruri de prietenie, cum a venit şi el la noi, şi i-a dat învăţătură, să afle şi să cerceteze ce-i cu vorbele, de care am fost cercetaţi de acel sol al sangeacului.

Şi cum ne va trimite ştiri solul nostru, despre aceste vorbe, noi vom da de ştire Măriei Voastre, fără întârziere, ca şi despre alte lucruri noi, despre care vom afla.

Pentrucă, marele şi bunul nostru prieten, aşa să ştiţi Măria Voastră, că noi şi cu divanul nostru nu ne vom despărţi de creştinătate şi de Măria Voastră, cât vom fi vii şi ne vom putea

1 După îndreptarea lui Kaluzniacki. După Acta Tomiciana: Horipacov.

ținea, din mila lui Dumnezeu. Și pentrucă Măria Voastră puteți să înțelegeți câte năcazuri are Domnul nostru dinspre partea păgânilor.

Apoi, marele și bunul nostru prieten, să căutați, Măria Voastră, prin domnia și regatul Măriei Voastre, să nu se piardă creștinătatea, căci, pe Dumnezeu, Măria Voastră aveți o domnie și un regat mare și un senat mare și numeros și toate acele lucruri, care sânt din partea păgânilor, să le aveți toate, Măria Voastră, înaintea ochilor, și să vă sculați și să vă apărați, cu toată creștinătatea, înpotriva dușmanilor.

Și apoi, Măria Voastră dați de știre sfântului părinte, Papei, și înpăraților și regilor și tuturor principilor creștini, ca să se treziască și să se întoarcă și să stea în față cu puterea, în potriva păgânilor, dușmanii creștinilor, căci Măria Voastră știți ce au făcut păgânii, în anul trecut și în anul acesta, Țării Ungurești și până în acest ceas, cum au stricat și au prădat domnia și Țara Muntenească și au pus domn pe turcul Mahmet. Și însuși sultanul Turcilor, cu toate puterile sale, a plecat contra creștinilor și asediază Rodosul, Dumnezeu să nu-i ajute. Și dacă, — să nu-i ajute Dumnezeu, — ar ocupa Rodosul, atunci ar cădea toată creștinătatea sub mânile lor.

Pentru aceasta, Măria Voastră băgați de seamă, până când stă cu fața cătră acele locuri, căci, dacă se va întoarce și va fi, după voia lui, cu fața spre creștinătate, atunci va fi foarte rău, pentru întreaga creștinătate. Și astfel, Măria Voastră să se îngrijiască de cele ce s'ar întâmpla atunci, căci Domnul meu, prietenul Măriei Voastre și a întregii creștinătăți, vă aduce aminte și face cunoscut Măriei Voastre, și Măria Voastră și întreaga creștinătate să se râdice înpreună cu puterea, înpotriva acestui păgân, în bună prietenie și înțelegere, cum e între unghie și deget.

Și asemenea, Domnul meu, prietenul Măriei Voastre, roagă pe Măria Voastră și pe toți prinții creștini, ca să binevoiți să nu-l lăsați pe dânsul afară din mila sa creștinească, căci Măria sa dorește cu credință și cu dreptate, să fie cu puterea sa, numai Dumnezeu să-i dea, cu creștinătatea și cu Măria Voastră, în contra acestui dușman. Numai creștinătatea și Măria Voastră

să aveți bunăvoința, să nu-l lăsați afară din creștinătate și din mila voastră. Iar dacă Măria Voastră veți despărți pe Domnul meu și Țara Măriei sale de creștinătate, Dumnezeu va vedea și va plăti-o, căci Domnul nostru, prietenul Măriei Voastre, are mari supărări, dela păgânătate, pentru creștinătate, cum aveți și înșivă Măria Voastră.

Asemenea, știți Măria Voastră, că Domnul meu, prietenul Măriei Voastre și cu divanul său, în acest timp, s'au gândit la regii și principii creștini, care rege și principe creștin ar fi atât de destoinic și înțelept, ca să facă și să lucreze și să poarte marile lucruri și înpăcarea creștinilor, în contra păgânilor, dușmanii creștinilor, dar Măria Sa, Domnul meu și divanul său s'au sfătuit și n'au putut găsi pe alt rege și principe atât de destoinic și înțelept, pentru asemenea lucrare, care să ducă asemenea lucruri și marea unire, decât pe Măria Voastră, Dumnezeu să vă ajute Măriei Voastre și întregii creștinătăți.

Și, pe Dumnezeu, Măria Voastră și cu senatul său trebuie să binevoiască și să înceapă acest lucru și să ia pe Dumnezeu întru ajutor și pe Maica Domnului și să fie Măria Voastră mare și ales hatman și conducător și povățuitor al întregii creștinătăți. Căci, pe Dumnezeu, câți principi creștini sânt și pe câți îi știe Domnul meu și divanul Măriei sale, nu pot cunoaște pe un asemenea rege și principe atât de destoinic, ca pe Măria Voastră, căci câți alți principi și regi creștini sânt, unii sânt tineri, pe alții nu-i știm și nici unul nu știe, să poarte lucruri și legături așa de mari.

Pentru aceasta, Măria Voastră puneți-vă înainte toate și vedeți care lucruri trebuiesc făcute mai înainte, pentru ca să nu se piardă creștinătatea, în zilele Măriei Voastre.

Căci dacă Dumnezeu va îngădui și va distruge Țara și Domnia noastră, Măria Voastră să știe, că așa se va întâmpla și altor principi creștini.

Dar, Măria Voastră binevoiți a băga în seamă solia noastră, căci aceasta este solie foarte inportantă. Măria Voastră aveți o domnie și un senat mare și numeros, puteți Măria Voastră să vă sfătuiți și chibzuiți asupra acestui lucru.

A vorbi și a ruga pe Măria sa Regele, în privința ose-

mintelor şi odoarelor mătuşei Domnului, pe care le-a dat Domnul şi mătuşa sa principelui Teodor Vişniovschi, iar dacă nu vrea să-i dea totul, de bună voie, cum a fost hotărît şi înţeles, să-i dea acele, afară de darurile, ce i-au fost date şi dărute de Domn.

În privinţa Tătarilor, precum are pace Măria sa Regele, tot aşa are pace şi Domnul nostru, dar pacea păgânilor este ca a păgânilor, fără de credinţă.

Şi în acele timpuri, Împăratul Precopului a plecat cu toată ordia contra Casdorocanilor. Să dea Dumnezeu să nu se mai întoarcă deacolo înapoi.

Şi Sultanul Turcesc a plecat din Rodos înapoi, spre Ţara sa, ca şese zile de drum, dar înprejurul Rodosului a lăsat oastea şi trei paşi cu ea.

A spune despre Ostaphie, că este foarte bolnav şi roagă pe Domnul nostru, ca să dea ştire Măriei sale Regelui despre aceasta.

A ruga pe Măria Sa Regele, din partea Domnului, ca să ne dea drumul, ca să trimitem dela noi la Lublin, să cumpere pentru Domn cele trebuitoare, pe care să le dea ca daruri Turcilor: piei de sobol, de veveriţe, de hermină, dinţi de peşte, patru postavuri de mătasă şi alte lucruri mărunte.

A ruga pe Măria sa Regele, pentru cincizeci centnari de plumb, cumpăraţi cu banii Domnului, pentru acoperirea Mitropoliei din Suceavà, pe care a zidit-o şi a sfinţit-o, în anul acesta, şi cere carte dela Măria Sa Regele, pentru vama acelui plumb.

În ce priveşte adunarea dela Bracilava, să fie cum a fost de demult, să se facă dreptatea pe malul Nistrului, şi deoparte şi de alta.

Asemenea, Domnul meu sufere mult şi are mare supărare, din partea Turcilor, pentru oile, pe care Bracilavienii le-au răpit din Ţara noastră, căci Turcii au voie să pască oile lor, pe pământul domnesc, dar ei trebuie să dea Domnului gorscina, şi Domnul a plătit Turcilor, pentru aceste oi, mai mult de patruzeci de mii de aspri. Şi de curând, asemenea, pentru oile ce le-au răpit, din Ţara noastră, mai sus de Orheiu, Viniceanii şi

Hmilniceanii, nouă mii de oi, şi starostele de Soroca a alergat după dânşii şi a smuls dela ei două mii şi cinci sute din ele şi a prins patru oameni şi acuma sânt în închisoare. Iar Turcii acum cer, ca să le plătim acele oi şi deaceia Domnul are mare supărare, pentru acele oi, din partea Turcilor. Căci, dacă le-ar fi furat în Ţara Turcilor şi nu le-ar fi trecut prin Ţara noastră, nu le-ar fi spus nici un cuvânt, dar ni-i supărare, pentru că le trec prin Ţara noastră şi fură din Ţara noastră.

Documentul de mai sus a fost publicat în Acta Tomiciana 6, pp. 226-232, de unde a fost reprodus de E. Kalužniacki, în Hurm. 2^3, pp. 708-720 (aici, p. 220, se spune că în Acta Tomiciana e în 4, pp. 226-232), însoţit de o traducere în limba latină. După acest loc, îl dau şi eu. O traducere liberă, dar bună, în româneşte, se află în Hasd. Arh. Ist. 1^1, pp. 9-13, iar restul, partea dela sfârşit, ibid. 3, pp. 53-54. Documentul nu are data de an şi lună. Autorii de mai sus îl arată ca fiind din 1523. La Hasd.: «Cracovia, 1523, fără data lunară». A fost folosit de istoricii noştri, cari, unii, au reprodus şi părţi din el. Cp. A. D. Xenopol, Ist. Rom. ed. 3-a, t. 4, pp. 220-223 (data: 1523); N. Iorga, în mai multe locuri şi în Ist. Rom. 4 (Cavalerii), pp. 305-306, 315-317 (data: 1523); C. C. Giurescu, Ist. Rom. 2^1 p. 134 (aici, solia este pusă în 1521); Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, pp. 53-60 (aici, data soliei este: Dechemvrie, 1522, aducându-se şi motive, pentru aceasta).

Cred că solia este dela începutul anului 1523 sau din ultimile zile din Dechemvrie, 1522. Argumentele pentru aceste date ar fi următoarele: În Acta Tomiciana solia este pusă sub 1523. Unele date le găsim chiar în cuprinsul actului. Astfel, vorbindu-se de cucerirea Belgradului, se spune: «cum, în acest an, ce a trecut . . . ce au făcut Regatului Ungariei . . .: au cuprins de la dânşii Belgradul». Ocuparea Belgradului a avut loc în 1521[1].—

1 N. Iorga, Geschichte des rum. Volkes, 1, p. 370; acelaşi, în Ist. Rom. 4 (Cavalerii), pp. 302, 305; C. C. Giurescu, Ist. Rom. 2, p. 136; sânt şi ştiri, care ne arată această ocupare a Belgradului, în 1522. Cp. G. Şincai, Hronica Românilor, Iaşi, 1853, 2, pp. 148-149: «în anul de acum, 1522, în luna lui August»; aici, şi un document al Regelui Ludovic al Ungariei, din 1523, Septemvrie 15, care vorbeşte despre: «în anul mai dinainte, mai de curând tre-

Expediţia Moldovenilor contra Tătarilor este cea din 1518, luna lui August[1]. Toate ştirile ce avem spun că ea a fost provocată de năvălirea Tătarilor.—Basarab, Voevodul Munteniei, este Nea-

cut»; ştirea se află şi în izvoare sârbeşti [cp. Lub. Stoianovici, Stari srpski rodoslovi i letopisi, Beograd, 1927, p. 299]: 7029—1521. Suliman szar coepit Belgradum, 29 Augusti deditione, cum auxilia multa acciperent nee habere possent urbani»; ibid. pp. 325, 262, 263; ibid. p. 262, în 7030 (1522); ibid. p. 262, în 7028 (1520). În Analele dela Putna [I. Bogdan, Vechile cronice mold. pp. 148, 198]: въ лѣто ҂зкѳ, прѣмшѧ тоурци бѣльградь, мѣсѧца септемврїа ѕі (în anul 7029 (1521), luară Turcii Belgradul, luna Septemvrie 16); la Bogdan, greşit 7029 (1520); ibid. p. 267, după Analele Sârbeşti, sub 7028 (1520) sau 7029 (1521): вь лѣто ҂зкѳ, прими царь соулеимань градь словоущи белиградь (în anul 7029 (1521), luă Sultanul Suleiman strălucita cetate a Belgradului); vezi mai sus; în Cronica lui Macarie [ibid. pp. 151, 152, 201]: въ тридесѧтихь надь седмыѧ лѣть тысѧщь, въздвигь сѧ царь соулїимень . . . и достиже до бельграда . . . послѣжде сами сѧ прѣдашѧ бѣлограждане тоуркомь (în anul al treizecilea după şepte mii 7030 (1522), s'a râdicat Sultanul Suliiman . . . şi a ajuns la Belgrad . . . în cele din urmă se predară Belgrădenii Turcilor); ibid. p. 272, după Analele Sârbeşti, sub 7029 (1521) sau 7030 (1522): вь лѣто ҂зл, прими царь соулимань бѣльградь; vezi mai sus; în Letopiseţul lui Azarie [I. Bogdan, în Anal. Acad. Rom., seria 2, tom. 31 (1909), secţ. ist. pp. 155 (99), 189 (133), 190 (134)]: въ тридесѧтых над седмыѧ бѣ тысѫщ въздвиг сѧ царъ сȣлїимен . . . и достиже до белград . . . послѣжде сами сѧ прѣдашѧ бѣлограждане тȣрком (vezi traducerea mai sus).

1 Analele dela Putna [I. Bogdan, Vechile cronice mold. pp. 148, 198]; Cronica lui Macarie [ibid. pp. 151, 200, 123, 124; Cronica Moldo-Polonă, ibid. p. 179, 229; I. Bogdan, Cronice inedite, pp. 128-129]; în Letopiseţul lui Azarie [I. Bogdan, în Anal. Acad. Rom. seria 2-a, tom. 31 (1909), secţ. ist., pp. 98 (154), 134 (190)]; în cea mai veche cronică moldovenească, scrisă în româneşte [Letopiseţul Ţării Moldovei până la Aron Vodă, ed. C. Giurescu, Bucureşti, 1916, pp. 126-128; C. C. Giurescu, Gr. Ureche vornicul şi Simion dascalul, Letopiseţul Ţării Moldovei, Craiova, 1934, pp. 90-91; I. N. Popovici, Chronique de Gligorie Ureache, Bucarest, 1911, pp. 119-121]; A. D. Xenopol, Ist. Rom. ed. 3-a, vol. 4, p. 219; N. Iorga, Ist. Rom. 4 (Cavalerii), pp. 301-302; acelaşi, Istoria armatei româneşti 1, pp. 219-222; C. C. Giurescu, Ist. Rom. 2, p. 134; I. Minea, în Cercetări ist. (Iaşi), anul 4[2] (1928), p. 198; acelaşi, Letopiseţele moldoveneşti scrise în slavoneşte, p. 271; Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, pp. 22-27.

goie, care domneşte până în Septemvrie, 1521[1]. Această ştire, ca şi precedenta, nu ne dă nici o dovadă pentru datarea documentului nostru. — Inportantă este ştirea despre atacul Rodosului, despre care solul spune că nu este încă ocupat, lucru care s'a petrecut la sfârşitul anului 1522[2]. Să nu credem însă, că ştirile circulau, atunci, cu graba de azi. — Foarte inportante sânt ştirile din Muntenia, cu punerea ca Domn a lui Mahmet, cu alegerea lui Radu Voevod, fuga lui în Ardeal, întoarcerea şi alungarea lui Mahmet peste Dunărea[3]. Întoarcerea Voevodului Ardealului înapoi în ţara sa se întâmplă în 13 Noemvrie, 1522[4]. Radu este Domn şi în 17 Aprilie, 1523[5]. În 29 Aprilie, este vorba de schimbări, iar în 9 Mai, despre primirea ce se va face Domnului fugar, în Ardeal, unde este în ziua de 25 Mai[6]. —

1 N. Iorga, Geschichte des rum. Volkes, 2, p, 530; acelaşi, Histoire des Roumains, p. II (tableau chronologique); D. Onciul, Din Istoria României, Bucureşti, 1914, p. 185.

2 Asediul Rodosului a durat până la Crăciunul anului 1522 [Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, p. 54]. Analele sârbeşti nu vorbesc într'un fel: au şi anul 1523 şi 1522: [Lub. Stoianovici, Stari srpski rodoslovi i letopisi, Beograd, 1927, p. 263: ҂ЗЛА, прїими царь соулимань родось (7031 — 1523, ocupă Sultanul Suliman Rodosul); alt manuscris: ҂ЗЛА, ходи царь соулеимань, оу корабле, по мороу, и прими родось, декемврїа КЕ (7031 — 1523, merse Sultanul Suleiman, în corabie, pe mare şi ocupă Rodosul, Dechemvrie 25); ibid. şi 7029 (1521); şi «҂ЗЛВ и ѹзе царь сѹлемань градъ родосъ» (7032—1524) şi ocupă Sultanul Suleiman oraşul Rodos); ibid. p. 325: «на 1522»]. Ştirea despre ocuparea Rodosului a ajuns în Ardeal, la 24 Aprilie, 1523 [Hurm. Doc. 15[1], p. 267].

3 Pentru aceste înprejurări, vezi Cronica muntenească a lui Constantin Căpitanul Filipescu, ed. N. Iorga, Bucureşti, 1902, pp. 42-46; N. Iorga, Pretendenţi domneşti, în sec. al XVI-lea, în Anal. Acad. Rom. seria 2-a, tom. 19 (1898), secţ. ist., pp. 17 (209)-18 (210); acelaşi, în Istoria armatei româneşti, 1, pp. 226-232; acelaşi, Ist. Rom. 4 (Cavalerii), pp. 309-313.

4 N. Iorga, Ist. Rom. 4 (Cavalerii), p. 312; acelaşi, Istoria armatei româneşti, 1, p. 231.

5 Ibib. p, 313; acelaşi, în Hurm. Doc. 15[1], p. 266: 17 Aprilie, 1523. Cp. ibid. pp. 264-265, scrisorile din 12, 22 şi 29 Martie.

6 Hurm. cit. pp. 267-268. Cp. pentru acest timp şi C. C. Giurescu, Ist. Rom. 2[1] pp. 150-151; St. Nicolaescu, Doc. sl. rom. pp. 28-37; 527 Documente istorice, Bucureşti, 1931, pp. 286-288; Silviu Dragomir, Documente nouă privitoare la Relaţiile Ţării Româneşti cu Sibiul, pp. 41-42; P. P. Panaitescu, Documente slavoromâne din Sibiu (1470-1653), pp. 27-29.

Interesantă, pentru datarea documentului, este expresia: «*de curând*, vre-o săptămână şi jumătate, înainte de Naşterea Domnului», care se potriveşte pentru sfârşitul anului 1522, dar şi începutul anului 1523.—Aceiaşi valoare o prezintă ştirea cu cumpărarea plumbului, pentru acoperirea Mitropoliei din Suceava, despre care se spune că este zidită şi sfinţită, «în anul acesta». Acest lucru s'a petrecut în 7030 (1522), Noemvrie 6[1]. — Documentul mai vorbeşte despre o mătuşă a lui Ştefăniţă Voevod, fiică a lui Ştefan cel Mare, măritată cu Teodor Vişnievschi[2], ca şi despre Ostaphie, care era bolnav, în Moldova[3]. — Că solul trimis la Poloni este Luca Cârjă, ne confirmă răspunsul Regelui Poloniei, pe care îl dau mai departe.

<1523>.

Krol iego m. wdzyacznye iesth slyssal posselstwo, ktores ty, panye Kyrssa, powyedzyal yego kroliewskiey milosczy od hospodara, twego pana, voyevody Moldawskiego, a tho w thim, ys pan voyevoda, pan twoy, gdy go cessarz Tureczky napomynal y yemu roskazowal przez listhy y posly swe, aby czaygnal z ludzmy swoyemy yemu na pomocz na zyemyą Vegerską y Czakielską, on tego nie uczynil, ale slusnemy wymowamy y vpomynky wymawyal syą y vymowyl nakonyecz s they pomoczy,

1 Kozak, Inschriften pp. 133; G. Balş, Bisericile lui Ştefan cel Mare, în Bul. com. mon. ist. anul 18 (1925), pp. 175-178: ѡ(т) по(д) ѡкънн горѣ създa и съвръшн и влто ҂з҃л м(с)цa ноє(м)врїa ѕ҃ . . . и ѡстн сѧ (de sub ferestre în sus s'a zidit şi s'a săvârşit, în anul 7030, luna Noemvrie 6 . . . şi s'a sfinţit).

2 Hasd. Arh. Ist. 3 pp. 57-60. Aceasta este probabil Maria, numită Cneajna, care a murit în 1518, Martie 18, şi al cărui mormânt se află în Mănăstirea Putna [Kozak, Inschriften, p. 90; Dan, Mănăstirea şi Com. Putna, p. 35; G. Balş, Bisericile lui Ştefan cel Mare, în Bul. com. mon. ist. anul 18 (1925), p. 277]: сън є(ст) гро(б) марїн, рєкомїѧ кнѧ(ж)на, дщє(р) стєфана воєво(дн) . . . нжє прѣставн(с) въ вѣчннмь ѡбнтѣлємь, влто ҂з҃к҃ѕ, м(с)цa м(р) н҃і (acesta este mormântul Mariei, numită Cneajna, fiica lui Stefan Voevod, . . . care s'a mutat în veşnicul locaş, în anul 7026 (1518), luna Martie 18).

3 Hasd. Arh. Ist. cit.

nie chczancz bicz z pogany naprzecziw krzesczianstwu. Y mal tho za dobre krol iegy m. panu woyewodzye, panu twemu, ysch tho tak vdzyalal a ysch sye nie chcze lanczicz od Chrzestianstwa. I chcze iego krolewska miloscz tho dobre zachowanye pana woewody Valaskiego naprzecziw Chrzestianstwv pamyetacz wssythkim dobrim na pothomne czassy. Y baczancz krol yego m., ysch panstwo syą moczny naprzeciw Chrzestiansthwu a ysch czessarz Tureczky iusz wyelye possyadl y pobral od Chrzestianstwa, ostrzegayancz tego, aby są on nye wlomyl w thy-tho krolestwa a pothym y yne, ktore za nimy leza, nie przestawa napomynacz przez posly swe oycza swetego, papieza, cessarza Rzimskiego y inne krole y pany Chrzestianske, aby obaczyly thą skodą y czyaskoscz, ktora syą dzieje Chrzestianstwv od poganow, a powstaly wssyscy mocznie naprzecziwko gym a ye tak potlumily, ysby wyeczey nye mogly skodzicz Chrzestianstwu. Y tak rozumye krol iego m., yss za thymy posselsthwy iego m. y za thymy skodamy y woyski, ktore syą dzyeya tych czassow Chrzestianstwu od poganow, y oyczyecz swyethy, papyez, y czessarz y gyny krolowie y panowie Chrzestiansczy są na thim, yako by powstali naprzecziwko thim nieprzyacziolom wyary swyetey Chrzestianskiey y lyczem swem syą na nye obroczyly. Y zezwal thymy czassy xyandz Ferdinandus, brath czessarsky, wssythky xyanzatha Nyemeczkye na sygiem do Norumberku y tham są s nymy radzy, yako bi wiprawą stateczną vczinily naprzecziwko Turkom, y poslal thu w they rzeczy posli swe. Oyczyecz swyety, papiesz, ma thv posla swego v crola y m., przez ktorego wskazal iusz napomynacz vstawicznye crole y pany Chrzesczyanske, aby powstaly naprzecziw poganom, a ysz ony syą wssysczy dobrze prziklonily k temu, ysz chcza bronicz Chrzestianstwa. Krol iego m. tesz spossob czini w zyemyach swych tak, iszby wssysczy poddany iego m. sprawyly syą za czassu y gothowy byly ko kazdey potrzebye. A thako powyedz, panie Kirzssa, panu thwemu, voyewodzie Valaskiemu, aby on byl dobrey misly a stalye syą dzierzal Chrzesczyanskich panow y od nych syą nie łączil, bo y krol iego m. wedle zapissow swych, ktore ma s nym, ysz ziemie iego Moldawskiey y yny krolowye y panowye Chresczyansczy nie opusczą laską y pomoczamy swymy.

Tesch krol iego m. wdzięcznye tho, czo pan voyewoda Valaski wskazal iego m., yako od niego syą dowyedowal sandczak Tureczky, yako by byla corona Polska z vielkiem xyansthwem Lithewskiem, a yesly by byly ktore rzeky myedzy nymy, y s thego vistrzezenya krol iego m. panu voyewodzie dzyankuye y zanda, yesly by szye pothym czego takowego dowye, skanth by mogla przycz skoda a czyanskoscz ziemyam albo poddanim iego krolewskiey m., dal snacz. Czoss prossyl, panie Kyrssa, od pana voewody Valaskiego, aby krol iego m. przepusczicz kupcza iego do Lublyna na yarmark a pyandzyassath czanthnarow olowu dopuscil yemu kupycz y wywyescz z ziemye swey na pobyanye metropolycy Soczawskyey, a thakiesz o wywyezyeniu kosczy czyothky pana voyewodziney do zyemye Moldawskyey y o sgyem, ktory by myal bycz o krziwdy, powyedz tak, panye Kirssa, yakos na thy wssytky rzeczy od krola iego m. laskawye powyedzano, y yako krol iego m. prosby pana voewody laskawye vysluchal.

Traducere. Măria Sa Regele a ascultat cu plăcere solia, pe care, tu pane Cârjă, ai adus-o Măriei Sale Regelui, din partea Domnitorului, Domnul tău, Voevodul Moldovei, anume că Domnitorul Voevod, Domnitorul tău, când Sultanul Turcesc îi ceru şi-i porunci, prin scrisori şi soli, ca să-i vie cu oamenii săi în ajutor, în contra Ţării Ungureşti şi Săcuieşti, el nu a făcut aceasta, ci s'a scuzat, aducând motive şi daruri, şi a izbutit la urmă să nu dea acel ajutor, nevoind să fie cu păgânii, în potriva creştinătăţii. Şi Măria Sa Regele socoteşte acest lucru ca un lucru bun pentru Domnul Voevod, Domnul tău, că a lucrat astfel şi n'a voit să se despartă de creştinătate. Şi Măria Sa Regală această bună purtare a Domnului Voevod al Moldovei pentru creştinătate o va răsplăti cu tot felul de bine, în vremile ce vor veni.

Şi văzând Măria Sa Regele, că stăpânirea lor (a Turcilor) creşte puternic, în potriva creştinătăţii şi că Sultanul Turcilor a cuprins şi răpit multe ţinuturi dela creştinătate şi temându-se ca el să nu năvăliască chiar în Regatul său şi apoi şi în altele, care sânt aşezate după dânsul, nu încetează de a chema prin solii săi pe

Sfântul Părinte, Papa, pe Împăratul Roman și pe alți regi și principi creștini, ca să vadă această pierdere și greutate, care se face creștinătății din partea păgânilor, și să se scoale în potriva lor, cu toate puterile și să-i zdrobiască astfel, încât să nu mai poată păgubi creștinătății.

Și astfel, crede Măria Sa Regele, că din cauza acelor solii ale Măriei Sale și din cauza acelor pagube și oști, ce le sufere acum creștinătatea, din partea păgânilor, și Sfântul Părinte, Papa, și Împăratul și alți regi și principi creștini sânt gata, ca să se râdice, în contra acestor dușmani ai sfintei credințe creștine, și-și îndreaptă privirea lor contra lui.

Și chiar acuma, de curând, Principele Ferdinand, fratele Împăratului, a chemat pe toți principii germani, la dieta dela Nuremberg și acolo se sfătuiește cu dânșii, cum ar putea să facă o expediţiune puternică, în potriva Turcilor, și a trimis aici, pentru acest lucru, solii săi.

Sfântul Părinte, Papa, are aici, la Măria Sa Regele, un sol al său, prin care a cerut, ca să se îndemne neîncetat regii și principii creștini, ca să se râdice înpotriva păgânilor și cu toții bine au hotărît, întru aceasta, că voiesc să apere creștinătatea.

De asemenea, Măria Sa Regele face totul, în țările sale, așa ca toți supușii Măriei Sale, să se pregătiască din timp și să fie gata, pentru orice trebuință.

Și astfel, spune, pane Cârjă, Domnului tău, Voevodul Moldovei, ca să fie cu gând bun și să ție statornic cu principii creștini și să nu se despartă de dânșii, căci și Măria Sa Regele, după tratatele sale, pe care le are cu dânsul, ca și alți regi și principi creștini nu-și vor depărta mila și puterile lor de Țara lui moldovenească.

De asemenea, Măria Sa Regele mulțămește Domnului Voevod al Moldovei, că i-a făcut cunoscut Măriei Sale, cum spiona dela dânsul sangeacul turcesc, în ce legături se află Regatul Poloniei cu Marele Principe al Litvaniei și dacă sânt între dânșii oarecare râuri, pentru această prevedere Măria Sa Regele mulțămește Domnului Voevod și dorește să-i dea de știre și deacum înainte, dacă va mai afla ceva, care ar putea să producă

pugubă sau supărare, pentru ţările sau supuşii Măriei Sale Regelui.

In ce priveşte, Domnule Cârjă, cererea Domnului Voevod al Moldovei, ca Măria Sa Regele să dea voie unui neguţător al său, să meargă la iarmaroc, la Lublin, să cumpere cincizeci de centnari de plumb, pentru a-l duce în Ţara sa, pentru acoperirea Mitropoliei din Suceava, şi asemenea, despre ducerea osemintelor mătuşei Domnului, în Ţara Moldovei, şi despre comisiunea, care ar fi pentru facerea dreptăţii, asemenea, Domnule Cârjă, pentru toate aceste lucruri ai primit dela Măria Sa Regele un răspuns plăcut şi că Măria Sa Regele a îndeplinit cu plăcere cererile Domnului Voevod.

Documentul de mai sus a fost publicat în Acta Tomiciana 6, pp. 232-233, de unde a fost reprodus de Kalužniacki, însoţit de traducere în limba latină, în Hurm. Doc. 2^{3}, pp. 721-723, şi mai înainte de el, în Hasd. Arh. Ist. 3, pp. 54-56, însoţit de traducere în limba română. Eu îl dau după Kalužniacki. Data e 1523.

113.

1523, Noemvrie 9.

Stefan Voevod scrie Bistriţenilor pentru negustori moldoveni opriţi acolo. Vina pentru tulburările de pace o pune pe seama lui Totruşan logofătul, despre care Domnul spune că îl ţine la închisoare.

Stephanus Way<vo>da, Dei gracia dominus terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, vicini et amici dilecti. Pridem, miseramus servitorem certum nostrum ad ducentum ferrum emptum aput vos, et Dominaciones Vestre retinuerunt, et nonnullj negociatores regnj nostri, qui gracia mercandi et negocia exercendi asportandjque iverant, eos arestaverunt et mercibus retinuerunt, et non simul sine admiracione cur Dominaciones Vestre talia faciunt. Tamen mercatores libere istic mercantur vestri, et nullos eosdem impedit. Non dudum, quoniam Regia Maiestas, dominus noster graciosissimus, Magnificum do-

minum Gasparum Somi erga nos nunccium deputaverat, estunc locutj fuimus quod mercatores utrinque nostri libere ambulant donec Regia Maiestas miserit certum hominem suum ad cernendum et videndum iniuriarum et damnorum utrinque nostrorum. Iam fere sunt tres septimane preterite cum Ioannem Gwrzo pro hac re et certis alijs causis nostris ad Regiam Maiestatem misimus. Eundem propediem expectamus, et postea differencias inter nos actas dirimantur: si quispiam subdictorum nostrorum mali quid egerint, pena mortis puniantur. Quia Thomas id quod fecit, sine scitu nostro egit, et, ut intelligimus, Tatrozan Logofetus edocuerat ipsum quod tantum vobiscum lites, guerras et discordias incipiat. Iam, cum percepimus, heri coniecimus in carcerem, tenemusque eum ad ius. Propterea Dominaciones Vestre ferrum nostrum et mercancias subdittorum nostrorum iniby retentas dimittant, ita ut mercatores ambulent libere et tute, sicutj antea aquiritant, et frequentent mercancias. Et quitquid is Thomorj, servitor noster, nomine nostro vobis dixerit, credere velint. Datum Zwchwawye, feria secunda post festum Quatuor Coronatorum, anno M° quingentesimo XXIIjo.

Verso: Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistrichiensibus, vicinis et amicis sincere dilectis.

Original, în Arhiva orașului Bistrița. Îl dau după N. Iorga, Hurm. Doc. 15[1], pp. 274-275. Se află și în C. Moisil, cit., pp. 22-24. Reproducere fototipică în Iorga, Negoțul și meșteșugurile pp. 86-87. Documentul este publicat, cu descrierea lui, și de D. Ciurea, Două exemple de scriere italiană, Iași, 1943, pp. 18-21. Ibid. și facsimil, nr. 1. Se află rezumat și în Horia I. Ursu, cit. p. 134.

114.

1523, Noemvrie.

Stefan Voevod dă un salvconduct negustătorilor din Liov, ca să vie cu mărfurile lor, în Moldova.

† мастїю бжїею, мы стефан воевода, господар земли молдавскои, свѣдомо чиним, сим нашим листом, каждомȣ добромȣ, кто на немь вьзрит алибо его чтȣчи ȣслышить, колиж того комȣ бȣдет потребизна, ѡже слюбȣемь и слюбили есми и даемь и дали

есми сес лист наш глентовныи, правыи, христїанскыи, щож на ȣсем свѣтѣ стоить, панȣ бȣргъмистрȣ и ȣсим паном и чесником <и> радцѧм и ȣсим кȣпцем з мѣста ливовского, великим и малым, прїѧтелем нашим милым, на то, ꙗко да есть им волно и свободно и ȣсим кȣпцем прїити к намъ до нашеи земли, съ ȣсими своими торговлѣми и товаром кȣповати и продавати без никоторои забавы и шкоды. а мыто да платѣть ѡт своего товара и торговли подлȣг того листȣ привильного, щоже есми им дали и записали. и к намь прїидете, а вы до нас принесете и тот листъ привильныи, щоже имаете ѡт наших прѧдкѡв, алибо тот, що есми вамъ ѡт нас дали и записали, а мы тот лист ѡсмотривше, а мы вам хочемъ здержати подлȣг того нашего листȣ привильного, що есми вам дали и записали. тое въсе выше писанное слюбȣем вамъ здержати и пополнити подлȣг сего нашего листȣ, при нашеи чести и вѣрѣ христїанскои, без лъсти и без всѣкои хитрости. а на то, есть вѣра гсдвами и вѣра боꙗр наших великых и малых. а на болшȣю крѣпѡсть томȣ въсемȣ вышеписанномȣ, велѣли есми писати и нашȣ печать завѣсити и ксемȣ листȣ нашемȣ. пис, ȣ сȣчавѣ, влѣто ҂з҃л҃а, ноев.

Traducere. Cu mila lui Dumnezeu, Noi Stefan Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră fiecărui om bun, cine va căuta la dânsa sau o va auzi cetindu-se și cui îi va fi de trebuință să știe, că făgăduim și am făgăduit și dăm și am dat acest salvconduct al nostru, drept, creștinesc, ce-i la tot sfatul, panului burgărmistrului și tuturor panilor și dregătorilor și sfetnici și tuturor neguțătorilor, din ținutul Liovului, mari și mici, prietenilor noștri scumpi, anume ca să aibă voie și să fie slobozi, și tuturor neguțătorilor, să vie la noi, în Țara noastră, cu toate lucrurile de vânzare și cu marfa, să cumpere și să vândă, fără de nici o întârziere și pagubă. Și vamă să plătiască, din marfa lor și din târgueli, după această carte de privilegiu, ce le-am dat și scris.

Și când veniți către Noi, voi aduceți către Noi și această carte de privilegiu, ce o aveți dela înaintașii noștri, sau aceasta, ce vă este vouă dată și scrisă de Noi, și Noi privind această carte, vă vom socoti după această carte a noastră de privilegiu ce v'am dat și v'am scris.

Toate aceste mai sus scrise vi le făgăduim, să vi le ţinem şi să vi le înplinim, după această carte a noastră, pe cinstea şi credinţa noastră creştinească, fără viclenie şi fără nici o înşelăciune.

Şi la aceasta, este credinţa Domniei mele şi credinţa boierilor noştri mari şi mici.

Iar pentru mai mare tărie acestei toate mai sus scrise, am poruncit, să scrie şi să atârne pecetea noastră şi către această carte a noastră.

Scris, în Suceava, în anul 7031, Noemvrie.

Dau documentul de mai sus după Emil Kalužniacki, în Hurm. Doc. 2[3], pp. 706-707. Documentul aici este întovărăşit de traducerea în limba latină. Aici, data de lună e greşită: Septemvrie. Pecetea are următoarea legendă: пєчатъ їѡ бгдана воєводы и гнь. Documentul, în versiunea polonă, a fost publicat de acelaşi autor, în Dokumenta Moldawskie i Multańskie z archivum miasta Lwowa, extras din Akta grodzkie i ziemskie, t. 7, nr. 11.

115.

⟨1524⟩.

Stefan Voevod, Domnul Moldovei, răspunde senatorilor polonezi, la solia trimisă prin Nepielschi, că, fiind ameninţat de Turci, nu poate să le dea ajutor.

Za nawyedzenye izesci jego W. M. raczyli nawyedzic, za tho dal W. M. dzyękowacz i za tho, issz W. M. raczyli roskazacz weselącz sye[1] sze Turki porazil gdzye mowi pan woyewoda, iss nye za swą zyemye ani za swe ludzi bithwe s nimi stawil, yedno vchodzącz nyewyernosci v W. M., kthora by W. M., naprzecziwko yemu myeli myecz. Skąd powyeda Turka porussycz naprzeciw sobye, ktorego sye nadzyewa kozdey godziny do syebye. Panowye, czo mnye ządayą o pomocz, tu mnye podobnyey pomoczi ządacz niszli yą dacz, abowyem ya zwadzilem syę s Turkyem o zyemye krolewską, gdzye mi zginęli czterzey

1 In Acta Tomiciana ij, pe care Kaluzniacki îl înlocuieşte prin y.

panowie radni y ynszych nyemalo dobrych. Ych M-sci dzyękuye, ysz mi obyeczuyą dacz pomocz nye zaluyącz statkov y nakladow swoich i praczi i zdrowya swego, gdzye wyęcz yam nye widal, aby czlowyek thonączy drugyemu pomogl, yedno sam musi pirwey wyplynącz na brzeg. Thakyess panowye obyeczuyą mi pomocz, a sami sye nye chczą bicz swoyemi nyeprzyaczyelmy, patrzą na mnye, abych sye ya z nyeprzyaczyelem ich bil. Nyechay sye ony sami pirwey, biyą s swoim nyeprzyaczyelem, thoss sobye y mnye będą pomagacz, a ya gim nye mogę dacz pomoczy, bo yey mnye potrzeba thak wyele, yako i gim. Item, powyedają, ysszbych nye slal do nych nowin zadnych. Czo na kazdy rok dawam znacz kilkokrocz o kozdym woysku, a tho i theras dawam ym znacz przez czye o Thassule Turku, issz nye sszedl za Dunay, a thu sye zbyera myedzy Kilyyą a Byallogrodem na krolewską zyemye. Wssak ya nye syedzą v was na strazy anim winyen dawacz wyedzenya, a czokolwyek dawam wyedzycz, tho wssyczko panowye powyedayą, iszby nyeprawda. A thossz widzą the prawdą sprzed sobą.

Traducere. Domnul Voevod a răspuns, cu privire la solia pe care Domniile Voastre aţi trimis-o la dânsul, că vă mulţămeşte, iar pentru aceia că Domniile Voastre v'aţi bucurat că a învins pe Turci, vă spune că nu a purtat războiu cu dânşii, pentru ţara sa şi pentru oamenii săi, cât mai ales pentru a înlătura bănuiala de necredinţă, pe care Domniile Voastre aţi fi putut s'o aveţi contra lui. De aceia, spune că Turcul s'a pornit în potriva lui, a cărui năvălire, asupra sa, o aşteaptă, în curând.

Şi astfel, domnii nu trebuie să-mi ceară mie să le dau ajutor, când trebuie ca eu să cer, ca ei să-mi dea ajutor, căci din cauza duşmăniilor cu Turcii, pentru ţara regelui, noi am pierdut patru boieri de divan şi pe alţii nu mai puţin buni.

Mulţămesc Domniilor Sale, că-mi făgăduiesc să-mi dea ajutor, necruţând nici bogăţiile şi cheltuielile lor, nici silinţele şi sănătatea lor, dar le spun, că nu trebuie să mă privească ca pe un om, care se îneacă şi ajută altuia, când trebuie ca mai întăi el însuşi să scape înot la mal.

Asemenea domnii îmi făgăduiesc ajutor, dar ei înşişi nu vor să se lupte cu duşmanii lor, privind la mine, ca eu să mă lupt cu duşmanii lor. Trebuie ca ei înşişi să se lupte mai întâi cu duşmanul lor şi astfel se vor ajuta şi pe dânşii şi pe mine, şi eu nu pot să le dau ajutor, care mie îmi trebuieşte, tot aşa de mult, ca şi lor.

Asemenea, ei spun, că eu nu le trimit nici o ştire nouă. Dar, în fiece an, dăm de ştire totdeauna despre orice armată şi acuma le dăm de ştire, prin tine, despre Turcul Tasul, că el n'a trecut peste Dunăre, ci se adună aici, între Chilia şi Cetatea Albă, contra ţării regelui.

De altfel, eu nu stau de strajă pentru voi şi nici nu sânt îndatorat să vă dau ştiri, mai ales că toate ştirile pe care vi le dau despre toate, domnii spun că nu sânt adevărate. Şi acuma, văd ei înşişi adevărul, înaintea lor.

Documentul de mai sus a fost publicat în Acta Tomiciana 7, p. 60, cu nota: «Responsum a Voyevoda Valachorum ad Legationem per Nepielski factam». De aici, este reprodus de E. Kalužniacki, în Hurm. Doc. 2[3] pp. 723-724, cu o traducere în limba latină. Data, aici, este 1524. După Kalužniacki, îl dau şi eu. Dacă în adevăr documentul e dela Ştefăniţă Vodă şi din acest an, atunci el este în legătură cu urmările atacului Moldovenilor contra Turcilor, din acest an [N. Iorga, Ist. Rom. 4 (Cavalerii), pp. 319-320; aici, citate, din documentul de mai sus; Horia I. Ursu, Ştefăniţă Voievod, pp. 83-89; aici, citate, din document; Hurm. Doc. 2[3], pp. 459-460]. Atacul s'a dat la Tărăşăuţi [I. Bogdan, Vechile cronice mold. pp. 153, 202, 273: вх лѣто ЗЛК, разби стефань воевода Д тысѧщь персь обь онь поль проута, оу тарасаоуцх, миноужщимь нмь оть лѣхь, и малы отх нихь землѣ своѫ видѣшѧ (în anul 7032 (=1524), a înfrânt Stefan Voevod 4000 de Persi (=Turci), de ceia parte a Prutului, la Tarasăuţi, la întoarcerea lor din Polonia, şi puţini dintre dânşii îşi mai văzură ţara lor); tot aşa, Letopiseţul lui Azarie, în I. Bogdan, Letopiseţul lui Azarie, în Anal. Acad. Rom. seria 2-a, tom. 31 (1909), secţ. ist., pp. 100 (156), 135 (191); şi tot aşa, în cea mai veche cronică moldovenească, scrisă în româneşte,

Letopisețul Țării Moldovei până la Aron Vodă, ed. C. Giurescu, București, 1916, p. 130].— Satul Tărășăuți este în județul Hotin, așezat pe malul Prutului [Arbure, Dicț. geogr. al Basarabiei, p. 210: Ind. stat. pp. 178, 790; Harta Basarabiei, de Nour].

116.

1525, August 28.

Stefan Voevod scrie Bistrițenilor să-i trimită partea de bani, din darea Sf. Mihail.

Stephanus Wayvoda, Dei gracia dominus terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, vicini et amici sincere dilecti. Bene sciunt Dominaciones Vestre quomodo Regia Maiestas, dominus noster graciosissimus, nobis pro defensione regni nostri in subsidium de proventu Regie Maiestatis apud vos existentem dedit mile florenos hungaricales de censu Sancti Michaelis. Prout, rogamus Dominaciones Vestras, quatenus Dominaciones Vestre illos mille florenos darent in aureo, pro amore, gracia et vicinitatis nostre. Et eciam nos vobis recompensare studeremus. Et quilquid is servitor noster nomine nostro vobis dixerit, credere velint. Datum Balovie, feria secunda post festum Bartholomei Apostoli, anno millesimo quingentesimo vigesimo quinto.

Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistrichiensibus, vicinis et amicis dilectis.

Original, în Arhiva orașului Bistrița. Îl dau după N. Iorga, Hurm. Doc. 15[1], p. 285. El se află și în C. Moisil, cit. p. 25. E rezumat și în Horia I. Ursu, cit. p. 134.

117.

⟨1525 ?⟩, Dechemvrie 29.

Stefan Voevod scrie Bistrițenilor să dea voie să vie în Moldova lui Năsead Ion și fratelui său, Sima.

† стефа(н) воевo(д)а, бжїю мл(с)тїю, г(с)п(д)рь земли мо(л)да(в)скои, пише(т) г(сд)твами покло(н) и много здравие приѧтеле(м) нашим(м), бирꙋ и пъргаре(м) и ми(т)никꙋ(м) ѡ(т) би(с)трици,

а по се(м), просн(м) вашꙋ мл(с)ть за никои слꙋги наши, нѫсѣ(д) нω(н) и бра(т) его, сима, щоби ваша мл(с)ть ꙋчини(л) за волю г(сд)тва ми, та щоби ести н(х) лишили н(с) покое(м), щоби пришли до на(с). и бь да ви ꙋ(м)ножи(т) лета. пи(с) ꙋ хрѫло(в), де(к) кѳ.

Verso: приꙗтеле(м) наши(м), бирѫꙋ и прѫгаре(м) и ми(т)нї-ко(м) ω(т) бистрици.

Traducere. Stefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu, Domnul Ţării Moldovei, scrie Domnia Mea închinăciune şi multă sănătate prietenilor noştri, biräului şi pârgarilor şi vameşilor din Bistriţa şi după aceia rog pe Domnia Voastră, pentru nişte slugi ale noastre, pentru Năsead Ion şi pentru fratele lui, Sima, pentru ca Domnia Voastră să faceţi pe voia Domniei Mele, ca să-i lăsaţi cu pace, ca să vie la noi.

Şi Dumnezeu să vă înmulţească anii.

Scris în Hârlău, Dechemvrie 29.

Verso: Prietenilor noştri, biräului şi pârgarilor şi vameşilor din Bistriţa.

Originalul, pe hârtie, cu pecetea mică de ceară roşie pierdută, în Arhiv. Bistriţei, nr. 431. A fost publicat de St. Nicolaescu, Doc. sl. rom. pp. 170-171 şi în 527 Documente istorice, Bucureşti, 1931, pp. 517-518. St. Nicolaescu îl pune în anii 1525-1527.

118.

⟨1526⟩, Ianuarie 31.

Stefan Voevod, răspunzând judelui Lucaci şi celor doisprezece pârgari din Braşov, le spune că pot cumpăra din Moldova ce vor şi asemenea despre ştirile ce le-a trimis şi le va mai trimite.

† їω стефа(н) воево(да), бжїею мл(с)тїю, г(с)п(д)рѫ земли мω(л)-да(в)скои, пише(т) г(сд)вом покло(н) велемꙋ(ж)номꙋ панꙋ лꙋкачꙋ, сꙋ(д)цꙋ брашо(в)скомꙋ, и дванадесѣте(м) па(р)каро(м), прїꙗтеле(м) наши(м) добри(м). ли(с)тꙋ и рече(м), що ни е(с)те ваша мл(с)тѫ писали и при(с)лали за ре(д) мита и за ре(д) ве(с)те(м), а ваша мл(с)тѫ добре вѣсте, ꙗко е(с) сїа зе(м)ла поплѣнена и пожежена и зле е(ст) н(с)кажена ω(т) проклетїи тꙋ(р)ци и татаре, наипаче и лехи

и ѡ(т) мꙋ(н)тѣне, али ваша мл(с)ть що бꙋде при(с)лати ви ва(м) кꙋповати воли, а г(сд)воми бꙋдемо неволисати, да би било по вашеи воли, а за ре(д) ве(с)те(м), толи сѣ знае(т) и знаемо, що ви є(ст) каза(л) ѡ(т) на(с) слѵга ве(р)на г(сд)вꙋми, жѵпа(н) никоарѫ ми(т)ни(к), а па(к) що кемо знати ѡ(т) сего на пре(д), ми кемо нарѵчати вашеи мл(с)ти, ꙗко(ж) наши(м) прїꙗтеле(м) и сѵсидо(м) бли(ж)ни(м), и бѫ да ꙋмножи(т) лѣта ва⟨ше⟩и мл(с)ти, пи(с) ꙋ соча(вѣ), ге(н) л҃а҃.

Verso: велемоу(ж)номꙋ панꙋ мар(т)нꙋ, соу(д)цꙋ и дванадесѣте(м) прѫгаро(м) ѡ(т) браше(в), прїꙗтеле(м) наши(м) добри(м).

Traducere. Io Stefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu, Domn Țării Moldovei, scrie Domnia Mea închinăciune măritului pan Lucaci, judele Brașovului, și celor doisprezece pârgari, prietinilor noștri buni. Cartea și cuvintele ce Domnia Voastră ne-ați scris și trimis, pentru rândul vămii și rândul veștilor, Domnia Voastră știți bine, cât de pustiită și arsă este această Țară și rău este stricată de blăstămații Turci și Tătari, cât și de Leși și Munteni.

Dar Domnia Voastră, ce vă va fi voia să trimiteți, să vă cumpere, Domnia Noastră ne vom nevoi, să fie după voia voastră.

Iar despre rândul veștilor, atâta se știe și știm, ce v'a spus dela Noi sluga credincioasă a Domniei Mele, jupan Nicoară vameșul. Și iarăși, ce vom știe de aici înainte, vă vom da de știre Domniei Voastre, ca prietinilor noștri și vecini de aproape. Și Dumnezeu să vă înmulțiască anii Domniei Voastre.

Scris în Suceava, Ianuarie 31.

Verso: Măritului Domn, Martin, judele, și celor doisprezece pârgari din Brașov, prietenii noștri buni.

• Original pe hârtie, în Arhivele din Brașov, nr. 442 (azi în Arhiv. Stat. din Brașov). Are pecetea stricată, aplicată pe verso, la închizătura scrisorii. Are mărimea c. 3.5 cm., în diametru. A fost publicat de I. Bogdan, Doc. Mold. în Arhivul Brașovului, București, 1905, pp. 49-50. Asemenea, St. Nicolaescu, Doc. sl. rom., pp. 319-321. Asemenea, în 527 Documente istorice, Bucu-

rești, 1931, pp. 516-517. Este menționat în Horia I. Ursu, Ștefăniță Voievod, p. 134.

Atât I. Bogdan, cât și St. Nicolaescu fixează data documentului 1526, Ianuarie 31. Ei au în vedere, că la începutul lui 1526 Muntenii pradă Moldova. Lucaci (Lucas Hirscher) e subjude la Brașov, în 1518, 1525, iar în 1526 e jude (după Quellen zur Geschichte der Stadt Brassó, IV, Chroniken und Tagebücher, p. 40). Nu trebuie confundat cu alt Lucas Hirscher, cel Mic, ce apare jude în 1528 și moare la 26 Aprilie, 1541. După I. Bogdan, Martin (Martinus Draudt) apare dela 1531, ca subjude sau jude, iar în Socotelele Brașovului e arătat, în 1522, ca «villicus», ca «magister», la 1523 (Martinus Druden). Se poate ca la 1526, Ianuarie 31, să fi ținut locul lui Lucas.

Arătarea lui St. Nicolaescu, că Nicoară vameșul este același cu cel din uricul dela Petru Rareș Voevod, din 1529, Martie 13 (exact 10), dela Acad. Rom. 40/21, nu are nici un temeiu.

119.

1526, Aprilie 6.

Stefan Voevod scrie Bistrițenilor pentru un Adrian din Baea și un cal furat.

Stephanus Vaivoda, Dei gratia dominus regni Moldaviæ. Prudentes et circumspecti domini, vicini et amici dilecti. Refert et exponit nobis Adrianus de Moldovabánya, homo et subditus noster, quomodo pridem causa negociandi ivisset versus vos et inibi pro uno homine et colono [1] huius regni nostri Iohanne [2] vocato unius equi furato fideiussor extitisset et diem terminumque pro æquitate illius equi sibi infixisse. Dies autem, ut ipse dicit præteriit, quia ibi applicuisse non potuit, de quo autem Iohannes equum emit, est et nunc prope servitor noster et ore fatetur, equum Iohanni vendidisse et ideo, si quis habet cum illo servitore nostro quid agere, veniat istuc et omnem sibi ius-

1 In original: homini et coloni.
2 Iohanni.

titiam administrabimus. Propterea rogamus Dominationes Vestras, quatenus Dominationes Vestræ huic Adriano pacem et tranquillitatem, gratia contemplationis nostræ dimittant et velint ipsum liberum habere. Quin autem fecerint a subditis vestris, in decuplo recuperare faciemus.

Datum Baloviæ, feria sexta in octava Pascæ. Anno Jesu Christi et salutis Millesimo quingentesimo vigesimo sexto.

Prudentibus et circumspectis dominis, iudici et iuratis Bistriciensibus, vicinis et amicis nobis dilectis.

Originale. Archivum comitatus Beszterczenaszód, Beszterce, nr. 874. Dau documentul, după Andreas Veress, Acta et Epistolæ cit. p. 140. Se află asemenea și în C. Moisil, cit., pp. 26-27. Rezumat și în Horia I. Ursu, cit., p. 134.

120.

1526, Iulie 15.

Ianuș și alți cetățeni din Suceava scriu Bistrițenilor, pentru plângerea unui târgoveț al lor, Vascan.

Unseren frintlichen Gruess wisset zu vor ein[1] ehrsamer und weiser nomhoftiger Herr, der Richter mit sampt den ehrsamen wohlweisen, nomhoftigen Herren des ganzen Roth. Wir thun Eueren Herrschaften Kundt, wie dass vor unseren vollkhimlichen Roth ist khumen unser Mitwohner mit Nomen Waskan und geklagt, wie ihm auf ein Zeit in seinem Haus sei ein Rosz verstohlen worden und er dasselbig Rosz gefunden in euerem Land und getedigt hat vor euerem vollkhimlichem Roth in der Zeit, do Herr Gabrihel Richter ist gewest und Herr Gabrihel mit sampt den weisen Herren ihm das Recht zugesprochen haben das Rosz ihm zu peczolen von 12 fl. Ungaricales. Solich obgemelte Geldt Herr Gabrihel auf sich genummen hat zu peczolen dem obgemelten Waskan, dass er den Klogt, dass ihm pis auf die Stundt Khen Peczolen nicht geschehen ist, sunder er spricht, dass er auf ein Zeit von Herr Wolffgang hat gewandt gelunnen vor 800 denaros, nocher

1 In original: An.

Rest plieben ist 400 denari, so anderst dem Herrn Wolffgang peczolt ist worden. So pit wir Euer Herrschaft, als unsere Frindt und Nochper, ihr unseren Mann recht woldt helfen, dass ihm Peczolung gescheh und werd geben Zeiger dieses Brief, so es den nicht geschiecht und nicht Frybel habt, deren er genueg aufgetagt ist worden. Seit Gott pefolchen.

Datum auf der Socza in die Divisio Apostolorum, Anno 1526.

Ianusch Groff mit sampt seinen Geschwornen Bürgeren auf der Czocza.

Dem Ehrbehren, nomhoftigen, wohlweisen Herren, Herr dem Richter mit sampt seinen nomhoftigen Herren in der Kiniglichen Stadt Neszen, unseren gueten Diener zukum<me> der Brief.

Originale. Archivum comitatus Beszterczenaszód, Besztercze, nr. 897.

Dau documentul de mai sus, după Andreas Veress, Acta, cit., pp. 142-143.

INDICE

Nume de persoane, târguri, sate, selişti, râuri, pâraie, dealuri, etc.

A

B

D

F

I

J

M

P

R

S

Ș

CUPRINSUL

Acest volum a fost cules de meşterul tipograf, Constantin Săcăleanu